PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

XII. ÉVFOLYAM, 7. SZ. JÚLIUS

TARTALOM

Garai Robert A kozel-keleti valsag es mozgatórugói 3
Harsanyi Ivan A partiskolai oktatas rendszerenek továbbfejlesztese — — — — — — — — 12
A part leninI megujhodasanak kiemelkedo allomasa — 17

A GAZDASÁGI REFORM ELÓKESZÍTESE

Dr Beckl Sandor Az uj Munka Torvenykonyve és a kollektiv szerzodes — — — — — — — — — 21
Dajka Ferenc Egyszemelyi vezetes es uzemi demokracia 29
Csuhai Sandor Az iparfejlesztesrol — — — — — 35
Szanto Miklos Szociologia a partmunkaban — — — 40
Sojtor Janos A jarasi partbizottsag a gazdasagi reform kuszoben — — — — — — — — — 44

A PROPAGANDISTAK MUNKÁJÁHOZ

Szanto Gyorgy Az antiimperialista akcioegyseg es a Karlovy Vary-i ertekezlet — — — — — — 49
Dr Dankovits Laszlo A partoktatas fejlodese — — — 57

A NAGY OKTÓBER 50 EVFORDULÓJÁRA

Fencsik Laszlo A juliusi fordulat Oroszorszagban — — 64
S Gy Harom nemzet vasutas kommunistainak versenye 70
Sz J A vallalas nyertese a szocialista haza — — — 71
A Szovjetunio ma — — — — — — — — — 72

AZ ALAPSZERVEZETI PÁRTMUNKA MÓDSZEREI

Rákos Imre: Az alápszervezetek propagandamunkája — 76

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Főcze Lajos: A budapesti ifjúkommunisták tanácskozása 84
Dömötör Ferenc: A pártmunka a győri vasúti csomóponton — — — — — — — — — — — — 88
Czinder Károly: Munkaverseny a komáromi járás üzemeiben — — — — — — — — — — — — 92
Lipcsik István: A pécsi járás szocialista brigádmozgalma 95
Horváth Antal: A verseny tovább folyik — — — — — 97
Újvári Sándor—Ágoston László: A beruházás pártirányításának néhány kérdése — — — — — — — 98
Pintér Lajos—Frankberger Mihály: Tanácskozások a Balaton partján — — — — — — — — — — 102
L. V.: Vétett a centralizmus ellen? — — — — — 106

KARCOLATOK, MEGJEGYZÉSEK

Mitzki Ervin: A munkásmozgalom baranyai emlékei — 107
J. L.: Hozzászólás... — — — — — — — — — 108
Koréh Sándor: Az első lépések... — — — — — 109

EZT OLVASTUK

Fontosabb cikkek jegyzéke — — — — — — — 111

PÁRTÉLET
a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Szerkesztő: Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest, V., Széchenyi rakpart 19. — Telefon: 111—400, 311—321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó
Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal: Budapest, VI., Révai u. 16. Telefon: 116—660
Előfizetési díj egész évre 30.— Ft, fél évre 15.— Ft
Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Kiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (csekkszámlaszám 01 915 003), a Posta Központi Hírlapirodánál (Budapest, V., József nádor tér 1.) és bármely postahivatalnál
Csekkszámlaszám: egyéni 61 050, közületi 61 066, vagy átutalás az MNB 8. sz. folyószámlára
Terjeszti a Magyar Posta

67.02270/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest, Fel. vez.: Bolgár Imre

GARAI RÓBERT,
a KB Külügyi Osztályának helyettes vezetője

A közel-keleti válság és mozgatórugói

Az Arab-Keleten most lejátszódó dráma valódi mozgató rugóinak feltárása, az övezetben zajló folyamatok és események megértése csak úgy lehetséges, ha ezeket nem szűkítjük le az arab—izraeli konfliktusok körére. E folyamatok lényege az imperializmus és az arab nemzeti felszabadító mozgalom szüntelen ellentéte és permanens küzdelme. A nyugati imperialista hatalmak kihasználva és szítva a ténylegesen meglevő specifikus arab—izraeli ellentéteket, Izrael államát eszközként használják fel az arab népek és elsősorban a haladó arab országok ellen. Ezért az *arab nemzeti felszabadító mozgalom és az imperializmus közötti összeütközés gyakran arab—izraeli konfliktus formájában jelentkezik, mint ez most is történt.*

1

Az imperialista hatalmak számára elsősorban az övezet nyersolaj kincsének van óriási jelentősége. Az olaj, nélkülözhetetlen alap-, illetve üzemanyag felhasználási területe, a kémiai ipar gyors fejlődése miatt elsősorban az iparilag fejlett országokban rohamosan nő.

A Közép- vagy Közel-Kelet néven ismert övezet és az észak-afrikai arab országok adják a tőkés világ olajtermelésének közel 50%-át, 1966-ban mintegy 566 millió tonnát. Az övezet olajtermelésének gyors fejlődését mutatja, hogy ez az arány 1964-ben még csak 26—27% volt. A tőkés világ feltárt olajtartalékainak háromnegyed része a közel-keleti országok területén van. A kitermelt olajat csaknem egészében a nyugati országokban használják fel, a nyugat-európai olajszükséglet kétharmadát arab országokból fedezik. Az angol olajbehozatal 30%-a három arab országból, Kuwaitból, Irakból és Algériából származik. A közel-keleti országokból adják az Egyesült Államok olajimportjának 20—25%-át. A terület olajtermelése és olajtartalékainak zöme a nagy nemzetközi olajmonopóliumok birtokában, vagy ellenőrzése alatt van. 1963-ban a közel-keleti olajtermelés 88%-a az amerikai és brit olajvállalatok tulajdonában volt. Angol becslés szerint 1975-ben a tőkés világ évi olaj-

szükséglete 1600 millió tonna körül lesz és előreláthatólag ennek felét a közel-keleti országokból kell fedezni.

Mint látható, a közel-keleti, pontosabban az arab országok területén kitermelt olaj nélkülözhetetlen a nyugati olajmonopoltőke számára, s igényük egyre fokozódik. A nemzetközi tőke mohóságát érthető módon növeli, hogy itt az olaj termelési költsége lényegesen alacsonyabb, mint a tőkés világ más területein — a geológiai viszonyok miatt kitermelése egyszerűbb, a munkaerő is rendkívül olcsó —, ezáltal jelentős extraprofitot biztosít az olajmonopóliumok számára.

A mostani válság kirobbanása szerves összefüggésben van az övezet olajkincsével. De az övezet gazdasági fontossága nem korlátozódik az olajmezőkre. Egyéb ásványi kincsek (foszfátok, színesfémek, földgáz, kálisó, bróm, mangán, kén, sőt, az urán) kitermelése is jelentős. A kedvező tőkebefektetési lehetőségek mellett az övezet fontos piacot biztosít a fejlett tőkésországoknak, melyet bizonyít részesedésük az arab országok behozatalában. Átlagosan számítva az arab országok importjának több mint 60%-a a főbb tőkésországokból származik (USA, Egyesült Királyság, NSZK, Franciaország, Olaszország, Japán).

A Közel-Kelet földrajzi fekvése következtében már a római birodalom óta fontos szerepet tölt be mint összekötő kapocs Európa, Ázsia, Dél- és Kelet-Afrika között. A Szuezi-csatorna megnyitása óta (1869) kereskedelmi és közlekedési jelentősége tovább nőtt, a három nagy kontinens közötti légiközlekedésben is nélkülözhetetlen e központi fekvésű övezet.

Stratégiailag a vezető imperialista hatalmak számára a közel-keleti övezet felbecsülhetetlen. A terület birtoklása, illetve katonai ellenőrzése lehetővé teszi: a három kontinenst összekötő kereskedelmi és stratégiai útvonalak ellenőrzését; központi fekvése igen alkalmas olyan haditámaszpont-rendszer kiépítésére, amellyel sakkban lehet tartani az Ázsiában és Afrikában kibontakozó nemzeti felszabadító mozgalmakat; lehetővé teszi a gyors beavatkozást az imperialista érdekeket veszélyeztető megmozdulások letörésére. Az itt létrehozott imperialista katonai szerződések és katonai bázisok hálózata az európai szocialista országokat körülvevő támaszpontrendszer déli szárnyát képezi.

A stratégiailag nélkülözhetetlen közel-keleti olaj zavartalan szállításának biztosítása elsőrendű érdekük a tőkés nagyhatalmaknak. Ezt bizonyítja az is, hogy a vietnami agresszióhoz szükséges olaj 50%-át innen szállítják. Különös fontossága van az olajvezetékek zavartalan működésének. Az olajvezetékek útján szállított olaj tonnánként 5 dollár megtakarítást jelent, ez pedig dollármilliókkal növeli a hasznot.

Ezek a tények bizonyítják, hogy az imperialista hatalmak számára létfontosságú e terület megtartása. Ezzel magyarázható, hogy az Arab-Kelet legújabbkori történelme igen gazdag az imperialisták szította cselszövésekben, katonai összeesküvésekben és nyílt, fegyveres akciókban. Ezen belül állandósult egyes vezető imperialista hatalmak egymás

elleni harca az övezet birtoklásáért, az arab kormányok feletti befolyás megszerzéséért.

II

Az első világháború végén, a törökök veresége után brit és francia erők szállták meg az arab-keleti országokat. Palesztina területe ekkor vált brit mandátummá. A brit és francia imperializmus sikere kiváltotta az Egyesült Államok irigységét, amely már a húszas évek elején a „nyitott ajtót" követelésével lépett fel a brit olajtrösztök kizárólagos monopóliuma ellen. Az amerikai olajtőkének hosszas küzdelem után sikerült részesedést szereznie az addig kizárólag brit érdekeltségű Iraq Petroleum Companyban, majd a harmincas évek elejére nagyobb olajkoncessziókat megkaparintani Kuwaitban, Bahreinben és Szaúd-Arábiában.

A második világháborúból a brit és a francia imperializmus győztesen, de legyengülve került ki. Ez kiváltotta az Egyesült Államok fokozott aktivitását a brit és a francia befolyás visszaszorítására, s ezzel együtt átvette a közel-keleti „csendőr" szerepét.

1947-ben „kommunista agressziós veszély"-re hivatkozva meghirdették a „Truman-doktrínát", amely valójában a kiújult arab nemzeti mozgalmak ellen irányult. Ezt követően létrehozták a hírhedt Bagdadi Paktumot és a CENTO-t, amelyek egyes tagállamok közvetítésével összefonódtak a távol-keleti SEATO és a NATO katonai rendszerrel. A 6. amerikai flottát a földközi-tengeri vizekre vezényelték. 1957-ben az Egyesült Államok kormánya meghirdette az ún. „Eisenhower-doktrínát", amely az Egyesült Államok katonai beavatkozását mondja ki abban az esetben, ha az övezet országait „kommunista befolyás alatt levő ország részéről agresszió fenyegeti".

Az imperialisták kihasználták a reakciós arab feudálisok mohóságát és egymás ellen játszották ki őket. Fokozatosan előtérbe került az arab—zsidó gyűlölet felkorbácsolása a terület népeinek megosztása érdekében. E mellett „hajlékonyabb" módszerekkel, különféle segélyekkel és juttatásokkal igyekeztek befolyásukat biztosítani.

A második világháború után kiújult arab nemzeti mozgalomban minőségi fejlődés következett be. Egyiptomban, Szíriában és Algériában haladó, a szocialista országokkal együttműködő rendszerek jöttek létre. Ezek az országok imperialistaellenes politikát folytatnak, új, forradalmi utakat keresnek saját nemzetgazdaságuk kiépítésére. *Ezzel az Arab-Keleten — amely nem régen még teljes egészében a tőkés nagyhatalmak ellenőrzése alatt volt — olyan folyamat indult meg, amely alapjaiban veszélyezteti az imperialisták gazdasági, stratégiai és politikai érdekeit.* Ezért az imperialista hatalmak erőnek erejével törekszenek e haladó rendszerek szétzúzására. Ebben fontos szerepet szánnak az időközben létrejött Izrael államnak, amelynek megszületésével sajátos arab—izraeli ellentétek is létrejöttek, Izrael maga is hódító és agresszív politikát hirdetett meg a környező arab országok ellen.

III

Izrael állam 1948 májusában jött létre, miután az Egyesült Nemzetek Szervezete határozatot hozott a brit mandátum, Palesztina 26 230 km² területének három részre való felosztásáról. (*Zsidó államra:* a terület 56,47%-ával, 498 000 zsidó és 497 000 arab lakossal; *arab államra:* a terület 42,57%-ával, 725 000 arab és 10 000 zsidó lakossal; *Jeruzsálem Nemzetközi Zónára:* 105 000 arab és 100 000 zsidó lakossal.)

1948-ban, a brit mandátum megszűnésekor fegyveres viszály tört ki Izrael és a környező arab államok között. Az arab államok nem ismerték el az ENSZ illetékességét a kétezer év óta arab területnek tartott Palesztina felosztására, Izraelt viszont nem elégítette ki a kapott terület nagysága. Az arab államokat a brit imperialisták ösztökélték, akik így akarták legalább az arabok rokonszenvét biztosítani. Izraelt az amerikai imperializmus támogatta, hogy ezáltal betöltse a brit befolyás meggyengülése következtében keletkezett vákuumot.

A konfliktus fegyverszünettel végződött, amely előnyös pozícióban érte a túlerőben levő izraeli erőket. A fegyverszünet beálltakor Izrael megszállva tartotta Palesztina 80%-át, tehát mintegy egyharmaddal nagyobb területet, mint amennyi a felosztásból megillette volna. Így alakultak ki Izrael fegyverszüneti határai 20 700 km² területtel. Az

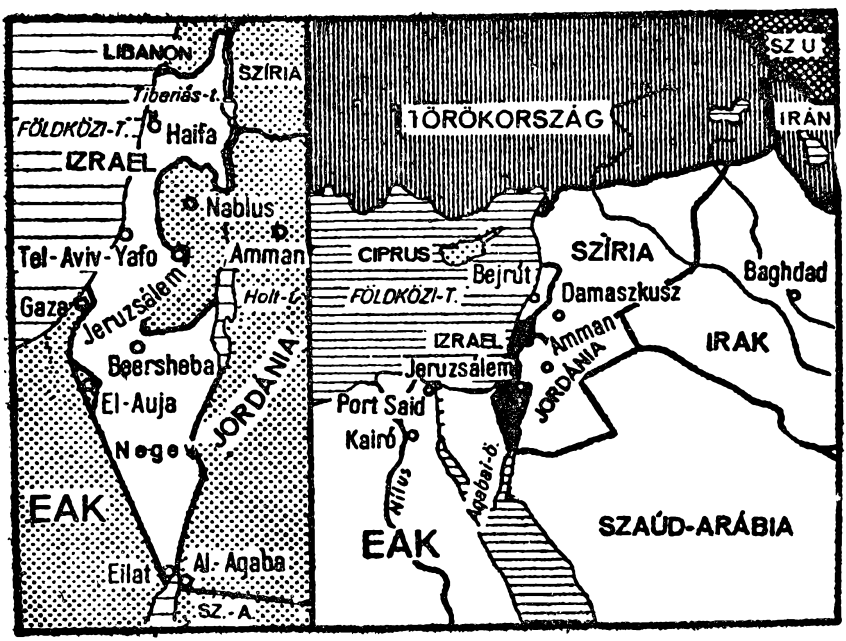

Arab-Palesztina többi részén arab erők, főként angol tisztek vezetése alatt álló jordán egységek tartózkodtak ekkor, ezért e terület arab országok (Jordánia, Egyiptom) fennhatósága alá került. Az ún. Jeruzsálem Nemzetközi Zónát részben izraeli, részben jordán erők szállták meg. Már *a fegyverszünet életbelépése után* kaparintották meg az izraeli erők az Akabai-öböl északi térségét, ahol Eilat, izraeli kikötő létesült. Tehát *a fennálló arab—izraeli ellentétek egyik fő oka, hogy Izrael az 1948/1949-es háborúban lényegesen nagyobb területet foglalt el Palesztinából, mint az ENSZ határozata szerint megillette volna és további hódítási tervei vannak. Az izraeli rádió a hadműveletek idején nyíltan hirdette, hogy céljuk az Eufrátesztől a Nilusig terjedő terület meghódítása.*

1950. március 25-én három nyugati imperialista nagyhatalom közös nyilatkozatban garantálta a fegyverszünet következtében létrejött határokat, amellyel *szentesítették* az izraeli területi hódítást. Ugyanakkor sem az arab államok, sem Izrael nem tekintette véglegesnek a határokat. Az arab államok ellenezték az izraeli hódítást, Izrael pedig sohasem mondott le további területek megszerzéséről, elsősorban az ún. gazai övezetről, Jeruzsálem jordán részéről és a Jordán folyó nyugati partvidékéről.

Az 1948—1949-es fegyveres harcok során az izraeliek speciális terror-különítményei kíméletlen eszközöket alkalmaztak az arab lakosság kiűzésére, módszeresen pusztították az elhagyott falvakat, hogy eleve lehetetlenné tegyék a lakók visszatérését. Az Izraelben maradt (kb. 300 000) arab lakosság szisztematikus üldözése a fegyverszünet létrejötte után sem szűnt meg. Azóta is többezer arab kényszerült elmenekülni. Az Izraelben élő arab kisebbség helyzete érthetően felháborodást vált ki a környező arab országokban, hiszen e százezrek zöme katonai kormányzás alatt álló zárt területen él, megfosztva jogaitól és mozgási szabadságától.

A Palesztinából elmenekültek száma 1964-ben már 1 400 000 volt, akik az Izraellel szomszédos arab országokban élnek, embertelen körülmények között. Az ENSZ határozatát, mely szerint lehetővé kell tenni a menekültek visszatérését hazájukba, illetve kártérítés fizetését írja elő a vissza nem térőknek, nem hajtották végre. A menekültek hazatérési lehetőségei ma már korlátozottak, mert lakóhelyüket elpusztították, birtokaikat az izraeliek elfoglalták. Izrael nem hajlandó sem befogadni őket, sem megfelelő kártérítést fizetni, az arab államok viszont követelik a menekültek jogainak érvényesítését. Ez *érthető módon állandósítja a gyűlölködést az arab államok és Izrael között, s az ellentétek egyik fontos forrását képezi.*

A kölcsönös határmenti fegyveres beszivárgások és a megtorló akciók állandósítják a konfliktus veszélyét. Az imperialista országok és Izrael propagandája igyekszik egyoldalú arab akcióként beállítani az ilyen eseteket. Az igazság az, hogy ezek az akciók kölcsönösek, de erede-

tileg az izraeli fél kezdte el, közvetlenül az 1948-as háború után. mivel az elrettentő, büntető csapásokat alkalmasnak tartotta az arab szomszédok fékentartására, illetve területszerzési kalandok igazolására. Az Izrael állam létét fenyegető arab kijelentéseket az izraeli kormány a preventív háború igazolására használja fel.

Az arab—izraeli ellenségeskedések fontos tényezőjévé vált a Jordán folyó elvezetésére irányuló izraeli terv, a folyó medrének önkényes megváltoztatására. Ez az érintett arab országok elkeseredett ellenállását váltotta ki. Attól tartanak ugyanis, hogy ez elvonja tőlük a folyó vizét és a Negev-sivatag termékennyé tétele pedig lehetőséget ad Izraelnek újabb nagy tömegű bevándorló befogadására, s ezen keresztül állami megerősödéséhez. A folyó vizének közös felhasználása szóba sem kerülhetett, a fennálló állapotok miatt.

Az arab—izraeli viszonyt lényegesen befolyásolják az arab felségterületen húzódó víziutak — *a Szuezi-csatorna és az Akabai-öböl* — elzárása az izraeli hajók elöl. Az Egyesült Arab Köztársaság kormánya joggal hivatkozik a következőkre: 1948 óta hadiállapot áll fenn Izrael és az arab államok között; e víziutakon történő izraeli hajózás veszélyezteti az arab államok biztonságát; a szabad hajózás csak a békeállapotokra vonatkozik; az említett víziutak egyébként is az Egyesült Arab Köztársaság felségterületéhez tartoznak, nem tekinthetők nyílt tengernek.

Az Akabai-öböl 1956-ig az izraeli hajók előtt zárva volt, az izraeli hajózás az öbölben csak az 1956-os angol—francia—izraeli agresszió után vált lehetővé, miután ENSZ-erők szállták meg az övezetet. 1967 májusában az Egyesült Arab Köztársaság kormánya a Szíriát fenyegető agresszív veszély elhárítása érdekében kérte az ENSZ-erők eltávolítását az övezetből, az Akabai-öböl területén visszaállította az 1956 előtti viszonyokat, teljes blokádot mondott ki az agresszióval fenyegető Izrael hajóira, míg más nemzetiségű hajók számára az EAK-hoz tartozó víziutakon megtiltotta az Izrael számára történő hadianyag-szállítást.

Izrael számára fontos jelentősége van az Akabai-öbölnek, mivel ezen keresztül fedezi olajszükségletét, s emellett ez az útvonal jelentős szerepet tölt be kereskedelmi forgalmában az ázsiai, dél- és keletafrikai országokkal. Tovább nőtt e víziutak jelentősége az elmúlt években, az Eilattól Haifáig húzódó olajvezeték megépítésével, amely Izrael olajellátásán túl a jövőben alternatívaként szerepelhet az Arab-Keletről származó olajnak a Földközi-tengerhez juttatásában, ha a Szuezi-csatorna vagy a szíriai olajvezetékek kikapcsolódnának.

IV

Az Arab-Keleten a tőkés nagyhatalmak imperialista politikája és az izraeli vezetők hódító törekvései között szoros összefüggés áll fenn.

Érthető, hogy a sajátos izraeli törekvések fő akadályát az arab államok ellenállása jelenti, ezért érdekeltek az arab államok gyengíté-

sében, s ez meghatározza állásfoglalásukat az imperializmus és az arab nemzeti felszabadító mozgalom küzdelmében: *készségesen vállalják a faltörő kos és az elrettentő erő szerepét, mert így válik megvalósítani saját agresszív céljaikat is.*

Ezzel és nem az Izrael állam létjogosultságát kétségbevonó egyes arab kijelentésekkel magyarázható az izraeli agresszív politika. 1956-ban Izrael, Nagy-Britanniával és Franciaországgal együtt részt vett az Egyesült Arab Köztársaság elleni agresszióban. Köztudomású, hogy az agressziót a Szuezi-csatorna államosítása és nem az Izrael létét fenyegető veszély váltotta ki. Az agresszoroknak akkor a Szovjetunió határozott fellépése miatt ki kellett takarodniok az Egyesült Arab Köztársaság területéről. Akkor az Egyesült Államok is egyetértett a támadók kivonásával, mert a brit és francia imperializmus kudarcát a maga javára igyekezett kihasználni.

Az angol-amerikai imperialista hatalmakat és Izraelt egyaránt nyugtalanság töltötte el az Egyesült Arab Köztársaság erősödése és a Szíriában létrejött haladó rendszer miatt, amit csak tetőzött a dél-arábiai és adeni függetlenségi mozgalom felélénkülése. Állandósultak a haladó arab rendszerek megbuktatására irányuló cselszövések. Az imperialistákat végtelenül felbőszítette, amikor a szír kormány 1966 végén jogos erőszakkal nagyobb részesedést csikart ki a Szíria területén áthúzódó olajvezeték hasznából, s ezzel nyíltan szembeszállt az amerikai—angol olajmonopóliumokkal.

E tényezők váltották ki a mostani katonai agressziót is az arab államok ellen. A katonai akció szükségességét az izraeli kormány az Akabai-öböl lezárásával indokolja. A valóság azonban más. *Az izraeli agresszió komplex amerikai—angol—izraeli célokat követett: az arab nemzeti, forradalmi mozgalmakra csapást mérni; a haladó szír rendszert és Nasszer elnököt megbuktatni; a Jemeni Köztársaságot és a dél-arábiai arab nemzeti felszabadítási mozgalmat szétzúzni; az izraeli határokat jordán és egyiptomi területek rovására kibővíteni.*

A Szíriát közvetlen fenyegető izraeli agressziós veszély váltotta ki az Egyesült Arab Köztársaság intézkedéseit, hogy ezzel enyhítse a szírekre nehezedő nyomást, elvonva onnan az izraeli hadsereg fő erőit. Az arab államok *kivétel nélkül* Szíria és az Egyesült Arab Köztársaság mellé álltak a készülő izraeli agresszió elhárítására.

Izrael, amely az arab országok elleni offenzívára állandó katonai felkészültséggel és az angolszász nagyhatalmakkal egyeztetett tervekkel rendelkezik, június 5-én reggel meglepetésszerű támadást indított az arab országok ellen, a fő csapást az Egyesült Arab Köztársaságra irányítva. A 6. amerikai flottának és repülőgép-anyahajóknak e térségbe vezénylése, a környező brit katonai támaszpontok megerősítése önmagában is óriási segítség volt az izraeli agresszióhoz. Biztosították az offenzíva „zavartalanságát", másrészt az izraeli hadsereg vezetőinek bátorító tudat volt, hogy esetleges szorultság esetén gyors segítségre

számíthatnak. Egyes arab államok az amerikai—angol légierő közvetlen beavatkozását is tapasztalták.

A meglepetésszerű izraeli támadás gyors sikere miatt az arab országok nem tudtak megfelelő ellenállást kifejteni. A teljességre való szándék nélkül, az alábbiakban foglalhatjuk össze az izraeli támadás viszonylag gyors sikerét:

— *az Egyesült Arab Köztársaság nem volt felkészülve nagyobb arányú hadműveletekre. Ez, a katonai felkészültségben és a katonai vezetésben kétségtelenül fennállott mulasztások mellett azt is mutatja, hogy nem voltak támadó szándékai;*

— *az Izrael részéről fenyegető katonai akció következtében létrejött ugyan az arab államok politikai egysége, de nem volt idő és mód megfelelő katonai együttműködést létrehozni. Az arab országok belső problémája és a közöttük meglevő súrlódások miatt erre korábban nem kerülhetett sor;*

— *az izraeli hadsereg megfelelően fel volt készülve villámháborúszerű offenzívára, amihez az ismert támogatást kapta az Egyesült Államoktól és Nagy-Britanniától.*

Az imperializmus és az arab népek mostani összecsapásának első szakasza a fegyverszünettel lezárult, de maga a küzdelem ezzel nem fejeződött be. Most a gyors katonai sikertől megrészegült izraeli vezetők arra törekszenek, hogy az agresszióban elért pozíciójukat Izrael területének megnövelésére, stratégiai helyzetük javítására használják fel. Az angol—amerikai imperializmus, nem titkolva az izraeli katonai akció sikere feletti örömét, igyekszik az úgynevezett közel-keleti erőegyensúlyt hosszabb időre a maga javára fordítani. Egyes nyugati politikusok és katonai vezetők nyíltan beszélnek arról, hogy az előállt helyzetet fel kell használni úgymond „a kommunista befolyás végleges visszaszorítására és az olaj szabad folyásának biztosítására". A világ haladó erői, amelyek megdöbbenve fogadták az agressziót és a harmadik világ egy fontos övezetére mért imperialista csapást, határozottan követelik a betolakodók visszavonulását és megbüntetését.

V

Nem lehet tagadni, hogy az izraeli agresszióval az imperializmus bizonyos csapást mért az arab országokra és az egész haladó világra, de nem szabad szem elől téveszteni, hogy elsősorban az Egyesült Államok, Nagy-Britannia és az izraeli agressziót közvetve támogató más tőkés államok is komoly politikai vereséget szenvedtek a mostani konfliktusban. Presztízsük, politikai befolyásuk nagymértékben csökkent a számukra nagyon fontos arab országokban, amelyek megszakították diplomáciai kapcsolataikat ezekkel a hatalmakkal és az agressziót támogató államok számára beszüntették az olaj szállítását. A tőkés ve-

zető hatalmaknak hosszú, keserves küzdelmet kell vívniuk, hogy az arab államokkal kapcsolataikat rendezzék. Ez valószínűleg arra készteti majd, hogy korlátozzák az izraeli szélsőségesek megnőtt étvágyát.

A politikai és diplomáciai küzdelem a haladó erők számára sem lesz könnyű. A katonai pozíciókat viszonylag könnyen helyre lehet állítani, de továbbra is számolni kell az arab országok, az arab nemzeti felszabadítási mozgalom belső nehézségeivel. Az arab egységfrontban belül egyrészt haladó, nemzeti demokratikus, másrészt a nemzetközi olajmonopóliumoktól függő feudális államok vesznek részt. A haladó nemzeti-demokratikus arab államok politikai függetlensége és gazdasági helyzete között is vannak ellentmondások. Még nem voltak képesek gazdaságilag is teljesen függetlenné válni a vezető tőkés országoktól. A gazdag olajmezőkkel rendelkező arab országok pedig az olaj értékesítése miatt szintén függő helyzetben vannak a nyugati államoktól.

A jelenlegi válság megoldása nagymértékben függ a világ haladó erőinek egységes és határozott fellépésétől. Ebben komoly szerepe lehet az izraeli dolgozó tömegeknek, a haladó erőknek, amelyek a múltban is gyakran szembeszálltak a szélsőséges izraeli vezetők kalandor politikájával. Az izraeli dolgozók mint a múltban, a jövőben is képesek békésen együttélni és dolgozni az arab munkásokkal, parasztokkal. Az izraeli és arab munkások is megértik, hogy az Arab-Keleten állandósult háborús feszültség osztályellenségük, azaz a nemzetközi olajmonopóliumok és a területrabló terveket tápláló izraeli szélsőségesek érdeke.

Az arab—izraeli ellentétek mindkét fél jogos érdekeit szolgáló békés megoldása csak akkor lehetséges, ha az övezet haladó erőinek sikerül az imperializmus befolyását visszaszorítani és az izraeli dolgozók kiharcolják az izraeli kormány politikájának megváltoztatását.

A Közel-Keleten állandósult válságból kivezető békés út csak akkor biztosítható, ha az izraeli kormány felhagy az imperializmust kiszolgáló politikájával, az arab kisebbség elnyomásával és terjeszkedő szándékaival. Izrael kormányának békeszerető, a szomszédos arab államokkal együttműködést célzó politikája jelenthetné az egyetlen szilárd bázist Izrael állama biztonságához, az övezet tartós békéjének megteremtéséhez.

HARSÁNYI IVÁN,
a KB Agit.-Prop. Osztályának
munkatársa

A pártiskolai oktatás rendszerének továbbfejlesztése

A PÁRTISKOLAI OKTATÁS pótolhatatlan eszköze a pártmunkások marxista—leninista képzésének. Nagy előnye, hogy az előadásokon és csoportos foglalkozásokon kívül nyugodt körülmények között folyó egyéni tanulást és állandó konzultációs lehetőséget biztosít. Aktivistáink, akik közismerten a magyar társadalom elfoglalt emberei közé tartoznak, a pártiskolákon kedvező lehetőséget kapnak elméleti tudásuk felfrissítésére, kiegészítésére.

Ennek az oktatási formának jelentőségét mutatja, hogy a Politikai Bizottság nemrégiben újra foglalkozott a pártiskolák helyzetével és megjelölte továbbfejlesztésük feladatait. Utoljára 1964 februárjában szerepelt a PB napirendjén a pártiskolák problémája. Az akkori elemzés nyomán *a pártiskolai munka nagy lépést tett előre.* Korszerűsödtek a tematikák. Megnőtt a közgazdasági témák aránya, és — ami még nagyobb jelentőségű — e témák jelentős része a szocialista gazdaság időszerű kérdéseivel, a magyar népgazdaság konkrét problémáival, a párt gazdaságpolitikájának előtérben álló feladataival foglalkozik. A tematikák súlypontja a történelmi témáktól a nemzetközi osztályharc és a szocialista fejlődés mai kérdései irányába tolódott el. A pártfőiskolán igyekeztek a pártmunka szolgálatába állítani a szociológia, a társadalompszichológia tudományos eredményeit. Ez a társadalom fejlődési folyamatának új oldalait mutatta be és bővítette a hallgatók látókörét.

Szervezeti téren elsősorban *a nyolc megyei pártiskola feladatkörének bővítése volt* nagy jelentőségű. Korábban ezek 2—3 hónapos állandó tematikákat dolgoztak fel, amelyek általános marxista alapozásra törekedtek. A rendelkezésre álló idő azonban kevés volt ahhoz, hogy ezt elég mélyen és megalapozottan tegyék. Az 1964-es határozat megszüntette a megyei iskolák „egybeszabott" jellegét. Ezzel utat nyitott a *megyei igényekhez alkalmazkodó tanfolyamtípusok és tematikák* kidolgozására abban a nyolc, majd kilenc megyében, ahol ilyen iskola működött. Különböző rövidebb-

hosszabb tanfolyamtípusok jöttek létre *változó tematikákkal, amelyek a tanfolyam céljának és összetételének vannak alárendelve.* Helyet kapott a titkárok ágazatonkénti eligazítása, a propagandisták előkészítése az oktatási évre, az időszerű határozatok elvi megalapozása.

A határozat értelmében 1964 óta a hosszabb időtartamú pártiskolákon fokozatosan csökkent a mezőgazdasági és ipari technológiai ismeretek, témák aránya. Az egyéves szakosított titkárképző iskolákon ezek helyét mindinkább a korszerű marxista közgazdasági szemlélet kialakítását szolgáló *gazdaságpolitikai, üzemszervezési és gazdálkodási* témák foglalták el.

MINDEZEK A LÉPÉSEK *elképzelhetetlenek lettek volna a lelkes oktatói gárda nélkül, amely pártiskoláinkon működik.* Ez a gárda, vállalva az állami iskoláknál jóval nagyobb megterhelést, fáradhatatlanul dolgozott a több ízben változó tematikák eredményes feldolgozása érdekében. Oroszlánrészük van abban, hogy a különböző pártiskolai tanfolyamok — legutóbb a nagy számú mechanizmus-tanfolyam — munkája úgyszólván zökkenőmentes volt. Ezért a legnagyobb elismerés illeti őket.

A PB 1967. május 9-i határozata folytatta a pártiskolai oktatás tartalmi és szervezeti továbbfejlesztését. Ezt elsősorban a szocialista fejlődés támasztotta új követelmények tették szükségessé.

A pártiskolai oktatás — más, iskolán kívüli formákkal együtt — a párt káderképző és továbbképző munkájának eszköze. A káderképzés feladatait minden helyzetben az ország, a párt előtt álló tennivalók köre, illetve a káderek politikai iskolázottságának elért színvonala szabja meg. Ami *az előttünk álló feladatokat* illeti, a gazdaságirányítási rendszer reformja és társadalmunk politikai szervezetének továbbfejlődése szélesíti a helyszínen eldöntendő kérdések körét. Ezért nő a megyei pártszervek szerepe a gazdasági és politikai folyamatok irányításában. Ezek a feladatok meghatározott káderképzési igényeket támasztanak, területenként eltérő sajátosságokkal. Ebből ered az a szükséglet, hogy a budapesti és megyei pártbizottságok önállóan, saját hatáskörükben tervezhessék és bonyolíthassák le a káderképzés és továbbképzés pártiskolai programját.

Ha *a káderek politikai iskolázottságát* vizsgáljuk, első pillantásra is szembetűnőek a nagy különbségek. 1945 óta nagyon sokan végeztek pártiskolát. Ezek egy részének ma már elsősorban továbbképzésre van szüksége. Másoknak, például fiatalabb káderekneк alapozó képzést kell nyújtani, de erősen differenciálva általános műveltségük, tevékenységi területük, mozgalmi tapasztaltságuk szerint.

A felsorolt feladatok megoldásához nem kevesebb, hanem

több központi segítségre van szükség. A pártiskolai munka központi irányításának elsősorban a tartalmi munka megjavítását kell szolgálnia: az oktatók továbbképzését, elméleti és tájékoztató anyagokkal való ellátását, az egész oktatási folyamat tartalmi ellenőrzését.

A pártbizottságok nagyobb *önállósága*, minden szinten a tanfolyamtípusok *differenciálása*, és magasabb színvonalú *központi irányítás* — ez következik tehát a helyzet felméréséből. A PB határozata éppen ebben az irányban nyújt az egész pártmunka szempontjából nagy jelentőségű segítséget a pártiskolák fejlesztéséhez.

A megyei pártbizottságok önálló káderképzését mozdítja elő az a döntés, hogy néhány éven belül minden megye kapjon pártiskolát. Jelenleg — Budapestet is számítva — 11 megye rendelkezik ilyennel. Újabb megyék jutnak iskolához azáltal, hogy a PB határozata értelmében *megszűnnek és teljesen megyei irányítás alá kerülnek az öthónapos és a szakosított egyéves titkárképző iskolák.*

A megyei pártbizottságok saját szükségleteik szerint készítik el a pártiskolákon rendezendő tanfolyamok éves tervét, *meghatározzák azok időtartamát, jellegét, a hallgatók összetételét.* Szervezhetnek hosszabb, alapozó jellegű képzést, vagy továbbképzést. Megszűnik a pártiskolák egy részének megyeközi jellege, bár átmenetileg még szükség lesz arra, hogy a nagyobb tapasztalatokkal rendelkező pártiskolák és megyék segítsék a pártiskolai munkában kevesebb tapasztalattal rendelkezőket. Ez elsősorban tapasztalataik átadását jelenti, de adott esetben — nagyobb igényű tanfolyamokon — hallgatók fogadását is. Átmenetileg arra is szükség lesz, hogy az iskolákkal nem rendelkező megyék a megfelelő feltételek birtokában levő szomszédos megyék segítségét vegyék igénybe.

A MEGYEI PÁRTISKOLÁK egyik problémája most az, hogy valamennyi iskolának *az eddigitől eltérő feladatokat is meg kell oldania.* A volt öthónapos és egyéves szakosított titkárképző iskolákon új jelenség lesz a rövidebb tanfolyamok megjelenése, amelyekhez alkalmanként kell tematikát készíteni. Az ilyen tanfolyamok több külső előadó bevonását is igénylik.

Nagyobbak azok a nehézségek, amelyekkel a korábbi megyei iskoláknak kell megbirkózniuk. Ezek az iskolák általában egy—három függetlenített munkatárssal dolgoztak. Hosszabb tanfolyamok rendezésére nem voltak beállítva. Előadásaik, foglalkozásaik szinte mindegyikét külső előadók tartották. Most be kell rendezkedniük nagyobb feladatok megoldására, hosszabb alapozó tanfolyamok rendezésére is. A megnövekedett feladatok itt nem oldhatók meg az eddigi létszámmal. Ezért a PB határozata értelmében *a pártiskolák oktatói státusainak egy részét át kell csoportosí-*

tani a legnagyobb létszámú testületektől a kisebbekhez. Az átcsoportosítás célja az, hogy a kisebb iskolákon is állandó oktatói gárda alakuljon ki, amely külső erőkkel kiegészítve igényesebb feladatokat is meg tud oldani.

A PB határozata az oktatómunka fejlesztése érdekében rendelkezik *a megyei pártbizottságok oktatási igazgatóságainak megszervezéséről.* Az oktatási igazgatóságok nem a kétféle oktatási intézmény sajátos funkcióinak és különböző arculatának eltörlését, hanem a függetlenített tantestületek egyesítését és munkájuk egybehangolását szolgálják. Ez lehetővé teszi a megyében található legjobb propagandisták összpontosítását és tudásuk ésszerűbb, hatékonyabb gyümölcsöztetését. Az oktatási igazgatóságok tanszéki rendszerrel fognak működni és 1968 őszére mindenütt létrejönnek, ahol ennek feltételei adva vannak.

Az oktatási igazgatóságok nem egyszerűen a kétféle marxista oktató intézmény összefogását szolgálják. Más jelentős feladatokat is megoldhatnak. Fokozatosan a megye összes propagandistáinak képzési, továbbképzési és konzultációs központjává válhatnak. Rendszeresebbé tehetik a propagandisták tájékoztatását a marxista tudomány különböző ágainak új eredményeiről. Ezzel segíthetnek azon a sokat bírált jelenségen, hogy az új eredmények túlságosan nagy „átfutási idővel" jutnak el a helyi pártiskolák oktatóihoz és így hallgatóihoz is.

Munkájuk későbbi szakaszában az igazgatóságok segítséget nyújthatnak a megyei pártbizottság egyes határozatainak színvonalas elvi előkészítéséhez. A pártbizottságok határozott irányításával a megyei oktatási igazgatóságok *betölthetik a megyében folyó ideológiai munka központjának szerepét.*

A megyei pártiskolákat irányító pártbizottságok egyik legfontosabb feladata most *a jövő évi pártiskolai tanfolyamtervek kialakítása.* A tervnek abból kell kiindulnia, milyen az adott megyében a pártmunkások és propagandisták politikai iskolázottságának színvonala, mit követelnek e téren a feladatok. A hosszabb tanfolyamok rendezését az idén még függővé kell tenni a feltételektől. A kisebb tapasztalattal rendelkező iskolákon, vagy ott, ahol a testület még csak most áll össze, célszerű a több hónapos alapozó képzés megindítását a jövő évre, vagy legalább tavaszra halasztani. Fontos, hogy az iskolákkal nem rendelkező megyék idejekorán hangolják össze igényeiket és elképzeléseiket azokkal, akiknek segítségét igénybe veszik. A nagyobb oktatói kapacitással és tapasztalatokkal rendelkező iskolákon sok munkát jelent majd az újszerű tematikák kidolgozása.

A pártiskolai oktatás továbbfejlesztése és az oktatási igazgatóságok kialakítása minden tekintetben előreviszi majd a pártmunkát. Emeli az elméleti színvonalat. Elősegíti, hogy a pártmunká-

sok pontosan értelmezzék és helyesen hajtsák végre a párt határozatait. Növeli a kezdő pártmunkások hozzáértését a szervezőmunka kérdéseihez. Ezért *fontos, hogy a május 9-i határozat végrehajtásán ne csak az agitációs és propaganda osztályok munkálkodjanak, hanem váljék ez az egész pártapparátus ügyévé.* A munka sikeréhez az alsóbb pártbizottságok és az alapszervezetek is hozzájárulhatnak azzal, hogy végiggondolják saját káderképzési szükségleteiket, hogy jobban válogatják ki a pártiskolára menőket, hogy gondoskodnak a pártiskolát végzettek újonnan szerzett ismereteinek továbbadásáról.

A POLITIKAI BIZOTTSÁG HATÁROZÁTA útmutatásokat adott *a felsőszintű káderképzés és továbbképzés fejlesztésére is.* Ezen a szinten is voltak bizonyos problémák. Az évek során a vezető pártmunkások jelentős része elvégezte a pártfőiskolát, vagy azzal egyenértékű politikai képzettséget szerzett. Ezért az újabb évfolyamokon nőtt a viszonylag szerényebb előképzettségű elvtársak száma. A marxista tudomány és a szocialista építőmunka haladása viszont újabb tudnivalók beiktatását követeli a tananyagba. A kétéves nappali és a négyéves levelező oktatás keretei között ezt csak az egyéni tanulás vagy a klasszikusok tanulmányozásának rovására lehetne megoldani.

Ezért a PB határozata úgy dönt, hogy a pártiskola időtartamát és tematikáját az 1968—69-es tanévtől a megnövekedett követelményekhez kell igazítani. Ki kell alakítani az új helyzetnek megfelelő felvételi rendszert is. A pártfőiskola a jövőben *az MSZMP Központi Bizottsága Politikai Főiskolája* nevet viseli. A végzett hallgatók főiskolai oklevelet kapnak, amely meghatározott funkciók betöltésénél az állami képesítéssel azonos értékű.

Amin még változtatni kell

A Heves megyei járási és városi párt-végrehajtó bizottságok értékelték az elmúlt pártoktatási év tapasztalatait. Külön is elismerésre méltó, hogy a kétség kívül kimutatható fejlődés mellett sem feledkeztek meg a továbblépés útján található akadályokról. Ezek elhárítására sok bírálat érte a mulasztó hallgatókat, a mechanikus felolvasásokat tartó propagandistákat, a nevelő munkától elzárkózó vezetőket, s azokat a pártszervezeteket, amelyek nem fordítanak elég figyelmet a tapasztalatok elemzésére. A vitákban már elemezték a Politikai Bizottság április 6-i — a pártoktatás továbbfejlesztéséről szóló — határozatát, amelynek visszhangja a megye pártmunkásai körében általános elégedettséget mutat.

(T. S.)

A párt lenini megújhodásának kiemelkedő állomása

A Magyar Szocialista Munkáspárt 1957 júniusi országos értekezletének 10. évfordulójára

Tíz évvel ezelőtt — 1957. június 27-től 29-ig — tanácskozott az MSZMP országos értekezlete, amely kiemelkedő jelentőségű pártunk történetében. Az országos pártértekezlet megerősítette, alkotó vitában megvédte és jóváhagyta a párt forradalmi vezető magjának 1956 novemberi elhatározó jelentőségű döntéseit, az ellenforradalom leverésééért vívott harcban kialakított helyes politikai vonalát és tevékenységét, továbbá új szervezeti szabályzatot fogadott el, megerősítette, illetve kiegészítette a párt vezető szerveit. Mindezzel megszüntette a pártban az ideiglenes jelleget, stabilizálta és tovább fejlesztette a párt lenini politikáját. A pártértekezlet tanácskozása, az elfogadott határozatok olyan helyes politikai programot adtak, melyre szilárdan épülhetett a párt további munkája.

A pártértekezlet idejére a párt újjászervezése alapjaiban megvalósult. Marxista—leninista tömegpárt lett, magába tömörítette a munkásosztály, parasztság, értelmiség legjobbjait. A 346 000 főt számláló pártban a munkások aránya 57,9%, a parasztoké 16,7%, az értelmiségé 6,9%. Az újjászervezés folyamatában fokozatosan megerősödött a párt munkás-, illetve munkás-paraszt jellege. Egységbe forrt a forradalmi munkásmozgalom három nemzedéke, kiegészülve a pártba újonnan belépők növekvő rétegével. A párt eszmei, politikai küzdelmet vívott a revizionista és dogmatikus nézetek ellen, és következetesen érvényesítette a pártélet lenini normáit. Az 1956 novemberétől rendszeresen megtartott pártaktívákon szoros kapcsolat és kölcsönhatás alakult ki a pártvezetés és tagság között. Ezzel a párttagság által már évek óta igényelt munkamódszer valósult meg.

A pártvezetés kezdeményezésére 1957 márciusában megalakult Kommunista Ifjúsági Szövetség erre az időre már 110 000-es tagsággal rendelkezett. Az államhatalmi és államigazgatási szervek, továbbá a hadsereg, határőrség, a rendőrség újjászervezése alapjában véve megtörtént. Az országgyűlés 1957 májusi ülés-

szaka jóváhagyta a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány féléves tevékenységét.

A pártvezetés eredményesen valósította meg azt a fő célkitűzését, hogy a pártról és a proletárdiktatúráról szóló lenini elveket a magyar viszonyokra alkalmazza, hogy leküzdje a korábbi revizionista árulást és a dogmatikus hibákat. Növekedett a párt tömegbefolyása. Beszédes bizonyítékai ennek az 1957 márciusában és áprilisában országosan lezajlott tömeggyűlések, a május 1-én tartott felvonulások és ünnepi gyűlések. Az ellenforradalom főerőit szétvertük, maradványait illegalitásba szorítottuk, visszavonulásra kényszerítettük. Széles körű felvilágosító munka folyt a tömegek politikai tisztánlátása érdekében. A gazdasági életben a konszolidáció egyik fontos mutatója, hogy az állami ipar termelése 1957 júniusában elérte az 1956 január—szeptember hónapok átlagának szintjét.

A gyors konszolidáció eredményei ebben az időben egyre inkább gyengítették a hazánk elleni imperialista rágalomhadjárat hatását. Eredményeink örömmel töltötték el külföldi barátainkat, a testvérpártokat, a szocialista tábort. Pártunk egyértelmű proletárinternacionalista politikája, ideológiája alapján is erősödő része lett a nemzetközi kommunista mozgalomnak.

A néphatalom konszolidációjában elért jelentős sikerek után került sor az országos pártértekezletre. A Központi Bizottság beszámolója a politikai helyzetről és a párt feladatairól — melyet Kádár János elvtárs tartott — *centrális kérdésként foglalkozott a pártegység erősítésével.* A beszámoló őszinte, reális és időtálló értékelést adott a párt harcáról az 1945—48, az 1949—53, az 1953—56-os években, az ellenforradalom fő okairól, lefolyásáról, a párt új, forradalmi központja és a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány megalakulásának körülményeiről, az ellenforradalom leveréséről és a konszolidáció folyamatáról. Hangsúlyozta azt a nagy segítséget, melyet a nemzetközi munkásmozgalom, mindenekelőtt a Szovjetunió nyújtott az ellenforradalom leveréséhez, a konszolidációhoz. A KB beszámolója részletesen ismertette és indokolta a párt politikai irányvonalát, jellemezte az adott helyzetet, a párt előtt álló politikai, gazdasági és ideológiai feladatokat. E teendők közül külön ki kell emelni a párt további szervezeti, eszmei erősítésének, a tömegkapcsolatok szélesítésének, a gazdasági—termelési irányítómunka fejlesztésének feladatait.

A KB beszámolója, a beterjesztett határozati javaslatok tükrözték a proletárdiktatúra erősítésének érdekében megvalósítandó feladatokat. Kisebb létszámú, egységes, helyes politikát folytató és új munkamódszerrel dolgozó párt; az állami és tömegszervezetek szerepének, tevékenységi körének szélesítése; a népfront mint tömegmozgalom kifejlesztése: a néptömegek irányában tanúsított

bizalom, aktivitásuk. kezdeményezésük igénylése és fokozása; az ellenséges nézetek elleni szívós és következetes harc; a demokratizmus kiszélesítése mellett a tényleges ellenség határozott és eredményes elnyomása.

A pártértekezleten harcos elvi vita bontakozott ki. A küldöttek helyeselték a párt politikai irányvonalát, elvtársi vitában helyezkedtek szembe a még jelentkező hibás értékelésekkel, egyoldalúsággal és szinte egyöntetűen foglaltak állást a kétfrontos harc politikai vonala mellett, megerősítve ezzel a párt új vezetését. A párton belüli nézeteltérések elvtársi vitában való leküzdése, a vita során tanúsított elvi-politikai szilárdság bizonyítja, hogy a párt megújhodása lenini szellemben történt.

Az új politikai vonal megtartotta és továbbvitte mindazt a pozitívumot, amit a magyar forradalmi munkásmozgalom a korábbi évtizedekben, a szocialista építőmunkában elért. Ugyanekkor élesen elhatárolta magát a revizionizmustól és a dogmatizmustól.

Alkotó légkör, szellem uralta a pártkonferencia egész munkáját. A KB beszámolójához, a határozati javaslathoz, a beterjesztett szervezeti szabályzat tervezetéhez elhangzott javaslatok pontosították, kiegészítették és tovább fejlesztették azokat. A határozati javaslatban történt változtatások kétirányúak. Egyrészt bővítették a demokratizmus kiszélesítésére, a tömegbázis megszilárdítására, a párttagság jogainak növelésére. a párton belüli demokrácia fejlesztésére vonatkozó részeket, másrészt nagyobb hangsúlyt kaptak az osztályellenség elleni harc, az ellenséges nézetek elleni küzdelem fokozásával, illetve a párton belüli fegyelem, a centralizmus erősítésével foglalkozó részek. Így az 1956 novemberében megindult folyamat — mely a párt új politikai vonalának kidolgozását illeti — a pártértekezleten továbbhaladt, következetesebben, részletesebben megfogalmazódott és megerősítést nyert.

Ebben az időben különös politikai jelentőségű volt a stabilitás biztosítása a pártban, a politikában A korábbi évek ingadozásainak és az úgynevezett cikcakk politikának súlyos következményeit csak egy stabil, kiegyensúlyozott politika számolhatta fel. Hozzá kell tenni azonban, hogy ez a stabilizáció nem jelentett megmerevedést, egyhelyben topogást. Ellenkezőleg, a megszilárdulás egyben tartalmazta a helyzet állandó elemzését, a szükséges intézkedések kidolgozását és megvalósítását. A fővonal megtartása mellett a pártértekezlet után — az elfogadott határozatnak megfelelően — az élet minden területén jelentős intézkedések történtek. Vonatkozik ez az osztályellenség elleni harcra, az állami szervek politikai megtisztítására, a gazdasági munka fej-

lesztésére, a párt további erősítésére, az ideológiai élet fellendítésére egyaránt.

A konkrét elemző munka, reális célkitűzések, a végrehajtásban szükséges következetesség jellemzi a párt munkáját a pártértekezlet határozatainak megvalósításában. A pártszervezetek erejük zömét a gazdasági és tömegmunkára fordították. Ez alapozta meg az 1958 novemberi országgyűlési és tanácsválasztások sikerét. A marxista gondolkodás új eredményeinek igénylése tartósnak bizonyuló, színvonalas elméleti téziseket, állásfoglalásokat eredményezett. A helyes politikai vonal teremtette meg a kedvező feltételeket az elméleti munka számára. Mindez pozitívan hatott tudományos kulturális életünkre is.

Az MSZMP 1957 júniusi pártértekezlete eredményesen szolgálta fő jelszavát: „Erősítsük pártunk egységét, a munkáshatalom, szocialista építőmunkánk alapját." Ebben van történelmi jelentősége is.

Az 50 esztendős jubileum méltó megünneplésére hazánkban nem csupán a politikai és társadalmi szervek az ipari, a mezőgazdasági és tudományos kollektívák készülnek. Az ország számos részén avatnak majd új emlékműveket, rendeznek művészi kiállításokat. A készülődő művészek egyike, Kallós Viktor, már megmintázta Lenin életnagyságú alakját.

(MTI-foto, Molnár E.)

Készülődés

Az új Munka Törvénykönyve és a kollektív szerződés

A JELENLEGI MUNKA TÖRVÉNYKÖNYVE 1951-ben jelent meg, s természetszerűen az akkori idők nagymértékben centralizált, utasításokon alapuló gazdálkodási rendjéhez idomult. Azóta már sokszor módosították ugyan, de a korszerűsítések ellenére is sok esetben elavult, áttekinthetetlen. Felülvizsgálata ezokból is mindenképpen indokolt.

Tekintettel arra, hogy a Munka Törvénykönyve a dolgozók jogainak, kötelezettségeinek és a vállalati jogköröknek is egyik legfőbb meghatározója, ezért a munkajogi szabályokat is felül kellett vizsgálni és az új gazdasági mechanizmus igényeinek megfelelő törvénykönyvet kell létrehozni.

A gazdasági mechanizmus reformja során a vállalatok önállósága jelentősen megnövekszik. Maguk határozzák meg a termelés mértékét, ütemét és irányát, a gazdálkodást szolgáló eszközöket, módszereket. A vállalati önállóság, felelősség növekedése szükségessé is teszi az önálló gazdálkodás lehetőségének megteremtését a munkaügyi kérdésekben.

Az új Munka Törvénykönyvnek segítenie kell a vállalatok önálló gazdálkodását, eleget téve ugyanakkor annak a lényeges követelménynek is, amely a dolgozók jogainak meghatározása és hatékony védelmének biztosítása érdekében szükséges.

A Munka Törvénykönyve a vállalatok és a dolgozók munkával kapcsolatos jogait és kötelességeit meghatározó, kiemelkedő jelentőségű dokumentum. Ezért annak érdekében, hogy a legilletékesebbek, a dolgozók véleményt tudjanak mondani, illetőleg, hogy tapasztalataikat a végleges szabályozásnál hasznosíthassák — mint ismeretes —, a kormány a tervezetet vitára bocsátotta. Ezzel lehetővé vált, hogy a dolgozók tevékeny bekapcsolásával alakuljon ki a munka alkotmánya. A kormány külön is számít a vitában a gazdasági vezetők, szakszervezeti tisztségviselők, jogászok, közgazdászok és munkaügyi kérdésekkel foglalkozó egyéb szakemberek hozzáértő közreműködésére.

A vitában való részvétel — meggyőződésünk szerint — az új Munka Törvénykönyve rendelkezéseinek a gyakorlatban való helyes és gyors végrehajtását is elő fogja segíteni. Sokkal könnyebb ugyanis az olyan rendelkezéseket végrehajtani, amelyeknek kidolgozásában azok is részt vettek, akik majd az új szabályokat gyakorlatban alkalmazzák.

A mintegy két hónapra tervezett vita után a javaslatok, észrevételek alapján kiegészített, illetve módosított törvénytervezetet a kormány ismét megtárgyalja és még ez év őszén az országgyűlés elé terjeszti.

A kormány végrehajtási utasítás-tervezete a törvénytervezettel együtt kerül a Minisztertanács, illetve a parlament elé. Az elfogadást követően a Munkaügyi Minisztérium, a SZOT, valamint a minisztériumi és szakszervezeti végrehajtási utasításoknak a legrövidebb időn belül meg kell jelenniök annak érdekében, hogy 1968. január 1-től a vállalati kollektív szerződések megkötöttek, illetve alkalmazhatók legyenek.

Az új Munka Törvénykönyve tehát a törvényből, a kormány, valamint a funkcionális szintű végrehajtási utasításokból áll.

A túl részletes központi szabályok helyett elsősorban csak keretszabályokat, a dolgozók alapvető érdekeit biztosító garanciális szabályokat, valamint olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyeket az egész népgazdaság területén egységesen, azonos módon kell szabályozni.

A végrehajtási utasítások, irányelvek. útmutatók, amelyeket a vállalatok felett felügyeletet gyakorló miniszterek az illetékes szakszervezeti központtal egyetértésben adnak ki, egy iparágon vagy iparcsoporton belül azonos módon szabályozzák a tennivalókat. Mindezt azonban oly módon, hogy *a központi szabályozás indokolatlanul ne csorbítsa a vállalatok önállóságát.* A dolgozók munkaviszonyát érintő valamennyi kérdést részletesen, a helyi sajátosságok legmesszebbmenő figyelembevételével, vállalati szinten a *kollektív szerződésekben* tisztáznak.

A kollektív szerződés, amelyet az igazgató a vállalati szakszervezeti szervvel egyetértésben köt meg, lényegében az új Munka Törvénykönyve vállalati szintű végrehajtási utasítása.

Az új tervezet úgy igyekszik az igényeket kielégíteni, hogy szerves kapcsolata nem szűnik meg az eddigi munkajogi törvényhozással. Továbbfejleszti, de egyben meg is őrzi szocialista társadalmi rendünknek a munkaviszonnyal kapcsolatban eddig is érvényesített elveit.

A MOST FOLYÓ VITA — szervezését és anyagának feldolgozását a Munkaügyi Minisztérium, az Igazságügyminisztérium és a SZOT közösen végzi — *eddigi tapasztalatai* azt mutatják; hogy a résztvevők általában helyeslik a tervezetben foglaltakat. Azonban — mint várható is volt — egyes kérdésekben élénk vita alakult ki. Az egyik leginkább vitatott és legtöbb hozzászóló által ilyen vagy olyan formában érintett kérdés *a felmondás új rendszere.*

Lényeges új vonása a tervezetnek ugyanis a társadalmi érdekekkel összhangban a *szabadabb munkaerő-gazdálkodás biztosítása.* A törvényjavaslat mind a munkavállaló, mind a munkáltató részéről feloldja a munkaerő-gazdálkodás eddigi merevségeit. A dolgozóknak és a vállalatoknak egyaránt lehetőséget ad arra, hogy a határozatlan időre létesített munkaviszonyt felmondással bármikor megszüntethessék. A dolgozó megszabadul azoktól a hátrányos kötöttségektől és következményektől, melyek kilépéséhez fűződtek akkor, ha azt vállalata ellenezte. Ugyanakkor a vállalat is megkötöttség nélkül mondhat fel azoknak a dolgozóknak, akik fegyelmezetlenségükkel a kollektíva eredményes munkáját hátráltatják, képzettségük elégtelen vagy egyéb okból válik munkájuk feleslegessé. A dolgozónak a kilépését nem, a vállalat felmondását azonban indokolni kell, s ha a felmondásban megjelölt indok esetleg valótlan, a munkaügyi vitát eldöntő szerv a felmondást hatálytalanítja.

A szabadabb munkaerő-gazdálkodás bevezetése miatt az az aggodalom jut kifejezésre helyenként, hogy így túlzottan tág teret kapnak a gazdasági vezetők, és minden esetben lesz felmondási lehetőségük. Ezellen szól a tervezet, amikor kimondja, hogy a törvénykönyv rendelkezéseit az egyéni és társadalmi érdekek összhangjának biztosítása mellett kell alkalmazni. A törvénykönyvben megállapított jogokat társadalmi rendeltetésüknek megfelelően kell gyakorolni. A joggal való visszaélés tilos. Tehát a felmondásnál lényeges okot kell megjelölni.

Az önálló gazdálkodás alapvető része, hogy a vállalat maga alakíthassa ki kollektíváját és legcélszerűbb foglalkoztatásáról is maga tudjon rendelkezni. Az új törvénykönyv alapján a vállalatok lehetőséget kapnak — meghatározott keretek között — arra, hogy a nekik megfelelő dolgozókat alkalmazhassák. *Természetesen továbbra is szükséges gondoskodni a dolgozók bizonyos kategóriáinak* (terhes nők, betegállományban levők, nyugdíj előtt állók stb.) *fokozott szociális védelméről.*

A felmondás ellen a dolgozó panasszal élhet a jövőben is. A vállalati szakszervezeti szerveknek foglalkozniok kell a felmondással. Számos lehetőségük lesz az esetleges törvénysértő felmondások korrigálására. Ha fellépésük a gazdasági vezetőnél nem

jár eredménnyel, a dolgozó helyett is panasszal élhetnek a felmondás ellen a munkaügyi döntőbizottságokhoz. A törvénysértést elkövető, s ezért felelős vállalati vezetővel szemben fegyelmi, szabálysértési vagy büntető eljárás lefolytatását is kezdeményezhetik. Végső soron vétójogukat is gyakorolhatják. Ugyanakkor helyeselhetők azok a javaslatok, amelyek a felmondási idő mértékét (minimumát) központi szabályozással is javasolják befolyásolni (pl. a munkaviszonyban eltöltött idő szerint létesítsenek néhány kategóriát).

Ugyancsak sok szó esett a vitában *a szakszervezetek jogainak új szabályozásáról is.*

A jövőben, mint ismeretes, a szakszervezetek társadalmi, politikai súlyának növelése kerül előtérbe. A szakszervezetek, mint osztályszervezetek és mint a dolgozók képviseleti és érdekképviseleti szervei, a gazdasági vezetéssel nem csupán jogi érintkezés formájában kell hogy együttműködjenek. Ennek *az együttműködésnek elvi alapon kell történnie, politikai, gazdasági és jogi vonatkozásban egyaránt.*

A SZAKSZERVEZETEK JOGAIVAL az új törvénytervezet is külön fejezetben foglalkozik, s a központi szabályozást tartalmazza. A gazdasági vezetők egyszemélyi felelősségének növelése érdekében biztosítja számukra az önálló, gyors intézkedések lehetőségét. Ugyanakkor a dolgozók élet- és munkakörülményeit érintő vállalati szintű szabályozásban a szakszervezeti szervek egyetértési jogát is növeli.

Az új törvénytervezet elismeri a szakszervezetek legszélesebb értelemben vett érdekvédelmi tevékenységét. Az állami és gazdasági szervek kötelességévé teszi a szakszervezetekkel való együttműködést, véleményük figyelembevételét és a közös, illetve egyetértés mellett történő intézkedést minden, a munkaviszonyhoz kapcsolódó vállalati általános végrehajtási elv meghatározásánál. Ugyanakkor az egyedi végrehajtást a vezető hatáskörébe utalja. E változtatás egyfelől jelentősen emeli a szakszervezet befolyását és fokozottabb lehetőséget ad az érdekvédelmi feladatai kifejtésére, ugyanakkor erősíti a vezető egyszemélyi felelősségét a gazdálkodásban és az egyes dolgozók irányításában.

A szakszervezetek jogai annak az elvnek a figyelembevételével alakulnak, hogy a klasszikus érdekvédelem mellett *a kollektív érdekképviselet ellátására is egyre nagyobb lehetőség legyen.* A dolgozók élet- és munkakörülményeit érintő kérdések szabályozásában a szakszervezetek egyetértési joggal rendelkeznek. A szakszervezet vállalati szervének egyetértése szükséges például a vállalati munkavédelmi szabályzat megállapításához, a működési és szervezeti szabályzatnak (ügyrendnek) a munkaviszonyt érintő rendelkezéseihez, a vállalatot vagy egy nagyobb

üzemegységet érintő béreknek, továbbá szociális vagy kulturális juttatásokra vonatkozó rendszerek meghatározásához, valamint a munkaviszonyt érintő, de a kollektív szerződésben nem szabályozott általános jellegű kérdések rendezéséhez.

A vitában többen aggályukat fejezik ki amiatt, hogy mivel a jövőben a szakszervezeti szerveknek az egyedi ügyekben nem lesz egyetértési joguk, nem foglalkoznak majd azokkal. Ez nem egészen így van. Vélemény-nyilvánítási joguk ugyanis az egyedi ügyekben is lesz. Érvényesül az a fontos alapelv, hogy *a szakszervezeti javaslatokra az állami szervek kötelesek válaszolni.* Tehát nem lesz olyan munkaterület, ahol ne volna mód a beleszólásra, a helyes irányú befolyásolásra. Az a változás, hogy

eddig főként az egyedi ügyekben volt a szakszervezeti bizottságoknak egyetértési joguk, a szabályozásnál viszont nem rendelkeztek ezzel. Ezután fordított lesz az arány, s ez jelzi a szakszervezetek (SZB-k) nagyobb hatáskörét.

A tervezet szerint a szakszervezet választott tisztségviselőjének munkaviszonyát a vállalat csak a közvetlen felsőbb szakszervezeti szerv egyetértésével szüntetheti meg, áthelyezéséről vagy más munkahelyre való átirányításáról pedig e szervet előzetesen értesíteni kell. A vitában többen javasolták, hogy az áthelyezéshez is legyen szükséges a felsőbb szerv egyetértése.

Alapvető elv az, hogy csak ott kell a védelmet biztosítani, ahol arra szükség van. Mivel a dolgozó áthelyezésére — a tervezet szerint — csak az ő hozzájárulásával kerülhet sor, nincs szükség külön védelemre, mert hiszen a szakszervezeti tisztségviselőt is csak akkor helyezheti át a gazdasági vezető, ha azzal a tisztségviselő, mint vállalati dolgozó egyetért.

A vita során felvetődött olyan meggondolandó javaslat is, hogy nemcsak a szakszervezeti tisztségviselők, hanem MDB-tagok, társadalmi bírósági tagok, népi ülnökök, stb. védelméről is szólni kellene a Munka Törvénykönyvben.

Vállalati szinten jelentős új jog a vétójog. Ez a szakszervezetek társadalmi, politikai szerepének növekedését tükrözi, és hatékony új jogként lép be a hagyományos szakszervezeti jogok sorába.

A vétójog — mint az a törvénytervezet szövegéből is kiderül — *arra jogosít, hogy a szakszervezetek kifogást emelhetnek a jogszabályt, a kollektív szerződést, valamint a szocialista erkölcsnek megfelelő bánásmódot sértő intézkedésekkel szemben. A kifogásolt intézkedést az érintett gazdasági vezető mindaddig nem hajthatja vég-*

re, amíg a döntésre feljogosított szervek állást nem foglalnak a gazdasági vezető és az illetékes szakszervezeti szerv közötti vitában.

A VÉTÓJOGOT nemcsak törvénysértő rendelkezés, hanem *egyedi intézkedések kapcsán is alkalmazhatják* a szakszervezeti szervek. Sőt akkor is, ha egy adott intézkedés helyénvalósága törvényességi alapon ugyan nem vitatható, de az a közösség felfogásával nem egyeztethető össze, a szocialista erkölcsöt, humanizmust sértő bánásmódot jelent. Jogos igény, hogy a kifogásolási jog lényegét az új Munka Törvénykönyve végrehajtási szabályaiban részletesebben, egyértelműbben kell körvonalazni, hogy a gyakorlati alkalmazás során ne álljon elő bizonytalanság. Annyit mindenképpen le kell szögezni a végrehajtási rendeletekben, hogy vétójoggal csak a megfelelő szintű szakszervezeti szerv élhet. Tehát, ha az intézkedést például a vállalat igazgatója hozta, úgy az ellen kifogással csak a vállalati szakszervezeti tanács (szakszervezeti bizottság) élhet.

Tekintve, hogy a vétójog gazdasági jellegű intézkedések végrehajtásának megakadályozását is lehetővé teszi, ezért nagyon lényeges követelmény, hogy a *vállalati szakszervezeti tanácsok* (szakszervezeti bizottságok) *azzal csak körültekintő vizsgálat után, az üzemi pártszervezet egyetértését is megszerezve éljenek.* Vélemények szerint helyes volna olyan szabály kialakítása is, hogy a vétó alkalmazását a felsőbb szakszervezeti szerveknek be kelljen jelenteni. Ennek megfelelően: a műhelybizottság az ÜB-nek, az ÜB a szakszervezeti bizottságnak, az SZB és a tanács a megyebizottságnak, vagy a szakszervezeti központnak.

Jelentős változást hoz az is, hogy a központi elvek alapján a részletes szabályozás jövőbeni vállalati szintre kerül és a vállalat, valamint a szakszervezeti tanács (bizottság) által megkötött kollektív szerződésben történik meg.

A vállalat szervezetével, az egyes részlegek működésének rendjével, hatáskörével kapcsolatos kérdéseket a *vállalati működési és szervezeti szabályzat* rendezi. Az egészséges és biztonságos munkavégzésre vonatkozó részletes szabályokat a balesetelhárító és egészségvédő óvórendszabályokban, illetőleg a *vállalati munkavédelmi szabályzatban* határozzák majd meg. A szociális, egészségügyi és kulturális tevékenység céljaira szolgáló összegek felhasználása a vállalati szakszervezeti szerv hatáskörébe kerül azzal, hogy az igazgató véleményének kikérése kötelező.

Az új kollektív szerződések formájukban és tartalmukban is eltérnek a korábbiaktól. Az üzemen belül a Munka Törvény-

könyve végrehajtási utasítása, tehát helyi „jogszabály" (a vállalat alkotmánya) lesz. Ennek megfelelően tartalmaznia kell a vállalati és dolgozói jogokat és kötelességeket, a dolgozók élet- és munkakörülményeivel összefüggő összes kérdéseket. Így többi között a munkaviszony keletkezésének, módosításának és megszűnésének módját, a munkaidő meghatározását.

A törzsgárdatagok fokozott védelme indokolja, hogy a jogszabályban kimondják: a vállalat lehetőleg még lényeges gazdasági okok (átszervezés, létszámcsökkentés stb.) miatt se hozhassa nehéz helyzetbe a jó munkát végző, hosszú ideje a vállalatnál foglalkoztatott dolgozókat. Ezért ezek munkaviszonyát, ha az aránytalanul súlyos sérelmet jelentene számukra, ne lehessen felmondással megszüntetni.

Ennek csak alapelveit tartalmaznák a központi szabályok. Azt, hogy az adott vállalatnál, milyen hosszú munkaviszony, milyen esetben ad védelmet, a kollektív szerződés szabályozza.

A jelenlegi rendelkezés szerint, ha a vállalat mond fel, úgy a kétheti *felmondási idő* tartamára a vállalat köteles a dolgozót a munka alól felmenteni. Ez a kedvezmény valamennyi dolgozónál egységesen érvényesül. Jelenleg nincs mód arra, hogy vállalati szinten kedvezőbb rendelkezést alkossanak. Ezzel szemben az új törvény-tervezet a munkakör jellegétől vagy a munkaviszony tartamától függően a 15 napnál hosszabb, legfeljebb 6 hónapig terjedő felmondási idő kitöltésének a lehetőségét is biztosítja. Azt is lehetővé teszi az új tervezet, hogy az igazgató az SZB-vel egyetértésben, ha indokoltnak látják, a vállalatnál dolgozókat vállalati felmondás esetén 15 napnál hosszabb felmondási időre is felmenthessék munkavégzési kötelezettségük alól.

A VÁLLALATOK ÉS A DOLGOZÓK nyereségére épülő érdekeltségi rendszer megköveteli, hogy a *dolgozók személyi jövedelme jobban kapcsolódjon munkájukhoz, és ahhoz, hogy milyen mértékben járultak hozzá a vállalat eredményéhez.* A jelenlegi szabályok sokszor indokolatlanul megkötik a vállalatot abban, hogy a dolgozói között fokozottabb különbséget tegyen, nem egyszer központilag írják elő, hogy a vállalat egyes juttatások meghatározásánál, vagy a felelősségre vonás során milyen mértéket alkalmazzon. Az új szabályok megszüntetik az indokolatlan központi korlátokat és a vállalatnak fokozottabb lehetőséget adnak a differenciálásra. Ennek megfelelően a kollektív szerződés tartalmazza majd a munkabérezéssel kapcsolatos szabályokat, a vállalatnál alkalmazandó bérrendszereket, a bérenkívüli juttatás módját, a részesedési alap személyi jövedelemre és béren ki-

vüli juttatásra fordítandó arányát, a jutalmazás és premizálás rendszerét és módját, a bérfejlesztés üzemekre, gyáregységekre való meghatározását, a munkák és munkások besorolásának feltételeit, az alapbérek megállapításának és megváltoztatásának módját, a pótlékok és a kiegészítő fizetések rendszerét stb. Ugyancsak tartalmazza a szociális, kulturális, sport- és jóléti intézkedéseket, a munkásszállás igénybevételének feltételét és a térítési díjakat, az üzemi étkeztetés fejlesztését, a vállalati hozzájárulás és a dolgozói térítés mértékét, a természetbeni juttatások fajtáit, feltételeit és mértékét stb.

A *vállalati üdültetéssel* kapcsolatban a szerződés szabályozza az üdülési feltételeket (ki veheti igénybe, mennyi időtartamra és milyen időközönként), a térítés mértékét, a vállalati hozzájárulás nagyságát stb. A *vállalati tanulmányi* ösztöndíj rendszer felől szintén a kollektív szerződés intézkedik részletesebben.

Pontosan kell szabályozni a *törzsgárda tagjainak* erkölcsi elismerésére vonatkozó vállalati szabályokat, a vezetőknek a termelési tanácskozásokkal kapcsolatos kötelezettségeit és a dolgozók jogait, az újítókat megillető jogokat és kötelezettségeket stb.

A kollektív szerződés megkötése a vállalat gazdasági és szakszervezeti vezetőinek hatáskörét, önállóságát, felelősségét növeli. Minden kérdést a legrészletesebben szabályozhatnak, s olyan pontokat is felvehetnek a szerződésbe, amelyet felsőbb jogszabály nem tesz kötelezővé (nem is tilt).

*A vállalati kollektív szerződések rendszere, mint a neve*ben is benne van, elsősorban a gazdálkodó egységekre terjed ki. Ennek megfelelően lesznek olyan területek, ahol kollektív szerződés kötésére nem kerül sor, mint például az államigazgatási szerveknél. Itt a részletes szabályokat a jövőben is központi úton határozzák meg.

A kollektív szerződések rendszere szükségessé teszi szakszervezeti vonatkozásban is annak meghatározását, hogy mely szakszervezeti szerv, mire jogosult. Nyilván más lesz a hatásköre a bizalminak, a műhelybizottságnak, az üzemi, a szakszervezeti bizottságnak és a szakszervezeti tanácsnak. Az alsóbb szakszervezeti szervek (műhelybizottság) nem lesznek jogosultak kollektív szerződést kötni. De kifejthetik véleményüket a területüket érintő kérdések szabályozásának formájáról, illetve javaslatot tehetnek területük problémáinak rendezésére a vállalati kollektív szerződésben. Esetleg maguk is köthetnek egyes kérdésekben kiegészítő megállapodást a kollektív szerződésben kapott felhatalmazás alapján a velük azonos szintű gazdasági szervvel. Ez a megállapodás a kollektív szerződés szerves kiegészítője lenne.

A vállalat egészére a vezérigazgatóval a vállalati szakszervezeti tanács köti meg a kollektív szerződést, s ehhez csatlakozna az említett (telephelyi stb.) kiegészítés.

Olyan kérdésekben is még kell határozni a hatásköröket, mint például a *segélyezés*. A rendszert és az e célra szolgáló kereteket a vállalati szakszervezeti tanács határozza meg és osztja fel az üzemrészek között. Ennek alapján, meghatározott esetekben és meghatározott mértékig a műhelybizottságok, illetve az üzemi szakszervezeti bizottságok folyósítják a segélyt. A központilag meghatározott eseteken túlmenően, valamint a meghatározott összegen felül adható segélyezés jogát a szakszervezeti tanács, illetve a központi SZB fenntarthatja magának.

A vállalati kollektív szerződéseket először 1968-ban egy évre, majd két évre, s ezt követően a középtávú tervidőszaknak megfelelően öt évre kötnék. Új elem a korábbival szemben, hogy a kollektív szerződés érvényességéhez nem lenne szükség a felügyeleti szerv jóváhagyására.

Nem eldöntött kérdések ezek, hiszen *a vita még folyik*. A törvénytervezet szakmai vitája után alakulnak ki a kollektív szerződések megkötésének irányelvei. Néhány vállalatnál — tapasztalatszerzés végett — rövidesen sor kerül a szerződések megkötésére. E tapasztalatokat is figyelembe véve a többi vállalat már zökkenőmentesebben kezdheti az új évet.

dr. Beckl Sándor,
a SZOT titkára

Egyszemélyi vezetés és üzemi demokrácia

A gazdaságirányítás új rendszere megszünteti a túlzott központosítást és ezzel növeli a vállalatok önállóságát; oda összpontosítja a döntési hatáskört, ahol azzal a legjobban lehet élni. Ily módon az üzemi demokrácia fejlődése útjából is elhárítja az eddigi korlátokat: kedvezőbb feltételeket teremt ahhoz, hogy a munkások érdemben bekapcsolódjanak a vállalat irányításába. Megnövekszik a dolgozók anyagi érdekeltsége, ez erősíti azt az

igényt is, hogy a dolgozók mindjobban megismerjék a gazdálkodást, a jövedelmezőséget befolyásoló intézkedéseket.

A nagyobb lehetőséggel élni kell!

A párt szervezetei eddig is sokat tettek az üzemi demokrácia növeléséért. De az új irányítási rendszer előkészítésének és bevezetésének időszakában olyan újszerű kérdések is adódnak, amelyek tisztázása a dolgozók között sokoldalú ideológiai-politikai munkát igényel.

Milyen kérdésekben kívánatos az ideológiai-politikai munkát fokozni, a szervező munka hatékonyságát növelni? Minden sorrendiség nélkül legfontosabb annak a megértése, hogy a vállalati önállóság, az érdekeltség növekedése csak lehetőséget teremt az üzemi demokrácia további fejlődéséhez, az egyszemélyi felelős vezetésben és a kollektívában rejlő erőforrások célszerűbb hasznosításához. A párt, a kormány és a SZOT egyértelmű állásfoglalása az egyszemélyi vezetés és a dolgozók kollektív részvétele elvének együttes alkalmazásáról az irányításban még nem jelenti ennek az elvnek azonnali gyakorlati érvényre jutását. Tapasztalható például, hogy az elvek általános helyeslése és elfogadása mellett — mind a gazdasági vezetők, mind a munkások és képviseleti szerveik körében is — meglehetősen sok az értetlenség, a helytelen felfogás és intézkedés.

Egyesek például a vállalati önállóságot, az egyszemélyi felelős vezető jogkörének növelését szembeállítják a kollektívának az irányításban betöltött szerepével. Leggyakoribb az, hogy egyes gazdasági vezetők, a dolgozók bevonását az irányításba csak formálisan fogadják el és lényegében feleslegesnek tartják. Nem is igénylik a dolgozók véleményét, javaslatát, mert úgy vélik, nincs kellő ismeretük ahhoz, hogy érdemben hozzászóljanak az ügyekhez. Nem veszik kellően figyelembe, hogy a vállalati dolgozók egy művelt munkásosztályt, egy kulturált értelmiséget képviselnek, s bennük feltétlenül sok tapasztalat és tudás halmozódott fel.

Nem kisebb gond, hogy egyes dolgozók, illetve kollektívák sem látják részvételük, szerepük fontosságát a vállalat irányításában. Ehhez a különböző hibás, idejétmúlt nézetek és nagymértékben a helyenként tapasztalható torz gyakorlatok járultak hozzá. Az „érvek" többnyire úgy hangzanak, hogy „úgy sem veszik figyelembe javaslatainkat... azért vannak a vezetők, hogy meghatározzák a tennivalókat... miért éppen én, vagy mi emeljünk szót?... stb."

Az elvek helyes értelmezése

Hogyan minősítsük ezeket a jelenségeket? Mindenekelőtt szükséges megjegyezni: ezek többsége nem rossz szándékból ered, hanem — mint már említettem —, az eddigi helytelen gyakorlatból, és nem kis mértékben az alakulóban

levő új helyzet fel nem ismeréséből. A pártszervezetek segítik, hogy mind az egyszemélyi vezetők, mind a munkások helyesen értelmezzék az elveket. Ez az egyik és viszonylag egyszerűbb tennivaló. Ezzel szorosan összefügg, hogy a gyakorlatban, a mindennapi élet apró-cseprő eseteiben is szerezzünk érvényt elveinknek. Szükséges meggyorsítani azt a felismerést, hogy a szocialista gazdaságirányítás két elve dialektikus kapcsolatban van egymással. Ahogy közeledik az új irányítási rendszer bevezetésének időpontja, úgy kell fokozatosan elérni, hogy ne a formális egyetértés határozza meg a vezetők magatartását. Tehát a dolgozó tömegek alkotó erejének felhasználását a vezetésben ne csak egyszerűen helyeseljék, hanem mindinkább a gyakorlatban valósítsák meg a vezetés minden szintjén.

Határozottan fel kell lépni az olyan felfogással szemben is, amely az üzemi demokráciát — vagyis a munkások bevonását a feladatok kialakításába, a végrehajtásba és az ellenőrzésbe — csupán vezetési, munkamódszerbeli kérdésnek tartja. Az üzemi demokrácia hatalmi kérdés, a munkásosztály hatalmának gyakorlati érvényrejutását szolgálja. A munkás számára a hatalom — a munkahelyén — akkor válik közvetlen valósággá, ha ott gazdának érzi magát, ha munkáján kívül tanácsaival, ellenőrzésével is befolyásolhatja a gazdálkodás eredményességét. Ez esetben valóban tulajdonos módján dolgozik, mivel a gyakorlatban győződhet meg arról, hogy az ésszerűbb gazdálkodás vagy a pazarlás személyes jövedelmét, munkakörülményeit is befolyásolja. Jelentős számban vannak olyan kommunista és pártonkívüli gazdasági vezetők, akik a meglevő korlátok között is törekszenek a dolgozókkal való helyes együttműködésre. A dolgozók ilyen helyeken tapasztalhatták, hogy a vezetők döntései általában a kisebb-nagyobb kollektívák által kialakított javaslatok, elhatározások megvalósítását is szolgálják. A gazdaságirányítás új rendszerében az ilyen gyakorlat általánosítása méginkább kívánatos, hiszen ehhez a feltételek is jobbak.

Változtatni kell viszont az olyan felfogáson is, hogy minden intézkedéshez a kollektíva döntése, jóváhagyása szükséges. A többség persze tudja, hogy a termelés nem lehetséges irányítás, vezetés nélkül. A gazdasági folyamatokkal összefüggő kérdésekben egy személynek kell dönteni. Az intézkedésekért — hogy azok valóban a kijelölt célokat szolgálják —, a gazdasági vezető egy személyben vállalja a felelősséget. A dolgozók kollektív részvétele a vállalatok, a gazdálkodás irányításában tehát nem azt jelenti, hogy minden kérdésben széles körű vitát, tanácskozást kell tartani. A gazdasági, műszaki problémákat például olykor jobban megoldhatja egy, vagy több szakember, mint egy nagy testület, amely nem rendelkezik — érthetően — a megoldáshoz szükséges széles

körű információkkal, ismeretekkel. Mindez nem mond ellent annak, hogy a dolgozók tapasztalatainak, javaslatainak felhasználása gazdagítja a vezetők ismereteit, nagyobb lehetőséget nyújt a döntések kialakításához. A vezetők — a vélemények és érdekek ismeretében — hozhatják meg a megfelelőbb döntést.

A pártszervezetek tudatosítják az egyszemélyi felelős vezetés és a dolgozó kollektívák együttműködésének nagy politikai és gazdasági jelentőségét. Elengedhetetlen és állandó feladatuk a vezetők ideológiai és politikai befolyásolása. Segítsék a vezetők szemléletének, magatartásának fejlesztését, hogy ezáltal is céltudatosan hasznosítsák a munkások és más dolgozó rétegek tapasztalatait. Törekedjenek arra, hogy az „egyetértésen" kívül fokozatosan gyakorlattá váljon a dolgozók érdemi bekapcsolása a vezetésbe. A politikai munka és a gyakorlat együttesen szolgálja ugyanis a dolgozók tudati fejlődését, váltja ki aktivitásukat.

A jogkörök pontos elhatárolása

A pártszervezetek nemcsak ideológiai-politikai neveléssel törekszenek a gazdasági vezetők és a dolgozók szemléletének alakítására, az egyszemélyi vezetés és a dolgozók irányításban való részvétele együttes elvének érvényre juttatására, hanem kezdeményező és szervező munkájukkal is elősegítik az új irányítási rendszerre való áttérést.

Az utóbbi hetekben, hónapokban tanúi lehettünk annak, hogy egyes párttagok, pártszervezetek kezdeményezésére különféle intézkedések látnak napvilágot, amelyek a termelés hatékonyságát, az ügyviteli kiszolgáló tevékenység egyszerűsítését, ésszerűsítését célozzák. Helyenként egyik-másik intézkedés már szinte mérhetően előbbre viszi az üzemi munkát.

Néhány jelenségre vagy várható hatásra indokolt azonban a helyi párt- és tömegszervezetek figyelmét felhívni.

Már az előkészítés időszakában is ösztönözni kell a vezetőket a vállalati jogkörök decentralizálására, a vállalaton belüli döntési centrumok kialakítására. Ez azt is jelenti, hogy fel kell lépni mindenféle sablonos, formalis intézkedéssel szemben. Ha ezt nem tesszük, megszületnek az újabb „szentirások", amelyek korántsem használnak a reformnak, sőt esetenként le is járatják azt. A pártszervezeteknek tehát a differenciált, de következetes gondolkodást kell elősegíteniök. Vannak olyan területek, ahol éppen a vállalati szintű centralizáció a követelmény, míg másutt teljesen értelmetlen a központosítás. Annyi bizonyos, hogy az irányítás minden szintjén — az igazgatótól a művezetőig — biztosítani kell a jogkörök pontos elhatárolását, az egyszemélyi vezetők önállóságát. Csak így lehet érvényesíteni az egyszemélyi felelősséget. Másrészt az üzemi demokrácia fejlesztéséhez is nélkülözhetetlen a döntési

jogkörök értelemszerű decentralizálása. Tulajdonképpen a dolgozókat vagy képviseleti szerveiket akkor lehet az irányításba bevonni érdemlegesen, ha a különböző szintű gazdasági egységek és azok vezetői megfelelő önállósággal és jogkörrel rendelkeznek. Ennek hiányában aligha beszélhetünk a vezetésben és a kollektívákban levő kezdeményező készség növekedéséről.

Tapasztalható az is, hogy helyenként egyes formai kötöttségek — amelyek reform nélkül is nyilvánvalóan feleslegesek — feloldásában látják az önállóságot, a hatáskör bővítését. A bürokratikus ügyintézés megszüntetése, természetesen fontos követelmény, de nemcsak és nem is elsősorban ebből áll egy-egy gyár vagy üzemrész önállósága. Változik-e a termékek önköltsége, javul-e a minőség, növekszik-e a munka termelékenysége, ha például a fizetés nélküli szabadságot ezentúl nem az 5—10 ezer főt foglalkoztató vállalat igazgatója, hanem a gyárrészleg vezetője engedélyezi? Nyilván nem. Ezzel nem azt mondjuk, hogy az ilyen jellegű intézkedéseknek nincs létjogosultságuk, de a tényleges önállóság a gazdálkodás területén kezdődik. Vagyis, hogy a helyi vezetők milyen anyagi, pénzügyi eszközökkel rendelkeznek, menynyiben befolyásolhatják a gyártási folyamatot, hogyan részesednek munkájuk eredményéből, van-e lehetőség alkotó kezdeményezésre vagy csupán végrehajtók-e a gyárrészlegek stb.?

Az önállóság elvének megvalósítása, amennyire gond a minisztériumi és nagyvállalati szinten, annyira gond a nagyvállalat és gyáregysége szintjén is. Ismertek a terület objektív nehézségei, de ne feledjük: a pozicionális és más szubjektív tényezők sem kisebbek.

A munkások és vezetők közös célja

Szem előtt kell tartani, hogy a gazdaságirányítás reformja a termelőerők fejlődéséhez, az alkotás, a kezdeményezés kibontakoztatásához biztosít „zöld" utat. De itt a vezetők és a dolgozók együttes alkotó kezdeményezéséről van szó. Ezért a pártszervezetek támogatják az egyszemélyi felelős vezetők munkáját, ösztönzik őket, hogy önállóan, felelősségteljesen foglaljanak állást a párt gazdaságpolitikáját szolgáló intézkedéseik meghozatalában. Szervezik és segítik az olyan vezetési stílus kialakítását, amely a dolgozókat bevonja az irányítás feladataiba, hogy azok megérthessék a vezetés szándékát és ne csak a függési viszony folytán, hanem a megértés alapján tudatos végrehajtóivá váljanak az általuk befolyásolt, jóváhagyott döntéseknek.

Természetesen a dolgozók vagy képviseleti szerveik közreműködésével meghozott döntések sem elegendőek önmagukban. A gazdasági vezetőnek azt is el kell érni, hogy szándékait meg is valósítsák a dolgozók. Pusztán a törvényes fegyelmi intézkedéseken alapuló végrehajtás idegen a mi társadalmunktól. Ez csak a vég-

rehajtás megszervezésének egyik, szükséges eleme. Ez kiegészül a vezetők és a dolgozók politikai-tudati érettségének megfelelő egyéb elemekkel is. Ösztönözni kell tehát a vezetőket arra, hogy — már a reform bevezetésének első évére is —, lehetőleg olyan irányítási módszereket dolgozzanak ki, amely az utasítások mellett az anyagi ösztönzés, a szociális gondoskodás és az erkölcsi elismerés kombinációját is kifejezik.

A pártszervezetek kötelessége — a pártirányítási elvek figyelembevételével —, hogy felkészítsék a dolgozók képviseleti szerveit — a szakszervezetet — növekvő jogkörük gyakorlására. Nem kívánság csupán, hanem tényleges szükséglet, hogy a jelenleginél nagyobb politikai bátorsággal, kellő felelősséggel tegyék szóvá, juttassák érvényre a dolgozók, az egyes rétegek véleményét.

Következetes, határozott pártirányítás

Arra kell késztetni a szakszervezetekben és a gazdaságvezetésben dolgozó kommunistákat, hogy — üzemi méretekben — a vállalati és a vállalaton belüli jogkörök folyamatos kialakításával egyidejűleg kidolgozzák az üzemi demokrácia fejlesztését szolgáló elképzeléseket is. A kialakult helyes gyakorlat és az újabb lehetőségek, követelmények ismeretében dolgozzák ki, hogy az irányításban való részvétel három eleme — a feladatok kialakítása, végrehajtása és ellenőrzése — milyen eszközökkel és módszerekkel biztosítható a szakszervezet és a vállalati vezetés együttműködésében.

Gondolni kell arra is, hogy az eddiginél nagyobb jelentősége lesz az üzemi demokrácia fórumán az információnak. Ez természetesen nemcsak azt jelenti, hogy a dolgozókat a különböző fórumokon tájékoztatjuk: hogyan teljesítette a gyárt ezt, vagy azt a mutatót. Most még nem egy helyen nagyjából ebből áll a tájékoztatás. Nem véletlen, hogy még kevés munkás ismeri: mennyibe kerül egy-egy gyártmány, szükség van-e a piacon a vállalat termékeire, hogyan javíthatnák a jövedelmezőséget és így tovább. Előfordul, komoly vezető emberek előtt is „titok", hogy mennyi áru van raktáron, honnan kerekednek ki a tervteljesítés szép számai, vagy éppenséggel kinek a hanyagsága idézte elő a terv-elmaradást stb.

Az üzemi tájékoztatást tehát egyre kevésbé szabad passzív értelemben felfogni. Az utólagos tájékoztatás a gazdálkodás menetéről az üzemi demokrácia minimális feltételeihez tartozik. A pártszervezeteknek arra kell késztetni a vezetőket, hogy az információ olyan aktív jellegű legyen, amely számol a dolgozók véleményével és az elgondolások, tények közlése alkotó állásfoglalásra késztesse az embereket. A sokoldalú informáltság, a kölcsönös tájékoztatás egyaránt igénye a vezetőknek és a dolgozóknak.

A párt- és tömegszervezetek legyenek türelmesek, de nagyon határozottak. A türelemre azért van szükség, mert sok helyen nagy a különbség a követelmény és a tényleges helyzet között. Egyes vezetők megszokták, hogy őket legfeljebb a minisztérium „vonhatja felelősségre", s lefelé semmi kötelezettségük nincsen. A fordulat éppen ezért nem lesz könnyű. Hozzá kell szokni, hogy a vezető munkáját ott is értékelik, ahol tevékenységét kifejti.

A dolgozóknak az irányításba történő bekapcsolása a kisebb gazdasági egységekben a termelési tanácskozásokon történik. Éppen ezért ez a tanácskozás az új gazdasági irányítási rendszerben nagyobb figyelmet érdemel a pártszervezetek részéről is. Tulajdonképpen a termelési tanácskozások rendszere úgy is felfogható, mint az egyszemélyi vezetők elgondolásainak és a kollektíva kezdeményezéseinek egyeztetése. Azon kívül, hogy a termelési tanácskozások véleményezési, javaslattevő és döntési jogkörrel rendelkeznek, egyben kifejezik a dolgozó kollektíva ellenőrzését is a vezetők munkája felett. Mind a vezetők, mind a dolgozók együttes igénye és érdeke, hogy az üzemi demokrácia egyik legnépszerűbb fóruma jobban szolgálja a vállalat és a dolgozók érdekeit.

*

E cikknek nem az volt a célja, hogy a pártszervezetek valamennyi feladatát kifejtse a gazdaságirányítás érvényre juttatásával kapcsolatban. Egy bizonyos, ezt a munkát a párt és szervei irányítják minden szinten.

Dajka Ferenc,
az MSZMP KB PTO munkatársa

Az iparfejlesztésről

Még most, a harmadik ötéves terv második évében is gyakran felvetődik a kérdés, reális-e iparfejlesztési politikánk, nem becsültük-e alá lehetőségeinket? A látszat némi alapot adhat a kételyre. A második ötéves terv idején az ipari termelés 47 százalékkal emelkedett, ez évi 9,5 százalékos növekedésnek felelt meg. Most a harmadik ötéves tervben pedig a termelés öt év alatt csak 32—36 százalékkal fog emelkedni. Ez átlagosan 4,5—6 százalékos évi növekedésnek felel meg. A két szám összevetéséből azonban nem lenne helyes a visszalépésre gondolni. A termelésnövekedés üteme önmagában ugyanis nem fejezi ki a tényleges fejlődést; sohasem egyetlen mutató, hanem a terv egésze tükrözi a célkitűzések realitását, a népgazdaság erősödését.

A gazdaságpolitika szilárdsága

Gazdaságpolitikánkban az MSZMP helyesen ismerte fel és alkalmazta a szocialista társadalom felépítésére vonatkozó elveket, az ebben a történelmi szakaszban objektív módon érvényesülő gazdasági törvények és a mi sajátos viszonyainkban gyökerező, általunk csak kevéssé (vagy egyáltalán nem) változtatható adottságaink összehangolásának szükségességét. Ezt társadalmunk és gazdaságunk fejlődése, színvonala bizonyítja, ami természetesen nem azt jelenti, hogy az eltelt húsz év alatt mindent behoztunk abból az évszázados elmaradásból, amelyet technikai és társadalmi téren hányatott történelmünk ránk hagyott.

Nem kétséges, hogy elsősorban a szocialista iparosítás az a gazdasági bázis, amelyre eddigi és jövőbeni sikereink épülnek; az iparosítás eredményei ösztönözték és megalapozták azt a nagy társadalmi átalakulást, amely különösen az utóbbi tíz év alatt hazánkban végbement. Az életszínvonal emelkedését biztosító nemzeti jövedelem termelésében az ipar hozzájárulása a legnagyobb. Részaránya az 1949. évi nem egészen 42%-ról ma már 65% fölé emelkedett, miközben a nemzeti jövedelem egész tömege a háromszorosára nőtt.

A következő számadatok jól szemléltetik a fejlődés mértékét és stuktúráját.

Adatok %-ban 1949 év = 100%[1]	1958	1966
Nemzeti jövedelem	191	296
Ipari termelés összesen	268	546
Ipari foglalkoztatottak száma	160	210
Mezőgazdaság bruttó termelési értéke	134	152
A mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma	91	68

Az aktív keresők (a két alapvető ágazat között) átcsoportosulása abszolút számokban a következő volt:

	Adatok 1000 főben[2]		
	1949	1958	1966
Mezőgazdasági keresők száma	2196	2006	1498
Ipari foglalkoztatottak száma	795	1276	1669

A lakosság foglalkozási átrétegződése részben a szocialista fejlődés következménye. Az iparosítás munkaerő-szükséglete hamar megszüntette a sok évtizedes munkanélküliséget. A második ötéves

[1]) [2]) A KSH kiadványai alapján számítva.

terv időszakában pedig a mezőgazdaság nagyüzemi módszereinek elterjedése, technikai eszközökkel való jobb ellátása következtében felszabaduló falusi munkaerőt gyorsan és teljes egészében felszívták a népgazdaság egyéb ágai. (A mezőgazdaság szempontjából viszont a kelleténél gyorsabb ütemben és nagyobb létszámmal zajlott le ez a folyamat.)

Az iparfejlesztés új vonása

Az ipari fejlődés kb. három évszázados története is azt bizonyítja, hogy a fejlett országok gazdaságának gyors növekedésében mindenütt az ipari volt a meghatározó, a legdinamikusabb elem. Az ipar, pontosabban a gépi nagyipar, amely a leginkább tudja magát függetleníteni az ember által nem befolyásolható természeti folyamatoktól. A gépi nagyipar képes leginkább a tudományos eredmények gyors ütemű bevezetésére, a termelőeszközök szükség szerinti szaporítására. Ezek a jellemzők teszik az ipart alkalmassá arra, hogy a szocializmus anyagi bázisa legyen.

Eddigi fejlődésünk áttekintésénél néhány jelentős összefüggésre kell felhívni a figyelmet. Nagyjából két, jellegében eltérő időszak figyelhető meg gazdaságunk fejlődésében. Az első tíz év és a második tíz év. Az eltérés nem csupán a gazdaság technikai, mennyiségi különbségéből fakad. Más az utóbbi időszak elvi megközelítési módszere. Az első tíz évben a hazai tapasztalatok hiánya, az iparosítás szükségszerűségének leegyszerűsített felfogása, a feszült nemzetközi helyzet és általában a gazdaság elmaradottsága — mindez együttesen ma már megállapíthatóan irreális erőfeszítések vállalására vezettek. Mai gazdaságpolitikánk jellemző vonása, hogy az objektív összefüggésekre, a társadalom szükségleteire, a gazdaság összehangolt komplex fejlesztésére helyezi a hangsúlyt. Nem hagyható természetesen figyelmen kívül, hogy gazdasági bázisunk egésze ma már szocialista, és hogy az előző időszakban a mezőgazdaság átszervezése (talán éppen az ipar fejletlensége miatt is) nem járt átütő sikerrel. A mérsékelt siker egyben nehezítette is az egész gazdaság fejlesztését.

A gazdaságfejlesztés bonyolult problémái

Az első tíz év alatt sok nehézség és gond ellenére, ha feszültséget okozó arányok mellett is, de szilárd és mennyiségileg számottevő ipart hoztunk létre. A második tíz évben erőfeszítéseink a fejlődés ütemének fenntartására, az arányok korrigálására irányultak. Előtérbe kerültek a gazdaságfejlesztés bonyolultabb problémái. Kifogytak a korábbi gyors bővítés elsődleges forrásai, a kapa-

citás növeléséhez szükséges szabad munkaerő, és megszűntek olyan jellegű igények, amelyek kielégítésében a minőség és költség nem volt elsőrendő szempont. A mély változás a gazdaságpolitika elvi felfogásában némelykor olyan látszattal szolgál, mintha a korábbi egysíkúbb és leegyszerűsített sémájú fejlődés érthetőbb és jobban követhető lenne. Úgy tűnik, mintha a szocialista iparosítást nem folytatnánk kellő következetességgel. Ez azonban legfeljebb látszat. Amikor nagy ipari alkotásainkat építettük, könnyű volt a fejlődést áttekinteni. Nehezebb és kevésbé látványos, valószínűleg még hosszabb időt is igényel a népgazdaság folyamatának bonyolult összetevőit vizsgálni, és nem az új üzemek, új munkaerők útján fejleszteni, hanem megkeresni az alapvető kérdést, a termelékenység emelésének biztonságos és célszerű módszereit.

A második tíz év fejlődése bizonyítja, hogy az iparosítás a korábbi időszakban tapasztaltnál kiegyensúlyozottabb, célirányosabb volt. Jól szolgálta nagyobb célkitűzéseinket és életszínvonal-politikánkat. Kivette részét a mezőgazdaság átszervezésével járó feladatokból. Különösen jelentős ebben a gép- és vegyipar szerepe. Kezdetét vette az iparon belüli strukturális átalakítás, amely egyrészt a magasabb gazdasági hatékonyságú, másrészt a nemzetközi kapcsolatokban is előnyöket biztosító ágazatok gyorsabb fejlődésében nyilvánult meg.

Az iparosítás folyamata természetesen nem ért véget. Az iparfejlesztés új vonásai időben együtt jelentek meg néhány korábban nem tapasztalt jelenséggel. Így többek között az ipari fejlődés üteme mérséklődött; a fajlagos beruházási igény az ipar egészére nézve növekedett. (Ennek a nagyobb beruházás igényű energetikai, alap- és nyersanyagtermelő ágak 1960—65 közötti gyors növelése az oka.) Az utóbbi években gyakran esik szó a mezőgazdasági munkaerőhiányról, a mezőgazdaság növekvő jelentőségéről. Számos központi intézkedés irányult kifejezetten arra, hogy a mezőgazdasági dolgozók jövedelme és szociális ellátási szintje a munkások és alkalmazottakéval azonos legyen.

Az adottságoknak megfelelően...

A szocialista útra lépett országok mindegyikében létfontosságú az előző társadalomtól örökölt gazdasági alap átalakítása és fejlesztése a magasabb színvonalú társadalom követelményeinek megfelelően. Az állandóan fejlődő gazdaság képezi a növekvő életszínvonal anyagi bázisát. A szocialista gazdaság megteremtésének feladatát a marxizmus klasszikusai körvonalazták. A lényeget alapvetően Lenin erre vonatkozó megállapítása határozta meg: „A szocializmus anyagi alapja csakis a gépi nagyipar lehet, amely a mező-

gazdaság átszervezésére is képes."[3] Az egyes felszabadult és szocialista útra lépett országok gazdasága lényeges területeken és számottevő mértékben különbözött egymástól. Így minden országra egyaránt érvényes, mintegy receptszerű egységes gyakorlat kialakítása — az erre irányuló erőfeszítések ellenére — nem volt lehetséges. Társadalomépítésünk első tíz évében a létrejött aránytalanságok negatív hatása és az időközben szerzett tapasztalatok kialakították nálunk a gazdaságfejlesztés olyan felfogását, amely az ország természeti-társadalmi adottságaira és a gazdaságosság előtérbe állítására építve jelöli ki a soron levő tennivalókat.

A jelenlegi harmadik ötéves tervben a hangsúlyt leginkább a hatékonyság növelésére és nem a gyors mennyiségi emelkedésre helyezzük. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy befejezettnek tekintjük a szocialista iparosítást. Még csak azt sem jelentheti, hogy átmenetileg nem érvényesülnek az iparosítás szocialista vonásai.

Most még világosabban kell látnunk az ipar társadalomformáló szerepét és az egész gazdaság technikai színvonala, hatékonysága terén fennálló meghatározó jellegét. Arra azonban számítani kell, hogy a mutatószámok, amelyek eddig a részarányok igen gyors változását jelezték, a jövőben csak lassabban változnak.

Komplex szemlélettel

Gazdaságfejlesztési gyakorlatunkban, a döntések előkészítésében és a megvalósításban a komplex szemlélet érvényesítésére törekszünk. Máskülönben nehéz vagy talán lehetetlen is az arányos, tervszerű fejlődés törvényének eleget tenni. A komplex szemlélet, az ország adottságaihoz, gazdasági erejéhez alkalmazkodó fejlesztési ütem egy-egy időszakban járhat olyan jelenséggel, hogy élesebben rajzolódik ki némely célkitűzés. Tapasztalható volt, eddig minden tervidőszakban ilyen karaktert adó fő vonal. Először a vas- és acéltermelés, később a „kiemelt iparágak" fogalommal jelzett gépipari fejlesztés, majd a vegyipar előretörése a beruházások részaránya és a termelési növekedés leggyorsabb üteme terén. A harmadik ötéves tervet, karaktere szerint, talán úgy lehet jellemezni, hogy a mutatószámok fetisizált használatától megszabadulva, az objektív adottságokra alapozva, a termelékenység és a gazdasági hatékonyság eddigieknél gyorsabb emelkedését kívánjuk elérni.

Csuhai Sándor,
az MSZMP KB Gazdaságpolitikai Osztály
munkatársa

[3] Lenin: A Kommunista Internacionálé III. Kongresszusán az OKP taktikájáról mondott előadói beszéd tézisei. Lenin Művei 32. köt. Szikra, 1953. 493. old.

Szociológia a pártmunkában

EGY SZEMÉLYES ÉLMÉNNYEL szeretném kezdeni. 1958 nyarán, amikor a Központi Bizottság határozatot hozott a munkásosztály helyzetének, életkörülményeinek felülvizsgálatára, Dunaújvárosban egy pártmunkás brigád tagjaként részt vettem ebben a felmérésben. A Vasmű egyik üzemében találkoztam munkacsoportunk két másik tagjával, a Központi Bizottság egyik munkatársával és a Szakszervezetek Országos Tanácsa egyik osztályvezetőjével. Mindhárman folytattuk beszélgetéseinket az üzem különböző dolgozóival és amikor este egyeztettük tapasztalatainkat, homlokegyenest ellenkező megállapításokra jutottunk. A vita során rájöttünk, hogy mindegyikünk a maga természetes közegét kereste meg az üzem mikrotársadalmában: a pártapparátusbeli elvtárs a pártvezetőség tagjait, a szakszervezeti szakember az üzemi bizottságot és jómagam, mint újságíró — nem lévén kötve adott keretekhez —, szabadon mozogva szervezeteken belül és szervezetek között, igyekeztem olyan, különböző helyeken és posztokon dolgozó emberekkel beszélgetni, akik az üzemi „keresztmetszet" csomópontjaiban állottak.

Következtetéseink jórészt aszerint alakultak ki, kiket választottunk beszélgető partnereinknek. Ez a felismerés adta számomra azt az első indítékot, amely végül a szociológiához vezetett. A dunaújvárosi jelentésünk végén már szerepelt az az igény, hogy a brigád-vizsgálatokat megbízható tudományos alapra kellene helyezni: a témának megfelelően kiválasztani, kikkel beszéljünk, ugyanazokat a kérdéseket föltenni és ugyanúgy; minden réteget felölelően tájékozódjunk, a kapott információkat szigorúan ellenőrizzük az objektív tények alapján, és a végső következtetéseket azonos elvek szerint kell levonni.

Azóta már ez az igény konkrétabbá vált. A szociológiai vizsgálatok — legalábbis elméletben — polgárjogot nyertek a pártmunkában is. Az új helyzetben a hangsúly természetszerűen a *hogyan*ra helyeződött át.

Lehet, hogy ezt túlzásnak tartják egyesek és úgy vélik majd, hogy ettől még messze vagyunk. Gondoljunk azonban arra, hogy néhány éve például megjelent egy kötet a szocialista falu helyzetéről, amely a Központi Bizottság kezdeményezésére megindult hosszútávú vizsgálat hipotéziseinek részlettanulmányait foglalta össze; a Budapesti Pártbizottság felkérésére kezdett el és folytat 1963 óta a Magyar Tudományos Akadémia szociológusainak egy

csoportja egy felvételt a budapesti munkások művészi ízlésének alakulásáról. És sorolhatnám a különböző szociológiai jellegű felméréseket, amelyeket a megyei pártbizottságok egy része, vagy a KISZ-szervezetek végeztek és folytatnak napjainkban is.

Most inkább az a baj, hogy — keresve a pártmunka új módszereit, hajtva a valóságos társadalmi folyamatok megismerésének jogos vágyától — terjed az át nem gondolt, fel nem dolgozható, haszontalan kérdőívek áradata, az úgynevezett „anketo-mánia". Ennek kórokozója a szociológiával szemben táplált illúzió, következménye pedig egy jobb sorsra érdemes tudomány lejáratása lehet, hacsak meg nem tanulják művelői, hogy a kikérdezés nem egyenlő a szociológiával.

A Magyar Tudományos Akadémia első szociológiai tanácskozásán többek között helyesen tették szóvá: „Az interjú-módszer nem lehet számunkra egyedül üdvözítő módszer, mert itt a megkérdezett alany tudata mutatkozik meg a dolgokról és tudjuk, hogy sem az egyes emberek, sem pedig az osztályok léte és tevékenysége nem azonos azzal, amit önmagukról hirdetnek. Egy ilyen értelmezés már bizonyos körülhatárolása az interjú-módszernek (ez nem azt jelenti, hogy ne éljünk ilyen módszerekkel, hiszen rendkívül érdekes az, hogy az emberek mit képzelnek önmagukról és ha tevékenységüket összehasonlítjuk az önmagukról alkotott nézetekkel, ebből sok mindent meg tudunk állapítani)".

A TANULSÁG az, hogy a szociológia tudomány, tehát tudományként kell művelni; meg el kell sajátítani módszertanát és technikáját. A szociológia az élő emberek, tevékenykedő embercsoportok társadalmi viselkedését vizsgálja közvetlenül. A társadalmi jelenségek és folyamatok közvetlen, a helyszínen történő mérésére, észlelésére speciális adatgyűjtési és ténymegállapítási elvek és módszerek szükségesek, amelyekkel csak a szociológiai szakkutatás rendelkezik. A szociológia dolgozta ki azt is, hogy a gyűjtött adatokat, tényeket milyen feltételek mellett, milyen kombinációkban lehet és szükséges elemezni és értékelni.

Az elmúlt években megnőtt a szociológiai szakirodalom mennyisége, kialakultak e tudomány szervezeti keretei, megindult oktatása és viszonylag széles körű felhasználása is. Mégpedig nemcsak nálunk, hanem valamennyi szocialista országban. A marxista szociológia mint szaktudomány, újjászületett. Ez a folyamat egyre mélyebb, gazdagodik és a közvélemény érdeklődése fokozódik; mindinkább világossá válik, hogy ez nem divat-jelenség, nem átmeneti siker. A szociológia fokozódó megbecsülése napjaink egyik jellemző ténye, annak jele, hogy régóta megérett szükségletet elégít ki. „A könyveknek megvan a maguk sorsa" — mondja egy régi latin mondás. Úgy látszik a tudományoknak is.

Az alapvető lenini követelmény: a társadalomtudomány fel-

adata „a konkrét helyzet konkrét módon való tanulmányozása". És itt térhetünk rá arra, miért vált napjainkban nélkülözhetetlenné a szociológia művelése, eredményeinek felhasználása a pártmunka és a pártmunkások számára.

Az új gazdaságirányítási rendszer egyik lényeges követelménye a piac ismerete, a gyors és pontos információk arról, milyen áruválaszték iránt van kereslet. A gazdasági döntéseket azokon a helyeken és szinteken hozzák majd, ahol ennek legkedvezőbb feltételei vannak. A politikai gyakorlat is napról napra követeli, hogy hozzáértéssel döntsünk, a társadalmi valóság pontos ismerete alapján, előrelátva intézkedéseink társadalmi hatását és a kellő információk birtokában választva ki a legkedvezőbb megoldási módokat. A pártmunkás helyzeténél fogva egy-egy terület politikai irányítója, tekintélyes tényezője, akinek véleménye irányadó az emberek kisebb-nagyobb csoportjai számára. Ahhoz, hogy az új gazdasági mechanizmus minél kisebb zökkenőkkel kerüljön bevezetésre, és hatékonyan működjön, a párt vezető szerepének növekedése szükséges. Ez viszont a vezetési módszerek tudományos színvonalának jelentős emelését igényli. A fejlődés túlhaladta a vezetés sokszor bírált, de mégis, — ma is — gyakori néhány típusát. A mindent „kapásból" megoldó, a szubjektív megérzéseire támaszkodó és ezért gyakran kapkodó vezető típust. Vagy ennek — épp oly negatív — ellenpárját, a szemellenzős, az utasítások betűjéhez mereven ragaszkodó, a határozatok szellemével nem törődő „vezetőt". A közgazdasági szemlélet fontossága növekszik és ez természetes és helyes. Ugyanakkor a társadalom gazdasági jelenségei sem csak emberek és dolgok közti viszonyok, hanem és elsősorban az emberek egymás közti viszonyai is.

A pártmunkásnak a maga területén előre kell látni, milyen típusú döntések érlelődnek, ezekhez milyen jellegű információk szükségesek, és orientálva a szaktudósokat, a különböző társadalmi jelenségek feltárásához biztosítaniok kell a különféle tudományágak együttműködését. És csak az adatok, tények komplex együttesének összegyűjtése után következhetnek a kellően megalapozott politikai döntések. Csakis ilyen módon lehet biztosítani fejlődésünk egészséges ütemét, csakis így lehet kiküszöbölni a növekedési zavarokat. A szociológiát fel kell használni, mint a társadalmi döntésekhez nélkülözhetetlen ismeretek feltárásának egyik legfontosabb tudományágát.

RENDKÍVÜL FONTOS SZEREP jut a szociológiának a marxista társadalomelmélet fejlesztésében is, erősítve a társadalmi önismeretet. A megvalósuló szocializmusról a marxizmus klasszikusai csak a társadalmi mozgás tendenciájából következtethettek. Az Október utáni években, Lenin életének utolsó

éveiben is, a szocialista rendszer még csak egy országban győzött, a polgárháború és az intervenció történelmileg egyedi, hallatlanul nehéz körülményei között. Azóta évtizedek teltek el, a szocializmus világrendszerré vált; vannak közös sajátságok, általánosítható új vonások. Módunk nyílt arra, hogy a klasszikusok előrejelzéseit, az általuk megformulázott törvényszerűségeket ellenőrizzük az élő társadalmi gyakorlaton. — Az elmélet és a cselekvés vezérfonala — hangoztatjuk sokszor, de nem lehetünk elégedettek sem az elméleti színvonal fejlődésével, sem az elméletnek a gyakorlati pártmunkát „vezérlő" szerepével.

A fejlődés természetes útja az elméleti hipotézisektől, a felismert törvényszerűségekből indul ki és jut el a gyakorlathoz, a maga tételeit napról napra szembesítve a tapasztalati tényekkel. És az út a gyakorlattól folytatódik és jut el az új általánosításokhoz, éri el az új elméleti magaslatokat.

A békés egymás mellett élés körülményei között napról napra össze kell mérnünk fegyvereinket a polgári társadalomtudományok kutatóival. Az ideológiai harcok egyik legfontosabb tanulsága, elméleti fegyvereink felfrissítése, amely azonban csak a szocialista építés folyamatának, mai valóságunk ismeretének pontos számbavétele alapján lehetséges. A marxizmus klasszikusai úttörői és hivatott művelői voltak a szociológiai szakkutatásnak is. Engels nagyszerű tanulmányai a munkásosztály helyzetéről Angliában, vagy a lakáskérdésről, Marx Tőkéje a szociológiai szakkutatásnak is klasszikus művei.

Babuskin visszaemlékezéseiben olvashatjuk Leninről a következőket: „Az előadótól részletes kidolgozott kérdőíveket kaptunk, amelyek megválaszolásához alaposan el kellett mélyednünk a gyár életében, és azt gondosan meg kellett figyelnünk. Az üzemben munka közben gyakran kellett a legkülönbözőbb ürügyekkel más műhelyekbe mennünk, valójában azért, hogy a szükséges felvilágosításokat részint megfigyelésekkel, megfelelő alkalommal azonban beszélgetések révén is megszerezhessük." Babuskin ezeket az emlékeit az 1893-tól 1900-ig terjedő évekről írta meg, amikor az egyik pétervári gyárban dolgozott.

SZÁMUNKRA, PÁRTMUNKÁSOK SZÁMÁRA a szociológia tehát nem valami idegen közeg. Nem olyan vadonatúj tudomány, amelyet most kell megtanulnunk. Tanulnunk kell klasszikusainktól, és korszerűsíteni kell módszertanunkat és technikánkat. Marx 1880 április 20-án a Revue Socialiste című folyóiratban tette közzé körkérdését a francia munkásokhoz. Ez a kérdőív kb. száz kérdésből állt. (Sajnos, a visszaküldött, kitöltött kérdőívek az újság szerkesztőségébe kerültek és a politikailag ingadozó, a Marxszal szembekerülő szerkesztő kezei közt valószínűleg eltűntek.)

A kérdőívminta azonban megmaradt, bepillantást enged a marxi munkamódszerekbe és hallatlanul izgalmas módszertani-technikai útmutatást ad számunkra. Érdemes megszívlelni a kérdőív bevezetésének egyik megállapítását: „Reméljük, hogy munkánkban támogat majd bennünket a város és a falu minden munkása, akik megértik, hogy csakis ők tudják leírni az ügy teljes ismeretében szenvedéseiket... Számítunk a különböző iskolákhoz tartozó szocialistákra is, akiknek, ha társadalmi reformot akarnak, akarniuk kell azoknak a feltételeknek pontos és pozitív ismeretét is, amelyek között dolgozik és mozog a munkásosztály..." Amikor tehát a szociológia hasznáról elmélkedünk a pártmunkában, természetszerűen kínálkozik számunkra a következtetés: a szociológiai gondolkodásmód, a szocialista módszerek és a módszertannak megfelelő sokoldalú társadalomvizsgálati eszközök alkalmazása az alkotó marxizmus szerves része volt a munkásmozgalom egész története során, és napjaink sürgető pártfeladatainak megoldásában a marxista szociológiával hatékony és értékes fegyvert nyernek pártmunkásaink.

Szántó Miklós

A járási pártbizottság a gazdasági reform küszöbén

Zala megyében a nagykanizsai járás 48 közös gazdaságával nagyságrendben a második helyen szerepel. A legfőbb tennivalókat az új mechanizmus bevezetésével kapcsolatban csak az eddigi eredmények alapos elemzésével lehet helyesen meghatározni. Pártbizottságunk megítélése szerint legnagyobb eredménynek a termelőszövetkezeti tagok tudatában, a közös tulajdonhoz való viszonyban végbement változást kell tekintenünk.

Emellett nem lebecsülendő a mezőgazdasági össztermelés alakulása sem, ami a megelőző öt év átlagához viszonyítva mintegy 10 százalékkal emelkedett. A felvásárlás 30 százalékkal nőtt. Az egy dolgozó tagra jutó termelési érték 41 százalékkal magasabb, mint öt évvel korábban. Az 5 év átlagában a közös szarvasmarhaállomány 26 százalékkal — ezen belül a tehenek száma 17 százalékkal, a sertés 10 százalékkal, a törzsbaromfiállomány 63 százalékkal növekedett.

Egy katasztrális hold közös szántóterületre jutó műtrágyafelhasználás az elmúlt 5 évben 80,5 kilogrammról 159,7 kilogrammra emelkedett. A tervidőszak kezdetén a kémiai anyagokkal kezelt szántóföldek területe a növénytermelésben nem érte el az 1000 kat. holdat, ma már ez a szám 18 000 kh-ra növekedett. A gépi erő a kezdeti 98 traktor-egységről 450 traktor-egységre emelkedett. Járásunk termelőszövetkezeteiben a halmozatlan termelési érték az ötéves terv során 62 százalékkal növekedett. Az egy katasztrális közös területre jutó gazdálkodási eredmény 1201 forintról 1485 forintra nőtt.

Az eredmények elérésében nagy szerepük volt a falusi alapszervezetek politikai irányító és nevelő-szervező munkájának. A gazdálkodás javulását bizonyítja a fentieken túlmenően az a tény is, hogy míg 1961-ben 22 gyenge, 25 közepes és mindössze 3 jó tsz volt a járás területén, addig az idei zárszámadások alapján a gyenge tsz-ek száma 3-ra csökkent, a közepeseké 23-ra, a jó tsz-ek száma 22-re szaporodott.

Ezek az eredmények nem csökkentik az előttünk álló feladatok nagyságát, amelyek közé tartozik a korszerű nagyüzemre jellemző vezetési formák kialakítása és ezzel összhangban a termelőszövetkezeti demokrácia fejlesztése. Ez alatt azt értjük, hogy a korszerű gazdaságvezetési és új üzemszervezési módszereket a közös gazdaság termelési viszonyainak legjobban megfelelő módon kell alkalmazni. A termelőszövetkezeti vezetés eddigi gyengéje volt, hogy a tagság a közgyűlések alkalmával nem élt megfelelően jogaival. Amikor a tsz-tagságnak a gazdálkodás menetére döntő kérdésekkel kellett volna foglalkoznia, inkább személyes sérelmeiket, problémáikat helyezték előtérbe.

A szövetkezeti jellegből adódóan a tsz-ek gazdálkodását a tagságnak kell vezetnie. Közvetlenül a közgyűlés, közvetve pedig a tagság által választott vezetők útján. Jelenleg minden lényeges kérdésben a közgyűlés jogosult dönteni, a tsz vezetőségére hárul a közgyűlés határozatainak végrehajtása és a termelőszövetkezet operatív vezetése. A tsz elnökének feladata, hogy a különböző szakembereket, brigádvezetőket összefogja, irányítsa. A szakvezetők, brigádvezetők pedig szervezik a területük által igényelt munkaerőt. Ez a módszer ma már gátolja a gyors ütemű fejlődést, nem számol a nagyüzem követelményeivel. A közgyűlés hatásköre túlméretezett, a vezetőség ugyanakkor korlátozott jogkörrel rendelkezik. A szakvezetők és a brigádvezetők alig rendelkeznek hatáskörrel. A vezetés jelenlegi kötöttsége nehezíti az ügyek gyors intézését, és ha a vezetők a gyakorlatban nem is tartják magukat a merev előírásokhoz, az eltérések számos helyen összeütközéseket okoznak.

A termelőszövetkezetek vezetőinek a fejlesztés irányára és

szerkezetére vonatkozó elhatározásai az eddigiekben kisebb szerepet kaptak, mint a tervutasítások. Az új irányítási rendszer egyik leglényegesebb vonása, hogy a központilag kialakított termelési célok nagy részét nem a tervutasításokon keresztül érvényesítjük a termelőszövetkezetekben. Ebből következik, hogy a tsz-ek gazdasági adottságaiknak megfelelően módosíthatják termelésük struktúráját, önállóan dönthetnek arról, hogy milyen terményféleséget termeljenek. A növekvő önállóság nemcsak a termelőszövetkezetek vezetőinek, hanem a járási párt- és állami vezetőknek a felelősségét is növeli. Járásunkban annál inkább, mert termelőszövetkezeteink egy része kedvezőtlen közgazdasági és természeti feltételek között gazdálkodik.

*

A feladatok megoldásának előfeltétele, hogy közös gazdaságaink is megtalálják a vezetésre alkalmas embereket. A politikai nevelő munkán keresztül biztosíthatjuk elsősorban, hogy a termelőszövetkezetek közgyűlései a vezetők kiválasztásánál körültekintőbben járjanak el és a legalkalmasabbakat, legrátermettebbeket válasszák. E tekintetben is vannak problémák, nem sikerült minden szövetkezetben a legalkalmasabb, a szövetkezet vezetéséhez értő tagok kiválasztása. Vannak olyan üzemeink is, ahol a vezetők személye évenként változott, mint pl. a garabonci Békében, a nagybakónai Ezüst kalászban, a pölöskei Rákócziban stb.

Vannak olyan szövetkezetek, ahol a vezetés ugyan nem változott gyakorta, de a vezetés színvonala nem éri el a kívánt szintet. Ilyenek: Galabok, Fityeház, Bocska, Újudvar stb.

A gazdálkodás eredményét nagymértékben befolyásolják a szakemberek. Termelőszövetkezeteinkben jelenleg 36 egyetemet és főiskolát végzett szakember látja el a szakmai irányítást. Számviteli vonalon 34 mérlegképes főkönyvelő dolgozik. Ezenkívül 60 középfokú végzettséggel rendelkezik. 1962-ben megszerveztük a felnőtt és fiatalkorú szakemberek képzését. Évenként átlagosan 130—150 tag tesz szakmunkás vizsgát. De az igényeket ez a szám még mindig nem elégíti ki. A legnagyobb hiány az állattenyésztésben mutatkozik. Az elkövetkezendő időben nagyobb gondot fordítunk az állattenyésztésben megfelelő képesítéssel rendelkező szakemberek és szakmunkások számának növelésére.

Az új követelményeknek megfelelő vezetők számának gyarapodása és a vezetőségek összetétele indokolja, hogy a jelenlegi kis egységben gazdálkodó termelőszövetkezeteket — az önkéntesség szem előtt tartásával — összevonjuk. Ezt maga az élet tűzte napirendre. A kicsiny területtel rendelkező gazdaságok eddig is komoly gondokkal küzdöttek.

A fentiekből adódik az a követelmény, hogy a tsz-vezetőségek tagjai politikailag és szakmailag képzett emberek legyenek, akik képesek az új gazdasági irányítással együtt járó felelősségvállalásra, a gazdálkodás helyes irányának meghatározására. Alapvető feladatnak tartjuk a munkadíjazási és jövedelemelosztási formák továbbfejlesztését, az üzemek sajátosságainak és adottságainak megfelelően. A munkadíjazás és jövedelem-elosztás rendszerében szükségesnek látszik az eredményességi javadalmazás bevezetése a dolgozóknál és vezetőknél egyaránt. Nagy gondot fordítunk a jövőben is a tsz-ek álló- és forgó-alapjainak növelésére, a pénzbeni jövedelem-elosztás lehetőségének biztosítására. Fejlesztjük a segédüzemi tevékenységet, elsősorban a fafeldolgozó és gyümölcsmanipuláló üzemek létrehozásával. Bővítjük a szövetkezetek kereskedelmi tevékenységét, növeljük a termelőszövetkezeti tagság számát, elsősorban a bedolgozó családtagok és fiatalok, valamint az alkalmazotti dolgozók köréből.

Az új irányítási rendszerben a pártszervek munkája sok tekintetben módosul. Az utóbbi években az alapszervezetek munkájának középpontjában főképpen a gazdasági egységek operatív irányítása szerepelt. A jövőben a gazdasági irányító, szervező és ellenőrző munkában az elvi-politikai irányításnak, a lényegi folyamatok vizsgálatának, a pártpolitikai nevelő, ellenőrző tevékenységnek kell kifejezettebben érvényesülni. Fokozottabb gondosságot igényel a szakvezetőknek a politikai feladatok megoldására való felkészítése.

A pártszervezetek fő feladatai közé tartozik ezután is a termelőszövetkezeti tagok véleményének folyamatos megismerése, értékelése és hasznosítása a gazdasági élet minden területén. Kezdeményezően lépnek fel a megfelelő gazdasági vezetők kiválasztásánál, s nevelésükre nagyobb gondot fordítanak.

A pártszervezetek minden eszközzel erősítik az egyszemélyi vállalati vezetést, nem veszik át a gazdasági vezetők hatáskörét. Érvényt kell szerezni annak az alapelvnek, hogy mindenki a saját feladatát végezze el.

A járási pártbizottság tagjai negyedévenként legalább egyszer részt vesznek az alapszervezetek vezetőségi ülésein. Rendszerint azokon, amelyeken lényeges, a termelőszövetkezet beruházási, gazdálkodási, társadalmi kérdéseit vizsgálják. Ez a forma azért is célszerű, mert lehetőséget ad a közvetlen tájékozódásra és tanácsadásra.

A segítség másik bevált formája a végrehajtó bizottsági ülés, amelyet egyik vagy másik termelőszövetkezet alapszervezeténél tartunk. Ezeken rendszerint részt vesznek a környező termelőszövetkezetek párttitkárai is, valamint az adott témában járatos és különösen érdekelt gazdasági vezetők és szakemberek. Ilyen

módon tárgyalta meg a járási pártbizottság például a szarvasmarhatenyésztés helyzetét. A végrehajtó bizottság ülését gondos vizsgálat előzte meg, amelyet 20 pártbizottsági tag és több gazdasági szakember bevonásával végeztünk. Ezen az alapon eredményesen lehetett tárgyalni az adott kérdéssel kapcsolatos helyzetet és a teendőket. Hasonló módon vizsgáltuk meg a termelőszövetkezeti munkaszervezéssel, valamint a termelőszövetkezetek és az állami gazdaságok kapcsolatával összefüggő problémákat.

Figyelembe kell venni, hogy most a termelőszövetkezetek egy átmeneti időszakban vannak. A tanácsi irányítás sok tekintetben elmarad, ugyanakkor az önállóság terén még kevés a gyakorlati tapasztalat. Ilyen körülmények között a termelőszövetkezeti demokráciának és ezen belül a pártszervezetek szerepének megnövekedett a jelentősége. Korábban, míg a járás részletes utasításokat adott, a termelőszövetkezeti demokrácia legfeljebb arra szorítkozott, hogy ezeket hogyan, milyen módon hajtsák végre. A vezetők felelőssége ilyen körülmények között rendkívül korlátozott volt, mert a döntési hatáskörük csak igen szűk területre terjedt ki. A gazdálkodás alapvető közgazdasági, termelési vonatkozásait felülről szabták meg. Most, amikor a termelőszövetkezet maga dönti el, hogy miből mennyit termeljen (kivéve a kenyérgabonát), van miről vitázni. Tehát a termelés és az azzal összefüggő valamennyi gazdasági és közgazdasági kérdésben dönteni kell. Ahhoz pedig, hogy ezek a döntések átgondoltak, megfontoltak legyenek, amelyek egyaránt figyelembe veszik mind a termelőszövetkezetek, mind pedig az állami, egyetemes érdekeket, feltétlenül szükség van a termelőszövetkezeti demokrácia érvényesülésére, a párt vezető szerepének hatékonyabb biztosítására.

A termelés oldaláról nézve, most olyan önállóságot kaptak a termelőszövetkezetek, amivel ha jól élnek, nagy eredményeket érhetnek el. De, ha magukra hagyjuk őket és a termelőszövetkezeti tagság aktivitását, a pártszervezet irányító szerepét sem fokozzuk, komoly károk keletkezhetnek. A pártszervezetek részéről ezután sincs szükség operatív beavatkozásra a gazdasági kérdésekben, de a politikai felelősség semmivel sem csökken.

A megnövekedett feladatok ellátására pártszervezeteink, tömegszervezeteink csak úgy lesznek képesek, ha a pártbizottságtól is megkapják a szükséges támogatást.

Az eredményes munkát szolgálja az a törekvésünk is, hogy évente tíz alapszervi titkárt küldünk egyéves, illetve 5 hónapos pártiskolára. Meggyőződésünk, hogy párttitkáraink továbbképzése hasznos lesz a gazdasági vezetés új rendszerének kialakításában és alkalmazásában.

Söjtör János,
a nagykanizsai pb első titkára

A propagandisták munkájához

Az antiimperialista akcióegység és a Karlovy Vary-i értekezlet

Az európai szocialista és kapitalista országok kommunista pártjainak a Karlovy Vary-i értekezleten elfogadott Nyilatkozata felhívással fordult Európa népeihez; a munkásosztályhoz, az értelmiségiekhez, a keresztény tömegekhez, az ifjúsághoz, a nőkhöz, a különböző pártokhoz és szakszervezetekhez, az egyes polgári csoportosulásokhoz. A felhívás Európa békéjének megvédéséért, a nyugatnémet militarizmus további előretörésének megakadályozásáért, egy európai kollektív biztonsági rendszer megteremtéséért száll síkra. A nyilatkozattal egybekapcsolva egy felhívást fogadtak el a vietnami nép támogatására és a görögországi demokratikus erők védelmére.

A NEMZETKÖZI POLITIKAI HELYZET A LEGUTÓBBI ÉVEKBEN VESZÉLYESSÉ, FESZÜLTTÉ, HÁBORÚVAL TERHESSÉ VÁLT

Bár a Karlovy Vary-i értekezlet az utóbbi évek tapasztalatai alapján újra megerősítette, hogy a világháború nem elkerülhetetlen, ugyanakkor azt is hangsúlyozta, hogy az Egyesült Államok — mint a világreakció fő ereje — vezetésével háború folyik Vietnamban, és beavatkozik Afrika, Latin-Amerika és Ázsia belügyeibe. Izraelt támogatva, az angol imperialistákkal karöltve elősegítette a háború kirobbantását a Közel-Keleten. A legreakciósabb erőket támogatja Európában, a Német Szövetségi Köztársaság antikommunista, revansra törekvő köreit és a görögországi profasiszta katonai klikket.

A Karlovy Vary-i tanácskozás a *vietnami nép ellen folytatott barbár agressziót a világbékét leginkább fenyegető jelenségnek nevezte.* „Az Egyesült Államok vietnami háborúja, Laosz és Kambodzsa elleni akciói a legcinikusabban juttatják kifejezésre az amerikai

imperializmus agresszív politikáját" — írja az erről szóló külön nyilatkozat. Az értekezlet résztvevői kifejezték elhatározásukat, „hogy még több támogatást nyújtanak a hős Vietnam népének a szabadságért és függetlenségért vívott igazságos harcához".

Az antiimperialista akcióegységnek első számú célja tehát a világméretű veszélyt jelentő vietnami kérdés rendezése, az imperialista agresszió visszaverése. Az amerikai imperialisták vietnami háborúja természetszerűleg nem csak európai, hanem világméretű antiimperialista ellenállás és ellentámadás megszervezésére kötelez. Ez hozzájárul a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom, sőt azontúl valamennyi antiimperialista erő egységének helyreállításához.

Vitathatatlan tény, hogy az amerikai imperializmus elleni akcióegység megteremtésének szükségességében a kommunisták és más antiimperialista erők milliói egyetértenek. Így Ázsiában Laosz, Kambodzsa haladó erői, az Indiai Köztársaság haladó pártjai (a kommunista vagy szocialista pártok), a Japán Kommunista Párt, Észak-Afrika új független és haladó országai és pártjai; Közel- és Közép-Keleten az amerikai—angol imperializmustól nagyon is érintett országok és népek és természetesen Európa népei és haladó pártjai.

E világméretű antiimperialista akcióegység kibontakozását nehezíti a Kínai Kommunista Párt vezetőinek objektíve az imperializmust szolgáló állásfoglalása. A vietnami nép megsegítését éppen a szocialista világ egységes állásfoglalása szolgálná legjobban, mind katonai, mind politikai értelemben. A Kínai Kommunista Párt „sajátos" álforradalmi álláspontja megnehezíti a vietnami háború győztes befejezését, politikai rendezését. Nézeteik szerint, ha az Egyesült Államok még hatalmasabb katonai erőket kényszerül Vietnamban és általában Ázsiában tartani az a népek érdeke, azért — mondják —, hogy „érdemes legyen azokat megsemmisíteni". A kommunista pártok és a szocialista országok egységének a helyreállítása, megszilárdítása nyilvánvalóan meghátrálásra kényszerítené az amerikai imperialistákat, annál is inkább, minthogy fő partnereik (Anglia, Japán stb.) nem szívesen követik ezekben a háborús kalandokban az Egyesült Államokat. Mindezek ellenére, ha az antiimperialista akcióegység fejlődését vizsgáljuk, az elmúlt esztendőkhöz képest javulás mutatkozik. Az ázsiai térség kommunista pártjainak és haladó erőinek többsége igyekszik a kínaiak ártalmas állásfoglalásától elhatárolni magát. Az európai kommunista és munkáspártok növekvő tömegmegmozdulásokkal reagálnak az amerikai imperializmus agresszív magatartására. Franciaországban, Olaszországban, Angliában, a Német Szö-

vetségi Köztársaságban tízezrek és százezrek tüntetnek, tiltakoznak az amerikaiak vietnami eszkalációs politikája ellen, melyek a legújabb görögországi és közel-keleti eseményekkel kapcsolódnak egybe. A Szovjetunióban és az európai szocialista országokban is éles tiltakozással felelnek a tömegek. A kommunista és munkáspártok számára állandó jellegű feladat az imperialista agresszivitás visszautasítása és az egység erősítése.

Miután a Karlovy Vary-i értekezlet az európai kommunista pártok tanácskozása volt, e térség nemzetközi helyzetéből, politikai jellegéből fakadó legfőbb törekvésként valamennyi európai haladó erő mozgósítását és egybekovácsolását állította előtérbe az imperialisták Európát fenyegető politikájának meghiúsítására, valamint az európai béke és biztonság megteremtésére.

Európa jelenleg háborútól mentes, *és Ázsiához viszonyítva kétségtelenül nyugodtabb térség.* De a történelmi tapasztalatok, valamint az új negatív jelenségek alapján mégis leszögezi a Nyilatkozat — hogy az az Európa, amely két világháborút megért, *továbbra is nyugtalan térség. A fegyveres konfliktus a szembenálló fő erők között — totális nukleáris háborúval fenyeget.* Az amerikai imperializmus gazdasági és politikai behatolása — az Észak-atlanti Paktum — két egymással szembenálló katonai tömbre osztotta Európát. A nyugati imperialista erők — elsősorban az Egyesült Államok — elősegítették a német monopóliumok feltámasztását, a Német Szövetségi Köztársaság remilitarizálását, a legreakciósabb nyugatnémet politikai erők újbóli aktivizálódását, sőt a nácizmus újjáéledését. *Európa „nyugtalanságának" fő oka tehát a német militarizmus előretörése, gazdasági és politikai hatalmának növekedése,* azzal az amerikai imperializmussal szövetségben, amely szerint — *a nyugatnémet állam az Egyesült Államok európai politikájának bázisa,* globális stratégiájának fontos része. Nem változtatott ezen az a tény, hogy a Német Szövetségi Köztársaságban létrejött az ún. „nagy koalíció" a burzsoá kereszténydemokrata és a szociáldemokrata párt között. Ez a tény nem maradhatott hatás nélkül sem az imperialisták egymás közti viszonyára, sem az európai népekre. Bár vannak — esetenként még kommunista pártokban is jelentkeznek —, akik potenciálisan is lebecsülik a német militarizmus veszélyét és jelentős pozitív irányú „erjedésről" beszélnek a nyugatnémet politikában. Ez hamis feltevés. Összetévesztik a manővereket a tényekkel. Anélkül, hogy tagadnók — éppen az egyenlőtlen fejlődés törvényszerűségét figyelembe véve — az amerikai és nyugatnémet imperialisták közötti ellentét gazdasági okait és egyes jelenségeit, nem ez áll az imperialista ellentétek homlokterében. Éppen ellenkezőleg: az összefogás. A gazdaság és politika ösz-

szefüggése — Lenin szavaival élve — „magasabb matematika" és a két tényező összefüggése nem mindig egyenes arányú a politika színpadán. Az USA és az NSZK politikai stratégiájának egybeesése és összehangoltsága az, amely jelenleg meghatározó, és ez alapvető mind az egymáshoz, mind a partnereikhez való viszonyaikra. A nyugatnémet imperialisták három fő célt tűztek maguk elé:

1. Biztosítani az USA támogatását revanspolitikájukhoz, a második világháború eredményeinek revíziójához.
2. Elérni a „második helyet" a NATO-ban, hegemóniát szerezni Nyugat-Európában.
3. Az atomfegyverek teljes birtokába jutni (a hordozórakétákat is beleszámítva).

Az amerikai behatolás és a nyugatnémet monopolista, militarista előretörés megrázta a NATO építményét; katonai vonatkozásban „nyílt válság" bontakozott ki.

Az ellentétek kiéleződésének legmarkánsabb megnyilvánulása az amerikai—francia ellentét, illetve a francia imperializmus ellenakciói az amerikai—nyugatnémet európai hegemónia megakadályozására. Ennek logikus következménye Franciaország politikai közeledése a szocialista országokhoz és a nemzetközi kérdésekben elfoglalt, sok esetben USA-ellenes álláspontja. Az európai béke és biztonság megteremtése érdekében — bár a francia uralkodó körök politikája is imperialista politika —, számolni lehet Franciaország és más, főleg a semlegességre törekvő európai államok együttműködési készségével. A Karlovy Vary-i tanácskozás résztvevői éppen ezért nemcsak (bár elsősorban) a tömegekhez, pártokhoz fordultak, hanem olyan „polgári csoportosulásokhoz" is, amelyek realista módon fogják fel a jelenlegi helyzetet és hajlandók támogatni az európai biztonság politikáját. Ezek lehetnek polgári pártok, csoportok vagy hatalmon levő polgári kormányok is.

Az Egyesült Államok és a nyugatnémet imperializmus ellen irányuló antiimperialista akcióegység azonban elsősorban a haladó szervezetekre és tömegekre támaszkodik, amelyek semmiféle formában nem érdekeltek az imperialista törekvések megvalósításában.

MINDENEKELŐTT A KOMMUNISTÁK EGYSÉGES ÁLLÁSPONTJÁNAK KIBONTAKOZTATÁSA A DÖNTŐ

A Karlovy Vary-i értekezleten részt vett kommunista pártok egységes álláspontra jutottak az európai politika alapvető kérdéseiben. Így az európai határok sérthetetlenségében, a két német állam elismerésében, a demokrácia következetes védelmezésében, a neofasizmus visszautasításában, az NDK védelmében, a nukleáris

fegyverek elterjedése elleni kérdésekben. Mindezek konklúziójaként egyetértettek abban, hogy szükséges az európai kolletív biztonság megteremtése, a kelet—nyugati kapcsolatok kibővítése, a támaszpontok felszámolása, *a békés egymás mellett élés szélesebb és regionális jellegű értelmezése*, úgyszintén a két katonai paktum egyidejű felszámolása, a két nagy európai csoport meg nem támadási egyezményének megkötése. Egyetértés alakult ki a fasiszta diktatúrák elleni harc folytatásának szükségességében; az olyan újabb fasiszta puccskísérletek elutasításában, mint a görögországi. Sajnálatos tény, hogy egyes európai kommunista pártok a Nyilatkozatot — miután nem vettek részt az értekezleten — nem írták alá, ami azonban korántsem jelenti a továbbiakban az együttműködési készségük elutasítását. Éppen ellenkezőleg, hozzájárulásuk elengedhetetlenül fontos az európai béke és biztonság megszilárdításához. Ezzel kapcsolatban mondta Kádár János elvtárs a Karlovy Vary-i értekezleten:

„Jelenlegi értekezletünkön néhány párt különböző okok miatt nem vesz részt. Mi azonban biztosak vagyunk abban, hogy az európai béke és biztonság megszilárdításáért folytatott harcban kontinensünk minden kommunista és munkáspártja részt vesz és képes lesz a népek érdekében a legszélesebb tömegeket mozgósítani."

Az európai kapitalista és szocialista országok kommunista pártjainak egységes állásfoglalása az említett kérdésekben nagy előrelépést jelent egy Európánál is szélesebb kommunista egység megteremtéséhez.

Nemcsak a kommunisták antiimperialista akcióegységéről van szó — bár ez nagyon fontos —, de önmagában még szűk terjedelmű. Az antiimperialista akcióegység megteremtésének egyik legfontosabb szektora az új független országok és a nemzeti felszabadító mozgalmak. Mind az új független országokban, mind a nemzeti felszabadító mozgalmakban kialakítandó antiimperialista egység bonyolult összetevőkből áll, Afrikában, Ázsiában, vagy Latin-Amerikában a társadalmi haladás különböző fokán álló államokat találunk. Mégis, mindezen országok népei társadalmi fejlődési fokuktól függetlenül egy kérdésben, az antiimperializmusban találkozhatnak és találkoznak is. Éppen mert az imperializmus agressziója fenyegeti ezeket az országokat — a szocialista országokkal való kapcsolatuk létkérdés számukra.

Mind a Nyilatkozat, mind Leonyid Brezsnyev beszéde utal arra, hogy például

egyes nyugat-európai országokban a szocialista és a szociáldemokrata mozgalmakban is új, pozitív jellegű tendenciák mutatkoznak az enyhülés és a kommunisták-

kal való együttműködés javára. Különösen Nyugat-Európában fokozódik a dolgozó tömegek vonzódása az egység felé.

Ez sorsdöntő kérdés az európai biztonság szempontjából. Európában a munkásosztály a legnagyobb társadalmi és politikai erő. A kapitalista országok munkásosztályának az egységért folytatott harcában természetesen nemcsak külpolitikai kérdések állnak előtérben, hanem mindazok a problémák, amelyek az állam-monopolkapitalizmusból következnek. Ezek elsősorban gazdasági téren sújtják a nyugat-európai munkásosztályt, és természetesen elválaszthatatlanok a külpolitikától, valamint a fokozódó militarizációtól. Bár a nyugati szocialista, illetve szociáldemokrata pártok többsége a NATO megszilárdítása mellett állt ki, ez nem teszi lehetetlenné, hogy éppen a Karlovy Varyban megfogalmazott fő külpolitikai kérdések többségében közös érintkezési pontokon ne értsenek egyet a kommunistákkal. Ami a szocialista pártok baloldali csoportosulásait illeti, a külpolitikai kérdések többségében közös nevezőre is jutottak a kommunista pártokkal. Megkönnyíti a kommunista és szocialista pártok közeledését a különböző szakszervezetek együttműködése gazdasági és politikai követelésekért, főleg a demokratikus jogokért folytatott küzdelemben. Elősegítik a kommunista és szocialista pártok akcióegységét azok a dialógusok, amelyek — különösen Franciaországban — folynak a két párt között. E viták kiterjednek ideológiai, politikai, külpolitikai kérdésekre. Ez utóbbi az antiimperialista akcióegységhez is vezethet.

AZ ANTIIMPERIALISTA AKCIÓEGYSÉGET TÁMOGATJÁK AZ EURÓPAI HALADÓ ERŐK

Objektíve azok az európai erők is támogatják az antiimperialista egységet, amelyek nem tartoznak a munkáspártokhoz, vagy marxista osztályszervezetekhez, de háborúellenesek, szemben állnak a monopoltőkés uralkodó körök gazdasági és politikai manővereivel. A Karlovy Vary-i Nyilatkozat nem véletlenül hangsúlyozta: „A kommunisták és szocialisták együttműködése a hívőkkel az európai biztonság kérdésében előmozdíthatja kontinensünk békéjét." A Nyilatkozat felhívást tartalmazó fejezete a keresztény tömegekhez is fordul, katolikusokhoz, protestánsokhoz és más különböző vallású hívőkhöz, *„akik vallásos meggyőződésükkel motiválják a békére és a társadalmi igazságosságra való törekvésüket"*. Bár ezeknek a törekvéseknek hordozói nem tudatos antiimperialisták, objektíve mégis kifejezhetik a kommunistákkal és szocialistákkal azonos politikai törekvéseiket. Ez utóbbihoz hozzájárul az a tény, hogy maga a Vatikán is igyekszik rugalmasabb ideoló-

giai és politikai taktikát alkalmazni. És ezt akkor is számításba kell venni, ha fő célja a katolikus tömegek megtartása. A jobboldali burzsoá körök támadásának nem véletlen céltáblája VI. Pál pápa „Populorum progressio" c. enciklikája. Az elmaradt népek megsegítésének követelése, a kolonializmus vatikáni elítélése és bizonyos társadalmi konfliktusok felismerése éppen azt tükrözi, hogy a katolikus tömegekben jelentős társadalmi és politikai erjedés megy végbe. Anélkül, hogy e cikk az enciklika bármiféle elemzésébe bocsátkozna, meg kell állapítani, hogy az mind társadalmi, mind nemzetközi vonatkozásban olyan elemeket tartalmaz, amelyek lehetőséget teremtenek a közös fellépéshez a legszélsőségesebb kül- és belpolitikai reakció elleni harcban. Ez így van, ha csak a világháború elleni harcra is szorítkozunk, ami nem kevés, és nem nézhető elszigetelten egyéb társadalmi hatásától, a kül- és belpolitika dialektikus egységénél fogva.

AZ ANTIIMPERIALISTA EGYSÉG TÖMEGBÁZISÁT TÁPLÁLJÁK A FIATALOK TÖMEGEI

Az ifjú nemzedék, különösen Európában, olyan korszakot élt át a második világháború után, amely antifasiszta, demokratikus fellendüléssel kezdődött, számos országban a szocializmus győzelmével végződött, vagy — a jelentős, fejlett kapitalista országokban — az új technika alapján kiéleződő konjunkturális viszonyokhoz vezetett. Ez az ifjú európai nemzedék nem ismerte közvetlenül sem a fasizmust, sem a háborút, számukra az „puszta" történelem. Éppen ezért a kommunista és munkáspártok és más haladó szervezetek történelmi kötelessége a háború és a fasizmus gyökereinek feltárása, annál is inkább, minthogy ezek a veszélyek ma sem múltak el az emberiség feje felől.

A mai haladó és forradalmi ifjúság Európa-szerte kezdi felismerni az imperializmus lényegét és agresszív tevékenységét. Ezt bizonyítják a kapitalista országokban folyó nagyarányú tömegtüntetések. A résztvevők jelentős többsége fiatal

(Angliában, Franciaországban, Olaszországban, Nyugat-Németországban stb.).

*

A világ, ezen belül Európa, békéjéért és biztonságáért folytatott küzdelem nem választható el a társadalmi haladástól es az érte vívott harctól. Ez vonatkozik a szocialista, kapitalista vagy a nem kapitalista úton fejlődő új független országokra egyaránt. *Újra leszögezhetjük* — a Karlovy Vary-i tanácskozások alapján is

—, hogy *a békéért vívott harc nem ellentétes a szocializmusért vívott harccal.* A békéért vívott harc segíti a szocializmusért folyó harcot, az imperializmus és a reakció ellen, a demokráciáért és a társadalmi haladásért vívott harc a béke és a nemzetközi biztonság megszilárdulásának fontos feltétele. A szocialista országok számára a béke és a biztonság a legfőbb külső feltétele a szocializmus, illetve a kommunizmus felépítésének. A kapitalista országok kommunista és munkáspártjai számára a béke és biztonság stratégiai értelemben is egybekapcsolódik a szocialista forradalom győzelméért folytatott harccal. Az antiimperialista, háborúellenes vagy egyes országokban az antifasiszta demokratikus harc a tömegek politikai nevelésének, új forradalmi káderek kiemelkedésének legnagyobb kohója. A kapitalista országok proletariátusa és dolgozó tömegei ugyanazzal az ellenféllel állnak szemben mind a békéért, mind a forradalomért vívott küzdelemben: a monopolista uralkodó osztállyal, az imperialista körökkel. Éppen ezért ez a küzdelem ugyanazon frontnak egymástól elválaszthatatlan két hadállását jelenti. Ennek a stratégiai koncepciónak jegyeit viseli magán a Karlovy Vary-i tanácskozás már sokszor emlegetett Nyilatkozata és ezt tükrözik az ott elhangzott beszédek is, amelyek a társadalmi haladásért folyó harcot egybeötvözik az antiimperializmussal.

A szocialista országok gazdasági, politikai erőinek növekedése, a kapitalista országok forradalmi mozgalmai, a haladó polgári erők balrafordulása, a világfolyamatokban végbement változások és azok hatásai a polgári társadalmakra mindmegannyi objektív tényezői az antiimperialista akcióegység kifejlesztésének és sikeres megvalósításának, amely a történelemben soha és ma különösen nem jár nehézségek nélkül. Erre tanítanak bennünket a nemzetközi politika eseményei, olyanok is, mint a görögországi vagy közelkeleti fejlemények. De mint ahogy a múltban, különösen a második világháború alatt és közvetlenül a háború befejezése után felülkerekedtek az antifasiszta és egyben antiimperialista erők, ugyanúgy történelmileg kikerülhetetlen az új antiimperialista front európai és világméretű kibontakozása napjainkban is.

Szántó György,
a történelemtudományok kandidátusa,
a Pártfőiskola tanszékvezető tanára

A pártoktatás fejlődése

A PÁRTOKTATÁS TARTALMI FELADATAIRÓL, továbbfejlesztésének irányáról tájékoztat a Politikai Bizottság határozata. (Megjelent folyóiratunk 5. számában.) E határozat végrehajtása megköveteli a helyi igényeket és szükségleteket tükröző politikai célkitűzések konkrétabb megfogalmazását. A pártoktatás országos összefoglaló adatok alapján történő felmérése, elemzése, az ezekből levont következtetések is csak irányt mutatnak, összehasonlítási alapul szolgálnak. Az elmúlt évek tapasztalatai természetesen bővebbek, mint a statisztikailag értékelhető adatok, azonban a pártoktatás számszerű adatai olyan tényekről, problémákról adnak felvilágosítást, amelyekről semmiféle más módszerrel nem szerezhetünk tudomást. Ezért, bár a statisztikai adatok elemzése a pártoktatás értékelésének, illetve előkészítésének csupán egy mozzanata, mégsem mondhatunk le róla.

Az 1966/67-es pártoktatási évadban különösen nagy munka hárult a propagandamunka irányítóira és a propagandistákra. A Politikai Bizottság határozatának megfelelően a pártoktatás középpontjában a IX. kongresszus dokumentumainak sokoldalú tanulmányozása, ismertetése állt.

*

AZ EGYIK LEGJELENTŐSEBB CÉLKITŰZÉST, a kongresszus anyagainak széles körű feldolgozását, ismertetését sikerült megoldani. Ezt bizonyítja, hogy a pártoktatás résztvevőinek száma és érdeklődése minden eddigit felülmúlt. Ebben közrejátszott a jó szervező munka is, de a legfontosabb az a pozitív fogadtatás volt, amelyet a kongresszus társadalmunk minden rétegében kiváltott. Az idei esztendő elemzése mellett, az elmúlt négy év fejlődésének egy-egy fontosabb mozzanatára is érdemes visszapillantani.

A pártoktatásban részt vevők száma már a VIII. kongresszus idején is ugrásszerűen nőtt. Ez a létszám a kongresszus utáni má-

sodik évben stabilizálódott, később pedig tovább emelkedett. Most a IX. kongresszus után a számszerű fejlődés a korábbi éveknél is nagyobb ütemű volt.

A pártoktatásban részt vevők számának alakulása
(1000 főben)

Index 1963—1964 = 100

	1963—1964		1964—1965		1965—1966		1966—1967	
	létszám	%	létszám	%	létszám	%	létszám	%
Kötetlenebb formák	280	100,0	295	105,3	308	110,0	320	114,0
Szervezetszerű oktatás	366	100,0	377	103,0	415	113,4	461	125,9
Tömegpropaganda összesen	646	100,0	672	104,0	723	112,0	781	121,2
Káderképző tanfolyamok	38,1	100,0	48,0	125,9	55,6	145,9	72,0	188,9
Pártoktatásban részt vevők összesen	684,1	100,0	720,0	105,2	778,6	113,8	853,0	124,6
A pártoktatásban részt vevő pártonkívüliek száma*	199	100,0	200	100,5	229	115,0	256	128,5

A pártoktatásban részt vevők száma 9,6 százalékkal emelkedett és ezzel a 74 ezer fővel túlszárnyalta a múlt évi — addigi legmagasabb létszámot. A növekedés négy év távlatában is jelentős, hiszen a hallgatók száma közel 170 ezer fővel emelkedett. De ennél is fontosabb a fejlődés belső dinamikájának, *a pártoktatás struktúrájának változása, a hallgatók foglalkozás szerinti összetételének, a propagandisták felkészültségének, általában az oktatás színvonalának javulása.*

Tovább erősödött az a már néhány éve érvényesülő tendencia, hogy elsősorban az igényesebb oktatási formák, ezen belül is a káderképző tanfolyamok iránt a legnagyobb az érdeklődés. *Amíg az egész pártoktatásban a számszerű növekedés ez évben* 9,6 százalék volt, addig a szervezetszerű tanfolyamok hallgatósága 13 százalékkal, a káderképző tanfolyamoké 30 százalékkal,

* A pártonkívüliek száma csak a szervezetszerű és a káderképző tanfolyamokra vonatkozik.

ezen belül az elméleti konferenciák résztvevőinek száma pedig 79 százalékkal növekedett.

Ugyancsak kedvező jelenség és a pártbizottságok szervezőmunkáját, a propagandisták eredményes oktató tevékenységét dicséri, hogy ez évben a „Marxizmus—Leninizmus Esti Középfokú Iskolát" és az „Esti Egyetemet" kivéve nem volt lemorzsolódás, sőt az oktatási évad végén a hallgatóság létszáma magasabb volt, mint az oktatási év elején. Ebben is kifejezésre jutott a kongresszus iránti érdeklődés, a kongresszus anyagainak, határozatainak elmélyültebb, színvonalasabb megismerésének igénye.

Tovább növekedett a párttagok, munkások, tsz-tagok és az értelmiségiek aránya a szervezetszerű oktatásban és a káderképző tanfolyamokon. A párttagok száma és ennek megfelelően aránya is magasabb volt, mint az elmúlt évben. Különösen jelentős volt ez a növekedés a tömegpropaganda tanfolyamokon, ezen belül elsősorban a „Világgazdasági és nemzetközi kérdések" tanfolyamán, valamint az esti egyetemeken. A káderképző tanfolyamokon az általános fejlődéstől eltérően csökkent a párttagok aránya. Ennek az aránycsökkenésnek a létszám emelkedése mellett, elsősorban az a magyarázata, hogy az elméleti konferenciákon a 3800 párton kívüli hallgatóval többen vettek részt, mint az elmúlt esztendőben.

A pártoktatásban részt vevő hallgatók foglalkozás szerinti megoszlása is jelzi, hogy folytatódott és megerősödött az elmúlt években kibontakozott fejlődés. A szervezetszerű oktatásban 62 ezer fővel több vett részt. Ezek több mint 50 százaléka, közel 34 ezer fő munkás és tsz-tag. Ugyancsak kedvező változás, hogy az értelmiségiek száma — ami évek óta stagnált — ebben az évben figyelemre méltóan emelkedett.

Az egyes oktatási formák létszám-alakulását is — az „Időszerű kérdések" tanfolyama kivételével, az elmúlt évek növekedési tendenciái jellemzik. Az „Időszerű kérdések" tanfolyamának hallgatósága, szemben a néhány év óta tapasztalt csökkenéssel, illetve stagnálással, ebben az évben jelentős mértékben: 32 ezer fővel gyarapodott. A „Gazdaságpolitikai tanfolyamok" 32 000 fővel, a létszám 24 százalékkal növekedett ebben az oktatási évben. A „Világgazdasági és nemzetközi tagozat" létszáma a múlt évi nagy ugrás után úgy látszik a mostani 35 ezer fő körül stabilizálódik. A „Szocializmus építésének kérdései" tanfolyam hallgatósága a tervezetthez képest mintegy 4000 fővel gyarapodott, azonban a múlt évihez képest 1000 fővel csökkent.

A „Marxizmus—Leninizmus Esti Középfokú Iskola" létszáma 4100 fővel növekedett, ami nagyjából azonos a múlt évivel. Tovább csökkent az évközi lemorzsolódás. Az Esti Egyetem hallgatóságának létszáma, figyelembe véve az évközi lemorzsolódást

és a korábbi évek ugrásszerű fejlődésének még ez évben is érvényesülő, továbbgyűrűző hatását, — lényegében stabilizálódott. Az „Elméleti Konferenciák" létszáma viszont közel a kétszeresére emelkedett a múlt évihez viszonyítva.

A kötetlenebb tanfolyamokon részt vevők létszáma 12 ezer fővel emelkedett. Ezen belül a fejlődés tanfolyamonként erősen differenciálódott. Az előadásos propaganda mintegy 25 ezer fővel csökkent, viszont a „Téli tanfolyamok" és a „Tv-tanfolyamok" hallgatósága együttesen 37 000 fővel növekedett. Nem kis szerepe van ebben a tv politikai tanfolyama újszerűségének, vonzó formájának, de az igazi mozgatóerőt nem a formában, hanem az adások tartalma által keltett érdeklődésben kell keresni. A párt IX. kongresszusának agrárpolitikai határozatai és a párt agrárpolitikája joggal keltette fel a mezőgazdasági dolgozók százezreinek az érdeklődését is.

A tanfolyamok hallgatói létszámának alakulása
(1000 főben)

	1963—1964 létszám	1964—1965 létszám	1965—1966 létszám	1966—1967 létszám
Előadássorozatok	140	175	195	170
Téli tanfolyamok	140	120	105	116
TV politikai tanfolyama	—	—	8	34
Időszerű kérdések tanfolyama	208	183	182	214
Szocializmus építésének kérdései tanfolyam	—	—	77	76
Marxizmus—Leninizmus alapjai 2 éves tanfolyam	75	88	17	—
Gazdaságpolitikai tanfolyamok	83	106	139	171
ebből ipari tagozat	52	51	60	85
mg. tagozat	31	43	46	51
világgazdasági és nemzetközi tagozat	—	12	33	35
Szervezetszerű tanfolyamok összesen	404	425	471	533
Marxizmus—Leninizmus Esti Középfokú Iskola	13,0	13,7	17,1	21,0
Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem	19,4	23,4	24,9	27,0
Elméleti Konferenciák	5,7	10,9	13,9	24,0

A propagandamunka színvonalának emeléséért folyó többéves erőfeszítés legnagyobb eredményének a propagandisták iskolai és pártiskolai végzettségének rendkívül gyors és kedvező változását tekinthetjük. *A követelményeknek egyre jobban megfelelő propagandisták munkája volt — a párt helyes, kedvező feltételeket teremtő politikája, az emberek növekvő politikai érdeklődése és igénye mellett —, az egyik fő forrása a pártoktatás sikereinek.*

A propagandisták száma és végzettsége

(1000 főben)

	1962—1963		1963—1964		1964—1965		1965—1966		1966—1967	
	létszám	%	létszám	%	létszám	%	létszám	%	létszám	%
Propagandisták összesen	22,7	100,0	22,5	100,0	23,8	100,0	25,9	100,0	27,0	100,0
Általános iskola	9,0	39,7	6,4	28,8	5,7	23,9	5,3	20,4	4,9	18,2
Érettségi v. technikum	7,7	33,9	8,2	36,7	9,9	41,7	10,7	41,4	11,7	43,3
Egyetem v. főiskola	6,0	26,4	7,9	34,5	8,2	34,4	9,9	38,8	10,4	38,5
5 hónapos pártiskola	2,8	12,4	2,9	12,9	3,5	14,7	3,9	14,8	4,3	15,9
5 hónaposnál magasabb pártiskola	2,3	9,7	3,7	16,3	4,8	20,1	6,6	25,2	8,4	31,1
Egyetem és pártiskola 5 hónaptól számítva	11,0	48,5	14,2	63,8	16,5	69,2	20,4	78,8	23,2	85,9

Öt évvel ezelőtt született meg az elhatározás, hogy a propagandamunka eredményességében kulcspozíciót betöltő propagandisták többségének politikai képzettségét legalább az öthónapos pártiskola színvonalára emeljük (az egyetemi marxizmus államvizsgákat is beszámítva ebbe). A propagandista-képzésnek, minőségi cseréjének, a továbbképzésnek ezt az „ötéves tervét" si-

került teljesíteni. Bár az 1962—63-as oktatási évben a szervezettszerű és a káderképző tanfolyamokon 4300 propagandistával kevesebb oktatott, mint az 1966—67-es oktatási évben, mégis az egyetemi és az öthónaposnál magasabb pártiskolai végzettséggel rendelkező propagandisták aránya az összes propagandistához viszonyítva nem érte el az 50 százalékot, az ez évi 86 százalékkal szemben. A marxista képzettség növekedése elsősorban a magasabb, az Esti Egyetemet, szakosítót, pártfőiskolát végzett propagandistáknál jelentkezik.

Érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy az esti egyetemek *egyre nagyobb szerepet töltenek be a propagandisták képzésében és az utánpótlás biztosításában.* Jelenleg már a propagandisták negyede, több mint 7000 fő végzett Esti Egyetemet. Csak ebben az évben mintegy 1400 Esti Egyetemet végzett új propagandista kapcsolódott be a pártoktatás munkájába. Ez azt jelenti, hogy a propagandisták pártiskolai végzettségének javulása ez évben több mint 80 százalékban az Esti Egyetemet végzett propagandisták beállításából adódott. Ha az elméleti politikai képzettség javulásának jelenlegi reális üteme továbbra is megmarad, tehát évenként 6 százalékkal emelkedik az öthónaposnál magasabb pártiskolai végzettséggel rendelkező propagandisták aránya, 5 év múlva a propagandisták többsége, kb. 60 százaléka, Esti Egyetemi, vagy ennél magasabb pártiskolai végzettséggel fog rendelkezni. Ha ehhez hozzászámítjuk, hogy a propagandisták több mint 40 százaléka rendelkezik egyetemi, főiskolai végzettséggel, akkor még a szükségszerű átfedéseket is beleszámítva reálisnak látszik a propagandistaképzés következő „ötéves tervének" középpontjába állítani azt az új mércét, amely szerint *öt év múlva a propagandisták túlnyomó többsége, legalább az Esti Egyetemnek, illetve az 1 éves pártiskolának megfelelő marxista műveltséggel rendelkezzék.*

A Politikai Bizottság 1967. április 6-i határozata szerint a pártoktatás középpontjában továbbra is a IX. kongreszus áll. A pártoktatás eddigi eredményeire támaszkodva, a jövő politikai szükségleteit felmérve elsősorban a pártoktatás színvonalát kell emelni. E feladat végrehajtásának, sok egyéb tényező mellett, fontos feltétele, hogy a pártoktatás megszervezésekor gondot fordítsunk a fejlődés pozitív tendenciáinak tudatos segítésére, figyelembe véve az újonnan jelentkező feladatokat is.

A következő év egyik jelentős feladata az „Időszerű kérdések" tanfolyamának megszűnésével, a tanfolyamon részt vevő párttagságnak és az igényesebb, politikailag képzettebb pártonkívülieknek a pártoktatás meglevő és újonnan létrehozott tanfolyamaira való átcsoportosítása. Ugyancsak ennek a feladatnak a másik, nem kevésbé fontos oldalát jelenti a tanfolyam megszűné-

sével felszabaduló propagandisták ésszerű foglalkoztatása, képzése és továbbképzése.

A PÁRTOKTATÁS JÓ ELŐKÉSZÍTÉSÉNEK, a PB határozat végrehajtásának egyik fő követelménye, hogy megteremtsük a párttagság színvonalasabb képzésének és nagyobb arányú bevonásának a szervezeti feltételeit és tovább javítsuk a munkások, tsz-tagok és az értelmiségiek arányát a pártoktatásban. Különösen fontos a termelőszövetkezeti tagok színvonalasabb politikai oktatása. A tsz-tagok aránya, számszerű növekedés mellett is évek óta egy helyben topog a pártoktatás szervezetszerű tanfolyamain. Pedig a falu gyorsuló társadalmi, gazdasági és kulturális fejlődése és ennek nyomán a növekvő igények, a mezőgazdaságban is színvonalasabb és szélesebb bázison nyugvó propaganda kifejlesztését követelik meg.

A következő oktatási év feladatai természetesen sokrétűbbek és összetettebbek, mint amit a pártoktatás számszerű fejlesztéséről és az ezzel kapcsolatos gondokról el lehet mondani. Mégis, minden tapasztalat azt bizonyítja, hogy a szervezeti feladatok igényes ellátása, annak reális számbavétele és elemzése hasznos útmutatóul szolgál a pártoktatás jó előkészítéséhez.

Dr. Dankovits László

Egy módszer: a filmszeminárium

A Pest megyei ÉM. 25. Építőipari Vállalatnál ez évben filmszeminárium működött, amelynek keretében a vállalatnál dolgozó és a munkásszállásokon lakóknak ismertették a Nagy Honvédő Háború történetét. Az előadásokat filmvetítés és vita követte. A politikai tömegpropaganda népszerűségére jellemző, hogy a 120 fős állandó létszám mellett időnként csaknem még egyszer annyi érdeklődő jelent meg. A jó előadó, a tartalmas beszámoló, s a kiválasztott film sikert hozott.

(R. F.)

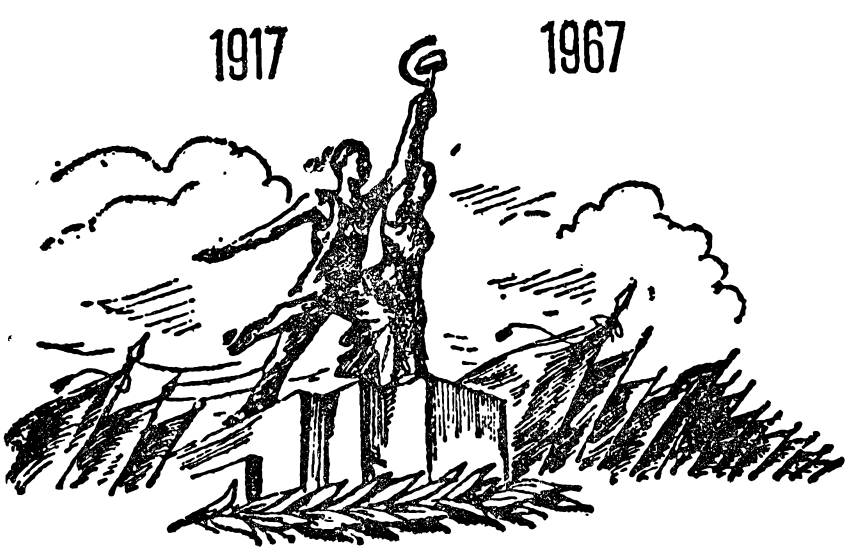

A júliusi fordulat Oroszországban

HOGYAN TOVÁBB? — VETŐDÖTT FEL A KÉRDÉS 1917 július első napjaiban Oroszországban. A pétervári utcákon 400 halott és sebesült, ostromállapot, és a Lenin elleni elfogató parancs, a bolsevik párt illegalitásba szorítása jelezte, hogy ha ideiglenesen is, de győzött az ellenforradalom. A mensevik és az eszer párt áruló vezetői teljesítették az ellenforradalmi katonai klikk parancsát, sőt ők maguk, mint „tiszta szocialista kormány" rendelték el az ellenforradalmi intézkedéseket. A szovjetek áruló vezetői — akik a terror napjaiban személyileg azonosak voltak az ideiglenes kormány tagjaival, ezzel a cselekedetükkel a szovjeteket alárendelték a burzsoázia akaratának. Oroszországban megszűnt a kettős hatalom, ezzel együtt megszűnt annak a lehetősége is, hogy a szocialista forradalom békés eszközökkel arasson győzelmet.

A politikai vezetés művészete megköveteli a kommunista pártól, hogy mindig az adott helyzetnek megfelelően alakítsa politikáját. Az osztályharc történetében sokszor adódik olyan helyzet, amikor a munkásosztály pártjának rövid idő alatt, szinte egyik napról a másikra, át kell alakítani politikai taktikáját, jelszavait, módszereit, hogy az új helyzetnek megfelelően tudja megközelíteni a legfőbb célkitűzéseit. Lenin géniuszát bizonyítja, hogy ugyanúgy,

ahogy a februári forradalom napjaiban — bár még távol volt Oroszországtól —, a júliusi napokban is a tényleges helyzetnek megfelelően elemezte a politikai viszonyokat és meg tudta jelölni a párt feladatait. Szinte a fordulattal egy időben megtalálta az ellenforradalom visszaszorításának, a szocialista forradalom győzelme előkészítésének útját.

A júliusi fordulatot megelőző időszakban gyorsan követték egymást az események. Mind a forradalom, mind az ellenforradalom erői készültek a döntő összecsapásra. Oroszország gazdasági és politikai helyzete teljesen zilált volt. A burzsoázia érdekeit és hatalmát megtestesítő ideiglenes kormány lényegileg folytatta a régi cári politikát, nem vetett véget a háborúnak, nem oldotta meg a földkérdést, nem adott szabadságot Oroszország nemzetiségeinek. A februári fordulat óta eltelt időszak megmutatta az orosz burzsoázia szélsőségesen reakciós arculatát, a néptömegektől való félelmét és gyűlöletét, a nyugati tőkés hatalmaktól való függését.

Az Egyesült Államok már a háború évei alatt Oroszország egyik legfőbb szállítója és hitelezője volt. Az ideiglenes kormány fennállásának hónapjai alatt az Egyesült Államok gazdasági behatolása csak fokozódott. A kormány az amerikai tőkés csoportok engedelmes eszközének bizonyult. Nem véletlen, hogy az Egyesült Államok kormánya elsőként ismerte el az ideiglenes kormányt (a Szovjetuniót csak 1933-ban ismerte el). Az Egyesült Államok és a többi nyugati hatalom kölcsöneinek megvoltak a nagyon súlyos gazdasági és politikai feltételei. mindenekelőtt a háború fenntartás nélküli folytatása és kérlelhetetlen harc a forradalom erőivel szemben. Az Egyesült Államok diplomáciai missziót küldött Oroszországba, amely „tervet" dolgozott ki a hadsereg és a lakosság háborús moráljának megszilárdítására. Műszaki missziót küldött, amelynek feladata Oroszország vasúthálózatának megkaparintása volt. Az angol imperializmus is jelentős szerepet játszott az ellenforradalmi erők megerősödésében. Buchannan angol nagykövet jegyzékben javasolta Tyerescsenko külügyminiszternek a halálbüntetés bevezetését, a forradalmi ezredek lefegyverzését, a katonai cenzúra bevezetését és a bolsevik lapok betiltását

A válság kirobbanásához közvetlenül egy olyan esemény vezetett, amely a néptömegeket mélységesen felháborította. Június 18-án az ideiglenes kormány a szovjetek vezetőinek aktív „honvédő" támogatásával offenzívát kezdett a fronton.

Az offenzíva természetesen kudarcba fulladt, a német hadsereg sikeres ellentámadása következtében 60 000 orosz katona pusztult el. A katonai támadás kudarca egyben az ideiglenes kormány kudarcát is jelentette.

A támadás hírére *tetőpontra hágott a tömegek elégedetlen-*

sége. Július 3-án a munkások és katonák kivonultak a pétervári utcákra tüntetve az ideiglenes kormány ellen.

A burzsoázia elérkezettnek látta az időt a forradalom erőivel való leszámolásra. A mensevik és eszer vezetők teljessé téve árulásukat, végrehajtották az ellenforradalmi erők parancsait. Utasították Polovcev tábornokot, a pétervári katonai kerület parancsnokát, hogy „teremtsen rendet". A mensevik és eszer párt vezetői — ahogy *Lenin* írta — *„sajátmagukat, pártjaikat és a szovjeteket az ellenforradalom függefalevelévé változtatták".*

Az ellenforradalmárok szétrombolták a Pravda szerkesztőségét és a párt nyomdáját. Sőt a kormány július 7-én elrendelte Lenin letartóztatását, aki kénytelen volt illegalitásba vonulni. Rendeletet hoztak azoknak a katonai egységeknek feloszlatására, amelyek részt vettek a tüntetésben. Július 8-án, miután a mensevik—eszer kormány végrehajtotta a legkegyetlenebb terrorintézkedéseket, a burzsoá miniszterek részvételével ismét megalakult az új koalíciós kormány. Kerenszkij lett a miniszterelnök, a hadügy- és a tengerészetügyi miniszter, elfogadva az ellenforradalom összes feltételeit. Az új kormány programjául a haladó erők elleni harcot és a háború folytatását tűzte ki.

HOGYAN GYŐZHETETT, MÉG HA IDŐLEGESEN IS, AZ ELLENFORRADALOM egy olyan országban, amelyben a forradalmi mozgalom fellendülőben volt, és a tömegek spontán és szervezett mozgalmai döntően megszabták az események menetét? A burzsoázia természetesen készült a visszacsapásra, különösen a hadseregben igyekezett rendezni sorait. A hadsereg élén a régi cári tábornokok mindent megtettek, hogy vaskézzel megállítsák a forradalom fejlődését. A burzsoázia érdekeit védő kormánynak nem volt elég ereje ahhoz, hogy szétkergesse a szovjeteket, a szovjetek pedig a vezetők árulása miatt erőtlenek voltak már az ellenállásra. Ilyen mély politikai válságban csak egy katonai klikk vehette át a hatalmat, de mégsem valósíthatta meg egyértelműen a katonai diktatúrát, kénytelen volt továbbra is az ideiglenes kormánnyal takarózni.

A szovjetek kezében már nem volt hatalom, egyszerű függvényei lettek a legreakciósabb burzsoázia érdekeit képviselő kormánynak. A szovjetek július első napjaiban átvehették volna a hatalmat, azonban áruló vezetőik nem akartak a burzsoáziával szakítani, ellenkezőleg, teljesítették annak minden követelését. Mindenesetre *új helyzet jött létre, s annak megfelelően kellett a párt taktikáját, jelszavait megváltoztatni.*

A kommunista párt jelszavának mindig pontosan ki kell fejezni a mozgalom közvetlen célját, s a jelszavak akkor helyesek, ha a tömegek akaratát és érdekeit világosan, egyértelműen tükrözik. A jelszavak alá vannak rendelve a mozgalom fejlődésének

és előfordulhat, hogy egy történelmileg indokolt, perspektivikusan helyes jelszó, mint például a „minden hatalmat a szovjeteknek" rövid időre lekerül a napirendről. A bolsevikok a szovjeteket változatlanul kiváló szervezeteknek tartották a neptömegek összefogására, a hatalom megtestesítésére, ezért továbbra is erősíteni akarták. A párt arra hívta fel a kommunistákat, hogy még nagyobb erővel vegyenek részt a szovjetek tevékenységében. Céljuk az volt, hogy a szovjeteken belül leleplezzék a mensevik és eszer párt árulását, hogy megváltoztassák a szovjetek politikáját, s azokat a nép igazi szerveivé változtassák. „*Szovjetek keletkezhetnek és kell is hogy keletkezzenek ebben az új forradalomban, de n e m olyanok, mint a mostani szovjetek, nem a burzsoáziával való paktálás szervei, hanem a burzsoázia elleni forradalmi harc szervei. Hogy mi akkor is amellett leszünk, hogy az egész állam a szovjetek mintájára épüljön fel, az bizonyos. Itt nem általában a szovjetekről van szó, hanem a j e l e n l e g i ellenforradalom ellen és a jelenlegi szovjetek árulása ellen folyó harcról.*"

A marxista pártnak mindig számba kell venni az osztályok mozgását, érdekeit, celjait, az osztályok fejlettségi fokát, tudatosságát, nehogy irreális célokat tűzzön ki. Olyan harci módszereket kell alkalmaznia, ami fokozza a tudatosságot és minél szélesebb tömegek számára teszi lehetővé a jelszavak elfogadását. Természetesen nem mindig a munkásosztály pártjától függ a módszerek megválogatása, az osztályharc, a burzsoázia magatartása kényszeríti a módszerek változtatásara. A bolsevikok mindig tudtak alkalmazkodni a változó helyzethez. Kiváló példát nyújtottak arra, hogy kell kombinálni, változtatni a módszereket, a helyzetnek megfelelően hogyan kell összekapcsolni az illegális és legális munkát (megjegyzendő, hogy a július utáni illegalitás nem volt hasonló ahhoz az illegalitáshoz, amely a húszas-harmincas években Magyarországon volt). Oroszországban a burzsoázia terrorja csak helyenként és időnként érvényesülhetett, a bolsevikok nyíltan dolgoztak a tömegek között és népszerűségük, amit azzal értek el, hogy jelszavaik a tömegek igazi érdekeit fejezték ki, védetté tette őket. Nem a vágyaik alapján, hanem a tények és lehetőségek alapján jelölték meg feladataikat. Nem ragaszkodtak dogmatikus sablonokhoz, más körülmények közötti helyes jelszavakhoz, tudtak feláldozni pillanatnyi sikereket a végcél érdekében, s főleg nem voltak illúzióik.

A februári polgári demokratikus forradalomban a nép kivívta a demokratikus szabadságjogokat. Miközben Európa többi országaiban korlátozták és visszavonták a demokratikus jogokat, Oroszországban — anélkül, hogy erről törvény született volna —, a néptömegek szabadon gyakorolták a gyülekezési és szervezkedési jogot, kivívták a sajtó- s a szólásszabadságot. Lenin azonban tudta,

hogy a burzsoázia csak kényszerült ezek elismerésére, s hogy mihelyt lehetősége lesz terrorral lép fel a tömegekkel szemben. *Lenin mindig számolt az ellenséggel,* tudta, hogy az is készül az összecsapásra, a forradalom visszaszorítására. Ezért óvott az alkotmányos illúzióktól, a polgári forradalom szülte szabadság iránti túlzott bizalomtól és *felkészítette a kommunistákat az erőszakkal való szembeszállásra is. Lenin előrelátásának köszönhető, hogy a bolsevikokat nem érte váratlanul a fordulat.*

Sajnos, ez a tapasztalat időnként feledésbe merül. Egyes kommunista pártok történetében túlságosan nagy illúziók keletkeztek bizonyos sikerek láttán, lebecsülték az osztályellenség erejét, és a harcokban kivívott szabadságjogokat véglegesnek vélve nem készültek fel az ellenség támadására, védtelenné váltak a „váratlan" terrorral szemben. *Az osztályharcban mindig számolni kell a harc logikájával, amiből következik az esetleges visszavonulás és vereség is, hiszen az ellenség szívósan védi kiváltságait.*

TITOKBAN, AZ ELLENFORRADALMI TERROR TOBZÓDÁSA KÖZEPETTE kellett összehívni a párt soron következő VI. kongresszusát, hogy meghatározza az új helyzetnek megfelelő feladatokat. A július 26. és augusztus 3. között ülésező kongresszuson Lenin nem vehetett részt, de illegalitásból irányította annak munkáját. Több nagyjelentőségű írásban indokolta a taktika megváltoztatásának szükségességét (A politikai helyzet, Három válság, A jelszavakról, Az alkotmányos illúziókról stb.).

A VI. kongresszus elemezve az oroszországi viszonyokat, a februári forradalom óta eltelt időszak fejlődését, az ellenforradalmárok időleges sikerét, arra a következtetésre jutott, hogy a júliusi fordulat gyökeres változást hozott a forradalom menetében. Bár az ellenforradalom sikereket ért el, mégis szélesedik a forradalmi mozgalom és egyre inkább szocialista jelleget ölt, mert a munkások és parasztok felismerik, hogy a válságból kivezető egyetlen út a szocialista forradalom győzelme, amely békét teremt az orosz népnek, földet ad a parasztnak, szabadságot az elnyomott nemzetiségeknek. Az új helyzetben azonban már csak a fegyveré lehetett a szó. A szocialista forradalom győzelméért vívott harc egyet jelentett a fegyveres felkelésre való felkészüléssel, *„Végérvényesen szertefoszlott minden remény az orosz forradalom békés fejlődésére. Az objektív helyzet ez: vagy a katonai diktatúra győz minden téren, vagy a munkások fegyveres felkelése arat győzelmet, ami csak akkor lehetséges, ha ez a felkelés egybeesik a kormány és a burzsoázia elleni mélyreható tömeges felzúdulással, amelynek alapja a gazdasági bomlás és a háború elhúzódása."* (Uo. 184. old.)

Lenin általában a forradalom békés útjáért harcolt, hiszen az könnyebben érthető, kevesebb vér- és anyagi áldozattal jár. S

csak amikor már nem volt más lehetőség, akkor nyúlt a fegyveres felkelés eszközéhez. Milyen feltételeket tartott Lenin szükségesnek a szocialista forradalom békés útjához? Mindenekelőtt azt, hogy a dolgozó tömegeket erős forradalmi párt vezesse; legyenek olyan hatalmi szervek, amelyeket a tömegek magukénak vallanak és követnek; a burzsoázia gyengesége folytán ne tudjon nagy erővel fellépni a forradalmi mozgalom ellen; a tömegek rendelkezzenek fegyverekkel, vagy legalábbis a fegyveres erők ne a burzsoáziát, hanem a forradalmi népet támogassák; a burzsoázia külső szövetségesei ne tudjanak segítséget nyújtani, tehát a nemzetközi körülmények is kedvezőek legyenek.

Az a tény, hogy a fegyveres felkelés előtérbe került, természetesen nem azt jelentette, hogy meggondolatlanul, idő előtt, előkészületlenül harcba vigyék a munkásosztály élcsapatát. A marxizmus—leninizmus klasszikusai több alkalommal foglalkoztak a fegyveres felkeléssel, mint az osztályharc legélesebb formájával. A fegyveres felkelés feltétele — ellentétben a szűk összeesküvő csoportok puccskísérleteivel —, hogy mindenekelőtt a munkásosztály egésze, de a nép többsége is nagy forradalmi aktivitással támogassa a felkelést, és hogy a régi uralkodó osztály köreiben nagy zavar és ingadozás legyen. Lenin szembe mert nézni a tényekkel, tudta, hogy a nagy néptömegek még nem támogatnák a felkelést, ezért a tömegek közti munka fokozását, a szívós előkészítő munkát követelte.

A VI. kongresszus nagy teret szentelt az égető gazdasági helyzetnek. Oroszország gazdasága a júliusi fordulat után még válságosabb helyzetbe került. 1917 nyarára 1913-hoz viszonyítva a széntermelés 44, a fémfeldolgozó ipar 36%-kal csökkent, és a csökkenés napról napra erősödött. Oroszországban fűtő- és nyersanyag válság volt, a készletek szinte teljesen kimerültek, a felszerelések elhasználódtak. A háború következtében a vetésterület 30%-kal csökkent, nem tudták biztosítani a lakosság élelmezését, az ország egyes területein éhínség dúlt. A burzsoázia dezorganizálta a termelést, számos helyen munkáskizárásokkal, vállalatok bezárásával nehezítette a helyzetet. A munkások jelentős része munka nélkül volt.

A bolsevik párt a gazdasági káoszból való kivezető utat mindenekelőtt a háború befejezésében és a gazdaság helyreállításában látta. A párt követelései között ekkor még nem szerepelt a szocialista gazdálkodásra való közvetlen áttérés, a termelőeszközök magántulajdonának teljes megszüntetése, hanem olyan átmeneti intézkedéseket követelt, amelyek kivezetik az országot a gazdasági káoszból, de egyben lépést jelentenek a szocializmus felé is. Legjelentősebb követelései: a munkás ellenőrzés bevezetése; a földesúri földek elkobzása és az összes föld nacionalizálása;

a bankok és a szindikátusokba tömörült nagyipar államosítása kifejezték a néptömegek akaratát.

A BOLSEVIK PÁRT taktikájának változása a júliusi ellenforradalmi napokban nagyszerű példáját szolgáltatta annak, hogy a változó helyzetnek megfelelően a tények, a valóság figyelembevételével és elemzésével hogyan kell elvetni a már elavult módszereket és jelszavakat és megtalálni azokat, amelyek előre viszik a forradalmat. Ez a taktikai változás nagy szerepet játszott abban, hogy rövid idő alatt sikerült meggyőzni a tömegeket a szocialista forradalom szükségességéről, a fegyveres felkelés elkerülhetetlenségéről. Néhány hónap múlva az orosz munkások és parasztok millióri a bolsevikok felhívását követték és győzelemre vitték a szocialista forradalmat Oroszországban.

Fencsik László

Három nemzet vasutas kommunistáinak versenye

A Magyar Államvasutak Debreceni Igazgatóságának dolgozói, a Szovjetunió államvasutai lvovi igazgatóságának beosztottai és a Román Szocialista Köztársaság kolozsvári igazgatóságának beosztottai a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának méltó ünneplésére készülnek.

Az ország keleti kapuján hatalmas árutömeget fogadnak vasutasaink. a Szovjetunióból. A magyar—szovjet árucsere forgalom 20 esztendő alatt több mint ötvenszeresre növekedett és ma már eléri az évi egymilliárd rubelt. Jól jellemzi a helyzetet, hogy alapanyagok tekintetében átlagosan egy kg magyar exportáruért 16 kg szovjet árut importálunk. Érthető ezek után *S. Kovács István* Záhony körzet kommunista állomásfőnökének véleménye:

— Azt mondják Záhony körzetéről, hogy hazánk legnagyobb szárazföldi kikötője. Azt hiszem, ez nem túlzás. Naponta több tízezer tonna árut fogadunk és most is (mint már hosszú évek óta) az a gondunk, hogyan tudunk elegendő üres kocsit biztosítani a beérkező árutömeg számára.

A zökkenőmentesebb forgalom biztosítása érdekében az 50. évforduló tiszteletére kötött szocialista szerződést a két testvéri vasútigazgatóság, a debreceni és a lvovi. Együtt dolgozik *Geljuta Nyikoláj Mihajlovics*, az SZSZSZR kocsivizsgálója és *Gyurindák Imre*, Záhony állomás kommunista kocsimestere, és *Berta Tibor*, az SZSZSZR csapi áruátadója.

— A versenyt hivatalosan havonta értékeljük — mondta *Peszle Sándor*, Záhony „érdemes vasltas" kitüntetést nyert üzemgazdásza. — Az élet azonban azt igényli, hogy értékelés szinte minden órában legyen. Hiszen mindig, minden

szerelvénynél megbeszéljük szovjet elvtársainkkal a következő vonat rendezését.

Nyírábrány állomás dolgozói a román CFR Érmihályfalva (Valeu lui Mihai) vasutasaival kötöttek páros-szerződést a nagy évforduló köszöntésére.

Pálfalvi Sándor, Nyírábrány kommunista forgalmi szolgálattevője *Popovics Valérral,* Érmihályfalva szolgálattevőjével az OPW-kocsikról (a szocialista országok közös vagonparkjának kocsijai) tárgyalt éppen. Nyírábrány vasútasai arra törekszenek, hogy minél több üres kocsit biztosítsanak a CFR számára, gyorsítsák a forgalmat. Ezzel is zökkenőmentesebb a nemzetközi forgalom. A nyírábrányiak a maguk számára is jól hasznosítják a két vasút kapcsolatát: Pálfalviék szocialista brigádja immár bronzfokozatú jelvényt kapott, Nyírábrány pedig elnyerte a Szocialista szolgálati hely kitüntetést.

— A mi brigádversenyünket is jól segíti a biharkeresztesi vasutasok törekvése a forgalom gyorsítására — mondta *Florea Konstantin,* a CFR kolozsvári vasút-igazgatóságának kereskedelmi hivatalnoka.

A debreceni és a kolozsvári vasútigazgatóság legfontosabb találkozóhelye Biharkeresztes és Biharpüspöki (Episcopia Bihor). A két határállomás kommunista főnöke havonta értékeli párosversenyüket.

Három nemzet vasutas kommunistái kezdeményezték a versenyt. A feltételek mindenütt mások. Hiszen a lvovi vasútigazgatóságnál például hozzávetőleg annyian dolgoznak, mint a MÁV-nál együttvéve. A cél azonban szép: vasutas módra, még többet adni a jubileumra.

S. Gy.

A vállalás nyertese: a szocialista haza

A Tiszamenti Vegyiművek dolgozóinak üzemi tanácskozásain — a kommunisták és a szakszervezeti aktivisták javaslatára — széles körű és figyelemre méltó versenyfelajánlások születtek. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére indult munkaverseny méltó folytatója lesz a IX. kongresszus tiszteletére sikerrel zárult vetélkedéseknek, s annak eredményeire támaszkodva szolgálja szocialista hazánk építését.

A vegyiművek 7 üzeme, 8 szocialista brigádja, s 12 munkabrigádja létszámban máris meghaladja a tavalyi munkaverseny résztvevőinek számát, s a főbb célkitűzések egybevágnak az ország és a nemzetközi piac igényeivel. A vállalásokat fogalmazók úgy határoztak, hogy a piaci igények kielégítése, a választék fokozása és a minőség javítása egyaránt ez évi terveik középpontjában áll. Törekednek arra, hogy az exportterveket, különösen a nyugati üzletkötések határidejét és minőségét kifogástalanul teljesít-

sék, ezzel együtt a szükséges importanyagokat csökkentve, azokat hazai forrásokból vagy szocialista országokból szerezzék be. Végül, miután termékeikből a piac mind többet igényel, a technológia és a munkafegyelem megszilárdításával is a termelékenységet kívánják fokozni.

A vállalások máris sikert mutatnak. A május végi értékelés szerint az üzemek egymás után jelentették, hogy felajánlásokkal tetézett terveiket túlteljesítették. A kénsav-üzemek többezer tonnával teljesítették túl előirányzott mennyiségüket, a szuperfoszfát üzemek ugyancsak mintegy 10 ezer tonna terven felüli nyersfoszfátot adtak. A munkaverseny termékei egyaránt segítik a feldolgozó iparágakat és a mezőgazdaság műtrágya ellátását.

Az üzem vezetői és dolgozói külön is hangsúlyozzák, hogy a jubileumi évet szolgáló tevékenységük már a gazdasági reform gondolatait erősítl: termelésük a növekvő igényeknek megfelelően fokozódik. A granuláló (szemcsézö) üzemben például kívánatos az erőteljes túlteljesítés, s ennek megfelelően időarányos eredményük 112,9%! Megemlíthető továbbá az energiát biztosító részleg sikere, 2190 MWó energiát állítanak elő terven felül. A melléktermékként felszabaduló hőenergia villamos energiává való átalakítása szimbolikusan és kicsiben emlékeztet Lenin elvtárs nagyszabású villamosítási terveire . . .

A Tiszamenti Vegyiművek dolgozói között tevékenykedő kommunisták alapszervezetei arra törekednek, hogy a termelési sikerekkel egyetemben fokozódjék a politikai felkészülés is az 50 esztendős, jubileumi ünnepségekre. A párt, a szakszervezet s a KISZ vezetői olyan terveket is készítenek, amelyek a tudatformálás, az ismeretterjesztés s a bensőséges találkozók eseményeivel együtt járulnak majd hozzá a nemes versengés gazdasági sikereihez.

(Sz. J.)

A Szovjetunió ma

Tények és számok*

III. A Szovjetunió — ipari hatalom

Az ipari termelés mennyiségét tekintve a cári Oroszország világviszonylatban az ötödik. Európában pedig a negyedik helyen állt. 1913-ban Oroszország iparának termelése nyolcad akkora volt, mint az Egyesült Államok iparáé. 1920-ig Oroszország ipari termelése — az első világháború, az intervenció és a polgárháború következtében — az 1913. évihez viszonyítva több mint a hetedére csökkent. Erről a színvonalról indult el a Szovjetunió azon az úton, amelyen haladva modern ipari hatalommá vált, úgyhogy ma az ipari termelés mennyisége tekinteté-

* Folytatás. Az első két cikket lásd folyóiratunk 1967. évi 5. és 6. számában.

ben világviszonylatban a második, Európában pedig az első helyen áll.

Az ország iparosításának politikáját a párt XIV. kongresszusa hirdette meg (1925). A szocialista iparosítás egyik legfontosabb sajátossága kezdettől fogva az volt, hogy a felhalmozás fő forrásául olyan eszközöket használtak fel, amelyeket az országon belül a munkások és parasztok hoztak létre munkájukkal. Elsősorban a nehézipar, a termelési eszközöket gyártó iparágak („A" csoport) fejlesztését irányozták elő. Ezek az ágak fejlődtek a leggyorsabb ütemben. Viszonylag gyors ütemben növekedett a fogyasztási cikkek termelése is („B" csoport). Egészében véve az ipari termelés a szovjethatalom éveiben több mint 60-szorosára nőtt, ezen belül a termelési eszközöké — több mint 141-szeresére.

Az ipar gyors fejlődése az egyes ipari termékfajták termelésének gyors növekedéséhez vezetett.

A legfontosabb ipari termékek termelése

	Mértékegység	1913	1966	Növekedés 1913-hoz viszonyítva
Villamos energia	milliárd kWó	2	545	272,5-szeres
Szén	millió tonna	29,2	585	20 -szoros
Ásványolaj	millió tonna	10,3	265	25,7-szeres
Nyersvas	millió tonna	4,2	70,3	16,7-szeres
Acél	millió tonna	4,3	96,9	22,5-szeres
Hengereltáru	millió tonna	3,6	76,6	21,3-szeres
Vasérc	millió tonna	9,2	160	17,4-szeres
Műtrágya (egyez. egys.)	millió tonna	0,09	35,8	397,8-szeres
Szerszámgépek	ezer darab	1,8	191	106,1-szeres
Cement	millió tonna	1,8	80	44,4-szeres
Gyapotszövet	millió m^2	1817	5701	3,1-szeres
Bőr lábbeli	millió pár	60	522	8,7-szeres
Kristálycukor	ezer tonna	1363	9700	7,1-szeres

A szovjet iparban az iparilag legfejlettebb országokra jellemző ágazati struktúra alakult ki. A nehézipar létrehozása során a villamosenergia-ipar, a gépgyártás, a vas- és színesfémkohászat, a tüzelőanyagipar növekedett a legnagyobb arányban. Ma az a jellemző, hogy az ipar termelésében gyors ütemben nő a villamosenergia-ipar, a vegyipar és a gépgyártás aránya, mivel ettől a három kulcságtól függ a technikai haladás az egész népgazdaságban. 1965-ben 35 százalék volt ennek a három ágnak a hányada az ipari termelésben.

A gépgyártás az ipar vezető ága, amely előmozdította a népgazdaság valamennyi ágának a nagyipar vágányaira való átállítását, az ország gazdasági erejének és védelmi képességének fokozását. 1965-ben a gépgyártás termelési volumene körülbelül 480-szor akkora

volt, mint 1913-ban. Egyetlen iparág sem növekedett ilyen gyors ütemben. Egészen rövid idő alatt indult meg az autó-, a szerszámgép- és a repülőgépgyártás, a kohászati, vegyipari, szénbányászati berendezések, kovácsprésgépek, rádióelektronikus és elektrotechnikai berendezések gyártása.

Csaknem háromszorosára nőtt a szovjethatalom éveiben a villamosenergia-termelés. Az országban százával épültek nagy teljesítményű erőművek, köztük olyan egyedülálló vízierőművek, mint a volgai erőművek, vagy a Bratszki Vízierőmű, a világ legnagyobb erőműve.

A Szovjetunióban sokoldalú fejlődésnek indult a vegyipar, amelynek össztermelése 1965-ben a 261-szerese volt az 1913. évinek.

A szovjethatalom éveiben gyökeresen megváltozott a Szovjetunió helyzete a világ ipari termelésében. Az 1966 és 1970 közötti időszakban az ipari termelés ismét a 1,5-szeresére nő. Az ipari termelés volumenét tekintve a Szovjetunió egészen megközelíti az Egyesült Államok mai színvonalát. A növekedés átlagos évi üteme és a termelés méretei tekintetében a Szovjetunió néhány ipari termékben lehagyta Európa vezető tőkésországait és az Egyesült Államokat. Szén- és vasérctermelés, kokszgyártás, fővonali Diesel-mozdonyok és villamos mozdonyok előállítása, fakitermelés, fűrész-áruk gyártása, cementgyártás, vasbetonszerkezetek és szerkezeti részek, gyapjúszövet gyártása, vajgyártás tekintetében a Szovjetunió világviszonylatban az első helyen áll.

A Szovjetunió iparának helye világviszonylatban és Európában

1913			1965	
Világviszonylatban	Európában		Világviszonylatban	Európában
5	4	Egész ipari termelés	2	1
8	6	Villamos energia	2	1
2	1	Ásványolaj	2	1
6	5	Szén	1	1
5	4	Nyersvas	2	1
5	4	Acél	2	1
5	4	Vasérc	1	1
4	3	Gépipari termékek	2	1
—	—	Traktor (15 lóerősre átszámítva)	2*	1*
2	1	Fakitermelés	1*	1*
2	1	Fűrészelt áruk	1*	1*
5	4	Cement	1	1
3	2	Pamutszövet	2	1
4	2	Kristálycukor hazai nyersanyagból	1	1

* 1964. évi adat.

Rohamosan csökken a különbség a Szovjetunió és a fejlett tőkésországok között a főbb ipari termékek egy főre eső termelése tekintetében. Ebben a mutatószámban a Szovjetunió túlszárnyalta az Egyesült Államokat olyan termékekben, mint a szén, a vasérc, a kombájnok, a gabonabetakarító gépek, az ablaküveg, a gyapjúszövet, a hal, a vaj.

Egy főre eső termelés a Szovjetunióban és néhány tőkésországban 1965-ben

	Mérték-egység	Szovjet-unió	Egyesült Államok	Anglia	Franciaország
Villamos energia (bruttó termelés)	kWó	2198	6270	3572	2165
Ásványolaj	kg	1053	1978	—	—
Gáz	m^3	561	2344	272	181
Szén (természetben)	kg	2506	2450	3489	1105
Nyersvas	kg	287	414	322	321
Acél	kg	395	626	503	401
Vasérc	kg	665	468	276	1229
Műtrágya (egyez. egys.)	kg	136	257	92,1*	301*
Fa (kitermelés)	m^3	1,6	1,6*	0,06*	0,9*
Cement	kg	314	334	311	462
Pamutszövet (nyers)	m^2	25,9	46,4	17,3	23,6
Gyapjúszövet	fm	1,6	1,3	3,8	2,3
Kristálycukor	kg	38,7	23,6	15,8	43,8
Vaj (a lakosság háztartásában termeltet beleértve)	kg	5,1	3,2	0,5*	9,4

*1964. évi adat.

Napirenden: a kutató munka

A Tolna megyei párt-végrehajtó bizottság azt vizsgálta, hogyan hajtották végre a Politikai Bizottság tudományos kutatómunkánk helyzetéről szóló határozatát a Délkelet-Dunántúli Mezőgazdasági Kísérleti Intézetben. A vizsgálat részben azt segítette ,hogy a kutatási témák még jobban szolgálják a gyakorlati tennivalók megoldását. A megyei határozatok között szerepel egyben az a fontos feladat is, hogy az intézetben hozzanak létre önálló pártszervezetet, amely politikai eszközökkel segítsi majd a tudományos kutató munka helyi eredményeit a mezőgazdaságban.

(B. E.)

Az alapszervezetek propagandamunkája

A párt vezető szerepének érvényesülését nagymértékben befolyásolja tagságának elméleti, politikai képzettsége, tájékozottsága a kül- és belpolitikai élet eseményeiről. Ezért a kommunista pártok mindenütt nagy figyelmet fordítanak elsősorban a párttagság, de ezen túlmenően a pártonkívüli dolgozók marxista—leninista képzésére, politikai műveltségük szüntelen fejlesztésére. Ebben a munkában fontos szerepe van a pártalapszervezeteknek. Minden túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy a pártszervezetek munkájának színvonala, hatékonysága egyenes arányban áll a párttagság elméleti-politikai képzettségével. Ahol e téren színvonalas munka folyik, ott nagyobb a párttagság aktivitása, szilárdabb eszmei-politikai meggyőződése, eredményesebb a pártonkívüliek közötti politikai munka.

A pártpropaganda és az agitációs-politikai tömegmunka az alapszervezetben sem lehet egyszerű reszortfeladat. Csak a vezetőség egészének kollektív munkájával oldható meg eredményesen. A vezetőség a párttagság és a felsőbb pártszervek előtt is kollektíven felelős a pártmunkának ezért a területéért.

A pártoktatás időszerű feladatait a Politikai Bizottság 1967. április 6-i határozata szabja meg:

„A IX. kongresszus határozatainak végrehajtása — összhangban a párt irányító munkájának javításával —, a pártpropagandával szemben is magasabb követelményeket támaszt.

A nemzetközi helyzet bonyolultsága, a szocializmus teljes felépítésének társadalmi és gazdasági programja, az új gazdaságirányítási rendszer bevezetése, a marxista elmélet fejlődése szükségessé teszi, hogy a pártoktatás hatékonyan járuljon hozzá a szilárdabb marxista elméleti felkészültség megszerzéséhez, a marxista közgazdasági szemlélet és társadalompolitikai ismeretek elmélyítéséhez.

A pártoktatásban az eddig elért eredményekre támaszkodva, elsősorban a marxizmus propagandája színvonalának további növelése szükséges. A pártoktatás mellett — a pártonkívüli tömegek szélesebb körű bevonása érdekében — fokozott gondot kell fordítani a tömegszervezetek politikai oktatásának fejlesztésére."

A Politikai Bizottság határozata kettős feladatot állít a pártszervezetek elé.

a) A pártoktatás keretein belül biztosítani kell a párttagság, a párt-, állami, tömegszervezeti káderek, valamint a propagandisták igényesebb, magasabb színvonalú képzését,

b) segíteni kell a tömegszervezeteket abban, hogy más tevékenységük mellett, a pártonkívüliek politikai oktatásában is nagyobb szerepet vállaljanak.

A pártiskolákról

A párttagság ideológiai képzését az iskolai és az iskolán kívüli pártoktatás különböző formái biztosítják. Az alapszervezetek feladatkörébe elsősorban az iskolán kívüli pártoktatással kapcsolatos teendők tartoznak. Az alapszervezetek javaslatot tehetnek a pártvezetőségi tagok, pártbizalmiak, aktivisták pártiskolai továbbképzésére. A felsőbb pártszervekkel egyetértésben tervezetet készítenek mindenekelőtt a vezetőségi tagok, aktívák ideológiai továbbképzésének formájára, idejére. Ennél figyelembe kell venni mind a jelöltek politikai fejlődésének igényeit, mind pedig a pártélet zavartalanságának követelményét.

Egyes alapszervezeteknél a pártiskolára való jelölést teljesen rábízzák a felsőbb pártszervekre. Ez helytelen még akkor is, ha van egy közösen kidolgozott terv a káderek pártiskolai képzésére. Erre is vonatkozik az az általános igazság, hogy nincsen olyan jó terv, amelyet az idő múlása ne kényszerítene bizonyos korrigálásra, ezt pedig elsősorban az alapszervezet érzékeli legközvetlenebbül. A kádermunka és az iskolai képzés tervszerűségéhez hozzátartozik az is, hogy lehetőleg megközelítő pontossággal már az iskolára küldés idején legyen elképzelésünk a jelölt további beosztásáról, pártmunkájáról. Időnként egyes elvtársak úgy kerülnek pártiskolára, hogy fogalmuk sincs a személyükre vonatkozó elképzelésekről. Ez a hibás gyakorlat sok bizonytalanságnak, kedvtelenségnek alapja a pártiskolai tanulmányok idején.

Helyenként az alapszervezetek a tagság elméleti-politikai képzésével foglalkozva megfeledkeznek a vezetőségi tagok tanulásáról. Ennek az a következménye, hogy lemaradnak a tagság ideológiai fejlődése mögött, ami előbb-utóbb megbosszulja magát: csökken a pártmunka irányításának színvonala. Ma már rendszerint a pártszervezetek a vezetőségi tagok ideológiai továbbképzésére is készítenek tervet, amelyet a felsőbb pártszervekkel megbeszélve vezetőségi ülésen megvitatnak és határozatban rögzítenek. A végrehajtásáért az alapszervezeti titkárok a felelősek. Időnként, évente legalább egyszer, szükséges vezetőségi ülésen vagy taggyűlésen ellenőrizni, illetve beszámolni a határozat végrehajtásáról.

Az iskolán kívüli pártoktatás

A pártoktatás megszervezésénél biztosítsuk, hogy a lehetőség szerint minél több párttag részt vegyen a pártoktatásban. Az alapszervezet vezetőségének, az oktatási felelős javaslata alapján kell döntenie arról, hogy a párttagok milyen oktatási formában vegyenek részt, melyik szolgálja a legjobban fejlődésüket és a munkakörük által támasztott igényeket.

A pártoktatásban való részvétel önkéntes, senkit nem lehet kényszeríteni, hogy akarata ellenére egyik vagy másik tanfolyamra járjon. Az önkéntesség elvének a betartása azonban nem jelenti azt, hogy teljesen a spontaneitásra bízzuk a jelentkezést. Amikor a pártszervezet kialakítja véleményét arról, hogy kit, milyen oktatási csoportba oszt be, messzemenően figyelembe kell vegye az egyes párttagok elképzelését. A döntéseket a lehetőség szerint mindig az érdekeltekkel egyetértésben hozza meg.

A lehetőségek számbavételénél fontos szerepet játszik annak megítélése, hogy *kik alkalmasak propagandamunkára.* Az alapszervezet lehetőleg saját tagságából válassza ki a propagandistát. Ennek több előnye van. Így a propagandista tájékozottabb a helyi viszonyokról, jobban ismeri a gyakorlat és az elmélet viszonyát, az elméleti összefüggéseket, konkrétabban képes tárgyalni. Mindezeken túlmenően hatékonyabb segítséget adhat az alapszervezet gyakorlati feladatainak megoldásához. Az alapszervezethez tartozó propagandistánál a munka ellenőrzése, a felelősség érvényesítése is lényegesen egyszerűbb. A propagandista személyének biztosítása, kiválasztása az alapszervezet alapvető feladatai közé tartozik. Mindenekelőtt ezt kell eredményesen megoldani, karöltve a felsőbb pártszervekkel. Amennyiben az alapszervezetnek nincs elég propagandistája, úgy természetesen igényelje a felsőbb pártszervezetek támogatását. Alapvető, hogy csak olyan oktatási formát indítsunk és csak olyan létszámmal, amihez megfelelő számban és színvonalban rendelkezünk propagandistákkal. A számszerűség túlzott és megalapozatlan hajszolása több kárt okoz, mint hasznot.

Szakmai és politikai képzés összhangja

Helyenként még mindig tapasztalható, hogy *pártszervezeteink nem tudják megfelelően összehangolni a párttagok szakmai képzését világnézeti-politikai fejlődésük követelményeivel.* Rendszerint az utóbbi rovására engedményeket tesznek ott is, ahol ez nem indokolt. Az a körülmény, hogy a különböző munkahelyi beosztásoknál pontosan meg van határozva a szakmai-iskolai végzettség követelménye, viszont a marxista-politikai felkészültséget csak általános formában jelölik meg, ez azzal a következménnyel

jár, hogy még a párttagoknál is érvényesül a fenti tendencia. A magasabb szakmai képzettséggel járó anyagi előnyök is ezt az irányzatot erősítik. Nem lehet általános receptet adni arra, hogy gyakorlatilag milyen módon lehet a legjobban összehangolni a szakmai és ideológiai képzés követelményét, de az egyes emberek helyzetének, körülményeinek pontos és körültekintő vizsgálatával ez is megoldható. Tehát egyénenként, konkrétan kell eldönteni, hogy a továbbképzésnek milyen formája a legcélszerűbb. Kerüljük itt is a káros végleteket és ügyeljünk arra, hogy a párttagoknál sem a szakmai képzés, sem az ideológiai fejlődésük ne szenvedjen csorbát.

Amikor a pártszervezet azt vizsgálja, hogy az egyes párttagokat milyen oktatási-továbbképzési formába kívánja bevonni, nagyon fontos annak a mérlegelése is, milyenek az illető képességei. Egyes, főleg területi, falusi pártszervezetnél például, több olyan idős elvtárs van, akik már több oknál fogva nehezen alkalmazkodnak a szervezetszerű oktatás követelményeihez, nehezükre esik az olvasás, írás stb. Itt nyilvánvalóan nem a kötöttebb formákat ajánljuk elsősorban, hanem inkább az előadásos propagandát. Nem elhanyagolható követelmény a fokozatosság elvének betartása sem. Ezzel kapcsolatban is kétféle véglettel lehet találkozni. Egyfelől gyakori, hogy éveken keresztül mindig ugyanazon oktatási formára csztanak be elvtársakat. Ez rendszerint abból is fakad, hogy egy-egy alapszervezet nem rendelkezik annyi párttaggal, ami lehetővé tenné többféle fokozati forma szervezését. Ez azonban nem lehet akadálya annak, hogy a magasabb fokozatú oktatási formákra ne javasoljuk az arra alkalmas párttagokat. Akár más alapszervezettel együttműködve, akár a felsőbb pártszervezet segítségét igénybe véve, ez is megoldható.

A másik véglet, amikor megfelelő előképzettség híján javasolnak magasabb oktatási formát. Gyakran lehet ilyen jelenséggel találkozni az esti középfokú iskoláknál és a marxizmus—leninizmus esti egyetemén. Az ilyen meggondolatlan döntések károsak, mert akadályozzák a színvonalas oktatási munkát és sok nehézséget, elkedvetlenedést okoznak annál is, akit képességeit meghaladó tanfolyamra osztottak be. Rendszerint ebből származnak az évközi lemorzsolódások.

Kiket vonjunk be a pártoktatásba?

A pártoktatásba bevonhatjuk azokat a pártonkívülieket is, akik szükségét érzik ideológiai képzésüknek és akiknek munkája, beosztása, társadalmi-közéleti tisztsége meg is követeli azt. A pártoktatás eddig ilyen tekintetben különösen fontos szerepet töltött be, mivel a tömegszervezetekben nem volt széles körre kiterjedő

ideológiai oktatás. Lényegében a pártonkívüliek ideológiai-politikai képzését is a pártoktatás keretén belül oldottuk meg. A Politikai Bizottság határozata az 1967/68-as pártoktatási év feladatairól bizonyos mértékig új módon határozza meg a pártszervezetek ezzel kapcsolatos munkáját. „A pártoktatás mellett — a pártonkívüli tömegek szélesebb körű bevonása érdekében — fokozott gondot kell fordítani a tömegszervezetek politikai oktatásának fejlesztésére." A Politikai Bizottság határozatával kapcsolatban mindenekelőtt azt kell hangsúlyozni, hogy ez semmivel sem csökkenti a pártszervezetek felelősségét a pártonkívüliek politikai képzését illetően. A határozat nem jelenti azt, hogy ezután pártonkívülieket ne vonjunk be a pártoktatásba. Egy sor helyen a tömegszervezetek nem rendelkeznek egyelőre olyan lehetőségekkel, hogy ezt a feladatot önállóan megoldják. A legfontosabb, hogy pártszervezeteink minden támogatást megadjanak a tömegszervezeteknek oktatási munkájukhoz. Mindenekelőtt arra van szükség, hogy megfelelő számban jó képzettségű propagandistájuk legyen. A tömegszervezetek propagandistáinak képzése és továbbképzése változatlanul továbbra is pártszervezeteink alapvető feladata. A pártszervezetek ne sajnálják a legjobb erőiket átadni, ahol ez szükséges. Ezzel egyidejűleg a propagandistákkal is meg kell értetni, hogy a tömegszervezetben végzett munka semmivel sem kisebb jelentőségű.

A politikai oktatás megszervezése a tömegszervezetekben, hasonlóan a pártszervezetekhez, körültekintő és sokoldalú politikai meggyőző, nevelőmunkát igényel. E téren sem nélkülözhetik a pártszervezetek támogatását, a kommunisták politikai közreműködését. Nagyon sok múlik azon, hogy mennyire összehangoltan folyik a munka már az oktatási év előkészítésének időszakában, milyen hatékonyan koordináljuk a feladatokat.

A pártoktatás alapvető formái

A pártoktatás alapvető formái között megtalálhatók a szervezett és a kötetlenebb formájú tanfolyamok. A szervezett tanfolyamok közül az alapszervezeteknek elsősorban a következő formákkal van dolguk.

— *A közgazdasági alapismeretek tanfolyama.*

Ez, népszerű formában ad ismereteket közgazdasági alapfogalmakról, amelyek feltétlenül szükségesek a gazdasági jelenségek megértéséhez. E tanfolyam szerepe, jelentősége különösen nagy most, amikor az új gazdasági mechanizmus bevezetésén dolgozunk.

— *A gazdaságpolitikai tanfolyam ipari és mezőgazdasági tagozatai.*

Tematikájuk középpontjában is az új gazdasági mechanizmus elvi és gyakorlati kérdései állnak. Erre a tanfolyamra azokat célszerű beosztani, akik már rendelkeznek bizonyos alapfokú közgazdasági ismeretekkel.

—*A szocializmus építésének kérdései című tanfolyam.*

Évenként változik a tematikája. Ez a forma elsősorban a pártalapszervezeti és tömegszervezeti vezetőségi tagok, aktivisták színvonalas oktatását biztosítja.

— A pártoktatás szervezett formái közül az alapszervezetek attól függően, hogy milyen a tagság létszáma, képzettségi színvonala, érdeklődési köre, szervezhetnek *„Világpolitikai és világgazdasági kérdések"*, vagy *„A magyar párttörténet"* tanfolyamot.

— *Előadásos propaganda.*

Egyes pártszervezetek helytelenül lebecsülik ezt a formát és nem tekintik a pártoktatás szerves részének. Pedig az előadásos propaganda hatásos eszköze a párttagság és pártonkívüliek ideológiai képzésének, politikai felvilágosításának. Különösen olyan helyeken, ahol kevés a jó felkészültségű propagandista és többen vannak olyanok, akik a kötöttebb formákon már nem tudnak eredményesen tanulni. Az előadásokra könnyebben lehet magas képzettségű, az adott témában jártas előadót biztosítani. Amennyiben a hallgatók kívánják, úgy időnként egy-egy témából e tanfolyam résztvevői számára is lehet konzultációt, csoportos vitákat rendezni. (Helyenként az előadásos propaganda résztvevőinek látogatási jegy alapján igazolják az oktatási év végén, hogy részt vettek a tanfolyamon.

Falusi téli tanfolyamok.

Ugyancsak népszerűvé váltak a falusi párttagok, termelőszövetkezeti parasztok körében. E tanfolyamok jól egyesítik a szakmai és politikai problémák egymással összefüggő kérdéseit. (Nagy előnye e tanfolyamnak, hogy olyan időben tartják, amikor viszonylag kisebb a tsz-tagok elfoglaltsága.)

A Televízió politikai tanfolyama.

Erre azért is érdemes felhívni a figyelmet, mert a tv nagy segítséget jelent a téli tanfolyamok számára, bár korántsem csak falusi témákkal foglalkozik. Előnye — többek között —, hogy lehetővé teszi, hogy az adott téma legjobb szakértőit szólaltassuk meg, továbbá a képszerűség, a szemléltetés különféle formái könnyebben, érthetőbben juttatják el az ismereteket, gondolatokat az emberekhez. Azt a hátrányt, hogy nincs közvetlen párbeszédre lehetőség az előadó és a hallgatóság, illetve a nézők között, könnyen kiküszöbölhetjük, ha tv-köröket, olyan csoportokat szervezünk, ahol alkalom adódik a vitára, a konzultációs megbeszélésre. Ehhez természetesen nagyon jó felkészültségű propagandistát kell biztosítani.

Az oktatás tartalmi, módszertani irányítása

Az alapszervezeteknek a pártoktatással kapcsolatos teendői nem szorítkoznak csak az előkészítésre vonatkozó politikai, szervezési munkákra. Fontos szerepük van az oktatás tartalmi, módszertani irányításában és ellenőrzésében. Az előkészítés rendszerint a kora nyári időszakra esik. Az ekkor hozott döntések, elhatározások, mire ősszel az első foglalkozások megkezdődnek, sokszor szorulnak módosításra. Ezért helyes, ha a pártvezetőség az első foglalkozások előtt két-három héttel ismét felülvizsgálja a szervezeti előkészítést. Ajánlatos még egyszer elbeszélgetni az egyes tanfolyamok hallgatóival. A legtöbb pártszervezetben taggyűlésen, ünnepélyes formában tartják a pártoktatási év megnyitóját. Itt méltatják a tanulás jelentőségét, elemzik az előző évi pártoktatás tapasztalatait, ismertetik a tagsággal a vezetőség elképzeléseit.

Az alapszervezet vezetőségének folyamatosan biztosítani kell a pártoktatás foglalkozásainak rendjét, szervezettségét és fegyelmét. A tapasztalatokat rendszeresen, legalább kéthavonként vezetőségi ülésen megtárgyalják és évente több alkalommal taggyűlésen is napirendre tűzik. A pártcsoportokban gyakrabban adódik alkalom arra, hogy az egyes párttagok tanulmányi munkáját megvitassák.

Természetesen a pártszervezetek nem csak a pártoktatás szervezési problémáival foglalkoznak, hanem a tanfolyamok tartalmi munkájával is. Nemcsak az a fontos, hogy mennyien tanulnak, hanem az is, hogy milyen színvonalon és mennyire céltudatosan segíti az oktatás a párt előtt álló gyakorlati feladatok megoldását. Ha lehet rangsorolni a pártoktatással kapcsolatos feladatok között, akkor ezt első helyen kell említeni. Az alapszervezeti vezetőség közreműködése a tartalmi munka szempontjából nem nélkülözhető. Tájékozódni tud a politikai hangulatról, arról, hogy milyen kérdések foglalkoztatják a párttagokat, pártonkívülieket, hogyan vélekednek eseményekről, milyen gyakorlati feladatok megoldásán dolgoznak az adott területen, milyen szemlélet, felfogás uralkodik egyik vagy másik kérdésben, milyen téves nézetek és egyéb akadályok nehezítik a munkát. A pártoktatás csak akkor éri el a célját, ha mindezekkel számol és figyelembe veszi.

A tartalmi munka segítésének jól bevált formái vannak egyes alapszervezeteknél. Így például: a tematikában soron levő téma helyi vonatkozású problémáit vezetőségi ülésen megvitatják, amelyre meghívják a propagandistát is. A propagandista sok tekintetben kiegészítheti a vezetőség tájékozottságát, ugyanakkor maga is értékes információkhoz jut, aminek segítségével sokkal konkrétabbak lesznek a foglalkozások megbeszélései, vitái. Minél közvet-

lenebb és sokoldalúbb az alapszervi vezetőség és a propagandisták közötti kapcsolat, annál nagyobb eredménnyel küzdhetjük le a még gyakran kísértő elvontságot az oktatásban, annál hatásosabban segíthetjük a gyakorlati feladatok megoldását, a szocialista építő munkát. Az alapszervi vezetőségek munkájukban egyre jobban támaszkodnak a propagandistákra. Felismerik azt a nagy lehetőséget, amit a politikai munka szempontjából az a körülmény jelent, hogy a propagandista hetenként, vagy kéthetenként, rendszeresen a párttagság legaktívabb részével folytat eszmecserét. Ily módon lehetőség nyílik arra, hogy rajtuk keresztül is irányítsák az aktivisták politikai agitációját. A propagandisták, mivel általában politikailag jól felkészült, elméletileg képzett elvtársak, ezért alaposabban, mélyebb összefüggéseiben képesek megmagyarázni a párt politikáját, meggyőzőbb érvekkel ellátni az aktívát.

Egyes esetekben, amikor az alapszervezetek olyan elméleti-politikai kérdésekkel találják magukat szemben, amelyek tartósan és szívósan élnek a közvéleményben, helyes, ha javasolják a felsőbb pártszerveknek az oktatási program kiegészítését, konzultációk tartását. Ilyen jellegű előadásokat, konzultációkat maguk az alapszervezetek is kezdeményezhetnek és szervezhetnek.

Az összefogás előnyei

Természetesen a felsorolt követelmények és módszerek nem érvényesülhetnek egyformán minden alapszervezetben. Egy nagy alapszervezetben nagyobb a kiválasztható káderek száma, több oktatási forma lehetséges, s magasabb fokú lehet az önállóság. Egy kis létszámú pártszervezetben (tsz-ek, hivatalok stb.) viszont hasznos, ha a munkaterületen működő szomszédos alapszervezetekkel együtt oldják meg közös feladataikat. Könnyebb így az adott igényekhez megfelelő propagandistákat találni, magasabb felkészültségű elvtársakat egy oktatási formában képezni tovább stb. Ennek elősegítése továbbra is a felügyelő pártszervezeteknek, pártbizottságoknak joga és kötelessége, az ott dolgozó kommunistáknak feladatai tehát nem csökkennek a jövőben sem.

Rákos Imre

PÁRTSZERVEZETEINK életéből

A budapesti ifjúkommunisták tanácskozása

Az ország közel 750 ezer KISZ-tagjának több mint egynegyede, 194 és fél ezer ifjukommunista a fővárosban él, dolgozik vagy tanul. A KISZ Budapesti Küldöttértekezlete ezért az egyik legjelentősebb állomása volt a KISZ kongresszusi előkészületeinek. A főváros ifjúkommunistáinak 350 küldötte és a meghívottak megállapították, hogy a budapesti KISZ-szervezetek, bizottságok az elmúlt küldöttértekezlet óta az MSZMP VIII. és IX. és a KISZ VI. kongresszusának szellemében végezték munkájukat. Az elmúlt két és fél év alatt Budapest tovább szépült, gazdagodott. Fiataljaink is segítették azt a sokirányú fejlődést, amely a fővárost jellemezte. A főváros ifjúsága társadalmi felelősségét fejezte ki a szocialista brigádmozgalomban, a szocialista munkaversenyben, a tanulásban, a társadalmi munkaakciókban, az imperialista agresszió elleni tiltakozás és a vietnami nép melletti szolidaritás sokféle formájában.

Megállapította a küldöttértekezlet, hogy a fővárosi ifjúsági szervezetek alapjában eredményesen dolgoztak, betöltötték hivatásukat, politikai súlyuk, tekintélyük és tömegbefolyásuk egyenletesen nőtt.

Jelentősen fejlődött a budapesti KISZ-szervezetek és bizottságok *eszmei-politikai nevelőmunkája.* Az ideológiai irányelvek értelmében kifejlett munka kedvezően gazdagította a KISZ-vezetők szemléletét, munkastílusát. Több helyen azonban még csak az igény megfogalmazásáig jutottak el. A beszámolási időszak tapasztalatai megerősítették, hogy a fővárosi KISZ-szervezeteknek eszmei-ideológiai tevékenységükkel együtt kell folytatni és szélesíteni tömegfelvilágosító munkájukat, politikai gyakorlatukat is.

Az ideológiai munka fontos feltétele a KISZ-vezetők, a KISZ-tagság szakmai műveltsége, ideológiai felkészültsége. A fővárosi KISZ-tagság 44%-a középfokú és felsőfokú tanintézetekben tanul. Az üzemi KISZ-tagság között az elmúlt években 9%-kal csökkent a VIII. általános iskolát el nem végzettek aránya, ugyanakkor 14%-kal nőtt a középiskolát, egyetemet végzettek száma. Mindez a fejlődés kedvező lehetőséget teremt a színvonalasabb eszmei-politikai nevelőmunka végzésére.

Az *ifjúság politikai képzésének* két és féléves tapasztalatai kedvező képet mutatnak. Oktatási évenként 58 ezer fiatal — a dolgozó KISZ-tagság fele — valamilyen szervezett politikai oktatásban vesz részt. Az 1964-es küldöttértekezlet óta jelentős változás, fejlődés történt a tanintézeti politikai képzésben. Itt is gyökeret vert a képzett propagandistákra alapozott szemináriumszerű oktatás, a politikai vitakör és a fórum. A diákfiatalok 70 %-a kapcsolódott be a KISZ oktatási körök munkájába.

Valamennyi ifjúsági réteg számára politikai élményt adó és nyílt állásfoglalásra késztető *tömegpolitikai akciók, rendezvények* jellemzik az elmúlt két és fél év munkáját. A politikai, kulturális rendezvények, tüntetések, felvonulások népszerűek voltak a fiatalok körében. Tapasztalatok bizonyítják, hogy

tartalmas, vonzó kampányokra, „politikai rohammunkákra" szükség van a fiatalság között. Ezek segítik a mindennapi, rendszeres politikai munkát, élénkebbé teszik a KISZ-életet, politikai élményt adnak, lelkesítik a résztvevő fiatalokat és ily módon járulnak hozzá a rendszeres tennivalók jó megoldásához.

Tömegpolitikai tevékenységünkből kiemelkedik a *„Vádoljuk az imperializmust"* akció. 89 ezer résztvevő és több mint 8 millió forint: ennyit mondanak a számok a budapesti fiatalok 1966-os vietnami műszakjainak pusztán adatokkal kifejezhető eredményéről. De a befizetett összegnél is többet jelentenek az *együttérzésnek és szolidaritásnak* azok a nagyszerű megnyilvánulásai, amelyek a főváros fiatalságának eszmei-politikai állásfoglalását nap mint nap fémjelzik. Tömegpolitikai munkánk eredményeit bizonyítják az új KISZ-tagok április 4-i fogadalomtételi ünnepségei, a Forradalmi Ifjúsági Napok eseményei és a Budapesti Ifjúsági Napok rendezvényei. A KISZ újjászervezésének 10. évfordulóján köszöntöttük a tíz éve indult KISZ-tagokat. Az évforduló kapcsán Budapesten a kiemelkedően dolgozó *Magyar Hajó- és Darugyár, az Északi Járműjavító Üzem, az Elektronikus Mérőműszerek Gyára és a Petőfi Sándor Gimnázium KISZ-szervezetei a KISZ legmagasabb „Érdemérem" kitüntetésében részesültek.*

A KISZ *gazdasági építőmunkát segítő mozgalmai és védnökségei* erősítették népgazdaságunkat, a fiatalok társadalmi aktivitását és felelősségét. A KISZ kommunista nevelő tevékenységét jelentősen segíti a *brigádmozgalom* nagy emberformáló, közösséget fejlesztő, a szocialista demokratizmus szemléletét erősítő hatása. Az elmúlt évben csaknem 16 ezer fiatal dolgozott szocialista brigádban és több mint 13 ezren küzdöttek a szocialista cím elnyeréséért. Szép eredmények születtek a *„Kiváló Ifjú Mérnök, Technikus, Közgazdász"* és a *„Szakma Ifjú Mestere"* mozgalomban is. A KISZ védnökségek keretében a fővárosi KISZ-szervezetek teljesítették az első küldöttértekezlet határozatát: védnökségükkel felépült és a tervezett határidő előtt megkezdte a termelést az I. számú Házgyár. A KISZ vegyipari védnökségvállalásának megfelelően az elmúlt két évben 15 budapesti üzem 122 szocialista szerződést kötött az épülő vegyipari létesítmények kifogástalan és gyors

üzembe állítása érdekében. Most a küldöttértekezlet a II. számú Házgyár építése és a létesülő földalatti vasút felett vállalt védnökséget.

A több mint félezer helyi védnökségvállalás is azt mutatja, hogy mindinkább olyan feladatvállalásokról van szó, amelyek a termelés magasabb szintre emeléséhez, új technológiák bevezetéséhez, korszerűbb gyártmányok előkészítéséhez kapcsolódnak.

Az 1964-es küldöttértekezlet óta a budapesti középiskolások elvégezték a Szilas-patak szabályozási munkálatait. A két év alatt több mint 15 ezer fővárosi diákfiatal volt nyári építőtáborokban, ahol közel egy millió társadalmi munkaórát teljesítettek. A gazdasági sikerek tehát figyelemre méltóak. De a küldöttértekezlet tapasztalatai is bizonyították, hogy a termelési mozgalmak, építőtáborok nevelési, emberformáló lehetőségeit nem minden esetben használjuk ki.

Sok szó esett arról, hogy a munkáshatalom kivívása és megvédése, valamint a mezőgazdaság szocialista átszervezése, a szocializmus alapjainak lerakása után most *az előttünk álló gazdaságt reform az előbbiekhez mérhető forradalmi feladat.* A küldöttek felvetették, hogy a gazdasági irányítás rendszerének változása fokozottabb igényt támaszt a fiatalok szakmai, közgazdasági ismeretének növelésében. *Megfogalmazták: a kezdeményezőkészség, a fegyelmezettség, a bátorság és az új iránti fogékonyság legyenek a ma ifjú kommunistáinak jellemző tulajdonságai.*

A KISZ termelést segítő mozgalmait és akcióit is úgy kell alakítanunk, hogy erősödjék a termelési, technikai, technológiai, közgazdasági igények és a szocialista erkölcsi nevelés követelményei közötti összhang. A gazdasági mechanizmus reformja az iskolai úttörő csapatok és KISZ-szervezetek elé is feladatokat állít. Legfőbb feladatuk, hogy a szorgalmas tanulás légkörének kialakításával, az önművelődés igényének felkeltésével és kielégítésével segítsék a fiatalok továbbtanulását, valamint felkészítését a munkáséletre, a termelőmunkára.

A KISZ Budapesti Küldöttértekezletének küldöttei elismeréssel, egyben várakozással szóltak a *KISZ érdekvédelmi munkájáról.* A KISZ KB 1966. júliusi „állásfoglalása" óta a KISZ vezető testületeinek szemléletében és tevékenységében az érdekvédelem kezd fontosságának megfelelő helyre kerülni. De még csak a kezdetnél tartunk. Az érdekvédelmi munka fejlesztése a KISZ vezető testületeitől szemléletbeni változásokat igényel. Elsősorban azt, hogy a KISZ aktivistái széles körben megértsék: *az érdekvédelmi tevékenység az ifjúság sorsáért érzett felelősség kifejezője, az eszmei-politikai nevelés eszköze. A társadalom érdekén belül, a fiataloknak sajátos igényei és érdekei is vannak, amelyek csak az ifjúkorban jelentkeznek, vagy akkor okoznak nagyobb gondot.*

1964 óta jelentősen fejlődött a *KISZ rétegpolitikai munkája.* Árnyaltabbá, differenciáltabbá vált, az alapszervezetek és a vezetőszervek jobban figyelembe veszik azokat a sajátosságokat, amelyek befolyásolják tevékenységüket. Ennek megfelelően az elmúlt két és fél évben a KISZ Budapesti Bizottsága elemezte az üzemi, a középiskolai és az egyetemi fiatalok életét, valamint KISZ-szervezeteik és a fővárosi úttörő

mozgalom helyzetét és feladatait. A KISZ VI. kongresszusa óta a *KISZ szervezeti élete és tömegbefolyása* Budapesten tovább fejlődött. A fővárosban dolgozó és tanuló 350 ezer KISZ-korú fiatal 55,7%-a tagja ifjúsági szövetségünknek.

A küldöttértekezlet vitája is bizonyította, hogy minden szervezet annyi fiatalt tud a feladatok végrehajtására megnyerni, amennyit naponta meggyőz a feladatok céljáról és értelméről. A küldöttek szükségesnek tartották a követelmények fokozását, a programok együttes tervezését, és együttes végrehajtását, az aktív tagok számának ily módon történő növelését.

A beszámoló és a hozzászólók nagy teret szenteltek a *párt és KISZ kapcsolatának.* A küldöttértekezlet megállapította, hogy a KISZ fejlődésének, elért eredményeinek alapja, hogy a beszámolási időszak alatt *a KISZ pártvezetése minden szinten következetesen érvényesült.* Kedvezően segítették a KISZ nevelőmunkáját a KISZ-szervezetekben megtárgyalt MSZMP KB ideológiai irányelvei, a KISZ KB „Állásfoglalása" alapján megtartott együttes párt- és KISZ VB-ülések, közös taggyűlések. Az elmúlt években a pártszervezetek fokozott figyelmet fordítottak a KISZ-szervezetek és bizottságok munkájára. A KISZ-választások során is tapasztaltuk a párt sokirányú segítségét. A KISZ politikai oktatás eredményességéhez is nagyban hozzájárultak a propagandisták helyi kiválasztásával és felkészítésével. *A KISZ pártvezetésében és kommunista vonásainak erősítésében elégedetten állapítottuk meg, hogy a 30 éven aluli párttagok jelentős része a KISZ-szervezetekben végzi pártmunkáját.*

A budapesti KISZ-szervezetek, bizottságok a beszámolási időszakban eleget tettek annak a megtisztelő feladatuknak, hogy tagjaikból folyamatosan ifjúkommunistákat neveljenek. Eredményesen dolgoztak azon, hogy mind több fiatal érjen el a politikai érettségnek arra a szintjére, hogy párttaggá lehessen. *A fővárosban felvett párttagok több mint 50%-a 30 éven aluli fiatal. A pártépítés érdekében KISZ-szervezeteinknek céltudatosabban kell foglalkozniuk a munkás- és egyetemista fiatalokkal, a nőkkel és a KISZ-aktivistákkal. Fel kell készülniük, hogy a KISZ-alapszervezetek ajánlási jogából eredő megtisztelő megbízatásuknak maradéktalanul eleget tegyenek.*

*

A KISZ Budapesti Küldöttértekezlete kétnapos vitájában 35-en szólaltak fel. A felszólalók között képviselve volt a fővárosi ifjúság valamennyi rétege. A felszólalók ismételten kérték: bízzanak a fiatalokban, adjanak számukra még nagyobb, még felelősségteljesebb feladatokat. A fiatalok küldöttei egyértelműen kifejezték, hogy a párt IX. kongresszusán meghatározott és a korábbi évek tapasztalatai alapján bevált politikát helyeslik, mindennapi munkájukkal támogatják. Az egybegyűlt tapasztalatokat, s a megoldásra váró problémákról szóló javaslatainkat eljuttattuk a KISZ VI. kongresszusához.

Főcze Lajos,
a KISZ Budapesti Bizottságának titkára

A pártmunka a győri vasúti csomóponton

AZ ÜZEMI PÁRTBIZOTTSÁG gondos elemző munkával vizsgálja azokat a feltételeket, amelyeknek segítségével növelni lehet a csomópont munkájának eredményeit. E feltételek között legfőbb tényezőnek tartjuk a pártmunka hatékonysága színvonalának emelését. A jó politikai felvilágosító munka a pártszervezetek aktív tevékenységén alapul, s ezért ennek megjavításában határoztuk meg a gazdasági tevékenység segítésének fő módszerét. Ennek viszont olyan további feltételei vannak, amelyek alapvetően befolyásolják e célok érvényesülését. Ilyen értelemben foglalkozunk a gazdaság és politika összefüggő kérdésével, a pártirányítás feladataival, azok helyes értelemben vett kölcsönhatásainak elősegítésével.

Az üzemi párt-vb sokoldalúan elemezte a pártélet valamennyi területét, amelynek során fontosnak tartjuk a pártalapszervezetek önállóságának növelését. A vasút munkaszervezeti felépítése ugyanis részben elkülöníti, részben pedig szorosan egymáshoz fűzi a szolgálati főnökségek munkáját. A pb összehangolja a munkát, az alapszervezeteknek viszont saját területük kérdéseivel önállóan kell foglalkozni oly módon, hogy az — a demokratikus centralizmus betartásával — összhangban legyen az egész csomópont tevékenységével. Ez nem könnyű feladat.

A pártbizottság a szolgálati helyek adottságainak és viszonyának megfelelően decentralizálta a korábban mereven egy szervezetbe tömörített párttagságot. Ez a módszer jelentősen elősegítette a pártszervezetek termelést segítő és irányító munkájának érvényesülését, a politikai nevelés hatékonyságát.

Az üzemi pártbizottság központi feladatként foglalkozik a pártélet tartalmi kérdésével. Szívósan küzd a szervezetlenség és passzivitás ellen. Hosszabb ideig uralkodtak olyan nézetek, amelyek igyekeztek eltúlozni a vasút nehézségeit, „sajátosságait". Többi között pl. a szakadatlan üzemeltetést. E nézet szerint a vasúton lehetetlen a rendszeres mozgalmi élet vagy csak minimálisan oldható meg. E felfogás következménye az lett, hogy rendezvényeinket gyéren és rendszertelenül látogatták. A határozatképtelenség súlyosan dezorganizálta a politikai életet, gyakorlatilag alárendelte a gazdasági tevékenységnek. E helyzetet többször megvitattuk és a lehetőségek megállapításával határozottan felvettük ellene a küzdelmet. Bebizonyítottuk, hogy még a tényleges nehézségeink mellett is a rendszeres pártélet fenntartható, ez elsősorban fegyelem és szervezés kérdése. A harc eredményeképpen fokozatosan helyreállt a rendezvények látogatottsága. A forgalmi és a kereskedelmi alapszervnél például, nemrég még 20—30%-os volt a megjelenés, ma viszont általában 80% körül van. Taggyűléseinken az aktivitás is megnőtt, megvitatjuk az alapszervezeti és társadalmi életünk kérdéseit. Javult a vezetőségek munkastílusa is.

AZ ELEMZŐ MUNKA során felszínre jött kérdések közül mindenekelőtt a vezetők politikai-ideológiai képzettségének növelése vetődött fel elsőként. Arra törekszünk, hogy mind a pb, mind az alapszervezeti vezetőség tagjai megszerezzék a funkciójukhoz szükséges politikai, ideológiai képzettséget. Évről évre rendszeresen bevonjuk a pb és az alapszervezeti vezetőségek tagjait a különböző szintű politikai oktatásba, illetve pártiskolákra, nem feledkezve meg a szakmai képzés követelményeiről sem.

Az eredmény pozitív: egy vezetőségi tag most fejezi be a kétéves pártfőiskolát, egy elvtárs a pécsi pártiskolán tanul, háromnak van 1 éves pártiskolája, 9-en végezték el a marxizmus—leninizmus esti egyetem tanfolyamát, 3-an végzik az esti egyetem szakosított tagozatát, 5-en járnak az esti egyetemre, ezenkívül 15 alapszervezeti vezetőségi tag végzett 3—5 hónapos pártiskolát.

A vezetőségi tagok politikai, ideológiai felkészültsége kihat a pártélet minden területére. Külön hat az előadók biztonságára, ma ez már nem okoz gondot. A magasabb képzettség birtokában színesebben és tudományosabban vezetik a szemináriumokat, s ezáltal azok vonzóbbak és látogatottabbak is. Jelenleg a párttagság 62%-a vesz részt szervezett oktatásban, s ha nem is teljesen megfelelő ez az arány, mégis fejlődést mutat. Jellemző az is, hogy az oktatáson a hallgatók szívesen, fegyelmezetten vesznek részt, s emelkedett a tanulmányi színvonal is.

RENDKÍVÜL FONTOS PÁRTMUNKÁNAK tartjuk az utánpótlás politikai nevelését. Ez az a terület, ahol a legpontosabban lehet lemérni egy-egy kommunista kollektíva erejét, környezetére való hatását. Az alapszervezetek e munkát jelentőségének és komolyságának megfelelően végzik. Eredményeképpen — azzal, hogy egy percre sem hagyjuk, hogy a pártélet befelé forduljon — elértük, hogy 4 év alatt 52 új tagot vettünk fel. Ez 23%-os növekedés. Valamennyi alapszervezet becsületesen kivette részét ebből, sőt a szakszervezeti bizottságok is javasolták több jó aktívájukat. Az utánpótlást elsősorban is a fizikai dolgozók köréből biztosítottuk.

Az utánpótlás fontos területe a KISZ-szervezet. A csomópont valamennyi pártszerve e területen fejti ki a legnagyobb erőfeszítéseket. Még a múlt évben is alig érte el a KISZ az 50—60-as taglétszámot. Miután a vb többször napirendre tűzte, s más módon is foglalkozott az ifjúság nevelésének kérdésével, a KISZ-nek ma már mintegy 200 tagja van. Szolgálati főnökségenként alapszervezeteket alakítottunk, amelyet egy csúcsvezetőség fog össze. Megállapításunk, hogy a fiatalok többsége stabilizálódott a vasúton, élethivatásuknak tekintik ezt a pályát. A legfőbb eredmény mégis az volt, hogy sikerült az egész párttagságot meggyőzni a fiatalok politikai nevelésének fontosságáról.

A GYŐRI VASÚTI CSOMÓPONT három különböző termelési folyamatot végző szolgálati főnökségeinek a forgalom, a fűtőház, a pályafenntartás munkája a pb-től

jelentős szakmai ismereteket és hozzáértést követel.

A vb rendszeresen tárgyalja az egész csomópont közös munkáját, valamint külön az egyes szolgálati főnökségek speciális tevékenységét is, s a csomópont adottságai ismeretének birtokában igyekszik gazdaságszervező, irányító munkáját úgy kialakítani, hogy azt a pártmunka módszereivel érvényesítse. A gazdasági feladatok vizsgálatát munkatervébe aszerint állítja be, hogy azok megtárgyalása *mennyire segíti a termelő munkát, milyen azok fontossági sorrendje, időszerűsége, kapcsolata a fontos párthatározatokhoz.* — Így a mát érintő fontos népgazdasági követelmények, a gazdasági tevékenység napi kérdései, mint pl. a kocsitartózkodás, a kocsikihasználás, a mozdonykapacitás gazdaságos kihasználása, a pálya forgalombiztos, üzemképes állapota, — és a mindenkori fő tényező a forgalom biztonságának megőrzése, a vasúti munkafegyelem valóban „sajátos", utasítás szerinti értelmezése. Nem kerülik el figyelmünk a perspektivikus követelmények sem, mint pl. a műszaki fejlesztés.

Egy-egy fontos gazdasági kérdést mindig elemző módon, annak összes vonatkozásában tárgyalunk meg. Az elmúlt években többször értékeltük az üzemek *grafikonos kiszolgálását.* Volt időszak, amikor torlódás keletkezett a munka szervezetlensége miatt, az üzemek nem tudtak alkalmazkodni a ki- és berakások időpontjához, a kései kocsibeállítások miatt. A tehervonatok késve érkeztek, az állomás nem tudta biztosítani a menetrend szerinti grafikonos iparvágány menetet. Az üzemek is túlzott igényeket támasztottak a vasúttal szemben. Ez a körülmény igen hátráltatta a rendező pályaudvar technológiáját. Felmértük e munka megjavításának lehetőségeit. A vb irányításával több brigádot szerveztünk, akik felkeresték az üzemek illetékes mozgalmi és gazdasági vezetőit, megtárgyaltuk a munka megjavításának módszereit. Rendszeres pártcsoport és szocialista brigád megbeszéléseket tartottunk, a rendezőpályaudvart kiszolgáló kocsirendező és térfelvigyázó csoportokkal. — Taggyűléseken, termelési tanácskozásokon is megvitattuk a grafikonos kiszolgálás kérdését.

A kocsitartózkodás a vasút termelő munkájának egyik legfőbb gazdasági mutatója. A kocsiforduló idő (a kocsi megrakásától, annak újbóli megrakásáig tart) legnagyobb részét — 80 százalékát — az állomási tartózkodás teszi ki. Ennek csökkentése tehát jelentős gazdaságpolitikai követelmény: növeli a vasúti teherkocsi park teljesítőképességét. A pártbizottság rendszeresen tárgyalja és elemzi a kocsitartózkodási norma teljesítését, — értékeli e munka termelékenységét, amely egyben a forgalmi szolgálat minőségi értékmérője is. Az elemzés során sok gyakorlati elképzelés születik. Állandóan keressük a tartózkodás leszorításának lehetőségét — a gyors kirendezés legegyszerűbb módját —, a pontos, menetrendszerinti beállítást és kihúzást, a tartózkodási normaidőn belüli továbbítást. Bár ez a rendező pályaudvar munkájának mindennapos követelménye, de megvalósítása a sok műszaki és

szubjektív nehézség miatt mégis biztatást, tudatosító, felvilágosító munkát követel meg.

FONTOS SZEREPE VAN e munkában a forgalmi pártszervezetnek, különösen az ott működő pártcsoportoknak. Az eredmények azt mutatják, hogy a pártszervezet politikai nevelő munkája, valamint a gazdaságvezetés helyes munkaszervezése elősegítik a termelékenységet. Ezt a tényezőt is az élüzem-szint követelményei felett teljesítjük.

A csomópont egész munkájára kihat a fűtőház mozdonyparkjának üzemképessége, a vontatási tevékenység hatásfoka, azok gazdaságos felhasználása, a haszontonna km nagysága és a vontatási szállítási költségek csökkentése. Mindenekelőtt a géppark üzemképességét biztosító megelőző tervszerű karbantartásra ösztönözzük a gazdasági vezetést. El kell ismerni, hogy a fűtőház vezetése és szakemberei eredményes munkát végeznek. Mozdony-szolgálatképtelenség szinte ismeretlen a győri fűtőháznál.

A fűtőház most nagy átalakuláson megy keresztül: elkezdődött a gőzmozdonyok felváltása villamos mozdonyokkal. A fűtőház személyzete „átáll" az új műszaki fejlődés követelményeire, a szakismeretek megszerzésével. E műszaki fejlesztés eredménye már megmutatkozik. A villamos mozdonyokkal való szállítás következményeképpen a gőzgépekkel szemben egy elegytonna szállítási költség 13 Ft-ról 4,5 Ft-ra csökkent.

*

A néhány kiragadott példa csak kis hányada azoknak a gazdasági kérdéseknek, amelyekkel pártbizottságunk foglalkozik. Valamennyi gazdasági kérdés tárgyalásában részt vesznek a terület illetékes vezetői, vagy meghívott szakemberei és dolgozói is. Mindig az összhang biztosítására törekszünk, s fő feladatnak a termelékeny, forgalombiztos, és balesetmentes munkát tartjuk.

Dömötör Ferenc
a Győri Vasúti Csomópont
Üzemi PB titkára

A választott testület jelentősége

Munkamódszereinek továbbfejlesztése érdekében a Hajdú-Bihar megyei párt-vb széles körű felmérést végzett. A megyei pártbizottság tagjaival kisebb csoportokban beszélgettek, melynek során élénk vita bontakozott ki a megyei vezető szervek tevékenységének tapasztalatairól.

Ezek között fontos feladatnak tekintik, hogy a jövőben a vb-napirendek előkészítésébe fokozottan bevonják a pártbizottság tagjait, s rendszeressé tegyék tájékoztatásukat. Ugyanakkor az is szükséges, hogy a pártbizottsági tagok is rendszeres tájékoztatást adjanak munkaterületük, lakóhelyük életéről.

Megállapították, hogy a választott testület hatékonyságát segíti, ha a vb rendszeresen beszámol a két pártbizottsági ülés között hozott fontosabb határozatairól, intézkedéseiről. A beszélgetés tapasztalatait pártbizottsági ülés elé terjesztik. **(K. B.)**

Munkaverseny a komáromi járás üzemeiben

Az elmúlt két évben tovább fejlődött járásunkban a munkaverseny-mozgalom: nőtt a résztvevők száma, kézzelfoghatóbb és jelentősebb vállalások születtek, javult a verseny nyilvánossága. A szocialista munkaverseny-mozgalom nagyban hozzájárult az 1966. évi célok megvalósításához és ahhoz, hogy a *Komáromi Betonelemgyár*, a Szocialista Munka gyára és Élüzem, — az *Aszári Keményítőgyár*, a *Komáromi Kőolajipari Vállalat*, a *Komáromi Lenfonógyár* és az *Ácsi Cukorgyár* Élüzem kitüntetést kaptak.

Ipari üzemeink tervteljesítésében jelentős szerepe volt a kongresszusi versenynek. *A Komáromi Kőolajipari Vállalat* például 7,8 millió forintos felajánlását 8.5 millió forintra teljesítette; az *Aszári Keményítőgyár* a 40 vagon felajánlott keményítő helyett 53 vagon keményítőt termelt. A *Komáromi Öntöde* terven kívül 82 tonna öntvényt bocsátott a népgazdaság rendelkezésére. Az *Ácsi Cukorgyár* 1966-ban a kihozatali, a termelékenységi és az önköltségi mutatókban olyan eredményeket ért el, amelyre nem volt példa a gyár fennállása óta. Szép eredmények születtek a *Komáromi Építőipari*, a *Komáromi Vasipari* és a *Kisbéri Építőipari* ktsz-ekben is.

A mennyiségi szemlélet ellen...

A termelés mennyiségi növelésében a versenymozgalom jelentős eredményeket hozott. A termelés minőségi mutatói azonban nem ritkán még a tervezett szintet sem érték el. Éppen ezért ebben az évben — a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója tiszteletére indított munkaversenyben — inkább a minőségi mutatók túlteljesítésére törekszünk. Járásunk ipari üzemeiben és ktsz-eiben közel ötezren munkálkodnak, közülük több mint három és félezren brigádtagok. A mozgalomban résztvevők közül a szocialista címet már elnyerte 179 brigád, a címért versenyez 95. A szocialista üzem vagy műhely címért harcoló brigádok, illetve üzemek száma kilenc. A versenymozgalomba 48 egyéb brigád is bekapcsolódott, egyénileg megközelítőleg ezerötszázan versenyeznek.

A versenymozgalom *tartalmi változását* igazolja néhány vállalati felajánlás. A *Kőolajipari Vállalat* a fajlagos vegyszer és energia költségeinek, valamint egyéb feldolgozási veszteségeinek csökkentését ajánlotta fel, több mint 6 millió forint értékben. Az *Ácsi Cukorgyár* a naponként feldolgozott répamennyiséget 3%-kal növeli, ezzel megrövidül a gyártási időszak, s ezzel 600 000 forinttal csökkentik az üzemi általános költségeket. Növelik a kihozatalt, amely 534 mázsa többlettermelést eredményez cukorból. A *Komáromi Lenfonógyár* vállalta az első osztályú áruk arányának növelését és kitűzték célul a selejtmentes termelést. A költségelszámolási rendszert úgy dolgozzák ki,

hogy az önköltségcsökkentés mértéke brigádonként megállapítható legyen. Az elszámolásnak ez a módja nagyban növeli majd a brigádok versenykedvét, differenciáltabbá teszi a versenyzők díjazását. A *Komáromi Fűtőház* a menetrend biztosításával, a gépre várások megszüntetésével, a szénfelhasználás csökkentésével, a fékhibák megszüntetésével kívánja forgalmi költségeit csökkenteni, Az *Almásfüzitői Állomás* dolgozói vállalták az 1 km-re jutó költségek csökkentését és a kocsikihasználás tervszámának 2%-os túlteljesítését.

A szocialista brigádok példamutatása

A munkaverseny-mozgalomban történt minőségi változások a szocialista brigádok versenyében is lemérhetők. A szocialista címért küzdő brigádok és brigádtagok száma 1964-hez viszonyítva a duplájára emelkedett. A termelési feladatok mellett jelentősek a művelődésre és a társadalmi munkára vonatkozó felajánlások. Az üzemi kezdeményezések nagyobb részt a szocialista brigádoktól indultak ki, akik jó példát mutatnak a vállalati kötelezettségek teljesítésében.

Az új brigádszerződésekben a mennyiségi termelésre vonatkozó vállalások konkrétabbak, mint korábban, a teljesítés mérése nem okoz nehézséget. A minőségi munkára, anyagtakarékosságra, önköltség csökkentésre, újításra stb. tett felajánlások általában értékelhetők és a vállalások nagyobb részét adják. Legszembetűnőbb a változás a kulturális és a szocialista együttélésre vonatkozó vállalásoknál. Szinte általános a brigádtagok „névszerinti nevezése" a szerződésekben, a szakmai, politikai oktatásra, kulturális tevékenységre, önkéntes véradásra stb. Mind gyakoribb célkitűzés a brigádtársaiknak, munkatársaiknak való segítés, árvák patronálása. Az Ácsi Cukorgyárban dolgozó építő- és a villanyszerelő brigád vállalta, hogy felépítik egy 4 gyermekes özvegyen maradt asszony házát. A társadalmi munkára irányuló vállalások eredményeként mind többen vesznek részt az üzemek környékének csinosításában, a parkosításban. A brigádnaplók mindjobban betöltik a brigád teljesítményét igazoló okmány szerepét, noha e téren még sok a hiányosság.

Járásunkban is kibontakozóban van a *szocialista üzemrész címért folyó verseny.*

Jelentős tömegeket vonz az egyéni és a párosverseny. Ebben szerepe van az egyéni versenyzőkkel való rendszeres foglalkozásnak, különösen a Komáromi Lenfonóban, a Komáromi Vegyes KTSZ-ben.

Ösztönző értékelés, jutalmazás

Általános tapasztalat, hogy az üzemek társadalmi és gazdasági vezetői feladatuknak tartják a munkaverseny irányítását és ezen belül a szocialista brigádokkal való foglalkozást. A legjobb eredményt elért egyéni versenyzőket, brigádokat — lehetőségeik szerint — rendszeresen jutalmazzák. Felismerték a jutalmazás igazságosságának fontosságát, ösztönző,

vagy visszatartó erejét, ezért próbálkozások folynak az értékelési és jutalmazási rendszerek finomítására. Az Ácsi Cukorgyárban a brigádokat például pontozás alapján értékelik.

Minden egy főre jutó	
— megtakarított munkaóra	3 pont
— 100,— Ft anyagmegtakarítás	2 pont
— társadalmi munkaóra	3 pont
— 100,— Ft újítási díj elérése	5 pont

Azok a műszakiak, akiknek irányítása alá tartozó területen helyezést elérő brigád van, szintén jutalomban részesülnek.

A járási pártbizottság végrehajtó bizottsága a szocialista munkaverseny-mozgalom, az Októberi Forradalom 50. évfordulója tiszteletére tett felajánlások eredményessége érdekében néhány feladatra hívta fel a párt, a társadalmi és a gazdasági vezetők figyelmét.

— 1967-ben a szocialista brigádok nagy számára való tekintettel elsősorban *ne új brigádok szervezésével, hanem a meglevők tartalmi munkájának javításával foglalkozzanak.* A vállalások kidolgozásánál, értékelésénél, az oktatás, a kulturális tevékenység és a közösségi szellem kialakítására tett vállalások mellett biztosítsák e tényezők egyenrangúságát. Tovább kell javítani a szocialista szemlélet melletti agitációt, a módszeres előrelátó politikai munkát.

— A brigádverseny mellett továbbra is *nagy gondot kell fordítani az egyéni és egyéb versenyformák szervezésére,* különösen azokon a területeken, ahol a szocialista brigádok száma magas, vagy létrehozásukra kevés lehetőség van.

— *Az anyagi megbecsülés formáinak fejlesztése járjon együtt az erkölcsi megbecsüléssel,* az ilyen irányú módszerek javításával, gyakorlásával és terjesztésével.

Czinder Károly
a Komáromi Járási Pártbizottság munkatársa

A pártnapok

tapasztalatairól tárgyalt legutóbb a szombathelyi járási párt-végrehajtó bizottság. Az értékelés szerint a dolgozók igénylik és hasznosnak tartják a tájékoztatókat, egy-egy alkalommal 1800—2000 emberhez jut el a párt véleménye. Az előadókat a legképzettebb párttagok közül választják ki, felkészítésükről és módszertani eligazításukról a járási PB. rendszeresen gondoskodik. Az alapszervezetek többsége eredményesen szervezi a hallgatóságot e fontos pártrendezvényekre. A vb-ülés ugyanakkor megállapította, hogy kevés jelzés, észrevétel érkezik a pártbizottsághoz egy-egy határozat vagy esemény visszhangjáról. Az alapszervezetek pedig enélkül nem kaphatnak konkrét segítséget a felsőbb szervtől...

(Cs. Gy.)

A pécsi járás szocialista brigádmozgalma

A járás 27 termelőszövetkezetében, 3 állami és 1 tangazdaságában — mint számottevő nagyüzemekben — a termelési szint évről-évre egyenletesen emelkedik. Néhány gazdaság országos hírnévre is szert tett. Kibontakozóban van a szocialista brigádmozgalom is, amely jelentős szerepet játszik a termelési célok megvalósításában, a tagság gondolkodásának formálásában, a közösségi élet alakításában. A megye 80 szocialista brigádjából 40 a pécsi járás termelőszövetkezeteiben működik. A IX. pártkongresszusra való szorgalmas készülődés és szép eredményeik láttán a „termelés mozdonyainak" nevezték el őket.

Nemrég megvizsgáltuk a termelőszövetkezetek közös vagyonának alakulását, a szocialista brigádmozgalom fejlődését és a termelőüzemek egészére gyakorolt hatását.

A termelőszövetkezetek közös vagyonának alakulása M/Ft.-ban.

Évek	*1962*	*1963*	*1964*	*1965*	*1966*
Eredmény	230,1	288,1	359,2	409,4	484,3

A számok is mutatják, hogy a termelőszövetkezetek ötéves vagyoni fejlődése igen jelentős. S ez a tény nagyban elősegítette az egységes szövetkezeti parasztság kialakítását. A közös vagyon gyarapodása előnyösen befolyásolta a tsz tagok gondolkodásmódját. A tudatbeli fejlődés pedig azt eredményezte — ez különösen a kongresszusi munkaverseny során jutott kifejezésre — hogy a tagok többsége ma már az „enyém" helyett a „mienk" szellemében él és gondolkodik.

A szocialista brigádmozgalom számszerű fejlődése jelentős: míg 1962-ben 5 szocialista brigádunk működött, ez a szám 1966-ban már 86-ra emelkedett.

Természetesen a fejlődés nem kizárólag a szocialista brigádok eredménye. Rajtuk kívül még sok más tényezőtől is függ. De szerepük elvitathatatlan. Sok minden megváltozott itt: az utak, a hidak, a házak és a falvak. Változtak a termelőeszközök, de mindenekelőtt az emberek. Ha szabad ezt a kifejezést használnom — megváltozott a mezőgazdasági termelőüzemek „szociális klímája".

A szocialista brigádmozgalom ugyanis éppen ebben hozott gyökeres változást. Arra számítunk, hogy ez a jó és bizakodó közhangulat már ebben a jubileumi évben is hatással lesz a termelésre, a vállalások túlteljesítésére. Minden okunk megvan a bizalomra, mert az eddigi példák azt igazolták, hogy a szavak és a tettek a szocialista brigádmozgalomban egybeesnek. Másrészt abban is bizonyosak vagyunk, hogy a mozgalom további erősödése és tere-

bélyesedése, jó szervezeti formát nyújt — ha a pártszervezetek felismerik — a pártépítő munkának, a szocialista embertípus kinevelésének, a párt tömegbefolyása további erősítésének.

2

Ebben az esztendőben a múlt évi 86 brigádon kívül számos új brigád is alakult. Már eddig az októberi szocialista forradalom jegyében több mint 100 brigád dolgozik a szocialista brigád cím elnyeréséért. Az új brigádokon kívül 9—12 olyan brigád van, amelyek különböző — bürokratikus, lélektelen kezelés miatt — a múlt évben nem nyerték el a szocialista címet. A kedvük azonban töretlen, mert ebben az évben is újra indultak. A brigádok vállalásai járási szinten — éppen a hármas jelszóból adódóan — rendkívül szerteágazó, milliókban ki sem fejezhető értékűek.

A szocialista brigádmozgalom 5 éves fejlődése nemcsak eredményeket hozott, hanem helyenként átmeneti kudarcokkal is járt. A napokban tárgyalta a járási pártvégrehajtóbizottság a mozgalom helyzetét és tapasztalatait azzal a céllal, hogy útjából minden olyan akadályt elhárítson, amely fékezi továbbfejlődését.

A végrehajtó bizottság a korábbi évek tapasztalataiból okulva határozatot hozott, a mozgalom segítése és továbbfejlesztése érdekében. Tapasztalat szerint a szocialista brigádokban a szavak és a tettek, vagyis a vállalások és a teljesítések főképpen ott estek egybe, ahol a brigádok tagjait az anyagi érdekeken túl, a mozgalom céljainak felismerése és a forradalmi lelkesedés is hevítette. Ez arra int, hogy megfelelő politikai előkészítő munka nélkül, csak a statisztika kedvéért, vagy mert a jubileumi évfordulóra ez „így illik", új brigádokat ne szervezzenek. Sőt a régi, és az új brigádokban is a helyi pártszervezetek fő feladata tisztázni a mozgalom célját és értelmét, a szocialista munka fogalmát.

Ahol ez hiányzik, és csak az anyagi érdek fűzi össze a brigád tagjait, az a kollektíva rendszerint nem hosszú életű. A VB, hogy határozatának megfelelő súlyt is adjon, úgy döntött, hogy tanácskozni kell a szocialista brigádokkal egy általuk megjelölt helyen és időben. Ezen a brigádok teljes létszámmal részt vettek. A tanácskozásokon a helyi vezetők is jelen voltak. A megbeszélés kettős célt szolgált: egyrészt a véleménycsere feltárta a mozgalom belső és külső akadályait, másrészt a brigádtagokat tájékoztattuk munkájuk céljáról, összefüggéseiről. A VB határozat arra is kötelezett bennünket, hogy a brigád tagjai között széles körben ismertessük a szocialista brigádokról szóló irányelveket (a Mezőgazdasági Értesítő 1967. január 18-i száma alapján).

A határozat arra is kitért, miként lehet a helyenként uralkodó „ráérünk" hangulatot megszüntetni a szervező munkában. Miként kell áttörni az itt-ott mutatkozó közönyt és passzivitást, a moz-

galomban mutatkozó bürokratikus vonásokat; jutalmazni, anyagi és erkölcsi megbecsülésben részesíteni a mozgalom legjobb szervezőit és irányítóit.

A termelőszövetkezetekben és más mezőgazdasági termelőüzemekben folyó szocialista brigádmozgalom, ahol a pártszervezeteink helyesen foglalkoztak velük — az elmúlt öt év alatt, de különösen az utóbbi két évben — nagyszerű gazdasági és politikai eredményeket hozott. Nagy szerepet játszott a járás fejlődésében, gazdasági célkitűzéseinek túlteljesítésében.

Ma már 5 éves tapasztalatok alapján meggyőződéssel állíthatjuk, hogy ez a mozgalom kiállta az idők próbáját, alkalmas arra, hogy előre vigye a közös ügyet. Alkalmas arra, hogy felszínre hozza a dolgozó parasztság száz meg száz jó elgondolását, okos javaslatait, a termelőüzemekben levő ezernyi rejtett tartalékot. Alkalmas arra, hogy új embert formáljon és benne a munka fogalma is új értelmet kapjon.

Ha ezt a mozgalmat mindenütt megfelelően segítik, akkor a mezőgazdasági szektorokban egyik leghatásosabb eszköze lehet a közös gazdaságok további megerősítésének, eredményeik növelésének, az egységes szövetkezeti parasztság megteremtésének.

Lipcsik István,
az MSZMP pécsi járási bizottságának osztályvezetője

A verseny tovább folyik

Első alkalommal ültek össze tanácskozásra a Bács megyei mezőgazdasági üzemek szocialista brigádvezetői. A megbeszélések azt igazolták, hogy a IX. pártkongresszus tiszteletére indult munkaverseny idején kiszélesedett a mozgalom. Az állami mezőgazdasági üzemekben, termelőszövetkezetekben, szakszövetkezetekben több mint 500 brigád versenyzett, s közülük sokan elnyerték a kitüntető szocialista címet.

A járási-városi tanácskozások most újabb lendületet adtak: a Nagy Októberi Szocialista Forradalom tiszteletére folyik tovább a verseny. Az állami gazdaságokban, gépjavító állomásokon, erdőgazdaságokban, vízügyi szerveknél, tsz-ekben és szakszövetkezetekben mintegy 600 brigád tűzte maga elé célul a szocialista cím elnyerését.

A megbeszéléseken vita folyt a szocialista brigád fogalmáról, a munkaszervezeti formákról, a brigádok vállalásainak tartalmáról. Az utóbbiak közül kiemelkedő az állami üzemek ez évi terve: brigádjaik 56 millió forint terven felüli nyereséget ígérnek a jubileumi ünnep tiszteletére. Kevesebb szó esett a termékek önköltségének csökkentéséről, a szakmai-politikai képzésről, a közösségi élet fejlesztéséről.

A jubileumi verseny során a pártszervezetek most további tapasztalatcseréket szerveznek. Így erősítik a hármas jelszót: segítenek szocialista módon élni, tanulni, dolgozni. Ezáltal szolgálja majd a versengés a nemzetközi munkásosztály nagy ünnepét.

Horváth Antal,
a Bács megyei PB munkatársa

A beruházás pártirányításának néhány kérdése

A Zala megyei pártszervek és pártszervezetek fokozott gondot és figyelmet fordítanak a IX. kongresszus azon útmutatására is, amely szerint

„... a pártnak a gazdasági munka terén is be kell töltenie vezető szerepét, a központi és területi pártszerveknek kell országosan és helyileg is biztosítani gazdaságpolitikánk érvényesítését, az országos és helyi érdekek megfelelő összehangolását ...”

A megye pártszervezetei sokoldalúan elemzik a gazdasági munka hatékonyabb pártellenőrzésének új lehetőségeit.

Általános az a tapasztalat, hogy

az operatív vezetés feladatainak átvállalása, a részügyek intézgetése, a különböző helyi gazdálkodási hibák megoldása helyett a gazdasági tevékenység átfogóbb irányításával, a távlati feladatok és célok jó kidolgozásával, a gazdasági tevékenység politikai kihatásainak rendszeres elemzésével tudnak a pártszervezetek megfelelő színvonalon vezetni,

s a gazdasági területeken dolgozó káderek részére érdemi segítséget nyújtani. Tények igazolják, hogy a lényegi kérdésekre való összpontosítás, az anyagi és szellemi erők megfelelő összefogása, a fő irányok pontos kidolgozása anyagi alkotó erőként, a fejlődés ütemét gyorsító tényezőként jelentkezik a gazdasági építésben.

Ebből a tapasztalatból indult ki a Zala megyei párt-végrehajtóbizottság, amikor a közelmúltban részletesen megvizsgálta *a megye ipari és mezőgazdasági beruházási tevékenységének helyzetét, és tisztázta a további feladatokat.* A vizsgálat és elemzés középpontjában a megyében folyó ipari és mezőgazdasági beruházások összegezése, s az új létesítményeknek a foglalkoztatásra, a helyi adottságok hasznosítására, s végső soron az életszínvonal növekedésére gyakorolt hatása állt.

Pártunk IX. kongresszusa a kérdéssel kapcsolatosan rámutatott:

„... beruházáspolitikánkban erősebben kell érvényre juttatni a termelőberendezések fokozott korszerűsítésére irányuló tevékenységet. A beruházási feladatok megoldásánál komplex, az egész népgazdaságot áttekintő szemléletet kell érvényesíteni az eddig gyakorta tapasztalt ágazati szemlélettel szemben — amely elmaradásokra vezetett az előkészítő, kapcsolódó és járulékos beruházásoknál. A termelőerők területi elhelyezésében a jövőben is arra kell törekednünk, hogy folytatódjék a gazdasági és kulturális kiegyenlítődés az ország egyes területei között ...”

Zala megye iparának és mezőgazdaságának fejlesztése a kongresszus útmutatásának szellemében történik. A konkrét feladatokat a Politikai Bizottságnak Zala megye

általános helyzetéről és a továbbfejlesztéséről szóló határozata tartalmazza.

A Politikai Bizottság megállapította, hogy a megye korábbi nagyfokú elmaradottságából adódó és még mindig érezhető kedvezőtlen politikai, gazdasági és kulturális viszonyok megkövetelik a megye ipari fejlesztésének meggyorsítását. Ennek lehetősége a meglevő ipari üzemek további fejlesztésében, a földgáz és a fafeldolgozó ágazatok kiépítésében, valamint új len-, gyümölcs- és zöldségfeldolgozó iparágak telepítésében van. Ezen kívül alapvető beruházási feladatként jelölte meg a határozat — állami, vállalati és egyéni erőforrásokból — további lakások építését, s az elmaradott közmű- és szolgáltató hálózat fejlesztését.

A határozat óta javult a beruházások előkészítése, a közreműködő vállalatok együttműködése, s a kivitelezői munka minősége Az építőipari vállalatok az elmúlt időszakban jelentős lépést tettek előre a fegyelmezettebb és szervezettebb munkában. Nagymértékben segített ebben a kongresszusi —, illetve a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója tiszteletére kibontakozott jubileumi munkaverseny. Az 1966-ban üzembehelyezett állami és tanácsi beruházások értéke 480 millió forint volt. Ennek több mint kétharmada építési beruházás volt. Sajátos helyzetet teremt megyében folyó beruházások irányításában az a körülmény, hogy az idei terv meglehetősen feszített és a jelenleg folyó nagy beruházások ebben az évben lényegében befejeződnek.

E kedvező tapasztalatok összegezése mellett a beruházási tevékenységet azonban még számos területen javítani kell. Mindenek előtt fokozott figyelmet kell fordítani a gyorsabb kivitelezésre, az érdekelt szervek igényesebb együttműködésére, a gyakori kapkodás, az „ad hoc" módszerek felszámolására, a fejlesztési tervek tudományosabb, közgazdasági megalapozottságára.

A tapasztalatok azt igazolják, hogy

a hatékony és gyors beruházási tevékenység alapvető feltétele az érdekelt szervek közötti jó együttműködés. Éppen ezért minden szinten erősíteni kell a beruházó, a tervező és a kivitelező közötti elvszerű munkakapcsolatokat.

Május hónapban az egész munkát átfogó koordinációs megbeszélést tartottak az illetékes vezetők, illetve szakemberek. E megbeszélés fő témája: az 1967-es évi beruházások pontos befejezése, s az 1968-as évi nagy beruházások gondos és részletes előkészítése volt. E tanácskozás segített a jelentkezhető nehézségek felmérésében, a különböző vállalati érdekek egyeztetésében stb. Mindezzel együtt azonban a leghatékonyabb intézkedések kidolgozásában alapvető feladatok várnak az illetékes kommunista szakemberekre.

A beruházási tevékenység pártirányításának másik fontos területe: a kiemelt nagy beruházások. A párt-végrehajtóbizottság felkérte az érintett állami és gazdasági szervek kommunista vezetőit, hogy még az év első felében tegyenek intézkedéseket az — 1968-ban in-

duló — olyan nagy beruházások ügyében, mint például a Zalaegerszegen építendő házgyár, a hűtőház, az Egyesült Izzó nagykanizsai részlegének fejlesztése stb. Ezek a központi szervekkel folytatott konzultációk, a megye hatékonyabb — a népgazdasági lehetőségekkel és szükségletekkel összhangban álló — iparosítását szolgálják.

Állást foglalt a végrehajtó bizottság abban, hogy *a megye arányos és ütemes fejlesztése érdekében hosszú távú, céltudatos iparpolitikát kell folytatni.* Nagyobb figyelmet kell fordítani a beruházások gazdaságosságára, a beruházási költségek megtérülésének gyorsaságára stb. Több tapasztalat is azt követeli, hogy az eddigieknél *nagyobb gondot kell fordítani a beruházások megalapozottságára,* valamint a vállalati és személyi felelősség határozottabb érvényesítésére. Ezt mutatja például a csömödéri termelőszövetkezet 25 millió forintos költséggel épülő kertészete és víztárolója, amelyhez a szakemberek megállapítása szerint rosszul választották meg a területeket. A melegházak például olyan helyre épültek, ahol azok nagyobb esőzések alkalmával tartósan víz alá kerülhetnek.

Az egyes létesítmények hatékony üzemeltetésének, a kapacitás optimális kihasználásának egyik meghatározó tényezője a *közműellátás.* E területen a zalai beruházások még sok kívánni valót hagynak maguk után. Több létesítménynél is rendkívül lassan halad a megfelelő utak, a villany-, víz- s a csatornahálózat kiépítése. Különösen sürgős ez Zalaegerszeg és Nagykanizsa iparosodó térségeiben. Zalaegerszegen például mielőbb megépítésre vár, ugyanakkor mindezideig indokolatlanul lassan halad a szállítószalaggyár, a gyantagyár, valamint a Ganz-MÁVAG-közös szennyvízcsatorna rendszerének építése. E járulékos beruházások az új létesítmények gazdaságosabb üzemeltetésén túlmenően foglalkoztatást növelő, s a közegészségügyi viszonyokat javító tényezőként is jelentősek.

Éppen ezért a végrehajtó bizottság állást foglalt abban, hogy a tanácsok saját eszközeikkel is hatékonyabban segítsék a különböző járulékos létesítmények építését.

Fokozott mértékben igénylik a hatékonyabb pártirányítást *a mezőgazdasági beruházások,* amelyeknek ezévi összege meghaladja a 118 millió forintot. Ez az összeg 28 millióval nagyobb az előző évinél. A mezőgazdasági létesítmények korszerűsítésében, fejlesztésében jelentős helyet foglalnak el a termelőszövetkezetek saját erőből biztosított beruházásai. A pártszervezetek fokozott figyelmet fordítanak a helyi tartalékok feltárására, egyes anyagok gazdaságos helyi előállítására stb.

A mezőgazdasági beruházások az idei ráfordításokkal együtt is elsősorban a nagyüzemi gazdálkodáshoz nélkülözhetetlen állóalapok biztosítását jelentik, s még csak korlátozott mértékben jelentenek új munkaalkalmakat.

A falusi lakosság rendszeres foglalkoztatásának megoldása mind összetettebb politikai és társadalmi szükséglet. Számos termelőszövetkezetben a belső feszültség és a kereseti aránytalanságok egyik

forrása, hogy *elsősorban az asszonyok részére nem tudják az évi 110 napos foglalkoztatást biztosítani.* A tsz-tag asszonyok egy része emiatt nem szerezhet jogot a mind jelentősebb társadalmi juttatásokra. A termelőszövetkezetek egyrészében vonakodnak a családtagként dolgozó asszonyoknak a tsz-tagok sorába történő felvételétől. A megye mezőgazdaságának valóságos viszonyaiból kiindulva a megyei párt-végrehajtóbizottság állást foglalt, hogy a mezőgazdaság termelőerőinek fejlesztésében fokozott figyelmet kell fordítani a foglalkoztatási lehetőségeket bővítő létesítményekre. Megfelelő gazdaságossági számítások, piackutatások, s a szállítási lehetőségek elemzése alapján fokozni kell a különböző ültetvények telepítését, feldolgozó üzemek, s más segédüzemek létesítését.

A megye beruházási tevékenységében a jövőben is jelentős helyet foglal el *a lakásépítés.* A 325 millió forintos állami beruházásból 73 millió forintot lakásépítésre fordítottak az elmúlt esztendőben. 1967-ben állami erőből további csaknem 600 lakás épül a megyében. Ezen kívül jelentős az OTP öröklakás- és a KISZ ifjúsági házépítési akciója. A megyében — különösen az utóbbi években — sokat fejlődött a lakásépítkezések szervezettsége, üteme és minősége is. Ennek ellenére *több tapasztalatból is arra következtethetünk, hogy mindmáig nem megfelelő a lakásépítkezések területén az érdekelt szervek közötti együttműködés.*

A végrehajtó bizottság felhívta az érintett tanácsi szervekben, pénzintézeteknél, tervező és kivitelező vállalatoknál dolgozó kommunistákat, hogy a jövőben határozottabban kerüljön a munka előterébe a lakásépítkezés.

Fordítsanak nagyobb figyelmet az ifjúsági lakásépítési akcióra, keressék a lakásépítkezések további társadalmasításának lehetőségeit.

Az építési beruházások gyors és hatékony megvalósításával összefügg *az építőipari kapacitások igénybevételének a fontossági elvek alapján történő minősítése,* s az egyes munkáknak az állami, a tanácsi és a szövetkezeti építőipar közötti felosztása. A végrehajtó bizottság felkérte az illetékes szerveket, hogy az Építésügyi és Városgazdálkodási Minisztériumban járjanak el annak érdekében, hogy a Zala megyei Állami Építőipari Vállalat elsősorban a megye területén tevékenykedjék. Ugyanis *miközben a megyei építőipari vállalat jelentős munkákat végez a megye határain túl, a megyén belüli beruházásokhoz szükséges kapacitás csak részben áll rendelkezésre.*

Azzal együtt, hogy a különböző létesítményeknél — a pártszervezetek hatékonyabb ellenőrző tevékenysége, a színvonalasabb vezetés, a szocialista brigádmozgalom kibontakozása nyomán — *jelentős mértékben javult a társadalmi tulajdon védelme,* az elért eredményekkel mindmáig nem lehetünk elégedettek. Nem csökkentek megfelelően a társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett lopások, s meglelhető még a különböző építkezési anyagok hanyag, pazarló kezelése is. Az egyik nemrég átadott zalaegerszegi építkezés közelében

például nagymennyiségű vasanyagot találtak „elföldelve". (Az elhagyott vasanyagra az útépítő gépek rákordták a földet.) E tapasztalatok alapján a végrehajtó bizottság felhívta az illetékes pártszervek és pártalapszervezetek figyelmét, hogy

követeljenek határozottabb felelősségrevonást a társadalmi tulajdon lelkiismeretlen kezelőivel szemben, fejtsenek ki hatékonyabb politikai munkát a pazarlások felszámolására, gazdasági vezetőknél pedig érjék el a drága építőanyagok, eszközök és szerszámok gondosabb, szigorúbb őrzésének megszervezését.

A beruházási célok kidolgozásában és azok megvalósításában hosszú évek óta *jelentős tevékenységet fejt ki az országgyűlési képviselők Zala megyei csoportja.* A képviselőcsoport már az elmúlt ciklus alatt is rendszeresen figyelemmel kísérte a beruházások ütemét, s a különböző építkezési, valamint gépberuházásokhoz egyaránt értékes segítséget adott. Jellemző példa a Zalaegerszegi Ruhagyár hosszú évek óta húzódó raktárügye. Gyors intézkedés akkor történt, amikor a Zala megyei képviselőcsoport elnöke a könnyűipari miniszterhez fordult. A megkeresést követő néhány nap alatt kedvező döntés született és ma már folyik a raktár építése. *A párt-végrehajtóbizottság nagyra értékeli a képviselőcsoportnak a megye fejlesztésében kifejtett munkáját és azzal a kéréssel fordult hozzá, hogy a jövőben is segítse a megye beruházási tevékenységét.* A törvényhozás megnövekedett szerepével, a Parlament ellenőrző tevékenységének kibővítésével országgyűlési képviselőinknek fokozott lehetőségük nyílik a társadalmi és helyi érdekek sokoldalúbb egyeztetésére, valamint a helyi vezető szervek munkájának hatékonyabb segítésére.

Újvári Sándor,
a Zala megyei pártbizottság titkára

Ágoston László,
a Zala megyei pártbizottság
osztályvezetőhelyettese

Tanácskozások a Balaton partján

A Pártélet múlt havi számában olvastunk a veszprémi elvtársak idegenforgalommal kapcsolatos kezdeményezéseiről. A Balaton somogyi partjának két járása — a fonyódi és a siófoki — hasonló körülmények között él, nálunk is sok változást hozott a fejlődő idegenforgalom, s e változás az év nagy részében befolyásolja politikai és gazdasági tevékenységünket. Járási pártbizottságaink évente rendszeresen értékelik az e téren végzett munkát, párttaggyűléseken, üzemi tanácskozásokon beszélünk a kommunisták feladatairól. Néhány hete a somogyi Balaton-part községi párttitkáraival, a Vendéglátóipari Vállalat és az Idegenforgalmi Hivatal vezetőivel

tartottunk eszmecserét. Tanácskozásunk résztvevői közül többen úgy vélték, hogy „elkéstünk" a beszélgetéssel. Végül azonban kialakult az a vélemény, hogy az idényfeladatok mellett sok olyan változó és állandó tennivalónk van, amelyek a pártnak, a tanácsnak s a társadalmi szerveknek rendszeres, egész évi programjába tartoznak.

Gazdasági és politikai haszon

Az őszi járási pártértekezleteken ilyen értelemben foglalkoztunk a Balaton-part helyzetével, tudatformáló és azt befolyásoló jelentőségével, politikai, gazdasági hatásával. Megállapítottuk, hogy nyáron itt találkozik az ország több százezer dolgozója a szociális gondoskodás gyakorlatával, itt találkoznak a testvéri országok (csehek, lengyelek, németek stb.) és hazánk üdülői, itt ismerkedik a Nyugatról jött vendég a szocialista Magyarországgal. Az eszmecserében nagy tehát a lehetőségünk és egyben nagy a felelősségünk.

Természetesen vannak, akik a politikai és ideológiai eszmecserék várható erősödése miatt ellenzik az idegenforgalom nagyobb arányú fejlesztését, noha az világszerte és objektíve fejlődik. Mások csak azt a gazdasági előnyt látják, hogy — hasonlítva más népgazdasági ágazatokhoz — kisebb ráfordítással termelünk meg egy dollárt, tehát még „hajbókolni is érdemes". Idénymunka — idénygondolkodás: így összegezte e magatartást egy párttitkárunk. Mindkét elv káros gyakorlatot szül, s a fejlődés valódi és egyedül lehetséges útja — hazafias büszkeséggel és vendégváró szeretettel fogadni a testvérországokból és a Nyugatról érkezőket egyaránt. Az utóbbiak többsége az aggályok ellenére is jószándékú kíváncsi, aki nacionalista és ideológiai előítéletekkel érkezik, de sok értékes tapasztalatot szerezve, élményekkel gazdagon távozik hazánkból. (Itt most nem beszélünk a német, francia, lengyel, cseh stb.) kommunistákról, akik gyakran felkeresik pártszervezeteinket, felvilágosítást kérnek politikai kérdésekben vagy meg kívánnak ismerkedni járásaink gazdasági életével.)

Megyei pénzintézeteink az elmúlt évben 41 millió forintért váltottak be külföldi valutát. Ez az esztendő pénzben is, politikai eredményekben is többet ígér. Az elő- és utóidény bevezetése máris férőhely bővülést jelent, noha az ellátásban a régi gyakorlat még szószerint félmegoldásokat is szül. (Tavasszal például a megnyílt szállodák fél alkalmazotti létszámmal működtek.) Jó ugyanis az, ha a nyugati turisták — mint pl. a svájciak az elmúlt évben Balatonlellén —, meglepődnek a korszerű épületeket, a pihenő- és fürdőszobákat (!), a szabad életet látva, de nem lenne jó, ha a személyzet híján az abroszok, az ágynemű és a folyosók piszkosak maradnának. Megállapítottuk tehát, hogy a balatoni idény a korábbi megszokásoktól eltérve meghosszabbítható, de a vendéget mindenkor teljes ellátás illeti meg.

A korszerű befogadóképesség növelése sokrétű, bonyolult feladat, s járásainknak azért is jelent megoldandó feladatot, mert az irá-

nyítás és fejlesztés több gazdához tartozik. Ez év első negyedében 120 ezerrel több külföldi érkezett hazánkba, mint ugyanebben az időszakban tavaly. Ugyanakkor az elmúlt évben két járásunk területén több mint 80 ezer vendéget — közöttük több mint 10 500 külföldit —, magánházaknál kellett elszállásolni szállodai férőhely hiányában. Ez a megoldás kevésbé kulturált, gazdaságilag és politikailag több gondot jelent. Az idénynyújtással egyetemben tehát gondolkoznunk kell majd az új létesítmények téliesítésén, illetve a melegvizű fürdők (pl. Fonyód) gyorsabb kiépítésén. Ez munkát ad a tanácsnak, a megyei beruházóknak, s a központi szerveknek is.

Tudatformálástól a helytállásig

Felmerült egy speciális pártoktatási forma létrehozásának szüksége is. Ez magában foglalná a két világrendszer kialakulásának és fejlődésének, a demokrácia tőkés és szocialista értelmezésének, a testvérországok életének, népi demokráciánk gazdaságpolitikájának elemzését, egy vagy két nyelv alapfokú tanulása mellett. Hasznosítható lenne ez a forma az üdülőhelyi pártszervezeteknél, és a vendéglátóipari vállalatoknál is.

Hasonlóképpen meg kell oldani az üdülési ellátó hálózat távlati szakemberszükségletét. Erről a titkári értekezleten sok szó esett. A két járás területén, mintegy 11 ezer fő dolgozik nyaranta ideiglenesen, miközben a vendéglátóipar törzslétszáma 3400 fő körül mozog. A vendéglátóipari vállalat vezetője úgy vélte: szükséges lenne a környék gimnáziumaiban, (Hévíz, Kaposvár) biztosítani az alapfokú vendéglátóipari és idegenforgalmi képzést, mert az ország távoli részeiből nyaranta ideérkező felszolgálók inkább csak üzletet látnak a kiküldetésben. Közülük sokan a nyugdíj előtt állnak. Az új és helyi szakember gárda kinevelése persze néhány évet venne igénybe, s addig a vendéglátó vállalati pártszervezetekre hárulna az a feladat, hogy a Balatonra küldött dolgozóikat alaposan felkészítsék a nyári munkára. A talpraesett és hazafias idegenvezetőről szólt megbeszélésünk egyik példázata: a környék szépségeinek bemutatása után egy nyugati vendég az országút menti laktanyánál érdeklődni kezdett: „milyen fegyvernem van itt?" „Kérem — válaszolta az idegenvezető — én háziasszony vagyok, de ha akarja, megállítom a buszt, és megkérdezheti a katonát..."

Alapszervezeteink arra ösztönzik a dolgozókat, hogy ne térjenek ki a politikai viták, beszélgetések elől. Elért eredményeinkre legyenek büszkék és azokat elsősorban mindig saját múltunk távlatában értékeljék. A titkári tanácskozáson hangzott el annak a látrányi tsz-tagnak példája, aki büszkén mutatta új házát, gyarapodó gazdaságát, teli borospincéjét — miközben nyugatról érkezett vendége „sírta" vissza az egyéni gazdálkodás idejét. Egy másik példa a pesti beutaltról szólt, aki egy nyugati vendég kérdésére („Milyen szép táskája van, külföldi?" — „Ez bizony magyar, a férjemék gyárában készül.") vá-

laszolva jelentős üzletkötést hozott létre a külföldi vevők és hazai gyártók megelégedésére. Egyik titkárunk összegezett így tanácskozásunkon: becsületes úton eladhatjuk termékeinket, megoszthatjuk meleg napsugarunkat, de nem bocsáthatjuk áruba a nemzeti önérzetet.

Társadalmi összefogással

Tanácskozásunkon jólesően hivatkoztunk arra, hogy a Balaton-part az egész ország kincse, a nemzetközi politikai és ideológiai eszmecserék színtere lehet. Felmértük azt is, hogy ebben az eszmecserében községeink pártszervezeteinek erejét növelni kell. Társadalmi összefogással, más pártszervezetek segítségével kitűzött céljainkat gyorsabban megvalósíthatjuk.

A járáson kívüli — megyei és állami központi — szervektől várjuk a beruházási és szakember utánpótlás megoldásán kívül a szórakozási lehetőségek biztosítását. Esős időszak esetén ugyanis nem tudunk megfelelő programot biztosítani bel- és külföldi vendégeinknek. Jó időben viszont kevés a sportlétesítményünk és a megfelelő látványos sportesemény.

Ugyanakkor a magunk részéről is megtesszük a szükséges lépéseket. A két járás Balaton-parti községeinek lakóit egész évben befolyásolja a vendéglátás, ezért az itt működő pártszervezeteknek e kérdéssel egész esztendőben foglalkozniok kell. Sok szó esett a helyi tanácsok feladatairól, időben kell elvégezni az idényeleji munkát, hogy mindig tiszta községek, választékos boltok várják az ide érkezőket. Van feladata a tantestületeknek és iskolai pártszervezeteknek, hogy az idénymunkát vállaló diákok és pedagógusok között növekedjék az udvarias és szilárd világnézetű vendéglátók száma. A Hazafias Népfront és a Nőtanács hozzájárulhat a „Tegyünk többet Somogyért"-mozgalom keretében községeink esztétikus és szocialista vonásainak növekedéséhez. S nem utolsó sorban jóhírünk növelése érdekében rendszeresen beszélgetni kell a fizetőszolgálati szoba-tulajdonosokkal, kiskereskedőkkel stb. A szocialista vendéglátás tehát széles körű rétegpolitizálást is kíván.

Járásaink területén nyújtott idény esetén 5—6 hónapig találkoznak szocialista hazánk állampolgárai, a testvérnépek dolgozói s a tőkés társadalomból érkezett, különböző ideológiát valló vendégek. Érdekükben tanácskoztunk, eszmecserénk az ismertetett gondolatokat és kezdeményezéseket ébresztette a balatonföldvári tanácskozás résztvevőiben. Hisszük, hogy megbeszélésünk termékenyítően hatott nem csupán járásaink életére.

Pintér Lajos,
a siófoki JB munkatársa

Frankberger Mihály,
a fonyódi JB munkatársa

Válasz az olvasók kérdéseire

Vétett a centralizmus ellen?

Még az országgyűlési képviselő és tanácstagi választási kampány során kezdődött egyik vidéki városunk alapszervezetében a jelölésekkel kapcsolatban egy vita, amely lényegében a demokratikus centralizmus értelmezése körül folyt.

Az eset a következő: a jelölőgyűlés előtt az alapszervezet egyik tagja — még nem ismerve a Népfront jelöltjét — munkatársaival arról beszélgetett, hogy kit tartanának alkalmasnak országgyűlési képviselőnek.

Ennek hire eljutott a pártbizottsághoz és mind az alapszervezet titkára, mind a pártbizottság elmarasztalta az elvtársat azzal, hogy nincsen joga ilyen kérdésről beszélgetni. (Megjegyezzük, hogy a jelölőgyűlésen a szóban forgó elvtárs és a beszélgetők a Hazafias Népfront jelöltjére szavaztak.)

A kérdés az, vétett-e az említett elvtárs a pártfegyelem, a centralizmus ellen? A pártdemokráciából következik, hogy amíg egy kérdés nincs eldöntve, a párttag joga és kötelessége, hogy azzal kapcsolatban véleményét, javaslatait, elgondolásait kifejtse s ezzel hozzájáruljon a kérdés helyes eldöntéséhez. Ez vonatkozik politikai és személyi kérdésekre egyaránt. A párton belüli demokrácia leglényegesebb eleme: a párttagok bevonása a párt politikájának kialakításába, a kérdések eldöntésébe.

Ez természetesen csak vita és véleménycsere útján mehet végbe. Vannak elvtársaink, akiket aggasztanak ezek a viták, mert attól tartanak, hogy ez az egység rovására megy. Holott, mint ezt az elmúlt évek tapasztalatai is bizonyítják — az egység és a vita nem ellentétesek egymással, ellenkezőleg: feltételezik egymást. S minden pártvezetőség elemi kötelessége, hogy az elhangzott reális véleményeket, észrevételeket és javaslatokat érdemben megítélje és a határozat kialakításában figyelembe vegye. Ezeknek az elveknek a betartása teszi lehetővé, hogy a párt minden tagja valóban magáénak érezze a párt határozatait.

A dolog másik oldala, hogy a párttagoknak megjegyzéseiket, véleményeiket pártszerű fórumon segítően kell megtenni. S természetesen, ha már egy kérdést eldöntöttek és határozatot hoztak, akkor ez a határozat kötelező mindenkire, akármi volt is előzőleg az álláspontja. Semmiféle eltérő vélemény nem menthet fel valakit a határozat végrehajtása alól.

Mindezeket az alapelveket figyelembe véve a levélírók nem követtek el semmilyen hibát, vagy pártszerűtlenséget. Természetes, hogy gondolkodó emberek lévén (hisz azért lettek kommunisták) ilyen horderejű politikai kérdésről, mint a választások és az országgyűlési képviselőjelölt személye, beszélgettek párttagok és pártonkívüliek egymással. Ebben nincs semmi pártszerűtlen, vagy hibás magatartás.

L. V.

A munkásmozgalom baranyai emlékei

Az MSZMP Baranya megyei végrehajtó bizottsága az elmúlt év elején úgy határozott: egy bizottságot hoz létre, amely kidolgozza a munkásmozgalom megyei emlékei megörökítésének tervét. A bizottság munkája alapján számba vették azokat a személyeket, akiknek a megye munkásmozgalmában érdemeik voltak, felkutatták, hogy eddig kiknek az emlékeit örökítették meg s javaslatokat tettek a végrehajtó bizottságnak a további feladatokra.

Ez év elején a megyei végrehajtó bizottság ismét napirendre tűzte ezt a kérdést. A megbeszélés alapján 1967-ben a megyei pártbizottság kiadásában megjelentetik a munkásmozgalom kiemelkedő Baranya megyei alakjainak biográfiáját, ebben ismertetik legfontosabb életrajzi adataikat, politikai tevékenységüket, emlékük megörökítésének módját és helyét. A KMP megalakulása 50. évfordulója alkalmából 1968-ban kiadják a megyei munkásmozgalom válogatott dokumentumainak első kötetét. mely kezdeti lépésektől az 1918-ig terjedő időszakot fogja át. A dokumentum-kötet szerkesztésében a Dunántúli Tudományos Intézet vezetésével több, e kutatómunkával már eddig is foglalkozó szakember vesz részt. Az elkövetkező időszakban Újmecsekalján Leninszobrot avatnak, Komlón Kun Béla alakját örökítik meg, s emléket állítanak a náciellenes harcokban részt vett „Petőfi brigádnak". 1969-ben kerül sor Pécsett a munkásmozgalom megyei mártírjai és hősei emlékművének felállítására.

A megyei párt-végrehajtó bizottság javasolta a megyei és Pécs városi tanácsnak, hogy jövőben az új utcák elnevezésénél, illetve az utcanév változásoknál a helyi tanácsok mindenekelőtt a munkásmozgalom megyei alakjainak emlékét örökítsék meg. S ebben már támaszkodjanak a kutatások eredményeire, adataira.

Javasolta a végrehajtó bizottság, hogy a KISZ, a Népfront, a mozgalmi szervek a párt megalakulása és a Tanácsköztársaság kikiáltása 50. évfordulója alkalmából kezdeményezzenek társadalmi mozgalmat annak érdekében, hogy a munkásmozgalom megyei alakjairól elnevezett utcákban szerény kivitelű emléktáblákat helyezzenek el, amelyek méltatják a névadó életútját. érdemeit és ezeknél a tábláknál az évfordulós ünnepeken koszorúzással adózzanak az elődök emlékének.

Mitzki Ervin

Hozzászólás...

Hét órakor kezdődött volna a kongresszusi anyag vitája, amikor berobbant Magda elvtársnő — így hívja őt mindenki a körzeti alapszervezetben. Pirosan-hevesen kérte a propagandista elnézését, de valamit még a vita előtt el kell újságolni...

*

...Szóval délután megyek a piac melletti húsboltba. A sorba nyolcadiknak álltam, látom, hogy a pulton csupa fej van meg csülök. Az asszonyok engedelmesen várnak a sorukra, pusmognak, mérlegelik, mit vegyenek a kevés választékból. Ekkor átellenből belép egy kofa, a segéd vonul hátra, csitt-csatt, csörren a papír, hozzák ki a rejtélyes csomagot. Először csak meglepődtem, de azután belép egy asszonyság... „Gyurikám, tudja..." — szól negédesen, a segéd megint megy hátra, megint hallom, hogy csitt-csatt, csörren a papír, s ismét csak hoznak ki egy rejtélyes csomagot... Én akkor már nem tudtam megállni...

*

— Drága elvtársnő, ha lehetne... — kezdte mondani a fiatal propagandista, mert múlott az esti idő. De mivel látta, hogy az asszonyok milyen érdeklődéssel hallgatják a közjátékot, visszavonult a jegyzetei mögé. Magda asszony nem is zavartatta magát.

*

...Szaladok a szomszéd árudába, a pénztárostól kérek egy tantuszt, hogy telefonálok. Kérdik, mi baj? Mondom az ismerősömnek az iménti esetet. „Itt van a mérlegelésnél éppen a vállalati ellenőr" — közli, s én nagyon megörültem. Viszem az ellenőrt magammal, megyünk hátra a húsbolt raktárába, hát vagy húsz kiló karaj, oldalas, meg tarja lóg a hűtőkampókon. Az üzletvezető sápadozik, az ellenőr jegyzőkönyvez, én meg mondom a szöveget... A segéd szabadkozik: „Én csak a magam részét adtam ki a hölgynek..." Igen? — kérdem —, hát akkor a kofának milyen részt adott? S maguk talán vegetáriánusok? Dühbe gurultam: én most elmegyek zöldséget venni, de mindjárt visszajövök. Kíváncsi vagyok, mi lesz itt addig? Mire visszaértem, a színhúsok is ott voltak a fej meg a csülök mellett, mindenki azt kapott, amit kért... Akkor vettem ezt a kiló karajt. — Hiába, sok bőrös árut kaptunk, azt is el kell adni — mentegetőzött a segéd. Hát mit szóltok ehhez?

*

Az asszonyok megértően szörnyülködtek és helyeseltek. Ismerik ők a kereskedelem visszásságait, no meg elvtársnőjük rátermettségét. A propagandista kis sóhajjal az órájára nézett, tíz perc elment az értékes órából.

— Szóval legutóbb a párt vezető szerepéről volt szó. Ha jól emlékeznek, arról beszélgettünk, hogy ez megnyilvánul az állami és tömegszervezetek megfelelő irányításában, a helyes káderpolitikában, de minden egyes kommunista egyéni magatartásában, közéleti tevékenységében is... Hát akkor nézzük: ki lesz az első hozzászóló?

— Magda volt... — mondták az asszonyok.

(J. L.)

Az első lépések...

Amikor először közölték vele, hogy a Hideghengermű Technológiai pártalapszervezete titkárának jelölik, — tiltakozott. Azzal érvelt, hogy ilyen feladatra ő még nem elég érett. Attól tartott, hogy üzemvezetőnek és párttitkárnak lenni egyszerre — mivel mindkettőt meg kell tanulnia — több annál, semhogy eleget tudjon tenni. Ugyanakkor arra is gondolt, hogy fiatal kommunista mérnöl létére vállalnia kell, hiszen bíznak benne.

És úgy történt, ahogy előre látni lehetett: a múlt év szeptemberében megválasztották párttitkárnak. Éppen Angliában tartózkodott. Tanulmányozta az ónozott lemezek gyártását, s készült arra, hogy az ország első, — a Dunai Vasműben telepítendő — ónozott lemezeket gyártó üzemét vezesse.

*

Valóban nehéz feladatra vállalkozott. Egy olyan üzem indítása, amelynél hazai műszaki tapasztalatokra nem támaszkodhat, — nagy gyakorlattal rendelkező mérnökök számára is teljes igénybevételt jelent. Az idő múltával Hanák János fiatal mérnök-üzemvezető és párttitkár arról beszél: mit végzett eddig, milyen tervei vannak.

A legdöntőbb tapasztalat, hogy össze tudta egyeztetni kettős tevékenységét. Mint párttitkár, első lépésként a párthatározatok alapos áttanulmányozását és megértését, a terület belső problémáinak és gondjainak megismerését tűzte ki célul. Sok tennivaló, megoldatlan feladat várt elintézésre. Meg kellett ismernie az embereket, magatartásukat, cselekedeteik indító okait.

*

Még párttitkársága kezdetén tapasztalta, hogy akad olyan párttag, aki rendszertelenül jár a taggyűlésekre, arra hivatkozik, hogy több éves párttagsága ellenére méltánytalanul bánnak vele. Ezt az érvet természetesen nem fogadta el. Hiszen a párttag vélt sérelme miatt nem kerülhet szembe a taggyűléssel. Még akkor sem, ha valakinek valóban jogos sérelmei vannak. Ellenkezőleg a taggyűlés éppen az a fórum, ahol a párt tagjai — személyre való tekintet nélkül — felvethetik a problémákat. Akkor is, ha ez csak egyes embereket érint.

Ezt megértetni — az érem egyik oldala. De a párttitkárnak messzebb kell látnia. Fel kell ismernie, miért jut ilyen merőben helytelen álláspontra egy-egy párttag.

És a válasz? Többet kell törődni — és nemcsak általában — az emberek ügyeivel. S ebbe beletartoznak a párttagok is. Sőt mi több, itt kell kezdeni a megismerést. A párttagok magatartása nagyban befolyásolja az üzemi közhangulatot, szemléletet. De ha egyes elvtársak saját sérelmeikkel vannak elfoglalva — érthetően — nem veszik észre a körülöttük zajló életet. Vagy még rosszabb: sötét szemüveggel néznek mindent, helytelen következtetéseket von-

nak le az eseményekből. Ez árt az üzemnek, az egyes embereknek is.

*

Dolgozni, és főleg jól dolgozni csak nyílt, őszinte légkörben lehet. Első tehát ennek megteremtése. Úgy ítélte meg, hogy ez nemcsak egyszerűen a további munka, az együttműködés feltétele, hanem a gazdasági, politikai vezető kötelessége is.

Az alapszervezet területén mintegy ötven párttag dolgozik, különböző munkahelyeken. A pártvezetőség minden párttag gazdasági vezetőjével beszélt, véleményt kért munkájukról, majd saját tapasztalataikkal kiegészítve beszélgettek a párttagokkal. Rövidesen mindenki sorra került. S a hatás? Nagyon elgondolkoztató. Úgy tűnik: saját ügyeikben, gondjaikban túlságosan keveset jutnak szóhoz a mi elvtársaink, pedig mennyire igénylik, s milyen nagy szükség is lenne rá.

Hanák János párttitkár szerint nem végeztek kampánymunkát, mert mindezt a rendszeres politikai nevelőmunka szolgálatába kell és lehet állítani. A megállapítások és vélemények, amelyeket a párttagok mindegyikével közöltek, a rájuk vonatkozó álláspontot tükrözik. A változásokat, az emberek fejlődését a vezetőségnek továbbra is figyelemmel kell kísérni. És főleg segíteni, irányítani kell ezt a feladatot.

Végeredményben ez az alapszervezet belső szervezettségének, a politikai munka hatékonyságának elengedhetetlen feltétele. A párttitkár, a mindössze 28 éves mérnök, ma üzemet vezet — angol nyelvet tanul, s készül a filozófia államvizsgára. Sokat vállalt, mondhatni, hogy ideje percről percre szervezett, de a jól végzett munka örömével telítődik. Hogy ez nem könnyű? Maga is érzi, de ma már megmosolyogja korábbi állítását, hogy „nem elég érett" arra, amit tennie kell.

*

Vállalt munkája teljesítésében segítik a kommunisták és a pártonkívüliek. A segítség, az együttműködés és az elismerés pedig a további eredményes munka biztos záloga.

Koréh Sándor

Helyreigazítás:

Júniusi számunk 101. oldalán az aláírás helyesen: Mérten Lajos, az MSZMP Komárom megyei Bizottság I'TO helyettes vezetője.

Fontosabb cikkek jegyzéke

(1967. május 11—június 10.)

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Faragó Jenő: Vezető szerep és kezdeményezés (V. 11.); Kárpáti Sándor: A serdülőkorúak a KISZ-ben (V. 13.); Faragó Jenő: Községpolitika és pártmunka (V. 17.); Dojcsák János: Vita az üzemi pártmunkáról (V. 21; Az új gazdaságirányítási rendszer körülményei közt végzendő üzemi pártmunkával foglalkozó vitaindító cikk); Máté György: Tiszta eszme, tiszta eszközök (V. 28.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Nagy László—dr. Szűrös Mátyás: A Német Szocialista Egységpárt VII. kongresszusa (6.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Erkki Salomaa: A Finn Kommunista Párt új programja (5.); Rolf Döring: A pártdemokrácia és a szocialista demokrácia fejlődése (5.); A Német Szocialista Egységpárt VII. kongresszusának előkészítése során kibontakozott vitákkal foglalkozó cikk); Tigani Babiker: A szudáni kommunisták kongresszusa előtt (5.).

IFJÚ KOMMUNISTA — Novák György: A KISZ-csúcsvezetőségek feladatairól (5.)

TANÁCSOK LAPJA — Kovács Ottó: A tanácsapparátusban működő pártszervezetek munkájáról (V. 25.).

KÖZNEVELÉS — A közép- és szakmunkásképző iskolák és KISZ-szervezeteik együttműködése (VI. 9.); dr. Kurucz Imre: A KISZ partner a nevelésben (VI. 9.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Márton Miklós: A bank és a vállalati önállóság (V. 12.); Májustól januárig (V. 14. A gazdaságirányítási rendszer reformjára való felkészüléssel foglalkozó cikk); A SZÖVOSZ VI. kongresszusával foglalkozó cikk és a kongresszusról közölt tudósítások (V. 14—18). F. J.: A műszaki kutatások összehangolása (V. 17.); Földes István: A vállalati részesedési alap felhasználása és a dolgozók anyagi ösztönzése (V. 23.); dr. Rédei Jenő: Konjunktúrakutatás, piackutatás és vállalati üzletpolitika (V. 24.); A kiváló tsz-ek vezetőinek a szerkesztőségben tartott ankétjáról közölt összefoglaló (V. 27.); Almási István: Hogyan javulhat a sertéshúsellátás? (V. 30.); Rózsa József: Munkaerő-gazdálkodás az új mechanizmusban (VI. 6.); F. I.: A költségvetési szervek gazdálkodása az új mechanizmusban (VI. 7.); A gyenge tsz-ek fejlesztéséről tartott ankét összefoglalója (VI. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Földes István: Veszélyezteti-e a vállalati önállóság a fogyasztók érdekeit? (6.); Horváth László: Tudományos illúziók és valóságos gondok (6.); Hozzászólás a vállalatvezetés néhány gyakorlati kérdéséhez); dr. Márton Géza: Döntés-előkészítés és a vezetők kiválasztása (6.); Hozzászólás a „Vállalatvezetés az új mechanizmusban" c. eszmecseréhez); Kis közgazdasági lexikon (6.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — A Szovjetunió ma (5.); Tények és számok. Az összeállítás 1. és 2. részét a 3. és 4. szám közölte); Nyikolaj Lagutyin—Vlagyimir Majer: A szovjet nép jólétének emelkedése (5.); A KGST-országok gazdasága 1966-ban (5. Szemle).

FIGYELŐ — Dr. Korom Mihály: A vállalat az új gazdasági mechanizmusban (V. 24.); —ie—: Anglia és a Közös Piac (V. 24.); Zentai Béla: Tájékoztatás az új mechanizmusban (V. 31.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Michel Bosquet: A rossz lakásviszonyok köztársasága (6. A francia lakáshelyzettel foglalkozó cikk).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Vitányi Iván: Alkotás vagy „integráció"? (V. 13.); Márkus György: Öncélúság és társadalmi elszigeteltség (V. 25. Jegyzetek

a mai amerikai filozófiáról); Hanák Péter: A kiegyezés történelmi helye (V. 27. Az 1867-es kiegyezéssel foglalkozó cikk); Kéri Elemér: Ideológia és társadalmi cselekvés (VI. 3.); Fukász György: Technikai forradalom — társadalmi forradalom (VI. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Interjú Nyers Rezső elvtárssal a szövetkezetek gazdasági szerepéről és a szövetkezeti tulajdon szocialista jellegéről (6.); Sánta Ilona: Vita és egység a pártban (6.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Az Októberi Forradalom és a proletár internacionalizmus (5.); Franz Muhri: Az osztrák munkásmozgalom perspektívái (5.); Roque Dalton—Victor Miranda: A latin-amerikai forradalmi mozgalom jelenlegi szakaszáról (5.); F. Mieres—C. Medina: A strukturális válság és leküzdésének útjai (5. Latin-Amerika problémáival foglalkozó cikk); Andrej Borodajevszkij: Lenin tanítása az imperializmusról (5. Beszámoló marxista tudósok nemzetközi konferenciájáról (5.).

VILÁGOSSÁG — —an—: A dialógus dialektikája (5.); Tarján Imre: Populorum Progressio (5. VI. Pál pápa új enciklikáját ismertető cikk); B. Gy.: Gazdagodik a valláskritikai irodalom (5. A Kossuth Könyvkiadó néhány kiadványát ismertető cikk).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Idris Cox: Afrika jövője — kapitalizmus vagy szocializmus? (6.); Sz. Menysikov: John Galbraith és az „új ipari társadalom" (6.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Todor Zsivkov elvtárs és Leonyid Brezsnyev elvtárs beszéde a szófiai bolgár—szovjet barátsági nagygyűlésen (V. 13.); Európa békéje és a Varsói Szerződés (V. 14.); A Péter János külügyminiszter és Marko Nikezics jugoszláv külügyminiszter jugoszláviai tanácskozásairól kiadott közös közlemény (V. 14.); Rónai Mihály András: Texas a Balkánon (V. 14. A görög eseményekkel foglalkozó cikk); Avar János: A Kennedy-forduló (V. 17.); Az NDK párt- és kormányküldöttségének hazánkban tett látogatásáról közölt tudósítások (V. 19—20); A Magyar Népköztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság közötti barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződés szövege (V. 19.); Kádár János elvtárs és Walter Ulbricht elvtárs beszéde az NDK párt- és kormányküldöttségének hazánkban tett látogatása alkalmából rendezett budapesti barátsági nagygyűlésen (V. 20.); A szovjet kormány nyilatkozata a közel-keleti feszültségről (V. 24.); Az Egyesült Államok „magas szintű" szovjetellenes kampánya (V. 28. A Pravda cikkének ismertetése); Az országgyűlés külügyi bizottságának nyilatkozata az USA vietnami agressziójáról (V. 28.); Fábián Ferenc: Az ugródeszka készen áll (VI. 3. Thaiföldnek a Vietnam elleni agresszióban való szerepével foglalkozó cikk); Patkó Imre: Merről fúj a válság szele a Közel-Keleten? (VI. 4.); A magyar kormány nyilatkozata a közel-keleti háborús konfliktusról (VI. 7.); Pullai Árpád elvtárs felszólalása a vasutasok szakszervezete VII. kongresszusán a közel-keleti eseményekről (VI. 7.); A szocialista országok párt- és állami vezetőinek moszkvai tanácskozásáról kiadott nyilatkozat a közel-keleti helyzetről (VI. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Nemes Dezső: A Karlovy Vary-i értekezlet (6.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Adam Kruczkowski: Európa békés fejlődéséért (5.); J. Schleifstein: Bonn külpolitikája — legenda és valóság (5.).

MAGYAR NEMZET — Matolcsy Károly: Európai realitások (V. 14.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Az európai kommunisták szava (6. Az Izvesztyijának a Karlovy Vary-i értekezlettel foglalkozó cikke); Az Egyesült Államok és Vietnam (6. A Democratie Nouvelle különszámának utószavaként közölt kerekasztal-beszélgetés); Günther Rose: Bonn „hajlékony" Kelet-Európa-politikája (6.); G. Siskin: Fulbright szenátor aggodalmai (6. A szenátor tavaly megjelent könyvét ismertető cikk).

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
FOLYÓIRATA

XII. ÉVFOLYAM, 9. SZ. SZEPTEMBER

TARTALOM

Rappai Gyula: Új, nagy erőpróba előtt — — — — — 3

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Tóth József: Pártszervezetek a mezőgazdasági üzemekben 7
Szabó Gusztáv: Vállvetve a néppel — — — — — — — 14
Béres Tibor: Százezrek egészsége és szórakozása — — — 20

A GAZDASÁGI MECHANIZMUS REFORMJA

R. I.: A járási pártbizottságok megnövekedett feladatai — 22
Kakuk Józsefné: Érdekes vita a Pamutnyomóipari Vállalatnál — — — — — — — — — — — — — 30
K. L.: Az új gazdasági mechanizmus előkészítése Zala megyében — — — — — — — — — — — — — 33
Demeter Béla: A minőségi munka ösztönzése — — — 35
Az új gazdaságirányítási rendszerről szóló határozatok és a felhasználásra ajánlható cikkek (Téglási L.) — — 37

A NAGY OKTÓBER 50. ÉVFORDULÓJÁRA

Rákos Imre: Egy város, amely Lenin-rendet kapott — — 42
A Szovjetunió ma — — — — — — — — — — — 47
Müller Tibor: A szemafor végig zöldet mutatott — — — 50
B. Gy.: A Viharsarok ünnepre készül — — — — — — 52
M. E.: Barátság album Baranyában — — — — — — 52
J. L.: Gribov és társai — — — — — — — — — — 54

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Kiss József: Felkészülés az őszi forgalomra — — — — 56
Dr. Lóránd István: Érdemben és gyorsan intézkedni — — 59

TESTVÉRPÁRTOK ÉLETÉBŐL

Garai Vera: Az NSZEP propagandamunkájának néhány tapasztalata — — — — — — — — — — — — 62

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Csatári Dániel: A burzsoá nacionalizmus ikertestvérei az antiszemitizmus és a cionizmus — — — — — — — 66

Tamasi Mihály: A propagandamunka tartalmi és szervezeti fejlesztése — — — — — — — — — — — — — 77

Toronyi László: 5000 bányász lakóterületi oktatása Nógrádban — — — — — — — — — — — — — 80

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Jelen Lajos: Párttaggá nevelés a Műegyetemen — — — 84

Ligeti Zsuzsa: Év elejei számvetés egy iskolában — — — 87

Dr. Háromházi Jánosné: Tagfelvétel a tagjelöltség megszüntetése után — — — — — — — — — — — — 92

Pillók János: A munkastílus és a módszerek — — — — 95

Lakatos István: A párttitkári munka hatékonyságának fokozása — — — — — — — — — — — — — 97

Balázs Béla: A népművelés káderhelyzete — — — — 100

Oravec János: Olajbányász pártszervezetek Csongrád megyében — — — — — — — — — — — — 103

Horváth Antal: A községi pártbizottság irányító, szervező munkája — — — — — — — — — — — — 107

Dr. Gyevi Károly: Egy bányaüzem pártbizottságának munkamódszerei — — — — — — — — — — — — 110

Eigner György—Bucsi Elek: A Tolna-mözsi Új Élet Tsz grafikonja — — — — — — — — — — — — 113

KARCOLATOK, MEGJEGYZÉSEK

Farkas Kálmán: A párttitkár vizsgája — — — — — 116

K. E.: Hasznos ötlet — — — — — — — — — — — 118

B. Gy.: Tömegkapcsolat — — — — — — — — — — — 118

EZT OLVASTUK

Fontosabb cikkek jegyzéke — — — — — — — — — 119

Címképünk: Látogatás az Agárdi Állami Gazdaságban (Foto: Vigovszki)

PÁRTÉLET

a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata

Szerkesztő Lajtai Vera

Szerkesztőség: Budapest, V., Széchenyi rakpart 19. — Telefon: 111—400, 311—321

Kiadja a Kossuth Könyvkiadó

Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója

Kiadóhivatal: Budapest, VI., Révai u. 16. Telefon: 116—660

Előfizetési díj egész évre 30,— Ft, fél évre 15,— Ft

Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Kiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (csekkszámlaszám 01 915 003), a Posta Központi Hírlapirodánál (Budapest, V., József nádor tér 1.) és bármely postahivatalnál

Csekkszámlaszám: egyéni 61 050, közületi 61 066, vagy átutalás az MNB 8. sz. folyószámlára

Terjeszti a Magyar Posta

67.02956/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest. Fel. vez.: Bolgár Imre

RAPPAI GYULA,
a Baranya megyei PB első titkára

Új, nagy erőpróba előtt

Sokszor halljuk a pártalapszervezetekben, hogy „mostanában nem unatkozunk!". Ez az év valóban bővelkedik tennivalókban. Párttagjainkra az év első felében sok szervező és felvilágosító munka hárult. Mondják is néha, „kicsit talán erős is ez az ütem". Viszont az is igaz, hogy a fenti véleményekkel egyáltalán nem párosult semmiféle elkedvetlenedés, sőt a munka ilyen üteme pezsdítőleg hatott. Elmondhatjuk — pártszervezeteink most is, mint a múltban már sokszor — derekasan dolgoztak, nyugodtan bízhatunk rájuk egyre nagyobb feladatokat.

Ezért is bizalommal tekinthetünk az előttünk álló — nagy horderejű gazdasági reform megvalósítása elé. 1945 óta nemegyszer kellett új feladatokat megoldanunk, olyat, ami számunkra addig ismeretlen volt, de a kellő akarat és lelkesedés — párosulva a marxista elméleti tisztánlátással — mindig átsegített bennünket a nehézségeken. Hányszor voltunk olyan helyzetben, hogy csak munka közben, sikerek és kudarcok közepette értettük meg igazán a kitűzött célok értelmét, lényegét. Mi, kommunisták az új szüntelen keresői vagyunk és ha néha panaszkodunk is, hogy sok a tennivaló, ez sohasem szegi kedvünket, sőt még lelkesebb, jobb munkára ösztönöz.

Pártunk most az új gazdasági irányítási rendszer bevezetésének előkészítésén dolgozik. Ez érthető módon — mozgásba hozta alapszervezeteinket, a szocializmus építésén dolgozó népünket. Az eddigi előkészítő és propagandamunka tapasztalatai is ezt bizonyítják. A népszerűbb formájú, mindenki számára érthető közgazdasági propaganda és felvilágosító munka még hátra van. Az elkövetkező hónapokban pártszerveink, alapszervezeteink sokat tehetnek, hogy a részletintézkedéseket mindenki jobban megértse, hogy az új gazdasági mechanizmus bevezetése és megvalósítása valóban a tömegek aktív támogatásával, közreműködésével történjen.

Az eddigiekben szervezett rövid tanfolyamok lehetőséget

adtak arra, hogy a párttitkárok jobban megismerjék a reform lényegét. Ezt csak az első lépésnek tekintettük, most a propaganda különböző eszközeit, formáit felhasználva, a párttagság egészével újból és újból megvitatjuk a reform lényegét, s a konkrét tennivalókat.

Sok pártszervezet — nagyon helyesen — most sokoldalú elemző munkát végez arról, hogy saját üzemükben milyen feladatok várnak az üzem vezetőire, dolgozóira, a pártszervezetre a sikeres indulás érdekében. Ezt az elemzést és előkészítő munkát minden alapszervezetnek el kell végezni, mert az elvek általános ismerete csupán nem elégséges, a sajátos, helyi feladatok pontos megjelölésére is szükség van. Ez azért is fontos, mert az üzem dolgozóinak mozgósítása úgy a leghatásosabb, ha konkrét célokat látnak maguk előtt.

Több alapszervezetben találkozni azzal a kérdéssel, hogyan értelmezzük a párt gazdaságszervező munkáját, mennyire legyen operatív? Hogyan szüntessük meg a felesleges párhuzamosságokat?

Az alapszervezet — mindenekelőtt két fő kérdésben tájékozódjon: az üzem helyzete, pontos technikai, gazdasági mutatói és az üzem terve.

Miután ezeket megismerte, lehet határozni, hogy milyen mozgalmi munkát követel a gazdasági feladat végrehajtása. A kiinduló pont a gazdasági, műszaki vezetőknek és a pártszervezetnek is azonos. (Az előbb említett két fő tényező ismerete.) Itt tehát *összefonódik* a párt- és a gazdaságvezetés munkája. A megvalósításnál azonban több tekintetben kettéválik. Egyrészt a gazdasági vezetés biztosítja a szakmai, gazdasági, technikai, műszaki feltételeket. A pártszervezet feladatát úgy lehet megjelölni: a helyzetelemzés és tervek ismerete után válassza ki a legjobb mozgalmi eszközöket és módszereket, s azok segítségével biztosítsa a gazdasági és műszaki célkitűzések megvalósítását.

A pártszervezet rendelkezzen azzal a képességgel, hogy össze tudja egyeztetni a helyi és a népgazdasági érdekeket, a közeli és távlati feladatokat. Mind a két vonatkozásban a jövőben is lehetséges összeütközés. A pártszervezet ne a pillanatnyi érdekekből induljon ki, lemondva a holnapi fejlesztésről, hanem úgy képviselje a mát, hogy a holnap még jobb legyen. Ha valahol a fejlesztési alapokat pillanatnyi érdekek miatt nem használják fel megfelelően, később a vállalat jövedelmezőségét veszélyeztethetik. Például a kis forgalmú vasúti állomások felszámolása, vagy a kis teljesítményű tejgyűjtők leállítása önmagában gazdaságos (az adott tejüzemnek, közlekedési vállalatnak), de ha más, egyéb irányú hatását vizsgáljuk és nem teremtjük meg azokat a feltételeket, melyek az érintett termelőszövetkezeteket kárpótolják, ak-

kor több kárt okozunk, mint hasznot. A példák is mutatják, az üzemi alapszervezeteknek nem elég az intézkedések hatását csak helyileg vizsgálni. A gazdaságosabb termelés ne csak az üzemnek hozzon hasznot, hanem népgazdaságilag is, vagyis más üzemnek, vagy szektornak se növelje oktalanul a termelési kiadásait. Megfontolt, fokozatos megoldásokkal a közös érdekek alapján lehet az ilyen jellegű ellentmondásokat megoldani.

Többször halljuk és használjuk azt a kifejezést, hogy pártszervezeteinknek új módon kell dolgozni. Ezt a legtöbb helyen helyesen értelmezik, ugyanis az új módszerek keresése sohasem jelentheti a régi, de még továbbra is alkalmazható formák elvetését. Mi, amikor a munka új módjáról beszélünk, mindig az eddigiek továbbfejlesztésére, kiegészítésére gondolunk, s nem azok teljes elvetésére. Most is így lesz. Az új gazdasági mechanizmus valóban megköveteli alapszervezeteinktől, hogy keressék, kutassák, melyik módszer a legeredményesebb, s ezen belül a régieket hogyan használják fel eredményesen.

Az új gazdasági mechanizmus megköveteli minden alapszervezetünktől, hogy foglalkozzanak az üzem nagyobb önállóságából adódó feladatokkal, a termelés mellett a gazdálkodás sok újat tartogató lehetőségeinek megismerésével és segítésével; a dolgozók életszínvonalát befolyásoló összes helyi tényezők tanulmányozásával, a kollektív szerződés elkészítésével; a dolgozók jogainak és kötelességeinek meghatározásával, a szakszervezet megnövekedett feladatának érvényesülésével.

Néhány pártszervezetünkben él az a szemlélet, hogy az új feladat nem jelent mást, mint bizottságok szervezését, amelyek „megvizsgálják a kérdést" és „javaslatot tesznek a megoldásra". Ne zárjuk ki annak a lehetőségét, hogy időnként helyes külön bizottságot szervezni, de lépjünk fel a bizottságosdi ellen abban az esetben, ha az az illetékes szervek kikapcsolását jelenti, vagy azok foglalkoztatását szorítják háttérbe. A pártvezetőségek, a szakszervezeti, KISZ- és egyéb bizottságok képesek arra, hogy a legfontosabb mozgalmi kérdésekben állástfoglaljanak, csak jobban támaszkodjunk rájuk. A szocialista brigádmozgalom is nagy segítséget nyújthat az új helyzet szabta mozgalmi feladatok eredményes elvégzéséhez.

A jövőben is döntő lesz az üzemi demokrácia erősítése, a dolgozók véleményének kikérése, javaslataik meghallgatása, és hasznosítása. Pártszervezeteink továbbra is biztosítsanak olyan légkört, amely elősegíti a bátor véleménynyilvánítást, az egészséges kritikai szellemet. Minden üzemben vannak olyanok, akik bátran kezdeményeznek, újítanak, akik nyughatatlanul keresik a legmodernebb eljárásokat. Az alapszervezetnek legyen gondja

ezekre is és részesítsék őket erkölcsi támogatásban, védjék meg, ha sérelem éri őket.

Alapszervezeteinkre nagy feladatok hárulnak az új gazdasági mechanizmussal kapcsolatban. Nem véletlenül hangsúlyozzuk, hogy az előkészítésen, s felkészülésen, a hozzáálláson sok múlik. Ez így igaz. Ezért a hátralevő néhány hónapban pártszervezeteinknek helyileg kell eldönteni sok tennivalót, de van néhány általános érvényű feladat is, ami minden szintre, minden üzemre egyformán érvényes. Megmagyarázni a reform bevezetésének szükségességét és lényegét, hogy az új irányítási rendszer csak eszköz a kezünkben, jobb lehetőségeket ad a gazdaságosabb munkához, de továbbra is a jól szervezett, színvonalas üzemi munka képezi a nagyobb eredmények alapját. Egyetlen üzemben sem várhatják, hogy rajtuk kívül majd valakik biztosítják az új feltételekből adódó jobb lehetőségek felhasználását, ezért mindenütt helyileg kell maximális erőfeszítéseket tenni.

Igaz, hogy harmonikusabbá válik a gazdálkodás, de azt is látnunk kell, hogy ez sem alakul ki önmagától és ez sem mentes minden ellentmondástól, összeütközésektől. Nem lenne jó, ha bárhol is olyan szemlélet uralkodna el, hogy a kedvezőbb lehetőségek a társadalmi és helyi érdekek összhangjára automatikusan önmagától meg is valósulnak. A társadalmi és helyi érdekek, a kereslet és kínálat, a termelés és az életszínvonal-növelés összhangja csak tudatos munka eredménye lehet.

Hangsúlyoztuk eddig is, hogy az új gazdasági irányítási rendszer nem fog rögtön teljes mélységben hatni. Bizonyos átmenetre, esetenként nem is rövid átmenetre lesz szükség, míg a helyes gyakorlat kialakul. Ebből is adódnak majd átmeneti nehézségek. A pártszervezetek ilyen szellemben is vizsgálják a jelentkező nehézségeket és azok elhárítása munkájuk fontos részét képezze. Ne féljünk az újonnan jelentkező összeütközésektől sem, melyek az átállás idején, de később is biztosan jelentkeznek.

A reális gazdaságpolitikai szemlélet kialakítása fontos feladata pártszervezeteinknek. Így biztosíthatjuk a gazdasági mechanizmus reformjának sikeres bevezetését, a helyi és általános, a szektori és a népgazdasági, a közeli és távolabbi érdekek olyan összhangját, amely szocialista hazánk erősítését szolgálja.

Pártszervezetek a mezőgazdasági üzemekben

A pártmunkának jelenleg különös jelentőséget ad az, hogy bevezetésre kerül a gazdaságirányítás új rendszere. Előrehaladásunk gyorsításának kulcskérdése a párt gazdaságirányító munkájának, módszereinek a társadalmi fejlődéssel összhangban álló tökéletesítése.

A párt gazdaságirányító munkájának formáját és módszerét minden időben a társadalmi és gazdasági fejlődés adott színvonala szabja meg. 1961-ben, amikor befejeztük a mezőgazdaság szocialista átszervezését, nemcsak a mezőgazdaság történetében, hanem a párt gazdaságirányító munkájában is új fejezet kezdődött. Erőinket most már nem az átszervezésre, hanem *a termelőszövetkezetek korszerű nagyüzemi gazdálkodásának fejlesztésére és szocialista jellegének erősítésére, a szövetkezeti parasztság szocialista nevelésére, egységének megteremtésére összpontosítottuk.* A gazdaságirányító munka középpontjába mindinkább a gazdaságpolitikai feladatok kerültek. Így van ez most is, amikor a termelőszövetkezetek társadalmi és gazdasági szempontból megerősödtek, szocialista nagyüzemekké váltak és most az önálló, vállalatszerű gazdálkodás kialakítása van napirenden. Ez a fejlődés is szükségszerűvé tette a gazdaságirányítás reformját, a reform pedig a párt gazdaságirányító munkájának továbbfejlesztését.

A gazdasági építőmunka pártirányítása szorosan összefügg a párt vezető szerepével, a vezető szerep pedig az állami, gazdasági és társadalmi szervek közötti kapcsolattal. A párt vezető szerepének megítélését nem az dönti el, hogy milyen részletességgel foglalkozik a termelés problémáival, hanem az, hogy határozatai mennyire tükrözik az alapvető gazdaságpolitikai célkitűzéseit és a gyakorlatban ezek végrehajtásra kerülnek-e. Ebből következik, hogy vezető szerepe nemcsak saját munkájában, hanem a proletárdiktatúra szervein keresztül is fejleszthető.

A gazdaságirányító munka meghatározója továbbra is a demokratikus centralizmus elve. Ennek alapján a pártéletben is meg-

valósítható az a követelmény, hogy a dolgokról ott döntsenek, ahol azt legjobban ismerik, de egyben biztosítéka annak is, hogy a párt határozatai megvalósuljanak.

A pártszervezetek hatásköre és felelőssége növekszik, mert a termelés pártellenőrzése és segítése egybeesik a gazdasági döntési jogkör decentralizálásával. A gazdasági döntéseket elsősorban közgazdasági ösztönzők befolyásolják majd. Megítélésükre mindig azok a pártszervek képesek elsősorban, amelyek a helyi viszonyokat legjobban ismerik.

A területi pártszerveknek az eddigieknél jobban kell támaszkodni az üzemi pártszervezetek véleményére. A gazdaságirányító munkával összefüggő feladatokat és problémákat a pártszervezeteken keresztül oldják meg. Ezért fontos, hogy segítséget nyújtsanak a párttagságnak a gazdasági folyamatok megértéséhez, megítéléséhez, hogy a közvélemény formáló munkájuk még eredményesebb legyen. Az üzemi pártszervezeteknek jól kell ismerni a gazdaságpolitikai célkitűzéseket, a felsőbb párt-, gazdasági és tömegszervezetek határozatait, hogy megfelelően képviselhessék az általános érdekeket, összhangban a sajátos érdekekkel és hatékony elemző munkát végezhessenek. Az alapszervezetek harcosabban, következetesebben és politikusabban képviseljék az üzemben az általános érdekekkel összhangban kialakított álláspontjukat, önállóan és határozottan mondjanak véleményt hatáskörükbe tartozó kérdésekről. Ne legyenek türelmetlenek a gazdasági vezetés döntéseit illetően és egyes esetekből ne vonjanak le hibás általános következtetést. A tendenciaként jelentkező hibákat és a párt politikájával ellentétes intézkedéseket viszont jelezzék és a vitában vegyék igénybe a párttagság közvéleményt formáló erejét is.

Az új gazdasági mechanizmus bevezetésének kezdeti időszakában még nem lehet végleges következtetéseket levonni. Az idén bevezetett gazdaságpolitikai intézkedések, a Központi Bizottság irányelvei és az új Szervezeti Szabályzat azonban lehetővé és szükségszerűvé teszik, hogy a mezőgazdasági üzemek pártszervezetei is hozzákezdjenek a gazdaságirányító munka módszereinek „folyamatos" kialakításához. A pártnak irányítani, segíteni és ellenőrizni kell ezt a munkát.

A mezőgazdaság területén a gazdaságirányító munka sajátos és bizonyos vonatkozásban bonyolult. Ennek okai a következők: — a szocialista tulajdon két formája mellett még a magántulajdon is megtalálható; — a termelőszövetkezetekben közös és háztáji termelés folyik; — a gazdaságok és a dolgozók képviseleti rendszere, illetve érdekképviselete nem egységes; — az állami vállalatoknál *„kinevezett"* egyszemélyi vezető, a termelőszövetkezetekben a tagság által *„választott"* vezetőség irányít.

A párt Szervezeti Szabályzata szerint „a pártszervezeteknek joga és kötelessége a területükön folyó munka átfogó ellenőrzése, a vezetők beszámoltatása". Ennek alapján tovább kell fejleszteni a pártmunka mai, helyesnek bizonyult módszereit, de el kell hagyni mindazt, amit a fejlődés túlhaladott.

1. A termelés pártirányítása, a gazdasági döntéseknek a párt eszközével történő befolyásolása és segítése.

A pártszervezet a gazdasági vezetők helyett nem dönthet. Javasolhat, egyetérthet, figyelmeztethet, a politikai felelősséget érvényesítheti, indokolt esetben felelősségre vonást kezdeményezhet. A cél, hogy a gazdasági döntésekben a pártszervek határozatai kifejezésre jussanak és a dolgozók érdekeinek, a törvényes előírásoknak megfeleljenek. A döntésekkel az egyetértés közös erkölcsi felelősségvállalást jelent, ezért a végrehajtás során nem nélkülözhetik a párt támogatását. A pártszervezet vezetői a személyükben felelős gazdasági vezetők munkájára, a párt és társadalom iránti — *önként vállalt* — felelősségükre alapozzanak. A vezetők nagy többsége párttag, vagy a párt bizalmát élvező pártonkívüli. A gazdasági vezetők állami, vállalati vonatkozásban annak a szervnek felelősek, amelytől a kinevezést kapták, de a pártszervezet segítsége fontos feltétele eredményes munkájuknak, bizalma pedig nélkülözhetetlen. A pártszervezet fontos feladata, hogy a párttagsággal és a dolgozókkal megértesse gazdaságpolitikai céljainkat. Ezért a jövőben nagyobb szerepet kap a gazdaságpolitikai propaganda. E munka jó elvégzéséhez nemcsak a központi elképzeléseket szükséges ismerni, hanem a párttagság, a dolgozók véleményét, javaslatait is. Csak így lehet a népgazdasági és helyi érdekek összhangját biztosítani.

A pártszervezetek feladatai közé tartozik, hogy a termelési, pénzügyi és beruházási tervekről jóváhagyásuk előtt véleményt mondjanak. Jelentősen bővül azoknak a döntéseknek a köre, amelyeket az üzemben határoznak el, hiszen a megoldások lehetséges variációi közül a jövőben a helyi vezetésnek kell kiválasztani a legmegfelelőbbet. Ezért számítani lehet arra, hogy nagyobb horderejű kérdések eldöntése előtt maguk a gazdasági vezetők is jobban *igénylik* majd a pártszervezet véleményét. Ugyanakkor a vállalati önállóság helytelen értelmezésével is számolhatunk. Nem megengedhető, hogy *pillanatnyi* anyagi előnyöknek alárendelve alakítsák ki a gazdaság tervét és a termelés szerkezetét. A mezőgazdasági termelés jellemzője, hogy egyes ágazatok szoros kapcsolatban állnak egymással. Ezek jövedelmezőségét összefüggésben és következményeiben szabad csak értékelni. Az új mechanizmus bevezetésének folyamatossága és szakaszossága miatt a teljes kibontakozásig, a termelés szerkezetére vonatkozó következtetéseket nem lenne helyes idő előtt levonni. A gazdasági ösztönzők termé-

szetesen a népgazdasági igényeket fogják kifejezni és ezek elméletileg nem okozhatnak megoldhatatlan érdekellentéteket. A gyakorlatban azonban csak a helyi termelési adottságokkal összhangban alkalmazva lehetnek tartósan eredményesek. A saját beruházási alapok nem kellően átgondolt felhasználása a későbbi időben például értékesítési gondokat is előidézhet. Nem a bátor, megfontolt kezdeményezésekkel szembeni óvatosságról van szó, hanem arról, hogy a döntések következményeit a gazdaságoknak, vagyis a dolgozóknak, a tsz-tagoknak kell viselniük.

A mezőgazdasági üzemek tevékenységi körének bővítése lehetővé teszi a *„termeléshez kapcsolódó"* feldolgozó, értékesítő és szolgáltató tevékenység szélesítését. Ez nemcsak jövedelemszerzési lehetőséget jelent, hanem az árutermelés növelésének, a tagok és dolgozók folyamatos foglalkoztatásának egyik eszköze is. A különböző juttatások feltétele a végzett munka, illetve a folyamatos munkaviszony, ezért az előírt minimum teljesítését mindenki számára biztosítani kell. *A pártszervezeteknek tehát nemcsak mozgósító szerepük van a tervek teljesítésében, hanem gazdaságpolitikailag és közgazdaságilag megalapozott véleményt kell nyilvánítaniuk.*

A termelés pártirányítása nem korlátozódhat csak a tervek véleményezésére. A fontosabb feladatok végrehajtásának előkészítésének figyelemmel kísérése is hozzá tartozik. *A párttagság csak a döntések okának alapos ismeretében képes tudatosan dolgozni és mozgósító erejét kifejteni.*

A tervek megvalósítását elősegítő módszerek közé tartoznak a különböző versenymozgalmak. Az állami üzemekben ezt a munkát közvetlenül a szakszervezet irányítja. A termelőszövetkezetekben részt vesz a pártszervezet vezetősége a versenyformák és a feltételek kidolgozásában, az értékelésben, az állami gazdaságokban pedig segíti, ellenőrzi a szakszervezetnek ez irányú munkáját.

Az anyagi és erkölcsi ösztönzés a szocialista gondolkodásban döntő szerepet játszik. A szocialista tudatformálás anyagi, erkölcsi és munkajogi eszközeivel a gazdasági vezetők rendelkeznek. A dolgozók — de a párttagság példamutató munkája is — attól függ, hogy ezek felhasználása célszerűen és igazságosan, a munka szerinti elosztás szocialista elveinek megfelelően történik-e. A pártszervezeteknek alapvető politikai szerepük van a bérezési, premizálási rendszer, a jutalmazási és kitüntetési feltételek — illetve a termelőszövetkezeti alapszabály, valamint a vállalati kollektív szerződés — kidolgozásában. A döntés ez esetekben is, és a szociális, kulturális alapok felhasználásánál is a termelőszövetkezeti választott, illetve a gazdasági, szakszervezeti szervek hatásköre, de a pártszervezet politikai befolyását felhasználva érvényesíti a véleményét.

A pártirányítás szempontjából egyik legfontosabb feladat a

párt káderpolitikájának helyes értelmezése és következetes érvényesítése. A gazdaságirányítás új rendszerének bevezetése nagyobb követelményt támaszt a vezető beosztásban dolgozókkal szemben. Mást jelent utasítások és előírások alapján, vagy önállóan és alkotó módon vezetni. Ennek megfelelően türelemre és megkülönböztetett segítségre van szükség. A párt káderpolitikájának következetes végrehajtásáért a vezetők személyesen felelősek. Ez nemcsak a gazdaság egyszemélyi vezetőjére vonatkozik, hanem mindazokra, akik kinevezési vagy minősítési jogkörrel rendelkeznek. Az alapszervezetek vezetőségének nincs hatásköri listájuk, erre nincs is szükség. A legfontosabb gazdasági vezetők a felsőbb pártszervek hatáskörlistáján szerepelnek. Az alapszervezeteknek azonban döntés előtt véleményezési joguk van.

A véleményezési jogkört nem szabad leszűkíteni a kinevezés és leváltás mozzanatára. A pártszervezet vezetősége szigorúan követelje meg, hogy véleményét minden esetben kikérjék, egyet nem értés esetén pedig megfelelő magyarázatot kapjon. Testületek hatáskörébe tartozó kinevezések és felmentések ügyében az alapszervezet véleményét az ott dolgozó kommunistákon keresztül is érvényesítik.

2. A beszámoltatási és ellenőrzési jogkör.

A Szervezeti Szabályzat leszögezi, hogy a beszámoltatási és ellenőrzési jog egyaránt megilleti az üzemi és hivatali pártszervezeteket, a beszámolási kötelezettség pedig párttag és pártonkívüli vezetőkre egyaránt vonatkozik. Az üzemi pártbizottságok és csúcsvezetőségek indokolt esetben az üzemrészek vezetőit is beszámoltathatják attól függetlenül, hogy ott alapszervezet működik. Az üzemrészek alapszervezetei viszont a gazdaságok vezetőit csak akkor számoltathatják be, ha szervezetileg önállóak, vagyis területi pártszervhez tartoznak. A pártszervezetek az üzemi, vállalati *választott szerveket, testületeket* (tsz-vezetőség, közgyűlés, ellenőrző bizottság stb.) nem számoltathatják be, munkájukat az itt működő kommunistákon keresztül befolyásolhatják.

A gazdasági vezetők kötelesek a pártszervezet kérésének megfelelően, rendszeres időközönként beszámolni azokról az átfogó kérdésekről, melyek a tagság tájékoztatásához és mozgósításához, állásfoglalásához feltétlenül szükségesek. Ilyen a termelési, pénzügyi, beruházási tervek, az anyagi érdekeltség rendszere, a kádermunka, a legfontosabb állami határozatok és ezek végrehajtása stb. Ha a gazdasági vezetők szükségesnek tartják a pártszervezet segítségét, a tájékoztatást maguk is kezdeményezhetik. A beszámoltatási jog nem jelent minden esetben határozati jogot is. Az állami vállalatok vezetőinél tiszteletben kell tartani az egyszemélyi felelősséget, a termelőszövetkezeti vezetőknél pedig a szövetkezeti de-

mokrácia követelményeit. A pártszervezetek fentiek figyelembe vétele mellett határozatokat csak a párttagsággal összefüggésben hozhatnak, más esetekben ajánlásokat tehetnek, intézkedéseket kezdeményezhetnek.

A pártszervezetek ellenőrzési tevékenysége szorosan összefügg a termelést irányító munkával, a beszámoltatási joggal. A beszámoltatás tulajdonképpen az ellenőrzés egyik fontos formája és módszere. Az ellenőrzés célja, hogy a pártszervezet a dolgok megítélésénél határozott és megbízható álláspontot alakítson ki, a hiányosságokat időben kifogásolhassa. Az ellenőrzés egyik alapvető eszköze a párttagság személyes tapasztalata, hiszen közvetlen részesei minden feladat megoldásának. A pártszervezet vezetőségének mindenekelőtt erre kell építeni a munka megítélésénél. Így válik lehetővé, hogy a vezetőség szervezetten és átfogóan a tervek teljesítését, a kollektív szerződés, a működési alapszabály alkalmazását, a párt- és állami szervek legfontosabb határozatának végrehajtását vagyis a már említett jelentősebb feladatokat ellenőrizze. A pártszervezet vezetősége, vagy a taggyűlés egy-egy téma ellenőrzésére, értékelésére bizottságot is küldhet. A bizottságba pártonkívüli is felkérhetnek.

3. A párt, a KISZ és a tömegszervezetek kapcsolata a gazdaságszervező munkában.

A pártszervezet koordinálja az összes társadalmi szervek munkáját, vegye tehát figyelembe véleményüket és számítson rájuk a gazdaságpolitikai célkitűzések megvalósításában.

A pártszervezetek közvetlenül felelősek a KISZ-szervezetek tevékenységéért. Munkájukban biztosítsák az ifjú kommunisták részvételét, jobban alapozzanak véleményükre, használják fel tapasztalataikat és kezdeményező készségüket. A párt határozatai a KISZ-szervezetekre kötelezőek. Ennél fogva a pártszervezetnek megvan a lehetősége, hogy a gazdasági és gazdaságpolitikai kérdések megvalósításában és megítélésében a KISZ-szervezetekkel a legszorosabban együttműködjön. Ennek érdekében célszerű, ha az alkalmas párttag KISZ-vezetőket, ifjú kommunistákat beválasztják a párt vezető szervelbe, hogy a tájékoztatás, irányítás még közvetlenebb legyen. A pártszervezetek koordinálják az állami és társadalmi szervek ifjúság között végzett munkáját; biztosítják, hogy a termelést és a dolgozók problémáit érintő megbeszéléseken a párt, a gazdasági és szakszervezeti vezetőkkel együtt a KISZ-titkár is részt vegyen.

A szocialista demokrácia szélesítésének keretében a szakszervezetek önállósága és feladata is növekszik. A szakszervezeti bizottságok és tanácsok, mint a demokrácia fontos szervei a dolgozók érdekvédelmével és érdekeivel kapcsolatos kérdésekben ön-

állóan döntenek. Ezt a jogkört a pártszervezeteknek is tiszteletben kell tartani és politikailag biztosítani. Ez azt is jelenti, hogy e szervek határozataikért politikai, erkölcsi és jogi felelősséggel tartoznak választóik előtt és kötelesek azokat ismertetni.

A szakszervezetek szervezeti önállóságát erősíti annak az elvnek a következetes érvényesítése, hogy a párthatározatok csak a párttagságra és a KISZ-szervezetekre kötelezőek. Ez alapvetően megszabja a párt és a szakszervezet kapcsolatának formáját és módszerét. A párt a szakszervezet munkáját az itt dolgozó párttagokon keresztül irányíthatja és befolyásolhatja, pártonkívüli vezetőit és választott testületeit nem számoltathatja be. A cél közös, ezért a párt és a szakszervezet vezetőségei kölcsönösen igényeljék egymás tájékoztatását, véleményét, mindegyikük vegyen részt a másik ülésein. Arra kell törekedni, hogy a pártszervezet a szakszervezet határozatait már az előkészítés időszakában megismerje, véleményezze, hogy utána az helyesen állást foglalhasson. A szakszervezetben dolgozó kommunisták, elsősorban a vezető beosztásúak, felelősek azért, hogy szervezetük tagjai a párt politikájának szellemében, annak megvalósításán munkálkodjanak.

4. A gazdaságszervező munka.

A pártszervezetek gazdaságszervező munkájukat több formában és módon végezhetik. A termelési, káder- és gazdaságpolitikai feladatok jelentősége, sürgőssége döntse el, hogy melyikkel foglalkozzon a pártszervezet vezetősége vagy a taggyűlés. A pártszervezetek a jelentős kérdésekkel foglalkozzanak és ezeket a párt fórumain is vitassák meg. Az üzemi pártszervezetek döntési hatáskörének változása, a felelősség növekedése megköveteli, hogy a pártvezetőség és a taggyűlés szerepe növekedjék. *A párttitkár és a vezetőség tagjai személyükben csak képviselik a pártszervezetet, de helyette nem dönthetnek.* A fórumokon hozott döntések előnye, hogy: — biztosítja a tagság közvetlen és tárgyilagos tájékoztatását; — a kollektív bölcsességen alapuló döntést: — és kizárja az esetleges személyi jellegű vitákat.

A párt gazdaságirányító munkáját a gazdaságpolitikai propagandával, a dolgozók jó tájékoztatásával és mozgósításával is segíteni kell. A párttagság elvi és erkölcsi kötelessége, hogy az egyetértésével megszabott gazdasági feladatok végrehajtásában élen járjon, példát mutasson.

Tóth József,
a KB Párt- és Tömegszervezetek
Osztályának munkatársa

Vállvetve a néppel

AZ UTÓBBI ESZTENDŐKBEN fokozódó érdeklődés nyilvánul meg a fegyveres testületek iránt, s ezzel együtt kétségtelenül növekedett társadalmi megbecsülésük is. Ennek igazolására számszerű adatok helyett mindenki számára hozzáférhető jelenségekre szeretném felhívni a figyelmet. Egyrészt arra, hogy népünk komoly áldozatok árán a legkorszerűbb fegyverekkel, felszereléssel látja el hadseregét, amely a Szovjetunió és a Varsói Szerződésbe tömörült országok fegyveres erőivel együttműködve képes a szocialista tábor, s ezen belül hazánk, államrendünk, békénk védelmére.

Másrészt az érdeklődés és a megbecsülés fokozódásáról vall az a tény is, hogy a sajtó, a televízió, a rádió évről évre többet és gyakrabban foglalkozik a fegyveres testületekkel, színesebben és hívebben mutatja be a néphadsereg, a határőrség, a karhatalom, a rendőrség életét, munkáját. S ami a legfontosabb, szinte nincs is olyan országos jelentőségű tanácskozás, ahol a fegyveres erők szóba ne kerülnének.

S ezt az érdeklődést és megbecsülést jelzi az is, hogy szeptember 29-én országszerte megünneplik a Fegyveres Erők Napját. Ez ma már nemcsak valamilyen belső, testületi ünnep, hanem az iskoláskorúaktól a legidősebbekig széles tömegeket megmozgató, szabadságharcos elődeinkre emlékeztető, elgondolkodtató esemény.

Ezt követően október—november az őrségváltás időszaka. Fiaink tízezrei öltenek ilyenkor egyenruhát, s ugyanennyien ekkor térnek vissza hazafiúi, állampolgári kötelességük becsületes teljesítése után, szeretteik körébe, a gyárakba, a földekre — munkaeszközökre cserélik ismét az addig keményen szorított fegyvert.

Népünk érdeklődése és a fegyveres testületek megbecsülése nem jelent valamiféle militarizálódást. Szó sincs arról az imperialista államokban szokásos, mondhatni törvényszerű jelenségről, amely a hadsereget előtérbe tolva, a pusztítás lehetőségét népszerűsítve igyekszik más népekre, de egyúttal a saját dolgozó osztályaira is megfélemlítő nyomást gyakorolni. Szó sincs arról, amit népünk megelőző történelme oly gyakran felmutat, s amire mi idősebbek még sajnos emlékezhetünk, hogy a hadsereg valamiféle elkülönült elit, állam az államban, hogy az egyenruha — természetesen csak a tiszti uniformis — különös jogokat biztosí-

tott viselőinek. A mi hadseregünk más. Feladatait és összetételét tekintve is merőben különbözik az Osztrák—Magyar Monarchia, a Horthy-Magyarország, vagy a mai imperialista hatalmak hadseregeitől.

Az emberekből azonban nem múlt el nyomtalanul annak a régi hadseregnek kínos emléke és — sajnos —, sok előítélet, idegenkedés volt tapasztalható kezdetben a mi demokratikus hadseregünkkel szemben is. Hosszú és szívós felvilágosító munkára, példák százaira, ezreire volt szükség ahhoz, hogy az emberek megértsék, ez a hadsereg más, mint a régi volt. Idősebb tisztjeink majd mindegyike számot adhatna ezzel kapcsolatban érdekes élményekről. Arról, hogy szülőfalujukban szenzáció számba ment, amikor először érkeztek haza szabadságra, s még szüleik sem akartak hinni szemüknek: tiszt lett a fiuk. Ma természetesen már nem kelt feltűnést, ha például a pécsi határőr magasabb egységünk parancsnoka, aki a környékbeli bányák egyikéből indult a tiszti pályára, gyakori vendég a bányász-házakban. Mint városi tanácstag éppúgy a bányászok képviselője is, akár a határőröké, a fegyveres testületeké.

Ha az ilyen példákon túl a fegyveres testületekkel szemben korábban fennálló, bizonyos mértékű közöny okait kutatjuk, akkor szólnunk kell a szükséges titoktartás esetenként túl merev értelmezéséről, amely gátolta a szélesebb tömegek tájékoztatását, s jóval több kárt okozott, mint amennyi hasznot egyáltalán hajthatott volna. A közönynek, idegenkedésnek volt még egy harmadik indítéka és ez főként az értelmiség részéről volt tapasztalható. A műveltebb társadalmi réteg lenézte a Horthy-hadsereg léha és üresfejű tisztikarát, részben védekezésül annak pökhendiségével szemben. És az is igaz, hogy 1946—48-ban becsületes, néphez és párthoz hű elvtársakkal töltöttük fel hadseregünk sorait, de nem egyetemet és főiskolát végzett elvtársakkal. Viszont ezekben az emberekben — mint társadalmi életünk más területein is — jórészt megvolt az akarat és tehetség, hogy műveltségüket, tudásukat kiegészítsék.

Tavaly a Magyarország című hetilap egész oldalas cikkben foglalkozott fegyveres erőink hivatásos állományának műveltségével. A cikkből kitűnt, hogy a tisztikarban igen magas százalékban (az úri Magyarország hadseregénél jóval nagyobb arányban) vannak egyetemet, főiskolát, katonai akadémiát végzettek. A széles körű műveltség ma már alapvető követelménye a tiszti hivatásnak. Ezt egyik oldalról a technikai, haditechnikai fejlődés, másfelől a fegyveres erőknél folyó kiképzés, nevelőmunka gyökeres megváltozása hozta magával.

A FIATALOK nem változnak meg pusztán azzal, hogy egyenruhát öltenek. A bevonulók is olyanok, mint egész társadalmunk. Erkölcsi-politikai arculatuk, tulajdonságaik a legszínesebb képet mutatja. Nem lenne reális, ha azt hinnénk, hogy minden bevonulót egyformán fűt a haza szeretete, mindegyik teljesen tudatában van a haza fegyveres szolgálata fontosságának. Nem várhatjuk, hogy valamennyien az első pillanattól fogva megértsék feladataikat, s beilleszkedjenek a fegyveres erők sajátos világába.

Mindez azonban nem mond ellent annak a ténynek, hogy társadalmunk fejlődésével párhuzamosan fejlődnek fiataljaink is, s így évről évre mások a bevonulók, mint elődeik voltak. (Különösen szembetűnővé vált ez az új honvédelmi törvény életbeléptével, amikor egy évben két-három korosztályt „ugrottunk át" és a húsz-huszonegy évesek helyett többnyire tizennyolc esztendős fiúk kezébe került a fegyver.)

A bevonulók — s ezt a határőrségnél évről évre megismételt felméréseink, de más irányú tapasztalataink is igazolják — mind magasabb műveltségi szinttel érkeznek hozzánk. Műveltebbek, érdeklik őket a kül- és belpolitikai események. Jellemző rájuk, hogy előbb mérlegelnek és csak aztán, ha valóban meggyőztük őket, akkor tudnak lelkesedni. Kritikusabb szemmel néznek körül a laktanyában is.

Sok mindent tudnak, de kellő élettapasztalat hiányában nem mindig képesek világosan elrendezni a dolgokat. Ismereteiket néha egyoldalúan sorakoztatják fel, s kritizáló kedvük gyakorta jót és rosszat egyaránt bíráltat velük. Néha úgy tűnik — nem is egészen alaptalanul —, hogy hazafias és honvédelmi nevelésüket az iskolában, KISZ-szervezetekben kissé elhanyagolták. Az MHS is inkább csak a katonai szakismeretek előiskolája volt, s kevésbé nevelt a haza öntudattal vállalt védelmére.

A legutóbbi évek e tekintetben is hoztak, bár még közel sem kielégítő változást. Az általános iskolában, az úttörő-mozgalom keretében már jelentős helyet kapott a hazafias, honvédelmi nevelés, s bekapcsolódtak ebbe a munkába a fegyveres erők is. A határvidéken például az úttörő-határőr szakaszok megszervezésével és vezetésével rövid három esztendő alatt is meglepően jó eredményeket értünk el. A gyerekek megismerkedtek a határőrök életével, munkájával, megtanulják tisztelni és becsülni azt.

Miután a KISZ VII. kongresszusának határozata hangsúlyozottan foglalkozott a honvédelmi, hazafias neveléssel — s ennek keretében felhívta az alapszervezetek figyelmét, szeptember 29, a Fegyveres Erők Napja méltó megünneplésére — minden reményünk megvan arra, hogy a fiatalok előkészítésében, felkészítésében korábban tapasztalt hibák eltűnjenek.

JELENLEG, — és ez az elmondottakból logikusan következik, a honvédelmi nevelőmunka döntő része még a bevonulás utáni időszakra esik. A fiatalok tulajdonképpen csak ekkor értik meg teljesen, miért, minek a védelmében, ki és mi ellen kellett kézbe venni a fegyvert.

A fiatalok jelentős részének nevelése a hadseregben válik teljessé. Az itt töltött hónapok alatt jellemük, politikai tisztánlátásuk, világnézetük megszilárdul, egyszóval azon kívül, hogy állampolgári kötelességüket teljesítik, a katonaidő a szó szoros értelmében hasznukra van.

A határőrség őrsein, a karhatalom, a honvédség laktanyáiban mindenütt könyvtár, rádió, televízió és egyéb művelődési, szórakozási lehetőségek állnak rendelkezésükre. A rendszeres politikai oktatás gondolataik, érzelmeik világos megfogalmazására tanítja őket, végül a közösségi életben a mások iránti felelősségérzetük erősödik az önzéssel, az egoizmussal szemben.

Az elmondottakat hadd támasszam alá néhány adattal is. A határőrséghez bevonulóknak körülbelül fele, a leszerelőknek 80—90 százaléka KISZ-tag. A bevonulóknak hozzávetőleg negyede olvas rendszeresen könyvet, a másodéveseknél ez az arány jelentősen javul, a megoszlás már 50—50 százalékos...

A tudati változásoknál nem kisebb jelentőségűek a fizikai, életritmusbeli változások. A fegyelem, a szigorú rend, a magas követelmények arra szoktatják a fiatal katonákat, hogy cselekvési lehetőségeik közül mindig a legjobbat, a leginkább célravezetőt válasszák, mert másként nem boldogulnak. Ez annyira vérükké válik, hogy aligha feledkeznek el róla majd leszerelés után. Az üzemekből, gyárakból hozzánk érkező tudósítások szinte kivétel nélkül arról szólnak, hogy a leszerelők megkomolyodva tértek vissza munkahelyükre.

Az eredményekben természetesen jelentős részük van a fegyveres erőknél működő párt- és KISZ-szervezeteknek is. Az erős, jó katonaközösségek kialakítása, feladataik maradéktalan végrehajtása elképzelhetetlen lenne nélkülük. A szocialista versenymozgalom szervezésétől a kulturális nevelőmunkán át a határőrizeti, karhatalmi, katonai feladatok közvetett, gyakorta közvetlen segítéséig minden munkában segítenek. A KISZ a fegyveres testületeknél gyakorlatilag az egyetlen tömegszervezet, a fiatalok ennek keretei között adhatnak hangot társadalmi véleményüknek, itt gyakorolják állampolgári jogaikat — ami a célok és feladatok meghatározását, a demokrácia elveinek érvényesülését illeti — s nyilvánvalóan ez is okozza, hogy testületeinknél mind többen és többen jutnak az ifjúsági mozgalom áramkörébe.

Pártszervezeteink irányításával KISZ-alapszervezeteink tevékenységének központi célja, hogy a fegyveres erők fiataljait ha-

zájukat szerető, pártunkhoz, népünkhöz, a Szovjetunióhoz, a szocialista táborhoz hű emberekké nevelje. Ifjúkommunistáink legjobbjai közül évről évre sokszázan jutnak el a kommunizmus eszméinek tudatos vállalásáig, s kérik felvételüket a pártba.

Párttagságunk — s vele karöltve a KISZ — nagyon komoly munkát fejt ki a pártépítés érdekében. Az arra érdemes fiatalokkal sokat foglalkoznak, mind nagyobb és jelentősebb feladatokban próbálva ki erejüket, lelkesedésüket. Ennek a tevékenységnek jelentőségét még az sem csökkenti, ha a „termés" nem minden esetben „érik be" nálunk, hiszen a sorállomány jórésze tizennyolc-húsz éves, s még leszerelésekor sem tölti be a szervezeti szabályzatban a párttagság egyik követelményéül megszabott korhatárt. De mint a határőrség KISZ aktíva-értekezletének egyik felszólalója megfogalmazta, nekünk nemcsak saját pártalapszervezeteink erősítése, hanem az egész magyar kommunista mozgalom erősítése a célunk.

*

ARRA TÖREKSZÜNK, hogy a hivatásos és a sorállomány egy pillanatra se szakadjon el az országos gondoktól, feladatoktól; hogy az őket a laktanyán kívüli élethez kötő szálak ne lazuljanak, hanem ellenkezőleg, szorosabbá váljanak szolgálati idejük alatt. Ennek egyik jól bevált, és gyakran alkalmazott módszere, hogy a politikai oktatásban a propagandista helyi, tehát a személyi állományhoz közel álló példákra hivatkozik. Szinte természetesek, mindennaposak az üzem- és tsz-látogatások. Ifjúsági nagygyűléseken, kulturális seregszemléken gyakran találkoznak határőreink, honvédeink a gyárak, iskolák fiataljaival.

S határőr őrseink az általánosan ismert feladataik mellett még egy funkciót betöltenek. Sokirányú — kulturális, politikai, sport — kapcsolataikkal segítik az ország távoli vidékein a helyi fiatalok fejlődését, a KISZ-szervezetek izmosodását. Az Ecsedi-láp helyén épült Ura-Börvely községben például évekkel ezelőtt az őrsön volt az első televízió. Egy-egy érdekesebb előadás alkalmával a határőrök kitették a kertbe, hogy a babonáiról és vallási bigottságáról hírhedt helységben mind többen kapjanak kedvet a műsorok megtekintéséhez. Másutt a községi KISZ-klubot építették és működtették eleinte a határőrök.

Az úttörő-avatások megrendezésében, az iskolai KISZ-szervezetek politikai oktatásának segítésében is jelentékeny szerepet vállalnak katonáink.

Gyakran járnak a laktanyákba a helyi üzemek, a párt- és KISZ-szervezetek vezetői. Előadásokat tartanak, beszélgetnek, vitatkoznak. A laktanya az országban ma már sehol sem zárt világ. Ez szükségszerű is a mi viszonyaink között. Ha kellett, katonáink

segítettek az üzemeknek, termelőszövetkezeteknek, s ha kell, a katonákat is segíti a lakosság. Számos szép példáját hozhatnák fel ennek főként a határőrség, a határőrizet területéről.

*

AZ ŐSZ A LESZERELÉS, A BEVONULÁS IDŐSZAKA. Ezek a hónapok nemcsak a fegyveres erőkre rónak nagy feladatokat, hanem társadalmunk más szerveire is.

Bár az egyenruhát öltő fiatalokkal tulajdonképpen semmi különös nem történik, mégis tudomásul kell venni, hogy életük, egyéni sorsuk jelentős állomása ez, s ha valaha, akkor ilyenkor valóban nagy szükség van a bátorító szavakra, a jó tanácsokra, még az ünnepélyes külsőségekre is. Általános tapasztalat, hogy akit szépen búcsúztatnak, amikor bevonul, az egész katonaideje alatt érezni fogja: visszavárják szűkebb dolgos környezetébe. Ezért nagyon fontos, hogy a gazdasági vezetők, a párt- és KISZ-alapszervezetek foglalkozzanak a bevonulókkal. Kérdezzék meg őket problémáikról, hogy ne hagyjanak maguk mögött megoldatlan gondokat, mert ezek csak az új környezetbe való beilleszkedésüket hátráltatják, nehezítik.

De nemcsak a bevonulással, hanem a leszereléssel kapcsolatban is bőven adódnak feladatok. Az előző években sokszor előfordult, hogy akik a fegyveres erők ifjúsági mozgalmában vezető szerepet kaptak, otthon semmiféle munkát, feladatot nem vállaltak —, mert ezt nem is igényelte tőlük senki. Sőt az sem volt ritka, hogy akit a határőrségnél, a karhatalomnál, vagy a honvédségnél vettek fel a párttagok sorába, nem jelentkezett át az üzemi, vagy községi alapszervezetbe. És ez csak részben volt a mi nevelőmunkánk hiánya, de legalább ennyire azt is mutatja, hogy otthon közönnyel és nemtörődömséggel találkoztak.

Az új gazdasági mechanizmus — s ez tudott dolog — bizonyos mértékű munkaerő-átcsoportosítással, üzemek, feladatkörök átszervezésével is járhat. De megengedhetetlen, hogy akárcsak egyetlen leszerelő is kedvezőtlen helyzetbe kerüljön, mert ez nemcsak törvényeinkkel ellenkezne, de a szocialista emberség legalapvetőbb elveivel is. A gazdasági vezetőknek, s velük együtt az üzemi párt- és KISZ-szervezeteknek kötelességük ügyelni a törvények és rendelkezések megtartására.

Annál is inkább, hiszen a hazafias nevelés, a haza védelmére való nevelés hosszú évek kitartó munkáját követeli ugyan, de döntő érv az is: mit ad a haza, s ennek képviseletében a szűkebb környezet bevonuló, majd leszerelő, védelmére fegyvert fogott fiának.

Szabó Gusztáv
ezredes

Százezrek egészsége és szórakozása

A Magyar Testnevelési és Sportszövetség december 12-én és 13-án tartja *II. kongresszusát.* A kongresszust megelőzik mintegy ötezer sportegyesület közgyűlései és az MTS területi szerveinek konferenciái, ahol vezetőségeket és küldötteket választanak. Az MTS II. kongresszusának jelentőséget ad, hogy a sportegyesületek több mint egymilliós tagsága ebben az időszakban elemzi, értékeli saját és az egész mozgalom tevékenységét, tervezi a testnevelési és sportmozgalom hosszabb távlati feladatait. Arra van szükség, hogy az előkészületek során és a következő hónapokban a pártbizottságok, pártszervezetek nagyobb figyelmet fordítsanak, fokozottabb segítséget adjanak a testnevelési és sportmozgalom vezetőinek, aktíváinak.

Magyarország lakosságának több mint tizenöt százaléka sportol rendszeres vagy kötetlenebb formában. Ezen túl 6-tól 21 éves korig a fiatalok — az iskolai testnevelés, valamint a hadsereg kiképzési keretében — kötelező testnevelésben részesülnek. Az aktívan résztvevőkön kívül a lakosság jelentős része mint néző jó szórakozást talál a sporteseményeken. A testnevelés és sport szerepe és elterjedtsége miatt a mozgalom társadalmi jelentősége nőtt.

A mozgalom fejlődésében jelentős esemény volt 1963, amikor a Magyar Testnevelési és Sportszövetség megalakulásával megszűnt sok szervezeti párhuzamosság és demokratikusabbá vált az egész mozgalom vezetése. Az MTS szervezetébe tömörült sportegyesületek, sportszervezetek maguk hozták létre a területi és országos vezetőtestületeket. Az MTS létrejöttében sokat segítettek a pártszervek, amelyek a szervezeti kérdések elrendezésén túl minden szinten segítettek, hogy a sportvezető szervekben, a sportoló közösségekben, szocialista nevelési célkitűzések érvényesüljenek.

Most, az MTS II. kongresszusa előtt nem a szervezeti kérdések állanak előtérbe, hanem az elmúlt évek munkájának elemzése, az eredmények és fogyatékosságok okai és tanulságai, valamint a további fejlődést elősegítő feladatok meghatározása. Az elemzéseknél és a feladatok meghatározásánál több oldalról lehet kiindulni; így a sportágak, egy-egy megye, város, egy-egy sportegyesület helyzetéből. Az értékmérő azonban egyforma; mennyiben tudtak a közösségek eleget tenni az alapvető feladatnak, hogy minél szélesebb körben és minél magasabb színvonalon szervezzék a testnevelést és a sportolást.

A sportolók, sportvezetők között kedvelt dolog számokkal, adatokkal is mérni a fejlődést vagy elmaradást. Ehhez mindenki hozzászokott, mert a sportpályán az elért győzelmeket, vagy vereséget általában számokkal fejezik ki. Sokan azonban szükségtelennek tartják a tendenciákat kétségtelenül mutató statisztikát, pedig ezek aktívák ezreinek, a kis közösségek erőfeszítéseinek eredményeit és gyengeségeit is tükrözik.

Tanulságos adatok például, hogy az MTS I. kongresszusa óta 100 ezer új sportegyesületi tag van, 430 új sportegyesület alakult, a tagdíjbevétel több mint 40 százalékkal emelkedett, de figyelemre méltóak azok az adatok is, melyek egy-egy sportág számbeli hanyatlását, vagy a szakosztályok számának jelentős csökkenését mutatják. Éppen statisztikai adatok hívják fel olyan kérdésekre is a figyelmet, hogy több kötött formájú sportágban a bajnokságok nem fejlődtek, sőt visszaestek és ezzel párhuzamosan a kötetlenebb sportolás iránt nőtt meg az érdeklődés. Ilyen például a természetjárás, ezen belül a camping, a hétvégi és üdülőhelyi sport, a lakóteruleti sportlétesítményeken rendezett alkalmi sportversenyek stb. Most a II. kongresszusra való készülés során nehéz feladat előtt állnak a sportvezető testületek, hogy a tendenciákat mutató számok felhasználásával helyes elemzést adjanak saját munkájukról.

A pártbizottságok, pártszervezetek legtöbb segítséget — a helyi igények, lehetőségek ismeretében — éppen ebben az elemző és tervező munkában tudják nyújtani a testnevelés és sport területén dolgozó kommunistáknak. A *Heves, Nógrád, Békés megyei pártbizottságok végrehajtóbizottságai* önálló napirendként vitatták e témát. Ezt követően ismertették a pártszervezetekkel a VB állásfoglalását. *Komárom megyében* a sportszervezetekben dolgozó kommunistákat hívták össze aktívaülésre.

A sportegyesületekben és az MTS választott vezetőtestületeiben egyre több olyan ember foglal helyet, akiket sportbeli felkészültségük, személyi tulajdonságuk, a a szocialista rendszerért végzett munkájuk egyértelműen alkalmassá teszi a felelős vezetői megbízatásra. Több vezetőséget azonban visszahúz, hogy sok tagja teljesen passzív. Sokakról kiderült, hogy csak a „jó statisztika" miatt javasolták és választották a vezetőségbe. A vezető szervekbe választottak legnagyobb része „társadalmi munkás" és ezért sokszor csökkentették a munkájukkal szemben támasztott igényt is. Van, aki a más szervekkel való jó együttműködés reményében, de nem sportpolitikai céllal került egy-egy sportvezető szervbe. A most sorra kerülő választások alkalmával a vezetőtestületek tagjainak eddigi munkáját is értékelik és ennek alapján végzik az új vezetőségi tagok jelölését. A vezetés színvonalának további fejlesztését segíti elő, ha az eddig jól dolgozó vezetőket megerősítik és a passzív, vagy csak a statisztikát javító, „képviseleti" alapon vegetáló testületi tagokat nem jelölik újra.

A testnevelési és sportmozgalom százezrek egészségén és szórakozásán túl a tömegekkel való érintkezésnek is egy jelentős területe. Az MTS II. kongresszusára való felkészülés újabb lehetőség a sportolók, a sportegyesületi tagok, az érdeklődők igényeinek megismerésére, aktivizálásukra. Használjuk jól ki e lehetőségeket és a pártszervek segítsék a szocialista jellegű testnevelés és sport további erősítését.

Béres Tibor,
az MTS Országos Tanácsának osztályvezetője

A járási pártbizottságok megnövekedett feladatai

Milyen új módszereket követel a termelőszövetkezetek pártszervezeteinek munkájában az új gazdasági mechanizmus, az önálló vállalatszerű gazdálkodás? Melyek a termelőszövetkezeti pártszervezetek megerősítésének fontosabb feladatai? Hogyan végezzék a járási pártbizottságok az új körülmények között irányító munkájukat? — Ilyen és hasonló kérdésekről folyt a beszélgetés: *Cseszkó Sándor* elvtárssal, a mezőkovácsházi járás; *Lada András* elvtárssal, a szeghalmi járás; *Arany Tóth Lajos* elvtárssal, a gyulai járás; *Csápenszki István* elvtárssal, a szegedi járás; *Szőnyi Ferenc* elvtárssal, a makói járás pártbizottságának első titkárával, valamint *Sarkadi István*, a Békés megyei pártbizottság mezőgazdasági osztályának helyettes vezetőjével; *Bagyinka György* elvtárssal, a Békés megyei Pártbizottság munkatársával és a vendéglátó *Párkány János* elvtárssal, az orosházi járás pártbizottságának első titkárával.

•

A IX. kongresszus agrárpolitikai határozatai — az elvtársak egyöntetű véleménye szerint — nagy lehetőségeket teremtettek a termelőszövetkezeti mozgalom fejlődésében. E lehetőségek valósággá válásához a termelőszövetkezetek eredményes munkája a legfontosabb. A pártszervezetek egyik fontos feladata most annak tudatosítása, hogy a IX. kongresszus határozatai és az ennek nyomán megjelenő kormányhatározatok, rendeletek bármilyen jelentősek is — automatikusan nem biztosítják az eredményes gazdálkodást. A termelőszövetkezetek kitartó munkájára a megváltozott körülményekhez igazodó, a reális lehetőségekkel messzemenően számoló, jól szervezett gazdálkodásra van szükség. Most sokkal több múlik rajtuk, mint bármikor korábban. Az is nyilvánvaló, hogy adottságaik, fejlettségük színvonala nagyon különböző. Minden termelőszövetkezetre érvényes, hogy a feladatok újszerűsége, szokatlansága, a gazdálkodás új formájának bonyolultsága nagy próba elé állítja a közös gazdaság vezetőit és tagságát. Nem kétséges azonban, hogy a tsz-ek nagy többsége megfelel az új követelményeknek, megbirkózik az új feladatokkal. Az elmúlt évek a vezetés, a gazdálkodás

terén sem múltak el nyomtalanul, gazdag tapasztalatokat szereztek, összeforrottabbak, a legtöbb helyen felnőttek a korszerű szocialista nagyüzemi gazdálkodás követelményeihez.

*

A termelőszövetkezetek gazdálkodásában kialakult új helyzet a pártmunkában is sok tekintetben új módszereket követel. Bizonyos mértékig eltérő formákra van szükség, a gazdaság pártirányításának sajátos oldalait és mozzanatait kell előtérbe állítani.

A pártszervezeteknek mindenekelőtt tisztázni kell, hogy a termelőszövetkezetek önálló, vállalatszerű gazdálkodása alatt mi értendő. A termelőszövetkezeti tagság egy részénél, helyenként még a vezetőknél is sok félreértéssel lehet találkozni. Valójában *az önálló vállalatszerű gazdálkodás nem a termelőszövetkezeti forma megszüntetését jelenti.* A gazdálkodás irányításának és vezetésének sajátos termelőszövetkezeti formái a jövőben is megmaradnak és még nagyobb jelentőséget kapnak. Így például a tagság aktív részvétele a tervezésben, a gazdálkodás fő formáinak (termelés, értékesítés, elosztás) kialakításának, az alapvető gazdasági folyamatok ellenőrzésében, a vezetők kiválasztásában, a döntések demokratizmusának és a személyi felelősségnek fokozottabb biztosításában.

Érthetően továbbra is nagy szerepet kapnak az olyan fórumok, mint a termelőszövetkezeti közgyűlés, a vezetőségi ülések, a brigádgyűlések, az ellenőrző bizottságok stb. Ezek mellett lehetséges olyan vezetési formáknak a kialakítása, illetve a meglevőknek a továbbfejlesztése, amelyek hatékonyabbá teszik a tagság és a vezetés együttműködését, a termelőszövetkezeteknek, mint sajátos gazdálkodási formának az érvényesülését. A pártszervezetek amikor ügyelnek arra, hogy a termelőszövetkezeti gazdálkodás alapelveit mindenütt betartsák, figyelemmel kísérik e téren is az új kezdeményezéseket és gondoskodnak a leghasznosabb tapasztalatok elterjesztéséről.

*

Megfigyelhető, hogy az utóbbi hónapok agrárpolitikai és szociálpolitikai intézkedései eredményeként a *falu társadalmi életének centruma egyre jobban eltolódik a tsz-ek felé.* Több olyan funkciót látnak el, amit eddig a tanács végzett, illetve amelyek sok embert a legközvetlenebbül érintenek. Ez egyébként egy természetes folyamat. A tsz és a falu, a tagság és vezetés viszonyának kiterebélyesedése és intenzívebbé válása, aktívabb társadalmi-politikai életet teremt. S mivel a dolgok általában nem mennek simán, zökkenőktől mentesen, e folyamatban számtalan vita, összeütközés, ellentét jelentkezik, jogos és jogtalan követelések, valóságos és vélt sérelmek várnak nap, mint nap elintézésre. Ezek mindig együtt járnak különféle hangulatokkal, indu-

látokkal, véleményekkel, nézetekkel, amelyek befolyásolják a termelőszövetkezet egységét, munkáját, végső fokon a gazdálkodást is.

A termelőszövetkezetek társadalmi súlyának növekedése fokozottabban előtérbe állítja a gazdasági, politikai vezetőinek személyét. Még többet kell foglalkozniuk a tagság ügyes-bajos dolgaival, még több türelemre és olyan emberségre van szükség, ami párosul az elvszerűséggel, a közös érdekek következetes képviseletével. Ha emellett meggondoljuk, hogy a gazdálkodás új rendszere mennyivel több és bonyolultabb munkát igényel a közös gazdaság vezetőitől, akkor érthetjük meg igazán a megnövekedett követelményeket.

A járási pártbizottságoknak ezért *alapvető feladatuk továbbra is a termelőszövetkezeti és a mezőgazdasággal közvetlen kapcsolatban levő szervek és intézmények pártszervezeteinek, alapszervezeteinek politikai és szervezeti megerősítése. Az önálló vállalatszerű gazdálkodásnak ez a legfontosabb politikai feltétele.*

Több termelőszövetkezetben megfigyelhető, hogy a politikai vezetés színvonala bizonyos mértékig elmarad a gazdasági vezetés mögött. Ez azzal függ össze, hogy az utóbbi években a kádermunkában különös figyelmet szenteltünk a gazdasági — a szakvezetés megszilárdításának. Ide összpontosítottuk a legjobb erőket, ami nem volt hiábavaló, mert kézzelfogható eredményei lemérhetők a gazdasági vezetés megszilárdulásában, a gazdálkodás eredményeiben. A pártszervezetek politikai és szervezeti megerősítése e folyamatot nem mindenütt kísérte párhuzamosan. Vagy erőnkből nem tellett, vagy helyenként a figyelem más iránya miatt szorult háttérbe.

A járási pártbizottságnak most káderszempontból is fel kell mérni a reális szükségleteket. Nem mindenütt sikerül majd valamennyi gondot egy csapásra megoldani. Azzal is számolni kell, hogy elsősorban a helyi erőkre lehet és kell támaszkodni. Eddig sem mindig, most meg különösen nem veszik szívesen a „kívülről jött embereket". Ha jól szétnézünk és kellő türelemmel vagyunk, akkor legtöbb esetben helyileg is megoldhatjuk a kádergondokat.

Mostanában a gazdaságirányítás új rendszerével kapcsolatban sok szó esik azokról, akik az új körülmények között nem képesek dolgozni, akik nem tudnak a fejlődéssel lépést tartani. Kétségtelen, hogy az ilyen, vagy ehhez hasonló következtetéseknek van bizonyos létjogosultságuk, de nagy hiba lenne úgy felfogni, hogy most a leváltásoknak valamiféle korszaka következik. Nem haszontalan erre a figyelmet felhívni, mert vannak olyanok, akik hajlamosak mindent „szervezéssel" és „átszervezéssel", leváltással és az emberek cserélgetésével „megoldani". A járási és helyi pártszervezeteknek idejében résen kell lenni és nem szabad megengedni az indokolatlan személycseréket. Az önállóság sehol sem máról holnapra alakul ki és szilárdul meg. Egy több éve tartó munkastílust nem lehet rövid idő alatt átváltani. Még hosszabb ideig igénylik majd a segítséget és a járási pártbizottságnak ezután sem szabad elutasítónak lenni.

Milyen módon lehet a leghatékonyabban segíteni az alapszervezeteket? *Amikor a munkájukat tervezik, segítsünk a témák célszerű megválasztásában.* Mivel foglalkozzanak taggyűléseken, vezetőségi üléseken. Hogyan vizsgáljanak egy-egy fontosabb politikai, gazdasági kérdést. Az orosházi járásban azért is volt az ilyen fajta segítségre szükség, mert tapasztalataik szerint az alapszervezetek keveset foglalkoztak konkrét pártpolitikai kérdésekkel. Csak elvétve vizsgálták azokat a politikai folyamatokat, amelyek a pártszervezetek munkáját és a gazdálkodás eredményeit is döntően befolyásolják. Most a járási pártbizottság ugyanazon tagjai rendszeresen részt vesznek az alapszervezetek politikai rendezvényein. Szinte már kialakult a patronálásnak egy személyekhez kötött formája. A választott testület tagjai így közvetlenebbül vesznek részt a pártbizottság irányító munkájában, konkrétabb és alaposabb tapasztalatokat szereznek a pártszervezetek politikai életéről.

A szegedi járásban jól bevált formája az alapszervezetek segítésének *a falu vezető kommunistáival való tanácskozás.* Azt tapasztalták ugyanis, hogy csupán a titkári értekezletek nem nyújtanak sem a járási pártbizottságnak megfelelő képet a falu politikai helyzetéről. sem az alapszervezetnek nem adnak elég és főleg konkrét támogatást. Gyakorlatilag a titkári értekezletek vagy beszámoló, vagy instruktív jellegűek, különösebb érdemi vitára nem nagyon van lehetőség. Emellett úgy gondolják, hogy időnként szükség van arra, hogy az alapszervezetek vezetőségi tagjaival és a falu más vezető személyiségeivel vitassák meg a gondokat, bajokat. Eddig 22 községben, 720 kommunista vezetővel folytattak ilyen tanácskozást. Ezek a szűk körű kommunista aktívák nagyon hasznosak voltak, az eszmecserének, a beszélgetésnek egy olyan őszinte, közvetlen formáját nyújtották, amelyet a taggyűléseken még nem lehet elérni.

A járási pártbizottságot ezek a tapasztalatok is megerősítették abban, hogy szélesíteni kell azoknak a községi kommunista vezetőknek a körét, akikkel időről időre tanácskozni kell (párt-, tanácsi, tömegszervezeti vezetők, egyes értelmiségiek stb.). E beszélgetéseken a járási pártbizottság politikai irányító munkájához sok konkrét ismeretet szerezhet és az alapszervezeteknek adott tanácsok is közvetlenebbek. Az eszmecsere egyben a falusi kommunista vezetők politikai képzésének is egyik legjobb és leggyakorlatiasabb formája, ami jól kiegészíti az ideológiai oktatást, amire a járási pártbizottság különös gondot fordít. A kommunista aktívák vezető csoportjának világnézeti, elméleti képzését úgy tekintik, hogy az a kádernevelés egész bonyolult rendszerében első helyet foglal el.

Sok helyen szervezeti gyengeségek okozzák a fő akadályát a politikai munkának. Az alacsony taglétszám mellett egyes helyeken évek óta nem alakul ki megfelelő tekintéllyel rendelkező pártszervezet. Ezért az új tagok felvételénél, a pártépítési munkánál sem szabad magukra hagyni az alapszervezeteket, különösen ott, ahol a taglétszám

évek óta egyhelyben topog. A leghatásosabb segítés a falusi KISZ-szervezetekkel való törődés. A járási pártbizottság tagjai a hozzájuk tartozó alapszervezeteknél elvtársi és jó értelemben vett baráti, személyi kapcsolatok útján igyekeznek közel kerülni a fiatalokhoz, annak érdekében, hogy párttaggá neveljék őket. Nem helyeselhető, hogy egyes pártszervezet a „sült galamb" várás álláspontjára helyezkedik. Várják, míg valaki elszánja magát a pártba való belépésre, de ők maguk ezért nem sokat tesznek. „Még, hogy mi menjünk elibéjük", „Még, hogy mi kérjük a belépését" — hallani egyesektől. A járási pártbizottságok határozottan harcolnak az ilyen hibás szemlélet ellen.

Ami az ifjúság közötti politikai munkát illeti, valójában az a helyzet, hogy a párttagság növelésének, utánpótlásának legfontosabb tartaléka a KISZ. Mégis sokszor — tették szóvá — nem így kezeljük az ifjúsági mozgalmat, a fiatalok gondjait. Gyakran magukra hagyjuk őket, hajlamosak vagyunk arra, hogy valamilyen általános jelzővel reagáljunk észrevételeikre, megjegyzéseikre és egy kézlegyintéssel tovább menjünk mellettük. Nem mindig vagyunk olyan támaszuk, mint amilyent joggal várnak el tőlünk. Nem arról van szó, hogy a falusi fiatalokkal nem lehetnek vitáink, hogy minden kérésük és igényük vitán felüli és mellettük szól, de legalább vitázzunk velük és ne ellentmondást nem tűrő kinyilatkoztatásokkal próbáljuk „jóra" bírni őket. Ez sohasem lehet eredményes módszer, ezért jobb minél előbb felcserélni türelmes, meggondolt, okos és segítő szóval, reális tettekkel.

Helyenként a párttagság nagy része csak néhány éve tagja pártunknak, ami a párton belüli nevelés fontossága mellett szól. Ennek pedig a taggyűlés a legalkalmasabb fóruma. A szegedi járásban, éppen e felismerésből kiindulva, nagy figyelmet szentelnek a taggyűléseknek. A járási pártbizottság tagjai minden taggyűlésen részt vesznek és közreműködnek az előkészítésben. A legnagyobb vitát azoknál a politikai témáknál tapasztalták, ahol a kérdéseket úgy sikerült közel hozni, hogy azokat a tagság személyes ügyének érezze. (Pl.: a vallásos világnézet elleni harc, a nacionalizmus és internacionalizmus, a párttagok megbízatása stb.) A járási pártbizottság és az apparátus tagjai nem „kezet rázni" járnak ki az alapszervezetekbe, hanem pontos, hosszú időre előre meghatározott terv szerint látogatják a taggyűléseket.

A pártszervezeteknek az új körülmények között is minden jelenséget figyelemmel kell kísérni gazdasági irányító munkájukban, de a lényegi, meghatározó folyamatokkal, a gazdálkodás tartós elemeivel kell behatóan foglalkozni. Így például minden szempontból jelentősen növekszik a közgazdasági tényezők szerepe a termelőszövetkezetekben. A természeti adottságok figyelembevétele és a helyes agrotechnikai folyamatok betartása mellett, előtérbe kerül a közgazdasági számítás és elemzés valamennyi követelménye. Mindenekelőtt gondos tervezésre van szükség, amely figyelembe veszi a konkrét adottságokat és a távlati fejlesztés, a termelési, piaci, értékesítési viszonyokat. Maguknak a termelőszövetkezeteknek kell dönteniük a különféle lehetőségek között.

Ezeknek átgondoltsága és realitása vagy éppen ezeknek a hiánya több évre meghatározza a közös gazdálkodás sorsát.

Az elmondottakból az is következik, hogy új megvilágításba kerül a termelőszövetkezetekben a közgazdasági munka és azok az emberek, akik elsősorban foglalkoznak ezzel a területtel. A közgazdasági szemlélet és annak érvényesítése persze, nemcsak a főkönyvelő és még néhány számvitellel foglalkozó ember feladata a tsz-ben. Követelmény ez az elnökkel, a vezetőség minden tagjával, az agronómussal stb. szemben is. De az is kétségtelen, hogy különösen nagy szerepük van azoknak, akik ezzel a munkakörrel beosztásuknál fogva hivatásszerűen foglalkoznak. A számvitel területén dolgozó emberek munkájával szemben merőben mások a követelmények mint korábban. Az összes adatok, számviteli tényezők összegyűjtése és regisztrálása ma is nélkülözhetetlen része munkájuknak, *de korántsem elegendő.* Az igazsághoz persze, az is hozzá tartozik, hogy sok termelőszövetkezetben eddig sem *csak* ezt csinálták. Ezen túlmenően jelentős közgazdasági elemzést, költség- és jövedelmezőségi számításokat, piaci-értékesítési kutatást, üzemszervezési munkálatokat is végeztek. Ez azonban mégsem volt általános, az igénye sem jelentkezett különös erővel. A gazdaság irányításának eddigi rendszere, melyben az adminisztratív eszközök voltak túlsúlyban, sok tekintetben feleslegessé is tette az ilyen fajta számviteli munkát.

A számvitellel foglalkozó emberek közötti politikai munka erősítése sokoldalú ideológiai, szervezési, pedagógiai feladatot jelent a járási pártbizottságoknak. Az első lépéseket már megtettük, vagy helyesebben elkezdtük azzal, hogy a gazdaságirányítás új rendszeréről részletes ismertetést adtunk különböző tanfolyamokon a termelőszövetkezetek párttitkárainak és elnökeinek. Van olyan javaslat, hogy a járási pártbizottság mellett működjön jól képzett közgazdászokból, agrárgazdasági szakemberekből, jól dolgozó tsz könyvelőkből egy bizottság, amely vizsgálatokat végezne, tanulmányokat készítene a termelőszövetkezetek közgazdasági viszonyairól.

Az elmúlt években — mondották — gyakran előfordult, hogy a mezőgazdasági kérdések, a termelőszövetkezeti feladatok megvitatására összehívtuk a tsz-elnököket, agronómusokat, vagy ha az állattenyésztésről volt szó a tsz-ek fő állattenyésztőit. Ez a módszer bevált, sok tapasztalat cserélt gazdát, és a figyelmet ráirányítottuk a legfontosabb tennivalókra. Most ezeknek az embereknek körét szükségesnek látszik kibővíteni a tsz-főkönyvelőkkel. Velük is rendszeresen tanácskozni kell gondjaikról, nehézségeikről, segíteni őket munkájukban. Különösen fontos és jelentős ez most az első időkben, amikor még a munka új stílusáról nincs elég tapasztalatuk. Nem elég csupán megnövekedett felelősségüket hangsúlyozni, hanem gondoskodjunk azokról a feltételekről is, amelyek mellett új módon képesek dolgozni.

A járási pártbizottságra hárul az a feladat is, hogy megszervezze és koordinálja a járás különböző posztjain működő közgazdasági mun-

kát. Különféle közgazdasági tanulmányok készítésére adhat megbízatást, gondoskodik ezeknek vitájáról, felhasználásáról. Összehangolja és koordinálja a tsz, a bank, a tanács, a felvásárló szervek, a tsz-szövetségek, a kereskedelem közgazdasági tevékenységét.

*

A vita hasonló szenvedéllyel, tettre készséggel, sok hozzáértéssel folyt más fontos feladatokról is. Csak egy néhányat említsünk azok közül, amelyeket valamennyi pártbizottságnak szükséges átgondolni.

a) A tsz-alapszervezetek eszmei-politikai-szervezeti megerősítésének feladatai, különös tekintettel a gazdálkodás új körülményeire.

b) Megfelelő vizsgálattal és elemzéssel hosszabb távra megállapítani a járás legoptimálisabb termelési szerkezetét, a természeti adottságok, a jelenlegi és a várható közgazdasági tényezők messzemenő figyelembevételével.

c) A bővített újratermelés feltételeinek biztosítása és megvalósulása a járás termelőszövetkezeteiben.

d) Üzemszervezési formák és a nagyüzemi követelmények szerinti korszerűsítése, fejlesztése a járásban.

e) A bérezés és az elosztási leghatékonyabb forma a járás termelőszövetkezeteiben.

f) Az önköltség, gazdaságosság kérdései a járás termelőszövetkezeteiben.

g) A tsz-tagság és alkalmazottak jövedelmi viszonyai a munkamegosztás és társadalmi rétegződés a járás termelőszövetkezeteiben.

A teljesség igénye nélkül soroltunk fel néhányat azok közül az átfogó, a gazdasági és politikai kérdésekből, amelyeket a járási pártbizottságoknak időnként szükséges megvizsgálni.

Itt van például a falu társadalmi rétegződésének új vonásai, amelyeket a járási pártbizottságnak több szempontból is szükséges tanulmányozni, de mindenekelőtt politikai tendenciái miatt. Ma már a társadalmi rétegződés régi formáinak nyomai ha meg is találhatók, általában nem meghatározó jelentőségűek a falu politikai arculatában. Fontosabbak a társadalmi mozgásnak azok a formái, amelyek az új viszonyok talaján jönnek létre. Például:

— a város és a falu viszonyának vetületében jelentkező tendenciák;

— a szocialista tulajdon két formája alapján kialakuló viszony az állami gazdaság és a termelőszövetkezetek dolgozói között;

— a tsz-tagság és az alkalmazottak közötti viszony;

— a parasztság és a falusi értelmiség;

— a termelőszövetkezeten belüli munkamegosztás különböző fajtái alapján kialakuló csoportok viszonyai;

— a község különböző termelőszövetkezeteinek eltérő körülményei alapján kialakuló viszonyok;

— a fiatalok és a nők helyzete, életkörülmények sajátosságai;
— a falu társadalmi, politikai vezetőinek összetétele és a falusi dolgozókhoz való viszonya.

A járási pártbizottságnak mindenekelőtt politikai tendenciájuk összefüggésében szükséges ezeket vizsgálni és megfelelő következtetéseket levonni, hogy fejlődésüket kedvező irányba befolyásolják.

Az itt jelzett témák tanulmányozásánál, elemzésénél elkerülhetetlen az összehasonlítás, az emberi tevékenység, az öntudat, a politikai felelősség különböző fokának a minősítése. Különféle érdekek érvényesülésével, párhuzamos és ellentétes tendenciával találkoznak, amelyek különféle emberi viszonyokat, kapcsolatokat szülnek. A járási pártbizottság mint az adott terület legfőbb politikai fóruma nem kerülheti meg ezeket az összefüggéseket.

*

A beszélgetés részvevői így látják a járási pártbizottság munkáját a jelenlegi helyzetben. Többek között így értelmezik a pártmunkának az új követelményeknek megfelelő korszerűsítését. Hozzátéve még azt a gondolatot — ami egyébként a beszélgetés során végig érzékelhető volt —, hogy egyrészt nincsenek abszolút új formák a pártmunkában sem, mert a régi módszerek mindig számos olyan értékes elemet tartalmaznak, amelyeknek megőrzése, továbbvitele elengedhetetlen, másrészt az új formák is csak átmenetiek, mert az idő, a körülmények változása miatt előbb-utóbb ezek is korszerűtlenné válnak. A párttitkároknak ezért is gondosan tanulmányozniuk kell a pártmunka követelményeit, korszerűsítésének útjait. A szerkesztőség a továbbiakban is szívesen helyt ad minden olyan írásnak, amely ezeket a tapasztalatokat tartalmazza.

R. I.

Érdekes vita a Pamutnyomóipari Vállalatnál

A gazdasági mechanizmus sokrétű tennivalói már a gyakorlati előkészítés stádiumába léptek. A Gazdasági Bizottság több olyan intézkedést hozott, amelyek megjelölik az utat az ipari vállalatok, a gyárak részére. A tennivalók tehát egyre ismertebbek lesznek, s a további munka egységes állásfoglalás biztosítását követeli. Végrehajtó bizottságunk ezt tűzte ki célul, amikor fontos elméleti témát vitatott meg a vállalat igazgatóinak bevonásával. „A népgazdasági, vállalati és egyéni érdek összehangolásának feltételei, problémái az új mechanizmus körülményei között" című vitaanyaghoz a pártfőiskola adott segítséget.

Első kísérlet volt ez, hasznos és jó. A téma érdekessége, időszerűsége, a pozitív és negatív tapasztalatok jó alapot adtak ahhoz, hogy az eszmecsere a további munkát segítő tanácskozás legyen. Annak ellenére, hogy elméleti témaként szerepelt, elsősorban gyakorlati tapasztalatokról és tennivalókról volt szó.

A széles skálájú téma legfontosabb alapelvei: a munka szerinti elosztás, az anyagi ösztönzés, az árak és a bérek alakulása körül érdekes vita bontakozott ki.

A munka szerinti elosztás szükségességéről a vitaanyag megállapította:

A termelőerők és a termelési viszonyok jelenlegi színvonalán a munka még nem vált életszükségletté. Az emberek tudatának szerves része az anyagi érdek. Ha a társadalom fontos célkitűzését, a termelés növelését és tökéletesítését az elosztással is szolgálni akarjuk, akkor olyan formákat kell kialakítani, amelyek gazdaságilag is kényszerítik és ösztönzik az embereket képességeik legjobb kifejlesztésére és kifejtésére. A munka szerinti elosztás ösztönöz leginkább a jó munkára.

Azt, hogy mindenki képességei szerint dolgozzék, nem könnyű megvalósítani, Egyrészt nem lehet mindig és mindenkinek olyan munkát biztosítani, amelyben képességeit a legjobban hasznosíthatja, másrészt az emberek nem is törekszenek mindenkor képességeik legjobb kifejtésére. Különösen akkor, ha jövedelmük nem elvégzett munkájuktól, hanem a szakképzettségtől, beosztástól, munkában eltöltött időtől és kiegészítésképpen a teljesítménytől függ. A differenciálás tehát nagyon fontos. Annak ellenére, hogy bérrendszerünkben a tól-ig határrendszer lehetőséget ad differenciálásra, vállalatunk sem élt ezzel a lehetőséggel. Emellett a bérek kialakításánál több olyan elvet is alkalmaztunk, amelyet úgy tekintettünk, mint eltéréseket a munka szerinti elosztás elvétől. (Például nehéz fizikai munka esetében stb.)

Mi lehet a legreálisabb igazság a munka szerinti elosztás elvének érvényesítésénél? — e körül élénk vita volt.

Kialakult az az álláspont, hogy bár konkrét bérezési gondokról van szó, ez nem csupán bér-probléma, hanem minden esetben politikai kérdés. A tapasztalatok azt

bizonyítják, hogy a munka szerinti elosztás elve jelenleg nem érvényesül teljes egészében, s az összhangot nem minden esetben tudja a vállalat, a népgazdaság biztosítani.

A munka szerinti elosztás elvéből nem következik, hogy ugyanolyan munkáért ugyanannyi bért kell fizetni. A munka szerinti elosztás nem az egységes erőkifejtések mértékét veszi alapul, hanem az erőkifejtés társadalmi eredményeit. Ha azt elfogadjuk, hogy a munka szerinti elosztás egyenlőtlenséget idéz elő, mert minden ember más-más teljesítményre képes, akkor azt is el kell fogadnunk, ami ebből következik: ha mindenki képes volna ugyanazt a teljesítményt nyújtani, akkor is fennállna az egyenlőtlenség, mert az azonos teljesítmény mögött más-más egyéni erőkifejtés áll.

A bérezés politikai kérdés. Nem mindegy tehát, hogy a dolgozók, a munkások milyen véleményt alakítanak ki erről a politikáról. Nagyon fontos szem előtt tartani, hogy mit bír el a differenciáltság. A gyakorlat azt bizonyítja, hogy az egészséges differenciálást a munkások, a dolgozók tudomásul veszik. Jó talajt „adnak" ehhez az igazságos, helyes döntések, amelyek a becsületes dolgozók egyetértésével találkoznak. Nagy szerepe van itt a nevelőmunkának. Olyan közhangulat kialakítására van szükség, hogy a dolgozók két azonos beosztású dolgozónál (tisztviselőnél, műszakinál) a teljesítményével arányos fizetést tartsák igazságosnak és az ellenkezőjét igazságtalannak. Egységes vélemény szerint az igazság megítélésénél elsődleges mérce a társadalmi hasznosság, a munka eredménye.

Mi lehet a mérce a teljesítmény mennyiségének megítélésénél, szükséges-e a norma?

A norma alkalmazása ellen és mellett is felsorakoztattak érveket a VB tagjai. Felmerült többek között az is, hogy kell-e a normát időnként rendezni. A vitában egyértelműen kialakult: a munkafeltételek változása általában a vállalat kollektívájának eredményes munkája alapján történik. Ezért a norma alkalmazása és változtatása vállalati probléma is. Az új technika hozama a vállalati nyereségben jelentkezik, amiből a vállalat egész kollektívájának, sőt a népgazdaságnak is részesülnie kell. A norma arra szolgál, hogy korrigálja az egyes dolgozók elé állított feladatokat, a munkafeltételek szerint.

Érdekes, tanulságos vita alakult ki akörül, hogy az új gazdaságirányítás megteremti a munkásvándorlás lehetőségét. Ha egy vállalat vagy gyár veszteségesen dolgozik, s így kevesebbet tud juttatni dolgozóinak, mint a nyereséges, a dolgozók közül sokan — a magasabb bér reményében — a jobbhoz pártolnak.

Az üzemi demokrácia megvalósítása, lehetőségeinek kiaknázása szorosan kapcsolódik ehhez a témához. Hiszen abban a gyárban, ahol a munkás javaslataira, okos elgondolásaira számot tartanak, ahol a munkás érzi, hogy az ő ügyéről van szó — még akkor is, ha nem a személyes gondjairól, de a vállalat egészét érintő kérdésekről kell tanácskoznia —, sokszorosan meggondolja, odébb álljon-e, mert bajban van a gyár. A textilipar eddig az alacsonyabban fizetett iparágak közé tartozott. A munkásvándorlás eddig sem volt lehetetlen, a vándorlás aránya mégsem volt magasabb a többi iparágénál. Tíz-húsz fillérrel magasabb órabérért nem megy el

különösen az a dolgozó, aki megszokta a textilipari munkát, megszerette munkahelyét, környezetét, s otthonosan érzi magát a gyárban. Az ilyen légkör: az üzemi demokrácia biztosítása lehetőséget teremt arra is, hogy minél eredményesebben dolgozzon a vállalat kollektívája. A vándorlás megakadályozásánál nagy szerepet kap a kollektíva a jó elvtársi, baráti, szocialista szellemű légkör kialakításában.

Különböző vélemények alakultak ki arról, hogy milyen szerepe van és lehet a munkamorálnak a technikai forradalom korszakában. A vitaindító írásos anyag megállapítja: a technika fejlődésével a teljesítményeket alapvetően nem a dolgozók munkamorálja, hanem a gépek teljesítőképessége határozza meg. Ezt több felszólaló vitatta, s a munkamorál elsődlegessége mellett tört lándzsát. Az a vélemény alakult ki, hogy a technikai fejlődést és a munkamorált nem szabad szembeállítani, hiszen a fejlett technika is a gondolkodó emberek tevékenységét igényli.

*

Vitánk az első komoly próbálkozás volt. Hasznos tapasztalatokkal szolgált arra, hogy célszerű különböző szinteken hasonló témákat megvitatni. A gyakorlati problémák is amellett szólnak, hogy hasznos kicserélni a gondolatokat olyan témákról. amelyek az új gazdasági mechanizmusban gyakorlati feladatként jelentkeznek. Ilyenek például:

— Hogyan tudja befolyásolni a dolgozó a vállalati jövedelmezőséget, miután jövedelmének egy része a részesedéstől, illetve a kollektív munkától függ?

— A vállalati nyereség, mint központi cél, hogyan egyeztethető össze a különböző érdekekkel? (Vállalati üzleti titok, a tapasztalatcsere háttérbe szorulhat.)

— Az anyagi érdekeltség tekintetében hogyan kapcsolódjon az üzem a nagyvállalathoz? Mi legyen a gyakorlat, ha vállalati szinten nyereség, a vállalat egyik gyárában viszont veszteség mutatkozik, vagy ha egy gyár nyereséget ér el, viszont a vállalat egésze veszteséges?

Az ismertetett vita után a közelmúltban pártbizottsági ülésen tárgyaltuk meg az előkészítő munka konkrét vállalati intézkedéseit. Vezérigazgatónk ismertette, mit jelent számunkra az új gazdaságirányításban a vállalati ártervezés. (Megszerveztük az árosztályt.) A közeljövőben a végrehajtó bizottság megtárgyalja a „Vállalati árpolitikánk és a fogyasztási érdek" című témát. Megalakult a piackutató osztály. Elkészült a műszaki és gazdaságfejlesztést szolgáló 7 éves távlati fejlesztési terv. Mindennek gyűrűznie kell majd pártalapszervezeteink politikai felvilágosító munkájában is.

Ilyen és ehhez hasonló témák megvitatása másutt is hasznos lehet, s a gyakorlati munkához segítséget adhat. Ezek megvitatására alkalmas a pártoktatás is — különösen a gazdaságpolitikai tanfolyamok —, segítve ezzel az elméleti és gyakorlati kérdések egységes értelmezését.

Kakuk Józsefné,
a párt-végrehajtóbizottság titkára

Az új gazdasági mechanizmus előkészítése Zala megyében

A párt Zala megyei bizottsága megvitatta a Központi Bizottság június 23-i ülésének anyagát. A tájékoztató és a vita sokoldalúan tárgyalta a megyei üzemek, vállalatok és intézmények eddigi lépéseit. A pártbizottság megállapította, hogy már eddig sok hasznos kezdeményezés született és olyan tervek vannak, amelyek a további eredményeket jelentősen befolyásolják.

A tervezgetéseken túl gyakorlati intézkedésekre is sor került. *A Dunántúli Kőolajipari Gépgyárban* a párt-, a szakszervezeti és a gazdasági vezetők a dolgozók széles körű bevonásával kidolgozták a 44 órás munkahét bevezetésére vonatkozó javaslatot. Ennek alapján készen állnak arra, hogy ha az üzemet kijelölik a Minisztertanács határozata alapján tapasztalatszerzés céljára, úgy a rövidített munkaidőt már 1968. január 1. után bevezethetik. *A Zala megyei Tejipari Vállalat* a piackutatásban jeleskedett. Több kiállítást és tájékoztatót tartott, amelyeken bemutatta a kereskedelem és a fogyasztók előtt a különböző új sajt, vaj és egyéb tejtermék különlegességeit. *A Zala megyei Cserépkályhagyártó Vállalat* megkezdte a gáz- és villanytüzelésű cserépkályhák építésének kísérleteit, mivel egyre fokozottabban kiszorul a piacról a régi fajtájú fa- és széntüzelésű kályha.

Készülődnek a mezőgazdaság berkeiben is. A Földművesszövetkezetek a MESZÖV irányításával a városokban is egyre szélesebb körű tevékenységet végeznek s ezzel különösen a zöldségellátásban jelentős javulás következett be. A falvak szükségleteinek kielégítése érdekében is több kezdeményezést valósítanak meg mind háziipari, mind kereskedelmi téren. A mezőgazdaságban is egyre gyakoribbak az olyan kezdeményezések, mint *a kustányi termelőszövetkezeté*, amely a melléküzemági tevékenység keretében gondot fordít a hulló gyümölcsök feldolgozására és úgy építkezik, hogy épületei gyorsan és zökkenőmentesen legyenek átalakíthatók az egyik állattenyésztési ágról a másikra.

Számos példát lehetne felsorolni még Zala megye új gazdasági terveiről. Ezek megvalósítását a párt, állami és társadalmi szervek messzemenően támogatják, az alkotókat, a kezdeményezőket bátorítják. A megyei pártbizottság propaganda és művelődési osztályának kiadásában megjelent az *„Ezt tettük eddig"* című könyv, amelyben 15 vállalati igazgató nyilatkozik az új gazdasági mechanizmus előkészítésére tett intézkedésekről. A mezőgazdaság ilyen irányú tevékenységét segíti a *Termelőszövetkezeti Tanácsadó* címmel megjelenő időszakos kiadvány, amelyben a megye mezőgazdasági vezetői, szakemberei, párt és állami vezetői számolnak be tapasztalataikról.

A pártbizottsági ülés referátuma és vitája hangsúlyozta azonban, hogy továbbra is fontos feladat a propaganda és agitációs

munka folytatása. Napjainkban egyre több döntés, párt- és kormányhatározat lát napvilágot, a feladatok gyakorlati része egyre közelebb kerül. De még mindig sok kérdés és kétely merül fel s ezekre világos, határozott választ kell adni. Tapasztalható még bátortalanság, a felelősség hiánya, a kishitűség nemcsak a dolgozók, hanem a párt-, állami és gazdasági vezetők körében is.

A megyei pártbizottság döntése alapján a végrehajtó bizottság intézkedési tervet dolgozott ki a Központi Bizottság június 23-i határozatának végrehajtására. Az intézkedési terv részletesen tartalmazza a gazdasági szervező és kádermunka, valamint a propaganda és agitációs munka további tennivalóit. Az intézkedési terv a pártszervezetek feladatává teszi, hogy a reform gyakorlati feladatait tartalmazó, folyamatosan megjelenő rendeleteket és intézkedéseket a vállalatok vezetői, a pártvezetőségek tagjai rendszeresen tanulmányozzák és a reform előkészítésével, bevezetésével kapcsolatos helyi feladatokat ezek alapján végezzék.

Az intézkedési terv sok általános és konkrét feladatot jelöl meg a párt-, állami, társadalmi és gazdasági vezetők számára. Alapvető gondolata, hogy a tennivalókat úgy kell végrehajtani, hogy azok a népgazdaság érdekeit és a lakosság szükségleteit egyaránt szolgálják. Minden vezetőnek elsőrendű feladata, hogy alkotó módon gondolkozzék és tevékenykedjék, hogy hathatós intézkedéseket tudjon tenni a Központi Bizottság határozatának megfelelően.

K. L.

Tudósítóink tollából

A csúcsvezetőség munkája

A Makó járási végrehajtó bizottság megtárgyalta a csanádpalotai egységes pártvezetőség kétéves tevékenységét. Megállapította, hogy a község gazdasági, kulturális és politikai élete e két évben fejlődött, az egységes vezetőség azonban még nem eléggé motorja a fejlődésnek, az alapszervezeteknek. Kevéssé ismerik a helyi gazdasági feladatokat, nem szervezik öntevékenyen a lakosság tájékoztatását, s gyengült a községben az ideológiai-felvilágosító munka. Az egységes vezetőségnek nem csupán összegezni kell az elért eredményeket, hanem tevékenyebben kell befolyásolni a lakosság, az alapszervezetek életét. **(B. M.)**

Ha a titkár nem függetlenített

A székesfehérvári járási pártvb érdekes napirendet tárgyalt: az iparban és közlekedésben dolgozó nem függetlenített párttitkárok munkáját. Gazdasági és politikai tevékenységüket, emberi tulajdonságaikat jónak értékelték, de egy meglepő sérelmet is megvitattak. Növelni kell sok helyen a nem függetlenített párttitkárok megbecsültetését. Olyan üzemekben ugyanis, amelyek trösztthöz vagy nagyvállalati központhoz tartoznak, a központi vezetők igen ritkán kérik ki üzemlátogatás idején a pártszervezet titkárának véleményét. Az egyik MÁV-állomáson az is megtörtént, hogy egy ellenőrző látogatás idején a „szakmai" tárgyalásról kitessékelték a titkárt. A VB határozatait most ismertetik az érintett kommunista gazdasági vezetőkkel. **(B. L.)**

A minőségi munka ösztönzése

A Villamossági Televízió és Rádiógyárban a gazdasági vezetők, valamint a párt- és tömegszervezetek mindenkor különös gonddal, figyelemmel kísérték a minőség alakulását. De a tudatos minőségszabályozásra aránylag kevés időt és munkát fordítottunk. Ennek volt a következménye a minőség hullámgörbeszerű alakulása. A kifizetett kötbér nagysága, a külső átvevő szervek részéről történő magas visszautasítási százalék ismeretében, a jobb minőség ellenére tervszerű minőségszabályozást kellett bevezetni. Elhatározásunkat befolyásolta az is, hogy közszükségleti cikkeknél a piac szívó hatása, vagy a telítettség kedvezőtlenül, vagy kedvezően hat a termékek megbízhatóságára, külső megjelenésére. Természetesen a fogyasztók a kedvező termékválaszték mellett a kifogástalan minőséget is igényelték.

A minőségjavító intézkedések mellett foglalt állást a gyár pártvégrehajtóbizottsága. A pártszervezetek és tömegszervezetek feladatául adta, hogy a gazdasági vezetőket segítsék a minőségjavító intézkedések, tervek végrehajtásában. Ugyanakkor ismertettük a dolgozókkal, hogy a gyárnak létérdeke a mennyiségi tervek teljesítése mellett a minőség javítása. Az eredmények igazolták, hogy a politikai szervek ez irányú tevékenysége hatékony volt.

A minőség javulását rövid időre gátolta az 1965 első félévben végrehajtott típus választék-növelés. Ebben az időben az összes gyártott televízió-típusoknál, és a rádió-típusok 70%-ánál a hagyományos huzalozású gyártásról a korszerűbb nyomtatott áramkörű készülékek gyártására tértünk át. Felismertük, hogy régi típusaink műszakilag és esztétikailag is elavulnak, amellett sürgette elhatározásunkat a külkereskedelem és belkereskedelem választéknövelési igénye is. Az új gyártmányok, a bevezetett újszerű technológia és a vele egyidejűleg felépített korszerű szerelőszalagok kezdetben természetesen nehézségeket okoztak a termelés folyamatosságában, a minőség alakulásában. De 1965 első félévének végére már a gátló körülmények oly mértékben csökkentek, hogy az átállást befejezettnek tekinthettük. Ezután ismételten nagy gonddal láttunk a minőségjavító intézkedések megvalósításához.

A fejlesztést *három szakaszban* akartuk végrehajtani.

1. *Célkitűzés: működésgátló hibák megszüntetése.*
   Időtartam: 1965 augusztustól, 1966 áprilisig.

A tervezett feladatot megvalósítottuk. S ebben nagy szerepe volt a politikai szervek által végzett mozgósító munkának.

2. *Célkitűzés: a jó minőség elérése.*
   Időtartam: 1966 áprilisától, 1967 januárig.

Ezen időszak alatt megvalósítottuk a végterméket ellenőrző munkahelyeken az észlelt hibák

azonnali jelzését, a szerelő munkahelyeknek.

Megszigorítottuk az úgynevezett minőségi prémium kifizetésének feltételeit. A kiváló minőségű árut termelő szalagok dolgozói nagyobb arányban részesülnek a juttatásból. A prémium elosztásakor a dolgozókkal közöljük, hogy miért estek el a többletkereseti lehetőségtől. Figyelembe vettük a külső átvevő szervek minőséget érintő észrevételeit és azonnal intézkedtünk a hiányosságok megszüntetése érdekében.

A második szakaszban kitűzött feladatokat végrehajtottuk.

3. *Célkitűzés: minőségi gyártmányok előállítása.*

Ebben a szakaszban a régebben alkalmazott, a minőség javítását elősegítő intézkedések már nem voltak elegendőek, ezért eddig még nem alkalmazott minőségszabályozásra tértünk át. Lényege, hogy előre meghatározott minőségi szintjelző számok elérésére köteleztük a gyáregységeket. A szint elérése esetén jutalmat fizetünk, míg nem teljesítés esetén a minőségi prémiumot nem lehet kifizetni. Az idei első félév tapasztalataiból arra következtetünk, hogy ezt a feladatot is sikeresen fogjuk teljesíteni.

Az elért eredményeket igazolja, hogy:

— a garanciaköteles rádió- és televíziókészülékek egy éven belüli meghibásodása 1966-ban lényegesen csökkent. Rádiónál a javítások száma 1.25-ről 1,15-re, televíziónál 5,24-ről 3,3-re csökkent.

— A MERT visszautasítások aránya 1966-ban az előző évhez képest szintén javult: rádiónál 21%-ról 16%-ra, televíziónál 24%-ról 12,2%-ra csökkent.

— Beszédesebben mutatja a javulást a kifizetett kötbér összege. Minőségi kötbért 5 millió Ft-tal kevesebbet fizettünk 1966-ban, mint a megelőző évben.

— A megváltozott minőségi helyzetet jellemzi, hogy 1966-ban a kereskedelmi reklamációk készülékeinknek 1,6%-t érintették, melyben a szállítási és raktározási hiányosságok következtében történő minőségi romlás is benne van.

Eredményeinket nem érhettük volna el a gyári pártszervezet nélkül, amely sok esetben kezdeményezőleg lépett fel, politikai meggyőző munkával lendületet adott a munkának. Több alkalommal rendkívüli, összevont taggyűléseken tárgyalták a minőség helyzetéről és az ezzel kapcsolatos politikai munkáról.

A párt-végrehajtóbizottság most júliusban ismételten megvizsgálta a minőség javítására tett politikai intézkedések hatását. Megállapította, hogy a kitűzött feladatokat a vállalat dolgozói sikeresen teljesítették, azonban egyes hiányosságok változatlanul fennállnak és ezért további összehangolt intézkedésre van szükség, a gazdasági vezetők és a politikai szervek részéről.

Demeter Béla
műszaki igazgató

Az új gazdaságirányítási rendszerről szóló határozatok és a felhasználásra ajánlható cikkek

(1967. június 1-től augusztus 15-ig)

Nyers Rezső elvtárs beszámolója a Központi Bizottság június 23-i ülésén gazdaságpolitikánk néhány kérdéséről (Társadalmi Szemle 7.).

Nyers Rezső elvtárs beszéde az országgyűlésen az új gazdaságirányítási reform bevezetéséről, a reform célkitűzéseiről (Népszabadság VII. 14.), dr. *Korom* Mihály igazságügyminiszter elvtárs országgyűlési beszéde a reformmal kapcsolatos jogi szabályozás néhány kérdéséről (Népszabadság VII. 14.).

Fock Jenő elvtárs beszéde és vitazáró beszéde az országgyűlésen (Népszabadság VII. 13. és VII. 15.). A nép jóváhagyásával, alkotó részvételével. (Népszabadság VII. 16.) Az országgyűlést kommentáló cikk az új gazdasági mechanizmusra való áttérés szükségességét indokolja.

Dr. *Vajda* Imre: A gazdasági reform sikeréért (Népszabadság VII. 9.). Az irányelvek gyakorlatba való átültetésének módozataival, az átmeneti időszakban a vállalatokra váró legfontosabb megoldandó problémákkal foglalkozik.

Dr. *Pirityi* Ottó: A társadalmi tudatosság érvényesülése az új gazdasági mechanizmusban (Népszabadság VIII. 12.) Az új gazdasági mechanizmus főbb elveit ismertetve rámutat a túlzott központosítás megszüntetésének előnyeire, a centralizáltság formális vonásainak kiküszöbölésével a tartalmi vonások erősítésére, a több rendelkezési jogra, a döntésben való érdekeltségre.

Wilcsek Jenő: A gazdasági verseny helye és szerepe az új gazdasági mechanizmusban (Közgazdasági Szemle 7—8.). A piaci mechanizmussal, a gazdasági verseny korlátaival és feltételeivel, szervezeti formáival foglalkozik.

Vállalati problémák, vezetőképzés, információ

Dr. *Korom* Mihály: A vállalat az új mechanizmusban (Figyelő V. 24.).

Dr. *Gadó* Ottó: Egyesülés és tröszt az új mechanizmusban (Népszabadság VII. 19.). A vállalati önállóság növelése, a hatáskörök decentralizálása mellett a centralizálás e formáiban rejlő gazdasági előnyökkel, e formák jellegével, tevékenységével foglalkozik.

Meitner Tamás: Vállalati szervezés, vezetőtovábbképzés. Az önállóvá váló vállalatok szervezeti kérdéseit, a vezetőknek az új feladatokhoz szükséges továbbképzését, a tanfolyamok tapasztalatait ismerteti. Dr. *Antal* Iván—dr. *Susánszky* János vezetőképzéssel foglalkozó tanulmánya az idővel való gazdálkodásról (Figyelő, 1967. VI. 14.).

Nagy Tibor: Biztosítsuk a személyi feltételeket is (Népszabadság VIII. 5.). Az irányító munka, a színvonalas vezetés megjavításához szükséges személyi feltételek biztosításával foglalkozik.

Vállalati döntés a gazdasági ösztönzők új rendszerében (Népszabadság VI. 28., Figyelő 1967. VII. 5.). A Debrecenben tartott VI. közgazdász vándorgyűlés néhány hozzászólása.

Dr. *Wilcsek* Jenő: Vállalat és gyáregység (Figyelő VIII. 9.) Az adott vállalati rendszernek az új mechanizmus körülményei közötti proble-

máival, a vállalaton belüli esetleges gyáregységi érdekekkel, a vertikális felépítésű és a horizontálisan szervezett vállalatokkal és trösztökkel foglalkozik.

Dajka Ferenc: Egyszemélyi vezetés és üzemi demokrácia (Pártélet, 7. sz.)

Dr. *Márton* Géza: Döntés-előkészítés és a vezetők kiválasztása (Társadalmi Szemle 6.).

Oroszi István: A vállalatokon a sor (Népszabadság VII. 18.) A reform viszonyai között szükséges vezetési formákkal és módszerekkel, a vállalatok más természetű megnövekedett feladataival foglalkozik.

Pulai Miklós: Forgóalap-rendezés az állami vállalatoknál (Népszabadság VIII. 9). Az állami vállalatok forgóalapjainak kiegészítésére vonatkozó határozatot ismerteti, magyarázza.

Kovács József: Közvetlen együttműködéssel (Népszabadság VIII. 8.). A vállalatok termelő- és kooperációs munkájával foglalkozik.

Gergely István: Jobb tájékozottság — kisebb kockázat. A vállalati munkához szükséges piaci tájékozódás lehetőségeinek megteremtésével, a vállalat megfelelő információs szervezetének létrehozásával, a jól használható információ fontosságával, a belföldi és külföldi piackutatás tennivalóival foglalkozik (Figyelő 1967. VI. 21.).

A tervezés új rendjéről

Földes István: A népgazdaság tervezésének új rendje (Népszabadság VI. 14.). A népgazdasági tervezésnek az új mechanizmusban bekövetkező lényeges változásaival, a tervezés fő jellemzőivel, a hosszú és középtávú tervekkel, az éves tervvel, a tervező munka megszervezésével, a jóváhagyással és a végrehajtással foglalkozik.

Győry László: A szolgáltató ágazatok tervezése az új gazdasági mechanizmusban (Közgazdasági Szemle 7—8.). A szolgáltató ágazatok sajátosságaival, népgazdasági mérlegkapcsolataival, az ágazatok szerkezetének és fejlesztési koncepcióinak kialakításával, a szolgáltató ágazatok közvetlen és közvetett gazdasági szabályozóival foglalkozik.

Dr. *Hoch* Róbert: Távlati arterv és népgazdasági tervezés (Figyelő VII. 12.). Az árpolitika távlati feladataival, a hozadék alakulásának vizsgálati elveivel, az árarány változásokkal, az árarányokkal, a távlati árpolitikához szükséges információkkal foglalkozik.

Rózsa József: Munkaerő-gazdálkodás az új mechanizmusban (Népszabadság VI. 6.). A témában hozott kormányintézkedésekkel foglalkozik. Kitér a fiatalok elhelyezkedési problémáira, a foglalkoztatás és átcsoportosítás kérdéseire, a vállalati munkaerő-tervezés fontosságára.

A termelékenységről

Román Zoltán: A termelékenység és az új gazdasági mechanizmus (Népszabadság VII. 8.). A termelékenység növelésének az életszínvonal emelésében, a nagyobb nyereség elérésében való fontosságával foglalkozik.

Az árrendszer kérdései

A Debrecenben tartott VI. közgazdász vándorgyűlésen tartott előadásában *Rácz* László az új árrendszernek a gazdasági egyensúlyt és az optimális növekedést szolgáló vonatkozásait ismertette. Az árrendszer különböző vonatkozásainak sajátosságaival részletesen foglalkozott (Figyelő VII. 5., Népszabadság VI. 28.).

Dr. *Bukna* Antal: A termelői árrendezés gépipari tapasztalatai (Figyelő VII. 26.).

Pénzügyi kérdések, hitelrendszer

Vályi Péter pénzügyminiszter elvtárs tájékoztatója a kormány pénzügyi politikájáról és az új mechanizmusra való felkészülés pénzügyi feladatairól (Népszabadság VIII. 11.). Foglalkozott a termelés és a fogyasz-

tás helyzetével, a szilárd forintvaluta politikával, a beruházások finanszírozásának változásaival, a vállalati jövedelemszabályozási rendszerrel.

Badacsonyi György: A gazdasági és pénzügyi ellenőrzés új rendszere. A Gazdasági Bizottságnak a gazdasági és pénzügyi ellenőrzés új rendszerére hozott határozatával foglalkozik. Ismerteti az ellenőrzés eddigi módszereit, az újnak az eddigitől eltérő vonásait, a vállalati felügyelő bizottságok munkáját és a Központi Adóhivatal helyébe lépő hat területi bevételi igazgatóság feladatait (Figyelő VI. 28.).

A Debrecenben tartott VI. közgazdász vándorgyűlésen dr. *Ács* Lajos beszélt a bank és a vállalatok kapcsolatáról, ismertette a hitelpolitikai irányelveket, a különböző hitelfajtákat, a hitelrendszernek a vállalati gazdálkodásban betöltött szerepét (Figyelő VII. 5., Népszabadság VI. 28.).

Faluvégi Lajos a VI. közgazdász vándorgyűlésen a nyereséggel, a nyereség felhasználásával, a részesedéssel, a nyereség adóztatására vonatkozó elképzelésekkel foglalkozott (Figyelő VII. 5.).

F. I.: A költségvetési szervek gazdálkodása az új mechanizmusban (Népszabadság VI. 7.). A Minisztertanács határozatának ismertetése, e szervek tervezési, finanszírozási kérdéseivel, az egyszerűbb ügyintézéssel foglalkozik.

Dr. *Erős* Gyula: A devizagazdálkodás új rendszere (Figyelő VIII. 16.). Részletes ismertetést od a költségvetési intézmények és a vállalatok devizagazdálkodásának új rendszeréről.

Földes István: A tanácsi gazdálkodás új rendje (Népszabadság VI. 4.). A tanácsi tervezés rendszerével, a tanácsi fejlesztési alappal és a tanácsi költségvetéssel foglalkozik.

Interjú dr. *Szabó* Károly elvtárssal, az Országos Tervhivatal főosztályvezető-helyettesével a tanácsi tervezés és költségvetés új rendszeréről (Tanácsok Lapja VII. 6.).

Minisztériumok feladatai és hatáskörük

A Minisztertanács határozata a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium feladatairól és hatásköréről (Népszabadság VI. 9., Szabad Föld VI. 18.).

Dimény Imre miniszter elvtárs nyilatkozata az új Mezőgazdasági és Elelmezésügyi Minisztérium munkájáról (Népszabadság VI. 14.).

Sághy Vilmos miniszterhelyettes elvtárs nyilatkozata (Szabad Föld VIII. 6.) és dr. Soós Gábor miniszterhelyettes elvtárs nyilatkozata az új mezőgazdasági és élelmezésügyi szakigazgatás munkájáról, feladatairól (Népszabadság VIII. 8.).

A Minisztertanács határozatai a nehézipari, könnyűipari, valamint az építésügyi és városfejlesztési minisztérium hatásköréről (Népszabadság VI. 23.).

Kovács József: Az alkotóerők jobb hasznosításáért (Népszabadság VI. 11.). A kormány határozatából adódó feladatokat ismerteti, érintve az átszervezés előtt álló Belkereskedelmi Minisztériumot, a Közlekedés- és Postaügyi Minisztériumot, illetve a Kohó- és Gépipari Minisztériumot is, a Gazdasági Bizottság határozata vonatkozásában.

A mezőgazdasági termékek forgalmának és felvásárlásának új rendje

A Minisztertanács határozatának ismertetése (Népszabadság VII. 7., Figyelő VII. 26.).

A Minisztertanács határozata az 1968-ban életbe lépő állami felvásárlási árak emeléséről (Népszabadság VII. 21., Szabad Föld VII. 30. és VIII. 13.).

Dr. *Csikós-Nagy* Béla: A mezőgazdasági termékek felvásárlási árának emeléséről (Népszabadság VII. 23.). A felvásárlási árak részleges emelésének okaival, a várható hatásokkal foglalkozik.

Dr. *Csikós-Nagy* Béla: A mezőgazdasági árintézkedésekről (Figye-

lő VII. 28.). Ismerteti az eddigi árrendszert, az agrár- és árpolitika összhangját, az amortizációs alapképzést, az árarányok megváltoztatásának kedvező hatását a mezőgazdaság gyorsabb fejlesztésében.

Pillár László: Az új felvasárlási árak és a gazdaságosság (Magyar Mezőgazdaság VIII. 16.). (Az új mezőgazdasági termelői árakat a Magyar Mezőgazdaság VIII. 9-i és 16-i melléklete tartalmazza.)

A mezőgazdasági nagyüzemek tevékenységének kiterjesztése

A kormányrendelet ismertetése (Népszabadság VI. 23. Szabad Föld VII. 2.).

Tóth Benedek: Új lehetőségek előtt a tsz-ek (Népszabadság VII. 4.). A tsz-ek tevékenységének sokféle bővülő lehetőségeivel foglalkozik.

Dr. *Scholcz* Rezső: Mezőgazdasági üzemek számvitele az új mechanizmusban (Figyelő VI. 14.). A számviteli rendszerrel szemben támasztott új követelményeket és azokat az igényeket ismerteti, amelyek az üzemi döntésekhez nyújtanak reális információt.

Almási István: A szükséges ismeretek birtokában (Népszabadság VI. 8.). A termelőszövetkezetek megnövekedett döntési jogával foglalkozik.

Az áruellátásról

Kovács József: A lakosság jobb ellátásáért (Népszabadság VIII. 6.). A Gazdasági Bizottságnak a lakosság ellátásának javítására hozott határozatával, az ebből adódó feladatokkal foglalkozik.

Rózsa László: Manipulációk nélkül (Népszabadság VI. 18.). Az új gazdasági mechanizmus helyes értelmezésével foglalkozik. Az új gazdasági mechanizmus új gazdasági lélektant követel, nem enged a manipulálóknak, a spekulációnak, a nem munkából adódó jövedelemdifferenciálódásnak.

Oroszi István: Arccal a fogyasztó felé (Népszabadság VI. 25.) A termeléshez kapcsolódó árat, minőséget, választékot érintő fogyasztói igényekkel foglalkozik.

Földes István: Veszélyezteti-e a vállalati önállóság a fogyasztók érdekeit? (Társadalmi Szemle 6.)

A műszaki fejlesztés

Dr. *Pásztorfi* János: Fejlesztés és üzletpolitika (Népszabadság VII. 12.). Az ipari kutatásfejlesztési tevékenységgel, a vállalat üzleti célkitűzéseivel való összefüggéseivel foglalkozik.

Dr. K. Gy.: Műszaki haladás — műszaki tájékozódás (Népszabadság VI. 7.) A gazdasági tájékoztatás, a jó információszolgálat szükségességével, a kutatók érdekeltségének biztosításával foglalkozik.

A külkereskedelemről

Czeitler Sándor cikke az export és import engedélyezési rendszeréről (Figyelő VII. 19.)

Dr. *Ausch* Sándor: Export szocialista piacra. (Figyelő 1967. VI. 14.) Azokat a feltételeket ismerteti, amelyek alapján a vállalatok a kapcsolatokat rugalmasabbá tehetik.

A munkaidő csökkentése

A határozattal kapcsolatos tájékoztató (Népszabadság VII. 7.)

Szállítási szerződések

Dr. *Szöllősy* Imre: Bevált a szállítási szerződések új rendszere (Népszabadság VII. 26.) A háromnegyedéve hatályba lépett, az új mechanizmus irányába ható szállítási szerződéses rendszer eddigi tapasztalatait összegezi.

Sebestyén Tibor: Döntőbíráskodás és piaci érdekek (Figyelő VI. 21.) A szállítási szerződéses rendszer eddigi tapasztalataival és módosításra szoruló vonatkozásaival foglalkozik.

Tanácsok és tanácsi szervek munkája

A Minisztertanács határozata a tanácsok és tanácsi szervek gazdasági tevékenységével összefüggő hatósági feladatok főbb irányelveiről, a hatósági eljárások egyszerűsítéséről, a tanácsok hatósági jogkörének bővüléséről (Népszabadság VIII. 4., Szabad Föld VIII. 13., Magyar Nemzet VIII. 4.)

A tanácsi szakigazgatási szervek irányítására vonatkozó minisztertanácsi határozat (Népszabadság VIII. 4.)

A minőség és az árak

A kormányhatározat ismertetése, kommentálása (Népszabadság VII. 27.)

Interjú *Cserny* Ferenccel, a Kereskedelemi Minőségellenőrző Intézet igazgatójával (Népszabadság VII. 28.) A minőségvédelem időszerű kérdéseit és jövőbeni feladatait, az alkalmazott szankciókat, a minőséggel kapcsolatos követelményeket ismerteti.

A Munka Törvénykönyve módosítása

A Munka Törvénykönyve tervezete (Állam és Igazgatás 6.)

Dr. *Beckl* Sándor: Az új Munka Törvénykönyve és a kollektív szerződés (Pártélet, 7. sz.)

Nagy László munkaügyi minisztériumi főosztályvezető és dr. *Harangozó* Ede SZOT osztályvezető-helyettes a nyilvános vita eddigi tapasztalatairól, a figyelembe vett indítványokról, a Munka Törvénykönyvének a dolgozók javaslataival való kiegészítéséről (Népszabadság VII. 27.)

A kulturális terület változásai

A Minisztertanács határozatainak ismertetése (Népszabadság (VIII. 4.) A határozat rendelkezik a kultúrpolitika és a gazdaságpolitika összehangolásáról, a művelődésügyi célokat szolgáló beruházásokról, az alsó- és középfokú oktatás szociális juttatásainak térítési elveiről, a felsőoktatási tandíjak, tanulmányi ösztöndíjak és szociális támogatások új rendszerének kidolgozásáról, a kulturális termékek és szolgáltatások árképzésének alapelveiről, a kulturális alap létesítéséről, az állami és társadalmi szervek, a vállalatok és szövetkezetek anyagi hozzájárulásáról és közreműködéséről a kulturális feladatok megvalósításában.

A reform és a pártmunka

Sólyom József: Megfontoltan, kommunista felelősségtudattal (Népszabadság, VII. 29.). A Nehézipari Minisztérium pártbizottságának az új gazdasági mechanizmus bevezetéséért végzett munkáját ismerteti.

Mónus Antal: Közelebb az emberekhez (Pártélet, 6. sz.) A Diósgyőri Gépgyár tapasztalatainak ismertetése.

Söjtör János: A járási pártbizottság a gazdasági reform küszöbén (Pártélet, 7. sz.)

Dr. *Andócsi* Sándor: A lakókerületi pártmunkáról (Pártélet, 8. sz.)

(Összeállította: Téglási Lajos)

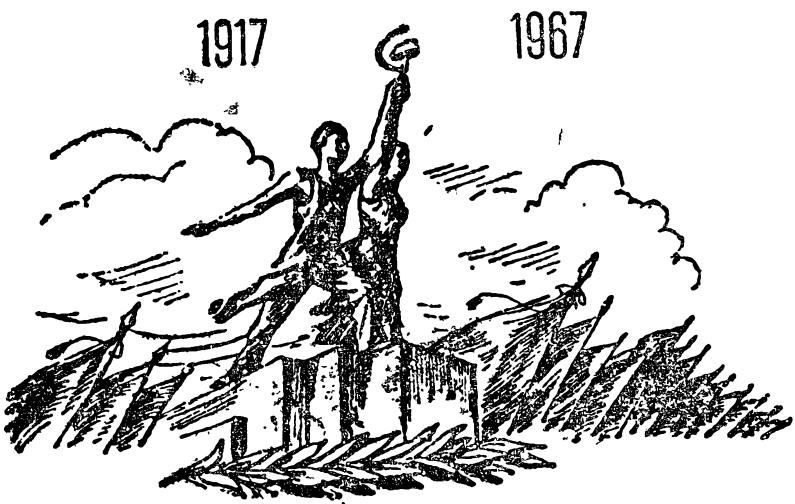

Egy város, amely Lenin-rendet kapott

Pszkov város nem gigantikus méretű építkezéseivel vált híressé és közismertté szerte a Szovjetunióban és a világ minden országában. A népi küzdelemnek sem volt olyan kimagasló színhelye, mint például Sztálingrád vagy Leningrád a második világháborúban. Híre mégis bejárta a világot, együtt a Szovjetunió történetével. A történelem nyomkövetői közül ki ne olvasott volna arról, hogy 1918. február 23-án *Pszkov* és *Narva* alatt aratta a fiatal forradalmi hadsereg az első győzelmét a német imperialista csapatok felett. E győzelem emlékére lett február 23. a *Szovjet Hadsereg születésnapja.* Pszkov egyébként egyike azoknak a nagyobb orosz városoknak, amelyek tipikusan tükrözik az orosz nép, a szovjethatalom történetét. A forradalom bölcsője, Leningrád és az ország szíve, Moszkva között mint előretolt bástya, szilárd és éber strázsaként őrködik ez a város évszázadok óta.

Pszkovnak, mint a legtöbb orosz városnak évszázadokra visszanyúló híres történelmi múltja van. 1242-ben Alekszander Nyevszkij itt verte meg a német „kutyafejű" lovagokat, akik hódítókként jöttek az orosz földet leigázni. Számos kisebb-nagyobb háborúnak volt színtere ez a térség, s mindig felfogta az ország szíve ellen irányuló támadásokat. Nemcsak az írott

történelem, a néphagyomány, az apákról fiúkra szálló legendák és elbeszélések őrzik e harcok emlékét. Bizonyítékai, díszei, múzeális kincsei a városnak. A várak és várfalak egész rendszere az egykori hősi harcok nyomaira utalnak és emlékeit idézik. A mai utódokat dicséri, hogy féltő gonddal ápolják, ereklyeként őrzik a régi történelemnek e tanúságtevőit. Az ódon várfalak, a hagymakupolás templomok jól megférnek a mai modern formákat öltő városképben. Jelezvén azt is, hogy itt a múlt nem egyszerű történelmi dekoráció, hanem a haladó történelmi folyamatnak, a nép hősies küzdelmének időtől és kortól független egységét jelképező szimbóluma, amiből a mai nemzedék lelkesedést, erőt merít.

Pszkovhoz nem messze, csodálatos szép környezetben van Mihajlovszkij, ahol Puskin ifjúságát töltötte és ahol annyi ihletet kapott nagy művészetéhez. Itt alkotta szebbnél szebb verseit, írásait az orosz földről, az orosz tájak tündérszépségéről, a szerelemről, barátságról, az egyszerű nép életéről, a hazáról. A puskini ház parkjában az évszázados fák sétányai alatt az ember önkéntelenül is újraéli Anyegin meséjét, lírai szépségét, a költő ábrándos álmodozásait. E táj, amely annyira közel állt Puskin szívéhez, örök nyugvóhelye is lett. Sírján, a kis mihajlovszkiji templom kertjében sohasem hervadnak el a virágok.

Sok híres embernek, a tudomány és a művészet számos kiváló személyiségének neve fűződik Pszkovhoz. E környéken született Muszorgszkij, itt alkotta világhíres műveit Rimszkij-Korszakov. Hosszú évekig élt itt Kutozov, a híres orosz hadvezér, Kovolavszkaja, a világ első női professzora, a híres matematikus, Dimitrujeva és Korvin-Krukovszkaja orosz szocialisták, a párizsi kommün résztvevői, a lánglelkű munkásforradalmár Selgunov stb.

*

Pszkov neve elválaszthatatlanul összeforrt a forradalmi munkásmozgalom lenini szakaszával, a bolsevik párt történetével, harcával. Most, amikor a szovjet nép a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójára készül, mindenütt felelevenítik a forradalmi emlékeket. A pszkoviak különösen nagy szeretettel látogatják azokat a helyeket, ahol Lenin élt és dolgozott. Nagyon büszkék — és joggal — arra, hogy 1900 tavaszán, amikor véget ért Lenin száműzetése, lakóhelyéül Pszkovot választotta. Ez a város volt a legalkalmasabb arra, hogy Pétervárral kapcsolatot tartson, közelsége miatt és azért is, mert itt igen erős forradalmi körök működtek. Lenin innen tartotta a kapcsolatot Oroszország különböző városainak szociáldemokrata csoportjaival egy összoroszországi politikai lap kiadása érdekében. Itt dolgozta ki az Iszkra és a Zarja folyóirat programját és feladatait. Itt folyt le a nevezetes „Pszkovi értekezlet", ahol Lenin vezette a forradalmi marxisták csoportját a „legális marxistákkal" történt megbeszélésen. Mint egész élete, úgy itteni tevékenysége is a marxista elvszerűséget, a forradalom és a munkásosztály ügye iránti odaadás szellemét tükrözi. A visszaemlékezés a pszkoviak számára is a kommunista nevelés és eszmeiség nagy iskolája. 1902 no-

vemberében a pszkovi értekezleten alakult meg Lenin kezdeményezésére az OSZDMP. II. kongresszusának összehívására kiküldött Szervező Bizottság.

A pszkovi bolsevikok és forradalmi munkások mindig jelentős politikai munkát végeztek Lenin oldalán. Hősiességük tömegméretűvé különösen a külföldi intervenció és a polgárháború éveiben bontakozott. A pszkoviak ezrei harcoltak Jan Fabricius vezetése alatt a fiatal Vörös Hadseregben. A legkritikusabb helyzetben verték meg 1918 február 23-án a német császári csapatokat, amelyek a forradalom vérbefojtására indultak Pétervár, a szovjethatalom bölcsője ellen. Az alig néhány hónapos szovjethatalom élete múlott ezen. A Pszkov és Narva alatti győzelem békekötésre kényszerítette a német imperializmust, és ezzel a fiatal szovjethatalom lélegzetvételnyi időt kapott. E történelmi jelentőségű győzelem szimbolizálja a Vörös Hadsereg születését, ezt a napot minden évben megünneplik a Szovjetunióban és szerte a világon. E győzelem emlékét és dicsőségét méltón fogja hirdetni az a monumentális obeliszk, amelyet a nagy évforduló tiszteletére avatnak fel Pszkov elővárosában. (Képünkön a makett.)

*

A szovjethatalom éveiben Pszkov is átalakult. Jelentős iparágak fejlődtek ki, korszerű nagyüzemi mezőgazdaság jött létre a kolhozrendszer nyomán. A nép, amely saját kezébe vette sorsának irányítását, új életet, gazdag kultúrát teremtett ezen a vidéken is. Ezt a sokat teremtő, s még többet ígérő fejlődést akasztotta meg a hitleri fasiszták orvtámadása 1941 nyarán.

Pszkov földrajzi helyzeténél fogva, viszonylag korán a német megszállók igája alá került. Kegyetlen sors, a fasiszta megszállás minden borzalma sújtotta a pszkoviakat is. A nép itt sem tűrte passzívan a megszállók bar-

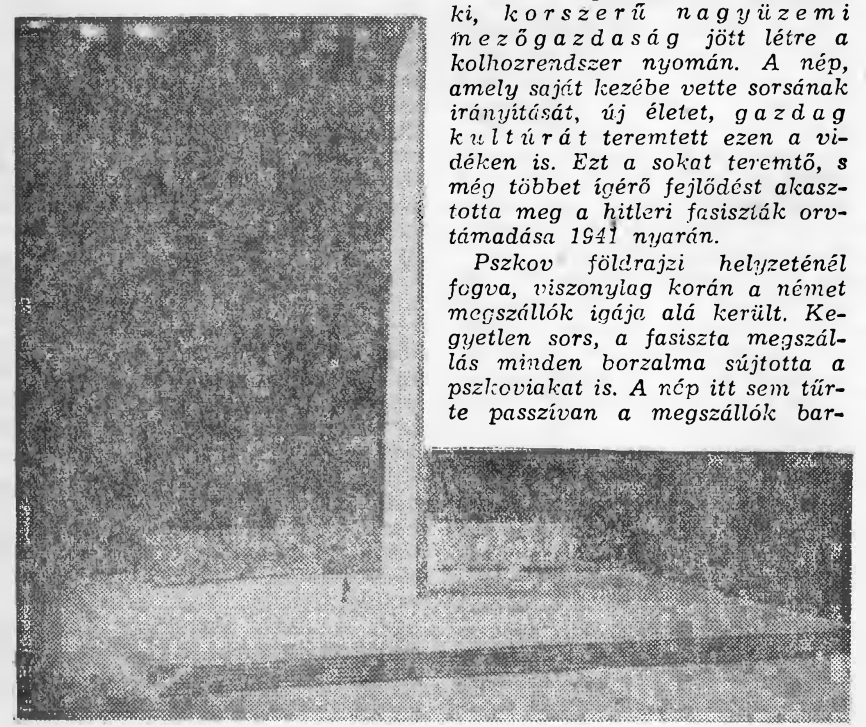

bárságát. Hatalmas méreteket öltött a népi ellenállás. Itt mutatkozott meg igazából, hogy a szovjetrendszer, a kommunista párt milyen mély gyökerekkel rendelkezik a nép között. A hazáért küzdők menedéket kaptak a pszkovi tájakon, az erdők, mocsarak, a szülőföld ezernyi rejtekhelye védte és oltalmazta a hős partizánokat. A pszkovi tájak, amelyek annyi bájjal, lírai hangulattal szolgálnak a puskini mesékhez, vad haraggal, keserves kínokkal tették gyötrelmessé az ellenség életét valahányszor e föld meggyalázását tűzték ki célul. 29 brigádban több mint 50 000 partizán tette itt elviselhetetlenné a megszállók életét.

A pszkovi területen működő valóságos partizán hadseregnek nagy politikai, hadműveleti, stratégiai jelentősége volt. A Leningrád ellen délről és a Moszkva ellen északról irányuló fasiszta támadásokat gyengítette, szüntelen zavarta, nagy veszteségeket okozott az ellenségnek. A partizán területeken mindenütt megmaradt a szovjet közigazgatás és a kommunista párt politikai irányító szerepe. A pszkovi partizánok hősiességének, forró hazaszeretetének számos legendás hírű megnyilvánulását jegyezték fel a Honvédő Háború krónikásai.

A történelem legszebb fejezetei között tartják számon, hogy 1942 márciusában 223 szekér élelmet juttattak el a partizánok, keresztül a fronton, a körülzárt és éhező Leningrádnak A pszkoviak nemcsak testükkel védték a forradalom szülővárosát, de utolsó falat kenyerükkel is száz veszélyen át oltalmazták. Sem Leningrád, sem a szovjet haza, soha nem felejtik el az emberségnek, az önfeláldozásnak, a forradalmi hűségnek ezt a nagyszerű megnyilvánulását.

A pszkovi terület lakosai közül a fasiszták közel félmillió szovjet állampolgárt gyilkoltak meg, lőttek agyon és 192 ezret elhurcoltak. „Pszkov nincs többé és soha nem lesz" — mondotta egy hitlerista tábornok a megtorló akció után. Ez a front mögötti terület egyike volt a legzaklatottabb vidéknek az ellenség hátában. A győzelem súlyos áldozatokat követelt. A pszkovi földet öntözte vérével Matroszov, itt ismételte meg Ivan Szuszanyin történetét Matvej Kuzmin pszkovi kolhozista. A Mihajlov és Orlov vezette pszkovi partizánok megsemmisítettek több mint 150 ezer hitlerista katonát, 1600 gőzmozdonyt, körülbelül 25 000 vagont, felrobbantottak 2700 vasúti és közúti hidat, az ellenségnek 121 repülőgépét pusztították el. Jelszóvá váltak Vinogradovnak, az egykori partizánnak verssorai:

„Hamarább meghalunk, mint
térdet hajtsunk,
de hamarább győzünk, mint
meghalunk."

Nagy élmény számomra a találkozás Vinogradov elvtárssal, aki most is Pszkovban él. A Nagy Honvédő Háborúban (fiatalon, alig múlt 30 éves) a pszkovi partizánújságot szerkesztette. Ez a végtelen szerény, mindig mosolygós és nagyon szimpatikus ember, most a moszkvai Pravdának a helyi tudósítója. Mint annyi sok partizán bajtársa, ő is szerényen és odaadóan, a régi helytállással szolgálják a béke viszonyai között a kommunizmus eszméjét, a szovjet hazát.

A Nagy Honvédő Háború győzelmesen véget ért, Pszkovba visszatért az élet, a békés építés korszaka. A nagy pusztulás nyomán — emberben és anyagiakban egyaránt — mérhetetlen fájdalom és ezernyi seb maradt. A nép itt is, akárcsak a Szovjetunió más vidékein, még jobban megacélozódott, még nagyobb erővel és elszántsággal sorakozott fel a párt mögött és látott munkához. A pszkoviak kitartó hősiességgel harcoltak a háborúban, most ez a szellem érvényesül a munkában. Ipari termékeik — különösen híradástechnikai készülékeik — az egész világon hírnevet szereztek. A terület mezőgazdasági dolgozói közül majdnem kétezren a Szovjetunió kitüntetettjei. Főiskoláiról évente ezrével kerül ki a szovjet értelmiség fiatal utánpótlása.

„A pszkoviak sok mindenről nevezetesek. Egyik legjobb tulajdonságuknak tartják az új iránti fogékonyságukat, bátor kezdeményezőkészségüket. Megnyilvánul ez a pártmunkában is. A pártmunka korszerű módszereinek kutatása és gyakorlati alkalmazása az egész SZKP tevékenységének jellemző vonása. A pszkovi pártszervezetek nagy figyelmet fordítanak a pedagógia és a pszichológia elemeinek alkalmazására a pártmunkában. Nemrég jelent meg erről a témáról N. Andrianov elvtársnak, a pszkovi városi pártbizottság titkárának egy tanulmánya. Mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy a pedagógia és pszichológia alapelveinek alkalmazásánál a pártéletben tekintettel kell lenni a pártszervezetre, mint sajátos jellegű iskolára. Továbbá, alkalmazási területe nemcsak a propaganda és az agitáció, hanem a szélesebben értelmezett kádermunka és a szervező, operatív tevékenység szinte minden szférája.

„A pártmunkások többsége a megfelelő szakmai ismeretek birtokában egyik vagy másik technikai kérdésben is dönteni tud, gazdasági feladat megoldására is képes. Ez kétségtelenül fontos és szükséges. Az emberek szívében, érzésvilágában azonban távolról sem minden pártmunkás tud eligazodni, korántsem mindegyik képes arra, hogy meggyőzzön és maga mögé felsorakoztasson... A pártmunkás mindig a reális élet talaján áll. Megérti az embereket, ismernie kell a hozzájuk közelítő utakat, fel tudja ébreszteni bennük a jó tulajdonságokat, fel tudja gyújtani az emberi lelket, és tudatosítani az emberi méltóságot. Magától értetődik, hogy a pártmunkás sem ilyen tulajdonságokkal felruházva születik. Ezek a munka során alakulnak ki, fejlődnek és tökéletesednek.

A pszkoviak nagy szorgalommal, hősi múltjukhoz méltóan készülnek most a nagy ünnepre, a szovjethatalom 50 éves évfordulójára. A szovjet haza méltányolja történelmi érdemeiket.

*

A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége a Pszkovi Területet a Nagy Honvédő Háborúban, a partizánmozgalomban kifejtett hősiességéért és a kommunizmus építésében elért eredményeiért LENIN-RENDDEL tüntette ki.

Rákos Imre

A Szovjetunió ma*

V.

Beruházás jellegű építkezések

A Szovjetunió nagyarányú beruházás jellegű építkezése a szovjet társadalom jellemző vonása. A gazdasági és más objektumok építésének a gazdaság valamennyi ágára kiterjedő nagyszabású programját már az első ötéves tervidőszakban (1928—1932) kezdték megvalósítani. Azóta rohamosan nőttek a népgazdaság fejlesztésére fordított beruházások. Ezek volumenét tekintve a Szovjetunió csaknem utolérte az Egyesült Államokat (1966-ban mintegy 90 százalékát érte el az amerikai beruházásoknak).

Népgazdasági beruházások
(összehasonlítható árakban; milliárd rubel)

1918 és 1966 között összesen	591,5
1918—1928	4,1
Első ötéves terv	7,3
Második ötéves terv	16,6
Harmadik ötéves terv három és fél éve	17,3
1941. VII. 1.—1946. I. 1.	17,5
Negyedik ötéves terv	41,2
Ötödik ötéves terv	77,7
Hatodik ötéves terv három éve	77,1
Hétéves terv (1959—1965)	281,0
Ezen belül 1961—1965-ben	211,8
1966	51,7

Különösen gyors ütemű a Szovjetunióban az ipari építkezés. A szovjethatalom éveiben 40 160 nagy állami iparvállalatot építettek fel, állítottak helyre és helyeztek üzembe.

A szocialista gazdaság építésének gerincét mindig a villamosítás alkotta. A Szovjetunióban több száz nagy erőmű épült. 1913-ban a cári Oroszország villamos erőműveinek kapacitása 1 millió 141 ezer kW volt, a villamosenergia-termelés pedig körülbelül 2 milliárd kWó. 1965-ben a szovjet erőművek kapacitása 115 millió kW volt, a villamosenergia-termelés pedig 507 milliárd kWó, vagyis az 1913. évinek több mint 250-szerese. A világ legnagyobb erőművei közé tartoznak olyan szovjet erőművek, mint a bratszki vízierőmű az Angarán (kapacitása 4,5 millió kW), a kujbisevi és a volgográdi vízierőmű a Volgán (egyenként több mint 2 millió kW kapacitással); épül a krasznojarszki vízierőmű a Jenyiszejen, s ennek kapacitása eléri majd az 5 millió kW-ot. Alig negyven esztendővel ezelőtt a Lenin kezdeményezésére épült volhovi vízierőmű valóságos óriásnak tűnt a szovjet embereknek, jóllehet kapacitása alig egy századrésze volt a krasznojarszki vízierőmű kapacitásának. Már 1954-ben felépült a Szovjetunióban a világ első atomerőműve. A szovjet erőműépítők világszerte híresek. Építettek Asszuanban (Egyesült Arab Köztársaság), va-

* Folytatás. A cikk elejét lásd folyóiratunk 1967. évi 5. számában.

lamint több nagy erőművet (köztük atomerőmű is) máshol is.

A szovjethatalom éveiben óriási méreteket öltött a kohóipari üzemek építése. Olyan vaskohászati óriások születtek, mint a magnyitogorszki kombinát az Urálban, a kuznyecki kombinát Szibériában, s egész sor más nagy kohómű az ország különböző körzeteiben. Ismeretes, hogy az első szovjet kohóművek külföldi szakemberek segítségével épültek. Ma a szovjet építők önállóan építik a világ legnagyobb kohóit, segítséget nyújtanak több más országban a modern vaskohászat kifejlesztésében. A bhilai kohókombinát, amely Indiában szovjet szakemberek segítségével épült és amelyet szovjet berendezésekkel láttak el, az egyik legnagyobb kohómű Ázsiában. A szovjet vaskohászat kapacitásáról képet adhatnak a következő számok: a szovjethatalom éveiben az acélgyártás körülbelül a 23-szorosára nőtt és 1966-ban elérte a 96,9 millió tonnát, 1967-ben pedig meg kell haladnia a 100 millió tonnát.

A Szovjetunió beruházás jellegű építkezéseinek nagy eredménye a világ egyik leghatalmasabb olajiparának létrehozása. A forradalom előtt Oroszországnak csupán egy ásványolajbázisa volt (Bakuban). Azóta a Szovjetunióban befejezték a feltárási munkálatokat és megindult a termelés a „második Bakuban" — a Volga-vidék gazdag ásványolaj- és gázlelőhelyén, amely ma az ország fő olajtermelő vidéke. A több szocialista ország közös erőfeszítéseivel épült Barátság-olajvezeték viszi az olajat Lengyelországba, az NDK-ba, Csehszlovákiába és Magyarországra. Az utóbbi években tárták fel a Szovjetunió harmadik ásványolaj- és földgázbázisát: a nyugatszibériait, amely szakemberek becslése szerint világviszonylatban a legnagyobb lesz. Az ásványolajkitermelés a szovjethatalom éveiben csaknem 26-szorosára nőtt, és 1966-ban elérte a 265 millió tonnát. Földgázt a cári Oroszországban jóformán nem is termeltek ki, 1966-ban pedig a földgáztermelés 145 milliárd m^3 volt. A földgáz szállítására a Szovjetunióban szerteágazó gázvezetékhálózat épült, amelynek teljes hossza 1965-ben csaknem elérte a 42 ezer kilométert.

A modern ipar legfontosabb ágai a gépgyártás és a vegyipar. Sok tekintetben ezek határozzák meg az egész népgazdaság technikai színvonalát. Éppen ezért a Szovjetunióban mindig előtérben állt ezen iparágak üzemeinek az építése. Kellőképpen szemléltetheti ezt már az is, hogy a gépgyártás a szovjethatalom éveiben csaknem 540-szeresére, a vegyipar termelése pedig közel 300-szorosára emelkedett. Az országban százával épültek óriási gépgyárak és vegyipari üzemek. Már az első ötéves tervidőszakban üzembe helyeztek olyan mammutüzemeket, mint a „gyárak gyárát", az Uralmast (Uráli Gépgyárat), a novokramatorszki gépgyárat, a volgográdi és a harkovi traktorgyárat, a moszkvai és gorkiji autógyárat stb. A következő ötéves tervekben még nagyobb lendületet vett a gépgyárak építése. Ma a Szovjetunióban igen magas színvonalú a gépgyártás, mely a korszerű technikai eszközök minden fajtáját gyártja. Az utóbbi években nagy arányokban megindult a nehézvegyipari üzemek építése.

A Szovjetunióban nagy figyelmet fordítottak és fordítanak ma

is a könnyű- és élelmiszeripari, a mezőgazdasági, a közlekedési, a szolgáltatóipari beruházásokra. Különösen nagyarányú a lakásépítkezés. Az 1918 és 1966 között a városokban és falvakban épített lakások alapterülete összesen 1 milliárd 273,5 millió négyzetmétert tesz ki (a kolhozok építkezéseit nem számítva). 1926-tól 1966-ig az országban 844 új város épült, köztük olyan hatalmasak, mint Magnyitogorszk, Novokuznyeck, az Amur-menti Komszomolszk, Norilszk, Bratszk stb. 1913-ban a lakásállomány a városokban és városi jellegű településeken 180 millió négyzetméter volt, 1966-ban pedig 1 milliárd 290 millió négyzetméter. Csak 1950 és 1966 között több mint 32 millió lakás épült az országban.

*

A beruházás jellegű építkezés a szovjethatalom éveiben a népgazdaság igen fontos szférájává vált. Termelésének értéke 1966-ban meghaladta a 40 milliárd rubelt, ami a Szovjetunió társadalmi össztermelésének körülbelül egytizede.

A Szovjetunió ma a világ legnagyobb építőipari bázisával rendelkezik. A legfőbb építőanyag, a cement termelése tekintetében a Szovjetunió messze maga mögött hagyta az Egyesült Államokat. 1966-ban például 80 millió tonna cementet gyártott, az Egyesült Államok pedig 67,2 milliót.

A szovjet beruházás jellegű építkezés sajátossága ennek az ágazatnak az ipari jellege. Ezt mutatja többek közt az előregyártott vasbetonelemek, épületszerkezetek és szerkezeti részek széles körű alkalmazása, az építőipar futószalagos módszerei, a típustervezés és a munka egyre növekvő gépesítése. A gépesítés foka csak 1940 és 1965 között a 6,5-szeresére emelkedett. Ezt a gyors ütemet az építőipari gépállomány gyors gyarapodása tette lehetővé.

Építőipari gépállomány
(ezer darab)

	Évek		
	1940	1960	1966
Kotrógépek	2,1	36,8	75,4
Földnyesőgépek	1,1	12,2	21,5
Földgyaluk	0,8	40,5	74,0
Mozgó daruk	1,1	55,0	90,0

A beruházás jellegű építkezés terén minden eredmény mellett még sok a probléma. Nem kielégítő minőségűek például a tervezői és az építőmunkák, nem mindig használják ki elég hatékonyan az építőipari gépeket stb. Mindezeket a hibákat elemezte az SZKP XXIII. kongresszusa, s kiküszöbölésüket a mostani ötéves tervidőszakra irányozta elő. Az új ötéves tervet az jellemzi, hogy még nagyobb arányokat öltött a beruházás jellegű építkezés. Az előirányzott népgazdasági beruházás 310 milliárd rubel, ami 1,2-szer annyi, mint amennyit a szovjethatalom fennállásának első negyven esztendejében befektettünk a népgazdaságba.

A szemafor végig zöldet mutatott

„Zöld utat a 15 motorvonatnak!" Ez a felhívás summázta a *Ganz-MÁVAG* sok ezres gárdájának második negyedévi célját. A felhívás megfogalmazta azt az elhatározást, hogy az 50. évforduló tiszteletére az első félév végéig 15 exportra induló motorvonatot tesznek sínre, amelyek közül 10 szovjet megrendelésre készül.

*

A *vagongyár Lenin* nevét viselő háromszoros szocialista brigádja — vezetője a párttitkár — például nemcsak határidő előtt teljesítette saját vállalását, hanem segített még a szerelésnél is, jóllehet, ez nem a brigád feladata. Ugyancsak a vagongyárban, az egyik szocialista műhely dolgozói nemcsak elkészítették öt vonat üléseit, hanem szintén részt vettek azok beszerelésében. A villanyszerelő műhely Kandó Kálmán brigádja — a szocialista címért küzd — terven felül két nagyon fontos számláló-műszer elkészítését vállalta.

És amint a negyedév napjai, hetei fogytak, ezzel arányosan szaporodtak gyárszerte a hasonló „felajánlások". Nemegyszer úgy, hogy ezt sehol senkinek meg sem említették. Egy dolog volt számukra lényeges: *a segítés.* Ott és akkor, ahol a műhely és az egész üzem érdeke megkívánta.

*

Napjainkban sok szó esik — a Ganz-MÁVAG-ban is — az egyéni és társadalmi érdek összehangolásáról. Hangsúlyozzuk, hogy az egyén személyes életnívójának kedvező alakulása csak azzal a közösséggel együtt lehetséges, amelyhez az egyén maga is tartozik, s így az egyes emberek mindinkább felelősek azért a tevékenységért, melyet ez a közösség végez.

Ez a szemlélet a Ganz-MÁVAG-ban elsősorban a tettekben jut kifejezésre. A pártszervezetek sokat tettek azért, hogy mindinkább természetes legyen az egyetakarás, az összetartozás tudata. Ennek alapján többek között kérték, hogy a brigádok, kisebb munkaközösségek hiánytalanul teljesítsék felajánlásukat, mert csak így valósulhat meg a gyáregység, végső soron a vállalat adott szava.

Az eredmények ékesen bizonyítják, hogy a meggyőződésből, az egyes ember saját elhatározásából fakadó tettek jóval túlnőnek a kötelezettség keretein. A felajánlások teljesítése nem azért szívügye mind többeknek, mert a túlóradíjat tartják szem előtt, vagy külön köszönetet várnának a segítésért, hanem, mert *magukénak vallják az üzem gondjait és sikereit egyaránt.*

Az egyes üzemrészek többletvállalásaiból azonban az is kitűnik, hogy mások kevesebbet tettek a számukra előírtnál. Jó dolog viszont, hogy ezek is *a megoldás lehetőségét keresik.* Azzal ugyanis, hogy bebizonyosodik egyik vagy másik osztály, szerv hibája, a munka még nem készül el. Azt tartják — nagyon helyesen —, hogy a feladatot akkor is teljesíteni kell, ha olyan késéseket kell pótolni, amelyekről nem ők tehettek.

Természetesen nemcsak a saját portájukon figyeltek arra a

vagongyári kommunisták, hogy a programban meghatározott menetrend szerint mindenütt „zöldet mutasson a szemafor". Kooperációs partnereikkel tovább javították az együttműködést, s kölcsönösen tájékoztatták egymást a különböző műveletek üteméről. Ezért is tudták időben módosítani a saját programjukat a megmunkálásra kerülő, vagy félkész alkatrészek beérkezési sorrendjének megfelelően. Az is igaz, hogy ehhez nagyon sok támogatást kaptak a társüzemektől.

A *mozdonygyáriaktól* azzal is, hogy maguk is az ütemes termelés még precízebb egyenletességét igyekeznek megvalósítani. Nem csak és nem is elsősorban a hivatalos szolgálati út adta lehetőségekkel élve, hanem az emberi munkaviszonyok elmélyítésével. A lemezüzem kommunistái szocialista szerződést kötöttek például az anyagellátási főosztály szocialista brigádjaival. A szereldében pedig olyan komplex brigád alakult, amely a szerkesztőket és technológusokat a helyszínen tájékoztatja a tapasztalatokról és a szerelés közben kialakult észrevételekről, javaslatokról. A szokásos hivatalos hangú levelezés helyett szívélyes, baráti légkörben beszélik meg közös ügyeiket.

Nélkülözhetetlennek tartják ezt a módszert ahhoz, hogy az eddigi — egyhónapos időszakra megszabott — ütemezésről áttérjenek ennek dekádonkénti „kottázására". Egyebek között a komplex intézkedési terv előírásainak kifogástalan teljesítése indokolja ezt, amely például előirányozza a prototípus mozdonyok átfutási idejének csökkentését.

Az üzemen belüli és a külső részlegekkel kialakult javuló együttműködés jobb eredményeket jelent a mozdonygyárban is. Erről tanúskodik az, hogy az első félév végére a mozdonygyáriak kettővel több mozdonyt adtak a népgazdaságnak a tervezettnél. Elég annyit megjegyezni, hogy egynek az értékét is milliókban mérik.

Az együttműködés és a jubileumi verseny feltételeinek megteremtésében és biztosításában számottevő részt vállaltak a *motorgyáriak* is. Nem kisebb elhatározásokra vállalkoztak, mint arra, hogy tovább javítják a termelés ütemességét, jelentősen csökkentik a gyártási selejtet, emelik a középvezetők vezetési színvonalát, megszervezik a gépi adatfeldolgozást, döntően a programozás, az anyagigénylés, kisebb mértékben pedig az árképzés érdekében.

Most az év közepén a motorgyáriak is elmondhatják, hogy jelentősen előbbre jutottak az említett kérdések megoldásában. Ebben a gyáregységben is a kommunisták minden igyekezetükkel azon voltak, hogy mindenki képességeinek a legjavát adja. A személyes példaadás itt sem hiányzott. *Beke Ferenc* alapszervezeti párttitkár például mindössze négy hónapja került jelenlegi beosztásába, a programirányításba. Azóta jó szervezéssel, munkatársainak segítségével felszámolta azokat az akadályokat, amelyek gátolták az üzem programjának tételes teljesítését. Egy másik üzemben a kommunisták kezdeményezésére a dolgozók saját elhatározásukból áttértek a dekád szerinti ütemezésre. S már az első tapasztalatok is kedvezőek.

Az ütemesség pontosabb megvalósításában a társüzemek segítsége is jelentős. Az elmúlt fél évben például megjavult a motor-

gyár és az öntöde közötti kapcsolat.

Ez a néhány kiragadott mozzanat csupán töredéke annak a hatalmas munkának, amelyet a Ganz-MÁVAG dolgozói a jubileumi év tiszteletére nap mint nap végeznek. Nem megy minden simán, hiszen a sikerek velejárója sokszor a kudarc is. Egy azonban kétségtelen: mindinkább erősödik az egyes emberek és egész közösségek összefogása és mindinkább tapasztalható a gyáregységekben, üzemekben az a magabiztosság, amely a céljukat világosan értő és elhatározásukat tettekbe formálni tudó emberek sajátja. Bizonyítéka ennek az is, hogy június végén átgördült az ország határán a 15 új motorvonat.

Müller Tibor
üzemi lapszerkesztő

A Viharsarok ünnepre készül

Békés megyében a párt- és tömegszervezetek, a kulturális intézmények és szervek bensőségesen készülnek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának megünneplésére. A feladatokból a párt irányításával egyaránt kiveszi részét a KISZ, a Népfront, az MSZBT, az SZMT, a TIT, a MOKÉP, a megyei könyvtár stb. A legkülönbözőbb módon ismertetjük a lakosság körében a szocialista forradalom győzelmének világtörténelmi jelentőségét, a Szovjetunió politikai, gazdasági, kulturális, tudományos és katonai fejlődésének, győzelmes harcainak és békepolitikájának óriási hatását. Az év korábbi hónapjaiban már sok rendez-

Barátság album Baranyában

A Pécs városi pártbizottság társadalmi munkabizottsága felmérte, hogyan bontakozik ki a város üzemeiben a jubileum tiszteletére indult munkaverseny, milyen új vonásokkal gazdagodik a magyar—szovjet barátság. A tapasztalatok azt bizonyítják, a pártalapszervezetek és tömegszervezetek gondosan szervezik és segítik az évforduló tiszteletére kibontakozott mozgalmakat, rendezvényeket.

A vizsgált üzemek többségében megfelelő ütemben halad a felajánlások teljesítése, a jubileumi munkaverseny kibontakoztatása. A szocialista brigádok versenye után — amely az ünnep eszmei tartalmát is segíti — több helyen (pl. pécsi Porcelángyár, Bőrgyár, Kesztyűgyár, Cementipari Vállalat) kibontakozott az üzemrészek közötti verseny, vetélkedés indult a szocialista üzemrész cím elnyeréséért. Olyan üzemekben, mint a Kesztyűgyár, a Porcelángyár, a Kossuth Cipész Ktsz, ahol jelentős exportra termelés folyik, a jubileumi verseny egyik fontos célkitűzése a minőség biztosítása, az exporttervek túlteljesítése.

Több érdekes tapasztalatot szereztek a Szovjetunió népszerűsítése, a gazdasági és tudományos eredmények propagandája terén is. A pécsi Sopiana Gépgyár dolgozói állandó kapcsolatban vannak a testvérváros, Lvov gépgyárának kommunista brigádjaival, kölcsönösek a látogatások, tapasztalatcserék, versenykihívások. Több pécsi üzemben, így a Fémipari Vállalatnál, a Cipész Ktsznél rendeztek az utóbbi időben szovjet emberekkel baráti találkozókat. A Sütőipari Vállalat egyik mérnöke nemrégen a Szovjetunióban járt, s hazaérkezése

vény szolgálta ezt a célkitűzést. A most következő hónapok csak fokozzák az ünnepi készülődés melegét.

*

Megyénk ipari és mezőgazdasági kollektívái igen jelentős munkafelajánlásokkal, vállalásokkal csatlakoztak a jubileum tiszteletére országszerte indult versenyhez. Ha csak a legkiemelkedőbbeket soroljuk fel, akkor is méltóan bizonyíthatjuk ezt.

A mezőgazdaságban *az állami gazdaságok* összesen 35 millió forintos eredmény túlteljesítést vállaltak, az élelmezési iparhoz tartozó vállalatok dolgozói 10 millió forint értékű többlettermelés vállalása derekasan előre haladt, *a termelőszövetkezetek dolgozói* 37 millió forint értékű többletvállalást tettek.

A *megyei építőipari vállalat* felajánlásainak egyik célja, hogy 14 objektum befejezését előre hozzák, s ezenkívül határidő előtt adjanak át 28 lakást. Az *építőanyag ipar* dolgozói csaknem 2,5 millió tégla terven felüli gyártásával járulnak hozzá a szocialista építés eredményeihez. *Az Orosházi Üveggyár* terven felül 4 millió palackot vállalt, ezzel segíti a konzervgyártást. *A gyulai Vasipari KTSZ* az exportrendelések — köztük a moszkvai KGST székház berendezéseinek — kiváló minőségű legyártását vállalta a félévszázados évforduló tiszteletére. *A nyomdaipar, a textilipar, a vasas üzemek* dolgozói, a *kereskedelemi és pénzügyi* szervek, a *kommunális vállalatok* ugyancsak eredményeik fokozásával készülnek az ünnepre.

A vállalásokat mindenütt brigádértekezleteken, termelési tanácskozásokon hagyták jóvá, s ezeknek az összejöveteleknek tudatformáló hatása is nagy volt.

*

Szeptember hónaptól kezdve fokozódik a politikai rendezvények, találkozók, ünnepségek száma is. Megrendezzük a szovjet filmek bemutatóját, békemenetet rendezünk Battonyára, ahol a szovjet hadsereg a fasiszták üldözése közben először lépett magyar földre. Megszervezzük a szocialista forradalomban, a polgárháborúban résztvettek megyei találkozóját, s a moszkvai nagy ünnepségekre több veteránt küldünk a Békés megyeiek képviseletében.

A volt vörös katonákat összehozzuk a KISZ tagjaival, s a meghívott szovjet Komszomol-tagokkal. A párt- és a KISZ-szervezetek ünnepi taggyűléseken, pártnapokon emlékeznek meg az évfordulóról. A Népfront és a tanács művelődési osztálya előadásokat rendez a párt és Lenin szerepéről, kiállítások nyílnak a Nagy Október emlékeiből.

A munka eredményeivel gazdagodó hónapokban, az ünnepségek emlékező és nevelő hatását arra használjuk fel, hogy Békés megye lakosságában elmélyítsük azt a gondolatot: minden sikerünk kiindulópontja: a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme volt.

(B. Gy.)

után beszámolt vállalata dolgozóinak a szovjet sütőipar eredményeiről. Régi kapcsolat fűzi egymáshoz a mecseki és csernovográdi bányászokat, akik ez évben ismét szocialista versenyszerződést kötöttek egymással. A Mecseki Szénbányák üzemeiben a jubileum alkalmából vándorkiállításokat szerveztek, Lenin életét, a vietnami nép harcát, Baranya megye fejlődését mutatják be önálló kiállítási anyagok formájában.

Mindez egyben segítséget ad egy kiadványhoz is: az MSZBT megyei elnöksége az üzemek, a tömegszervezetek, intézmények segítségével az évforduló alkalmából „Barátság albumot" állít össze, amelynek oldalait a megye lakosai és a szovjet emberek között szövődő barátság, a jubileumi évhez kapcsolódó események fényképes dokumentumai töltik majd meg.

(M. E.)

Gribov és társai

Szeptember 16. és november 4. között a Hazafias Népfront, az MSZBT, s a KISZ közreműködésével rendezik meg hazánkban a szovjet városok ünnepi hetét. Leningrád küldötteit a főváros II., VII., IX., XVI. kerületei, valamint a Csepel Vasmű dolgozói látják vendégül.

Amikor ott jártunk, a leningrádi éjszakában fehéren világított az északi fény. A Kirov Színház pompás épületének zsúfolt nézőterén elült a soknyelvű zaj. Franciák, finnek, németek ültek az első sorokban — körülöttük a fehérben, bordóban és aranyban úszó emeletek alatt a hős város ünneplőbe öltözött lakóival. Az imént ért véget Majzel Ember az űrben című kozmikus balettpoemája, majd a franciák dörgő tapsától kísérve Aszafjev Párizs lángjainak forradalmi jelenete. Következett a kor nagy költeménye: Sosztakovics VII. leningrádi szimfóniája...

Szinte hallhatóvá vált a koncentráló zenekar pillanatnyi csendje, mikor Sirokov karmester fölemelte a dirigenspálcát. Szétnyílt a bársonyfüggöny, s a színpad hátterére bárányfelhőket vetített egy napsugaras fénycsóva. Vonók, sípok, dobok nyelvén tavaszi dallamok töltötték be a termet, fiatalok tánca és életkedve hullámzott, mint a balti mezőkön a gabonatábla. Szizova, a fiatal balerina és Gribov, a daliás balettművész körül forgott a tánckar. A zene és a táj — békéről mesélt...

A pergő dobok ekkor gyors ritmusba kezdtek. A hegedűk futama emelkedőre indult, az egyes hangok örömtelisége súlyos, komor zenébe csapott át. A háttér bárányfelhőit markolva nyugatról egy csontvázkéz közeledett. A színpadra zöld és barna mezben teutonsisakos barbárok nyomultak be. A tánc eddigi harmóniája megpattant. Már a Hitler-fasizmus és a szovjet hazaszeretet harca vívódott a táncban és a dallamokban. A zenekar harsonái, éles és mélyhangú dobjai, fuvolái felkorbácsolták a színháztermet. A hazát jelképező szovjet fiatalok és a sisakos behatolók vitustáncába hegedűk, ütőhangszerek jajongása keveredett. S lassan, akár egy fölégett táj füstje, nehéz zenei motívumok közben uralkodóvá lett a háttérben a halál kéze. Földre rogytak a védekező fiatalok: a zenekar soraiban fölsírt a Rekviem...

(Mire gondoltak a franciák, a finnek, főképpen a németek? Ismerték-e a város határában a több éves védelemben született piszkarevszki temetőt, 650 ezer szovjet ember nyugvóhelyét? Látták-e a húsz-harmincezres tömegsírokat, amelyeknek füves dombjain hallgatag emberek ülnek, nem tudva: hol fekszik a kedves, a szülő, a gyermek? Hallották-e a zöld fák között állandóan ott hömpölygő Sosztakovics-dallamokat, egy zenész patrióta csodálatosan megindító vallomását? Mert ezekkel a kérdésekkel és emlékekkel szüntelenül találkozik az idegen ebben a hősi és lüktető életű balti városban... S e kérdések forrongtak ott a színpadon is.)

Ekkor a mélytónusú zenei kavalkád ismét szárnyalni kezdett. A bánat barna hangjaiba a vonók alól hullámzó futamok áradtak, gyorsuló ütembe csaptak át

a lassú gyászakkordok. Ujjongó sípok, megállíthatatlan harsonák zengő kavargása közben tért vissza fáradhatatlan lábú társaival Szizova és Gribov, s fejvesztetten hátrálva menekült a teuton horda. A hátteret ismét betöltötték a keletről érkező bányafelhők: felhangzott a VII. Szimfónia negyedik tételének örömteli üzenete — a szovjet népet nem lehet legyőzni! S ha volt eddig valaki a nézőtéren, aki korábban nem ismerte fel egy zenemű lényegét, vagy vitatta a modern balett közérthetőségét, itt az összeötvözött szépség felkavaró indulatai közben megszüntek kételyei!

Az első emelet bal egyes páholyában — Belszkovó szcenáriumíró és koreográfus társaságában — ott ült Dmitrij Sosztakovics Lenin-díjas, a nép művésze, a Legfelső Tanács küldötte. A markáns arcú mester izzó homlokát törölte meg, amikor a nézőtéren felviharzott a taps. Láthatóan szülővárosára gondolt, amelyet két évtizede együtt védett a harcosokkal, amelynek és akiknek e zeneköltemény ajánlotta. S előtte volt talán a városi emléktemető szimbolikus szoboralakja, a Népek Anyja, akinek lábainál megszülettek a szépség és hősiesség dallamai. Kint a fényárban úszó Nyevszkij sugárúton hullámzott a milliós város. Itt, a vörösen aranyló nézőtéren egybevegyült a soknemzetiségű elismerés, a meleg hullámok körülölelték a szétt árt karú alkotót, aki úgy köszöntötte népét, hogy harcaiból merített, s lelkéből érlelt ajándékot adott Neki!

(J. L.)

Tudósítóink tollából

Tájékoztatni mindenkit

A Vas megyei Sárvárott járási tapasztalatcserét tartottak az alapszervezeteket irányító, segítő és ellenőrző munkáról. A megbeszélések egyik érdekes tanulsága: az alapszervezetek titkárainak tájékoztatása lényegesen megjavult, az információk, az előadások és kötetlen eszmecserék rendszeressé váltak. A hiba ott van, hogy ez nem gyűrűzik eléggé, a tudnivalókat nem adják tovább. Ezért gyengébb a vezetőségi reszortfelelősök munkája, s a tagság is úgy érzi: csak a titkárt gazdagítják a tájékoztatók. Pedig az ismeretek az egész alapszervezet munkájának hatékonyságát szolgálják.

(Cs. Gy.)

Magasabbra a mércét!

A füzesabonyi járásban felmérték a pártkongresszus utáni tagfelvétel eredményeit. Úgy vélték, hogy a 33 új tag nem tükrözi a pártépítés lehetőségeit. A titkárok elmondták, hogy a számításba jövők közül többen megkérdezték: „mivel lesz jobb, ha belépek?" Mások a nemzetközi helyzet alakulásától tették függővé, hogy kérik-e a felvételüket... A vizsgálat legfontosabb következtetése: sok helyen elhanyagolják a felvételt, máshol viszont alacsonyra tették a mércét. Az utánpótlást ott kell keresni, ahol a gazdasági és politikai aktivisták korábbi munkájukkal már bizonyítottak.

(T. S.)

Felkészülés az őszi forgalomra

A Hatvani Vasúti Csomópont kommunistái és pártonkívüli dolgozói a közelmúltban is megtettek mindent a gazdasági és politikai eredmények érdekében. Bizonyítják ezt az 1966-os sikerek, s a IX. kongresszus óta eltelt hónapok eredményei.

Ez évi feladatok

1967-ben a személyszállítás 1—2%-kal, az áruszállítás 2—3%-kal, az átmenő forgalom 12,1%-kal növekszik állomásunkon. E feladatok végrehajtása mellett az önköltséget 1%-kal kell csökkentenünk. A pártbizottság és a pártszervezetek politikai szervező munkájának középpontjában tehát a szállítási feladatok végrehajtására való mozgósítás áll. E munkánknál figyelembe vesszük a csomópont sajátosságát, azt hogy az őszi szállítási feladatok ugrásszerűen növekednek és ez napi 450—500 (20 tonnás) vasúti kocsitöbbletet jelent.

A pártbizottság, az aktív gazdaságszervező, irányító és ellenőrző munka érdekében — nagy számú aktíva igénybevételével — kidolgozta a vasúti csomópont intézkedési tervét.

A hatvani vasúti csomópont 1967. évi gazdasági feladatai a következőkben foglalhatók össze:

— A helyi és átmenő szállítási feladatok maradéktalan végrehajtása érdekében az állomási és nyíltvonali pályákat olyan állapotban kell fenntartani, amely biztosítja a zavartalan és biztonságos forgalmat.

— A szállítási igények maximális kielégítése érdekében a fuvaroztató vállalatokkal állandó kapcsolatot kell tartani.

— Együtt kell működni a vasúti kocsik zavartalan és gyors kirakása érdekében a szállító vállalatokkal.

— Javítani kell az üzemi teljesítményi mutatók teljesítését. A személyszállító vonatok menetrendszerinti indítását 0,5—1%-kal, a tehervonatok menetrendszerinti indítását 3—4%-kal, a tehervonatok átlagos terhelését 1—1,5%-kal, a kocsikihasználási normát 2—3%-kal, a mozdony hasznoskm teljesítményt 1—2%-kal kell növelni.

Az utazószemélyzet ésszerű vezénylésével el kell érni, hogy a szolgálati és távolléti idők csökkenjenek és növekedjék az egy szolgálati órára eső vonat-km teljesítmény.

A munkaerő ésszerű átcsoportosításával biztosítani kell a túlórák megszüntetését, a törvényes munkaidő betartását, a forduló szolgálatnál a közbeváltó bevezetését.

— Csökkenteni kell a balesetek számát. Ezért növelni kell az oktatások színvonalát, a dolgozók szakmai, elméleti és gyakorlati képzettségét.

Fel kell számolni az utasításellenes munkát, meg kell szüntetni a balesetet előidéző okokat.

— A IX. kongresszus tiszteletére indított munkaversenyt tovább kell folytatni a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére.

— A szocialista brigádmozgalom kiszélesítését és tartalmi színvonalát növelni kell. Elő kell segíteni, hogy több műhely, túr versenyezzen a szocialista címért.

Ezeknek a feladatoknak végrehajtásakor a csomópont pártszervezetei alapelvnek tekintik, hogy a gazdasági élet nem független és elszigetelt a politikától. Figyelembe veszik, hogy a gazdasági tevékenység a dolgozók érdekét, a társadalom fejlődését szolgálja.

Kommunista kezdeményezés

A gazdasági munka ellenőrzése érdekében a pártbizottság és a pártszervezetek az első félévben a következő gazdasági kérdéseket tárgyalták meg:

A pályafenntartási főnökségek felkészülése az 1967. évi fenntartási és felújítási munkákra; az állomási új technológia kidolgozása és bevezetése; a fűtőház mozdony- és kocsijavítási tevékenységének és mozdonyfordulójának alakulása; a munkaerőhelyzet a csomópont munkahelyein; az I. negyedév és félév tervmutatóinak alakulása; az őszi forgalomra való felkészülés és az őszi forgalom várható feladatai.

A kommunisták, a pártszervezetek szervező munkája eredményeként — a pártbizottság megállapította, hogy *az első félévben tovább javult a pályák állapota és a fenntartási költségek csökkentek; a fűtőház javítási tevékenysége, önköltsége javult; eredményesebbé vált a mozdonyok kihasználása, 0,5—1%-kal növekedett az egy mozdonyra eső hasznosteher-km; a személy- és tehervonatok menetrendszerű indítása 1—4%-kal, a vonatok átlagos terhelése és a kocsikihasználás 2—3%-kal javult.*

Az eredmények elérését nagymértékben elősegítette a vezetés színvonalának javulása, a dolgozókról való fokozott gondoskodás, a helyes anyagi érdekeltség megteremtése, és a forduló szolgálatnál (forgalom, fűtőház) a közbeváltó rendszer bevezetése. A dolgozók munkakedvét befolyásolta, hogy az 1966. évi jó munka eredményeként csomópontunk május 1-re megkapta a Minisztertanács és SZOT Vörös Vándorzászlaját, a pályafenntartási főnökségek Élüzem kitüntetését, a velük járó anyagi elismerésekkel együtt. Ezek az év végi üzemi részesedést 25—40%-kal növelték. Csomópontunk elnyerte a Heves megyei Pártbizottság kongresszusi zászlaját, a pályafenntartási főnökségek és a budapesti és miskolci MÁV Igazgatóságok kongresszusi zászlaját is.

Örültünk az eredményeknek, de azok nem takarhattak el bizonyos jelenleg is meglevő negatív vonásokat. Még mindig igen magas például a személyi és tárgyi balesetek száma és nagysága, nem csökkent kellően a forgalmi utazó személyzet távolléti óráinak száma és visszaesett az utazó dolgozók viszonylagos keresete, ugyanakkor egy-két for-

galmi, fűtőházi és pályafenntartási tervmutató teljesítésében lemaradás mutatkozott.

Október tiszteletére

Mindenesetre az idei első félév jó eredményei megteremtették az őszi forgalom végrehajtásának feltételeit. A növekvő feladatok és a negatív jelenségek arra intettek bennünket, hogy az őszi forgalom végrehajtása körültekintőbb, erőteljesebb pártmunkát követel. Ennek lényege, hogy a pártbizottságnak és a pártszervezeteknek az őszi forgalom idején még nagyobb gondot kell fordítaniok a gazdasági feladatok tudatosítására, a dolgozók meggyőzésére.

A feladatok maradéktalan végrehajtását elsősorban a kommunisták aktív példamutatásán keresztül érjük el. Ennek biztosítéka, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója tiszteletére tett munkafelajánlásokat a kommunisták kezdeményezték. A szocialista brigádvezetők többsége is kommunista és ezek a brigádok a brigádok versenyében is élenjárnak.

Arra törekszünk, hogy a népgazdasági érdekeket egybehangoljuk a helyi érdekekkel. Ennek hatására kezdenek megszűnni az olyan jelenségek, amelyek a párt és a helyi gazdasági vezetők közötti ellentétekhez vezettek. Persze véleményeltérések még mindig találhatók a helyi pártvezetés és az Igazgatóság vezetői között, például a forgalmi utazók helyzetének megítélésénél. Az igazgatóság meg akarja oldani a Budapest—Ferencváros-i forgalmi utazó létszám problémáját, de pártbizottságunk véleményének figyelembe vétele nélkül úgy, hogy az sértené a hatvani dolgozók érdekeit. Ugyanakkor nem is oldaná meg véglegesen a Ferencvárosi pályaudvar létszámproblémáit. Ideiglenes megoldás történt ugyan, de végleges megoldást kell keresnünk, mert ez is befolyásolja a hatvani forgalmi utazó dolgozók munkakedvét és bizonyos mértékben a létszámhelyzet alakulását is.

A dolgozók véleményének megismerésében és érvényesítésében vannak eredményeink, de a jövőben még nagyobb figyelmet kell fordítani a kritikai megjegyzések alapján a különböző javaslatok kidolgozására és a javaslatok érvényesítésének biztosítására.

Nagy fontosságú, hogy az őszi forgalom idején a csomópont kommunistái összefogjanak és tevékenyen dolgozzanak a párt politikájának szellemében. Küzdjenek azért, hogy mindenki jól megismerje és megértse a feladatokat, képes legyen azok megoldására.

KISS JÓZSEF,
MÁV üzemi pb-titkár,
Hatvan

Érdemben és gyorsan intézkedni

A TANÁCSI ÉS EGYÉB SZERVEK nap mint nap százezrével hoznak különféle határozatokat. A bíróságok is szép számmal hirdetnek ítéletet. Ezekhez a nagy számokhoz képest szórványosan fordulnak elő tévedések, melléfogások, esetleg törvénysértések. De minden helyes törekvés ellenére adódnak ilyen esetek. Ezt a különböző beadványok, írásos és szóbeli panaszok is jelzik. A Központi Bizottság Irodájához például évente hozzávetőlegesen 25 000 panasz érkezik, a panaszosok mintegy 20%-a élő szóval adja elő észrevételeit, sérelmeit.

A panaszok, bejelentések mint érzékeny műszer mutatják — ha nem is kizárólagosan és teljes pontossággal — mi foglalkoztatja, bosszantja az embereket, s hogyan dolgoznak az ügyintézők az államhatalom vagy közigazgatás különböző szerveiben. Ez annak ellenére érzékelhető, hogy minden eset más és más. A gyakorlott „szem és fül" ugyanis nagyon hamar felfedezi a közös vonásokat, az indítékokat. Az emberek látszólag csupán néhány kérdésre panaszkodnak: lakáselosztás, nyugdíj-problémák, munkaügyi kérdések, bürokrácia stb. Ezek alapján képet kaphatunk a hivatali rendről, fegyelemről, végső soron arról, hogyan valósul meg az az alapelv, hogy „minden az emberért, az ember érdekében" történik.

Hozzá kell még tenni, hogy az „ember érdeke" — a panasztevésnél is gyakran tapasztalható — már nem csupán az egyes emberek egyéni vagy önző érdeke. Van természetesen ilyen is, de mind általánosabb, hogy az egyes emberek a közösség érdekében mondják el észrevételeiket, panaszaikat, javaslataikat. Jellemző például, hogy a társadalmi tulajdon védelmét, az ellenőrzés hatékonyságát sürgetik, kifogásolják. S nemcsak arról esik szó, hogy egyik-másik magáról megfeledkezett ember megkárosítja a közös tulajdont. Bár ez is elítélendő, s minden lehetőséget (közhangulat, szemléletkialakítás, fegyelmezés eszközét) fel kell használni csökkentésükre, az igazi nagy veszteség mégis *a helytelen gazdálkodásból, a hatalommal való visszaélésből származik.* Érthető, hogy a bejelentések is zömében erre hívják fel a figyelmet.

Több kérdésben azonban — sajnos — nem a javaslattevők elképzelése szerint alakulnak a dolgok. Gyakran azért, mert sok mindenről tudjuk, hogy „jó lenne", de a jelenlegi realitások nem teszik lehetővé. Mégsem intézhetjük úgy el a kérdést: *nem időszerű.* Mert addig is, amíg egyikmásik javaslat, elképzelés megvalósulhat, van tennivaló. Ha más nem, legalább annyi, hogy nagyobb gondossággal, körültekintéssel, a törvényes rendet, fegyelmet megkövetelve végezzük a munkát. Számos példa van arra, hogy ez is igen jelentős eredményeket hoz. Elmondhatjuk, hogy *minden észrevételben — még akkor is, ha a jövőt tárja elénk —, van valami megszívlelendő a jelen számára is.*

A PANASZOSOK igen sokféle ügyben keresik meg a különböző hivatalokat. Sérelmeik nemegyszer indokolatlanok, mert ellenkeznek a fennálló rendelkezésekkel, törvényekkel. A hivatalok

érthetően elutasítják a kérést, a panaszt. Ez rendjén is van, hiszen kötelességük a törvényes rendelkezések betartása. Mégis rendkívül sokan reklamálnak, fellebbeznek a döntések ellen. Gyakori azonban, hogy az „igazságkeresésben" nem a legjobb, a legcélravezetőbb utat választják. Ezzel külön gondot okoznak maguknak és a hivataloknak is. Így adódik aztán, hogy bár a legkülönbözőbb hivatalok foglalkoznak a kérdéssel — a probléma nem oldódik meg, csak a papírok gyűlnek. Elég általános a panasz és a fellebbezés összekeverése.

Az államigazgatásnál és a bíróságnál kétfokú az eljárás, ami annyit jelent, hogy az elsőfokú határozat, vagy ítélet ellen fellebbezés nyújtható be annál a szervnél, amely az első döntést hozta, de a másodfokhoz címezve. Erre ügyelni kell, nehogy az akta — késedelmet okozva — feleslegesen vándoroljon. Be kell tartani a fellebbezési határidőt, amelynek elmulasztása csak nyomós okból, betegség stb. tekinthető igazoltnak. Nagyon tanulságos annak vizsgálata, hogy indokolt-e a fellebbezés. Van olyan tapasztalat, hogy először nem mindig elég körültekintően döntenek és az emberek csak másodfokon találják meg az igazukat.

Természetesen nem minden esetben van lehetőség másodfokú eljárásra, mert az elsőfokú határozat ellen nincs helye fellebbezésnek. Az üres lakás kiutalására hozott határozat például jogerős. Természetesen ez ellen is lehet a felettes tanácsi szervnél panasszal élni, de ez gyakorlatilag aligha hozhat eredményt. Tudnunk kell ugyanis, hogy mi a fellebbezés és panasz között a különbség. A panasznak a fellebbezéssel szemben nincs halasztó, felfüggesztő hatálya. A kijelölt bérlő elfoglalja a lakást és ezzel a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jog a továbbiakban nem csorbítható. Csak akkor mozdítható ki az új bérlő a lakásból, ha az igénylésnél a hatóságokat fondorlatosan megtévesztette.

A PANASZELJÁRÁS ALAPELVE az, hogy addig ne éljünk panasszal, amíg nincs jogerős államigazgatási határozat vagy bírói ítélet. Államigazgatási jogunk tételesen felsorolja, hogy az állampolgárok érdekeinek védelmére milyen adott esetekben lehet keresettel fordulni a bírósághoz a jogerős határozatot követően. Tehát nincs értelme benyújtani a panaszt akkor, amikor még bírói eljárásnak van helye és erre a másodfokú határozat fel is hívja az ügyfél figyelmét. Így lakásigénybevételnél, csereszerződés jóváhagyásának megtagadásánál, vagy adózásánál a jogalap, de nem az összegszerűség tekintetében indítható meg a bírói eljárás. Ilyenkor két fok az államigazgatási és két fok a bírói út, amíg végső döntés születik. Ezzel azonban nem futotta ki magát az ügy. A jogerős ítélet ellen — ha azt az érdekelt fél törvénysértőnek tartja — egy éven belül panasszal fordulhat az illetékes ügyészséghez vagy a Legfelsőbb Bíróság elnökéhez. Törvénysértés esetén e szervek óvás útján intézkednek a hatálytalanítás iránt.

Jogerős bírói ítéletnél a féltől függ, hogy panaszával a bírói vagy ügyészi utat választja. Ugyanakkor a másodfokú tanácsi határozat ellen, ha kivételesen nem nyújtható be kereset a bírósághoz, a fél még elhatározhatja, hogy a szakigazgatási szerv jogerős határozatát a megyei (fővá-

rosi) tanács végrehajtó bizottságánál, majd a Minisztertanácsnál, vagy az Ügyészségnél panaszolja meg.

Visszatérve arrá a módozatra, hogy valódi vagy vélt igazának tudatában is mellőzi a fél a bírói eljárást, ez lényegében jogfeladást jelent, ennélfogva az elmulasztott bírósági kereslet hiányában a felettes szervek felulvizsgálata eredménnyel nem kecsegtethet. Továbbmenve: a jogerős ítélet is orvosolható a Legfelsőbb Bíróság vagy Ügyészség útján.

Viszont munkaügyi vitákban a jogerős döntőbizottsági határozatot általában csak az ügyészség támadhatja meg törvénysértés esetén. Nemegyszer előfordul, hogy a dolgozót jogellenesen sújtó fegyelmi határozat — munkaviszony megszűnése, áthelyezés stb. — hatálytalanítása iránt az ügyészség intézkedik, de például leltárhiány-térítésnél már a bíróságé a döntő szó.

INTÉZMÉNYEINK — közigazgatási, államigazgatási, ügyészi és bírói szervek — oltalmazzák a dolgozók érdekeit. Jogrendünk biztosítja a munkát és nyugalmat. Nemegyszer kifogásolható, hogy a döntések ellentmondóak és hosszan elhúzódik az ügy lezárása. A késedelmet leginkább a vizsgálat alaposság, máskor a határesetek elbírálása okozza.

A fellbbezési és panaszeljárás sokrétű talajból táplálkozik. A hasznos növények és virágok tövében a vadhajtás, gyom is burjánzik, amit irtani, nyesegetni kell. Sajnos, a közbecső állásfoglalások nem minden esetben történnek körültekintően.

Sokan az igazságos határozatok ellen is jogorvoslattal élnek. Egyrészük azért, mert nem tud belenyugodni, hogy elképzelései nem váltak valóra. De nemcsak ezért! Vannak szép számmal, akik elismerik, tudomásul veszik a törvényes előírásokat, mégis sértve érzik magukat. Egyszerűen, mert az elintézés módja volt méltatlan szocialista rendünkhöz. Az emberek minden hivataltól elvárják, hogy emberségesen intézzék ügyeiket. S bizony nem egy helyen ridegséget, közömbösséget, rosszindulatot tapasztalnak. Nyilvánvaló, hogy nyugtalanítja őket ez a helyzet, s kételyeket kelt az irányban is, hogy ügyüket érdemben és jól intézték-e el.

S mit meg nem járnak, míg valaki néhány megnyugtató szóval, világos magyarázattal néhány perc alatt pontot tesz a kálvária végére. A Központi Bizottság Irodáján különösen érzékelik ezt, amely talán úgy fejezhető ki leginkább, hogy nem is annyira a joggal, hanem az ügyintézés módjával van a baj, erre panaszkodnak a legtöbben.

AZ ELINTÉZÉS MÓDJA nem kis mértékben függ a panasztevőtől is. A megértés, emberséges bánásmód kétoldaliságot feltételez és őszinteséget igényel. Van, aki semmibe veszi ezt, s indokolatlanul türelmetlen, goromba. Amikor a közömbösséget, a szubjektivizmust, a felületességet stb. bíráljuk, nem az elvtelen nyájaskodást hiányoljuk.

Hogy intézzük akkor az emberek ügyes-bajos dolgait? Sokféleképpen fogalmazzák ezt. Legjobb „iránytű" azonban az: *mi magunk milyen módszert, hangot vennénk a legszívesebben.* Mert ma én intézem valaki ügyét, holnap az enyémet intézi valaki más! Erre kell gondolni!

Dr. Lóránd István,
a KB Iroda társadalmi munkatársa

Az NSZEP propagandamunkájának néhány tapasztalata

Május végén háromtagú pártmunkásküldöttség tanulmányozta az NDK-ban a propagandamunka — elsősorban a közgazdasági propaganda — tartalmát és módszertanát. Minden országban fontos a sajátos viszonyok, követelmények figyelembe vétele, s nagyon hasznos megismerkedni a testvérpártok tapasztalataival.

Az NDK-ban a gazdaságirányítás reformjának már több mint kétéves tapasztalata van. A reform bevezetésének, eddigi megvalósulásának minden fontos összefüggését elvtársi készséggel tárták elénk. Küldöttségünk a kapott tájékoztatás és a személyes tapasztalatok alapján úgy látta, hogy az NSZEP mind a káderek képzésében, mind a dolgozók felkészítésére, mozgósítására jól szervezett, céltudatos, számunkra is hasznos propagandamunkát végez.

A népgazdaság fejlődése, az életkörülmények jelentős javulása ott már a gyakorlatban tanúsítja, hogy helyes és időszerű feladat a gazdaságirányítás korszerűsítése.

Az általános fejlődés mellett szembetűnő a termékek minőségének javulása (az elmúlt évben megkétszereződött az elsőrendű minőségű termékek részaránya). Különösen fontos a technikai forradalom szempontjából döntő iparágak — vegyipar, elektrotechnika, elektronika — gyors fejlődése, amelyek jelentősen meghaladták az ipar általános fejlődését. A mezőgazdaságban is rátértek a vezetés és szervezés korszerű — az iparhoz hasonló — módszereire. A gépesítés, a vegyi anyagok felhasználásának fokozása mellett az irányítási rendszer korszerűsítése nagymértékben hozzájárult a mezőgazdasági termelés, ezen belül az állattenyésztés, az állati termékek termelésének lényeges emelkedéséhez. Ezzel megoldódtak a közellátási gondok.

A propagandamunka nagy szerepet kapott abban, hogy a gazdaságirányítás korszerűsítése az egész társadalom, az egész nép ügyévé váljék. Az utóbbi években a gazdasági építőmunkát tekintik a fő politikai feladatnak. A pártmunka fő tartalmát is ez képezi. A propaganda jól segíti ezeket az elvi állásfoglalásokat és gyakorlati törekvéseket. Előtérbe került a közgazdasági propa-

ganda, hogy a vezetők, a dolgozók megértsék a gazdaságirányítás reformjának szükségességét, legfontosabb követelményeit, valamint azt, hogy ezzel nem valami egészen új kezdődik, hanem az eddigi eredményekre alapozott továbblépést teszik meg. Ma az NDK jelentős helyet foglal el a világgazdaságban (tizedik, Európában ötödik) s a gazdaságirányítás korszerűsítése a helyzet megtartását, ill. továbbfejlesztését szolgálja. Nagy figyelmet fordítanak az anyagi, erkölcsi, politikai, ideológiai eszközök együttes alkalmazására és hatására. A propaganda széleskörűen ismerteti a fejlett szocialista társadalom felépítésének programját, amit összekapcsolnak a korszerű irányítás, a termelés konkrét követelményével, a szocialista nemzeti öntudat, az állampolgári felelősség fokozásával, a kapitalizmussal s azon belül az NSZK-val folytatott gazdasági verseny eredményes megvívásával.

A távlati elképzeléseket a közvetlen feladatokkal összekapcsolva ismertetik. Nemcsak perspektívában mutatják meg a népgazdaság, vagy egyes népgazdasági ágazat fejlődését, hanem a nagy elképzelésekkel együtt ismertetik a saját üzemük távlati fejlesztésének tervét s az üzem közvetlen feladatait is.

A tervek megvalósításánál fontos szerepet tulajdonítanak az irányítás tudományos jellegének és a szocialista demokratizmus fejlesztésének. Hangsúlyozzák e két követelmény szoros egységét. Nagy figyelmet fordítanak a dolgozók széles körű érdemi bekapcsolására a döntéseknél. Korábban egyes területeken voltak olyan nézetek, hogy az irányítás korszerűsítése csupán a vezetők feladata, a dolgozók széles körű bekapcsolására csupán a végrehajtásnál van szükség. Később egyre általánosabbá vált az a felismerés, hogy az irányítás korszerűsítése, az előrehaladás üteme nagyrészt annak függvénye, milyen mértékben sikerül azt össztársadalmi üggyé tenni. A gazdasági intézkedések emberi viszonyokat érintenek. Ezért fontos az előkészítés, a bevezetés időszakában széles körű eszmecsere, gyors reagálás a különféle állásfoglalásokra, nézetekre, gyakorlati jelenségekre.

A pártmunka középpontjába állítják azt az alapvető marxista tételt, hogy a legfőbb termelőerő az ember. Ezt nemcsak az életszínvonal emelésére irányuló program (ötnapos munkahét bevezetése, alacsony fizetések és nyugdíjak felemelése stb.) mutatja, hanem az emberek észrevételei, javaslatai iránti fokozott igény és figyelem is.

Szoros összefüggésben van ez azzal az elvi-politikai állásfoglalással, mely szerint a fejlett szocialista társadalom felépítése csak a szocialista demokratizmus állandó fejlesztése útján valósítható meg. Minél aktívabban vesznek részt a dolgozók a feladatok kidolgozásában, végrehajtásában, s ellenőrzésében, annál kisebb a hibák valószínűsége, annál könnyebb menetközbeni kijavításuk.

Csakis a dolgozók aktív részvétele biztosíthatja, hogy a politika ne szakadjon el a valóságtól s torzulások nélkül kerüljön végrehajtásra.

A gazdaságirányítási rendszer korszerűsítésével járó bonyolult gazdasági feladatok s a politikai törekvések egyértelműsége érdekében a propagandamunka tartalmi vonatkozásában szigorú centralizmus érvényesül. A PB hagyja jóvá a tömegpropaganda, valamint a káderképzés alapjául szolgáló tematikát az egyes témákhoz segédanyagokat dolgoznak ki és színvonalas előadásokat tartanak. Természetesen a helyi viszonyoktól, szükségletektől függően a tematikát kiegészíthetik, azon változtathatnak. Az egyes témák feldolgozásánál, a központi segédanyagokat alapulvéve, a helyi gazdasági-politikai helyzetből indulnak ki. Az ideológiai munka egységes tartalmának biztosítása érdekében a tömegszervezetek a párt által szervezett előadásos propagandába kapcsolódnak, valamint az egyes szervezetek jellegének megfelelő speciális propagandát végzik (munkaverseny, újítómozgalom, balesetvédelem stb.).

A tömegpropagandában nagy szerepet kap az ún. *lektori csoport (előadói csoportok) rendszere.* A lektorátus tagjai vezető posztokon levő, jól képzett elvtársak, a terület legfelkészültebb emberei. A lektori hálózat központi — megyei, járási, városi, üzemi szinteken épült ki. 4—6 hetenként hívják össze a tagjait, ahol részükre előadásokat, konzultációkat tartanak. Így lépcsőzetes rendszerrel, viszonylag gyorsan jutnak el a legfontosabb elméleti, politikai, gyakorlati kérdésekről a tájékoztatók egészen a munkabrigádokig. Az üzemekben a lektorátus tagjai állandó jelleggel vannak beosztva egy-egy területre. Az ott elhangzott észrevételeket — az általános politika, az üzem élete, vagy egyéb vonatkozásban — továbbítják és a következő előadásnál beszámolnak intézkedéseikről. Az előadásos propaganda nagy szerepet tölt be a rendszeres tájékoztatásban s annak lefelé, felfelé áramlásában. Hasznosnak bizonyul a különböző szinteken és területeken dolgozó vezetők tömegkapcsolatának erősítésére is.

Az NSZEP-ban nagy gondot fordítanak *a vezetők képzésére, továbbképzésére is.* A KB Vezetőképző Intézetét is azzal a céllal hozták létre, hogy a felső szintű vezetőknél erősítsék az új követelményeknek megfelelő gondolkodást, vezetőkészséget. A távlatokban történő gondolkodás, a közgazdasági szemlélet szorosan összefügg a helyes vezetési stílus erősítésével. Elsősorban a vezetőknek kell érteni a mai követelmények elvi, politikai és gyakorlati teendőit.

A KB Vezetőképző Intézete közvetlenül a felső szintű vezetők továbbképzését szolgálja. Négy-hat hétre hívják be a hallgatókat (KB osztályvezetőket, minisztereket, miniszterhelyettese-

ket, s más hasonló beosztásúakat) és a legfontosabb aktuális elméleti, politikai, közgazdasági kérdéseket dolgozzák fel s vitatják meg. *Kétévenként kerülnek vissza ilyen tanfolyamra.* Közben az intézet irányítja továbbképzésüket, kötelező tematika s irodalomjegyzék alapján képezik magukat, s időről időre az intézet által szervezett konzultációkon, elméleti tanácskozásokon vesznek részt. A hallgatók folyamatos tanulás mellett elkészítenek egy-egy dolgozatot is, a saját munkaterületük kollektívájának bevonásával, s azt kötelesek egy magas szintű bizottság előtt megvédeni. A Vezetőképző Intézetben alkotó jellegű a tanulás Az egyes témák kidolgozása, kollektív vitái segítik a helyes következtetések levonását, a szemlélet formálását.

A Vezetőképző Intézet fontos szerepet tölt be abban is, hogy a különböző szinteken a vezetők továbbképzése *magas* színvonalon s *tartalmilag egységesen* történjen. A vezetők továbbképzésének alapjául szolgáló — PB által jóváhagyott nyolc téma a vezetők megyei, járási, városi, üzemi szintjein is feldolgozást nyernek.

A vezetőknek különösen nagy szerepük van abban, hogyan alakulnak az emberi kapcsolatok, ami viszont erősen befolyásolja a kollektíva hangulatát, munkakedvét, kezdeményezőkészségét, az általános légkör alakulását. Éppen ezért fontos, hogy a vezetők rendelkezzenek az emberek vezetéséhez, szervezéséhez szükséges készségekkel. Az iskolai végzettség, a diploma csupán bizonyos elméleti alapot adhat egyes szakterületen, de mint vezető azt hogyan hasznosítja, az csak a gyakorlatban derül ki. Amennyiben megvan az emberek vezetéséhez, szervezéséhez szükséges képesség, azt állandóan tovább kell fejleszteni, az új követelményekhez igazítani. Ezért is fordítanak nagy figyelmet az NDK-ban a vezetők képzésére, továbbképzésére. Úgy vélik, ez hatványozottan megtérül a gyakorlati építésben.

Garai Vera,
a KB agit.-prop.-osztályának munkatársa

A propagandisták munkájához

A burzsoá nacionalizmus ikertestvérei az antiszemitizmus és a cionizmus

JÓNÉHÁNYSZOR ELŐFORDULT MÁR A TÖRTÉNELEMBEN, hogy az *osztályharcot*, amely a fejlődés *legdöntőbb* tényezője és mozgató rugója, *másodlagos: nemzeti, faji* vagy *vallási elemek* homályosították el. Arra is volt már példa, hogy az elnyomott és elnyomó, haladó és reakciós társadalmi osztályok osztályharca a nemzeti, vallási vagy faji ellentétek síkjára vetődött ki, vagy annak leplében jelentkezett. A reakciós társadalmi osztályok a dolgozó tömegek elnyomása, társadalmi, politikai, szellemi, gazdasági felszabadulásuk megakadályozása, az emberi haladás útvonalának eltorlaszolása, új területek meghódítása érdekében — mindig szívesen álcázták az osztályharcot nemzeti vagy vallási jelszavakkal. A feudális reakció vajon nem a vallásszabadság védelmének ürügyén mészárolta-e le a polgárosodást képviselő francia protestánsok ezreit a Szent Bertalan éjszakán? Az antant imperialistái nem a wilsoni önrendelkezési jog ürügyén — de a fegyverek erejére támaszkodva — buktatták meg a magyar munkások és parasztok első államát, a Magyar Tanácsköztársaságot? A Szovjetunió megsemmisítését célzó imperialista törekvések számára vajon nem a nemzeti és vallásszabadság jelszavaival igyekeztek megteremteni évtizedeken keresztül a megfelelő „eszmei-jogi" alapot?

Olyan kérdések ezek, amelyek elég világosan példázzák: a reakciós osztályok ily módon kívánnak kedvező feltételeket és hangulatot teremteni reakciós törekvéseik elfogadtatásához, sőt időlegesen — ezen eszmék segítségével — olyanokat is politikájuk járomszalagjára tudnak fűzni, akiknek társadalmi érdekei valójában homlokegyenest szemben állnak e retrográd célkitűzésekkel. Különösen olyan történelmi pillanatokban lehet a valóságos frontok összezavarására, az eszmei bizonytalanság kiszélesítésére irányuló tudatos reakciós tevékenység megélénkülését tapasztalni, amikor a sötétség erői döntő támadásra indulnak az emberi haladás bástyái ellen.

A júniusi *közel-keleti* háború kapcsán és vele összefüggésben, a nemzetközi imperializmus és reakció tudatosan alkalmazott

„tintahal"-taktikájának jeleként a *burzsoá nacionalizmus* két irányzatának: az *antiszemitizmusnak* és a *cionizmusnak* egyidejű megélénkülését lehetett tapasztalni. E propagandahadjárat keretében a nemzetközi imperializmus teoretikusai *egyrészt* Izrael agresszív törekvéseit nem valódi, társadalmi összefüggéséből, s főként nem a nemzetközi imperializmussal való kapcsolatából, hanem az antiszemitizmus korábbi tételeinek felújításával valamiféle feltételezett faji tulajdonságokból vezették le. *Másrészt* pedig — szintén az agresszió valódi törekvéseit leplezve — az imperialista propaganda Izrael iránti szimpátia felkeltésével operált, és a „100 milliós arab tömbbel élethalálharcát vívó kis nép" drámai hivatkozással, a bibliai Góliát és Dávid modern változatának a felújításával igyekezett zavart okozni. Az is tapasztalható volt, hogy megrögzött antiszemiták, így a Vichy-i kormány egykori zsidóüldöző biztosai vagy a magyar fasiszta emigráció hamisítatlan antiszemitái a közel-keleti agresszió pillanatában kitörő örömmel és fenntartások nélkül keltek az agresszor védelmére. E perceken belül lezajló politikai színváltozás korántsem az antiszemita magatartás gyökeres revíziójával, a korábban tagadott humánum elfogadásával magyarázható. A hétpróbás antiszemiták látszólagos metamorfózisának nem annyira „a létében fenyegetett kis nép" iránti rokonszenvük, mint inkább *haladásellenes* elvakultságuk volt az igazi oka. *Így lehetett az antiszemitizmus eszmei platformjáról egyidejűleg a zsidó nacionalizmus: a cionizmus álláspontját is képviselni.*

Csodálkozhatunk-e ezek után azon, hogy a logika törvényeit keresztező érzelmi hullámok és a tudatos imperialista propaganda hatására politikailag jószándékú, de tájékozatlan emberek tudatában is találhatók voltak olyan szellemi defektusok, amelyek az antiszemitizmus és a cionizmus egyidejű s egymással összefonódó jelentkezésére utaltak?

Annak a világos, az osztályharc elsődlegességét valló szocialista politikai koncepciónak a fényében, amelyet az MSZMP és a szocializmus hívei e kérdésben elfoglaltak, indokoltnak tűnik tehát az antiszemitizmussal és a cionizmussal kapcsolatos marxista—leninista *elvi* álláspont rövid összefoglalása.

I

A MARXIZMUS—LENINIZMUS sohasem tekintette a zsidókérdést olyan „kényes" kérdésnek, amelyet hallgatással mellőzni lehet, hanem minden korban keresték e jelenség társadalmi gyökereit, megértésének s megoldásának valódi kulcsát. *„Az ínséggyötörte munkások és parasztok gyűlöletét a földbirtokosok és kizsákmányolók ellen a zsidókra igyekeztek irányítani* — állapította meg Lenin —. *A zsidók között vannak munkások, dolgozók . . .*

testvéreink ők, társaink a szocializmusért vívott harcban... A kapitalisták arra törekszenek, hogy ellenségeskedést szítsanak a különböző vallású, különböző nemzetiségű, különböző fajú munkások között. A gazdag zsidók épp úgy, mint a gazdag oroszok és a gazdagok minden országban, valamennyien, egymással szövetségben eltiporják, elnyomják és megosztják a munkásokat... Szégyen és gyalázat arra, aki a zsidók ellen ellenségeskedést, más nemzetek ellen gyűlöletet szít".

Lenin megállapításának minden pontját a történelmi tapasztalatok egész sorával igazolhatjuk. A kizsákmányoló osztályoknak az a törekvése, hogy a különböző nyelveket beszélő elnyomottakat faji uszítással megosszák, szinte egyidejű az osztálytársadalmakkal. S bár a faji uszításnak az osztálytársadalmakban betöltött villámhárító szerepe szinte megszakítás nélkül nyomon követhető, ennek formái gyakran változtak. Cicero a zsidó kereskedők versenyét panaszolja fel, III. Ince pápa 1215-ben a negyedik lateráni zsinaton azt rendelte el, hogy a zsidók viseljék a megkülönböztető sárga foltot. A XIX. század faji uszítói elméletüknek már erős antikapitalista s szociális színezetet adtak, oly annyira, hogy Bebel az antiszemitizmust a buták szocializmusának nevezte, míg azután Hitler az „alacsonyrendű"-nek minősített fajok totális kiirtását hirdette meg és hajtotta végre.

Abban, hogy az antiszemitizmusnak sikerült az osztályharc lényeges frontjait összezavarni és a kizsákmányolók iránti gyűlöletet néha a faji uszítás szelepjének felnyitásával levezetni, néhány sajátos történelmi körülmény is szerepet játszott. Ismeretes például, hogy az ókori zsidóság, nemzeti hazájának, Palesztinának a különleges földrajzi helyzete s gazdasági viszonyai miatt, pásztornépből kereskedő néppé, pontosabban olyan pásztor-földműves néppé fejlődött, amelynek uralkodó osztályát a kereskedők alkották. Ez a foglalkozás, s nemzeti államuk pusztulása azután — más kereskedő népekhez, a föníciaiakhoz, szírekhez hasonlóan — szétszórta őket a Földközi-tenger országaiban, ahol a kereskedelmi és kölcsöntőke képviselői lettek. A római birodalom felbomlása után a pénztőke képviselői az európai feudális társadalmakban töltöttek be hasonló szerepet. A kapitalizmusban a zsidó nagytőkések mellett, a korábbi zsidó elnyomottak utódaiként a zsidó kizsákmányoltak is megjelennek, akik éppen olyan társadalmi áldozatai a kapitalizmusnak, mint a többi munkás. Az antiszemita propaganda viszont a tények elferdítésével az *alapvető osztályellentéteket* el tudja leplezni, és *a kizsákmányolókat* gyakran a *zsidó tőkésekre* sikerül korlátozni. Innen már csak egy lépés, hogy a zsidó tőkések iránt felkeltett gyűlölet, amelyet valójában a *tőkések iránt* érzett jogos elkeseredés tüzével szítottak magasra, most már osztálytartalmától megfosztva, egy egész nép vagy faj ellen irányuljon.

A MAGYAR TÖRTÉNELEMBEN is mindez, nagyjában és egészében kimutatható. A magyar hűbéri társadalom pórusaiban elhelyezkedő izmaeliták, örmények, zsidók és németek a tőke „vízözön előtti alakjainak", a kereskedelmi és uzsoratőkének voltak a képviselői. Ezt a helyzetet a feudális társadalom barbársága és fejletlensége miatt foglalhatták el: a feudális földesurak katonáskodtak, a jobbágyok a földet túrták, a városok áporodott, céhes világában csak a tőkeszegény nyárspolgár élt, s így a kereskedelmi élet megszervezése és lebonyolítása rájuk várt. Bár társadalmilag hasznos tevékenységük a feudális földesuraknak is jól jött, néha, ha a helyzet, főként a konkurrens német kereskedők érdeke úgy kívánta, szörnyű üldöztetéseknek voltak kitéve. 1360-ban pl. azzal az indokkal űzték ki őket az országból, hogy a pestisjárvány miattuk tört ki; 1526-ban pedig őket mondották a mohácsi vész okozóinak.

A társadalmi munkamegosztásban elfoglalt helyzet különbözőségei így kezdtek már a középkorban a faji, vallási ellentétek köntösében jelentkezni.

Még inkább megteremtődött ennek a lehetősége a feudális maradványoktól terhelt *kapitalista fejlődés* időszakában, amikor — a korábbi időszakokhoz hasonlóan — a banktőke s a nagyipari tőke egy része a magyar nagybirtokosok vagyonával és a külföldi tőkével összefonódó zsidó kapitalisták kezében volt. Megjelent egyidejűleg a zsidó munkás is, de elenyésző számban, és így a lényeges társadalmi ellentétek elhomályosításának adva volt a lehetősége." Ha mindezt figyelembe vesszük, könnyen beláthatjuk — állapította meg *Molnár Erik* —, ... hogy miért kellett a zsidóságot a társadalmi ellenszenv légkörének övezni. Az eladósodott földbirtokos nem szeretheti tőkés hitelezőjét, a kiskereskedő sem rajonghat annak a nagytőkének a képviselőiért, amely romlásba sodorja. Ha a tönkrement gentry vagy a kispolgár fia hivatalnoknak megy, magával viszi a feudális környezet pusztulásának emlékeit. Ha ezek szabad értelmiségi pályákat választanak, vagy a kapitalizmus állásaiban akarnak elhelyezkedni, válságidőkben versenytársaikkal megélhetésükért és helyzetükért elkeseredett harcot kell vívniuk. Ha most már a tőkés hitelező, az ipari és kereskedelmi nagytőke képviselői, a versenytárs a szabad pályákon és a kapitalizmus állásaiért szembetűnő mértékben egy és ugyanazon társadalmi csoport soraiból kerülnek ki, ha ezt a csoportot egyébként is az ellenséges érzés hagyományaival veszik körül, és ha a valódi társadalmi összefüggések rejtve maradnak, elkerülhetetlen, hogy vele szemben ellenszenv ne alakuljon ki. Ezzel azután a zsidókérdés gyökeréhez értünk." Ezeknek a tényezőknek segítségével ugyanis az antiszemita propaganda a zsidóknak a magyar kapitalizmusban játszott szerepét a zsidó tőke uralmává tudta torzítani.

Köztudott, hogy az antiszemitizmus parazsai Magyarországon és egyebütt is, ahol megvolt a lehetősége annak, hogy a társadalmi ellentéteket összekuszálják s a faji ellentétek síkjára vetítsék, mindig felizzottak, ha a nem zsidó tőkések, a kizsákmányolók érdekei úgy kívánták.

Voltak azonban Magyarországon és másutt is olyan politikai erők, amelyek elítélték az antiszemitizmust, ennek a társadalmi haladásra nézve káros törekvéseit, és a lényeges társadalmi összefüggésekre irányították a figyelmet. *Kossuth Lajos* például az antiszemitizmust a középkori sötétség hagyományának tartotta. *Jókai Mór* pedig, aki Petőfihez hasonlóan szintén síkraszállt honfitársainak faji megkülönböztetése ellen, megjegyezte: ha a középkori keresztény vitézek zsidógyűlöletének jogcíme az, hogy ők a *Megváltóért* harcoltak, a maiak csak a *váltóért* tülekednek.

Olyan társadalmi feltételekért, amelyek mindenfajta nacionalizmus s így az antiszemitizmus közgazdasági és szociális okait szüntetik meg, harcolt a magyar munkásosztály és internacionalista, forradalmi élcsapata, a *kommunisták pártja*. Történelmi hivatásának, a kizsákmányoláson alapuló társadalmi rend megdöntéséért folytatott küzdelmének keretében a párt mindig és mindvégig hangsúlyozta, hogy a nacionalizmus — így az antiszemitizmus is — méreg a kizsákmányolók kezében a különböző nemzetiségű munkások és dolgozók megosztására; az osztályharc tényleges frontvonalainak összekuszálására szolgál. Ezért, elítélve a nacionalista-antiszemita uszítást, s síkraszállva a nemzetiségi, faji megkülönböztetés áldozatainak érdekeiért, a párt a különböző nemzetiségű dolgozók közös, internacionalista harci frontjának megteremtésére törekedett. Különösen a második világháború éveiben, amikor a területi visszacsatolások következtében magasra csapott a nacionalista-faji uszítás lángja. „Hogy a tőkés-földesúri osztály elterelje a tömegek figyelmét a háború és céljaik aljas voltáról, nemzeti és faji gyűlöletre uszítanak — olvasható a pártnak egy 1941 januári röpiratában. — ... Támogassátok élelemmel, meleg ruhával, tüzelőanyaggal, pénzzel az imperialista terror áldozatait, a munka lehetőségétől megfosztott román és zsidó testvéreinket és azok családtagjait ... Fejezzétek ki együttérzésünket az üzemből kitett másfajta munkástestvéreinkkel, alakítsanak a bentmaradottak és kitettek közös terrorellenes bizottságokat. Követeljék az elbocsátottak visszavételét, mert ezzel a saját, munkára és kenyérre való jogaikat is védik."

HAZÁNK FELSZABADULÁSA UTÁN, *mindenfajta* elnyomás társadalmi-politikai alapjait felszámolva, a szocialista termelési viszonyok megteremtésével, a faji elnyomás társadalmi-politikai feltételei is megsemmisültek. A Magyar Népköztársaságban ma már törvény bünteti a faji uszítást. Megvalósult az állampol-

gárok egyenlősége, nemzetiségre, fajra, vallásra való tekintet nélkül.

Mindemellett a marxizmus—leninizmus nem vonja kétségbe a történelmi lét sokféleségét s változatosságát, nem zárja ki a nemzeti sajátosságok, a vallási s faji befolyások érvényesülésének lehetőségeit. A történelem a maga dinamikájával rendszerint olyan gazdag, sokszínű folyamatokat s jelenségeket hoz létre, amelyek nem nélkülözik a nemzeti, vallási vagy akár faji elemek szerepét. A gazdasági viszonyok s az osztályharc törvényei tehát nem monoton, szürke egyhangúsággal s azonos módon ismétlődnek meg a különböző népek történetében. Mindez azonban nem zárja ki — és a jelenségek valódi, mozgató rugóit keresve a marxizmus—leninizmus történeti felfogása erre a lényeges összefüggésre irányítja a figyelmet —, hogy a különböző embercsoportok szellemét *alapvetően és döntően osztályhelyzetük határozza meg.* Ha tehát a gazdasági viszonyok a fejlődés egy adott fokán álló népeknél fő vonásaikban azonosak, akkor fő vonásokban azonos osztályszellemet hoznak náluk létre. Mindebből következőleg például a magyarországi magyar és zsidó munkás osztályszelleme inkább egymáséhoz hasonlít, mint mondjuk a magyarországi zsidó munkásé Weiss Manfréd vagy akár Edmond Rothschild szelleméhez.

Ezt az alapvető összefüggést nemcsak az osztályellentéteket faji ellentétek előtérbe állító *antiszemitizmussal,* hanem — miként látni fogjuk — az ugyanilyen szerepet betöltő zsidó nacionalizmussal: a *politikai cionizmussal* szemben is hangsúlyoznunk kell.

II

A TÁRSADALMI ÉS FAJI ELNYOMÁS kettős szorításában szenvedő zsidóság felszabadulásának lehetőségeit nem egyértelműen ítélte meg, és ebből következőleg politikai útkeresésének is többféle formája említhető. Egy részük igyekezett asszimilálódni pl. ahhoz az etnikai közösséghez, amelyben élt, mások felismerték, főként az öntudatosabbak, hogy a faji megkülönböztetés társadalmi elnyomatásukkal függ össze, és ezért, más nemzetiségű dolgozótársaik oldalán, a *forradalmi osztályharc útjára* léptek. Azon sem lehet viszont csodálkozni, hogy sokan közülük a nemzeti elkülönülés, a *zsidó nacionalizmus: a politikai cionizmus* programjában és eszméiben vélték felismerni biztonságukat.

A politikai cionizmus eszmei alapvetése *Theodor Herzl* bécsi újságíró nevéhez fűződik, aki a Dreyfuss-per tárgyalásainak hatása alatt, onnan tudósítva, megfogalmazta az önálló nemzeti zsidó állam megteremtésének eszméjét. Elképzelése szerint a Palesztinában létesítendő zsidó otthon fővárosa Jeruzsálem lenne (a. m. Cion, innen az irányzat elnevezése: *cionizmus*). A politikai cionizmus számításba vette a vallásos zsidó tömegeknek a palesztinai

szent helyek iránti vallásos érzelmeit — amelyek nem tartalmazták még az arabokkal való konfliktus lehetőségeit —, és ebből a nagytőke érdekeit szolgáló nacionalista szellemi fegyvert kovácsolt ki. Visszaszerezni a Szent Földet a zsidó nemzeti otthon céljaira, mégpedig minden áron — hirdették a cionizmus apostolai —, ha kell, az arabok kiűzésének kockázatát is vállalva, és biztosítani kell a zsidó tömegek ide való kivándorlását. A zsidók idegenek — mondották — bármilyen más nemzeti közösségben, nyugalmukat csak Izraelben találhatják meg.

Ha az önálló zsidó állam létrejön, s ezzel a nemzeti, faji elnyomás korlátai leomlanak, a zsidó tömegek, a cionista felfogás szerint, nem léphetnek a társadalmi felszabadulás útjára. „Harcot kell folytatnunk a forradalmárok ellen — olvasható Herzl naplójában —, és lényegében el kell szigetelnünk a diákifjúságot és a zsidó munkásságot a szocializmustól... úgy, hogy ehelyett az igazi, a nemzeti eszmét nyújtsuk neki."

Ahogy tehát az antiszemitizmus a faji ellentétek felszításával igyekezett elterelni a figyelmet a társadalmi elnyomás s az osztályharc alapvető tényéről, a cionizmus a zsidó öncélúság, a faji összetartás tudatának hirdetésével tette ugyanezt. Jellemző az is, hogy a cionista vezetők kevésbé tartották célkitűzéseik számára veszélyesnek az antiszemitizmust, mint a zsidók asszimilációját, hiszen az előbbi a zsidóságot az Izraelbe való kivándorlásra ösztökéli.

Az imperializmussal szinte egyidős *politikai cionizmus* eszméjét az első világháború után a zsidó nagytőkések felkarolják és támogatják. mivel kezdték felismerni a nemzeti öncélúságnak azokat a lehetőségeit, amelyeket számukra a zsidó nacionalizmus tartogatott.

AZ OSZTÁLYELLENTÉTEKET ELLEPLEZŐ CIONISTA ESZME s mozgalom térhódítása jól jön az angol imperialistáknak is, akik úgy látják, a divide et impera (oszd meg és uralkodj) politika keretében a zsidó nacionalizmust és az arab nacionalizmust egymás ellen használhatják közel-keleti uralmuk biztosítása érdekében.

A cionizmusnak ez az utóbbi szerepe különösen a második világháborút követő időszakban vált nyilvánvalóvá. Köztudott, hogy a faji gyűlölködést túlélő európai zsidóság nagy, politikailag kevésbé öntudatos tömegei közül mind többen és többen a cionizmus útjára léptek. Azt nem látták, hogy a korábbi ellentéteket arab—zsidó ellentétre cserélik át, és hazaalapítási reményeik az imperialisták játékszereivé teszik őket. A háborút követő évek bevándorlása nyomán Palesztina lakosságának összetételében jelentős eltolódás állott be. A korábbi 90:10%-os arab—zsidó arány 70:30%-ra változott, az önálló állam megalapításának gondolata

elérhető közelségbe került. Kihasználva azt a körülményt, hogy az USA feladta Palesztina megosztásának tervét s az angolok pozíciói meggyengültek, 1948. május 14-én, az angol mandátum lejárta után, kikiáltották Izrael állam függetlenségét.

A haladó világ egyetértett a zsidó nemzeti önállóság eszméjével, de elhatárolta magát a többi népektől való elkülönüléshez, a sovinizmushoz vezető zsidó nacionalizmustól, amelynek a cionizmus a kifejezője. Ez az aggodalom később teljesen helyénvalónak bizonyult. Az önálló nemzeti állam megteremtésének jogos lépését ugyanis nem követték olyanok, amelyek a nemzeti önállóság keretét a haladó társadalmi igények valóraváltásával töltötték volna ki. Ellenkezőleg: Izrael bel- és külpolitikájában az Amerikából érkező segélyek, majd kölcsönök révén mindinkább az USA járszalagjára került. Izrael állam vezető köreinek *jobbratolódása* különösen nyilvánvalóvá vált 1952 után, amikor viszont az angol elnyomás alól felszabaduló Egyiptom egyre jobban a baloldali, antiimperialista irányú fejlődés útjára lépett. A gyarmatosítás alól felszabaduló arab országok haladó irányú társadalmi fejlődését az imperialisták megkísérelték a feudális arab rendszerek korrupt vezetőinek támogatásával eltorlaszolni, de mind kevesebb eredménnyel. Maradt a baloldali fejlődés eltorlaszolásának másik „ellenpontja", a francia, nyugatnémet, majd amerikai fegyverekkel ellátott izraeli hadsereg, amelynek politikai tartását az „arab veszély" elhárításának, a nemzeti lét megvédelmezésének a jelszavai határozták meg.

Az önálló nemzeti lét jogaira hivatkozva, tudatosan kihasználva a sokat szenvedett zsidóság iránt megnyilvánuló együttérzését, saját népüket megtévesztve azonban Izrael uralkodó körei 1956-ban valójában szomszédainak jogait támadták meg, és az emberiesség követelményeire apellálva, sorozatosan megsértették azokat. *Így vált a faji üldözés ellen nemedéket nyújtó zsidó állam nemzeti elkülönülést hirdető eszméje a cionista politikusok kezében a gyarmati elnyomás alól felszabaduló, haladó arab országok térdre kényszerítésének eszközévé.* Az ótestamentumi népek összefogásának, a zsidó—arab föderáció megteremtésének gondolatát a zsidó nacionalizmus, úgy tűnik, távoli ábránddá változtatta.

III.

A MARXISTA ELMÉLET segítséget nyújt a közel-keleti események valóságos jellegének megértéséhez. Ennek fényében ugyanis világosan kirajzolódnak az események *lényeges* jellemvonásai, a szembenálló *osztályerők* frontvonalai. Így derül ki, hogy ezek nem arab s izraeli faji, vallási vagy nemzeti ellentétek elsősorban (bár kétségtelen, hogy ilyen ellentétek is színezik, mo-

tiválják s bonyolítják a konfliktust), hanem a haladó erők kerültek összeütközésbe a világimperializmus terveivel összhangban fellépő agresszióval.

Az események kibontakozását és lefolyását a közvélemény már ismeri, ezért e cikknek mindössze az a feladata, hogy néhány olyan lényeges összefüggést emeljen ki, amelyek egyértelműen igazolják azt, hogy a közel-keleti háború nem más volt, mint a *haladó* és *reakciós erők* küzdelmének egy olyan ütközete, amelynek valóságos, elsődleges társadalmi jellegét ideig-óráig — nem utolsósorban az imperialista propaganda hatására —, *a másodlagos, nemzeti, vallási, faji ellentétek kendőzték el.*

Ez az elméleti tisztázatlanságot előidéző körülmény volt a táptalaja annak a sokakat foglalkoztató kérdésnek: ki mellett foglalnak állást a szocializmus erői, az *arabok* vagy a *zsidók* mellett? A válasz mindazok után, amiket fentebb elmondottunk, kézenfekvő. *A kommunisták a zsidókat, az arabokat és minden más embert magatartásuk és a világban betöltött szerepük alapján ítélnek meg, nem pedig faji, vallási vagy nemzeti alapon.*

A szocializmus, a demokrácia, a béke és a haladás erői tehát nem Izrael, a nemzeti állam ellen léptek fel. Köztudott ma már, de éppen az események jellegét összekuszáló imperialista propaganda miatt nem árt emlékeztetni e helyen arra, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom Izrael megalakulását sohasem ellenezte. Figyelembe véve a faji uszítás szörnyű pusztításait, a kommunista pártok már a második világháború utáni években azért szálltak síkra, hogy az ENSZ tegyen lépéseket „az arab és a zsidó lakosság egyenlőségén alapuló, szabad palesztinai állam megteremtésére". Majd amikor 1948. május 21-én megalakult Izrael állam, a szocialista országok nem vonták kétségbe egy önálló nemzeti zsidó állam létjogosultságát. Ezért a Szovjetunió is, és a többi szocialista országhoz hasonlóan Magyarország is elismerte Izrael állami létét. „Mi elvi alapon hívei vagyunk minden nép nemzeti szabadságának, és valljuk, hogy minden nemzetnek, népnek joga van az államalkotáshoz — mondotta ezzel kapcsolatban *Kádár János* elvtárs a KISZ VII. kongresszusán. — Ebből az elvből kiindulva az annak idején ismert módon létrejött Izrael államnak, annak létét elismerve, diplomáciai kapcsolatot létesítettünk és tartottunk fenn, annak ellenére, hogy Izrael szabályos imperialista, kapitalista állam ... és olyan kapitalista kormány van hatalmon, amely az imperializmus fő erőivel haladva, imperialista törekvéseket támogat."

IZRAEL ÁLLAMI LÉTJOGOSULTSÁGÁNAK ELISMERÉSÉBŐL viszont nem következik az, hogy a szocialista erők az izraeli kormány minden, s főleg a nemzetközi imperializmust támogató, agresszív lépését szentesítsenek. Ma már nyilvánvaló, és ezt

az imperialista hatalmak érdekeit képviselő sajtóorgánumok is beismerik, az angol Guardiantól a francia Le Monde-ig, hogy június 5-én Izrael követte el az agressziót. Az sem tagadható: az agresszióra annak az imperialista törekvésnek a keretében került sor, amelyek a reakciós rendszerek s kizsákmányolók összes erőit szervezett mozgalomban hangolta össze, hogy csapást mérjen a haladó arab országok forradalmi erőinek hadállásaira.

Köztudott, hogy egyes arab országoknak az utóbbi évtizedekben lezajlott, nagyjában és egészében — bár egymástól sokban eltérő ütemű és szintű — *haladó* irányú fejlődése az imperialista nagyhatalmak külpolitikája számára elég sok gondot okozott. A gyarmati elnyomás alól felszabadult Algéria, Egyesült Arab Köztársaság, Szíria, a mélyenszántó belső társadalmi reformok útjára léptek. Az évszázados elmaradottság lényeges eszközét a független gazdasági politikában s az iparosításban ismerték fel, és belső erőforrásaik felszabadítása mellett keresték ennek kedvező külső feltételeit is. Minthogy eközben tapasztalataik meggyőzték őket arról, hogy valódi és őszinte támogatást a szocialista világrendszer országaitól kapnak, külpolitikájukban is egyre jobban kifejeződött a szocialista világrendszerrel való együttműködés igénye. E társadalmi fejlődés bizonyos mértékben az arab egységmozgalom ideológiájának átrétegeződését is maga után vonta. Az arab nacionalizmus, amely az egységmozgalom ideológiájának egyik szellemi forrása volt, nem apadt ugyan ki, de figyelemre méltó változásokon ment keresztül. Antikommunista vonását pl. mindinkább háttérbe szorította és szorítja a radikális társadalmi igényekkel összekapcsolódó imperialistaellenesség.

AZ IZRAELI AGRESSZIÓ, amelyet a cionista ideológia érvei is lepleztek, stimulálta az arab nacionalizmus szélsőséges, a társadalmi változások szükségességét szem elől tévesztő irányzatait. A szocialista erők azonban nem a szélsőséges arab nacionalistáknak az izraeli nemzeti állam létjogosultságát kétségbe vonó törekvéseit, hanem a haladó arab mozgalom antiimperialista, nem kapitalista, demokratikus célkitűzéseit támogatták s támogatják. Hangoztatják, hogy különbséget kell tenni Izrael állam és a zsidó nacionalisták kalandor politikája között, ugyanúgy nem szabad egyenlőségjelet tenni a haladó arab mozgalom és a szélsőséges arab nacionalisták faji elképzelései közé.

„Természetesen vétenénk az igazság ellen — olvasható ezzel kapcsolatban a Pravda augusztus 3-i számában —, ha nem tennénk említést arról a soviniszta, nacionalista hullámról, amely, bár nem határozza meg a hivatalos álláspontot, mégis létezik az arab világban. Egyes arab vezetők, akiknek nincs közük az arab országok kormányaihoz, meggondolatlan kijelentéseikkel sokat ártottak az arab népnek."

IV

A FÉLREÉRTHETETLEN ELVI ÁLLÁSFOGLALÁS éppen az *arab népek s az izraeli nép* békés együttélésének megteremtése érdekében szükséges. A háború útját ugyanis a haladás erői egyelőre eltorlaszolták — bár az agresszió következményeit nem sikerült még felszámolni —, de a béke ösvényeihez nacionalista-faji programok alapján nem lehet eljutni. A soviniszta nacionalizmus alapján eddig még sehol és sohasem lehetett együttélő népek nemzetiségi problémáját megnyugtató módon rendezni. Miért sikerülne ez épp a Közel-Keleten?

Az effajta kísérletek csődjét a menekültek kérdése elég egyértelműen példázza. Köztudott, hogy az izraeli vezető körök Ben Gurion egyenjogúságot ígérő kijelentései ellenére az önálló állam megalakulása után az arab birtokok tekintélyes hányadát kisajátították, és több százezer palesztinai arab elmenekülését provokálták. Ezek a száműzöttek Jordániában s a többi arab államban települtek le, de hallatlanul nehéz körülmények között élve, hazára sehol sem leltek. Az a remény tartotta bennük a lelket, hogy előbb vagy utóbb visszatérhetnek szülőföldjükre. Ennek feltételét egyre inkább Izrael állam megsemmisítésében vélték felismerni. A zsidó nacionalizmus kárvallottai tehát szükségképpen az arab nacionalizmus bázisaivá váltak. A nacionalista nyugtalanság eme forrását az izraeli agresszorok tovább táplálták azzal, hogy az általuk megszállt területekről újabb arab százezreket űztek el. A nemzetiségi kérdés ilyen erőszakos, geo-politikai spekulációkon alapuló „megoldási kísérlete" pedig a békés megoldás lehetőségeit gyengítette azzal, hogy a faji gyűlölet s a bosszú lángjait szította fel. Így ezután, ahogy egy francia újságíró találóan megállapította: „A haláltáborok menekültjeinek gyermekei és a menekülttáborok száműzötteinek gyermekei — tehát éppen azok, akiknek a legjobban meg kellene érteniük egymást, s akik saját bőrükön érezték a szétszórtság nyomorúságát és az üldöztetés megalázottságát — testvérgyilkos haraggal néznek farkasszemet, gyűlöletük nemcsak hogy felesleges és képtelen mészárlásra vezet, hanem arra, hogy mindenféle közös jövőt reménytelennek lássanak."

Ha a *közös jövőt* a nacionalista „megoldási kísérletekre", a vallásháborúra, a nemzeti gőg elsőbbségére alapozzák, akkor valóban reménytelennek látszik. Ez esetben ugyanis csak egy értelmetlen háború lángját szítják újra magasra, és ebben *mindenki* megperzselődik s *minden* érték elpusztulhat. Ha viszont a közös jövő rendezésének feltételeit korunk haladó erőinek elképzelései szerint kívánjuk megteremteni, akkor adva van a megoldás faji előítéletektől és nacionalista gyűlölködéstől mentes lehetősége.

Eszerint Izraelnek a biztonságát nem az imperialisták iránti bizalomban, hanem az arab népi erőkkel való együttműködésben

kell keresnie. Ha ugyanis a saját nemzeti érdekeit szem előtt tartó Izrael elismerné a palesztinai arab nép, az arab menekültek nemzeti jogait, ezzel Izrael államnak az arabok részéről történő elismerését segítené elő, s az arab—izraeli békés egymás mellett élés s együttműködés hídjának pillérét ácsolná. Ilyen, az egymást éltető különféle nacionalizmusok ördögi körforgásának útját álló felismerés szellemében mondottak *nem-et* az izraeli kormány politikájára az izraeli kommunista képviselők. *„Én a békét védelmezem, Izrael, Szíria és Egyiptom békéjét egyaránt"* — kiáltotta a zsidó nacionalisták felé *Tawtih Toubi*, és ugyanebben a szellemben szólalt fel az izraeli parlamentben *Meir Wilner* is. Nem kétséges, hogy az arab—izraeli közös jövő útját ezek, a nacionalista torzsalkodás látókörén felülemelkedő, országukban egyelőre még kisebbségben levő izraeli internacionalista politikai erők fogják meghatározni, már csak azért is, mivel az egész haladó világ szolidaritására támaszkodhatnak.

Csatári Dániel,
a történelemtudományok kandidátusa

A Csongrád megyei PB napirendjén:

A propagandamunka tartalmi és szervezeti fejlesztése

A párt vezető szerepének erősítése — amely előrehaladásunk kulcskérdése — megköveteli a pártpropaganda hatékonyságának növelését, az emberek szocialista tudatának fejlesztését. Ennek figyelembevételével tárgyalta meg a Csongrád megyei Pártbizottság a propagandamunka helyzetét és határozta meg feladatait. A propagandamunkán sokan kizárólag csak a pártoktatást értik és a szélesebb értelemben vett marxista propaganda különböző formáit figyelmen kívül hagyják. (Könyvek, a tömegtájékoztató eszközök egyes formái, kulturális, ismeretterjesztő munka, elméleti taggyűlések, pártnapok stb.)

A megyében a propagandamunka színvonala az elmúlt 3—4 évben jelentősen fejlődött. A felnőtt lakosságnak mintegy 20—25 százaléka vett részt politikai képzésben, 112 ezer rádió-, 44 ezer tv-készülék, naponta mintegy 100 ezer újságpéldány szolgálja a lakosság politikai tájékoztatását, szocialista nevelését.

De még nem minden pártszervezet értette meg kellően a propagandamunka jelentőségét. Néhol érezhető a mindent felül-

ről várás, helyenként a párttagok távoltartják magukat a tömegek között folyó vitáktól, vagy hiányzik a határozott kommunista kiállás, másutt sopánkodnak az ellenséges eszmei hatások megélénkülése miatt, de mégsem lépnek fel határozottan. Megyénkben is fontos feladata pártszervezeteinknek, hogy még inkább politikai harci szervezetté váljanak.

Az elmúlt időszakban a propagandamunkában fontos helyet foglalt el a munkásosztály és a párt vezető szerepének témája. Erre nemcsak azért volt szükség, mert társadalmunk átmeneti jellegéből eredően sok téves nézet, felfogás és ennek megfelelő gyakorlat érvényesül még most is, hanem azért is, mert bizonyos külföldről jövő eszmei-politikai hatások felerősítették a párt vezető szerepét tagadó nézeteket.

A helyi sajátosságok figyelembevétele

A megye sajátosságai — a mezőgazdasági jelleg mellett erős iparosodási folyamat Szegeden és négy másik városban; nagyszámú értelmiség; az egyéni gazdálkodás maradványai a szegedi járás szőlő- és gyümölcstermő területein — az ország más vidékeitől eltérő feladatokat szabtak meg a propagandamunkában. Alaposabban kellett foglalkozni a párt értelmiségi politikájával, erőteljesebben harcolni a kisparaszti gazdálkodás „életrevalóságát" hirdető nézetek ellen, s nagyobb gondot kellett fordítani a mezőgazdaság. a parasztság fejlődésében levő ellentmondások feloldására, megmagyarázására.

A pártszervezeteknek, minden kommunistának fokozza a felelősségét, hogy a megyében, Szegeden évről évre növekszik az idegenforgalom. A röszkei határátkelő helyen tavaly közel 1 millió ember lépte át a határt és ez a szám idén tovább emelkedik. Propagandánknak nagy szerepet kell vállalnia a dolgozó emberek állampolgári fegyelemre, szocialista hazafiságra való nevelésében.

E sajátosságok figyelembevétele erősítette propagandamunkánk hatékonyságát.

A pártvezetés módszereinek, formáinak tökéletesítése, az állami szervek, valamint a tömegszervezetek közötti megfelelőbb munkamegosztás elképzelhetetlen a propaganda fejlesztése, korszerűsítése nélkül.

Ahhoz, hogy a propaganda jobban igazodjon a helyi körülményekhez és feladatokhoz, ehhez az szükséges, hogy a megyei pártbizottság a marxizmus—leninizmus esti egyetemre, a pártiskolára, az egyetemek ideológiai tanszékeire, a járási és városi pártbizottságokra támaszkodva *jobban megszervezze és a pártvezetés szolgálatába állítsa a megye tudományos marxista erőinek munkáját. A marxista tudományos erők összefogásának az a célja, hogy elméleti segítséget adjanak a megye ideológiai, politikai, tár-*

sadalmi és gazdasági feladatainak tudományosabb, színvonalasabb elemzéséhez, megoldásához.

Elmélyültebb elméleti munka — célravezetőbb propagandatevékenység

A megyei pártbizottság meghatározza, hogy a megye gazdasági, társadalmi, kulturális életében, melyek azok a jelenségek, folyamatok, amelyeknek tanulmányozása a legsürgetőbb. Minden eszközzel támogatja a szociológiai, közgazdasági, agrár- és ipargazdasági, etikai, pszichológiai kutatásokat, amelyek eredményeit a párt munkájában is hasznosítani lehet. A megye gazdag munkásmozgalmi hagyományainak feltárása érdekében a Magyar Tanácsköztársaság 50. és a felszabadulás 25. évfordulójára egy-egy dokumentumkötet készül és a megye munkásmozgalmának története is megírásra kerül. A pártbizottság más kiadványokkal is szolgálja a pártoktatást és a pártpropagandát.

A marxizmus tudományos művelőinek szervezettebb összefogása, a megyei pártbizottság elmélyültebb, elméleti elemző munkája azt eredményezte, hogy célszerűbbé vált a propagandamunka is a megyében. A szocialista építés feladatai — különösen a gazdasági mechanizmus reformja — a járási, városi pártbizottságok és alapszervezetek jobb és aktívabb propagandamunkáját követelik. Az alapszervezeteknek is nagyobb segítségre van szükségük, hogy a pártoktatás szervezeti előkészítése, irányítása és ellenőrzése mellett többet foglalkozhassanak tartalmi irányítással, az elmélet és gyakorlat helyes összekapcsolásával. a pártoktatásnak a gyakorlati feladatok szolgálatba való állításával.

Az alapszervezeteknek az oktatás mellett a propagandamunka más formáit is fel kell használniok. A párttagság elméleti szilárdságának erősítése érdekében többször kell alkalmazniok az elméleti taggyűléseket és pártnapokat. Valamennyi pártszervezet elemezze jobban a dolgozók hangulatát, állásfoglalását, körültekintőbben vizsgálják a különböző ellenséges eszmék befolyását, hatását, hogy megfelelő hatásos eszközökkel vegyük fel ellenük a harcot.

Mindez úgy lesz eredményes, ha nagyobb gondot fordítunk a kommunisták elméleti képzésére. A pártbizottság véleménye szerint növelni kell a szervezett pártoktatásban részt vevő párttagok számát. A következő években a megyénkben is nagyobb szerepet vállalnak a tömegszervezetek, elsősorban a szakszervezetek a pártonkívüliek képzésében. Bizonyos mértékig új feladatot jelent a tömegszervezeti politikai oktatás pártirányítása, az oktatással foglalkozó szervezetek munkájának koordinálása.

Tamasi Mihály,
a Csongrád megyei PB
művelődésügyi és propagandaosztályának munkatársa

5000 bányász lakóterületi oktatása Nógrádban

Nógrád megyében testületi üléseken és párttaggyűléseken rendszeresen megtárgyalják: milyen módszerek alapján oldható meg a legeredményesebben a községekben lakó, bejáró dolgozók politikai, szakmai és általános műveltségének fejlesztése. A szénbányászat jelenlegi sajátos helyzete és feladata megkívánja, hogy a jövőben még nagyobb helyet kapjon ez a munka a párt-, a szakszervezeti és a KISZ-bizottságoknál. Ennek fontossága mellett szól az a tény, hogy jelenleg a Nógrádi Szénbányák üzemeiben 80 községből, lakóhelyről csaknem hétezren naponként utaznak autóbusszal 20—30—40 km-es távolságról. Jelentős azok száma is, akik vonaton, motorkerékpáron járnak munkahelyeikre. A helyben lakó dolgozók alig érik el az összlétszám 23—25 százalékát.

Nagyobb aknaüzemeinkben 15—20—25, vagy ennél több községből járnak be bányászaink. Vannak olyan aknák is, mint pl. Kányás, ahova 61 községből utaznak naponta a dolgozók.

Az elmúlt évek pozitív tapasztalatai azt mutatták, hogy a legeredményesebben a lakóhelyeken lehet megoldani a bejáró dolgozók politikai és szakmai oktatását, továbbképzését. Ezért a vállalati és üzemi mozgalmi szervek

megkülönböztetett figyelmet

fordítanak azokra a tanfolyamokra, amelyeken a bejáró dolgozók vesznek részt. Ennek eredményeként a bányászok részvétele a politikai tanfolyamokon növekszik annak ellenére, hogy a szénbányák munkáslétszáma csökken. Az 1966—67-es oktatási év végén 145 tanfolyamon közel 4 ezer hallgató vett részt. A tanfolyamok 73—75 százaléka a távolabbi községekben, a többi pedig a bánytelepeken volt.

A pártoktatást jól kiegészítik a szakszervezeti politikai tanfolyamok. Az elmúlt oktatási évben ezeken 1000 hallgató vett részt. A KISZ-bizottságok által szervezett politikai oktatás is fejlődik. Az 1966—67. oktatási évben 1180 fiatal vett részt különféle politikai tanfolyamokon, közülük 800-an a lakóterületen tanultak.

A lakóterületi politikai oktatás megszervezéséhez a vállalatok, az üzemek pártbizottságai, az aknaüzemek párt-, szakszervezeti és KISZ alapszervezetei részéről már az előkészítés időszakában nagyon alapos felmérés és koordinálás szükséges. Az üzemi pártbizottságok és alapszervezetek mind jobb eredménnyel valósítják meg az együttműködést. Fő feladatnak tartják:

biztosítani a képzett propagandistákat (a különböző aknaüzemek pártszervezetei ebben kölcsönösen segítik egymást); meg-

határozni a reális oktatási formákat az igényeknek és szükségletnek megfelelően; biztosítani a hallgatók beosztását a különböző oktatási formákra, s az erről szóló névsorokat időben eljuttatni az illetékes alapszervezeteknek és propagandistának; segíteni a tanfolyamok munkáját, az ellenőrzést; biztosítani a színvonalas konzultációk lehetőségét, ahol választ adnak a hallgatókat érdeklő kérdésekre.

Az 1966—67-es oktatási évben e feladatok eredményes megoldásában az egyik legnagyobb üzemi pártbizottságunknál, a *Nagybátonyinál* összesen 55 politikai tanfolyamon közel 1500-an vettek részt. A tanfolyamok 70—72 százalékát lakóterületen, illetve községekben szervezték. Dicséret illeti még a *Zagyvai Bányaüzemet*, ahol 33 szemináriumból 23 az üzemtől távoleső lakóhelyeken volt.

A munkahelytől és üzemtől távoleső községekben a politikai tanfolyamok tartalmi és szervezeti színvonala általában megfelelt a követelményeknek. A hallgatók 80—85 százaléka rendszeresen eljárt a foglalkozásokra. Többségük aktívan részt vett a konzultációs jellegű beszélgetéseken, ahol őszinte vélemény- és eszmecsere folyt. A tematikában meghatározott anyagokkal összefüggésben tárgyalták az üzem előtt álló gazdasági feladatokat, a pártélet kérdéseit.

A foglalkozásokat

minden második hétfőn reggel,

illetve este tartjuk és ez jónak bizonyult. Az a tapasztalatunk, hogy szívesebben mennek el a szemináriumi foglalkozásokra műszakkezdés előtt vagy utána a lakóhelyükön, mintha közvetlen műszak után az üzemben tartanák. Ez magyarázható a műszakvégi fáradtsággal és a hazautazás előtti idegességgel is. Azok, akiknek hétfő reggel van a foglalkozásuk, a délutáni vagy éjszakai műszakban dolgoznak, akiknek pedig hétfő este, azok már ebéd után odahaza vannak, viszonylag pihentebbek és nyugodtabbak, mint közvetlen a műszak befejezése után.

A politikai oktatásnak ez a módszere nem jelenti azt, hogy az üzemi párt-, szakszervezeti és KISZ-bizottságok albérletbe adják az oktatást a lakóterületi, illetve községi alapszervezeteknek. Ha az elmúlt években egy-két alapszervezetnél még volt is ilyen jelenség, ma már ez nem tapasztalható.

Szinte általános gyakorlat, hogy az üzemek pártbizottságai és aknák alapszervezetei az oktatás szervezésének időszakában megbeszélik a községi pártszervezetekkel pl. az oktatás különböző feltételeinek a biztosítását, az együttműködés formáját és rendjét az oktatási évre.

Az üzemi pártbizottságok és alapszervezetek politikai irányító és szervező munkájától, a folyamatosan megvalósított ellenőrző, segítő tevékenységétől függ alapvetően a lakóhelyeken szervezett szemináriumok szervezeti és tartalmi színvonala.

A pártoktatásban résztvevő, mintegy 4 ezer hallgatóból 2700 közvetlenül termelő munkás. Ezek a dolgozók azért vállalják önkéntesen a politikai iskolával járó kötelezettséget, hogy az érdeklődési igényüknek és munkakörüknek megfelelő politikai és általános ismereteket szerezzenek. Ez fokozott felelősséget ró nemcsak az alapszervezetekre, hanem a propagandistákra is.

Minden évben van javulás a propagandisták felkészülésében, rátermettségében és a helyi anyagok felhasználásában. Az MSZMP IX. kongresszusának tanulmányozásánál 4—500 fővel növekedett a hallgatók létszáma. Az előfizetéseken túl 1500-an vásárolták meg a kongresszus rövidített jegyzőkönyvét.

A különböző tanfolyamok eredményeként

fejlődik a bejáró dolgozók politikai és általános műveltsége.

A jövőben a politikai oktatás formáinak megválasztásánál, a propagandisták kijelölésénél következetesebben figyelembe kell venni: olyan bányászok politikai képzését kell végeznünk, akiknek többsége politikai érettségben és szocialista munkaerkölcsben is a bányászok törzsgárdájához tartozik, vagy fokozatosan azzá válik.

Ebből több fontos feladat származik a lakóhelyi politikai oktatás megszervezésénél az 1967—68-as oktatási évben:

1. A lakóhelyi politikai oktatásért az üzemi pártbizottságok, a pártszervezetek a jövőben még inkább felelősek. Erősíteni akarjuk a munkakapcsolatot az üzemek és azok pártszervezetei, valamint az üzemi pártbizottságok és a járási pártbizottság között. (Évenként legalább két alkalommal üljenek össze az oktatással, művelődéssel kapcsolatos teendők megbeszélésére.)

2. A pártbizottságok és alapszervezetek mellett működő oktatási bizottságok még szorosabban működjenek együtt a gazdasági és műszaki vezetéssel az elemző elméleti, a tartalmi munka színvonalának emelése érdekében. Ezt nem lehet figyelmen kívül hagyni az oktatást ellenőrző aktíva hálózatnak sem. Az üzem és község politikai életében aktívan résztvevő dolgozók politikai oktatásán elhangzott viták szükségessé teszik a folyamatos elemző, ideológiai munkát.

3. Növelni szeretnénk a községekben a politikai tanfolyamok résztvevőinek számát. Minden üzemnél lehet még találni olyan dolgozókat, akik valamilyen oknál fogva politikai oktatásban nem vettek részt.

4. A községek pártszervezetei jobban értékeljék a tanfolyamok politikai jelentőségét és azokat a kedvező lehetőségeket, amelyeket ezek a pártszervezetnek jelentenek.

Célszerű lenne, ha a vállalati pártbizottság az 1967—68-as oktatási év statisztikáját, névsorát megküldené a községi pártszervezeteknek. Tájékoztatná őket arról, hogy milyen oktatási formát szervezett a községben, s milyen oktatási formára tudnak propagandistát biztosítani más üzemtől, vagy a községből.

Azokban a községekben, ahol egy-egy üzem önállóan nem tud szemináriumot indítani, ott más jellegű ipari munkások, vagy alkalmazottak közös szemináriumon vegyenek részt. Az ilyen esetekben pontosan fel kell mérni a létszámot és azt, hogy melyik üzem, vagy intézmény biztosítja a propagandistát és hogyan szervezik meg az ellenőrzést.

Az elmúlt oktatási év tanulságai és az 1967—68-as oktatási év szervezésének eddigi tapasztalatai alapján bátrabban szervezhetők — a tömegszervezetek keretében — az oktatás lazább, kötetlenebb és tömegesebb formái is.

A lakóterületen szervezett politikai oktatás a bejáró dolgozók politikai és szakmai képzésének és nevelésének jól bevált formája. Igyekszünk e forma lehetőségeit az eddiginél hatékonyabban felhasználni.

Toronyi László,
partiskolai tanár

Párttaggá nevelés a Műegyetemen

Iparunk jövőbeni műszaki vezetőinek tekintélyes része a műszaki egyetemekről, közülük is zömében a Budapesti Műszaki Egyetemről kerül ki. Pártszervezetünk — súlyának megfelelően — rendszeresen és mélyrehatóan foglalkozik a hallgatók kiválasztásának világnézeti és politikai nevelésének kérdéseivel. (A „vezető" szót itt tágabban értelmezem miután a mérnök — alkotásain és mérnöki ténykedésén keresztül — még akkor is a társadalom szélesebb köreire hat, ha nem tölt be közvetlen vezető funkciót.)

El akarjuk érni, hogy a hallgatók világosan lássák mérnöki tevékenységük közelebbi és távolabbi társadalmi összefüggéseit, elő akarjuk segíteni, hogy magatartásukat, világnézetüket, életideáljukat a marxizmus—leninizmus eszméi, a nép, a párt és a szocializmus ügye iránti odaadás hassa át. Ebből következik:

a kommunista mérnökképzés azt a megtisztelő feladatot is az egyetem pártszervezetére rója, hogy az arra legérdemesebb hallgatókat egyetemi éveik alatt a párt soraiba felvegye.

Az MSZMP IX. kongresszusa több helyen módosította pártunk szervezeti szabályzatát.

A módosítások végrehajtása megkívánja, hogy újból áttekintsük az egyetemi hallgatók körében végzendő pártépítő munkát, annak sajátos problémáit. Egyetemünk oktatási rendszerében a hallgatók és oktatók közötti közvetlen munkakapcsolat (szemináriumok, gyakorlatok) néhány kivételtől és az oktatáshoz lazán kapcsolódó területektől (mint a kollégium, Tudományos Diákkör stb.) eltekintve általában 2 évnél rövidebb. Elsőrendű feladat tehát megteremteni a 2 éves közös tevékenység feltételeit. A kommunista oktatók és pártonkívüli hallgatók közötti szakmai és politikai kapcsolat megjavítását követeli az a tény is, hogy a korábbi évektől eltérően idősebb ösztöndíjasaink száma csökken; ezért egyre kevesebb a felnőtt párttag, s az alsó évfolyamok többségénél már alig találunk párttag hallgatókat. Eddig ezek a felnőtt hallgatók, már „jelenlétükkel" is hatékonyan elősegítették a pártépítést, másrészt a felvételt kérők ajánlóiként is legtöbbször ők szerepeltek. Helyüket, nevelőhatásukat mindinkább oktatókkal kell pótolnunk.

Ez azonban nem elég. Legjobb hallgatóink kommunistává érlelődése nem automatikus folyamat, fejlődésüket nem bízhatjuk a környezet spontán hatására.

Következetes, személyre szóló munkával kell biztosítanunk, már az alsó évfolyamainkon a tervszerűséget. Sokoldalú kiválasztással kell olyan aktív magot kialakítanunk, amely részben pótolja azt a hiányt, amit a párttag hallgatók kiesése jelent.

A 20 év körüli fiatalok életkori sajátossága a tőkés múlt sokoldalú ismerete, éppúgy, mint a kapitalista életformáról szerzett felszínes „kirakat"-élmény. Sokan közülük a modern egyéniséget keresve torz szélsőségekbe esnek, a maguk értékeinek bizonyítékát külsőségekben, különcködésben látják. Ezért is nagy jelentőségű közöttük a politikailag érettebb fiatalok hatása, nevelő tevékenysége.

Pártépítő munkánkban felvetődik az a kérdés is, mikor jutunk el a hallgatók megismerésének olyan fokára, amikor már koncentráltabban, személyre szólóan is foglalkozni tudunk párttaggá nevelésükkel? Milyen módszereket kövessünk a kiválasztás, illetve a kiválasztódás hatékonyabbá tételére? Nevelői tevékenységünk milyen területei segítik legjobban célunk megvalósítását?

Leghamarabb a — „mikor kezdjük" kérdésre találtuk meg a választ. Az általános- és középiskolai nevelésnek, az úttörőmozgalomnak és a KISZ-szervezeteknek, a szülőknek, s főleg a párttag szülőknek hatása már korábban is érvényesül. Így véljük, hogy nem is kezdeni, hanem következetesen és törésmentesen folytatnunk kell a már korábban megkezdett munkát. A leendő KISZ-funkcionáriusok előzetes kiválasztása érdekében egyetemi KISZ-bizottságunk a felvételi vizsgán és utána feldolgozza a kapott jellemzéseket és a vizsgán szerzett közvetlen tapasztalatokat. Az így kiválasztottakat már az oktatási év kezdete előtt 2—3 napos előkészítésre hívják be.

A felvételi vizsga napjától kezdve, kialakul tehát azoknak a csoportja, akik már megindultak a párthoz vezető úton és azoké is, akik még csak keresik azt. Munkánkat kiegészíti, megkönnyíti az esetleges katonai szolgálat hatása, az egyetemi KISZ-vezetőknek, az osztályfőnököknek s kollégiumi nevelőiknek segítsége, valamint tanulmányi munkájuk és a társadalmi tevékenységük.

Pártszervezetünk fokozottabb figyelemmel kíséri a párttag szülők gyermekeinek tevékenységét, ez a réteg hallgatóinknak mintegy 25%-át jelenti. Az alapos vélemények összehangolása után a kari párt- és KISZ-szervezet már világosabban látja: kik azok, akik számításba jöhetnek a párttagfelvétel és a KISZ vezetőképzés szempontjából.

Alapszervezeteink a későbbiek során is szorosan együttműködnek a KISZ-szervezettel. A szervezeti szabályzat tagfelvételekre vonatkozó módosításából adódó feladatainkat például először a KISZ-vezetőkkel tárgyaltuk meg.

A sokoldalú, közvetlen ifjúsági kapcsolat kommunistáinkkal megismerteti a hétköznapok KISZ-munkájának eredményeit, gondjait. Hogy erre milyen szükség van, mutatja egyik taggyűlésünk. Olyan aktív, KISZ-munkát végző hallgató felvételéről folyt a vita, akinek nem volt konkrét KISZ-funkciója, „csak" a KISZ-építőtáborok, rendezvények, demonstrációk agitációs és propaganda mun-

kájának tevékeny résztvevője volt. A mindennapi KISZ-munka hiányos ismerete miatt néhány elvtársunk felvetette: vajon helyesen dönt a taggyűlés a felvétel mellett? Végzett-e megfelelő társadalmi munkát? Hiszen nem volt konkrét, állandó KISZ-funkciója?

Végrehajtó Bizottságunk határozatában felhívta a pártalapszervezetek figyelmét: „nyújtsanak konkrét segítséget azáltal, hogy részt vesznek a párttagfelvételt előkészítő KISZ-vezetőségek és az alapszervezeti taggyűlések munkájában, növelve e munka politikai jellegét, hatását, valamint a KISZ-tagoknak az ajánlással kapcsolatos felelősségtudatát". A gyakorlatban ez azt is jelenti, hogy második évtől kezdődően pártszervezeteink megtisztelő pártmegbízatásként kérnek fel oktatókat az arra érdemes hallgatókkal való személyes kapcsolat kiépítésére, amelynek természetes folytatásaként később ajánlót is nyernek.

Félreértés elkerülése végett hangsúlyozni kell, hogy e pártmegbízatás csak kiegészítő része és semmi esetre sem egyedüli formája vagy kizárólagos módszere a pártépítő politikai munkának. A pártmegbízatás nem csökkenti a párttagok környezetformáló kötelességét, de figyelmeztető azok számára, akik félrehúzódnak a pártépítés felelősségteljes munkájától. Eddigi tapasztalataink szerint oktatóinknak csak kis száma szerepelt ismétlődően egy-egy hallgató pártajánlójaként.

Az ajánlók felelősségét megalapozza előzetes nevelőmunkájuk, s erősíti, hogy később is törődnek — a lehetőség szerint — az új párttag további fejlődésével.

A tagjelöltség megszüntetését követő tapasztalataink egyértelműen bizonyítják, növekedett az ajánlók felelőssége, az alapszervezeteknek, a kommunisták közösségének, a taggyűlésnek felelősségérzete.

A fokozódó felelősségérzésre, a személyes kapcsolatok növekedésére utal néhány gyakorlati tény is:

— az előző szokásoktól eltérően, taggyűléseink *első napirendi pontként* tárgyalják a pártépítést;

— a vezetőség egyik vagy mindkét ajánlót *meghívja* a felvételt kérővel folytatott *beszélgetésre.* (A taggyűlésen való személyes részvételük eddig is magától értetődő volt);

— a taggyűléseken minden esetben előzetesen ismertetik a felvételre jelentkezettek neveit, ajánlóikat. Így a tagságnak módja van, még a felvételi taggyűlés *előtt* megismerkedni a jelentkező tevékenységével;

— a felvételt kérő területe szerint illetékes *pártcsoport* részletesen megvitatja a kérelmet, és állásfoglalását eljuttatja a vezetőséghez, amit a taggyűlésen ismertetnek.

A kongresszusi határozatok valóraváltása ma már pártszervezeteink mindennapi munkájának szerves része. Korábban is rendszeresen foglalkoztunk a pártépítéssel, de a Szervezeti Szabályzatnak a párttagok felvételére vonatkozó módosítása az eddiginél is jobban a feladat felé fordította figyelmünket.

Jelen Lajos,
a Budapesti Műszaki Egyetem P. B. szervezőtitkára

Év eleji számvetés egy iskolában

A számvetés, egy bizonyos időszak felmérése — a munka szerves tartozéka, a további előrelépés elengedhetetlen feltétele. Az iskolákban ezt a felmérést az „év végén", június végén teszik meg. A mi iskolánk, a budapesti XIII. kerület Csanády utcai Általános Iskola is elkészítette ezt a számvetést. Érdemes volt végiggondolni 10 hónap munkáját, hiszen annál könnyebb most, az előző tapasztalatok alapján kezdeni az új iskolaévet. Számvetésünk elkészítésekor abból indultunk ki — és ez most kezdődő munkánknak is irányt szab —, hogy az elmúlt év őszén a IX. pártkongresszus súlyának megfelelően foglalkozott művelődéspolitikánkkal és talán ennek is legfontosabb részével —, mivel a legszélesebb rétegeket érinti — az oktatás, az iskolaügy reformjával.

* * *

Csak akkor tudjuk felmérni, micsoda óriási tett volt a demokratikus, majd szocialista iskola megteremtése, ha néhány adat tükrében visszaemlékezünk arra, milyen volt a régi, a feudálkapitalista uralkodóosztály és a papság érdekeit kiszolgáló iskolarendszer, mit hagyott ránk a múlt.

A kiegyezés után *Eötvös József* vallás- és közoktatásügyi miniszter törvényjavaslatot terjesztett a parlament elé a népoktatásról. Ebben javasolta az ingyenes és kötelező népoktatást. A képviselőházban óriási vita robbant ki. Az esztergomi hercegprímás követelte, hogy az állam ne monopolizálja az oktatás és nevelés ügyét. Egy másik főpap az erkölcs nevében így tiltakozott: *„A kor eszméi felmerülnek majd hazánkban is, ezek ellen pedig csak a valláserkölcsi igazságokkal lehet küzdeni"*. A pannonhalmi főapát véleménye a tankötelezettségről az volt, hogy az az első lépés a kommunizmus felé. Nagy harcok árán 1868-ban mégis megszületett az első népoktatási törvény. De a törvény valós végrehajtására csak 80 év múlva került sor!

Eötvös 1870-ben ismét beszámolt a parlamentnek a népoktatásról. Egy tanítóra 120 tanköteles gyerek jut — mondotta. — De ebből csak 57 a ténylegesen iskolába járó. A többit visszatartja az iskolától a nyomor és az elmaradottság. Közölte, hogy 14 ezer új tanteremre lenne szükség, ha egy osztályra „csak" 80 tankötelest számítanak. Az elemi első osztályától a negyedikig 85 százalékos volt a lemorzsolódás. Így azután Eötvös minden jó szándékú kezdeményezése kudarcot vallott.

A húszas évek közepén Klébersberg Kunó az ellenzék nyomására ismét foglalkozott a népoktatás reformjával. Ime egy jellemző adat ebből az időből: a tankötelesek közül az elemi iskola négy osztályát csak 64%, hat osztályát pedig csak 18% végezte el! Holott ebben az időben Európa többi államában már a 7—8 osztályos iskola elvégzését tették kötelezővé. Franciaor-

országban néhány esztendővel később bevezették az ingyenes középiskolai oktatást.

Ilyen alapokról indult tehát az első igazi magyar iskolareform! A művelődés jogát a felszabadulást követő forradalmi változás tette közkincsé. 1948. június 16. — az az emlékezetes dátum, amikor az iskolák államosításával — a föld és a gyár birtokbavétele után — a nép a kultúrát is magáévá tette. Ez volt az alapvető lépés. Ezt követte 1950-ben az általános iskolai tanterv, s ezzel nemcsak egyenlő jogokat, hanem egyenlő lehetőséget is biztosítottak minden gyermeknek a tanulásra. S ezzel a lehetőséggel él is népünk. A tankötelesek beiskolázása 1964-ben elérte a 98,3%-ot.

*

A rohamléptekben haladó élet azonban nem tűr megállást. Iskolánknak is újabb és újabb feladatokat kell megoldania, ha eleget akar tenni a megnőtt társadalmi igényeknek. A tudomány és a technika óriási ütemű fejlődése az oktató munkát is nagy feladatok elé állítja. Egyre nagyobb tudásanyagot kell átadnunk a felnövekvő nemzedéknek, mégpedig anélkül, hogy a tanulmányi idő növekedne. Az új reformtanterv helyes válogatással egy-egy tudományág legalapvetőbb tudnivalóit rögzíti, helyes tantervi koncentrációval a való élet összefüggéseinek meglátására nevel.

Új vonás a reformtantervben a nevelés előtérbe helyezése. Az ismeretek halmaza önmagában senkit sem képesít arra ugyanis, hogy az új társadalom hasznos polgára legyen. Az iskolában eltöltött évek alatt olyan erkölcsi, érzelmi tulajdonságokat kell kifejlesztenünk a tanulókban, amelyek képessé teszik őket arra, hogy alkotó módon kapcsolódjanak be majd a termelőmunkába, jól alkalmazkodjanak a szocialista közösséghez. Elültetjük bennük a mély, igazi hazafiság érzését.

*

Nagy gondot fordítunk arra, hogy iskolánk a való élettel, a termelőmunkával szinte minden tantárgy tanítása során kapcsolatba kerüljön. Nem elégedhetünk meg azzal, hogy a tankönyvek nyújtotta lehetőségeket kiaknázzuk, igyekeztünk egyéb lehetőségeket is felkutatni. Így kerültünk kapcsolatba az iskolánkat környező üzemekkel, de távolabbi gyárakkal, termelőszövetkezetekkel is. Ezeknek a kapcsolatoknak egy része már hagyományos. Ilyen hagyományos összeköttetésünk van például az Angyalföldi Bútorgyárral, ahová hetedikes tanulóink minden esztendőben ellátogatnak, mielőtt politechnika órákon a famunkát megkezdenék. Figyelemmel kísérik, hogyan lesz a deszkából bútor, megismerkednek az iskolai szerszámok nagyüzemi változatával stb. Megértenek olyan fogalmakat, mint anyagtakarékosság, munkaverseny, balesetelhárítás, üzemszervezés.

Jártunk termelőszövetkezetekben is, ahol a gazdálkodás új nagyüzemi módszereit figyelhették meg a tanulók. Az egyik ilyen kirándulást a csepel-szigeti Duna tsz-ben tettük, ahol a hatalmas kertészet mellett savanyító és szárító üzem

működik. A Hazai Fésüsfonóban tett látogatásra akkor került sor, amikor élővilágból a juhot tanulták a gyerekek. Minden magyarázatnál mélyebb érzelmeket keltett ez a félnapos látogatás, rádöbbenést arra, hogy mennyi emberi munka kell ahhoz, míg a gyapjúból szép mintájú szövet lesz.

A levegő meghódítása, a repülés sokat foglalkoztatja tanulóinkat. Ezért választottuk egyik úttörő rajgyűlésünk helyéül a Ferihegyi repülőteret. A romantikus elképzeléseken túl hadd ismerkedjenek meg a hétköznapok szigorú fegyelmével, a nehéz szolgálattal, a rendkívül nagy felelősséggel. A sokféle műszer, a gépek bonyolult szerkezete láttán megértették, hogy ehhez a munkához — és általában semmiféle feladathoz — nem elég a személyes bátorság. sok munka, tanulás előzi meg azt, míg a pilóta gépét a magasba emeli.

Ezek a kirándulások rendkívül hasznosak voltak. Az eredmény lemérhető volt, a tantárgy iránti érdeklődés nőtt a tanulóknál. Mi nevelők úgy értékeltük, hogy a rendszeres és nem alkalomszerű tanulmányi séták során szoros kapcsolat alakul ki az iskola és az élet között. Így a tanulók, ha kilépnek az iskola falai közül, nem valami steril környezetből kerülnek az élet „sűrűjébe".

*

A reformtanterv végrehajtása azonban nem mindig ilyen egyszerű. Nem is mindig a nevelőkön múlik a siker. Iskolánk ugyanis egy lakóház második és harmadik emeletén helyezkedik el, 12 tanteremben 25 tanulócsoportot foglalkoztatunk. (Egy teremben két napközicsoport dolgozik, — szekrényfallal elválasztva.) Ilyen körülmények között persze sokkal nehezebb a nevelő munkája, élesebben esik a fény a tanterv vagy a pedagógusok munkájának hiányosságaira. Ugyanakkor az ilyen nehéz körülmények között szerzett tapasztalatok talán hasznosak lesznek a jobb körülmények között működő iskolai pártszervezetek és pedagógusok számára.

Annak ellenére, hogy szűkösek a helyviszonyok, a tanulók mégis produkálnak: a napközibe járó tanulók például egész kiállításra való kézimunkaanyagot készítettek. Tanulmányi eredményük sem marad el az átlagtól. Nálunk a kémiai, fizikai, biológiai előadó és szertár egyelőre elérhetetlen vágyálom és úttörőszobánk sincs, úttörő csapatunk a múlt évben készített felmérés szerint mégis 1400 úttörőt mozgósított, s tanulóink a különböző kerületi és budapesti vetélkedőkön nem egy tanulmányi díjat nyertek. Ilyen körülmények között a munka szervezése nem kis feladat. És e téren a pártszervezetre is sok tennivaló hárul. Segítenie, buzdítania kell a nevelőket, jó tanácsokkal ellátni őket. Az iskolavezetés és a pártszervezet munkáját dicséri, hogy a tényleges nehézségek ellenére magas színvonalon tartják a nevelőmunkát és ösztönzik a nevelőket a pedagógiai kísérletezésre.

A munkát az objektív okok mellett számos olyan körülmény is gátolja időnként, mely ellen az iskolavezetés és a pártszervezet is küzd. De ennek a „hétfejű sárkánynak" még nem sikerült min-

den fejét levágni. A nevelő- és oktató munka mellett sajnos még elég sok időt rabolnak el az egyéb feladatok: pénzbeszedés, MÉH-cédulák összegyűjtése, rendezvény-jegyek eladása, szárazkenyér-gyűjtés szorgalmazása, kirándulási pénz, tagdíjak szedése stb. Jó lenne, ha társadalmi szerveink egyéb módot találnának legalább a feladatok egy részének lebonyolítására.

*

Mint minden évben, tavaly is egyik fő feladatunknak tartottuk a hátrányos feltételekkel rendelkező gyerekek tanulmányi segítését. Ezeknek a tanulóknak előmenetelét a pártszervezettel az élen egész tanári karunk állandó figyelemmel kíséri. Az osztályfőnökök a tanulószobába irányítják őket, hogy igénybe vehessék a szaktanárok segítségét. Szép számmal találjuk őket különböző szakkörökben, szaktárgyi vetélkedőkön is. Nem a győzelem, a részvétel fontos — mondjuk nekik —, ha önbizalom híján kételkednek képességeikben. Feladatokat adunk nekik egy-egy óra előkészítésére, beszámolókat tartanak, fokozott gonddal vonjuk be őket az órákon a beszélgetésekbe, példák megoldásába.

Hangsúlyozni kell azonban, hogy ezeknek a tanulóknak nem elég, ha csak úgy segítünk, hogy biztosítjuk számukra az egyenlő lehetőséget a szaktárgy elsajátításához. Nagyok a nevelési feladatok is. Sokszor kell önbizalmat önteni a jobb felkészültségű, néha túlságosan is magabiztos társak miatt elcsüggedt gyerekekbe. Ügyelünk arra, hogy önhibájukon kívül ne érje őket sikertelenség vagy esetleges kisebbségi érzésüket ne akarják helytelen módon vagánykodással palástolni. Figyelemmel kísérjük baráti kapcsolataikat, felszínre hozzuk erkölcsi jótulajdonságaikat, amelyek e tanulókban sokszor gazdagabbak. Egyéni beszélgetések során érdeklődünk olvasmányaik, érdeklődési körük iránt.

E gyerekek körében elég sok a magatartási, nevelési probléma. Egy részük teljesen szabadon rendelkezik idejével — mindkét szülő dolgozik és a gyerek nem jár napközibe, tanulószobába — s elég sok zsebpénz is áll rendelkezésükre. Egy részük nem készül rendszeresen, félnapjukat az utcán lődörögve töltik, szinte mindennap moziba járnak, vagy egyikük, másikuk lakásán összegyűlve cigarettáznak, sőt szeszesitalt fogyasztanak. Az iskolának nem könnyű az ilyen magatartás ellen fellépni és nem is mindig sikeres az ellenakció. E téren az úttörő szervezetre vár nagyobb feladat, de ez sem oldhat meg mindent.

*

Iskolai pártszervezetünk a múlt oktatási évben is sokat tett a nevelőmunka színvonalának emeléséért. A mi pártszervezetünk is nagyobb önállóságot kapott az utóbbi időben, hatáskörét megnőtt. S hogy ez a gyakorlatban is érvényesüljön, arról a párttitkárok és az iskolavezetők együttes továbbképzésszerű tájékoztatása gondoskodott.

Az igazgató és a párttitkár szorosan együttműködik, s ez a biztosítéka annak, hogy minden

problémát közös erővel sikerült eddig megoldaniok, biztosították testületünk pedagógiai és politikai egységét. A vezetés intézkedéseit és törekvéseit a pártszervezet mindig eredményesen támogatja a pártmunka sajátos módszereivel, felvilágosítással, meggyőzéssel, a nevelők véleményének, észrevételeinek összegyűjtésével, továbbításával. Az iskola munkájának értékelésénél is segít a pártszervezet. Az együttes munka eredményeként egy-egy értekezlet, az igazgatói beszámoló mindig konkrét, elemző és előremutató.

Pártszervezetünk él azzal a jogával, hogy a taggyűlés előtt beszámolót kér az igazgatótól a munka bármely területéről, esetleg a párttitkár kér felvilágosítást munkatervi, személyi vagy egyéb kérdésekben.

A pártszervezet feladata az iskolában működő tömegszervezetek munkájának összehangolása is. A pártszervezet munkaterve szerint összefogja mindezeknek a szerveknek tevékenységét, segíti. tanáccsal látja el őket, részben ellenőrzi, hogy a célokat végre is hajtsák. Levonja a következtetéseket, tapasztalatait közli az úttörővezetővel, a szakszervezeti vezetőséggel és az igazgatóval is. Gondoskodik arról, hogy a kommunisták mindenkor méltón kivegyék részüket ezekből a munkákból. Ha szükséges, megbeszélést folytat a pártszervezet az osztályfőnökökkel, nem egy esetben akár a tanulókkal is.

Lényeges eleme a pártmunkának a nevelőkkel való foglalkozás. A pártmunka speciális módszereivel, meggyőzéssel, beszélgetéssel igyekszik a pártszervezetet segíteni. Erre bizony nemegyszer szükség van. A régi nevelői szemlélet még nemegyszer tapasztalható (megengedhetetlen nevelői eszközök alkalmazása), nem meggyőző hang az oktatásban stb., akad még olyan nevelő, aki azon kardoskodik, hogy a balkezes gyerekeket át kell szoktatni a jobb kéz használatára. Pártszervezetünk minden ilyen esetben fellép és nyílt, őszinte vitákban fejtik ki a kommunisták véleményüket, vagy segítenek egy-egy nevelőnek. Évekkel ezelőtt például egy fiatal nevelőről az volt a szakfelügyelet véleménye, hogy nem alkalmas pedagógus munkára. Ez a vélemény nem vette figyelembe, hogy olyan fiatal emberről van szó, aki évekig napközi osztályban dolgozott és nem volt kellő oktatói tapasztalata. Nagy akaraterővel ma már megállja a helyét. Igen sokat tanult, sok órát látogatott, a párttag kollégák szinte korrepetálták, segítették a felkészülésben, ellátták szemléltető eszközökkel, szakirodalommal. Ma már annyira megnövekedett az önbizalma, hogy kérte a pártba való felvételét.

A pártszervezet szervezi a nevelők szakmai és ideológiai továbbképzését. A hazafias nevelésről tartott nevelési értekezleten a párttitkár tartotta a vitaindító előadást, amelyre az anyagot — az elvi megállapításokon túl — az igazgató és saját óralátogatásaiból merítette. Tartalmas volt a IX. kongresszus anyagának megvitatása is. Az előkészítés során a

párttitkár mindenkivel megbeszélte, hogy melyik anyagrészhez ad kiegészítő adatokat kisebb tájékoztató referátum keretében.

A pártszervezet úgy határozott, hogy minden párttag köteles elvégezni a marxista esti egyetemet, ha nem rendelkezik egyetemi vagy főiskolai szintű marxista államvizsgával. A tanári testület pártonkívüli tagjai is tanulnak, továbbképzik magukat. Hatan végzik a marxista esti egyetemet, a többiek didaktikai, neveléselméleti, esztétikai, stb. továbbképzési formákon vesznek részt.

Küzd pártszervezetünk a még tapasztalható bürokratikus formák ellen. A feladatok megbeszélése, ellenőrzése helyett időnként még egyik-másik vezető a körözvény formát használja akkor is, amikor szükség lenne a személyes megbeszélésre. Utasít, számonkér, szervez — a körözvény ... Az ily módon előkészített akcióknak nem sok a nevelési értéke. Ezért lépett fel ellene a pártszervezet.

Számvetésünk tehát nem mondható éppen rossznak. Az ilyen visszatekintés arra jó, hogy a jól végzett munka érzése önbizalmat adjon a most következő évben az oktatási reform, a magyar oktatásügy forradalmának még jobb megvalósítására.

Ligeti Zsuzsa
tanár

Tagfelvétel a tagjelöltség megszüntetése után

A SZERVEZETI SZABÁLYZATNAK a IX. pártkongresszuson történt módosítása könnyebbséget jelent, de egyben alapos, körültekintő munkát kíván a pártszervezetektől a tagfelvételnél. Könnyebb az alapszervezeteknek, mivel egy ember ügyében csak egyszer kell dönteni. A tagjelöltség megszüntetése megoldotta azt a feszültséget is, amely a párttagok és tagjelöltek között szavazás esetén korábban fennállt.

A tagjelöltség megszüntetése az alapszervezetek számára azonban az előkészítő munkában nagyobb felelősséget jelent. Most nem a tagjelöltség ideje alatt kell meggyőződni arról, hogy méltó-e az illető a párttagságra, hanem előtte. Ez növeli az ajánlók, de egyben a taggyűlés felelősségét is.

A Szekszárd Városi Párt-Végrehajtó Bizottság a közelmúltban napirendre tűzte, hogy a város pártszervezetei a IX. kongresszus tagfelvételi munkával kapcsolatos határozatát hogyan hajtják végre. Alapszervezeti titkári értekezleten, s vezetőségi üléseken tárgyaltuk meg a tagfelvétellel kapcsolatos feladatokat. A vezetőségek alapszervezetük helyzetéből kiindulva határozták meg a felvételi munka további tennivalóit: az alapszervezet összetételét

elemezve elsősorban azt, hogy milyen területről kívánják (termelőmunkát végzők, műszaki értelmiség, fiatalok, nők stb.) alapszervezetüket erősíteni. Mindenütt hangsúlyozták, hogy nem csupán a számszerű növelést, hanem a pártszervezetek minőségi erősítését tartják szem előtt.

A pártvezetőségek és a párttagság ma már a nagyobb követelmények figyelembevételével végzik a tagfelvételi munkát, kezdetben helyenként tanácstalanság, bátortalanság volt tapasztalható. Néhány hónapig nem volt új felvétel. Ezért alapszervezeti titkári értekezleten rendszeresen napirendre tűztük a felvételi munka helyzetét, a titkári tanfolyamon is beszélgettünk a feladatokról. Ugyancsak foglalkoztunk ezzel a kérdéssel a pártvezetőségi tagok egyhetes tanfolyamán is. Így sikerült elérni, hogy pártszervezeteink munkájának ismét fontos része a pártépítés. Mutatják ezt az ez évben elért eredmények is. Az év első felében 58 tagfelvétel volt. Ez számszerint több, mint az előző év hasonló időszakában. Különösen jónak tartjuk, hogy a felvettek között a nők aránya 34,1%, az előző évi 14%-kal szemben. Javult a termelőmunkát végzők aránya (43%), valamint az előző évekhez viszonyítva a műszakiak és szakmunkások aránya is.

A PÁRTSZERVEZETEK többségében a kiválasztás rendszeres és céltudatos. Pártvezetőségeink tervszerűen foglalkoznak a párttagságra alkalmas emberekkel. Megbízatásokat adnak párttagoknak, pártcsoportoknak és tömegszervezeti vezetőségeknek, hogy foglalkozzanak a kiváló dolgozókkal, kísérjék figyelemmel munkájukat, magatartásukat, politikai állásfoglalásukat. A tagjelöltség megszüntetésével különösen nagy szerepet kaptak a szakszervezetek és a KISZ-szervezetek. A ma még pártonkívüliek párttagságra való alkalmasságukat itt bizonyíthatják. A közelmúltban felvettek többsége is a tömegszervezetekben végez társadalmi munkát. Különösen jó az előkészítő munka a *Népbolt Vállalat*, a *Bőrdíszmű Vállalat*, a *KTSZ*- és a *pedagógus pártszervezetekben.*

A pedagógus pártszervezet vezetősége a pártcsoportokat bízta meg a legjobb pártonkívüliek párttaggá nevelésével. Ezek a kis kollektívák tesznek javaslatot a pártvezetőségnek, hogy kiket tartanak alkalmasnak felvételre. A munka eredményeként a városban megértek a feltételei annak, hogy az iskolák sajátosságai szerint a pedagógus pártszervezetből külön általános és középiskolai pártszervezetet alakítsunk.

A KTSZ-ek pártszervezetének politikai előkészítő munkája az emberekkel való foglalkozása az elmúlt hónapokban realizálódott a tagfelvételekben. Ez a pártszervezet elsősorban ott végzett eredményes előkészítő munkát, ahol eddig egy-két párttag vagy egy sem volt.

A Népbolt Vállalat és a Bőrdíszmű Vállalat pártszervezetei jól együttműködnek a szakszervezettel és különösen a KISZ-szel. Ugyanakkor tapasztalható — és ez nemcsak e pártszervezetekre vonatkozik —, hogy a KISZ taggyűlések az ajánlási lehetőségükkel eddig nemigen éltek. Ennek okát egyrészt a KISZ-vezetőségek bátortalanságában, másrészt a pártszervezetek bizalmatlanságában látjuk.

Pártszervezeteink egyre jobban támaszkodnak kiválogató munkájukban a szocialista brigádokra. Tagjaik közül többet számításba vesznek, pártmegbízatásokat adnak számukra, így készítik fel őket a párttagságra. Ugyanígy figyelemmel kísérik a pártonkívüli munkásőröket, önkéntes rendőröket, tanácstagokat is. Az ez évben felvettek közül többen e testületekben végeznek társadalmi munkát. A különböző politikai oktatásba is tudatosan vonják be alapszervezeteink azokat a pártonkívülieket, akikkel erősíteni kívánják soraikat. Igen fontos és hasznos módszernek tartjuk, hogy a jelentkezőkkel minden esetben tanulmányoztatjuk a párt szervezeti szabályzatát.

A KONGRESSZUS HATÁROZATA, az új szervezeti szabályzat lényegesen növelte *az ajánlók felelősségét.* Általános tapasztalatunk, hogy a párttagság a tagjelöltség megszüntetése óta körültekintőbb, felelősségteljesebb egy-egy ajánlás tekintetében. Az ajánlók egyrészt tisztázzák az általuk javasolt személlyel még a részkérdéseket is, másrészt a felvétel után is jobban segítik, figyelemmel kísérik tevékenységét, mint korábban. Pártvezetőségeink többsége az ajánlóknak pártmegbízatásként adja az új tagokkal való foglalkozást. Erről vezetőségi ülésen, esetenként taggyűlésen is beszámoltatják az ajánlókat.

Az ajánlók mellett a pártvezetőségek is különös gonddal foglalkoznak az új tagokkal. A tagsági könyv kiadásával egy időben a taggyűlés pártmegbízatást is ad. A legtöbb új tag megbízatása az, hogy a tömegszervezetekben végezzen munkát. Akik nem rendelkeznek 8 általános iskolai végzettséggel és fiatalabbak megbízatásként kapják az iskola elvégzését.

A Városi Párt-Végrehajtó Bizottság a tagfelvételi munka értékelésénél foglalkozott azokkal a hiányosságokkal is, amelyek egyes alapszervezetekben előfordulnak. Megállapította, hogy több helyen még nem rendszeres a felvételi munka, máshol viszont a felvétel elmaradása miatt türelmetlenek, kapkodóak a pártszervezetek. E pártszervezeteknek a pártbizottság több helyszíni segítséget ad.

A PÁRT-VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG a tagfelvételi munka értékelése során nem hozott határozatot. De szükségesnek látta, hogy felhívja a pártszervezetek figyelmét arra, hogy az előkészítő munkában továbbra is támaszkodjanak a tömegszervezetekre, különösen a KISZ-re, a szakszervezetre, és a nőtanácsra; adjanak a pártcsoportoknak az eddiginél nagyobb szerepet a pártonkívüliek párttaggá nevelésében; éljenek jobban a szocialista brigádok által nyújtott lehetőségekkel. Vegyék számításba a kiváló eredményeket elérő szocialista brigádtagokat, alkalmazzák az eddig bevált jó módszereket továbbra is, és a szervezeti szabályzat alapján ismertessék a pártba belépni szándékozóval a párttagság fogalmát, a felvétel után reá váró kötelességeket, jogokat; a pártba való felvétel megnövekedett követelményeit ne általánosan, hanem személyre szólóan határozzák meg és különös gondot fordítsanak az új tagoknak a pártéletbe való bekapcsolására és pártmegbízatással való ellátására.

dr. Háromházi Jánosné,
a városi PB pto. vezetője

A munkastílus és a módszerek

A IX. pártkongresszuson elfogadott határozat világosan megfogalmazta, hogy *„a következő évek egyik legfontosabb feladata, előrehaladásunk gyorsításának kulcskérdése a párt vezető szerepének továbbfejlesztése, a pártvezetés módszereinek, formáinak a társadalmi fejlődéssel összhangban álló tökéletesítése”.*

A kongresszus óta eltelt időben a dunaújvárosi járásban is megvizsgáltuk, mit tettünk a határozat megvalósítása érdekében. Pártbizottságunk egyik legutóbbi ülésén megvitatta a Végrehajtó Bizottság ezt tartalmazó beszámolóját. Ebben nagy helyet kapott a vb és az apparátus munkastílusa, azok a módszerek, amelyek eredményesebbé tették az elvi-politikai elemző, irányító és szervező munkát.

A Végrehajtó Bizottság és az apparátus 1967. évi feladattervében szerepelt az a célkitűzés, hogy eredményeink növelése érdekében javítani kell a pártalapszervezetek munkájának hatékonyságát. A Végrehajtó Bizottság ezért növelte helyszíni üléseinek számát, ezáltal egy-egy alapszervezet vagy csúcsvezetőség irányító, segítő, koordináló munkáját alaposabban vizsgálhatta meg. Ilyenkor az egész pártvezetőség jelen volt, a vitában részt vett, segítettük őket a helyes véleményalkotásban, az új módszerek elsajátításában, a vezetés módszereinek megismerésében.

Csökkentettük az összevont titkári értekezletek számát is, helyette a titkári tanácskozásokat szakosítva tartottuk, külön a mezőgazdasági, az ipari és egyéb területeken dolgozó pártszervezetek titkárai részére.

A mezőgazdasági üzemek párttitkárainak tanácskozását már hosszabb ideje — ütemterv szerint — valamelyik termelő üzemben (MTSZ-ben, ÁG-ban) tartjuk. A tanácskozáson a helyi pártszervezet titkára ad tájékoztatást munkájukról, majd üzemlátogatás következik. Lényegében a munkahelyen tanulmányozzák a pártszervezet életét.

Ezután a látottakat megvitatják. Az így szervezett titkári értekezletek a meglátogatott alapszervezet munkáját is előrelendítik, nagyobb lehetőség nyílik az azonos területen dolgozó alapszervezetek sajátos feladatainak, tennivalóinak megvitatására, a helyes módszerek kialakítására.

Régi gyakorlatunk, hogy rendszeresen *részt veszünk az alapszervezetek rendezvényein,* a vezetőségi üléseken és taggyűléseken, azokra tájékozottan megyünk el, tanácsainkkal segítjük munkájukat. Az apparátus munkamódszerét úgy alakítottuk ki, hogy munkatársaink a kiszállásokat mindig csak egy községbe, illetve egy alapszervezethez tervezzék, ahol egy egész, de ha a munka úgy kívánja, akkor több napot is töltenek. Így nem csak a párttitkárral, hanem a vezetőségi tagokkal, pártcsoportvezetőkkel, a párttagokkal is találkozhatnak. De ezzel megszüntettük a futójellegű instruálást is.

Ezt a módszert most bővítettük: *előzetesen értesítjük a vezetőséget, hogy milyen kérdésekben készüljön fel, miről adjon tájékoztatást.* (Pl. korábbi határozatok végrehajtásáról.) Ezekre a beszélgetésekre természetesen mi is felké-

szülünk, s a helyszínen az egész vezetőséggel tanácskozva, veluk együtt alakítjuk ki a helyes álláspontot. Jellemző, hogy amikor az egyik községi csúcsvezetőséggel ilyen formában tanácskoztunk, az egyik vezetőségi tag megjegyezte — „igen nehéz dolog az embernek sokszemközt vizsgálni saját munkáját, de hasznos, kommunista módszer".

Korábbi tapasztalataink azt mutatták, hogy több alapszervezetünkben nem kielégítő a vezetés kollektivitása, a vezetőségi tagok még nem mindenütt gazdái saját reszortjuknak. Ezt felismerve

rendszeresen összehívjuk a pártvezetőségek reszortfelelőseit, külön-külön egy egésznapos tanfolyamszerű tanácskozásra, ahol a reszortjuknak megfelelő elvi, politikai és gazdasági feladatokat beszéljük meg.

Külön tanácskozunk a titkárhelyettesekkel, az agit. prop., a termelési, a tömegszervezeti és gazdasági felelősökkel, azokról a feladatokról, amelyek reszortjukat illetően a legaktuálisabbak. Legtöbb esetben tájszerűen — 2—3 községet összevonva szervezzük —, ami a járás földrajzi helyzetéből is adódik.

Ha egy-egy területen valamely probléma általánossá válik (pl. olyan községben, ahol több alapszervezet van), akkor *területi titkári tanácskozást tartunk*, s megtárgyaljuk, hogy az adott kérdésben mit kell tenni. Ilyen kérdések voltak az utóbbi időben: a pártépítési munka fogyatékossága, a pártfegyelmi munka, az új Szervezeti Szabályzat egyértelmű értelmezése, a progresszív tagdíjfizetés stb.

Változatos módszerrel foglalkozunk a legkisebb pártkollektívákkal: a pártcsoportokkal. Arra törekszünk, hogy a pártcsoportok bizonyos kérdésekben önállóan dolgozzanak. (Pl.: javítsák saját területükön a pártépítést, erősítsék a kommunista erkölcsöt és a munkafegyelmet, járuljanak hozzá a termelési problémák megoldásához.) Ezért *az újjáválasztott pártcsoportvezetők részére évenként egyszer tanfolyamot tartunk*, községenként, összevontan. Megbeszéljük, hogy a felsőbb szervek, valamint az alapszervezet saját határozatait hogyan hajtják végre. Javította ezt a munkát az is, hogy a pártvezetőségek a pártcsoportokat lehetőség szerint az azonos munkaterületen dolgozó elvtársakból alakították ki.

A pártcsoportok munkája nyomán eleven a kapcsolat a pártszervezet és a pártonkívüli dolgozók között. Gyorsabb tájékoztatást adnak a párt politikájáról, ugyanakkor a pártvezetőségek is sokkal tájékozottabbak a közvélemény hangulatáról.

Munkamódszereinknek, munkastílusunknak csak néhány vonatkozásáról szóltam. Ezek alkalmazását akarjuk továbbszélesíteni és még általánosabbá tenni. Elemző, irányító, segítő tevékenységünket tovább kell finomítani, kutatni és alkalmazni a jobbat, a korszerűbbet, a hatékonyabbat, s elvetni a maradit, a megszokottat, a sablonosságot. Mindez a pártbizottság, az apparátus elé olyan követelményt állít; minden tagja sokoldalú, jól átgondolt munkát végezzen, hogy a jelenleginél is több támogatást és segítséget adhasson alsóbb pártszervezeteinknek a megnövekedett feladataik minél eredményesebb megoldásához.

Pillók János,
a dunaújvárosi JB első titkára

A párttitkári munka hatékonyságának fokozása

Felmérés néhány budapesti üzemben

A párttitkár irányító, ellenőrző munkájának hatékonysága az emberi és egyéb adottságok mellett, nagyban függ munkaidejének helyes beosztásától. Nem véletlen, hogy a párttitkárok, de a pártvezetőségi tagok is sokszor panaszkodnak: nagyon sok az értekezlet, ahol újabb meg újabb határozatokat hoznak, és sokszor nem jut idő a végrehajtásra.

A pártmunka hatékonysága elsősorban azzal mérhető, hogy *milyen mértékben segíti a gazdasági és politikai munkát.* Ezt azonban mértékegységgel mérni nem lehet. A titkári tevékenység hatékonyságát kifejező gazdasági és politikai eredmény az eseteknek csak nagyon elenyésző részében mérhető számszerűen, még kevésbé annak hatása a társadalom fejlődésére. Ezért először azt vizsgáltuk, milyen tényezők növelik a titkári munka eredményességét. Természetes, hogy a titkári munka különböző feladatai közötti arányok iparáganként, sőt vállalatonként is változnak. *Általában a titkári munka hatékonysága attól függ, hogy a munkaidejének milyen hányadát fordítja a vállalat politikai, gazdasági és műszaki fejlesztésének segítésére.*

Ezúttal a párttitkárok bonyolult és összefüggő feladatköréből csak a *helyes munkaidőbeosztást* elemeztük. De ebből is látható, hogy amennyiben a titkár idejével rosszul gazdálkodik, az nemcsak az általa végzett politikai tevékenység minőségére káros, hanem érzékenyen befolyásolja a vezetőségi tagok, sőt az egész pártszervezet munkáját.

Az elemzésnél az önbevallás módszerét követtük. A titkárok napi elfoglaltságáról és munkaidőbeosztásáról a határidőnaplók alapján aránylag megbízható adatokat kaptunk.

Természetesen nem volt célunk, hogy a titkárok tevékenységét bármilyen vonatkozásban minősítsük, jónak vagy rossznak tekintsük. Mindenesetre megállapíthatjuk, hogy bár a titkárok *időbeosztása* sokszor nem saját elhatározásuk függvénye, annak alakulása mégis *lényegében a titkár szervező és elhatározó készségétől függ.* Előfordul, hogy bizonyos időpontban egyes feladatokkal behatóbban kell foglalkozni. A titkárnak kell azonban az ilyen esetekben eldöntenie, hogy melyek azok a kérdések, amelyeket mindenképpen személyesen kell intéznie. Gyakran a felsőbb szervek munkatársai, vagy képviselői a titkárokhoz fordulnak olyan ügyekben is, amelyeknek megvannak a reszortfelelősei. Még ha a titkár az illetékesekkel készítteti is el a választ, rendszerint az ilyen irányú megterhelés nagyobb, mint a tényleges politikai vezetési munka.

Kevés az idő — vagy rossz a munkaszervezés?

A titkárok egybehangzóan örvendetesnek tartják, hogy munkájuk és ezzel együtt a pártmunka hatékonysága napirendre került.

Már a felmérés időszakában felhívtuk egyesek figyelmét munkájuk rendszertelenségére. Akadt

például olyan titkár is, aki — saját bevallása alapján — a felmérés alkalmával jött rá, hogy munkamódszere rossz, idejét elpazarolja. A munkafelmérés eredményeképpen, szubjektív elképzelések helyett, viszonylag objektív adatok alapján lehet tárgyalni a titkári munka hatékonyságáról. A témakörönkénti elemzés a titkári munka hatékonyságának tartalékait tárta fel. S világosan láthatóvá tette, hogy a titkárok figyelme elsősorban a tervteljesítéssel, munkaszervezéssel, előkészítéssel összefüggő politikai feladatokra irányul.

Ehhez kapcsolódnak a különböző gazdasági területek vezetőinek beszámoltatása. Alapvetően helyes, ha a titkár munkaidejének nagy részét a gazdaságpolitikai feladatok megoldására fordítja. Mert például, ha a termelés nincs jól előkészítve, akkor az ebből eredő elégedetlenség kihat a dolgozók hangulatára. Ideges légkörben pedig politikai munkát végezni nagyon nehéz. Ennek a kérdésnek van egy másik oldala is. *Ha a titkárnak sokat kell olyan gazdaságpolitikai, termelésszervezési kérdésekkel foglalkozni, amelyeket már korábban jeleztek az igazgatónak és a műszaki vezetőknek és azok ennek megoldását újra meg újra halogatják, magyarázkodással igyekeznek ezekről a figyelmet elterelni, akkor ez azt jelenti, hogy a titkári munka tartalmi része nem kielégítő.* Sajnos, a felmérés alapján megállapítottuk, hogy *az állandóan visszatérő, meg nem oldott problémák sokasága igen megnehezíti a termelési agitációt és politikai munkát.*

A felmérés azt is megállapította, hogy a titkárok túlterhelése igen nagy, és emiatt *intenzív önképzésre alig marad idejük.* Az önképzés teljes vagy részleges elmaradását indokolhatja-e az időhiány? Nyilvánvaló, hogy nem. Megoldást kell keresnünk ebben a kérdésben.

A túlterheltség okai többek között az, hogy *sok helyen több feladat nehezedik a titkárok vállára, mint amennyi az átlagos adottságok mellett elvégezhető.* Aminek nem egyszer az az oka, hogy a gazdasági munka szervezetlenségéből kifolyólag semmi, illetőleg kevés idejük marad az alapvető titkári kötelességek teljesítésére.

Éppen ezért nagyon fontos a munka gondos felmérése, majd elemzése után a helyes időbeosztás megtervezése.

Túlterhelés — nyugtalanító légkör...

A túlmunka okozta permanens idegfeszültség nemcsak azt veszélyezteti, hogy a feladatok fontossága között a titkár nem tud különbséget tenni, de a politikai vezetés minden szintjére nyugtalanítólag hat, és a titkár továbbképzésének is akadálya lehet.

A kapcsolattartás kialakult rendszerét sokszor nem veszik figyelembe. A pártoktatási év lezárásával kapcsolatban az egyik kerületi pártbizottság például információt kért az alapszervi titkártól. Mit tett a titkár? Közvetlenül a pártvezetőség reszortfelelősét megkerülve elkészítette a tájékoztatást és azt továbbította a kerületnek. Hol követte el a hibát? Először ott, hogy a feladatot nem adta ki az illetékes reszortfelelősnek, másodszor a reszortfelelős véleményének meghallgatása nélkül a valóságnak nem megfelelő információt küldött.

Később a munka értékelésére a kerületbe a témát részletesen

ismerő reszortfelelőst küldték be. Az előadó itt állapította meg, hogy a beküldött írásos vélemény, valamint a reszortfelelős által elmondottak ellentmondanak egymásnak.

Sok helyen a vezetőségi tagok nem elég önállóak és helyettük is a titkár dolgozik, de az is gyakori, hogy a titkár nem bízik a vezetőségi tagokban.

Az egyik kerületi pártbizottság írásbeli véleményt kért a pártszervezettől a kádermunka helyzetéről. A titkár a feladatot a szervező titkárnak adta ki, utasította, hogy először készítsen olyan kérdéseket, amelyek alapján a személyzeti vezető információt tud adni a kádermunkáról. A szervező titkár a kérdéseket igen alapos munkával összeállította, s bemutatta a titkárnak. Mit tett a titkár? A szervező titkár tudta nélkül az összeállított kérdések közül a leglényegesebbeket egyszerűen kihúzta. Így kerültek a kérdések feldolgozásra a személyzeti vezetőhöz. A szakterület felelősének önálló véleményét semmibe vevő magatartásból a következő hiba származott: a titkár feleslegesen túlterhelte magát, akadályozta munkatársát az önálló munkában; a lényegtelen kérdésekre a személyzeti vezető sem válaszolt egyértelműen, az anyag így ment tovább a kerülethez, ahol alapos elemzés után visszaküldték azzal a megjegyzéssel, hogy készítsék el a kért információt a tényleges helyzet alapján. Tehát az önálló felelősségteljes munka semmibe vétele végül többletmunkát eredményezett.

Egy másik helyen a felügyeleti szervtől felhívás érkezett a vállalat vezetőségéhez, melyben a vállalati összevonással és különböző szervezeti módosítással kapcsolatban a gazdasági vezető és a pártszervezet véleményét, javaslatát kérik.

A tagság és a vezetőség véleményének meghallgatása nélkül a titkár véleményét írásban elküldte a felügyeleti szervhez. A titkár megsértette a pártdemokráciát, lehetetlenné tette a tagság önálló véleménynyilvánítását.

Sajnos, nem egy alapszervezetben a titkár mindent egymaga akar elvégezni, ezzel a jelszóval: „az a biztos, amit én csinálok!" Ez nemcsak egyszerűen bizalmatlanság a vezetőségi tagokkal és a tagsággal szemben. Az ilyen titkár tagadhatatlanul sokat dolgozik, mégis a könnyebb ellenállásnak enged, mert könnyebb mindent egyedül elvégezni, mint aktívákat szervezni, azokat rendszeresen ellátni feladatokkal, beszámoltatni a feladatok elvégzéséről, kikérni tanácsukat, megbízni őket újabb feladatokkal stb. Az a párttitkár, aki nem építi ki az alapszervezet aktívahálózatát, az nagyon sokat dolgozhat, mégis kevés eredményt ér el.

A fenti hibás munkastílus *ideges légkört* teremt a titkár és a többi vezetőségi tagok között. *A párttitkár túlterhelésének megszüntetésére vonatkozó intézkedések között legfontosabb a helyesen megszervezett és végrehajtott munkamegosztás.* Ennek sikere sokban függ attól, hogy a titkár a pártszervezeten belül mennyire alakít ki olyan szellemet, amelyben munkatársai *önállóan és felelősséggel* végzik munkájukat. *A párttitkárnak bizalmat és közvetlenséget kell tanúsítania a vezetésben.* Csak így várhat munkatársaitól is bizalmat és kölcsönös megértést.

Lakatos István

A Zala megyei VB napirendjén:

A népművelés káderhelyzete

A népművelés eszmei-politikai irányítására egyre nagyobb figyelmet fordítanak Zalában is a pártszervek és pártszervezetek. A Központi Bizottság Ideológiai Irányelvei, valamint a IX. kongresszus határozatai nyomán — tartalmi, szervezeti kérdések mellett — egyre több szó esik a népművelés káderhelyzetéről.

A népművelés számszerű eredményei megyénkben viszonylag jók. *1966 végén a megye a könyvtári kötetek számában országosan a negyedik, a beiratkozott olvasók számában a harmadik, az olvasott kötetek számában a tizenkettedik, színházlátogatásban a tizedik, a TIT előadások látogatásában a második helyen állt.* A jó statisztikai mutatók ellenére, különösen a tartalmi feladatok végrehajtásában a népművelési munkát irányító vezetők és a gyakorlati munkát végző népművelők mégis sok problémával és nehézséggel küzdenek.

Különböző okok miatt egyes népművelési ágakban a marxista—leninista világnézet terjesztése nem eléggé céltudatos. Ez a munka gyakran túlzottan elvont és nem mindig ad választ a mindennapi társadalmi életben felmerülő kérdésekre. A helyi népművelés hatóköre — a könyvtárhasználatot nem számítva — az utóbbi években nem fejlődött kielégítően.

Mivel e negatív jelenségek okait egyes szervezeti, anyagi tényezők mellett elsősorban a népművelés személyi feltételeiben és adottságaiban kell keresni, a megye pártbizottsága megtárgyalta a népművelés káderhelyzetét. A végrehajtó bizottság elé terjesztett jelentést részletes felmérés előzte meg, a függetlenített népművelők munkakörí viszonyairól, politikai és szakképzettségük szintjéről, szakmai és tudományos tevékenységükről, eredményeikről, önképzésükről és társadalmi aktivitásukról. A vizsgálat köre kiterjedt a tanácsi és szakszervezeti népművelő apparátus tagjaira a művelődési házak, könyvtárak, múzeumok, a tanácsi szakigazgatási szervek, az állami levéltár és a mozivállalat dolgozóira is.

Politikai—ideológiai követelmények

A végrehajtó bizottság megállapította, hogy a 69 függetlenített népművelő politikai és ideológiai felkészültsége általában kielégítő. Tizenháromnak marxizmus—leninizmusból egyetemi vagy főiskolai államvizsgája van. Öten végeztek esti egyetemet, öten pedig most folytatnak ilyen tanulmányokat. Heten jelenleg marxizmus—leninizmus államvizsgára előkészítő egyetemi, vagy főiskolai tanulmányokat végeznek. (A szombathelyi tanítóképző intézet középfokú népművelő-könyvtáros képzés marxista—leninista vizsgáját — noha az itt végzettek száma elég magas —, vagy annál alacsonyabb képzési formát a VB jelentése nem vett figyelembe.)

A népművelők politikai-világnézeti továbbképzése az utóbbi években rendszeres volt. Emellett az Ideológiai Irányelvek nyomán országosan elindított szervezett továbbképzésbe a zalai népművelők is bekapcsolódtak. Az eddigi tapasztalatok szerint azonban ez a továbbképzési forma Zalában nem

hozza meg a kívánt eredményt, mivel egyrészt túlságosan vontatott, másrészt még mindig nincs előre meghatározott, kézbeadható és számonkérhető tananyag.

A zalai népművelők politikai-világnézeti képzettségének fokozatos javulása ellenére esetenként negatív, káros jelenségekkel is lehet találkozni. Előfordul az ideológiai-politikai kérdések iránti közömbösség, a tanulástól és a politikai képzéstől való húzódozás és önelégültség is. Így aztán az utóbbi években, főleg a művészeti élet (irodalom, zene, képzőművészet) időnként problematikusabbá vált. Egyes népművelőknél gyakori a politikai-világnézeti bizonytalanság, az elfogultság és a helytelen előítélet. Vannak akik összekeverik művészetpolitikánk elveit és a tömegművelődés követelményeit, nem tudják az egyes műveket, alkotásokat és rendezvényeket a szocialista politikai-ideológiai hasznosság szerint elbírálni. Néha egyes erősen vitatott alkotások, művek jelentőségét túlbecsülik, máskor pedig a társadalmilag fontosabbakat nem ismerik.

A szakmai képzettség felmérése

A zalai népművelés káderhelyzetének másik összetevőjét a szakmai alkalmasságot vizsgálva a végrehajtó bizottság megállapította, hogy az utóbbi években ezen a téren jelentős a fejlődés. Zala megyében is — a könyvtárosokat kivéve — a függetlenített népművelők többségének pedagógus képesítése van. Ez egyrészt jó, hisz biztosítja a nevelő munka pedagógiai és bizonyos mértékig módszertani megalapozottságát, másrészt azonban elősegíti az indokolatlan fluktuációt is.

A megyében alkalmazásban levő 69 hivatásos népművelő közül 41 öt évnél hosszabb, 21 két és öt év között, 7 pedig két évnél kevesebb gyakorlattal rendelkezik. A statisztika ellenére a népművelők körében még mindig tapasztalható fluktuáció. Ennek fő okát — egyéb személyi, anyagi, stb. tényező mellett — abban kell keresni, hogy különösen *falun nem alakult ki a népművelési munkának, mint szakmának vagy foglalkozásnak, a kellő megbecsülése és rangja.* A volt pedagógus népművelők egyrésze a kényelmesebb, sokszor nagyobb jövedelmet biztosító nevelői pályára tér vissza, vagy ilyen gondolatokkal foglalkozik. Ezt a kedvezőtlen folyamatot még erősítik az 1962-ben életbe léptetett népművelési képesítési rendeletek, amelyek rövid időn belül szigorú végzettségi követelményeket támasztanak. Ezek végrehajtása — a kiegészítő tanfolyami lehetőségek ellenére — még mindig nagy feladatot jelent.

Az utóbbi három évben a függetlenített népművelők közül 25 személyi változás történt a megyében. Ebből 14 elköltözött vagy más munkahelyre távozott, 7 a munka végzésére politikai, vagy szakmai szempontból alkalmatlanná vált és 4 más, magasabb beosztásba került. A káderhelyzet javítására az illetékes szervek évről évre nagy erőfeszítéseket tesznek. Az idei esztendőben a szombathelyi tanítóképző népművelő-könyvtáros szakáról hét, az egyetemről két kultúrmunkás lát munkához. Jelenleg 18 zalai fiatal készül népművelő pályára különböző közép- vagy felsőfokú tanintézetekben.

Társadalmi aktivitás és önképzés

Az elmúlt években javult a megyében a népművelők társadalmi aktivitása. A 69 népművelő közül 13 aktív pártmunkát, 11 pedig szakszervezeti munkát végez. Tizenöt a KISZ-ben dolgozik, 3 tanácstag, 2 munkásőr van és 28-an más tömegszervezetekben (Nőtanács, Népfront stb.) tevékenykednek. Tudományos munkában vett részt, vagy írása jelent meg a szaksajtóban 13 népművelőnek.

Az önképzés keretében — a napi- és képeslapokat nem számítva — 39-féle rendszeresen olvasott folyóiratot soroltak fel, 245 előfordulásban. Legtöbbször a Népművelést (43), a Könyvtárost (32) és a Népművelési Értesítőt (43) említik. Ezen kívül sokan rendszeresen olvassák a Pártéletet, a Valóságot, a Kritikát, az Élet és Irodalmat, a Kortársat, a Nagyvilágot, a Közgazdasági Szemlét, a Nemzetközi Szemlét, a Világosságot és más folyóiratokat. Feltűnő azonban és egyben hiányosság, hogy sokan csak a szűkebb szakmai területük módszertani lapjait olvassák. Így például a művelődési otthonok dolgozói a Népművelést, a könyvtárosok a Könyvtárost s csak elvétve néhányan mindkettőt.

Az MSZMP Zala megyei Végrehajtó Bizottsága megállapította, hogy a megye dolgozói szocialista gondolkodásmódjának, magatartásának, általános és szakmai műveltségének további fejlesztése jobb kádermunkát kíván. Rámutatott, hogy az illetékes szervek az eddigieknél több gonddal foglalkozzanak a népművelés káderhelyzetének további javításával.

A végrehajtó bizottság határozatában felkérte az illetékes megyei, járási és városi művelődési osztályokat és a Szakszervezetek Megyei Tanácsát, hogy még ebben az évben vizsgálják meg az intézmények káderhelyzetét.

A VB szükségesnek tartja, hogy a népművelők marxista—leninista ismereteinek továbbfejlesztése érdekében *vizsgálják felül a több évre szóló továbbtanulási terveket.* Arra kell törekedni, hogy — a megfelelő szakmai végzettség mellett — néhány év türelmi idő elteltével — a vezető népművelők felsőfokú, a beosztottak középfokú marxista—leninista képzettséggel rendelkezzenek.

A határozat rámutat a népművelők *politikai tájékoztatása* megjavításának szükségességére. A szakmai továbbképzés megyei rendszerében biztosítani kell, hogy a főhivatású népművelők *rendszeres és magasszintű* politikai elméleti és művelődéspolitikai tájékoztatást kapjanak.

Állást foglalt a végrehajtó bizottság hatásköri kérdésben is. Eszerint, biztosítani kell a megyében, hogy a káderek minősítésénél, újak beállításánál, *a döntések előtt az illetékes szervek kérjék ki a pártszervek véleményét.* Ezt az elvet nemcsak megyei, járási, városi, hanem üzemi és községi szinten is minden esetben érvényesíteni kell.

Balázs Béla,
a Zala megyei Pártbizottság munkatársa

Olajbányász pártszervezetek Csongrád megyében

A második ötéves terv időszakában országunk energiamérlegében a szénhidrogének részaránya 23 százalékról 29 százalékra növekedett. Pártunk IX. kongresszusa ezt az arányt 1970-re 37—39 százalékban határozta meg. Ez nemcsak azt jelenti, hogy a hőerőművek, a vaskohászat, az üveggyárak, vegyikombinátok egy részének energiaszükségletét szénhidrogén alapú fűtőanyaggal elégítik ki, hanem azt is, hogy a meglevő és létesítendő földgáz-távvezetékek mentén elhelyezkedő városok, iparnegyedek, községek lakosságának szükségletét is biztosítják. E megnövekedett feladatok teljesítéséhez évente 2 millió tonna hazai olaj, 4,5 millió tonna import olaj és 3,5 milliárd köbméter hazai gáz szükséges.

A már korábbi földgáz- és kőolajmezők mellett egyre nagyobb szerepe van a szénhidrogén-termelésben az alföldi, ezen belül a Szeged környéki, úgynevezett algyői szénhidrogén-medencének.

150 kommunista munkájával

Az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt két vállalatának több mint ezer dolgozója kutat és termel már itt. Az Alföldi Kőolajfúrási Üzem szegedi üzemegységének az a feladata, hogy a fúrási, kutatási munkák elvégzésével minél hamarabb megfelelő adatokat szolgáltasson a szénhidrogén-mező gazdagságáról, míg a Nagy-Alföldi Kőolajtermelő Vállalat szegedi üzeme a termelés mellett a beruházások megvalósítására, a termelőberendezések minél gyorsabb megépítésére, üzembeállítására fordítja jelenleg a legnagyobb figyelmet.

A Szeged környéki olajbányászok kommunistái korábban egy, 120 tagot számláló alapszervezetbe tartoztak. Az idén márciusban került arra sor, hogy a szegedi üzemben önálló pártszervezetet hoztak létre. Így most két pártszervezet működik az algyői szénhidrogénmedencében. Az Alföldi Kőolajfúró Vállalat szegedi üzemegysége pártszervezetének jelenleg 123 tagja van, amelyet 7 tagú vezetőség irányít. A Nagy-Alföldi Kőolajtermelő Vállalat szegedi üzemének pártszervezete 27 tagot számlál. Csizmeg István, illetve Ungor Imre párttitkárok tájékoztatása szerint a pártszervezet kettéválasztása helyes volt, mivel az általános politikai feladatokon túl vállalataik profiljának megfelelően sok sajátos feladatot kell megoldaniok. Megjegyzik ugyanakkor, hogy a nagy létszámú pártszervezet már nem tudott színvonalas munkát végezni és a területi szétszórtság is akadályozta tevékenységét. Egyébként a két pártszervezetnek a távlati célt tekintve ugyanez a feladata: az algyői program megvalósításának elősegítése, meggyorsítása. Ez azt jelenti majd, hogy a mező termelésbe állításával duplájára nő az ország szénhidrogéntermelése.

A munkaverseny motorja

A fúrási üzem pártszervezete, amely már több éve működik itt, jelenleg azt tartja elsődleges feladatának, hogy tevékenységével a gazdasági munkát segítse elő. Ez igen lényeges, mivel az egész mező jelene és jövője szempontjából fontos mérési adatokat határidőre kell szolgáltatni. A pártszervezet gazdasági munkát segítő tevékenysége abban nyilvánul meg elsősorban, hogy szemmel tartja a határidők betartását. A felelős beosztásban levő gazdasági és műszaki vezetők rendszeresen beszámolnak területük munkájáról a pártvezetőségnek, illetve a pártszervezetnek. A pártvezetőség képviselteti magát minden fontosabb gazdasági munkát érintő tárgyaláson is. A műszaki munkákba közvetlenül nem avatkoznak be, de ahol probléma adódik, ott latba vetik tekintélyüket, segítenek.

Fontos feladatuknak tekintik a szocialista munkaverseny támogatását is. Bár ennek a szakszervezet a gazdája, a pártszervezet politikai felvilágosító és nevelőmunkája, a kommunisták jó példamutatása nagyban hozzájárult ahhoz, hogy ma már az üzemegység összes dolgozója brigádokba és kollektívákba tömörülve részt vesz a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére indított jubileumi munkaverseny-

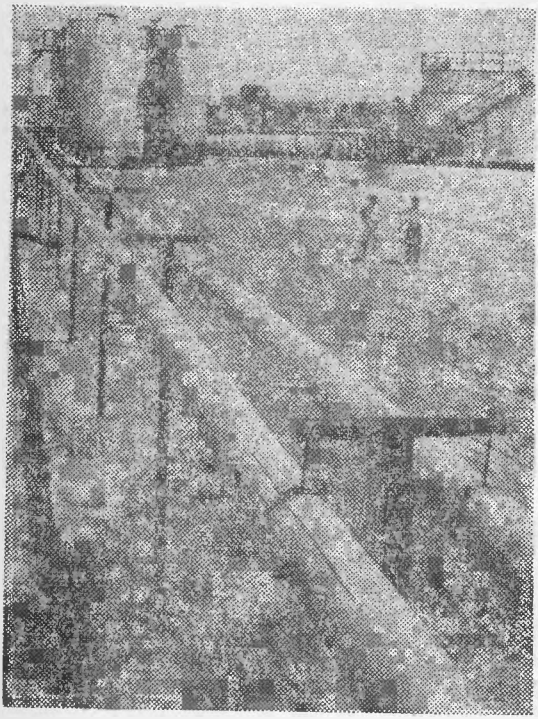

Alaposan megváltozott az alföldi táj. Az apró tanyák mellett fúrótornyok, olajkutak állnak, Szegedtől alig öt kilométerre, Tápé határában központi tároló és szivattyú állomás épült. Ezáltal megszünt a tartálykocsis szállítás, csővezetéken kerül helyére az anyag

(Foto MTI: Fényes)

ben. Kimutathatóan jobb eredményeket tudnak felmutatni azok a brigádok, ahol a párttagok valóban kommunista módon dolgoznak. A pártszervezet igyekszik megvalósítani intézkedési tervének azt a pontját, mely szerint „el kell érni, hogy az üzemegység területén dolgozó brigádok vállalásaikat maradéktalanul teljesítsék." Ennek érdekében fokozták a politikai nevelőmunkát is.

Többek között ennek köszönhető, hogy határidő előtt és alaposan túlteljesítve valósították meg azt a kutatási programot, amely szerint 44 kutat kellett mélyíteniök 2150 méter mélységre és 20 fúróponton kellett elérniök az úgynevezett alaphegység szintet, vagyis a 2600—3200 méter mélységet. A kitűnő technikai berendezések mellett szocialista munkaversenynek, a kommunista olajbányászok példamutató munkájának is köszönhető, hogy sikerült felére csökkenteni az egyes kutak fúrási idejét. Így került 5 szegedi brigád az egész Alföld területén folyó szénhidrogénkutatás versenyében az első öt helyre.

A pártszervezetek erősítése

A termelő üzem most nemrégen alakult pártszervezete még nem képes teljes erejével a gazdasági feladatok megvalósításában segédkezni. Maga az üzem szervezeti kiépítése is most van folyamatban. Itt elsősorban a szervezeti életet kellett a kommunistáknak megindítaniok és emellett segíteni az üzemvezetőséget a vezetők jó kiválasztásában. Ez a munka már befejezéséhez közeledik. A pártszervezet taglétszáma a kezdeti 14 főről 27-re emelkedett, kidolgozták éves politikai intézkedési tervüket és a területi szétszórtság miatt két pártcsoportot is létrehoztak.

Az üzem kialakításához adott segítség és a szervezeti élet biztosítása után ennek a pártszervezetnek a tagsága is egyre inkább a gazdasági munkára kívánja figyelmét fordítani. Ezt megköveteli a nagyarányú beruházás, a berendezések mielőbbi megépítése és üzembeállítása, a termelés fokozása.

A két pártszervezet másik igen fontos feladatának tekinti a pártszervezetek erősítését, tevékenységük színvonalának emelését. A fúrási üzem pártszervezetének vezetősége még a múlt évben megvizsgálta, hol, melyik területeken kell erősíteni a munkát. Arra a következtetésre jutottak, hogy elsősorban a közvetlen kutatási munkahelyeken kell tevékenykedni. Pártépítés szempontjából is ezeket a munkaterületeket tartják elsődlegesnek.

Igen örvendetes, hogy egyre több olyan fiatal olajbányász kéri a pártba való felvételét, akik a fúróberendezéseknél dolgoznak. A pártépítésnél elsősorban a pártcsoportbizalmiak munkájára támaszkodnak.

Az üzem speciális helyzete; a nagy területi szétszórtság, a vidékről bejáró dolgozók viszonylag jelentős száma, a három műszakos munka, a dolgozóknak a nagyarányú fejlődéssel együttjáró rendkívüli megterhelése szükségessé tette, hogy jól dolgozó pártcsoportbizalmi hálózatot hozzanak létre. Intézkedési tervük előírja, hogy a pártpolitikai munka hatásának nevelése érdekében fejleszteni kell a bizalmi hálózatot, mert csakis így lehet biztosítani a jelenleg 27 pártcsoporthoz tartozó

párttagság alapos tájékoztatását, a kommunisták aktivitását.

Embertől emberig

A termelő üzemnél igen sok az új dolgozó. Ez lassítja a pártépítés munkáját. Sok a jelentkező, de a szervezeti szabályzatnak megfelelően őket először mindig különböző társadalmi munkával bízzák meg, hogy munkájuk és magatartásuk alapján dönthessenek felvételükről.

Mindkét pártszervezetnél gondot okoz a pártoktatás. A fúrási üzem pártszervezete már évek óta próbálkozik a különféle oktatási formákkal — nem sok tényleges eredménnyel. Az új oktatási időszakban — intézkedési tervük szerint — előadássorozatot akarnak indítani elsősorban a középkáderek részére az új gazdasági mechanizmussal kapcsolatos kérdésekről. Természetesen szerepel oktatási tervükben, hogy rendszeresen foglalkoznak a legaktuálisabb külés belpolitikai témákkal is. Hasonló módon kívánja megoldani a pártoktatást a termelő vállalat pártszervezete is.

Harmadik legfontosabb feladatuknak a dolgozók szociális- és munkakörülményeinek javítását tekintik. Mindkét üzem munkásai közül sokan laknak még albérletben. Ezért sürgetik a pártvezetőségek a munkásszállók megépítését. A fúrási üzemnél a pártvezetőség javaslatára megerősítették és javították a munkásellátási csoport munkáját. A pártvezetőségek igen sokat fáradoznak az idetelepülő olajbányászok lakásigényeinek kielégítésével és közreműködnek a lakások elosztásában is.

*

Az algyői szénhidrogén-mező olajbányászainak mintegy 10 százaléka kommunista. Lassan túl lesznek a kezdeti nehézségeken. Ehhez megfelelő támogatást kapnak a felsőbb pártszervektől is.

A pártszervezetek jelenleg kettős irányítás alatt állnak. Egyrészt a szolnoki központban működő, járási jogú alföldi olajipari pártbizottság irányítja őket, amelyben — sajnos — senki nem képviseli az algyői mezőben dolgozó kommunistákat. Egyébként a pártvezetőségek és az olajipari pártbizottság között jó a kapcsolat. Megfelelő támogatást kapnak munkájukhoz. Politikai munka szempontjából a szegedi városi pártbizottsághoz tartoznak a pártszervezetek. Megbecsülésük egyik jele, hogy a városi. illetve a megyei pártbizottságban egy-egy kommunista képviseli az algyői szénhidrogén-mező párttagságát. A kettős irányítás jelenleg megfelelő. De később, a nagyarányú fejlődés talán szükségessé tesz itt is egy önálló olajipari pártbizottság életrehívását.

Oravec János

A községi pártbizottság irányító, szervező munkája

KISKUNMAJSA KÖZSÉG Bács-Kiskun megye egyik legnagyobb kiterjedésű mezőgazdasági jellegű települése. Összterülete meghaladja a 23 ezer holdat, a lakosság száma a 13 ezer főt. A mezőgazdaság szocialista átszervezése óta 1 tsz-e, 4 termelőszövetkezeti csoportja és 1 szőlő-gyümölcstermelő szakszövetkezete működik. A községi pártbizottság munkáját megnehezíti és egyben bonyolulttá teszi egyrészt az a körülmény, hogy a mezőgazdasági terület 80%-a gyenge termőképességű, alacsony hozamú homokos terület, másrészt az a helyzet, hogy a lakosság 48%-a szétszórt tanyavilágban él.

E körülményeket figyelembe véve szervezik a párt politikájának helyi megvalósítását és olyan célokat tűztek a község dolgozói elé, amelyek megvalósítása az életszínvonal további emelkedését biztosítja. Nagy gondot okozott és még ma is probléma a lakosság helyi foglalkoztatottsága. Jelenleg mintegy 1200-an járnak el a községből dolgozni. A pártbizottság kereste a lehetőségeket, bátran kezdeményezett, s az iparteleptési politika eredményeként 1966-ban Kiskunmajsán mintegy 80 millió forint értékű terméket állítottak elő. Rendkívül nagy jelentőségű, hogy a korábbi évek munkanélkülisége erősen csökkent, és az ipari üzemek, telepek már 870 ipari dolgozót foglalkoztatnak.

A KÖZSÉGI PÁRTBIZOTTSÁG gazdaságpolitikai munkájában fő helyre került a párt helyes agrárpolitikájának ismertetése, gyakorlati végrehajtása. Az elmúlt években nagy erőt kötött le a mezőgazdasági üzemek megszilárdítása és a munka javítása. A pártbizottság serkentésével, a sikeres politikai felvilágosító munka eredményeként így telepítettek 425 hold szőlőt, 185 hold gyümölcsöst és 100 holdas nyárfa erdőt. A IX. pártkongresszus határozatainak megjelenése óta az alacsonyabb típusú szövetkezetek is gyorsabban fejlődnek. A közös vagyon az elmúlt évben már meghaladta a 26 millió forintot, melyből a tiszta vagyon 16 millió forint.

Az ipari, mezőgazdasági fejlődéssel párhuzamosan a szociális, kommunális és kulturális élet fejlesztésére is komoly gondot fordít a pártbizottság. Az elmúlt években megvalósult a lakosság régi vágya, 7 millió forintos költséggel, egy városba illő kultúrházat építettek, mely máris szűknek bizonyul. Korszerűsítették az óvodákat, iskolákat, bölcsődéket. Tovább bővítették a villanyhálózatot, több mint 10 km hosszú vízvezetéket fektettek le, 37 kifolyóval, amely a lakosság egészséges ivóvízzel való ellátását biztosítja. Tovább bővítették és korszerűsítették a kereskedelmi hálózatot is.

A legutóbbi községi pártértekezlet alapos elemzése után olyan célokat tűzött ki, amelyek a további fejlődést szolgálják. Ezek megvalósítása eredményesen folyik, ezt a járási párt-végrehajtóbizottság legutóbbi ülése is megállapította.

A községi pártbizottság féléves munkaterv alapján végzi munká-

ját. A munkaterv kidolgozásánál a felsőbb szervek határozataira támaszkodva az időszerű, legfontosabb kérdésekre összpontosítják a figyelmet. A pártbizottsági és a végrehajtó bizottsági üléseket rendszeresen megtartják, ahol alaposan elemzik a község politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális helyzetét és megfelelő határozatokat hoznak. Jelenleg a legnagyobb figyelmet az ipari tevékenység további fokozására, a technikai, műszaki színvonal emelésére, a mezőgazdasági termelés fejlesztésére, a szociális és kulturális intézmények bővítésére és a pártalapszervezetek gazdaságpolitikai tevékenységének javítására fordítják.

AZ IPARI TEVÉKENYSÉG bővítésénél az a fő cél, hogy 1970-ig újabb 1500 fő számára teremtsenek munkahelyet. A mezőgazdasági termelés fejlesztésével kapcsolatosan a község sajátos viszonyainak megfelelően mindenekelőtt a szakszövetkezetek, termelőszövetkezeti csoportok fejlesztését, a közös tevékenységet kívánják elősegíteni. Ennek érdekében a végrehajtó bizottság a pártbizottság tagjaiból, községi szakemberekből bizottságot alakított, akik a munkát máris megkezdték. Ezt a tevékenységet a járási párt- és tanácsi szervek is segítik.

Milyen főbb kérdéseket vizsgálnak meg? Összhangban az állattenyésztés fejlesztésével mindenekelőtt a vetésszerkezet megváltoztatásának lehetőségét. (1966-ban az össz-szántó 52%-án gabonát termeltek.) Megvizsgálják az állattenyésztés, a szőlő- és gyümölcs, erdő, nemes fűz telepítésének lehetőségeit. Kidolgozzák a községben meglevő mintegy 2000 kh öregszőlő rekonstrukciójának tervét. A gazdasági feladatokkal összhangban megvizsgálják a mezőgazdasági szakember, illetve szakmunkásképzés szükségletet és a képzés lehetőségeit.

*

A KÖZSÉGI PÁRTBIZOTTSÁG hatáskörébe 14 pártalapszervezet tartozik, 295 párttaggal. Pártalapszervezet minden üzemben, mezőgazdasági szövetkezetben működik, kivéve a Rákóczi termelőszövetkezeti csoportot. A gazdaságpolitikai feladatok mellett a községi pártbizottság szervezetileg erősíti kapcsolatát a pártalapszervezetekkel. Gyakorlattá vált az a módszer, hogy egy-egy pártalapszervezet munkáját a végrehajtó bizottság napirendre tűzi, és beszámoltatja őket a határozatok végrehajtásáról. Egy-egy pártalapszervezet munkájának értékelésére másfél, két évenként kerül sor. Így a végrehajtó bizottság figyelemmel tudja kísérni a pártalapszervezetek munkája mellett a gazdaságok tevékenységét is, fel tudja tárni azokat a hiányosságokat, amelyek időközben felmerülnek és javaslatokat tud tenni azok kijavítására. Ezen túl a pártbizottság közvetlen segítsége is jelentős. A pártbizottság, s a végrehajtó bizottság tagjai vállalták egy-egy pártalapszervezet közvetlen segítését. Segítenek a munkaterv kidolgozásában, a taggyűlés, vezetőségi ülések előkészítésében, a határozatok kidolgozásában, egy-egy fontosabb feladat végrehajtásának megszervezésében.

A pártbizottság feladata a pártalapszervezetek munkájának összehangolása, szervezeti megerősítése. A járási pártbizottság rendszeresen tart alapszervi titkári értekezletet, s a községi pártbizott-

ság is általában kéthetenként összehívja a titkárokat, beszámoltatja őket a közben végzett munkáról. Esetenként e megbeszéléseket a községi tömegszervezetek vezetőivel közösen tartják. Ezt a pártalapszervezeti titkárok, s a tömegszervezeti vezetők is igénylik.

A pártbizottság a politikai nevelőmunkában nagy gondot fordít a meglevő káderek nevelésére, politikai és szakmai fejlődésére, másrészt új, fiatal káderek kinevelésére. Az állami, gazdasági vezetők kiválasztásánál helyesen alkalmazzák azt a követelményt, hogy szakmai felkészültségük mellett szüntelenül képezzék magukat politikailag is.

A KÖZSÉGBEN 84 vezető kádert tartanak nyilván. Ebből 57 párttag, 27 pártonkívüli. 3 egyetemi, 5 főiskolai végzettséggel, 35 érettségivel rendelkezik, 30-nak van pártiskolai végzettsége. Jelenleg 15-en egyetemre, középiskolába, 9-en pedig a marxista középiskolába, illetve marxizmus—leninizmus esti egyetemre járnak. A pártalapszervezetek kádernevelő munkája azonban még nem eléggé hatásos. Néhány pártalapszervezetben a vezetők iskolára küldését nem készítik elő megfelelően és olyan elvtársak is iskolára kerültek, akik az 5 hónapos pártiskola után nem vállaltak pártmunkát.

Fontos feladat a községben működő tömegszervezetek, tömegmozgalmak összefogása, irányítása. Ezt a feladatot a tömegszervezetekben dolgozó kommunistákon keresztül igyekeznek biztosítani. A tapasztalatok azt igazolják, hogy a tömegszervezetek, tömegmozgalmak eredményesen segítik a párt politikájának megvalósítását, a tömegek politikai nevelését, mozgósítását, a különböző feladatok végrehajtását.

Különösen nagy súlyt helyeznek a tanyai területeken élő dolgozók politikai nevelésére. Jelentősek voltak a téli tanfolyamok, amelyeket a tanyasi iskolákban, a szövetkezeti központokban szerveztek. A látogatottság, az érdeklődés igen nagy volt, ez alapozza meg az ez évi munkát is. Tanácstagi körzetenként a szövetkezeti gazdaságokban több esetben tartottak szabad pártnapokat, külpolitikai tájékoztatókat. Hasonló rendezvényeket a pártalapszervezetek is szerveztek, azonban a lehetőségeket még nem használták ki teljes egészében.

A községi pártbizottság segítségével a pártalapszervezetek politikai munkája, szervezeti ereje, tartalmi tevékenysége az elmúlt időszakban sokat javult. Valamennyi pártalapszervezet munkaterv alapján dolgozik. Rendszeresebbé vált a szervezeti élet, határozottabban mozgósítanak a feladatok végrehajtására. A taggyűléseken tárgyalt napirendek felölelik a politikai, gazdasági munka egész területét és helyesen határozzák meg a legfontosabb célokat. Az alapszervezetekben mind jobban érvényesül a kollektív vezetés, a demokratikus centralizmus elve.

Horváth Antal,
a Bács-Kiskun megyei Pártbizottság munkatársa

Egy bányaüzem pártbizottságának munkamódszerei

A Mecseki Szénbányák komlói Kossuth bányaüzemében, ahol mintegy háromezer ember dolgozik, 665 párttag 7 alapszervezetbe tömörül.

Az alapszervezetben jól szervezett a pártélet, de az alapszervezetek létszámának növekedése ismételten szükségessé teszi a túl nagy létszámú alapszervezetek decentralizálását. Különösen a szenes körletek együttes pártszervezetére vonatkozik ez a megállapítás. A szenes körlet pártszervezetébe tömörültek ugyanis két másik, szomszédos szenes körlet kommunistái, valamint ehhez tartozik a bányaüzem egész műszaki vezető-gárdája is.

Taggyűléseiken éppen ezért — a helyi témák csak egy-egy körlet, vagy csupán a műszaki vezetőemberek érdeklődési körébe vágnak. Ezért bármilyen okos, helyes döntést hoznak, nem tud azokból az alapszervezet minden tagja meríteni.

Ha körletenként és foglalkozási csoportonként alakítanak ki kettőt vagy hármat a 196 tagú alapszervezetből, jobb lesz a pártélet.

Nagyon jól segíti a felvilágosító nevelő munkát, hogy minden pártcsoportnak naplója van. Ebbe jegyzik be a párttagok javaslatait a munkával kapcsolatban, politikai kérdéseket. Sőt azt is beírják, hogy személy szerint kitől várják a választ. (Interpellációs naplónak is nevezik többen.)

A választ taggyűlésen, pártcsoport gyűlésen, vagy a naplóba bejegyezve kapják meg. A bejegyzést vagy elolvassa, akit érdekel, vagy a bizalmi a legközelebbi pártcsoportértekezleten felolvassa. Nincs ez még minden alapszervezetben így, de a hét közül négyben már bevált, mint a pártmunka egyik formája. A naplóba bejegyzett kérdések között van munkaszervezési, közgazdasági, bérezési panasz, sőt családi gondok-bajok, lakásügyek is.

Ilyen ügyekben a bizalmi, a titkár vagy a vezetőség eljár, választ ad rájuk és megoldásukban is segít. Így a pártszervezetek szinte minden embert, ügyes-bajos gondjaikat jól ismerik. Nem véletlen, hogy amikor béremelésben, létszámkérdésben, előléptetésben vagy jutalmazásban kell dönteni, vagy éppen meg kell büntetni valakit, az igazgatóság kikéri az üzemi pártszervezetek véleményét.

Ahol a politikai műveltség azonos színvonalon áll a szakmai hozzáértéssel, ott felismerik az emberek, hogy együttműködve könnyebb és eredményesebb a munka. A Kossuth bányai alapszervezetek titkárai — mind a heten — a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemén tanulnak. Hárman az alaptanfolyamon, négyen pedig már a szakosítókon.

Ugyanakkor vitatott kérdés, hogy a politikai műveltség, informáltság mellett műszaki-egyetemi vagy technikumi végzettséggel is kell-e rendelkeznie annak, aki jó titkár akar lenni egy nagyüzemben. Kossuth bányán ugyanis egy-két vezető ember azt tartja, hogy ő csak annak a párttitkár-

nak, vezetőségi tagnak a bírálatait és tanácsait fogadja meg, akinek szakmai hozzáértése is legalább azon a színvonalon áll, mint a politikai műveltsége.

Ezt a nézetet Kossuth bánya pártbizottsága sem fogadja el. Az a véleményuk, hogy a pártvezetőség tagjainak a politikai képzettség mellett feltétlenül rendelkezniök kell szakmai ismeretekkel is. Olyan közgazdasági és műszaki ismeretekkel, amelyeknek birtokában értékelni tudják a gazdasági intézkedések politikai és társadalmi hatásait. De ez nem jelenti azt, hogy a pártban vezető szerepet betöltő ember csak technikus vagy mérnök lehet, vagyis hogy csak ezek tudnak jól dolgozni, mert csak ezek lehetnek vitapartnerei a gazdasági vezetőnek, ügyintézőnek.

A kéthetenként tartott titkári értekezleten minden titkár beszámol az elvégzett munkáról és a következő két hét várható eseményeit is közli. Ezeken az értekezleteken gazdasági és műszaki vezetők is tartanak tájékoztatókat. Rendszerint a keresetek alakulásáról, a termelési-szervezési intézkedésekről, a gazdálkodásról, a takarékosság formáiról és módszereiről vagy a termelésiminőségi követelményekről szólnak.

A titkárok az itt elhangzottakat a gyakorlati pártmunkában hasznosítják.

A pártélet szervezeti keretei adottak: megfelelnek a Szervezeti Szabályzatban előírtaknak, mégsem uniformizáltak. Kossuth bányán megtöltik azt helyi tartalommal, kiegészítik sajátos munkamódszerekkel, amelyeket a Szervezeti Szabályzat természetesen nem részletezhet. Nem véletlen, hogy a pártonkívüliek érdeklődése is megnőtt a párt iránt Kossuth bányán. A tagfelvételi kérelmek száma is megerősíti ezt. Ez év első negyedében 12 új párttagot vettek fel és húsz felvételi kérelem van előkészítés alatt. (Az elmúlt év első negyedében 7 tagot és 11 tagjelöltet vettek fel.) Bizonyos mértékben megemelték a mércét a most jelentkezők előtt, mióta megszűnt a tagjelöltségi rendszer, de a követelmények reálisak. Semmiképpen sem arra irányul, hogy elzárja az utat a jelentkezők elől, inkább arra, hogy az ajánlók felelősségérzetét növelje.

Megtörtént egy tagfelvételi vita során, hogy az alapszervezet vezetősége javasolta a taggyűlésnek egy kérelmező felvételét. A javaslatot azzal indokolták, hogy az illető becsületes, szorgalmas, a munkája ellen soha sem merült fel kifogás. A taggyűlés nem értett egyet a javaslattal. Többen felszólaltak és kifejtették, hogy az ország lakosságának túlnyomó többsége becsületes és szorgalmas, szeret dolgozni. Ez még nem elegendő ahhoz, hogy valaki párttag legyen. Minden állampolgárnak erkölcsi és alkotmányos kötelessége, hogy becsületes legyen, munkáját a legjobb tudása és képessége szerint végezze és ezzel a tőle telhető legtöbbet adja a társadalomnak. Aki ennél többet tesz: tevékenykedik a közéletben, dolgozik a KISZ-ben, a szakszervezetben, kulturális vagy szakmai szervezetekben, az joggal kérheti a pártba való felvételét. És ha valóban többet tesz a közösségért, mint amennyi a kötelessége volna, akkor az legyen is benne a vezetőség javaslatában, amit a taggyűlés elé terjeszt. E bírálatok nyo-

mán kiderült, hogy az illető, aki felvételét kérte, tényleg szorgalmasan dolgozott a szakszervezetben, politikai iskolát vezetett, elismerést és jutalmat kapott a KISZ-ben kifejtett propaganda munkájáért. Mindez — helytelenül — nem szerepelt a pártvezetőség javaslatában. A taggyűlés kiegészítette a javaslatot és a jelentkezőt ezután felvette a pártba.

Vannak persze Kossuth bányán is — mint bármelyik másik pártbizottság területén —, bonyolult kérdések.

Ilyen volt az alábbi eset is.

„Meghajolsz a körletvezető előtt, szégyelld magad!" — mondták társai az egyik alapszervezeti titkárnak, mert az egy munkahely-telepítési, átszervezési dologban annak intézkedésével egyetértett. Egy olyan körletvezetőről van szó, aki 1956-ban nem viselkedett rendesen és ezért csalódtak benne. Azóta azonban igyekszik magatartásával, munkájával a legjobban irányítani a munkát. Mégis, a bányászokban él még az előítélet. Ha erről van szó, bólogatnak, hümmögnek, tudják maguk is, hogy nem szabad így megítélni az embereket, mégse tudják egyesek leküzdeni előítéletüket.

A pártbizottság jó kapcsolatait az üzemvezetőséggel úgy biztosítja, hogy az üzemvezető vagy a főmérnök rendszeresen — egy vagy kéthónapos időközökben — beszámol a VB-nek. Működik a pártbizottság mellett egy ipari-közgazdasági csoport, amely azt vizsgálja, hogyan lehetne még eredményesebbé tenni a termelő munkát és a gazdálkodást. Az agitációs csoport falitáblákon, röplapokon népszerűsíti a munkában élenjárókat, bírálja a hibákat, terjeszti a pártbizottság javaslatait a dolgozók között.

Ugyancsak ez a csoport segít a vezetőségeknek megszervezni a pártoktatást, összehangolni a szakszervezeti és a KISZ politikai oktatással. Koordinálja a szakmai tanfolyamokat és figyelemmel kiséri az állami iskolákon tanulókat. Igyekszik a minimálisra csökkenteni az oktatásban részvevők túlterhelését, illetőleg elkerülni, hogy ugyanazon személyt több iskolára vagy tanfolyamra osszanak be egy időben. A párttagság 72 százaléka tanul majd az új oktatási évadban. 598-an vesznek részt a pártoktatásban, közülük 120 pártonkívüli, rajtuk kívül 2439-en tanulnak majd szaktanfolyamokon és állami iskolákban. A szocialista brigád címért dolgozó munkacsapatok tagjainak 90 százaléka jelentkezett valamilyen szakmai vagy politikai oktatásra.

A pártbizottság nem tartja jónak a munkabeosztáshoz igazított szakszervezeti taggyűléseket. A trösztbizottság újjáválasztása előtt is minden műszakváltáskor — tehát négyszer — kellett elmondania az szb-titkárnak a beszámolót. Ezzel együtt természetesen mindig le kellett vezetni a vitát is, és szavaznia is ekkor kellett a szakszervezeti tagságnak az szb-tagokra és küldöttekre. Az ugyanahhoz az alapszervezethez tartozó szakszervezeti tagok ily módon négy csoportban, egymástól függetlenül mondhatták csak véleményt a vezetésről és a helyi politikáról. Így hát nem alakulhatott ki széles körű alkotó vita. Azt javasolta a pártbizottság, hogy a jövőben ne műszakonként legyenek a szakszervezeti taggyűlések, hanem egyszerre. Kossuth bányán is mint a

szénbányászati vállalatoknál szinte mindenütt — érdekes jelenség, hogy a szocialista brigádértekezletek jobbak a termelési tanácskozásoknál. A szocialista brigádokban általában 20—160 fő alkot egy-egy munkakollektívát. A bányász szocialista brigádoknak ez a nagy létszáma és a személyes munkakapcsolatok indokolttá tennék, hogy a termelési tanácskozásokat brigádonként tartsák meg és ne üzemi méretekben. Ezt azonban hivatalosan nem tehetik, mert a jelenleg érvényes SZOT- és kormányhatározat másképpen rendelkezik.

A brigádértekezletek jobban ismerik a helyi problémákat, hatékonyabban tudják megvitatni és eldönteni a termelési tanácskozások feladatkörébe utalt kérdéseket.

A Kossuth bányán dolgozó kommunisták értik a párt céljait, törekednek a hatékonyabb pármunka kialakítására; önmaguk képzésével és mások nevelésével törekszenek arra, a hogy termelést, a gazdálkodást és a politikai nevelőmunkát összhangban és párhuzamosan végezzék.

Dr. Gyevi Károly

A Tolna-mõzsi Új Élet Tsz grafikonja

Hogyan lehet többet, jobbat, olcsóbban termelni — ezek a gondolatok foglalkoztatják a munka hétköznapjain a Tolnamözsi Új Élet Tsz pártszervezetét. Néhány év munkájának áttekintése e kérdésekre sokatígérő választ ad.

* * *

A termelőszövetkezet 1959-ben alakult. Területe 4 ezer hold volt, s ezen 480 család, ugyanennyi taggal kezdte meg a közös gazdálkodást. A felkészülés és a vezetés fogyatékosságai miatt az Új Élet az első években a megye leggyengébb szövetkezetei közé tartozott. Induláskor a 24 tagú pártszervezetből 18 volt tsztag. A párttagok életkora meghaladta a 60 évet. A helyzet elemzése azt mutatta, hogy a pártszervezet erősítése mellett a gazdasági vezetés problémáit kell megjavítani.

A járási pártbizottság és a pártalapszervezet kezdeményezésére négy jó szakembert kapott a termelőszövetkezet, s közülük 3 kommunista volt. Elengedhetetlenné vált a tagság bevonása a szövetkezet gondjaiba. Ezért véleményeket kértek a tsz-parasztságtól is a gazdálkodás megjavítására. A tagság legjobbjai sok hasznos és célszerű javaslatot adtak, amelyeket a párt- és gazdasági vezetés örömmel fogadott.

A beszélgetések egyik eredményeként ezek a tsz-tagok közelebb kerültek a párthoz. Mikor megkérdezték tőlük: a javaslatok gyorsabb megvalósítása érdekében belépnének-e a pártba, nem húzódoztak a többletmunkától, a bizalmat megtiszteltetésnek vették. Ennek következtében a pártszervezet számszerűleg is, munkaképesség szempontjából is megerősödött.

A jelenleg 47 tagú pártszervezetnek átlagéletkora 42 év, s közülük már 15 a harminc év alatti párttagok száma. Javult a párt-

tagok politikai és szakmai felkészültsége is. Hárman esti egyetemet, négyen 3—6 hónapos pártiskolát végeztek, s a párttagság többsége részt vesz a pártoktatásban. A pártszervezetben nyolc mezőgazdasági szakember dolgozik, sokan végeztek középiskolát.

* * *

A szervezeti megerősödés után következő lépés volt a gazdasági munka megjavítása. Célul tűzték ki, hogy a gazdasági problémákat társadalmi, politikai nézőpontból vizsgálják, s azok megoldását a pártmunka módszereivel segítsék elő. Ki kellett tehát alakítani a politikai és gazdasági munka egységét, de úgy, hogy a feladatok végrehajtásánál a módszerek közötti határvonal ne mosódjon el.

A kollektív szellem megteremtésében óriási szerepe volt a pártszervezetnek, amit a termelőszövetkezet elnöke úgy fogalmaz: „egyes időszakokban nagyobb jelentőségű volt a taggyűlések hatása mint a közgyűlésé . . .” A taggyűlés a legjobb párttagokat javasolta a vezetésbe, s mivel ők minden területen példát mutattak, a közgyűlés a javaslatokat elfogadta. Öt kommunista került így a termelőszövetkezet igazgatóságába, sőt a brigádok élére is párttagokat választott a közgyűlés.

Ezután sor került a termelésre vonatkozó határozatok végrehajtásának ellenőrzésére, segítésére. (Ilyen fontosabb határozatok voltak: a megfelelő anyagi ösztönző rendszer kialakítása, a helyes gazdasági szerkezet létrehozása, a kenyérgabona-termelés megoldása, a célszerű munkaszervezet kialakítása stb.) A gazdaságszervező tevékenység a pártszervezettől azt kívánta, hogy a pártmunkának olyan módszerét alakítsák ki, amely a politikai és gazdasági élet problémáinak megoldását egyaránt segíti. A módszerek közé tartozik: közreműködés a tsz terveinek elkészítésénél, a dolgozók véleményének kikérése, a tervteljesítés feltételeinek személyi segítése, a távlati lehetőségek elemzése stb. Sokat tett a pártszervezet az új termelési eljárások bevezetése érdekében — itt elsősorban a tsz-tagok felvilágosítása, az új eljárások hasznának bebizonyítása volt a munka fő területe.

A tervek elkészítése előtt kikérték és kikérik ma is a dolgozók véleményét, s az elfogadott tervekről is részletesen tájékoztatást adtak. A tájékoztatásból nemcsak arról értesülnek a termelőszövetkezeti tagok, hogy mit kaphatnak az év végén, hanem azt is megismerik, mit kell tenni a terv célkitűzései érdekében. A felvilágosító munkában tehát központi helyet foglalt el a tervek és elképzelések megvalósítására való mozgósítás. A párt és a gazdaságvezetés munkája eredményeként javultak az eredmények, a dolgozók politikai öntudatával párhuzamosan erősödött a közös tulajdon becsülete. Ma elmondhatjuk, hogy az Új Élet termelőszövetkezetben valóban a munka alapján ítélik meg az embereket.

* * *

Gazdasági és politikai megerősödés után — az 1962-es évhez viszonyítva — a termelőszövetkezet közös vagyona közel megkétszereződött. A tiszta vagyon 1966-ban meghaladta a 22 millió forintot. Amíg 1962-ben a termelőszövetkezet biztonsági tartalékkal nem rendelkezett, 1966-ban már 866 ezer forint biztonsá-

gi tartalékuk volt. Az egy hold szántóegységre jutó gazdasági eredmény megyei viszonylatban is a legjobbak között van: 4858 forint.

Az egy dolgozó tagra jutó jövedelem szintén közel kétszeresére emelkedett, s 1966-ban elérte a 24 ezer forintot. A jó gazdálkodás bizonyítéka továbbá, hogy kétszer nyerték el a Minisztertanács vándorzászlaját és oklevelét, s 1963 óta saját kategóriájukban mindig megyei elsők voltak. Miniszteri elismerő oklevelet kapott a tsz 10 tagja, s kiváló termelőszövetkezeti tag kitüntetéssel rendelkezik 12 dolgozójuk. Kormánykitüntetéssel jutalmazott államunk 3 olyan tsz-tagot, aki a politikai és gazdasági munkában egyaránt élen jár.

* * *

A pártszervezet munkaterv alapján dolgozik, igen nagy figyelmet fordítanak a vezetőségi ülések és taggyűlések napirendjének előkészítésére. A vezetőségi tagok és a párttagok előre megismerkednek a vitatott terület problémáival, eredményeivel, ezek után alaposabbak lettek a döntések is.

Eredményes az együttműködés a pártvezetőség és a gazdasági vezetés között. Egymás ülésein részt vesznek, a pártvezetőségi ülés vagy taggyűlés határozatait a kommunista gazdaságvezetők következetesen végrehajtják. A főbb gazdasági kérdéseket pártvezetőség előtt és taggyűlésen is megvitatják. A kommunisták pedig minden közgyűlés előtt tanácskoznak, állást foglalnak, s a maguk számára szükség szerint határozatot hoznak a közgyűlés napirendjével kapcsolatban. A párttitkár és a tsz elnöke a szövetkezet életét érintő kérdésekben a döntések előtt ugyancsak rendszeresen tanácskoznak.

A pártvezetőség, esetenként a taggyűlés időszakos jellegű pártmegbízatásokkal is ellátja a párttagokat. A pártmegbízatások számonkérése vezetőségi, illetve taggyűlésen történik, a pártmegbízatásokat az elvtársak komolyan veszik. A pártnapokon és taggyűléseken ideológiai kérdéseket is vitatnak, s a kommunisták nagy gondot fordítanak a pártonkívüliek felvilágosítására is. Felhasználják erre az oktatási formákat, a brigád- és munkacsapat értekezleteket, valamint a közgyűlést is.

Jó a kapcsolat az Új Élet tsz-ben működő KISZ-szervezettel, a községi Hazafias Népfront Bizottságával és a Nőtanács asszonyaival. A jövőben szükség lesz a szövetkezeti nőbizottság létrehozására, mert a tagság többsége nő, s a termelőmunka jelentős posztjain szintén nők dolgoznak. A nők megállják helyüket a vezetésben is: az igazgatóságnak csaknem felét adják, s a tagság soraiban 6 női csapatvezető tevékenykedik. Közöttük kell majd a jövőben erősíteni a párt tagfelvételi munkáját.

* * *

A Tolna-mözsi Új Élet Termelőszövetkezet grafikonja politikai és gazdasági értelemben felfelé ível. A pártszervezet jelenleg a IX. pártkongresszus határozatainak végrehajtásán tevékenykedik. A gazdasági vezetéssel karöltve azért dolgoznak, hogy mindazok a célok, amelyeket a kongresszus népünk elé állított, a munka eredményeinek fokozásával a községben is mielőbb megvalósuljanak.

Eigner György,
a járási PB munkatársa.
Bucsi Elek,
a megyei PB munkatársa

A párttitkár vizsgája

Panaszkodik. Jobban kimeríthette ez a technikumi vizsga az első évfolyamon, mintha egész nap dolgozott volna. Ilyenkor motorral járt át Kisvárdáról Szalkára.

— Nem könnyű olyan embernek, aki huszonöt évvel ezelőtt került ki az iskolából — fújja ki magát és lecsatolja a bukósisakot. — Először azt kell megtanulnom, hogyan is tanuljak.

Mi késztette, ösztönözte Szendrei Mihályt, az országosan is jó hírnévnek örvendő Rákóczi Tsz párttitkárát a tanulásra?

— Tudja, amikor párttitkár lettem, azt mondták egyesek: no egy ingyenélővel több. Bántott ez, hiszen régebben magam is kétkezi munkás voltam. De akkor eszembe jutott, hogy annak idején én is hasonlóan gondolkodtam. Persze ez régen volt, s már egészen másképpen gondolkoznak az emberek nálunk.

Éveknek, s Szendrei Mihály sok fáradozásának kellett eltelnie, míg megváltozott a szemléletük ezeknek az embereknek, s kezdtek rádöbbenni, nem is olyan könnyű a párttitkár munkája.

Apja cselédember volt, minden évben más gazdát szolgált. A hét gyerek, hét határban jött a világra. Ő Balkányban született, de ment a család Nyírmadára. Itt járt iskolába, itt bojtárkodott apja mellett.

— Ritkán láttuk az ágyat, az otthont. Az árokpart, a tarló volt a fekhelyünk. Ha pénzért béreltünk legelőt, nem tudtuk a családot eltartani, ha nem jutott rá, bejártuk a Nyírséget, Szatmárt, az összes utakat... Csak így tudtunk boldogulni.

Szalmatetős viskóból került el, amit a jó öreg juhász cseréppel fedett be néhány éve. Csak a falak a régiek már.

Legelőt keresve jutott el Kisvárdára. Téli jó torzsák, gyepek, kaszálók csábították őket.

— Sokszor aludtam a mezőn, nemegyszer betemetett a hó. Mikor már éreztem, hogy sok, leráztam magamról, és aludtam tovább — emlékezik. — Amikor már nagyon foga volt az időnek, istállóba mentünk.

Itt ismerkedett meg az öreg Csurka István juhász lányával, Margitkával. Ebédet hordott az apjának a legelőre. Házasság lett a vége.

— Apámtól huszonöt birkát kaptam. Ez volt mindenünk. Mikor leszámolta, ezt mondta: nagyon megdolgoztál érte, megérdemled. De ha maradnál, még jobb lenne,

Így indultunk az életnek. A gyerekek meg jöttek egymás után. Négy fiam van. 1949-ben nősültem. 1956-ig annyira futotta erőmből, hogy egy nádfedeles házat vettem.

*

Ritkán érintkezett emberekkel. Nem politizált, de olvasni nagyon szeretett. A határba vitte magával a könyveket. 1956-ban tagja lett a tsz-nek. Leromlott birkaállományt kapott kézhez, kettőszázhatvan darabot. Kiköltözött a Kriston-féle tanyára. Jött az ellenforradalom, és eladták a birkákat. Ő maradt a tanyán. Tehenész lett az állami gazdaságban.

— És amikor ez a terület ismét a tsz birtokába került, újra juhász lettem a közösben. Úgy adta össze a tagság a pénzt az állatokra.

S aztán elkövetkezett, hogy Debrecenbe, az egyéves mezőgazdasági pártiskolára került.

— Nehéz volt, nagyon. A feleségem a tanyán, körülötte négy gyerek, és az állatok, mindig erre gondoltam. Elhívtam az apámat, hogy legyen addig az állatok mellett. És a huszonöt év, amióta ceruza sem volt a kezemben... Azon törtem a fejem, hogyan kellene megszökni.

*

Úgy érezte, neki van a legtöbb pótolnivalója. Szinte éjjel-nappal tanult. Hajnalban már fenn volt, hiszen megszokta. Kiment, hogy ne zavarja a többieket. És megfeszített akarással elérte, hogy az egyik legjobb tanuló lett.

— Itt nőtt a szívemhez igazán a marxizmus—leninizmus igazsága, s ekkor döbbentem rá, mennyire ott van nekem a helyem a pártban. Ekkor éreztem igazán, mennyi minden kötelessége van egy kommunistának az emberek érdekében.

Amikor elment, hat tagja volt a Rákóczi Tsz pártszervezetének. Azóta huszonkettő. Többségük fizikai dolgozó. S olyan emberek, akik sokat dolgoztak azért, hogy országos hírnévre tegyen szert ez a közösség.

— Nem látványos ez a munka, talán ki sem lehet mutatni. Én csak azon mérem, hogy most, ha egy héten csak egyszer tudom felkeresni valamelyik csapatot, már szóvá teszik az emberek. „Hol voltál, mit csináltál?" És már nem mondják, hogy ingyenélő! Nagy szó ez! Én tudom!

De a juhászok nem maradnak ki soha.

— Jólesik közöttük lenni. Hiába, innen indultam... Há nem jönnek értekezletre, betudom annak, hogy a jószággal vannak. És becsületesen ellátják a munkájukat. És ez a fontos.

Szendrei Mihály hívta életre a tsz-ben a 36 tagú KISZ-szervezetet is... Rajonganak érte a fiatalok, ha valamit kér, szívesen segítenek is.

Egy ember, aki megtanult az emberekkel bánni. Egy juhászból lett párttitkár, aki igazi elismerést vívott ki a pártmunkának.

Úgy hiszem, ez a legnagyobb sikere.

Farkas Kálmán

Hasznos ötlet

Heves megyében szép számmal akadnak olyan pártszervezetek, melyeknek tagjai különböző foglalkozású kommunisták. Ezekben a falusi pártszervezetekben gyakran tárgyalnak termelőszövetkezeti kérdéseket, hiszen a község gondja és öröme közös. Munkájuk azonban egyénenként nem kötődik szorosan a termelés politikai és gazdasági oldalához. Ilyen helyzetben vannak a mezőtárkányiak is, akik a járási titkári értekezleten elmondták: miként lehet eredményesebbé tenni ezeknek a vegyes pártszervezeteknek működését.

Végvári Bertalan, a falu egyik kommunista vezetője elmondta, hogy a boltostól a pedagógusig, a molnártól a tanácsi alkalmazottig más-más foglalkozású és érdeklődésű emberek tartoznak a pártszervezethez. Eddig nem nagyon tudtak hozzászólni a község termelőszövetkezetének életéhez, mert nem tudtak kiigazodni a legújabb agrotechnikai eljárásokban, szervezési kérdésekben, politikai problémákban.

A községben hasznos ötlet született: ezután a közös gazdaság jóformán minden összejövetelére — kezdve a munkacsapat megbeszélésétől a közgyűlésig — meghívtak néhány községi párttagot azok közül is, akik nem tagjai a termelőszövetkezetnek. Így az érdeklődők közvetlenül ismerkedhettek meg a gazdálkodás, a szervezés problémáival, és érdemben tudnak azóta hozzászólni a mezőgazdasághoz vagy a helyi szövetkezet életéhez.

Mezőtárkányban néhány hónap múlt el csupán az ötlet megszületése és alkalmazása óta. Azt azonban máris megállapították, hogy bevált a község gondolkodását gazdagító módszer.

A járási titkári értekezletről a többi kommunista vezetők is hazavitték a frissen hallott tapasztalatot. Beválik az másutt is.

(K. E.)

Tömegkapcsolat

A Nógrád megyei pártvb még az év elején megvizsgálta a pártbizottsági tagok részvételét a helyi politika kialakításában, a határozatok meghozatalában és végrehajtásában. Ez az áttekintés azt mutatta, hogy még nagy lehetőségek vannak a testületi munka színvonalának emelésére.

Ennek alapján a vb — a többi között — olyan javaslattal fordult a pártbizottsághoz, hogy a PB-tagok a saját munkahelyükön, alapszervezetükben végzett munka mellett rendszeresen tegyenek látogatást más üzemekben, termelőszövetkezetekben és intézményeknél.

A pártbizottság határozata alapján mintegy 30 elvtárs előre kidolgozott terv alapján felkereste a megye különböző gazdasági intézményeit. Találkoztak és tanácskoztak a vezetőkkel, dolgozókkal, ismertették a megyei pártbizottság munkáját, fontosabb határozatait és terveit. Megvitattak számos bel- és külpolitikai kérdést, jobban megismerték a dolgozók véleményét, problémáit.

A bizottsági tagok máris sok tapasztalatot hasznosítanak munkájukban. Az intézkedésre váró problémákat pedig eljuttatják az illetékes szervekhez, s figyelemmel kísérik azok megvalósítását.

(B. Gy.)

Fontosabb cikkek jegyzéke

1967. július 11-től augusztus 10-ig

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Sólyom József: Megfontoltan, kommunista felelősségtudattal (VII. 29. A Nehézipari Minisztérium pártbizottságának az új mechanizmus bevezetéséért végzett munkáját ismertető cikk); Berecz László: Harcban az újért, a korszerűért (VIII. 1. A tamási járásban végzett pártmunka tapasztalatait ismertető cikk); Ribánszki Róbert: A KISZ tagjaival szemben is magasabbak lettek a követelmények (VIII. 3.); Nagy Tibor: Biztosítsuk a személyi feltételeket is (VIII. 5.); Vadász Ferenc: Egység és egyéni vélemény (VIII. 9.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — A dicsőséges évforduló előtt (7. Cikkek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója megünneplésének előkészületeiről.)

IFJU KOMMUNISTA — A KISZ VII. kongresszusáról közölt beszámoló, Kádár János elvtárs felszólalása, a Központi Revíziós Bizottság jelentése, a kongresszus határozata, az 1967—68-as évekre szóló akcióprogram, adatok és tények a KISZ tevékenységéről (7.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Virizlay Gyula: Meggyőzés és felvilágosítás a szakszervezeti munkában (VII. 11.); Az országgyűlés ülésszakáról közölt tudósítások (VII. 13—15.); Fock Jenő elvtárs előadói beszéde (VII. 13.) és vitazáró beszéde (VII. 15.) az országgyűlésen; dr. Nagy Lászlónak, a Munkaügyi Minisztérium főosztályvezetőjének és dr. Hatangozó Edének, a SZOT osztályvezetőhelyettesének nyilatkozata a Munka Törvénykönyve nyilvános vitájának tapasztalatairól (VII. 27.); Kádár János elvtárs beszéde a Ganz-MÁVAG-ban tett látogatásakor (VII. 30. Népszava VII. 30. Magyar Nemzet VII. 30.); dr. Soós Gábor miniszterhelyettes elvtárs nyilatkozata az új mezőgazdasági és élelmezésügyi szakigazgatás feladatairól (VIII. 8.); Interjú Szabópál Antal elvtárssal, a Tolna megyei Tanács elnökével a tanácsi kádermunkáról (VIII. 10.).

NÉPSZAVA — Somoskői Gábor: Milyen legyen az üzemi szakszervezeti munka? (VII. 16.).

MAGYAR NEMZET — Dr. Szilbereky Jenő igazságügyminiszterhelyettes nyilatkozata a Polgári Törvénykönyv módosításáról az új mechanizmusban (VII. 23.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Nyers Rezső elvtárs felszólalása az országgyűlésen (VII. 14.); Oroszi István: A vállalatokon a sor (VII. 18.); dr. Gadó Ottó: Egyesülés és tröszt az új mechanizmusban (VII. 19.); dr. Csikós-Nagy Béla nyilatkozata a mezőgazdasági termékek felvásárlási árának emeléséről (VII. 23.); Földes István: Uj utakon a tervgazdálkodás (VII. 30. Az első hároméves terv kezdetének 20. évfordulója alkalmából írott cikk); Gazdasági jelzőtábla 1967. első félévéről (VIII. 2.); dr. Grózli József: Az építőipar nagy tartaléka: a korszerű termelésszervezés (VIII. 9.); Pulai Miklós: Forgóalap-rendezés az állami vállalatoknál (VIII. 9.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — A Szovjetunió ma (7. A 3. számban megkezdett tény- és adatösszeállítás folytatólagos közlése); Emil Hrisztov: Bulgária új gazdaságirányítási rendszerének főbb vonásai (7.); Bohumir Simon: A Csehszlovák Kommunista Párt gazdaságpolitikája az iparban (7.).

FIGYELŐ — Dr. Hoch Róbert: Távlati árterv és népgazdasági tervezés (VII. 12.); Á. Zsolkevics: A szovjet gazdasági reform tapasztalataiból (VII. 19.); dr. Garam József: Észak-Amerika közgazdász szemmel (VII. 26., VIII. 2., 9.); A. R.: Sokrétű magyar—szovjet együttműködés (VII. 26.); Sulyok Béla: A szocialista

országok közötti pénzügyi elszámolás (VIII. 2.); dr. Wilcsek Jenő: Vállalat és gyáregység (VIII. 9.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Wilcsek Jenő: A gazdasági verseny helye és szerepe az új gazdasági mechanizmusban (7—8.); Zala Júlia: A gazdasági előrejelzések szerepe és jelentősége (7—8.); Csizmadia Ernő: A vállalati önállóság szervezeti alapjai a termelőszövetkezetekben (7—8.); Vági Ferenc: Tagsűrűség és gazdálkodás a termelőszövetkezetekben (7—8.); Wiesel Iván: Kuba gazdaságának fejlődése a forradalom győzelme után (7—8.); Gulyás József: A Közös Piac agrárpolitikájának néhány időszerű kérdése (7—8.); Pogány György: A foglalkoztatottság szerkezeti változása az 1919—1966. években (7—8.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Franco Bertone: Az arab országok gazdasági ütőkártyái (8.).

MAGYAR MEZŐGAZDASÁG — Az új mezőgazdasági termelői árak (VIII. 9. A mellékletben).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Dr. Zsarnóczai Sándor: Száz éves A tőke (VII. 25.); Vértes Imre: A második taktikai fordulat (VIII. 6. Az SZKP 1917. augusztus 6-tól 16-ig tartó VI. kongresszusának jelentőségével foglalkozó cikk).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Anatolij Jefimov: A gazdaság tervszerű fejlődése — a szocializmus nagy vívmánya (7.); Luis Corvalan. A forradalmi antiimperialista erők szövetsége Latin-Amerikában (7.); Ramiro Otero: A latin-amerikai munkás- és szakszervezeti mozgalom néhány problémája (7.); Alvaro Delgado: A mai latin-amerikai reformizmus (7.); E. Lian: A forradalmi folyamat és a reformok (7.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Göncöl György: Marx és a kapitalizmus fejlődési tendenciái (7—8. „A tőke" megjelenésének századik évfordulójára írott cikk).

NEMZETKÖZI SZEMLE — V. Iszkraeljan: A nemzetközi kapcsolatokra vonatkozó lenini tudomány és a külpolitikai realitás (8.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — A stockholmi Vietnam-konferencia felhívása és dr. Sík Endre elvtárs nyilatkozata a konferencia munkájáról (VII. 11.); A szocialista országok testvérpártjai és kormányai vezetőinek a közel-keleti helyzettel foglalkozó budapesti tanácskozásáról kiadott tájékoztató közlemény (VII. 13.); Péter János elvtárs felszólalása az országgyűlésen (VII. 15.); Az országgyűlés határozatai az európai biztonságról és a közel-keleti helyzetről (VII. 16.); Vajda Péter: Aktív külpolitika szilard elvi alapon (VII. 19. Külpolitikánk alapelveivel foglalkozó cikk); A genfi egyezmények megkötésének 13. évfordulója alkalmából a Csepeli Sportcsarnokban rendezett nagygyűlésről közölt beszámoló (VII. 20.); Az ENSZ közgyűléséről és a közel-keleti helyzetről szóló szovjet kormánynyilatkozat (VII. 23.); Az „Erőnk forrása az egység" c. Pravda-cikk ismertetése (VII. 25.); Az ENSZ-közgyűlés, a Közel-Kelet és mi (VII. 26.); dr. Sík Endre elvtárs nyilatkozata a stockholmi Vietnam-konferenciáról (VII. 27.); Vajda Péter: A görög tábornokok száz napja (VII. 29.); Pajetta elvtárs nyilatkozata Kairóban a közel-keleti problémákról (VIII. 3.); Patkó Imre: Az amerikai külpolitika elvei és a Közép-Kelet (VIII. 10.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Jan Pražsky: Az imperialisták mesterkedései a Közel-Keleten (7.); Ib Nørlund: Karlovy Vary után (7.); I. Sumar: Az amerikai imperializmus délkelet-ázsiai politikája (7.); D. Poszpelov: Folytatódik az amerikai agresszió eszkalációja Vietnamban (7.); John Gibbons: Nemzetközi szolidaritás a görög néppel (7.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Puja Frigyes: Az izraeli agresszió kérdéséhez (8.); R. Palme Dutt: Merre tart a Közép-Kelet? (8.); Interjú Meir Vilner elvtárssal, az Izraeli Kommunista Párt titkárával az arab—izraeli konfliktusról (8.); Massimo Robersi: Miért van Szíria Izrael célpontjában? (8.); Betty Gannett: A CIA — a hidegháború eszköze (8.).

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPART KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

XII. ÉVFOLYAM 10. SZ. OKTÓBER

TARTALOM

A szocializmus útján, a Szovjetunió oldalán — — — — 3
Balló István: A marxizmus—leninizmus propagandájának megnövekedett szerepe — — — — — — — — — 9
Dr. Bencédy József: Az új tanév politikai feladatairól — 20
Velencei Károly: Görögország a fasiszta diktatúra igájában — — — — — — — — — — — — — 25

TÁJÉKOZTATÓ A VEZETŐ PÁRTSZERVEK MUNKÁJÁRÓL

A Politikai Bizottság határozata a párt kádermunkájáról és az állami személyzeti munka pártellenőrzésének helyzetéről, a káder- és személyzeti munka továbbfejlesztéséről — — — — — — — — — — — — — 29
Kádermunka a pártbizottságok napirendjén *(L. V.)* — — 36

A GAZDASÁGI MECHANIZMUS REFORMJA

Dr. Timár Mátyás: Megfelelő ütemben halad az előkészítés 41
Dr. László Andor: A vállalatok és a bankok új kapcsolata 49
Dr. Rédei Jenő: A termelőüzemek és a külkereskedelem 53

A NAGY OKTÓBER 50. ÉVFORDULÓJÁRA

Vass Henrik: A szocializmus és a nemzeti felszabadulás évszázadában — — — — — — — — — — — 57
A Szovjetunió ma — — — — — — — — — — — 63
Ujváry Tibor: Új utakon a traktorgyári jubileumi verseny 66
Tudósítóink jelentik — — — — — — — — — — — 71

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Dr. Kahulits László: A munkához való jog és a munkakötelezettség a szocializmusban — — — — — — — — 74
Sz. M.: Hatékony gazdasági propagandát a reform bevezetéséért — — — — — — — — — — — — 82

SZABOLCS-SZATMÁR A KONGRESSZUSI HATÁROZAT VÉGREHAJTÁSÁÉRT

Orosz Ferenc: Eredményeink és feladataink — — — — 85
Jakab Miklós: Az alapszervezetek irányítása és önállóságuk a kisvárdai járásban — — — — — — — — — 91
Bánóczi Gyula: KISZ-élet a falusi ifjúság körében — — 97
Bojtor Miklós: Mit várunk a gazdasági reformtól — — 102
Szviridov Ivánné: A gyenge termelőszövetkezetek gondjai 105
Bajdik András: A közösségi élet megteremtése — — — 111

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Baranyai István—Láng György: Az 1966. évi ár- és bérintézkedések hatása — — — — — — — — — 112

OLVASÓINK ÍRJÁK

Nagy Imre: Szemináriumot — előadás helyett — — — 116
Sárközi János: Kádermunkánk eredményei és gondjai — 117
B. Gy.: A tagkönyvcsere politikai munka — — — — 119

KAPCSOLATOK — MEGJEGYZÉSEK

J. L.: A béka-mutató — — — — — — — — — — 120

EZT OLVASTUK

Pogány Róbert: A propagandista munkája *(Sz. K.)* — — 121
S. Gy.: Két könyv a népfrontmozgalomról — — — — 123
Fontosabb cikkek jegyzéke — — — — — — — — — 126

Címoldalon: Félmillió látogatója volt (Foto — MTI)

PARTÉLET
a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Szerkesztő Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest, V., Széchenyi rakpart 19. — Telefon: 111—400, 311—321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó
Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal, Budapest, VI., Révai u. 16. Telefon: 116—660
Előfizetési díj egész évre 30,— Ft, fél évre 15,— Ft
Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Kiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (csekkszámlaszám 01 915 003), a Posta Központi Hírlapirodánál (Budapest, V., József nádor tér 1.) és bármely postahivatalnál
Csekkszámlaszám: egyéni 61 050, közületi 61 066, vagy átutalás az MNB 8. sz. folyószámlára
Terjeszti a Magyar Posta

67.03836/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest. Fel. vez.: Bolgár Imre

A szocializmus útján, a Szovjetunió oldalán

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója jubileumi ünnepségeinek küszöbén 1967. szeptember 7-én hazánkban aláírták a Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége közötti barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződést.

A szerződés aláírása után a Rózsa Ferenc Művelődési Házban megtartott barátsági nagygyűlésen beszédet mondott az aláíró országok pártjai nevében Kádár János elvtárs és L. I. Brezsnyev elvtárs. Beszédeikből idézzük az alábbiakat.

*

... Ez a mostani alkalom — mondta a többi között *Kádár János* elvtárs —, amikor ismét magas szovjet vendégeket üdvözölhetünk körünkben, hazánk fővárosában, kiemelkedő jelentőségű, valóban mérföldkő kapcsolataink történetében. A mai napon, törvényes meghatalmazással, újabb húsz esztendőre szóló magyar—szovjet barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződést írtunk alá. Ezzel a szerződéssel ismét szentesítettük és megerősítettük népeink élő, évről évre erősödő, megbonthatatlan, örök barátságát.

A nemzetközi jogi érvénnyel bíró szerződésünk két állam jövendő kapcsolatait szabályozza, de olyan két államét, a Szovjetunióét és a Magyar Népköztársaságét, amelyek a szocializmust, a kommunizmust építik. Barátságunk és együttműködésünk az érdekek azonosságán, az eszmék és célok közösségén alapszik, két szocialista állam proletár internacionalista egységét, testvériségét fejezi ki. Ennek a barátságnak nemcsak jelene, hanem hősök vérével megszentelt múltja, és ezért biztos jövője is van.

Lenin tanításai, a szovjetforradalom 50 évvel ezelőtti győzelme nyomán alakult meg 1918-ban a magyar munkásosztály kommu-

nista pártja és vívta ki népünk 1919-ben a Magyar Tanácsköztársaságot. A polgárháború időszakában tízezrével léptek az öntudatos magyarok az alakuló szovjet Vörös Hadsereg soraiba és harcoltak a szovjethatalomért, saját népük szabadságáért hazájuktól sok ezer kilométerre. A második világháború menetében pedig a szovjet hadsereg katonái verték le a magyar nép kezéről a Hitlerfasiszták, a rabság bilincseit, és felszabadítva hazánkat, megnyitották népünk előtt az önálló nemzeti fejlődés és társadalmi haladás útját.

Népünk élt a történelmi alkalommal; a hatalom birtokában a magyar munkás kezébe vette a gyárat, a magyar paraszt birtokába vette a földet, az értelmiség a nép szolgálatába állította tudását. A proletárdiktatúra győzelme, a népi Magyarország megszületése után jöttek létre azok a feltételek, amelyek a Szovjetunió és Magyarország között a testvéri együttműködést megvalósító, csak szocialista országok között lehetséges, új típusú kapcsolatok megteremtését lehetővé tették.

Az azóta eltelt időszak távlatából nézve, teljes bizonyossággal állapíthatjuk meg, hogy 1948. február 18-a, az első barátsági szerződésünk aláírásának napja, nemzeti történelmünk jelentős dátumai közé tartozik. A Szovjetunió akkor, ezzel a szerződéssel az elvesztett háború után, a romok helyén született új, független, szabad, demokratikus Magyarországot elsőként elismerve, az egyenlő szuverén nemzetek sorába emelte. A Szovjetunió volt az első nagyhatalom, amely hazánkat — a magyar történelemben először — egyenlő félnek tekintette, s kész volt az egyenjogúság alapján tartós szövetséget kötni vele.

Az 1948 februárjában aláírt barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződés nem maradt papír. A Magyar Népköztársaság népe igyekezett híven eleget tenni a szerződésben vállalt minden kötelezettségének. A Szovjetunió sokoldalúan segítette és segíti ma is hazánk fejlődését, népünk munkáját. Nincs a gazdasági építésnek, a tudományos kutatásnak, a közoktatásnak, a kultúrának, a közegészségügynek, s általában a társadalom életének olyan jelentős területe, ahol a mi magyar eredményeinkben ne lenne jelen valamilyen formában a szovjet tapasztalat és tudás, a konkrét segítség, amelyet mindenkor készséggel adtak. Áruforgalmunk 1947-től csaknem negyvenszeresére növekedett. Magyarország, amely közismerten nyersanyagszegény ország, létfontosságú segítséget kap a Szovjetuniótól egyebek között azáltal, hogy a kohókoksz, a réz, a gyapot importjának, több mint felét, a kén-, az ólomimport 70—80 százalékát, a vasérc, nyersvas, a nikkel, a faanyagok behozatalának csaknem egészét a Szovjetunió biztosítja. Nyersvastermelésünk kétötödét, acéltermelésünk egyötödét adó üzemeink szovjet közreműködéssel épültek, mezőgazdaságunk legjobb gépei, legjobban termő búzafajtáink szovjet eredetűek. Azzal

a szovjet tudománnyal létesült és bővült együttműködésünk, amely a döntő területeken a világ élvonalában halad, és éppen most, egy nagyszerű kiállítás keretében demonstrálja itt, Budapesten, 50 esztendő világraszóló eredményeit.

Mindezeken túlmenően, a Szovjetunió, amely több mint 22 évvel ezelőtt felszabadította népünket, kérésünkre, szerződésünk alapján, önzetlen és áldozatkész, igaz barátként, internacionalista segítséget nyújtott népünknek 1956-ban, amikor belső és külső ellenségei szorongatták a Magyar Népköztársaságot. Ma is hathatósan segít országunk szuverenitásának, nemzetünk függetlenségének, népünk békéjének védelmében. A magyar nép el nem múló hálával és tisztelettel gondol a szovjet hősökre, akik két ízben is vérüket hullatták szabadságáért, és köszönetet mond minden szovjet embernek, akik minden módon és minden téren segítették, és ma is segítik harcában, a szocialista társadalom felépítésére irányuló nagy munkájában ...

... Az eszmét, amely ma átformálja a világot és bennünket is vezérel, fél évszázaddal ezelőtt az orosz munkásosztály, az egykori cári birodalom népei vitték győzelemre először az emberiség történetében. Erről a nagy évfordulóról hazánkban is méltóképpen emlékezünk meg. A magyar munkásosztály, a magyar nép, amelynek élete, harca az elmúlt öt évtizedben összeforrt a szovjet forradalom sorsával, ezt az évfordulót saját ünnepének tekinti. Őszintén örülünk, hogy újabb barátsági szerződésünk megkötése e nagy nemzeti évforduló jubileumi évében történt!

*

A nagy tapssal fogadott beszéd után *L. I. Brezsnyev* elvtárs lépett a mikrofonok elé, s a többi között elemezte a két nép, a két párt barátságát.

— Az új szerződés az 1948-ban, vagyis majdnem két évtizeddel ezelőtt aláírt első szovjet—magyar barátsági szerződés helyébe lép. Ez a két évtized nagyon fontos helyet foglal el mind a szocialista rendszer történetében, mind az egész világ fejlődésében. Ezen időszak alatt gyökeres változások mentek végbe a szocialista építés útjára lépett népek sorsában. E népek megfeszített, hősies munkája biztosította a szocialista rendszer diadalát.

A szocializmus országai között testvéri kapcsolatok jöttek létre és szilárdultak meg, sokoldalú politikai és gazdasági együttműködés fejlődött ki. Államaink hatalmának megnövekedése, összetartásuk hozzájárult ahhoz, hogy fokozódott a szocializmus befolyása a világ küzdőterén, megszilárdultak a demokrácia, a nemzeti felszabadulás és a társadalmi haladás erői.

Ezek alatt az évek alatt a népi Magyarország dolgozói is kimagasló győzelmeket arattak a szocializmus építésében a városokban

és falvakban egyaránt. A magyar dolgozók befejezték a szocializmus alapjainak lerakását, és most sikerrel oldják meg a szocialista társadalom teljes felépítésének feladatát.

Mi most gyakran látjuk vendégül egymást, és minden alkalommal, amikor Magyarországon járunk, érezzük annak az alkotó lendületnek a légkörét, amely áthatja népköztársaságuk életét. Látjuk, milyen nyugodt magabiztossággal, milyen meggyőződéssel harcol a magyar nép a szocialista eszmék valóra váltásáért. Tudjuk, milyen bizalmat érez a nép pártja — a Magyar Szocialista Munkáspárt, s annak harcos vezérkara — a Központi Bizottság iránt, amelynek élén az igaz hazafi, a következetes internacionalista, a kommunista világmozgalom kiváló harcosa — Kádár János elvtárs áll.

Az önök pártjának tekintélye nemcsak Magyarországon nagy. A Magyar Szocialista Munkáspárt, a marxizmus—leninizmus iránti tántoríthatatlan hűségével az egész világ kommunistáinak rendkívüli megbecsülését vívta ki. Pártjuk hozzájárulását a forradalom közös ügyéhez, a kommunista mozgalom egységének szilárdításáért és befolyásának növeléséért folyó harchoz nagyra értékeli a Szovjetunió Kommunista Pártja, az egész szovjet nép.

Egyre növekszik a Magyar Népköztársaság szerepe a világpolitikában, országuk a magyar nép és az egész szocialista baráti közösség érdekeinek megfelelő politikai irányvonalat követ, állhatatosan harcol a népek békéjéért. szabadságáért és függetlenségéért. A szocialista Magyarország sikerrel egyezteti külpolitikájában a nemzeti és nemzetközi feladatok megoldását.

A népi Magyarország sikerei őszintén örvendeztetnek bennünket, éppúgy, mint a szocializmus összes híveit. Meg vagyunk győződve, hogy az eljövendő évek újabb győzelmekkel, újabb eredményekkel gazdagítják majd országukat.

Magyarország és a Szovjetunió sikerei — népeink munkájának, erőfeszítéseinek gyümölcse, s ugyanakkor a szocialista államok, többek között a Szovjetunió és a Magyar Népköztársaság közötti egyre erősödő együttműködés eredménye.

Az 1948-ban aláírt szerződés ebben a vonatkozásban jó szolgálatot tett. Tükrözte a szovjet—magyar viszonyban bekövetkezett gyökeres változást. Valósággá vált, amire fél évszázaddal ezelőtt Oroszország kommunistái törekedtek, amit az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság hősei áhítottak. A mai szovjet—magyar kapcsolatokra jellemző a törhetetlen testvéri barátság, a mindent átfogó, hasznos együttműködés. A politika terén országunk a szocialista rendszer érdekközösségére támaszkodva megingathatatlan egységben lépnek fel. Pártjaink eredményesen együttműködnek a nemzetközi politika és a kommunista világmozgalom minden alapvető kérdésében.

A Magyarország és a Szovjetunió közötti politikai együttműködés különösen az utóbbi években szélesedett ki. Hagyománnyá váltak a rendszeres kapcsolatok párt- és kormányvezetőink között. Egyre jobban bővülnek az országaink helyi pártszervezetei, szakszervezetei, ifjúsági és más szervezetei közötti kapcsolatok. Hatékony a vélemény- és tapasztalatcsere a párt-, állami és gazdasági építés területén.

Ez utóbbi körülményre különös figyelmet szeretnék fordítani. Ahogy már Lenin előre látta, a szocialista országok közötti tapasztalatcsere az új társadalom felépítésének folyamatát gyorsító fontos tényezővé vált. Most minden szocialista ország alkotó módon felhasználhatja azt, ami a testvéri ország tapasztalatából számára megfelel, megosztja barátaival saját eredményeit. Nálunk, a Szovjetunióban többek között nagy érdeklődést vált ki az a munka, amelynek célja az MSZMP IX. kongresszusán hozott határozatok megvalósítása, a gazdaság tökéletesítése, a szocialista demokrácia fejlesztése, új formáinak kutatása.

A Magyarország és a Szovjetunió közötti testvéri viszony fejlesztésének fontos és jó kilátásokkal kecsegtető területe a gazdasági és műszaki-tudományos együttműködés. Önök is, mi is, amellett vagyunk, hogy népeink megbonthatatlan barátságának, politikai szövetségünknek megbízható alapja legyen a termelés jól megszervezett nemzetközi szakosítása és kooperálása, a széles körű árucsere-forgalom, a tudományos munka összeegyeztetése.

A szocialista országok gazdasági együttműködésének jelentősége évről évre növekszik. Gazdasági előrehaladásunk szilárd, országaink tervgazdaságának további fellendülése és tökéletesítése újabb kedvező feltételeket teremt együttműködésünkhöz. Ezeket a feltételeket fel kell használni a szocialista országok érdekében.

Sok tapasztalatot szereztünk a népi Magyarországgal folytatott szoros termelési együttműködésben. Fejlődik a kooperálás egész sor népgazdaságilag fontos készítmény termelésében. Azt szeretnénk, hogy e tapasztalatok egyre tovább gyarapodjanak. Arra törekszünk, hogy az emberek teljes mértékben élvezzék a szocializmus javait. E tekintetben a gazdasági együttműködés, a munkamegosztás országaink további gazdasági fellendülésének, a lakosság jóléte növekedésének fontos erőforrása.

S végül: egyre szélesednek a szovjet—magyar kapcsolatok az ideológiai munkában, a tudomány, a népművelés és a kultúra területén. Mindez a szocialista országok együttműködésének nagyon fontos területe, mert közös feladatunk az új típusú ember formálása, a dolgozók marxista—leninista szellemben való nevelése. Az e téren létrejött együttműködés a népeink közötti barátságot és egységet a legtartósabbal — a marxizmus—leninizmus mindent legyőző eszméjével — forrasztja össze.

Így tehát az első barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződés aláírása óta eltelt 20 év alatt a magyar—szovjet kapcsolatok mélyrehatóak és sokoldalúak lettek. Természetes, hogy most, amikor lejár az eddigi szerződés érvényességi ideje, szükségessé vált egy új okmány aláírása, amely okmány kifejezésre juttatja kapcsolataink új lehetőségeit és távlatait. Ezt testesíti meg a fővárosukban most aláírt szerződés, amely lerögzíti közös vívmányaink eredményeit. Tartalmazza továbbá a jövőre vonatkozó programot, amelynek valóra váltása még gazdagabbá, még tartósabbá és mélyebbé teszi kapcsolatainkat.

*

A hazatérő szovjet párt- és kormányküldöttség a repülőgép fedélzetéről az alábbi táviratot küldte:

„Vendégszerető országukból távozóban a szovjet párt- és kormányküldöttség még egyszer őszinte köszönetét kívánja kifejezni a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának, a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormánynak és az egész magyar népnek azért a forró, szívélyes fogadtatásért, amelyben bennünket részesítettek.

Kedves Elvtársak! Kívánunk önöknek, a magyar kommunistáknak és az egész magyar népnek új, nagy sikereket a szocialista társadalom építésében.

Fejlődjék és erősödjék a testvéri szovjet—magyar barátság és sokoldalú együttműködés, népeink és az egész szocialista közösség javára és szolgálja a világbéke érdekeit.”

BALLÓ ISTVÁN,
a KB Agit.-Prop. Osztályának
helyettes vezetője

A marxizmus—leninizmus propagandájának megnövekedett szerepe

Pártunk Politikai Bizottságának 1967. április 6-i határozata megszabta a most kezdődő pártoktatási évad fő feladatait. A határozat előírja, hogy a pártoktatás eddigi eredményeire támaszkodva és a szocialista fejlődés politikai szükségleteit figyelembe véve, elsősorban az *oktatómunka színvonalát kell* emelni. Ez teljes összhangban van a IX. kongresszus követelményével, amely hangsúlyozza az ideológiai munkán belül a marxizmus—leninizmus propagandájának javítását.

I

A MARXIZMUS—LENINIZMUS TERJESZTÉSE *napjainkban hazánkban is fokozott jelentőségű.* A pártoktatás és a tömegszervezetek politikai oktatómunkája *közvetlenül és közvetve elősegíti a párt politikájának megértését,* a dolgozók marxista eszmei meggyőződését, *a cselekvő aktivitást és a szocialista magatartás formálását.* Az oktatás jelentősége mellett szól az is, hogy egyre nagyobb tömegeket fog át.

A marxizmus—leninizmus propagandájának megnövekedett jelentősége mindenekelőtt a szocializmus teljes felépítésének feladataival függ össze. A IX. kongresszus e célkitűzésnek sok gyakorlati tennivalóját kidolgozta és előrelépést jelentett azok elméleti összefüggéseinek kimunkálásában is. Példaként említhetjük az új gazdasági mechanizmust, az agrárpolitikai intézkedéseket, a helyi államhatalmi szervek hatáskörének növelését és az államigazgatás egyszerűsítését, a szocialista demokrácia szélesítését, mélyítését stb. Egy sor törvényben, rendeletben, kormányhatározatban, párthatározatban konkrét munkaprogrammá váltak a kongresszus alapvető határozatai. A társadalmi fejlődés jelen szakaszában a szocialista viszonyok minőségét fejlesztő feladatok kerültek előtérbe.

Lényegessé vált e fejlődési szakasz eszközeinek, módszereinek megkeresése, kialakítása. Az új keresése, a „hogyan jobban" realizálását célzó cselekvő aktivitás kibontakoztatásának ma megnövekedett az igénye. Az új keresésénél, a cselekvő aktivitás ösztönzésénél elengedhetetlen a különböző feladatoknak és egymással való összefüggéseiknek megértése, a téves nézetek, a konzervatív szokások leküzdése és az ellenséges tevékenység leleplezése.

A marxizmus terjesztésének fokozott jelentősége összefügg a társadalmi tudatosság növekedésével a szocializmus építésének mai szakaszában. A társadalmi tudatosság, a szubjektum szerepének növekedése rendkívül összetett folyamat. Elsősorban azt jelenti, hogy a párt- és állami vezetésben emeljük politikánk tudományosságának szintjét. De nem lehet a szubjektum szerepének növekedését — bármennyire fontos — csak erre leszűkíteni. Ez csak az egyik oldal. Hozzátartozik még a tudományos alapokon nyugvó politikát megvalósító erők magas fokú szervezettsége is. Régóta ismert igazság, hogy

a pártmunka hatékonyságának mércéje: milyen alkotó módon, bátran valósulnak meg a szocialista fejlődés érdekében kitűzött célok. Ez pedig az objektív feltételek mellett a tudástól, hozzáértéstől, az alkalmazott módszerektől és az ügy iránti szilárd hűségtől függ.

A feladatok és összefüggéseik megértése, a politikai szilárdság, ügyszeretet és következetesség nem spontán módon jön létre. „Minél mélyebb átalakulást akarunk végrehajtani — tanítja Lenin —, annál inkább fel kell keltenünk iránta az érdeklődést, annál inkább kell törekednünk arra, hogy tudatosan foglaljanak állást mellette, annál inkább kell újabb milliókat és tízmilliókat meggyőznünk ennek szükségességéről." Leninnek ez az állásfoglalása olyan mélyreható igazság, amelyet különösen fontos figyelembe vennünk napjainkban, amikor jelentős gazdasági, társadalmi átalakulásokat hajtunk végre. Ezek közül is kiemelkedik az új gazdasági mechanizmus bevezetése. Előnyeinek kibontakoztatása nemcsak gazdasági intézkedéseket, jogszabályok meghozatalát igényli. Nagy horderejű politikai lépésről van szó, amely a magatartás és a munkamódszerek lényeges fejlesztését követeli mind a vezetőktől, mind a dolgozóktól.

A fentiek — ha vázlatosan is — mutatják a káderek felkészítésének, munkamódszerük javításának és a tömegnevelő munka fejlesztésének, meggyőzőbbé tételének fontosságát. Ez feltétele annak, hogy a párt által meghatározott munkaprogram megvalósuljon. A szocialista magatartás és gondolkodás formálását azonban nem lehet leszűkíteni a politikai tájékoztatásra, a feladatok ismertetésére. *A magatartásnak, a gondolkodásnak mélyebb befo-*

lyásolására is szükség van. Nem elég, bár fontos a gyors tájékoztatás, ha például egy külpolitikai eseményről, vagy az új gazdasági mechanizmus egyes konkrét intézkedéséről van szó. *Fejlesztenünk kell minden téren a felelősségérzetet és erősíteni a meggyőződést politikánk helyességében, úgy kell formálnunk a szemléletet, hogy az a realitásérzéket növelje.*

Egyes elvtársak bizonytalansága az új gazdasági mechanizmus előkészítésének időszakában láthatóan összefügg azzal, hogy eltúlozzák a megoldandó feladatok, gondok nagyságát, nem számolnak megfelelően az eredményekkel. Pártunk nem először küzd nagy feladatok megvalósításáért, s nem egyet megoldottunk már a mainál kedvezőtlenebb feltételek között is. Most a szocializmus megszilárdításában előbbre vagyunk, eredményeink véglegesek, s ezek jó bázist jelentenek az új mechanizmus bevezetésében. Semmi indokunk nincs kételkedni a reform sikerében. Azt is tudjuk, hogy nem fog simán az ölünkbe hullani.

A reform nem csodaszer, s legyenek bármilyen jók az intézkedések, ettől egy csapásra — az eredményes végrehajtás nélkül — nem lesz minden a követelmények szerint. Minél jobb azonban a felkészültségünk, annál inkább lerövidül az átmeneti idő.

Tehát sok mással együtt az oktatás terén is meg kell tennünk mindent a siker érdekében.

II

A PÁRTOKTATÁS TARTALMI FELADATAIT *a IX. kongresszus határozatai szabják meg.* Az előző tanévben a kongresszus dokumentumaival, mint összefüggő egésszel foglalkozott az oktatás. Ezeknek széles körű tanulmányozása, megvitatása sok, évek óta vitatott kérdés megértéséhez vezetett. Sokan ma jobban látják a világhelyzetet, fejlődésünk összetettebb, bonyolultabb voltát és helyesebben ítélik meg az egyes tennivalókat. Ennek ellenére még nem mondhatjuk, hogy a dialektikus szemlélet a követelményeknek megfelelő és a munkastílus sem mindenütt fejlődött jelentősen.

A mostani tanévben a kongresszus fő kérdéseit tematikus formában az egyes oktatási formák sajátosságainak megfelelően tanulmányozzuk. Azokra a konkrét összefüggésekre, feladatokra helyezzük a fő figyelmet, amelyek a szocializmus további fejlődésének lehetőségeit, követelményeit mutatják.

A szocialista építőmunka tanulmányozásánál még hosszú ideig a gazdasági kérdések állnak az oktatás középpontjában. A tapasz-

talat is az, hogy a legnagyobb érdeklődés ezek iránt van. Ezen nem lehet csodálkozni. A gazdasági kérdések nagy horderejűek, megoldásuk közvetlenül érinti a szocialista állam, az egész társadalom fejlődését, és az egyes állampolgárok életét. Most egyszerre dolgozunk a harmadik ötéves terv megvalósításán és az új gazdasági mechanizmus bevezetésén. Mindkettő alapvető gazdaságpolitikai céljainkat szolgálja, megvalósítása nagy gondosságot igényel vezetőktől, dolgozóktól egyaránt. Ezt a felkészülés, az összefüggések ismerete, a módszerek fejlesztése és a magatartás formálása jól segítheti.

A gazdasági kérdések mellett

nagy szerepet kapnak az oktatásban politikai-ideológiai életünk fontosabb témái és a nemzetközi helyzet, a kommunista mozgalom fejlődésének, egységének problémái. Külön kiemelendő a Szovjetunió fél évszázados történetének, a testvéri szovjet nép kiemelkedő sikereinek ismertetése, a szovjet—magyar barátság elmélyítése.

A Szovjetunió fejlődésének bemutatása, sikeres harcainak meggyőző ábrázolása erősíti a szocializmusba vetett bizalmat is.

A kongresszus az ideológiai munkával kapcsolatban három kérdéscsoportot emelt ki. Az érdekek és a tudat összefüggései, a gazdaság és az ideológia kölcsönhatása; a szocialista hazafiság és az internacionalizmus; a következetes harc a marxista, tudományos világnézet győzelméért. Pártoktatásunkban e kérdések megfelelő teret kapnak. *Napjainkban általában, de különösen a párttagság eszmei-politikai fejlődésében nagyobb szerepet kap a helytállás, szilárdság, állhatatosság, a dialektikus szemlélet. Ez pedig csak az erkölcsi-világnézeti megalapozás talaján lehetséges.*

Az emberek szocialista meggyőződése a szocialista viszonyok erősödésével kölcsönhatásban fejlődik és formálódik. E bonyolult folyamatban az emberek nem egyformán haladnak előre. Még élnek, helyenként újjászületnek a kispolgárság nézetei, szokásai: a régihez való ragaszkodás, az ingadozás, anyagiasság, önzés stb. A nyílt vagy burkolt ellenséges tevékenységgel, az imperialista aknamunkával is számolni kell. Egyre több gondot okoz, hogy a párt politikai vonalával alapvetően egyetértők, együtthaladók körében is még sok a konzervatív szemlélet, a megszokotthoz való ragaszkodás. Sokan ingadoznak, bizonytalanok, amikor új követelmények jelentkeznek. Széles körökre jellemző a szocializmus eredményeinek, előnyeinek egyoldalú élvezete, a nehézségek leküzdéséért folyó harc tudatos vállalása nélkül. A szocializmus adta jogokat természetesnek fogadják el, de a kötelességek teljesítésében korántsem ilyen következetesek.

A magatartás, a gondolkodás formálásában megnőtt az erkölcsi-világnézeti nevelés szerepe. Az új gazdasági mechanizmus kellő felkészülés hiányában lehetőséget ad a kispolgáriság megélénkülésének. Az ellene folyó harcban nem elégséges a különféle megnyilvánulások bírálata, azok mélyebb gyökerekkel rendelkeznek. Feltárásuk, meggyőző vitában való leküzdésük a helyes társadalmi gyakorlat kialakítása mellett, szerves része a szocialista magatartás formálásának.

Ma az építő munka nagyobb aktivitást, tudatosabb szerepvállalást igényel, ezért a párt fő célkitűzéseinek elfogadásánál is tovább kell lépni a szocialista magatartás fejlődésében.

A politikai, az erkölcsi és a világnézeti nevelés nem egymástól függetlenül léteznek és érvényesülnek. Szerves egység és kölcsönhatás van a három oldal között. Ezt az egységet a propagandamunkában is érvényesítenünk kell.

A IX. kongresszuson az ideológiai munkával kapcsolatban megjelölt három kérdésnek a következő néhány vonatkozása fontos most:

a) Szocialista fejlődésünk kulcskérdése a népgazdaság hatékonyságának fokozása. Ez sok más kérdés mellett, az irányításban és a végrehajtásban is jobb, tudatosabb munkát igényel. *A cselekvő aktivitás kibontakozásának segítése* gazdasági eszközökkel és tudati ráhatással történik. Ez *egyszerre és együtt követeli a dolgozók érdekeltségében és az érdekek tudatosításában, szocialista értelmezésében az előrelépést.* Ebben fejeződik ki az érdekek és a tudat kölcsönhatása. A propagandának is — a maga eszközeivel — jobban kell segíteni ezeknek az összefüggéseknek a megértését. Az érdekek szocialista értelmezése és összhangjának érvényesítése egyszerre és egymással kölcsönhatásban jelent feladatokat gazdasági, politikai, erkölcsi és világnézeti területen. A jó munka anyagi és erkölcsi megbecsülésének együttes érvényesülése teremti meg a kedvező tudatos visszahatást. Egyesek félnek, hogy az anyagi jólét növekedése a kispolgáriságot táplálja. Ez azonban téves értelmezés. A jólét növekedése önmagában nem hat a szocialista tudat ellen. Az a lényeges, hogy az egyes emberek becsületes munkával akarnak-e többhöz jutni, vagy ügyeskedéssel, munka nélkül. S amíg az előbbi a társadalom számára hasznos, tehát ösztönözni kell, az utóbbi káros, ezért fellépünk ellene. Az anyagi jólét növekedésével azonban nem jár automatikusan együtt a szocialista tudat és magatartás fejlődése. A személyes ráhatás és a közvélemény erkölcsi-politikai ereje az anyagi viszonyok fejlesztésével együtt segíti az érdekek szocialista értelmezésének meggyőződéssé, magatartási normává érlelődését.

b) A magatartás, a gondolkodás formálásában nagy szerepe van a szocialista hazafiságnak és az internacionalizmusnak. *Társadalmunk a kizsákmányoló osztályok felszámolásával és a dolgozó parasztság szocialista szövetkezeti útra lépésével egységesebbé vált, s ez a nemzet erejét megsokszorozza.* Amíg ellentétes osztályok voltak, az érdekellentétek szétforgácsolták a nemzet erejét is. Hazánkban kialakultak a szocialista nemzeti egység objektív alapjai. Nagy erőforrása fejlődésünknek, hogy a népi-nemzeti érdek és a szocialista érdek egyre teljesebben azonosul. *A szocializmus erősödése a magyar nemzet felvirágzásának egyetlen útja.* Ezzel együtt nagy erőforrása társadalmi fejlődésünknek a nemzeti és a szocializmus nemzetközi érdekeinek összehangolása.

Az emberek magatartásának formálásában jelentős szerepe van a külső, nemzetközi körülmények szemléletalakító hatásának. A szocialista magatartás erősítését segíti a helyes történelemszemlélet. Viszont a nemzetközi feszültség növekedése, a kommunista mozgalmon belüli vita egyes rétegeknél a bizonytalanság, ingadozás forrása is lehet, ha azokat nem az alapvető tendenciáknak alárendelt jelentőségük szerint ítélik meg. Mindezt egybevetve

a szocialista meggyőződés mércéje: cselekvő aktivitás a szocialista nemzet felvirágoztatására és internacionalista helytállás, szolidaritás más népekhez való viszonyunkban, elvi szilárdság a nemzetközi helyzet megítélésében.

c) Pártunk harcot folytat az idealizmus minden formája, a vallásos világnézet ellen is. Ennek a harcnak a fő célja, hogy a tudományos, marxista világnézet győzzön. *Szocialistává az emberek magatartása csak a tudományos világnézeti meggyőződés talaján lehet.* A vallásos ideológia nem békíthető össze a marxista világnézettel. Mindez — Lenin szerint — a marxizmus ábécéje. Ezért a IX. kongresszus fokozott ideológiai aktivitásra hívta fel a pártszervezeteket. Ebben a harcban nagyon lényeges, hogy mindenki jól megértse viszonyunkat a valláshoz, a vallásos dolgozókhoz és az egyházakhoz. Számolunk azzal, hogy a hivő és nem hivő dolgozók aktívan részt vesznek a szocializmus építésében és az egyházakon belül is erősödött a politikai beilleszkedés irányzata. *A vallásos világnézet elleni harc tehát elsősorban eszmei harc, amelynek során a világnézeti vitát az együttműködés talaján és az együttműködés erősítése érdekében folytatjuk.*

A pártoktatás akkor segíti hatékonyan a magatartás és gondolkodás szocialista formálását, ha az egész oktatómunkában tudatosan érvényre juttatja a politikai, erkölcsi és világnézeti meggyőződés egységét.

III

A SZOCIALISTA MEGGYŐZŐDÉS ÉS SZEMLÉLET alakításában, a helytállásra való nevelésben szükséges a figyelmet néhány fontos összefüggésre felhívni. Nem tematikus kérdésekről van szó, nem is egyes oktatási formák követelményeiről. Az egész oktatási munkát kell áthatnia az alább felsorolt néhány gondolatnak:

Politikai jelentőségű ma annak a megértése, hogy a marxizmus—leninizmus harcos tudomány és gyakorlat, amely a régi legyőzésére és egy új kialakítására vezet. A marxizmus—leninizmus az alkotás és a harc dialektikus egysége, az elmélet és a gyakorlat terén egyaránt.

Ez csak látszólag elvont, a gyakorlattól messze álló kérdés. Valójában életünkkel sok vonatkozásban összefüggésben áll. Szembetűnő, hogy vannak párttagok és még többen pártonkívüliek, akik úgy fogják fel a szocializmus fejlődését, mint ami az antagonisztikus osztályellentmondásokkal összefüggő nehézségek, problémák leküzdése után ellentmondás-mentessé válik, s ha nehézségek vannak, azok csak a vezetés gyengeségeiből származnak. Valójában ez nem így van. Igaz, a kizsákmányolási viszonyok felszámolása minőségi ugrást jelent a társadalom fejlődésében. Felszámolja a régi típusú ellentmondásokat, de nem vezet ellentmondás nélküli állapotokhoz, valami abszolút egyensúly kialakulásához. Nem nehéz a téves nézet mögött felfedezni a kispolgári szemléletet, amely úgy fogja fel a társadalmi fejlődést, mint a rossztól a jó felé való sima, harc nélküli haladást. Mégha e nézetek ilyen durva formában ma nem is jelentkeznek, mégis itt élnek és hatnak közöttünk, fékezik az alkotó munka lendületét, kifejezésre jutnak a nehézségek leküzdéséért vívott harctól való meghátrálásban. Napjainkban pedig éppen annak a megértése segíti legjobban a fejlődést, hogy minden, ami a társadalomban az embert szolgálja, alkotó tevékenység közepette született. Pártunk és kormányunk leszögezi törekvésünket az anyagi és kulturális jólét emelésére. Ez azonban mindig csak saját alkotó-munkánk eredménye lesz.

Arra kell tehát törekednünk, hogy a munka, az alkotás szelleme erősödjön társadalmunkban. Újat teremteni és a társadalom szolgálatába állítani csak harcban lehet, a régi leküzdése útján.

Hasonlóan fontos a társadalmi tudatosság, a tervszerűség helyes értelmezése. A marxizmusnak azt a tételét, hogy a szocializmus a tudatosságra épülő társadalom, egyesek úgy fogják fel, mintha minden társadalmi tevékenységet teljes pontossággal meg lehetne szabni. És amikor ennek az illúziónak ellentmond a valóság,

egyes nem várt, nem kívánt jelenségek bukkannak fel, akkor eluralkodik ezekben az emberekben a csalódottság. Ez elszakadás a realitástól, ingadozást okoz, s meggyengíti a szocializmus iránti bizalmat. Valójában a kapitalizmusra jellemző társadalmi spontaneitást — túl azon, hogy a munkásosztály hatalomra kerülése után ez nem szűnik meg egy csapásra — nem váltja fel az egyes emberek tevékenységét átfogó tervszerűség. A társadalmi tudatosság, a tervszerűség a fő folyamatokban érvényesül és azt befolyásolják nem várt és nem kívánt jelenségek. Abszolút módon ezeket kiküszöbölni nem tudjuk, de időben fel lehet tárni, káros kihatásaik kibontakozását meg lehet akadályozni.

Ennek megértése általában is, de különösen nagy jelentőségű az új gazdasági mechanizmus bevezetése időszakában. A gazdasági reformra a politikai felkészülés azt jelenti — káderképzés, a dolgozók felkészítése az országos és helyi intézkedésekre stb. mellett —, hogy fokozottan számolunk a társadalmi hatásokkal is. Többek között számolni kell azzal, hogy a legjobb előkészületek mellett is előfordulhatnak váratlan és problémát okozó jelenségek és ezek kihatnak a szemléletre is. Az újfajta magatartás és munkamódszer sem alakul ki zökkenő nélkül a vezetés minden szintjén. Tehát átmeneti időre van szükség a reform beindulásával kapcsolatos kezdeti nehézségek leküzdésére. A politikai munka segítheti ennek az átmeneti időnek a lerövidítését, a zavartalanabb áttérést. *Az átmeneti időben azonban lesznek jelenségek, amelyek a szocialista szemléletmódot erősítik és lesznek olyanok, amelyek ellene hatnak.* Ahol jó az előkészítő munka, a vezetők jól felmérik a feladatokat és a lehetőségeket, bevonják a dolgozókat a tennivalók kialakításában, ott nemcsak a gazdasági tevékenység lesz sikeres, amely a szocializmus érdekeit szolgálja, hanem az a dolgozók szemléletét is pozitívan befolyásolja, növeli a szocializmus iránti bizalmat. Viszont, ahol nem megfelelő a felkészülés, ott a dolgozók között bizonytalanság, csalódottság jelentkezik majd. A pártoktatás segíti a pártszervezetek politikai munkáját, a pozitív hatások érvényesítésében, hogy minél kevesebb hibával történjen a reform bevezetése.

Társadalmunk szocialista egységének erősítésében és az ideológiai harc összefüggéseinek megértésében is fontos szerepe van a pártoktatásnak. Ennek egyik részletkérdése a szocialista állam és az egyházak közötti politikai együttműködés és az ideológiai harc összefüggése, s a világnézeti nevelőmunkára való hatása.

A szocialista nemzeti egység a ma még meglevő bizonyos érdekellentétek és a polgári-kispolgári nézetek, szokások felszámolása útján erősödik. Itt lényeges annak megértése, hogy a közeledés a dolgozó osztályok és rétegek között a szocialista tulajdon talaján megy végbe.

Ennélfogva az ideológiák kibékíthetetlen ellentéteit nem lehet átvinni az ellentétes eszmék hordozóira. Különbséget teszünk a politikai ellenféllel való vita és a közös bázison levők eszmei vitái között. Korábban sok elvtársunk jól megtanulta a politikai ellenféllel szemben folytatandó ideológiai vitát. Napjainkban azonban jelentősen visszaszorultak hazánkban a szocializmus ellenségei, s a korábbi viták szűkebb térre szorultak. Ugyanakkor fokozódik a dolgozó osztályok szocialista egysége erősödésének jelentősége, ami vita nélkül nem fejlődik. Ezt a vitát azonban más módszerekkel folytatjuk.

IV

A POLITIKAI BIZOTTSÁG HATÁROZATA a pártoktatás színvonala emelése érdekében szervezeti változtatásokat is tartalmaz. *A szervezeti intézkedések az oktatás rendszerét hozzáigazítják a követelményekhez és segítik az irányító munka javítását.*

A változások egy része az oktatásban részt vevők összetételére vonatkozik.

> *A politikai-elméleti képzés iránt megnövekedett érdeklődés és a vele járó nagy létszámnövekedés, a tömegszervezetek (szakszervezetek, KISZ) erősödése lehetővé és szükségessé tette a jobb munkamegosztást az oktatásban. A határozat szerint a pártoktatásban az erőfeszítéseket elsősorban a párttagság és a vezető káderek, propagandisták igényesebb képzésére kell összpontosítani.*

Emellett továbbra is fontos feladat a munkások, tsz-tagok bevonása az oktatásba. A határozat idevágó részéből különösen két dolgot szükséges kiemelni: Nagyobb figyelmet kap a párttagság oktatása és igényesebb képzése. A gyors létszámnövekedés a pártoktatásban — különösen a tömegoktatásban — rövid idő múltán azt jelentené, hogy abszolút többségben lennének a pártonkívüliek, pedig a szakszervezeti politikai oktatás megfelelő színvonalon kielégíti ezeket az igényeket. Másrészt sok párttag olyan oktatási formában vett részt, ahol a párttagsággal szemben támasztott igénynél alacsonyabb szinten folyt a tanulás. Ezen szükséges volt változtatni. Különösen *a szervezettebb tanulást igénylő formákban növelni kell a párttagok és vezető beosztásúak számát.* Nem kevésbé fontos, hogy *a szemináriumokon emeljük magasabbra a tanulási követelményeket, növeljük a tanfolyamok szervezettségét, szigorítsuk meg a részvételi és tanulási fegyelmet.*

Megvan a lehetősége, hogy a pártonkívülieket nagyobb számban bevonjunk a tömegszervezeti politikai oktatásba. A SZOT Elnökségének határozata alapján induló „Társadalmunk időszerű kér-

dései" tanfolyam alkalmas forma az üzemekben és vállalatoknál a tömegoktatás kiszélesítésére. A pártbizottságok és az alapszervezetek sok segítséget adhatnak — elsősorban propagandisták kijelölésével — a szakszervezeti politikai oktatás eredményes munkájához. A KISZ politikai oktatás előkészítése ez évben valamelyest megkésett, csak a KISZ kongresszus után lehetett hozzá fogni teljes aktivitással. A pártszervezetek a korábbi évekhez hasonlóan segítsék úgy a fiatalok politikai oktatását, ahogyan ez a párt ifjúsági szervezetének segítésére vonatkozó követelményekből fakad.

Másfajta szervezeti változások is történtek a pártoktatás rendszerében. Megfelelő tartalom esetén

a változások nemcsak egyszerűsítést jelentenek, hanem azt is, hogy rugalmasabb lett és az egyes tanulási formák logikus egészt alkotnak, szerves egészet képeznek az oktatási rendszerben.

Így az most alkalmasabb arra, hogy aktuális politikai kérdésekről tájékoztasson, mozgósítson és megteremti a színvonalasabb, igényesebb elméleti képzés lehetőségeit is. Társadalmi szükségleteinknek megfelelően az oktatás rendszerében a legnagyobb helyet a különböző gazdasági tanfolyamok foglalják el. Jelentős előrelépés a „Közgazdasági alapismeretek" tanfolyam beindulása. A közgazdasági alapműveltséggel még nem rendelkező párttagoknak nyújt olyan ismereteket, amelyek a gazdaságpolitika napi kérdéseinek tanulmányozásához elengedhetetlenül szükségesek.

A szervezeti változások nemcsak a propagandisták átcsoportosítását követelik. *Felkészültségük elméleti-politikai színvonalának emelése is szükséges.* Ma már ennek megvannak a lehetőségei. A marxista—leninista esti egyetemen növekvő számban végeznek olyanok, akik közül sokat lehet bevonni az oktatómunkába. Az elméleti-politikai képzettség növelésének igénye mellett egyre *szükségesebbé válik a pedagógiai-didaktikai alapismeretek elsajátítása.* Ezt a propagandistaképzés minden fokán el kell kezdeni.

A Politikai Bizottság határozata foglalkozik a pártoktatás irányító munkájának javításával is. E téren az egyik lényeges változás a budapesti és a megyei pártbizottságok hatáskörének növekedése. Az önállóság növekedése itt is nagyobb felelősséget és bátor kezdeményezést követel a színvonal emelésében, a formák keresésében. A helyi politikai igényeket jobban kielégíthetik és a helyi lehetőségeket jobban felhasználhatják. Ezzel összhangban történt az oktatást irányító hatáskör bővülése a pártbizottságoknál. Az eddigi előkészítő munka igazolja e lépés helyességét. Az önállóság megfelelő érvényesülését segíti a megyei oktatási igazgatóságok létrehozása — különösen a káderképzés, továbbképzés növekedő követelményeinek érvényesítésében.

A budapesti és a megyei pártbizottságok hatáskörének bővülése nem csökkenti a KB Agit.-Prop. Osztály felelősségét. Az oktatás tartalmi egységének biztosítása, a tömegszervezetekkel való koordinálás, a propagandisták képzésének segítése a korábbinál nem kevesebb erőfeszítést igényel. Feladatai közé tartozik a tananyagok színvonalának javítása, a szemléltetés fejlesztése, segédanyagok, téma-vázlatok kidolgozása és az oktatás minőségének javítását szolgálja a rendszeres és segítő ellenőrzés is.

*

Október 15-től a pártoktatásban száz- és százezrek kezdik tanulmányozni a szocializmus teljes felépítésének feladatait és elméleti összefüggéseit, valamint korunk fő elméleti, politikai, a nemzetközi élet időszerű kérdéseit. Az oktatás szervezői és propagandistái segítsék a résztvevők magatartásának, gondolkodásának formálását, az eligazodást mai életünk összefüggéseiben és a társadalmi aktivitás kibontakozását népünk javára, hazánk boldogulására.

DR. BENCÉDY JÓZSEF

Az új tanév politikai feladatairól

Több bizottság előkészítő munkája alapján augusztus 8-án a kormány rendeletet hozott a gazdasági mechanizmus elveinek alkalmazásáról a művelődésügy területén (2016/1967. sz. Korm. hat.). Ennek ismeretében választ tudunk adni az oktatás ügyét szerető és féltő nevelők számos problémájára, melyeket gyakran felvetettek az utóbbi hónapokban.

I

Lesz-e, jut-e elegendő pénz az oktatásra az új mechanizmusban? — Megnyugvásul szolgálhat a kormány alapállása, mely szerint az oktatás-nevelés *államilag* (központi, illetve tanácsi keretekből) *finanszírozott tevékenység* a gazdaságirányítás új rendszerében is, továbbá „az intézmények működésére fordítható eszközök nagyságrendjének kialakításánál alapkövetelmény *az ellátási szint tartása*". Az agitációs munka során mondjuk meg, hogy ebben a szinttartásban előnyös helyzetből startolunk. Emlékeztessünk a művelődésügyi miniszter múlt évi nyilatkozatára, hogy a művelődésügyre fordított költségvetési összegek a második 5 éves terv idején gyorsabb ütemben nőttek, mint a nemzeti jövedelem. A kormány elhatározásában az fejeződik ki, hogy a párt által meghatározott nevelési, oktatáspolitikai célok megvalósítását nem tesszük függővé a piaci gazdaság spontán törvényszerűségeitől.

Az oktatási reform végrehajtásában olyan fontos, gazdasági kihatásokkal is járó feladatok állnak előttünk, mint az általános iskolai körzetesítés, a középiskolák helyes arányainak kialakítása. Ezek megvalósítására a művelődésügyi miniszter *átszervezési tartalékalapot* kap, s ebből hozzájárulással serkentheti a helyi erőforrásoknak az oktatásügy céljaira történő felhasználását.

Az ismert *társadalmi, diákszociális juttatásokra* (tandíjmentesség, diákotthon, napközi otthon, menza stb.) *változatlan összegek* állnak a szülők, a tanulók rendelkezésére, de pártszervezeteinknek is segíteniük kell, hogy e kedvezmények nyújtásakor — a tandíjmentességről nem

beszélve — fokozottabban figyelembe vegyük a szülők anyagi helyzetét, hatékonyabban ösztönözzük a tanulókat (hallgatókat) a jobb tanulmányi eredmények elérésére. Különösen *a fizikai dolgozók gyermekeinek támogatását,* segítését kell a végrehajtásban szem előtt tartanunk.

II

Időt rabol igazgatóinktól, a tartalmi feladatoktól vonja el energiájuk egy részét a sok felesleges adminisztráció. *Egyszerűsödik-e a gazdasági ügyvitel az iskolákban?* — A túlrészletezett és valóban sok felesleges megkötéssel járó rovatos gazdálkodás helyébe a normatív pénzügyi rendszer lép (egy-egy ilyen normatív mutató pl. egy általános iskolai vagy gimnáziumi, szakközépiskolai tanulócsoport működtetésének egy évi költsége). Ez a pénzügyi rendszer nemcsak egyszerűbb az előzőnél, hanem jóval nagyobb *önállóságot* is nyújt az intézmények vezetőinek.

Az intézményhálózat fejlesztésére, a közép- és a felsőfokú oktatás felvételi létszámainak meghatározására éppúgy *hosszú-, középtávú és éves (operatív) tervek* készülnek, mint a népgazdaság más területein. E terveknek tartalmazniuk kell a népesség általános művelődési szintjének emelését, s igazodniuk kell a népgazdaság — létszámban és képzettségi szintben megfelelően részletezett — *szakemberszükségleti* igényéhez. Az utóbbi összefüggés megértetése és társadalmi méretekben való elterjesztése fontos feladatunk; ezzel is csökkenthetjük az *ifjúság továbbtanulását, pályaválasztását* segítő munkánk gondjait.

Mi várható az idei tanévben végző 175 ezer általános iskolai tanuló elirányításában? — A továbbtanulásra való jelentkezések, az iskolai felvételek idejében ma még gyakran találkozunk az elképzelések, az igények, illetve a lehetőségek ellentmondásaival. A jelenségek típusai közismertek. A múlt évben 9 ezerrel jelentkeztek kevesebben gimnáziumba és 16 ezerrel többen technikumba, szakközépiskolába, mint amennyi volt a férőhelyek száma. Vegyük még ehhez hozzá, hogy szakmunkástanuló-iskolába is szép számmal jelentkeztek (a végzők 40,6%-a), s akkor összegezve megállapíthatjuk, hogy *szakmai oktatást nyújtó iskolafajba kérte felvételét a tanulók 68,4%-a.* Ez egészséges és örvendetes törekvés, megfelel a párt törekvéseinek, híven tükrözi a népgazdaság szükségleteit. A baj csak az, hogy egyrészt e globálisan reális igényeket a szakközépiskolákban és a technikumokban ma még nem tudjuk egészükben kielégíteni, másrészt a szakmai elhatározáson belül vannak egyenetlenségek (túljelentkezés a divatos szakmákban, tartózkodás a mezőgazdasággal, a hideg és meleg fémmegmunkáló szakmákkal szemben). E problémákkal ismét számolni kell. A középiskolai felvételi létszámok a szakközépiskola javára, a gimnázium rovására kissé módosulnak, a szakmunkásképző iskolai felvételi számok tovább emelkednek.

III

Változatlan gondunk maradt *a fizikai dolgozók gyermekeivel* való törődés. Erőfeszítéseink ellenére a tavalyi 56%-ról 53,1-re csökkent az arányuk a középiskolák I. osztályaiban, s nagyjából változatlan (43%) az egyetemekre, főiskolákra felvettek közt. Egyes iskolatípusokban (így a gimnáziumban, különösen a tagozatos osztályokban; az orvosképző egyetemeken, a műszaki egyetem egyes szakain, a művészeti főiskolákon) még rosszabbak az arányok. A probléma évek óta kellő figyelem tárgya, mégse tudunk előbbre jutni. Komplex volta tény; több országos és helyi tanácsi felmérés adatai eléggé ismertek, s ezek is mind azt igazolják, hogy a fizikai dolgozók gyermekei a művelődés szempontjából jogilag egyenlők ugyan, tény szerint azonban — a tanulás, a kulturálódás javaiból való részesedés lehetőségeit tekintve — hátrányos helyzetben vannak. Ezért újra meg újra hangsúlyozni kell, hogy a kollégiumi férőhelyek szaporitására, a korrepetáló órák számának növelésére irányuló központi (minisztériumi és helyi tanácsi) törekvésekkel párhuzamosan *minden egyes iskolában, nevelői testületben is szükség van a figyelem koncentrálására* mind szociális, mind tanulmányi vonatkozásban, hogy érdeklődést ébresszünk e tanulókban is, hogy felismerjük és gondozzuk a tehetségeseket köztük is, hogy elérjük és biztosítsuk az ő továbbtanulásukat is.

A *pályaválasztási tanácsadás* nem januári-februári kampányfeladat; az orientálás és segítés az oktató-nevelő munkának szerves és állandó része, sőt része szélesebben felfogott nevelői, népművelői tevékenységünknek. Nem nyugodhatunk bele pl. *az általános iskolai felnőttoktatás* rohamos méretű apadásába. 14—15 ezer tanuló hagyja el évente elvégzetlenül az általános iskolát. A tavalyi 45—46 ezres estilevelező létszám így azt jelenti — ha ennyiben marad —, hogy nő az általános iskolát el nem végzettek száma. Pedig az új technika, az új technológiai eljárások megismerése és alkalmazása egyre magasabb, az általános iskolainál is magasabb szintű tudást igényel!

IV

Az ifjúság, az iskolai ifjúsági szervezetek maguk is számottevő és tekintélyes segítséget kaptak előbbrejutásukhoz, feladataik jobb ellátásához. *A kormány rendeletet adott ki az ifjúság körében végzendő munkáról* (1016/1967.), a falusi ifjúság helyzetének javításáról, a mezőgazdasági tanuló- és technikusképzésről (2029/1967.). Az előbbiben a kormány felhívja a pedagógusokat, az oktatásügyi szerveket, hogy minden rendelkezésükre álló módon segítsék a KISZ és az Úttörő Szervezet nevelőmunkáját, a KISZ szervezeti keretei között kialakuló ifjúsági önkormányzó szervek kibontakozását és fejlődését, a szakkörök, klubok és más tevékenységi formák fejlesztését. A kormány kívánatos-

nak tartja, hogy a jövőben a pedagógusok társadalmi munkájukat mindinkább az ifjúság nevelésének iskolán belüli és kívüli területein végezzék.

E határozat úgy erősíti a társadalmi összefogást a KISZ munkájának segítéséhez, hogy a KISZ-t tekinti az ifjúsági érdekvédelem letéteményesének. Nekünk feltétlen segítség évek óta vallott elvünk megvalósításában, hogy ti. *az ifjúságot be kell vonni saját nevelésébe, támaszkodnunk kell a fiatalok véleményére.* Az iskolák vezetői és nevelői annak érdekében, hogy a fiatalokat felelős állampolgárokká neveljék, — a rendtartásban, a Művelődésügyi Minisztérium és a KISZ KB dokumentumaiban megjelölt körben — bizonyos jogokat a fiatalokra ruháznak, hogy ezzel is segítsék őket érdekvédelmi feladataik ellátásának gyakorlásában. Hangsúlyozni szeretném, hogy jórészt pedagógusainkon múlik, az iskolai KISZ-vezetők mennyire tudnak élni a nekik nyújtott lehetőségekkel. Egyrészt azt kérjük tőlük, hogy következetesen kérjék ki az ifjúsági szervezet véleményét mindazokban a kérdésekben, melyekben az említett rendelkezések előírják; másrészt nevelőmunkájukkal fokozatosan fejlesszék a fiatalok önállóságát, kritikai érzékét, felelősségérzetét, tegyék egyre alkalmasabbá őket arra, hogy a kapott jogokat eredményesen tudják gyakorolni.

Bőséges útmutatással szolgálnak az új tanévre ifjúsági szervezeteinknek *a KISZ VII. kongresszusának határozatai és más fontos dokumentumai.* Ezek tanulmányozása, megtárgyalása feladata az iskolai pártszervezetek segítségével az iskolák igazgatóinak, osztályfőnöki munkaközösségeinek is. A pártszervezetek felelősségét aláhúzza az a tény, hogy a jövőben nem tanácsadó tanár, hanem — a pártszervezet, pártcsoport megbízása alapján, annak képviselőjeként — pártösszekötő segíti az iskolai KISZ-szervezetek tevékenységét. Kérjük a titkár és a bizalmi elvtársakat, hogy a pártszervezet határozataival, tanácsaival, ellenőrzésével működjenek közre az iskolai KISZ-szervezeteink önállóságának, politikai, mozgalmi vonásainak erősítésében.

V

Az általános iskola után a gimnázium III. osztályában tart *az új tantervek bevezetése.* A szülők, az egész társadalom sokat vár az új tantervektől, módszerektől: a nevelőmunka javulását, a tanulmányi színvonal emelkedését, de nem utolsósorban *a tanulói túlterhelés* megszűnését. A túlterheltség változatlanul szóba kerül évek óta, tanácskozásokon éppúgy, mint egyéni beszélgetésekben. De hallatszanak megjegyzések minimalizmusról is (az alsó tagozatban), differenciált foglalkozásokról is, a tehetségek gondozásáról stb.

Tehetséggondozás és az adott osztálynak megfelelő differenciált foglalkozás ez a speciális, az egyéni gond. A túlterhelés megszüntetése mint cél és feladat — ez az általános feladat. Élnek még régi módszerek, van prelegálás és középiskolás módszer az általános iskolában,

ugyanakkor a bukások, az osztályismétlők száma nem csökken, hanem nő. Az alapkészségek nem elég szilárdak, sok az indokolatlan tanítási szünet, órák elmaradnak vagy megrövidülnek. Egyesek érvelés nélkül bírálgatják a tantervet, s önhatalmúlag félreteszik az új tankönyveket.

Ezek a jelenségek is figyelemre méltóak. A tantervi tervezésnek és bírálatnak megvolt és mindig meglesz az alkotmányos módja. Az osztályokban és most, a színvonalas megvalósítás a feladat, a minél gondosabb egyéni felkészülés. *Az iskolai és tantervi fegyelem* erősítése, az ellenőrzés elsősorban igazgatói, felügyelői feladat, de pártszervezeteink igen sokat tehetnek a helyes közvélemény és magatartás kialakítása érdekében.

Nevelőmunkánkban évről évre érünk el eredményeket: fejlődik a politikai, az erkölcsi nevelés, az általános iskolai munkára nevelés. *Világnézeti nevelésünk* hatékonysága sem az általános iskolában, sem a gimnáziumban nem kielégítő, frontálisan nem fejlődik céljainknak megfelelően. Ismereti oldala mutat fel pozitívumokat, de a meggyőződést formáló cselekedtetés, tevékenység gyenge. Sokat várunk ebben osztályfőnökeink, ifjúsági szervezeteink tevékenységétől, különösen pedig a *világnézetünk alapjai* tantárgy bevezetésétől, megfelelő megalapozásától az alsóbb osztályokban és színvonalas megvalósításától az adott osztályban, a IV-ben. *Nagy ünnepeinknek* (a Nagy Októberi Szocialista Forradalom, a KMP megalakulása, a Tanácsköztársaság kikiáltása 50. évfordulójának) tervszerű és gondos előkészítése egy-egy szinttel magasabbra emelheti a tanulóifjúság gondolat- és érzelemvilágát, de ehhez az emelkedéshez is szükség van pártszervezeteink szervező, ellenőrző munkájára.

VELENCEI KÁROLY

Görögország a fasiszta diktatúra igájában

Hazugsággal és *erőszakkal* kezdődött, s úgy is folytatódott. Április 21-én éjszaka fél 2-kor Athén legelőkelőbb lakónegyedében, a Xenokratousz utca 15. számú házba fegyveres kommandó tört be. Az öt főnyi őrséget csendben leszerelték és becsöngettek. A 64 éves Kanellopoulosz, Görögország akkori miniszterelnöke nyitott ajtót. A kommandó parancsnoka előre lépett.

— Elnök úr — szólt —, kommunista forradalom tört ki. Kérem, saját védelme érdekében jöjjön velünk.

— Én az ország miniszterelnöke vagyok és nincs szükségem az önök védelmére — válaszolt Kanellopoulosz, és becsukta az ajtót. A következő percben a fegyeveresek szétzúzták a bejáratot, gúzsba kötötték az agg politikust, és gépkocsijukba tuszkolták.

Ugyanebben az időpontban a Gyszi utca 58. számú kis villába egy 25 tagú különítmény rontott be. Andreasz Papandreu felesége, az amerikai származású Margaret szembeszállt velük. „Mit akarnak, a férjem nincs itthon!" Valóban, a házkutatás eredménytelen maradt, amikor a különítmény parancsnoka ráemelte fegyverét a Centrum-párti politikus Georgiosz nevű gyermekére. „Ha nem mondod meg, hol van apád, agyonlőlek..." A következő percben Andreasz Papandreu előjött rejtekhelyéről.

Ezt a két epizódot feljegyezték arról az éjszakáról, amikor április 21-re virradó éjszaka puccsista katonatisztek megdöntötték Görögországban a polgári kormányzatot, felfüggesztették az alkotmányt, s rövid három óra leforgása alatt eltörölték a polgári demokrácia minden intézményét, feloszlattak 279 pártot, szervezetet, egyesületet — katonai diktatúrát vezettek be és megközelítő becslés szerint 15 ezer személyt tartóztattak le. (A külföldi sajtó még egy drámai számadatot említ. Athén szülőkórházaiba naponta átlag 90 felvétel történik. A puccs hírére olyan félelem, „társadalmi sokk" szállta meg a lakosságot, hogy ezen a napon 316 terhes asszonyt kellett kórházba szállítani. Közülük kétszáznál több koraszüléssel hozta világra gyermekét, és az újszülöttek igen magas hányada meghalt.

Negyvennyolc órával a puccs után *Koliasz* volt államügyész, aki az úgynevezett Aszpida-perben a vádat képviselte — alakított kormányt, s az összes kulcspozíciókat ezredesek és tábornokok töltötték be. II. Konsztantin király ezután megjelent az új kabinet ülésén és teljes díszegyenruhájában lefényképeztette magát miniszterei társaságában. Amikor a fénykép elkészült, a tábornokok elégedetlenül állapították meg, hogy a király *kedvetlen arcot* mutat. Felszólították, hogy másodszor is álljon a lencse elé. Az új fényképen most már nemcsak Spandidakisz, Papadopulosz Pattakosz és a többi puccsista, hanem a király is mosolyog.

A királyi mosoly azonban aligha jelentett többet, mint hogy Konsztantin az adott pillanatban megalkudott a helyzetével, *szentesítette a diktatúrát, és ezzel maga is cinkosságot vállalt a görögországi demokrácia eltemetőivel.* A király, aki egyúttal a fegyveres erők *főparancsnoka* is, nem adott parancsot a hadseregnek, hogy vonuljon vissza a laktanyáiba, nem váltotta le a királyi kormányt és parlamentet szétkergető tiszteket, ellenkezőleg: *bábként eltűrte,* hogy a puccsista ezredesek még az udvar közvetlen környezetéhez tartozó öreg, királyhű tábornokokat is száműzzék és a teljes hatalmat a saját kezükbe összpontosítsák.

A puccsisták brutalitása, az ellenállás kezdeti megmozdulásainak kíméletlen letörése megrémítette a görög polgárságot, elsősorban a burzsoázia felső rétegeit. Ennek két oka van.

Először: a diktatúra nemcsak a *baloldali* és *centrum-párti* politikusokra, szervezetekre csapott le, hanem elhallgattatta, sőt őrizetbe vette a *jobboldali* vezetőket is. Igaz, ezeket nem sokáig tartották fogva. Egyébként nyilatkozatot írattak alá velük, amelyben megígérik, hogy nem keresztezik a junta intézkedéseit és tartózkodnak a politizálástól — aztán szabadon engedték őket. Néhány eset azonban újra és újra eszükbe idézte, hogy a junta ostora fenyegetően suhog és válogatás nélkül sújt le. Ilyen *Averoff* volt külügyminiszter esete, akit az úgynevezett gyülekezési tilalom megszegése miatt rendkívüli katonai bíróság vont felelősségre és ítélt öt évre. Két nappal később ugyan királyi kegyelemben részesült, az ügy azonban így is elmélyítette *a burzsoázia megfélemlítettségének és behódolásának folyamatát.*

Másodszor: a modern görög államapparátus hosszú-hosszú idő óta kialakult működési formája az úgynevezett *„kijárási módszer"* volt. Máshol sem ismeretlen a hivatali protekció fogalma, Görögországban azonban ennek egy sajátos rendszere alakult ki. A „kijárás" busásan jövedelmező foglalkozás lett és a nagyösszegű állami megrendelésektől a legjelentéktelenebb ügy elintézéséig igénybe kellett venni a kijárókat, akik szövevényes kapcsolataikkal, óriási hálózatukkal *kézben tartották az államapparátust és az üzleti életet.* A junta ezen a ponton — tehát az üzleti világ legkényesebb

pontján — fenyegette meg a diktatúra miatt elégedetlenkedő burzsoáziát, kilátásba helyezve a protekcionista hálózat elleni erélyes rendszabályokat.

A megszeppent burzsoázia tehát feladta az ellenállást a katonai diktatúrával szemben, lemondott arról, hogy a korábbi parlamentáris és pártkeretek között beleszóljon a politikai életbe. Sőt, egy részük — főként *a pénzcsoportok* — a diktatúra támogatására sietett, mert érdekeivel egybeesik az a kíméletlen hadjárat, amelyet a junta a baloldal ellen folytat.

Különleges helyet foglal el Görögország társadalmában az értelmiség, vagy pontosabb fogalmazásban *az értelmiség hazafias és demokrata elemei.* Legismertebb és legtipikusabb képviselőiként Manolisz Glezosz és Theodorakisz nevét említhetnénk. A junta esküdt ellenségei közé számítják Andreasz Papandreut is. Mindhárman különböző származásúak, különböző életutat jártak meg és mai politikai arculatuk is jelentős eltérést mutat. Glezosz fegyveres harcban nőtt *forradalmár szabadságharcos*, Theodorakisz halkszavú, magányos zeneköltőből egy politikai gyilkosság hatására lett gyújtó hangú *baloldali vezető*, Andreasz Papandreu pedig polgári környezetben, amerikai egyetemek stúdiumain nevelkedett, kitűnő közgazdasági és államjogi képzettségű *radikális politikus.* Mindhármuk közös vonása — és ebben a néptömegek óhajait személyesíthetik meg —, hogy Görögország társadalmát ki akarják emelni az elmaradottságból, meg akarják szabadítani a szegénység és tudatlanság béklyóitól, országukat az önállóság és függetlenség útjára kívánják vezetni. Éppen ezért nemcsak a jelenlegi katonai diktatúrát vetik el, hanem a *puccs előtti* kormányrendszereket és azok politikáját is.

Megjegyzendő, hogy Papandreu politikai arculatát erősen befolyásolja amerikai orientációja. A katonai rezsim most *látványos pert* készít elő Papandreu „főszereplésével". A per célja lenne bebizonyítani, hogy a centrum és a baloldal már a május 28-ra tervezett választások előtt megállapodást kötött a várható választási győzelem utáni együttműködésre és koalíciós kormányzásra. Ha ezt a per során „bebizonyítják", akkor a junta már hangosabban hirdetheti fő politikai jelszavát, tudniillik azt, hogy a puccs a „kommunizmus veszedelmétől mentette meg" Görögországot. Kérdés, hogy Papandreu — abban a majdnem teljesen biztos tudatban, hogy amerikai állampolgársága miatt *a per után kiutasítják* és az Egyesült Államokba emigrálhat — *mennyire áll ellen a junta nyomásának.*

Görögország politikai barométere jelenleg a *vihar előtti csendet* jelzi. Az újságok nap mint nap arról számolnak be, hogy röplapterjesztésért, a hadsereg parancsainak megszegéséért, a király becsmérléséért és hasonló okokért hadbírósági ítéletekkel hosszú évekre börtönbe küldenek embereket. A rendszer szigorú cenzúrája miatt nem jutnak ki olyan hírek az országból, amelyek

a szélesedő népi ellenállásról szólnak. A felszín látszatnyugalma alatt azonban forró indulatok izzanak, és felgyülemlik a nép keserűsége. Csak egy szikra kell, hogy fellobbanjanak a lángok.

A hatalomból kiszorított öreg rutinos polgári politikusok — s maga a király is — jól látják a nép növekvő elégedetlenségét és *félnek attól, hogy a szenvedélyek egyszer cselekvésben robbannak ki a diktatúra ellen.* Ezért lázasan keresik a kiutat, amely az ő elképzelésük szerint *úgy vezetne el a nyílt katonai diktatúra megszüntetéséhez és a parlamentarizmus visszaállításához, hogy eközben a baloldal ne nyerhesse vissza az április 21. előtti pozícióit.* A semmitmondó hivatalos közleménnyel szemben informált körök úgy tudják, hogy ilyenfajta tervet terjesztett Konsztantin király amerikai útja során Johnson elnök elé, aki támogatásáról biztosította az uralkodót. Kosztantin cseppet sem kívánja emelni a junta nemzetközi tekintélyét, és azt reméli, hogy az ezredesek majd letűnnek a politikai porondról, *a királyi udvar* pedig az eddiginél is nagyobb befolyáshoz jut a görög belpolitika kártyapaklijának keverésében.

Abban ugyanis egyeznek a politikai megfigyelők következtetései, hogy *a junta nyílt katonai diktatúrája nem lehet hosszú életű.* Kérdés, hogy az ezredesek menesztése milyen körülmények közt megy végbe: helyreáll-e a parlamenti forma, vagy a jelenlegi terroruralmat *a diktatúrának csupán egy álcázott változata* követi.

Miközben a politikusok a görög kibontakozás lehetőségeit latolgatják, a rendszer erőszakszervei új és új bűncselekményekkel tetézik tetteiket. Már régóta nincs hír Glezpszról, Iliuról és más ismert baloldali politikusokról, akiket sokáig a halálszigetnek nevezett Jaroszon őriztek, majd átszállítottak Leroszra. A junta tagadja, hogy letartóztatta Ambatieloszt, a neves szakszervezeti vezetőt. *Félő, hogy e tagadás mögött Ambatielosz meggyilkolása lappang,* mint ahogy ez történt Mandilarasz baloldali védőügyvéd elpusztításakor is.

A koncentrációs táborok létszáma nem csökken, ellenkezőleg: szinte naponta érkeznek jelentések *újabb és újabb letartóztatásokról.* Annyit tudni lehet, hogy ha egy politikai fogoly megtagadja baloldali múltját és hűségnyilatkozatot tesz a juntának, azt feltételesen szabadlábra helyezik. A görög munkásmozgalmi vezetők hősies helytállásáról tanúskodik, hogy az elviselhetetlen börtönviszonyok és kínzások ellenére is töretlenül kitartanak a munkásmozgalom ügye mellett és nem akad áruló, aki aláírná a hűségnyilatkozatot. Tudják, hogy *melletük áll a görög nép és az egész haladó világ szolidaritása, és ez olyan erő, amely előbb-utóbb kiragadja őket a hóhérok kezéből.*

Pattakosz tábornok harckocsijai, a szövevényes NATO-érdekek egy ideig felszínen tarthatják az ezredesek klikkjét. A végső szót azonban a szabadságszerető görög nép mondja ki.

A Politikai Bizottság határozata

a párt kádermunkájáról és az állami személyzeti munka pártellenőrzésének helyzetéről, a káder- és személyzeti munka továbbfejlesztéséről

(1967. május 9.)

I

Az MSZMP káderpolitikai elvei helyesnek bizonyultak és a káder- és személyzeti munkában alapjában érvényesültek. Ehhez kedvező feltételeket biztosított a párt egész politikája. Ugyanakkor a kádermunka hozzájárult a szocialista építés terén elért eredményekhez. Emellett azonban — ahogy a IX. kongresszus is utalt erre —, a kádermunkában számos hibával találkozni.

1 A társadalmi, állami, gazdasági vezető posztokon dolgozók az elmúlt időszak nehéz, bonyulult körülményei között is megállták a helyüket, összességében sikeresen teljesítették a rájuk háruló feladatokat. Többségük politikailag szilárd, állhatatosan dolgozik a párt politikájának megvalósításáért. Nagyobb részük — jelentős részben munka melletti tanulással — megszerezte a munkaköréhez szükséges műveltséget, szakmai hozzáértést. Jelentősen gyarapodott vezetőkészségük. A vezetők és a tömegek kapcsolata erősödött. A káderállomány összességében alkalmas a IX. kongresszus által megjelölt feladatok végrehajtására.

2 A káder- és személyzeti munka fejlődött. Tárgyilagosabb a káderkiválasztás. Csökkent az olyan esetek száma, amikor a vezetők a kiválasztás hibái miatt nem tudták megállni a helyüket. Jobban érvényesül a szakmai hozzáértés, a vezetőkészség követelménye. Tervszerűbbé, céltudatosabbá vált a vezetés színvonalának emelésére irányuló törekvés. Az emberek megítélésének alapja általában a végzett munka és a magatartás. Megszűnt a kádermunka titokzatossága. Egyes kivételektől eltekintve, érvényesül az emberiesség.

3 Az elért eredmények mellett a párt káderpolitikai elveinek értelmezése az elmúlt időszakban nem volt egyöntetű, a gyakorlati végrehajtásban is hibák tapasztalhatók. Ez összefügg azzal, hogy a részletkérdések a VIII. kongresszus után nem kerültek kidolgozásra,

valamint nem volt kielégítő a káder- és személyzeti munka pártirányítása, ellenőrzése.

— Egyes helyeken — főleg állami, gazdasági tisztségek betöltésénél — a hármas követelményből egyoldalúan a szakmai képzettséget (ebben is főleg az iskolai végzettséget) helyezik előtérbe és elhanyagolják a politikai követelményeket. Ez a káderek képzésében is torzulást idézett elő. Egyoldalúan, sokszor öncélúan, a szakmai végzettséget nyújtó iskolák elvégzésére törekedtek, háttérbe szorult a politikai képzés iránti érdeklődés.

— A párttagok egy részénél — a párt vezető szerepét rosszul értelmezve — elzárkózás tapasztalható a pártonkívüliek vezető posztra állításával szemben. Ezt azzal próbálják alátámasztani, mintha általános lenne a kommunisták háttérbe szorítása. Ugyanakkor egyes körökben a pártonkívüliek nagyobb arányú funkcióba állítását úgy próbálják indokolni, hogy a pártonkívüliséget tévesen azonosítják a jó szakember fogalmával. Egyesek kizárólag a kedvezőbb statisztika érdekében törekszenek a pártonkívüli vezetők arányának növelésére.

— A kádernevelő munka még nem elég hatékony; nem vált a vezetők állandó feladatává. Nem folyik a vezetők munkájának rendszeres érdemi értékelése. A minősítések gyakran formálisak, csak a káderek erényeit tartalmazzák. Sokszor a leírt vélemény attól függ, hogy előléptetés vagy leváltás alkalmából készült. A kialakult véleményt nem mindig mondják meg az illetőnek. Esetenként a hibákat, felelőtlenségeket nem követi felelősségrevonás.

— A megalapozott személyi döntéseket és a nevelőmunkát még mindig nehezíti a káderhatáskörök túlzott központosítása. Az esetek jelentős részében a káderek sorsáról nem ott döntenek, ahol a legjobban ismerik őket. Emiatt formálisak a döntések, s a hatáskörbe tartozás csak a beállításra és leváltásra korlátozódik. Gyakori, hogy az illetékes alsóbb pártszervek véleményét nem veszik figyelembe a döntéseknél.

— A káder- és személyzeti munka egyik leggyengébb pontja az utánpótlás-nevelés. Ennek következménye, hogy egyes vezető posztok betöltése változatlanul gondot okoz. Gyakori jelenség, hogy a vezetők középszerű, vagy annál is gyengébb erőket választanak munkatársul. Előfordul, hogy álhumanizmusból vagy baráti kapcsolatok miatt tehetségteleneket, vezetésre alkalmatlanokat helyezgetnek egyik beosztásból a másikba. Gátolja az egészséges káderutánpótlást a bizalmatlanság, az előítélet az új káderekkel, de főleg a nőkkel, fiatalokkal szemben.

— Még mindig találkozni egyes vezetőknél önelégültséggel, szerénytelenséggel. Előfordul a hatalommal való visszaélés, a jogtalan anyagi előnyök szerzésére irányuló törekvés is. Egyes vezetők érzéketlenné váltak a dolgozók problémái iránt. Gyakori a bírálat elhárítása, visszaverése és megtorlása. Az ilyen jelenségekre a közvélemény egyre érzékenyebben reagál. Helyenként ezt eltúlozzák; alaptalanul rágalmaznak, az egyes vezetők által elkövetett hibákat az egész vezetésre általánosítják. Az elmúlt időszakban több olyan eset fordult elő, amikor sem a tényleges hibák. sem a túlzások ellen nem léptek fel az illetékesek elég következetesen.

— Nehezítik a kádermunkát a munka erkölcsi és anyagi elismerésében jelentkező hiányosságok. Egyesek munkájuk értékénél aránytalanul nagyobb jutalomhoz, prémiumhoz jutnak, másutt viszont nem állnak rendelkezésre megfelelő anyagi eszközök a kiemelkedő munka elismerésére.

II

A káderpolitikai elvek párton belüli megvalósítására a pártszervek minden szinten nagy gondot fordítottak. Ez mindenekelőtt abban nyilvánult meg, hogy olyan káderállomány kialakítására törekedtek, amely alkalmas a feladatok végrehajtására. Ez a törekvés eredményes volt. A függetlenített apparátus, a pártaktivisták áldozatkész munkát végeztek a párt politikájának és határozatainak végrehajtásában. Felkészültségük, hozzáértésük minden szinten növekedett és alapjában megfelel a követelményeknek. Javult a pártiskolai végzettség is. Nagy részük munka melletti tanulással szerezte iskolai végzettségét.

Egészségesen alakult a fiatal és tapasztaltabb pártmunkások aránya. Az alapszervezeti titkárok általános műveltsége, szakmai és politikai képzettsége is jelentősen fejlődött az 1964-es vezetőségválasztás óta.

A pártban folyó kádermunkában és a káderállomány körében az alábbi problémák tapasztalhatók:

— A pártapparátusban nagymértékű volt a cserélődés, amely általában az erősítés érdekében történt, a régebben esedékes cseréket is most bonyolították le. De közrejátszottak olyan tényezők is, hogy a pártfunkciót sokan átmenetinek tartják és szakmai területek felé vonzódnak, mert úgy ítélik meg, hogy ott biztosabb az egzisztencia, nagyobb az anyagi megbecsülés. Ugyanakkor találkozni olyan szemlélettel is, hogy egyesek leépítésnek veszik, ha más munkaterületre akarják őket helyezni. Ebben közrejátszik az is, hogy az állami, gazdasági vezetők — eltúlozva a szakmai követelményeket — nem szívesen fogadják területükre a pártmunkásokat, nem ismerik el a politikai munkában szerzett tapasztalatokat és vezetőkészséget.

— Annak ellenére, hogy az elmúlt időszakban történt bizonyos előrelépés, alapjában megoldatlan a felsőfokú politikai képzettségű káderek, elsősorban pártmunkások intézményes továbbképzése.

— Egyes helyeken nem megfelelő színvonalon végzik a kádernyilvántartást. Elhanyagolják a káderanyagok folyamatos kiegészítését. Helyenként többéves elmaradások vannak, új káderek beállításánál a legszükségesebb információkat sem szerzik be.

— A pártapparátus egészségi állapota a feszített munkatempó és a túlterheltség miatt nem kielégítő.

— Egyre gyakoribb jelenség, hogy a pártapparátusban a megüresedett funkciókat nehéz betölteni; emiatt kényszermegoldások születnek. A függetlenített pártfunkciótól való idegenkedést több tényező idézi elő. Jelentős a jövedelemkülönbség az állami, gazdasági vezetők és a pártmunkások között (különösen szembetűnő ez az üzemben dolgozó pártmunkásoknál). Ugyanakkor a pártfunkció feszítettebb munkát igényel és az erkölcsi követelmények is magasabbak, mint más

területen. Egyedi esetekben találkozni azonban olyan, a pártfegyelmet sértő jelenségekkel is, hogy egyesek kényelemszeretetből, az áldozatkészség hiánya miatt nem vállalnak függetlenített pártfunkciót, vagy az apparátuson belüli mozgatást.

III

Az elmúlt években a káderállomány az állami, gazdasági területen is fejlődött. Eredményesen dolgoztak a rájuk háruló feladatok végrehajtásában, többségük politikailag és szakmailag is alkalmas a gazdaságirányítás új rendszeréből fakadó követelmények teljesítésére. Ez annak az eredménye, hogy a párt káderpolitikai elvei — bár torzulásokkal — érvényesültek az állami személyzeti munkában is.

Megvalósult az az elv, hogy a kádermunkáért mindenütt az adott terület vezetője felelős elsősorban. Az elmúlt években komoly erőfeszítéseket tettek a vezetők szakmai képzésére. A személyzeti munkából sikerült száműzni az emberekkel szembeni bizalmatlanság légkörét. Kezdeti eredmények tapasztalhatók az új, fiatal tehetséges vezetők funkcióba állítása területén. Mindezek ellenére a káderpolitikában mutatkozó hibák nagy részét még nem sikerült megszüntetni. A legjellemzőbb problémák a következők:

— A szakmai iskolai végzettséget előíró 1021-es minisztertanácsi rendeletet sok helyütt körültekintés nélkül, eltúlozva hajtották végre. A rendeletre hivatkozva leváltottak olyan régi vezetőket is, akiknek nem volt ugyan meg az előírt iskolai végzettségük, de nagy gyakorlati tapasztalattal rendelkeztek és ellátták feladataikat. Ugyanakkor gyakran nem érvényesítették a politikai követelményeket. Sok esetben még az előírt erkölcsi bizonyítvány beszerzését is mellőzték. Az utóbbi években egyes esetekben politikailag nem megfelelő „szakemberek" kerültek vezető beosztásba. A politikai követelmény lebecsüléséből eredően az elmúlt években nem támasztottak megfelelő igényt a politikai képzés iránt az állami, gazdasági területen dolgozókkal szemben.

— Még mindig jelentős mérvű szubjektivizmus tapasztalható a vezetők kiválasztásánál. Sok esetben nem veszik figyelembe a dolgozók véleményét a vezetők megítélésénél. Az is előfordul, hogy nem kérik ki az illetékes pártszervek véleményét, vagy kész helyzet elé állítják őket.

— Az állami, gazdasági vezetők egy része — bár személyesen felelős a kádermunkáért —, lebecsüli a személyzeti munka jelentőségét. Nem biztosítják a személyzeti munka rendszeres, átfogó ellenőrzését. Sok helyen a személyzeti apparátus munkáját leszűkítik az adminisztratív teendők ellátására, a személyi kérdések eldöntésénél nem igénylik véleményüket. A személyzeti munka felfogásában és gyakorlatában az egyes területek között jelentős eltérések tapasztalhatók. A személyzeti munkával sok helyen gyenge politikai és szakmai felkészültségű, másutt alkalmatlannak bizonyult káderek foglalkoznak. Nem megoldott a személyzeti apparátus rendszeres oktatása, egységes instruálása,

— A pártszervek tevékenységében az utóbbi években háttérbe szorult az állami személyzeti munka pártellenőrzése. A hibákkal, torzításokkal szemben sok esetben nem léptek fel időben és kellő határozottsággal. A párt KB apparátusában nem volt biztosítva a személyzeti munka tapasztalatai összegezésének és elemzésének szervezeti feltétele.

IV

A párt káderpolitikájának alapelvei változatlanok. A párt vezető szerepe fejlesztésének, a IX. kongresszus által megszabott feladatok sikeres végrehajtásának fontos feltétele: a párt káderpolitikájának egyöntetű értelmezése és következetes végrehajtása. A gazdaságirányítás új rendszerének bevezetése is minden szinten fokozott követelményeket támaszt a vezető posztokon dolgozókkal szemben. Ezért szükséges, hogy a kádermunka nagyobb szerepet, jelentőséget kapjon az egész párt, minden pártszerv és szervezet tevékenységében.

1. A kádermunka alapvető célkitűzése a párt, a munkásosztály vezető szerepének, politikája végrehajtásának biztosítása. Ez elsősorban azt igényli, hogy minden irányító poszton a pártnak, a munkásosztály érdekeit kifejező politikáját értő, azt végrehajtani képes és kész vezetők dolgozzanak. Az erre alkalmas munkásoknak vezető posztokba helyezésére a jövőben is törekedni kell.

2. Továbbra is érvényesíteni kell azt az elvet, hogy — pártfunkciót kivéve — bármilyen beosztást pártonkívüli is betölthet, ha minden vonatkozásban megfelel a követelményeknek. A pártonkívüliek funkcióba állítása sehol sem lehet a kádermunka öncélú törekvése. Több jelölt esetén vezető posztra az arra legalkalmasabbat kell állítani.

3. A vezető posztok betöltésénél a politikai, szakmai vezetőkészségbeli követelmények szoros egységet alkotnak, egymás rovására nem helyezhetők előtérbe.

— *A politikai követelmény* a jelenlegi követelmények között is elsősorban a rendszerhez való hűséget, szocialista célkitűzéseink meggyőződéses szolgálatát és politikai felkészültséget jelent. Fontos politikai követelmény, hogy a vezető a szocialista erkölcs normái szerint éljen és olyan emberi tulajdonságokkal rendelkezzék, amelyek megóvják a hatalommal való visszaéléstől, az anyagi előnyök erkölcstelen hajhászásától: családi, baráti érdekek előtérbe állításától; a durvaságtól; a szubjektivizmustól.

— *A szakmai követelmény* az adott terület ismeretét jelenti. Ezt nem lehet azonosítani csak az iskolai végzettséggel, figyelembe kell venni az egyénileg szerzett tudást, a gyakorlati tapasztalatot is.

— *A vezetőkészség követelményén* azt kell érteni, hogy a vezető rendelkezzék megfelelő áttekintő készséggel, képes legyen meglátni és megérteni az összefüggéseket, a fejlődés követelményeit. Tudjon emberekkel foglalkozni, munkatársait maga mögé felsorakoztatni, tevékenységüket összefogni és irányítani.

A követelmények együttes érvényesítése mellett az eddiginél jobban kell törekedni arra, hogy a vezető posztokat lehetőleg helyi káderekkel töltsék be.

4. Fokozni kell a pártszervek felelősségét saját vezetőik tevékenységének ellenőrzésében, nevelésében. Fejleszteni kell azt a gyakorlatot, hogy még a személyi kérdések eldöntése előtt az illetékes pártszerv tagjainak — ahol indokolt, a párttagság, illetve az adott terület dolgozóinak — véleményét kikérik. Arra kell törekedni, hogy a választás lehetősége érdekében a vezető beosztások betöltésére több személyt javasoljanak a vezető testületnek. A pártszervek minden szinten vegyék figyelembe és hasznosítsák a szakszervezet véleményét a vezetők megítélésénél. A pártbizottságok legalább kétévenként tárgyalják meg területük káderállományának és az ott folyó kádermunkának a helyzetét.

5. Az elkövetkezendő időben is meg kell őrizni és tovább kell fejleszteni a bizalomnak és őszinteségnek azt a légkörét, amely a kádermunkát az elmúlt évtizedben jellemezte. Fejleszteni, erősíteni kell a bírálatot, erélyesen kell fellépni a bírálat elfojtóival, megtorlóival szemben. Ugyanakkor nem szabad megtűrni a rágalmazást, az intrikát sem.

Mindenütt szükséges bevezetni a káderek 3—4 évenkénti minősítését, illetve a minősítés kiegészítését. A minősítés tartalmazza az illető munkájának, magatartásának őszinte, reális értékelését: erényeit és hibáit egyaránt. A minősítést az érintettekkel történő megvitatás után írásban kell rögzíteni, ez képezze az illető értékelésének alapvető dokumentumát.

6. Céltudatosabbá kell tenni a káderek iskoláztatását; a párt- és állami szerveknél egyaránt rendszeresíteni kell az iskoláztatási terveket. A követelményeknek és az igényeknek megfelelően biztosítani kell a politikai és a szakmai képzés összhangját. Minden területen nagyobb figyelmet kell fordítani a politikai képzésre. A KB apparátusában és az alsóbb szintű pártapparátus vezető posztjain felsőfokú; az alsóbb pártbizottságok munkatársainál legalább középfokú marxista—leninista képzettséget kell — néhány év türelmi idő után — megkövetelni. A jövőben fokozottabb mértékben kell megkövetelni, segíteni az állami, gazdasági vezető beosztásokban dolgozóknál is elméleti-politikai képzettségük növelését.

7. Nagyobb gondot kell fordítani a kádermunkában az utánpótlás nevelésére és a káderek tervszerű cseréjére. Bátrabban kell támaszkodni a fiatal, de felkészült és tapasztalatokkal rendelkező káderekre, köztük a nőkre Figyelmesebben kell törődni nevelésükkel, előléptetésükkel. Jó vezetőnek az tekinthető, aki mellett fejlődnek a káderek. Ezt a vezető munkájának megítélésénél is figyelembe kell venni.

A vezetők stabilitásának elvét nem sértve, törekedni kell a különböző területek között a káderek tervszerű cseréjére. Állami, gazda-

sági funkcióból a párt- és tömegszervezeti apparátusba, és fordítva kell szervezetten átirányítani kádereket.

Nagy körültekintéssel kell foglalkozni azoknak a vezetőknek az ügyével, akik hosszú időn keresztül eredményesen dolgoztak, de ma már nem tudnak lépést tartani a növekvő követelményekkel. Érdemeik elismerése mellett, képességüknek megfelelő beosztásba kell helyezni őket. Olyan intézkedéseket kell kidolgozni, amelyek biztosítják, hogy az érintettek politikailag, erkölcsileg ne károsodjanak, ne érezzék magukat megbélyegzetteknek és a változás anyagilag is megnyugtató megoldást jelentsen számukra. Ez is segít annak a közhangulatnak a megváltoztatásában, amely azt tartja, hogy tisztességgel csak előrelépni, vagy beosztásban maradni lehet, a felmentést vagy áthelyezést pedig lebukásnak tekinti.

8. Továbbra is fenn kell tartani azt a gyakorlatot, hogy a legfontosabb vezető posztok — valamennyi szinten — a pártszervek hatáskörébe is tartozzanak. A hatáskör fogalmát nem szabad a beállítás vagy leváltás aktusára korlátozni. A hatáskörbe tartozás az illető vezető munkájának, magatartásának ismeretét, fejlődésének figyelemmel kísérését igényli. Ennek megvalósítása érdekében tovább kell folytatni a pártban a hatáskörök leadását az alsóbb szervekhez. Érvényesíteni kell azt az elvet, hogy minden vezető sorsáról ott döntsenek, ahol munkáját, magatartását ismerik és értékelni tudják. Szigorúan be kell tartani, hogy az állami, gazdasági vezetők a párthatáskörbe tartozó káderek esetében az illetékes pártszerv véleményét figyelembe vegyék: nélküle vagy ellenére kinevezésükben, felmentésükben vagy áthelyezésükben ne döntsenek. Pártbizottságok hatáskörébe nem tartozó helyi vezetők személyi ügyében döntés előtt ki kell kérni az illetékes pártalapszervezet vezetőségének véleményét.

9. A párt káderpolitikájának következetesebb végrehajtása érdekében fejleszteni kell az állami személyzeti munkát.

a) Változatlanul erősíteni kell azt az elvet, hogy mindenütt a vezető felelős az irányítása alatt álló területen a párt káderpolitikájának végrehajtásáért. Ugyanakkor biztosítani kell, hogy a személyzeti vezető — és apparátus — érdemi segítséget adjon a vezetőknek a kádermunka feladatainak elvégzésében. Ennek érdekében tapasztalt káderekkel kell megerősíteni a személyzeti apparátust.

b) A Politikai Bizottság ajánlja a Minisztertanácsnak, hogy 1967 végéig vizsgálja meg a személyzeti munka helyzetét, az 1021-es MT-rendelet végrehajtásának tapasztalatait és megfelelő intézkedéseket tegyen e munka színvonalának emelésére.

c) Ki kell alakítani minden szinten az állami személyzeti munka pártellenőrzésének feltételeit és rendszerét. A pártszervek az állami személyzeti munkát a párt kádermunkája részeként kezeljék. Az alsóbb pártszervek nagyobb időközönként rendszeresen vizsgáljak és tárgyalják meg az állami személyzeti munka helyzetét és feladatait.

10. A munka anyagi és erkölcsi elismerését a párt- és tömegszervezeti apparátusban is jobban a kádermunka szolgálatába kell állítani.

Kádermunka a pártbizottságok napirendjén

A megyei pártbizottságok többsége alapos, körültekintő vizsgálat alapján megtárgyalta a Politikai Bizottság 1967. május 9-i határozatát. Jelentéseik konkretizálják és helyileg alkalmazzák a határozatot és megjelölik a végrehajtás módját. A legtöbb megyében külön rögzítették a végrehajtási utasítást. Most a kádermunkáról szóló határozat a járásivárosi pártbizottságokon, valamint az alapszervezeti taggyűléseken kerül napirendre. Ezért érdemes az eddigi viták néhány mozzanatára a figyelmet felhívni.

A kádermunka széles körű megvitatásának nagy jelentősége, hogy a gazdasági irányítás reformja előtt méri fel a helyzetet és jelöli meg a feladatokat. Biztosítja a káderpolitikai elvek és konkrét feladatok egységes értelmezését. A párt vezető szerepe elválaszthatatlan attól a szervező, ellenőrző munkától, amelyet a helyes politikai elvek megvalósítása érdekében kifejt. Ebből a szempontból különösen kiemelkedő helyen áll a káder- és személyzeti munka pártellenőrzése.

A megyei pártbizottságok elé terjesztett anyagok és viták hangsúlyozták a Politikai Bizottság határozatának időszerűségét, megállapításainak tényszerűségét. A jelentések összhangban vannak a Politikai Bizottság elemzésével, sőt, egyik-másik túlságosan is a határozat *szövegét* követte és kevésbé tükrözte a megyei sajátosságokat és problémákat.

A megyei felmérések statisztikai adatai is megállapítják, hogy a káderek döntő többsége politikai, szakmai szempontból felkészült, művelt vezető, irányító készségük sokat fejlődött. A szocializmus építésével együtt nőttek és fejlődtek a káderek is és többségük nem könnyű feladatukat eredményesen látják el. Minden megyében jelentős a fejlődés az egyetemi és főiskolai, valamint a pártiskolai végzettség tekintetében. Ma már elmondható, hogy a megyék többségében a vezető pártszervek élén elméletileg jól képzett, nagy tapasztalatokkal rendelkező pártmunkások dolgoznak.

Természetesen a káderek alkalmasságát nem lehet csupán az iskolai végzettséggel mérni, sokat jelent az élet, a munkásmozgalmi, a politikai tapasztalat és vezetési gyakorlat, amelyet többségük a szocializmus építésében való aktív részvétellel szerzett meg.

Az írásos előterjesztést és határozati javaslatot mindenütt élénk, tartalmas vita követte. A vitában a káderek alkalmassága, iskolázottsága mellett, sok szó esett nevelésükről, magatartásukról, munkában való helytállásukról.

*

A megyei pártszerveknél és pártbizottságoknál már kialakult *a káderekkel való foglalkozás rendszere*. Szolnok megyében például a vezető testület előtti rendszeres beszámoltatás mellett, egyre gyakoribb, hogy

a megyei párt-végrehajtóbizottság tagjai, osztályvezetői a helyszínen vizsgálják egy-egy feladat vagy határozat végrehajtását. Hasonló módszerekkel dolgoznak állami és tömegszervezeti vonalon is. A járási, városi pártbizottságok szintjén is egyre tervszerűbben és alaposabban értékelik a hatáskörükbe tartozó káderek munkáját, magatartását.

Másutt évente három alkalommal is összehívják a pártbizottság tagjait és beszélgetnek velük munkájukról, gondjaikról, megkérdezik véleményüket a végrehajtó bizottságról. Gyakran folytatnak egyéni beszélgetést a pártbizottság egyes tagjaival. Egyes helyeken évente egyszer a végrehajtó bizottság tagjai az alapszervezetek vezetőségi tagjaival folytatnak hasonló beszélgetéseket. Mindemellett a káderekkel való rendszeres foglalkozásra sok helyen még mindig az jellemző, hogy csak akkor beszélgetnek velük, ha kiugroan jó, vagy kiugróan rossz dolgok történnek. A zömmel már kevésbé foglalkoznak rendszeresen.

A vitában kisebb-nagyobb hangsúllyal mindenütt szerepelt az a gondolat, hogy az állami-, gazdasági vezetők egy részénél nem képezi a munka szerves részét a beosztott vezetőkkel való foglalkozás. Esetenként olyan vezetési gyakorlattal is találkozni, amely nem közelíti, inkább taszítja a beosztott vezetőket. Sok helyen hiányoznak a tudatos vezetési elvek és módszerek. Néhol a bizalom hiánya mögött féltékenység húzódik.

Meglehetősen sokat foglalkoztak e viták a kádermunkában fellelhető szubjektivizmussal. Szinte általánosnak mondható, hogy főleg állami, gazdasági posztok betöltésénél egyoldalúan a szakmai képzettséget (itt is főképp az iskolai végzettséget) helyezték előtérbe és elhanyagolták a politikai követelményeket. Ez a káderek továbbképzését is torzítóan befolyásolta. Sokszor öncélúan a szakmai képzettséget nyújtó iskolák elvégzésére ösztönzött és háttérbe szorult a politikai, világnézeti képzés iránti érdeklődés. Nem volt ritka, hogy sokan nem is a munkakörükhöz kapcsolódó tanulmányokat folytattak.

A káderek kiválasztásánál nem mindig objektív a mérce. Sok helyen az emberek megítélésének nem a tényleges munka, magatartás, vezetői készség az alapja, hanem a már korábban kialakított pozitív, vagy negatív vélemény, ami sokszor figyelmen kívül hagyja az illető fejlődését. Ezzel függ össze, hogy egyes — jelentős hibákkal rendelkező, vagy alkalmatlan kádereket — helyezgetnek egyik vezető beosztásból a másikba. Különösen ott tapasztalható ilyen, ahol a kádermunkában megsértik a kollektivitás elvét és a személyi döntéseknél kész tények elé állítják a választott testületet. Egyes esetekben találkozni még önzéssel, elvtelen kritikátlansággal, hízelgéssel, korrupcióval, a beosztásból származó előnyök, lehetőségek egyéni célra történő felhasználásával is. Még jó képességű, felkészült kádereknél is tapasztalható, hogy nincs meg mindig a kellő politikai bátorsága és kiállása. Ez nemritkán a függőségi viszonyból következik. Kisebb mértékben, de még mindig megfigyelhető, hogy a káderek kiválogatásánál szűk körben mozognak. Az ismert kádereket helyezgetik egyik funkcióból a másikba és bátortalanul nyúlnak a fiatal, új káderekhez.

Békés megyei, de más jelentések is felvetik, hogy néhány vezetőnél bizonyos önelégültség tapasztalható, anyagias, önző tendenciák érvényesülnek. A bírálatot nem szívesen fogadják, sőt esetenként meg-

torolják azt. Mindezek ugyan egyedi jelenségek, de így is figyelmet érdemelnek.

*

Egyöntetű vélemény és tapasztalat, hogy a káderek beállításánál és kiválasztásnál ott tapasztalható a legkevesebb hiba, ahol érvényesül a demokratizmus a kádermunkában, ahol a káderek sorsáról a vezető testületek érdemben döntenek. A vezető pártszervek egyre inkább kikérik a párttagság véleményét a döntés előtt, sőt alternatív javaslatot terjesztenek a vezető testület elé.

A PB határozata előírja a különböző testületek közötti *egészséges kádercsere szükségességét.* Sok szó esett arról, hogy ennek megvalósulását több körülmény nehezíti. A gazdasági, műszaki területen dolgozók nem szívesen vállalnak párt- és állami funkciót, aminek sok esetben anyagi okai vannak. Hátrányos helyzetbe kerülnek, annak ellenére, hogy az új területeken magasabb a munka- és a magatartási követelmények mércéje. De a pártapparátusban dolgozók sem szívesen mennek át más területre, mert áthelyezésüket — egyes kivételes esetektől eltekintve — a közvélemény „leépítésnek" tekinti. A Vas megyei vb-ülésen élesen elítélték az ilyen magatartást. mivel kényelmességre, az áldozatvállalás hiányára vall.

Hasonló módon szerepelt ez a kérdés Békés megyében is, ahol mindezt kiegészítették azzal, hogy egyesek tartanak a nagyobb követelménytől, felelősségtől, nem szívesen áldozzák szabad idejüket ilyen munkára, sőt olyan is van, aki a párt és társadalmi funkcióját csak átmenetinek tekinti. Általában az a megfigyelés, hogy sokan vonakodnak a társadalmi funkció vállalásától, amihez kétségtelenül hozzá járul a párt- és társadalmi szervekben dolgozók anyagi és sokszor erkölcsi megbecsülésének hiánya is.

*

A káderek nevelésének ügye és gyakorlata fontos helyet kapott a PB napirendjén. Kétségtelen, hogy e téren is nagy az előrelépés pártszerveinknél. De mindemellett jelenleg is számos nehézség van. A káderekkel való foglalkozás még nem mindenhol tervszerű és rendszeres. Több helyen csak akkor foglalkoznak érdemben az egyes emberekkel, amikor már súlyosan meg kell büntetni, vagy beosztásából le kell váltani. Másutt álhumanizmus, opportunizmus tapasztalható a hibákkal szemben. Mindez azt mutatja, hogy a káderek nevelése még nem eléggé épít a határozatok végrehajtásának helyszíni segítésére és ellenőrzésére. A káderek jellembeli fogyatékosságára a vezetők egy része nem kellő időben figyel fel és nem támaszkodik eléggé a kollektíva erejére. Nem mindenütt folyik a vezetők munkájának rendszeres ellenőrzése. A munka értékelése jelentős nevelőeszköz a vezetők kezében, de sajnos nem mindig élnek a lehetőséggel. A vezetők megítélésének az is fontos kritériuma, hogy fejlődnek-e mellettük a káderek. Példákat hoztak fel arra, hogy egyes gazdasági szerveknél féltékenységből, vagy más okokból, nemhogy nem segítik elő, de egyenesen gátolják a beosztottak fejlődését. Ezért is sok helyütt nehézségek vannak az utánpótlással. Hisz ott, ahol a fiatal vagy idősebb káderek funkcióféltést, irigységet. rossz politikai légkört tapasztalnak, az alkalmas emberek igyekeznek más

munkahelyet keresni. Természetesen sok jó példája is van annak, hogy káderfejlesztési terv alapján gondoskodnak az utánpótlásról, a káderek iskoláztatásáról. De kétségtelen, hogy nem sikerült mindenütt a képzési feladatokat céltudatossá, differenciálttá és hatékonnyá tenni. Nincs meg az előrelátás, nem mérik fel tervszerűen, szervezetten, hogy a jövő feladatai milyen szintű és képzettségű kádereket követelnek.

A megyei felmérések is alátámasztják — s úgy hisszük érdemes szóvá tenni — a női káderek előléptetésének viszonylagos elmaradottságát. Kétségtelen, hogy alacsony arányszámuk összefügg bizonyos objektív tényezőkkel is, azonban sokszor éppen az erre való hivatkozás, magyarázkodás mögött bizalmatlanság vagy éppen helytelen előítélet van. A Szolnok megyei jelentés úgy fogalmazza: „nincs előrehaladás a női káderek pártfunkcióba állításánál annak ellenére, hogy a megyei párt-végrehajtóbizottság több határozatában ezt feladatként határozta meg". De ugyanez olvasható a Borsod megyei jelentésben is: . . „viszonylag kevés nő kerül vezető posztokra". A vezetésben 1964-hez viszonyítva a nők aránya kismértékben nőtt. Egyes helyeken csökkent az arányuk. „A felsőfokú technikumoknál, a tsz-vezetőknél, állami gazdaságok vezetésében egyetlen női káder sincsen. A mezőkövesdi járásban a női pedagógusok aránya 70%, de egyetlen női igazgató sincs közöttük." Békés megyében ezt így fogalmazták: „A nők funkcióba állításánál évek óta nincs jelentős fejlődés, még azokon a területeken sem, ahol döntő többségben nők dolgoznak. A funkcióban levő nők — néhány kivétellel — nem vezető beosztásúak."

*

Az előterjesztett anyagok külön fejezetben foglalkoznak *az állami, a gazdasági területek káderhelyzetével és a személyzeti munkával.* E területen is a fejlődés a helyzet általános jellemzője. Az állami, a gazdasági szervek, üzemek, intézmények élén többségében tapasztalt, politikailag, szakmailag jól felkészült, vezetésre alkalmas emberek vannak, olyanok, akiknek többsége alkalmas a megnövekedett feladatok végrehajtására az új gazdasági mechanizmus körülményei között is.

Azonban ezen a területen a fogyatékosságok és a káderpolitikai elvek helytelen értelmezése erőteljesebben mutatkozik, mint a párton belüli kádermunkában. Nyilvánvaló, hogy *e jelenségek oka a személyzeti munka pártellenőrzésének gyengeségében rejlik. Nagyon sok helyen nem alakult ki e munka végzésének megfelelő formája és módszere. Az állami, gazdasági vezetők egy része a káderek beállításánál, előléptetésénél, leváltásánál mellőzi, vagy figyelmen kívül hagyja az illetékes pártszervezet véleményét.*

Esetenként a rendszerhez való hűség követelménye leszűkült csak a rendszer iránti szimpátiára, amely egyes területeken oda vezetett, hogy „szakember" címén megbízhatatlan, közömbös, vagy ellenséges elemek is komoly beosztásba kerültek.

A vezetők nagy része beosztottjaik politikai nevelését nem tekinti feladatának, nem érez érte felelősséget. Az emberekkel való foglalkozás a jobbik esetben is csak a hivatali, szakmai feladatok jobb ellátására irányul és kevésbé az emberek jellemének, gondolkodásmódjának formálására. Sokan úgy vélekednek, hogy „a politikai nevelés, a jel-

lemformálás a pártszervezet feladata". Ebből a szemléletből következik, hogy főleg vállalatoknál a *személyzeti munkát csak adminisztratív tennivalókra korlátozzák.* Személyi döntésekben sokszor a személyzeti vezető véleményét sem kérik ki, csupán a személyi változás adminisztratív részének lebonyolítását bízzák rájuk. Találkozni ellenkező véglettel is, ahol a kádereket kizárólag a személyzeti vezető minősíti az illetékes hivatali vezető részvétele, közreműködése nélkül. Itt is a személyzeti munka lebecsülése mutatkozik meg, hisz nem tartják érdemesnek és fontosnak a beosztottal való foglalkozást. Vas megyében szóvá tették, hogy a megyei szintű vállalatok vezetői a járási pártbizottságok megkérdezése nélkül hajtanak végre kádercseréket, nem igénylik a pártszervezet véleményét.

Sok szó esett az *alapszervezetek munkájáról* és felelősségéről a káderek nevelésében. Megállapítható, hogy az alapszervezetek ez irányú munkája még kialakulatlan, vagy a legjobb szándék mellett is formális. Az alapszervezetek csak ritkán számoltatják be a személyzeti munkáról a vezetőt pártvezetőségi ülésen vagy taggyűlésen. Kialakulatlan a hivatali pártszervezetekben is a kádermunka pártellenőrzése. Az alapszervezetek kádermunkájában még a jobbik esetben is, lényegében csak a káderek beállításánál és leváltásánál alakul ki vita. Sajnos kevésbé van vita a kádermunka olyan fontos részénél, mint a káderek kommunista nevelése. Esetenként az alapszervezet kádermunkájára rányomja bélyegét az is, hogy a titkár és a vezetőségi tagok anyagilag függő viszonyban vannak és ez elvtelen megalkuvásra, vagy a vezetők hibáinak elnézésére vezet. Nem fedik fel menet közben a munkában és magatartásukban észlelt hiányosságokat.

Kétségtelen, hogy a pártalapszervezetek kádermunkájában is lemérhető eredményeket jelent önállóságuk és felelősségük fokozásában az, hogy beleszólhatnak, véleményt mondhatnak a káderek kiválasztásánál. Az üzemi pártalapszervezetekben ez a munka fejlettebb és kialakultabb, a tsz-i és hivatali pártszervezeteknél gyengébb, de legtöbb nehézség a községi alapszervezeteknél van.

A különböző szintű választott testületekben lefolytatott egészséges, pártszerű viták és eszmecserék a káder- és személyzeti munkáról, már addig is pozitív hatással voltak a pártmunka e fontos területére azzal, hogy ráirányították a figyelmet a legfontosabb kérdésekre, a megoldatlan problémákra és meghatározták a konkrét teendőket. A párt káderpolitikája — mint nevében is benne van — politikai kérdés, mégpedig összetett és bonyolult, mert embereket kell megítélni. Adottságaink, az osztályharc sajátos fejlődése is kihat a kádermunkára. Éppen ezért a káderek megítélésénél legfontosabb szempont a párt politikájának megértése és végrehajtása.

A kádermunkáról szóló határozat végrehajtása nem kampányfeladat, nem választható el a párt politikai feladataitól, annak szerves része, minden tekintetben azt kell szolgálnia.

L. V.

VÁLASZ A PÁRTÉLET KÉRDÉSEIRE

Interjú dr. Timár Mátyással, a Minisztertanács elnökhelyettesével

Megfelelő ütemben halad az előkészítés

Melyek a gazdasági reform bevezetésével összefüggésben a legfontosabb intézkedések és hogyan szolgálják gazdaságpolitikánk végrehajtását?

Az új gazdasági mechanizmus legfontosabb elemeivel kapcsolatos javaslatokat a kormány, illetve a Gazdasági Bizottság folyamatosan megtárgyalta és határozatokat hozott. A határozatok rögzítették a mechanizmus egyes elemei kidolgozásának alapelveit, a további munka ütemét, intézkednek a termelés és áruforgalom folyamatosságának biztosításához, a reform zavartalan életbeléptetéséhez szükséges kérdésekben. Ezeket a határozatokat nyilvánosságra hoztuk azzal a céllal, hogy az elvek ismerete elősegítse a vállalatok felkészülését.

Jelenleg megfelelő ütemben halad az 1968—1970. évre vonatkozó gazdasági szabályozó eszközök kialakítása, a részletes rendelkezések, szabályok kidolgozása. E feladatok kellő időben történő elvégzése a vállalatok felkészülése szempontjából döntő jelentőségű, ezért az előkészítésben részt vevő összes irányító szervnek megfeszített munkát kell végezni a következő hónapokban.

Rendkívüli gondosságot és körültekintést igényel az egyes gazdasági szabályozó eszközök mértékének (az exportot elősegítő állami térítésnek, a vállalatoknál visszamaradó nyereség, illetőleg a nyereségadó nagysága stb.) megállapítása; annak biztosítása, hogy ezek megfelelő összhangban legyenek a III. ötéves terv gazdaságpolitikai céljaival, előirányzataival. A gazdasági szabályozókat egymással összhangban kell megállapítani és működtetni, mert csak ily módon érhető el, hogy a vállalatok gazdálkodásában kifejtett hatásuk egyértelműen szolgálja a népgazdasági célkitűzéseket.

Melyek a legfontosabb intézkedések? Erre a kérdésre ezen a helyen csak nagyon röviden, felsorolásszerűen lehet választ adni.

Az elmúlt napokban — néhány terület kivételével — lényegében befejeződött a *termelői árrendezés.* Ennek igen fontos szerepe van abban, hogy a mechanizmus alapelveinek megfelelően széleskörűen érvényesülhessenek az áru- és pénzkapcsolatok, kellő szerepet kapjon a piac. Az új termelői árak a korábbinál pontosabban tükrözik a tényleges értékviszonyokat, és így alapul szolgálhatnak a gazdasági kalkulációhoz. Segítségükkel jobban elérhető a kereslet és kínálat, végső fokon a társadalmi szükségletek és a termelés fokozottabb összhangja.

Kialakult a *népgazdasági tervezés* rendszere. Hangsúlyozni kell, hogy a különböző időtartamú — elsősorban a közép- és hosszútávú — népgazdasági tervek továbbra is irányítási rendszerünk legfontosabb elemét képezik. A tervekben fogalmazódnak meg gazdaságpolitikánk célkitűzései, a terv határozza meg a népgazdaság legfőbb irányait, a felhalmozás és a fogyasztás mértékét, a műszaki fejlesztés irányvonalát, a beruházások összvolumenét, fő irányait és más fontos kérdést. A népgazdasági tervek előirányzataikkal összhangban, tartalmazzák és összefoglalják a megvalósítást szolgáló gazdasági szabályozó eszközöket is.

Az eszközök rendszerében igen fontos helyet foglal el a *jövedelemszabályozás* és az *anyagi érdekeltség.* Ezek segítségével nagymértékben elő lehet és kell segíteni az egyéni, a vállalati és a népgazdasági érdekek összhangját. Ennek célravezető módszere az úgynevezett nyereségérdekeltség, amely az üzemi kollektívák és az egyes dolgozók ösztönzését a vállalati nyereséghez kapcsolva valósítja meg. A vállalati nyereség nagyságától függ a személyi jövedelmek alakulása éppúgy, mint a vállalat fejlesztését szolgáló eszközök mértéke. A vállalati nyereségnek ez a jelentős szerepe azt a követelményt támasztja, hogy a jövedelemszabályozás módszereit különösen nagy gondossággal kell megállapítani. Az erre irányuló munka folyik és előreláthatóan október hónapban közzétesszük a nyereségadózás. a vállalati alapok képzésének és felhasználásának részletes szabályait.

Az új mechanizmus igen lényeges eleme lesz az *új beruházási rendszer.* Ennek legfontosabb vonása, hogy a jelenlegihez képest a döntési jogkörök újrarendezésével nagymértékben növeljük a gazdálkodó szervek önállóságát és felelősségét. Az új rendszer lehetőséget ad majd a vállalatoknak, hogy a piaci hatások, a jövedelmezőségi viszonyok figyelembevételével — a központilag megszabott feltételek mellett — rugalmasabban gazdálkodhassanak, megvalósíthassák a legelőnyösebb fejlesztési célkitűzéseket. Az új beruházási rendszer alapján már folyik az 1968—1970. évekre vonatkozó beruházási eszközök nagyságának megállapítása, a beruházás új szabályainak kidolgozása.

A felsoroltakon kívül nem kevésbé fontosak az irányítás egyéb elemei is, amelyeket ugyancsak a közelmúltban dolgoztak ki. Ilyenek a külkereskedelem központi irányításának eszközei (a külkereskedelmi árszorzó, állami visszatérítés, vámrendszer stb.) a termékforgalmazás-, a hitel- és pénzforgalom rendszere, amelyek fontos eszközei lesznek

gazdaságpolitikai céljainknak. Mindezek a vállalatok számára irányt szabnak gazdasági tevékenységükhöz.

Hogyan alakul az árak és bérek (jövedelmek) egyensúlya? Mit teszünk annak érdekében, hogy a jövedelmek differenciáltabbak legyenek?

Az árak és a bérek (jövedelmek) egyensúlyának biztosítását *a párt és a kormány döntő fontosságú feladatnak tekinti* és továbbra is biztosítani kívánja *a reálbérek és a reáljövedelem emelkedését.* Ennek érdekében:

1. A fogyasztási cikkek közül az életszínvonalat elsősorban befolyásoló, alapvető cikkek árát továbbra is rögzítjük. A fogyasztási cikkek másik részénél bizonyos ármozgás lehetséges lesz ugyan, de ezt korlátozzuk, illetve az árakat maximáljuk. Az eddig is szabadon alakuló árak köre néhány olyan cikkel bővül, amelyek nem létfontosságúak. A fogyasztási cikkeknek kb. negyede lesz szabad áron forgalomba hozható.

2. A munkabérek emelésének lehetőségei a vállalatok munkájának eredményességétől függnek. A keresetek fix részének növelési lehetőségét átmenetileg — 1963-ra — 4%-ban maximáljuk. A keresetek mozgó részére (nyereségrészesedés) ez a korlátozás nem vonatkozik. Az átlagbéremelést 4%-os határon belül akkor lehet végrehajtani, ha arra a részesedési alap fedezetet nyújt. Természetesen emellett az évvégi részesedés fizetésére is megfelelő fedezetről kell gondoskodni. Ez utóbbit a biztonságos gazdálkodás szempontjai, a vezetők és középvezetők érdekeltségének biztosítása is megköveteli. Azáltal, hogy a keresetek növekedése összefüggésbe kerül a munka eredményességével, biztosítható, hogy az árak és bérek közötti viszony a reálbérek tervezett növekedését megvalósíthatóvá tegye. A parasztság reáljövedelmének arányos növelése érdekében fontos intézkedés a felvásárlási árak emelése, amelyet az alapvető élelmiszerek árainak emelése nélkül hajtunk végre.

3. A kereslet és kínálat egyensúlyának, a lakosság igényei jobb kielégítésének biztosítására a fogyasztói árualapokat és a kereskedelmi készleteket az eddig szokásosnál nagyobb tartalékkal tervezzük. Ez lehetővé teszi, hogy a változások előre pontosan fel nem mérhető hatásai se okozhassanak meglepetést.

Arra törekszünk, hogy *a gazdasági ösztönzés* a jövedelmek differenciálódásán keresztül fokozottan érvényesüljön. Ezt a célt szolgálják:

a) a besorolási tarifarendszerben végrehajtott módosítások és az, hogy lehetővé tettük, hogy a kiváló munkát végző dolgozók kiemelt bért kapjanak;

b) a jövedelmek mozgó részénél a felső határok lényeges emelése; a csoportmaximumok differenciálása a felső és középső szintű

vezetők, beosztott munkások és alkalmazottak között a keresetek differenciálódását egymagában is előmozdítja;

c) a keresetek fix és mozgó része egyaránt összefüggésbe kerül a munka eredményességével, ami ugyancsak a differenciálódás irányában hat.

A keresetek differenciálásának azonban ésszerű határai is vannak és intézkedéseinknél erre megfelelően tekintettel kellett lennünk.

A központi irányítás, illetve szabályozás általában csak iparági, legfeljebb vállalati szintig érvényesülhet megfelelő hatékonysággal. A vállalatokon belül az igazgatók, a párt- és szakszervezetek biztosíthatják csak, hogy a központi irányítás intenciói a keresetek megfelelő és igazságos differenciálásában ténylegesen érvényesüljenek.

Hogyan alakul majd a foglalkoztatottság a gazdaságirányítás új rendszerében?

A foglalkoztatottság alakulása széles körben foglalkoztatja a közvéleményt. Sokakban felmerül a kérdés, hogy munkaerőhiányra vagy bizonyos munkaerő-feleslegre kell-e számítani a gazdaságirányítás rendszerének módosítása miatt. Ehhez a kérdéshez meg kell vizsgálni, hogy *a foglalkoztatottság területén* mit irányzott elő a harmadik ötéves terv, mit mutat az eddig eltelt két év és mi várható a hátralevő három évben, 1968—1970-ben.

A harmadik ötéves terv a nem mezőgazdasági ágazatokban mintegy 260 ezer fős létszámnövekedéssel számolt. A mezőgazdasági ágazatban viszont a terv a létszámnak közel 80 ezer fős csökkentését irányozta elő, a mezőgazdasági termelés egyidejű növelése mellett. Így az eredeti előirányzat mintegy 180 ezer fős létszámnövekedés volt. Az elmúlt két évben a létszám az előirányzottnál valamelyest gyorsabban nőtt. Ezt a gyorsabb létszámnövekedést azonban szükségessé tette egyes ágazatokban a termelési-, különösen az exporttervek túlteljesítése.

Sokan úgy gondolják, hogy az anyagi ösztönzés szerepének növekedése széles körű leépítésekkel jár majd. A gazdasági reform azonban mindenekelőtt a termelés fejlesztésének ütemét befolyásolja majd kedvezően, a népgazdaság gyorsabb fejlődése viszont a tervezettnél több munkaalkalmat fog jelenteni. A nyereségérdekeltség valóban fokozottabban ösztönzi majd a vállalatokat, hogy valamennyi eszközzel takarékoskodjanak. Vonatkozik ez a létszámra és a bérköltségre is. Itt azonban nem valamiféle önmagáért való takarékosságról lesz szó, hanem az optimális létszámok és bérköltségek kialakításáról. Lehetséges ugyanis, hogy a vállalatoknál a létszám kismértékű növelése nagyobb mértékben növeli a vállalat nyereségét és ez kedvező mind a vállalatnak, mind a népgazdaságnak.

A létszámmal való takarékosság kiemelt ösztönzése 1968. január 1-től megszűnik. A vállalatok érdeke elsősorban az lesz, hogy a meg-

levő létszámot hatékonyan foglalkoztassák. Mindez persze nem jelenti azt, hogy egyes vállalatoknál és egyes ágazatokban nem kerül sor a létszám átcsoportosítására. Természetes dolog, hogy a gazdasági fejlődés nem lesz mindenütt egyforma, lesznek gyorsabban és lassabban fejlődő, sőt esetenként visszafejlődő ágazatok is. Ezért törvényszerű és szükséges, hogy a gazdasági fejlődés ütemével és irányával összhangban átcsoportosítsák a létszámot. Erre azonban mind a vállalatok, mind a helyi munkaerőgazdálkodási szervek felkészülnek és igyekeznek biztosítani a zökkenőmentes átcsoportosításokat.

Munkaügyi szervek mintegy 200 vállalatnál végzett vizsgálatai alapján biztosak lehetünk abban, hogy a foglalkoztatottsági színvonal a harmadik ötéves tervben az előirányzott mértékben valósul meg.

Hogyan alakulnak a dolgozók élet- és munkakörülményei a gazdaságirányítás új rendszerében?

A bérek, a fogyasztói árak és a foglalkoztatottság meghatározzák a reálbért, illetőleg a reáljövedelmet, ezek pedig jelentősen befolyásolják az életszínvonalat. De az életszínvonal körébe egyéb tényezők is tartoznak, melyek jelentős hatással vannak a dolgozók élet- és munkakörülményeire. Ilyen többek között a munkaidő hossza, valamint a munkabéren kívüli juttatások köre.

A IX. pártkongresszus határozatának megfelelően a Szakszervezetek Országos Tanácsa és a munkaügyi miniszter javaslatára a kormány határozatot hozott a *munkaidő csökkentéséről.* Az erre vonatkozó főbb rendelkezések már megjelentek a sajtóban.

Mi indokolta ezt a határozatot? Hazánkban a bérből élők zöme 48 órát dolgozik hetente. Az elmúlt évek során mintegy 170 ezer dolgozó munkaideje csökkent, elsősorban az egészségre ártalmas munkakörökben, a folytonos termelésre áttért vállalatoknál, valamint a szombat éjszakai műszak elhagyása miatt a textiliparban. Meg kell azonban említeni, hogy mintegy 350 ezer ember munkaideje (a mezőgazdasági főidényben és a közlekedésben) meghaladja a heti 48 órát. A határozatok értelmében 1968. július 1-től az iparban és az építőipar területén folyamatosan heti 4 órával csökken a munkaidő. Ezt a folyamatot legkésőbb 1970 végéig be kell fejezni. A munkaidő-csökkentés fontos elve, hogy az önerőből valósuljon meg. Széles körben ismert ugyanis, hogy a vállalatoknál elég jelentős belső tartalékok vannak. Joggal feltételezhetjük, hogy a heti 4 órás munkaidő-csökkentés fedezhető ezekkel. Természetesen szívós és alapos szervezőmunkát igényel az ilyen mértékű termelékenységnövelési feladat. De a vállalatoknak van idejük, hogy feltárják és a hátralevő időszakban mozgósítsák belső tartalékaikat. A munkaidő kihasználásának javítása és a veszteségidők csökkentése tehát a dolgozók közvetlen érdeke, hiszen a termelékenyebb munka révén többlet szabadidőhöz jutnak. Úgy gondoljuk, hogy a vállalatoknak széles körben be kell vonni a dolgozókat a termelé-

kenyebb munka módszerének, a belső veszteségek megszüntetésének kidolgozásába. A munkaidő-csökkentés történhet a napi munkaidő rövidítésével, vagy pedig a szabadnapok számának növelésével. Ebben a kérdésben egyfelől a vállalat gazdaságosságának, másfelől a dolgozók igényeinek figyelembevételével kell dönteni. Minisztériumonként néhány vállalatnál tapasztalatszerzés céljából már 1968. január 1-től sor kerül a munkaidő csökkentésére. A felkészülés eddigi tapasztalatai azt mutatják, hogy mind a vállalatok, mind a dolgozók számára kedvezőbb a szabadnapok számának növelése a napi munkaidő rövidítése helyett, bár ez mindenütt nem alkalmazható.

A munkaidő-csökkentés rendkívül nagyjelentőségű társadalmi, gazdasági és politikai kérdés. A szabadidő növekedése révén jelentős mértékben változik majd a dolgozók életmódja, a szabadidő felhasználása. Különösen fontos tehát, hogy elsősorban a pártmunkások segítsék a gazdasági vezetőket a kieső munkaidőalap pótlásában és abban, hogy vállalatuk önerőből mielőbb bevezethesse a rövidített munkaidőt.

A béren kívüli juttatások köréből említést érdemel a *gyermekgondozási segély*. Ezt a közelmúltban vezettük be, több ezer kisgyermekes anya már jelenleg is kapja ezt a segélyt. A korábbi tapasztalatok azt mutatják, hogy a kisgyermekes édesanyák a gyermek életének első három évében gyakran vesznek ki fizetés nélküli szabadságot. Ez negatívan befolyásolja egyéni jövedelmüket, de kedvezőtlenül hatott a vállalatok munkájára, a munka szervezésére is. Ez indokolta e segély bevezetését. A segélyrendszer teljes érvényesülése idején mintegy 100 ezer nő részére kb. 600 millió forintot fizetünk majd ki.

A béren kívüli juttatások egyéb formái — az üzemi étkeztetésekhez való vállalati hozzájárulás, kedvezményes üdültetés, munkásszállások térítési rendszere stb. — a következő néhány évben alapvetően nem változik. A már eddig hozott kormányhatározatok lehetővé teszik e béren kívüli juttatások bizonyos formáinál a juttatások bizonyos fokú átcsoportosítását.

Hogyan biztosítják az anyagi és erkölcsi ösztönzők összhangját?

Mint ismeretes, az új mechanizmus körülményei között a korábbinál nagyobb szerepet kap az anyagi érdekeltség, amely a jövőben a vállalati nyereség alakulásával van szoros kapcsolatban. Ily módon közelebb kerül egymáshoz a vállalat és az egyes dolgozók érdeke és ez egyben közvetlenebb kapcsolatot teremt az egyéni érdek és a népgazdaság egészének érdeke között is. Ez az érdekazonosság — erősítése és elősegítése állandó feladat — az az alap, amely lehetővé teszi, hogy egymást kiegészítve a korábbinál magasabb szinten, hatékonyabban érvényesülhessen az anyagi érdekeltség és a politikai-erkölcsi ösztönzők hatása.

A politikai és erkölcsi ösztönzők eddig is jelentősen segítettek eredményeink elérésében. Ezek nélkül a jövőben sem képzelhető el a népgazdaság előtt álló feladatok megoldása. Tévesek tehát azok a nézetek, amelyek a jövőt illetően lebecsülik vagy nem kellően értékelik a politikai és erkölcsi tényezők szerepét.

Az elérhető nyereség anyagi szempontból a legfontosabb célok megvalósítására fogja irányítani a különböző munkakörökben tevékenykedő dolgozókat. Erkölcsi ösztönzők hiányában azonban „anyagiassággá" torzulhat az anyagi érdekeltség helyes elve. A pillanatnyi nyereséghajszolás több szempontból is ellentétes lehet a mindennapi és a távlati feladatok végrehajtása szempontjából. A hosszabb távú előkészítés, a fejlesztési feladatok kitűzése és végrehajtása pillanatnyilag nem jelent többletnyereséget és ezzel összefüggésben anyagi ösztönzést. Ugyanakkor e feladatok elhanyagolása a későbbi eredményes munkát teszi lehetetlenné. Tehát a későbbi időszakokra való felkészülés érdekében is lépéseket kell tenni. Az e területeken érdekelt dolgozók előtt világossá kell tenni, hogy beosztásuk megfelelő díjazása csak akkor lehetséges, ha a pillanatnyi nyereség elérésén túl folyamatosan több évre előre biztosítják a vállalat gazdaságos működését.

Az sem közömbös, hogy a vállalat saját jobb munkája révén vagy partnerei rovására kíván többletnyereséget elérni. Az anyagi ösztönzés önmagában tehát nem elegendő az árfelhajtás és a minőségrontás megakadályozására.

E néhány összefüggés is bizonyítja, hogy a politikai és erkölcsi ösztönzés nagy feladatok előtt áll.

Miben látja a pártszervezetek legfontosabb feladatait az előkészítés jelenlegi szakaszában?

A vállalati önállóság növelésével együtt nő a vállalati gazdasági vezetők önállósága. Az igazgató az államnak, mint e termelőeszközök tulajdonosának a megbízottja. Egyszemélyi felelősként vezet. Az igazgatót a vállalat vezetésében igazgatótanács segíti mint kollektív véleményező szerv.

A párt vezetőszerepe a gazdasági tevékenységgel kapcsolatban a politikai irányításban, a koordinálásban és az ellenőrzésben van. Ugyanakkor a gazdasági vezetés és a pártszervezet „munkamegosztása" nem enged semmiféle formális szétválasztást.

A pártszervezetek fontos feladata a felkészülés időszakában a zavartalan átmenet elősegítése. Valamennyi fontos kérdésben (tervezés, jövedelemszabályozás, beruházási döntési jogkörök, termékforgalmazás stb.) kormány és GB határozatok születtek. E felsőszintű határozatok helyi vonatkozásban történő végrehajtása a felkészülés alapfeltétele.

A gazdasági munka területén jelentkező változásokról a dolgozóknak értesülniök kell, elsősorban azokról, amelyek helyzetüket és mun-

kájukat érintik. A vállalati önállóság növekedése következtében sok kérdésben a dolgozók kollektívája dönt. Szükséges azt tudniok, hogy például a nyereségelosztásban, a szociális és kulturális juttatásokban stb. milyen lehetőségeik vannak. Ugyanakkor világosan kell látniok azt is, hogy a megfelelő tartalékok képzése és a legszükségesebb beruházások végrehajtása a későbbi időszakokban milyen eredményeket hoz a vállalatnak. A felvilágosító munkában kifejezésre kell jutnia annak, hogy az önálló tervkészítés, az üzleti kapcsolatok kiterjesztése fokozott felelősséget hárít a vállalatok kollektívájára a népgazdasági célok megvalósításában.

A reform olyan hatalmas változást fog jelenteni gazdaságunkban, hogy minden részkérdésben nem lehet pontosan előrelátni. A pártszervezetek nagy segítséget kell, hogy nyújtsanak ezeknek a menet közben jelentkező problémáknak jelzésében, következetes megoldásában, a megfelelő közhangulat kialakításában, az új mechanizmus egyes kategóriáinak megértetésében, melyek az eddigi gondolkodás számos megszokott fogalmának megváltoztatását igényli.

A vállalatok és a bankok új kapcsolata

A gazdaságirányítás rendszerének reformja során most az előkészítés időszakában gyakran vetődik fel a kérdés: *milyen lesz a bankok és a vállalatok kapcsolata az új körülmények között.*

A Központi Bizottság 1966. május 25—27-i ülésén a gazdaságirányítás reformjáról megtárgyalt anyag, az ún. Irányelvek, a bankrendszert a gazdaságirányítás központi szervei között említi és írja körül feladatát. A bankrendszer helyzete sajátos. Egyfelől a központi akarat, a fő gazdaságpolitikai célkitűzések megvalósítását kell szolgálnia, másfelől a vállalati gazdálkodás szükségleteit kell kielégítenie úgy, hogy azok a fő célkitűzésekkel összhangban legyenek. Teljesen érthető tehát a kérdés, hogy milyen módon fogja a bankrendszer e feladatát megoldani.

Bank- és hitelrendszerünknek a vállalatokkal való kapcsolatát eddig főképp az igazgatási, hatósági jellegű megnyilvánulások, és kevésbé a gazdasági, bankszerű jelleg jellemezték. Ez természetszerűleg következett abból, hogy a vállalatok a központilag részletesen meghatározott terv végrehajtására szorítkoztak, és a *bank lényegében a tervek végrehajtásának általános ellenőreként szerepelt.*

A modern gazdasági életben a vállalatok és a bankok között sokoldalú kapcsolat alakult ki. A vállalat a banknál tartja pénzét. Fizetési kötelezettségeinek a bank útján tesz eleget, ha kölcsönre van szüksége, a banktól kér hitelt.

Az új gazdasági mechanizmus reformja nálunk is megváltoztatja a vállalatok és a bankok kapcsolatának fentebb ismertetett formáját. A kötelező előírások a jövőben igen szűk körűek lesznek, és főleg csak a pénzforgalom, hitel- és devizamonopólium megvalósításának biztosítását szolgálják.

Olyan előírások lesznek, hogy a pénzt a bankban kell tartani, hitelt csak a bank nyújthat, fennmarad a devizabeszolgáltatási kötelezettség stb.

Ezzel szemben a vállalat maga rendelkezik a bankszámlán levő pénzével, diszponál a kifizetések teljesítése felől, tehát nem a bank fogja „rangsorolni" a fizetési kötelezettségeket. A vállalat pénzéhez annak diszpozíciója nélkül csak végrehajtható bírósági döntés esetén lehet hozzányúlni, és a bank egyoldalúan nem zárhatja ki, nem kötheti meg a vállalati eszközök feletti rendelkezési jogot.

A dolog lényege az, hogy a *bank a vállalat megbízásából kezeli annak pénzét és megbízása szerint jár el.* A vállalatnak joga lesz meghatározni, hogy a lehetséges fizetési módok közül melyiket választja, maga fogja eldönteni, mennyi készpénzt kíván házipénztárában tartani stb. Ha a vevővállalat a szállítóvállalatnak bármely okból nem fizet, akár azért, mert nem megfelelő árut kapott, akár azért, mert nincs pénze, a bank nem vállal bírósági szerepet, hogy eldöntse, kell-e fizetni, vagy sem.

A vállalatok és a bankok közötti kapcsolatok fő területe a hitelezés. A jól vezetett, fejlődő, a

gazdasági élethez alkalmazkodó, a lehetőségeket kihasználni akaró vállalat rendszeresen igényel kölcsönt, mert egyrészt meg akarja gyorsítani fejlődését és ehhez hosszabb lejáratú kölcsönökre van szüksége (lassúbb lenne a fejlődése, ha megvárná, hogy a szükséges pénz a fejlesztési alapjában összegyűljön), másrészt ki akarja használni a kedvező üzleti lehetőségeket és ehhez gyakran rövid lejáratú hitelek kellenek. De kölcsönpénz kell a vállalatnak akkor is, ha üzletmenetében átmeneti értékesítési nehézségek vagy egyéb okok miatt rövidlátra, áthidalásra van szükség.

Gyakran hallani azt a véleményt, hogy a vállalatok ki vannak szolgáltatva a banknak, mert az hitelnyújtással előmozdíthatja, hitelmegtagadással pedig akadályozhatja a vállalatok fejlődését.

A mi körülményeink között a vállalatok és bankok kapcsolatának sajátos vonásai vannak. Megállapítható, hogy *a saját eszközök felhasználása szempontjából a vállalat a szabadabb partner.* A vállalat termelésére és értékesítésére általában nem lesznek kötelező előírások. A gazdasági élet, a piac tanulmányozása alapján hozza meg a vállalati igazgató a döntését; számbaveszi a gazdasági szabályozók által teremtett lehetőséget és arra törekszik, hogy minél nagyobb nyereséget érjen el, mely dolgozók és vezetők részére a legnagyobb személyi jövedelmet, a vállalat részére a kívánatos fejlesztés feltételeit biztosítja.

A kölcsöneszközökért azért fordul a bankhoz, hogy ezt a vállalati célt minél gyorsabban meg tudja valósítani.

A bank lehetőségei azonban nem korlátlanok. Ahogy már említettük, a bankrendszernek tevékenységével az új gazdasági mechanizmus körülményei között is elő kell mozdítania a népgazdasági tervben megfogalmazott gazdaságpolitikai célok megvalósítását és saját munkájával hozzá kell járulnia az áru és pénz egyensúlyának, a forint értékállandóságának biztosításához. Ennek a munkának a kereteit a bank részére a kormány mindenkor a hitelpolitikai irányelvekben határozza meg.

Ez adott esetben azt jelentheti, hogy a

kormány gazdaságpolitikai célkitűzéseinek megfelelően egyes népgazdasági vagy iparágakat a hitelezés során előnyben részesít, másokat esetleg korlátoz.

Nagyon valószínű, hogy az esetek többségében a hitelpolitikai irányelvek előmozdítják a konjunktúra lehetőségeinek kihasználását. Előállhat azonban olyan helyzet is, hogy bár egyes viszonylatokban nagyon jó lehetőségek mutatkoznak, de nem célszerű ezeknek teljes mértékű kihasználása, mert export esetén például követelésünkért nem tudunk megfelelő ellenértékhez jutni. Az is előadódhat, hogy a belföldi ellátás javítása egyes cikkekkel szintén kívánatos lenne, de ezt más összefüggések vonatkozásában is vizsgálni kell. Ha az ellátás ilyen növelése kedvezőtlenül hatna a fizetési mérlegre például, akkor a kérdést csak a fizetési mérleg által adott lehetőségeken belül és mértékben lehet megoldani.

A hitelpolitikai irányelvek a tervező szervek és a vállalatokkal történő széles körű koordináció alapján készülnek. És mielőtt a kormány elé terjesztenénk azt, a

népgazdaság különböző ágait képviselő Hitelpolitikai Tanács is meg fogja vitatni és véleményezi.

A hitelpolitikai irányelvek a bank mozgási körét alárendeli a népgazdaság politikai célkitűzéseinek, a vállalatokkal való kapcsolat egyik meghatározója a bank számára; a bank csak ezek keretén belül teremtheti meg kapcsolatait a vállalatokkal. Ezek a kapcsolatok — amelyeket a hitelszerződésben rögzítenek — egyaránt kötelezőek a vállalatokra és a bankrendszerre. A *bank* ezen a körön belül természetesen csak annak ad hitelt, akitől reálisan elvárható, hogy azt vissza is fizeti, tehát *csak hitelképes vállalatnak nyújt hitelt.* Ezt a tényt nem is szokták vitatni. Vannak azonban, akik tartanak attól, hogy a bank a hitelképességet szubjektív alapokon fogja megállapítani.

A hitelképesség azonban objektív, a vállalat egész helyzetére jellemző tényezőkből állapítható meg és azt így is kell, és így is fogja a bankrendszer vizsgálni.

A folyamatos realizálás, a nyereséges gazdálkodás, a fizetési kötelezettségek teljesítése olyan kritériumok, amelyek feltárhatók, megállapíthatók és bizonyíthatók. A banknak ezen feltételek meglétét sokoldalúan kell vizsgálnia, mert a kölcsön lényege az, hogy azt vissza is kell fizetni. Ha a bank úgy adna pénzt valamely vállalatnak, hogy az nem tudja visszafizetni, akkor olyan tevékenységet folytatna, amely nem az ő feladata. A végleges juttatás ugyanis az államnak, mint a tulajdonosnak a joga; az állam rendelkezik a költségvetésben ehhez megfelelő pénzeszközökkel. A bank más pénztulajdonosok, más gazdálkodó szervek ideiglenesen fel nem használt pénzét helyezi ki egy harmadik vállalathoz. Az ilyen pénzek nyilvánvalóan véglegesen csak a pénztulajdonos, a gazdálkodó szerv céljait szolgálhatják, és csak ideiglenesen lehet kölcsönként felhasználni. Amikor tehát a bank a hitelezésnél megvizsgálta a visszatérülés megnyugtató előfeltételeit, tulajdonképpen valamennyi vállalat egyéni érdekeiért is kiáll. Képviseli őket, hogy ideiglenesen felesleges pénzeszközeik úgy nyerjenek befektetést, hogy ez az eredeti pénztulajdonosokat ne gátolja később pénzük szabad felhasználásában.

Egyébként *a hitelképesség vizsgálata nem szűkíthető egyszerű bankfeladattá.* Az új gazdasági mechanizmus viszonyai között az *eladó és vevő kapcsolatára is ki kell terjeszteni.* A szállítónak vizsgálnia kell saját érdekében, hogy vevője fizetéseit rendben szokta-e teljesíteni és a neki szállított áruk ellenértékét időben meg fogja-e kapni. Eddig a hitelautomatizmus, melyet megszüntetünk, „áthidalta" ezeket a gondokat. Most azonban a vállalatok vizsgálni fogják a partner helyzetét, és nyilván, ha egyik-másik vállalattal megjárták, mert annál pénzügyi nehézségek mutatkoztak, akkor csak megfelelő biztosítékok mellett lesznek hajlandók az illető vállalattal újabb szerződést kötni, neki szállítani.

Látható, hogy a bankrendszerre nehéz feladat vár. Az általános gazdaságpolitikát úgy kell összeegyeztetnie a vállalatok konkrét elképzeléseivel — a finanszírozás eszközeit úgy bocsássa rendelkezésre —, hogy abból a népgazdaság szintézisében gazdaságpolitikánk fő célkitűzései valósuljanak meg. Emiatt óhatatlanul gyakori

lesz a vita a bankszervek és a vállalatok között. Ez a vita azonban — a kérdések megközelítésének módját illetően — már más jellegű lesz, mint a bankszervek eddigi kapcsolatai a vállalatokkal.

Az elmondottakból is következik, hogy a bank nem tehet engedményeket a népgazdasági célkitűzések rovására: viszont a vállalatok gazdasági elgondolásaik helyes feltárásával hozzásegíthetik a bankrendszert, hogy közösen megtalálják *a népgazdasági célkitűzések és a vállalati törekvések egyeztetésének legjobb módját.*

Említettem, hogy a bank korábban általános állami ellenőrként szerepelt. Ez a funkciója az új gazdasági rendszerben megszűnik. A bank ellenőrzése csak az általa nyújtandó vagy nyújtott hitelek gazdasági körülményeire, fedezetére, az eszközök gazdaságos felhasználására terjed ki olyan mértékben, hogy megnyugtató módon megállapíthatók legyenek azok a feltételek, amelyek megfelelnek a hitelpolitikai irányelveknek, és a vállalati hitelképességet alátámasztják.

A megkötött hitelszerződések keretében a bank és a vállalat egyenjogú partnerek. A bank és a vállalat között tehát újfajta gazdasági kapcsolat jön létre.

Valamelyest eltérő a helyzet a devizagazdálkodásnál. A bank ezen a területen devizahatósági funkciókat is ellát, bár munkájában szétválasztja (a belső szervezetben is) a hatósági jellegű feladatokat és a vállalatok devizális ügyeivel való bankári foglalkozást. A devizagazdálkodásban az az elv érvényesül, hogy a vállalatok, amelyek behozatali engedéllyel rendelkeznek és a szükséges devizát meg tudják vásárolni, fennakadás nélkül megtehetik ezt. A vállalatok devizabevételeiket azonban változatlanul kötelesek a törvényes rendelkezéseknek megfelelően a Magyar Nemzeti Banknak megvételre felajánlani.

A gazdaságirányítás új rendszere arra hivatott, hogy a népgazdaság fejlődését jobban segítse, gyorsítsa. Ezt a feladatot a munkában részt vevő valamennyi szerv jó szándékú, hozzáértő együttműködése segítheti elő legjobban. Nincs egyetlen olyan szervezet sem, legyen az vállalat, bank vagy minisztérium, amelyik az elvileg helyesen szabályozott rendszer minden részletét előre át tudná tekinteni. Ezért a felmerülő nehézségeket tárgyi alapon, a fő célkitűzéseknek megfelelően, kölcsönös megértéssel kell megoldani. Emellett számítanunk kell arra is, hogy *a kérdések helyes megértése a különböző szervezetekben időt igényel.* A dolgozók akár a vállalatoknál, akár a bankrendszerben nem mindent és nem mindig egyformán értenek meg. Ez viszont éppen a nagy célok minél jobb megvalósítása érdekében türelmet is igényel. Nem kisebbről van szó gazdasági irányítási módszereink megváltoztatásában, mint az emberek gazdasági kérdések intézésében kialakult tudatának megváltoztatásáról. Ez különösen olyan területeken — a bankrendszerben, vállalatoknál —, ahol a döntések ezrei születnek, nagy figyelmet igényel a pártszervezetek részéről.

dr. László Andor,
a Magyar Nemzeti Bank elnöke

A termelőüzemek és a külkereskedelem

A külkereskedelmi tevékenység szabályozására az új mechanizmusban a rendeletek egész sora látott már napvilágot. Meghatározták az export- és importjog elnyerésének feltételeit, kijelölték azokat a termelő-, illetve kereskedelmi vállalatokat, amelyek 1968. január 1-től exportjogot kapnak. Alapjaiban kidolgozták a külkereskedelmi joggal nem rendelkező termelő és kereskedelmi, valamint a külkereskedelmi vállalatok között szerződéses kapcsolatok különböző formáit (bizományosi kapcsolat, közös érdekeltség, saját számlára való vásárlás). A termelő- és szakkülkereskedelmi vállalatok között már megindultak a tárgyalások, hogy 1968-ban miként fognak együtt dolgozni. Ismeretes — nagy vonalaiban — az export- és importengedélyezési rendszer. Meghatározták a devizagazdálkodás rendjét, a vállalatok devizaellátásának, a devizahitelek folyósításának módját. Megkezdték munkájukat azok a bizottságok, amelyek az állami visszatérítés iránti kérelmeket bírálják felül. Határozat intézkedett a termelő vállalatok külső piaci információkkal való ellátásáról, illetve ezek megszerzési módjáról.

Mindezek a rendeletek és szabályok — egyelőre még az előkészítés és a felkészülés állapotában — közelebb viszik a külkereskedelmi kérdéseket a termelő vállalatokhoz. A vállalati kollektívák — mindenekelőtt a gazdasági és a társadalmi szervek vezetői —, kezdenek megismerkedni olyan fogalmakkal, mint a külkereskedelmi árszorzó, az esetleges állami visszatérítés nagysága, a vám, a külkereskedelmi tevékenységért fizetendő bizományi díj; és ami a legfontosabb: gazdaságilag egyre közelebb kerülnek termékeik piacához. A vállalatok jelentős része ma már ismeri termékei külföldi piaci árát és kalkulálnak, hogy miként fognak ebből az árból „kijönni"; töprengenek, hogy az árszorzó, az esetleges állami visszatérítés a jelenlegi külföldi árak mellett biztosít-e megfelelő nyereséget. A vállalati vezetők egyes helyeken már azt is vizsgálják, hogy a termelési költségek csökkenésével miképpen növelhető a nyereség.

A külföldi ár és a nyereség

Gazdálkodásunk eddigi rendszerében a termelők nem vagy csak igen szerény mértékben voltak érdekelve, hogy termékeikért a legjobb külföldi árat kapják. A külkereskedelmi vállalatok általában fix áron vették át az exporttermékeket és a belföldi átadási ár és a külföldi eladási ár közötti különbözetet a külkereskedelmi vállalatok számára az állam térítette meg. Most viszont a termelő vállalat a külkereskedelmi árszorzó segítségével a külföldi árat közvetlenül össze tudja hasonlítani a termék előállítási költségével. Mivel az egységes külkereskedelmi árszorzó az áru egy részénél nem biztosít nyereséget, az állam a különbözetet átmeneti ideig visszatéríti a vállalatoknak. Ez az állami visszatérítés arra szolgál, hogy a termelő vállalatok — a folyósítás ideje alatt — fel tudjanak fejlődni a külső piacok követelményei-

nek szintjéhez. Azaz: vagy javítani tudják a termékek eladási árát, vagy csökkenteni az előállítás költségét. Az állami visszatérítés tehát nem meghatározatlan időre, vagy egyszer s mindenkorra biztosított jövedelem. Csak arra az időre szól, amíg a vállalat — élve az új mechanizmus lehetőségeivel —, a termelési struktúrát gazdaságosabbá tudja tenni. A valóban nagyon rossz gazdaságossággal termelő üzemeken kívül ezért egyetlen üzem sem mondhatja azt, hogy az állami szervek nem segítik munkáját. Azt azonban mindenkinek meg kell érteni, hogy ez a segítség — éppen az új mechanizmus szellemében következően —, nem jelenti azt, hogy az állam évekig automatikusan magára vállalja a vállalatok nem gazdaságos termelésének pénzügyi konzekvenciáit. A legtöbb üzemnek vannak tartalékai a munkaszervezés megjavítása, a technológiai fegyelem megszilárdítása. a prezentálás, az időben való szállítások biztosítása stb. tekintetében, és tartalékok vannak a kereskedelmi munkában is. Vizsgálatok mutatják, hogy esetenként azért nem tudunk kedvező külföldi árakat elérni, mert a termékek végső kikészítésében, adjusztálásában, néha csomagolásában fogyatékosságok vannak; kisebb, de a vevő számára bosszantó minőségi hibákat követnek el; a szállítási határidőket nem tartják be stb. Ezeknek a hibáknak a következményei az alacsony. vagy nem megfelelő árak — eddig nem változtak ki nagyobb hatást sem a külkereskedelemben, sem a termelésben. Most más lesz a helyzet. A vállalatoknak ezután részletes elemzést kell készíteniök arról, hogy miért előnytelen (ha előnytelen) termékeik külső piaci ára, hogyan lehetne azt megjavítani, esetleg még pótlólagos ráfordításokkal is, ha ez a nagyobb árbevételben hatványozottan megtérül.

A vállalatok ügyessége nem abban mutatkozik meg majd, hogy mekkora állami visszatérítést tudnak elérni, hanem hogy az ideiglenes visszatérítésnek ezt a türelmi időszakát milyen hatékonyan tudják felhasználni a termelés gazdaságosságának javítására.

A külkereskedelmi jog és az érdekazonosság

A vállalatok egy része export-, illetve importjogot kapott. Döntő többségük azonban ezután is a külkereskedelmi vállalatok igénybevételével exportálja termékeit, illetve szerzi be külföldről szükségleteit. Ha szervezetileg nem is gyökeres a változás, gazdaságilag annál inkább. A mechanizmus jelenlegi rendszerében a külkereskedelmi vállalatok a külföldi piaccal nemcsak szervezetileg, hanem gazdaságilag is érintkeztek. Elmondhatták — ha elmondták —, a termelő vállalatnak, hogy termékeiért a külföldi piacon milyen árat értek el, de ez legfeljebb egy egészséges kíváncsiságot elégített ki. A külföldi árak nem érintették a termelő vállalat gazdálkodási eredményeit, nem befolyásolták a gazdálkodás rendjét. Tulajdonképpen némi leegyszerűsítéssel elmondhatjuk: a termelő vállalatot általában nem érdekelte a külső piac realizálása, a külkereskedelmi vállalatot pedig a termelés belső problémái. Ily módon a termelés és a külkereskedelem külön utakon járt, a nem megfelelő

eredményekért a felelősséget nemegyszer egymásra hárították. Most egy úton fog járni a termelő- és a külkereskedelmi vállalat, nyereségérdekeltségük egyirányú. A termelő- és külkereskedelmi vállalatok közötti — ha nem is általánosan, de esetenként tapasztalható — bizalmatlanság helyébe most a kölcsönös érdekeken alapuló üzleti együttműködésnek kell lépnie.

Amikor a szervezeti kérdések — a múlt év végén és ez év elején —, előtérbe kerültek, külkereskedelmi és iparvállalatoknál egyaránt tapasztalható volt, hogy egyik a másikat hibáztatta. Most, amikor közösen készítik elő a jövő évi termelési és eladási programokat, már konkrétan kidolgozzák gazdasági együttműködésük jogi formáit, közösen vizsgálják, hogy szükségük lesz-e és milyen mértékű állami visszatérítésre, elgondolásokat vetnek fel termelésük árszintjének javítására, és új termékek bevezetésére. Így tehát egészséges együttműködés alakul ki.

Az ipar most már bizonyos tapasztalatok alapján látja, hogy a külkereskedelmi munka sajátos, sok szakértelmet kívánó, magas színvonalú üzleti tevékenység. Az iparnak szüksége van tapasztalt külkereskedelmi szakemberekre, piaci tájékozottságukra, tárgyalási technikájukra, üzleti kulturáltságukra. Tisztában vannak azzal is, hogy bár a jó üzletnek legfőbb eleme a jó áru, de a jó áru sem kel el önmagától, ahhoz jó kereskedelmi munka is szükséges. Kezdenek megismerkedni a piackutatás fogalmával, a nyugati piacokon használatos ún. marketing-technikával, amely a forgalombahozatal legelőnyösebb, legkreatívabb módszereit öleli fel. Megtanulják azt is, hogy a nemzetközi áruforgalmat milyen különféle államközi megállapodások, pénzügyi egyezmények, vámelőírások és korlátok szabályozzák. Az iparnak eddig nem volt módja, hogy a külföldi eladásnak ezt a problémakörét megismerje, ezért talán természetesnek is tekinthető, hogy az itt jelentkező problémákat és magát a tevékenységet is a valóságosnál sokkal egyszerűbbnek gondolta.

Másképpen látja ma az ipar problémáit a külkereskedelem is. A külkereskedelmi vállalatok most már tudják, hogy ha csak a piaci szempontokat képviselik, még az esetben is, ha ez az ipar számára előnytelen üzlet, az veszteséggel jár, akkor a termelő nem fog ilyen üzletekre vállalkozni. Ez pedig nemcsak a termelő-, hanem a külkereskedelmi vállalat számára is az üzlet meghiúsulásához vezet. Ezért igyekszik a külső piaci követelményeket a vállalati lehetőségekkel úgy egyeztetni, hogy az mind a termelő, mind a kereskedelmi vállalat számára elfogadható, nyereséges üzletet biztosítson. A külkereskedelmi vállalat üzleti eredményei ma attól függnek, hogy mire képes (termelési lehetőségei és nyereségérdekeltsége alapján) az iparvállalat. Ezért, ha akarna, sem tud az iparvállalat nélkül a külső piacokon tevékenykedni.

Ez a közeledés az ipar- és a külkereskedelmi vállalatok között — amely már most, a mechanizmusra való felkészülés időszakában is tapasztalható —, korántsem konfliktus nélküli. Ezek azonban egészséges üzleti konfliktusok, amelyben a két partner érdekei találkozhatnak egymással.

A külső piaci információk

A termelő vállalatok közvetlen külkereskedelmi érdekeltségének egyik természetes következménye, hogy megnőtt az érdeklődésuk a külföldi piaci események iránt. A piaci információk „fő szállítói" a külkereskedelmi vállalatok. A termelő- és a külkereskedelmi vállalatok közötti szerződéses kapcsolat egyik fontos eleme, hogy a külkereskedelmi vállalatnak el kell látni megbízóját, a termelő vállalatot termékei piaci helyzetével kapcsolatos összes információkkal.

A termelő vállalatok azonban egyes esetekben a külkereskedelmi vállalatok adatszolgáltatásától függetlenül, közvetlenül is beszerezhetnek információkat egy-egy termékük, vagy termékeik egy-egy piacának helyzetéről. A Gazdasági Bizottság egyik határozata feljogosítja a termelő vállalatokat arra, hogy közvetlenül is beszerezzenek adatokat, illetve amennyiben kívánják, igénybevegyék egy-egy piackutató intézmény szolgálatait. A Konjunktúra- és Piackutató Intézethez már jónéhány vállalat fordult piackutatási kérésekkel. Az Intézet igyekszik ezekre a kérdésekre a lehető legpontosabb választ adni, mert tudja, hogy információi alapján a vállalatok gazdasági eredményeikre kiható döntéseket hozhatnak.

A vállalatok joggal tartanak igényt általános konjunkturális azaz nemzetközi gazdasági információkra. A nemzetközi gazdasági élet eseményei napjainkban messzemenően kihatnak a piaci feltételekre is: egy-egy konjunktúrapolitikai intézkedés, például a hitelek megszorítása, a kamatlábak emelése, vagy csökkenése, a beruházások ösztönzése vagy fékezése, meghatározott termékekben és meghatározott piacon növelik, vagy csökkentik a keresletet. A kereskedelem-politikai intézkedések, mint pl. a vámtárgyalások, államközi szerződések kötése, kontingensek bevezetése, vagy eltörlése, kihatnak exportlehetőségeinkre. A nemzetközi devizális események, a likviditási helyzet, azaz a rendelkezésre álló hitellehetőségek, egyes valuták szilárdsaga vagy gyengesége üzleti lehetőségeinket befolyásolják, és az üzleti döntéseknél a megfontolás elemeit alkothatják. A gazdaságirányítás új rendszerében az állam bizonyos kockázatokat átvállal, azonban a kockázatok egy jelentős része a nemzetközi kereskedelmi forgalomban is a vállalatoké lesz. Ezért a vállalatoknak nem mindegy, hogy milyen konjunkturális viszonyok között dolgoznak, milyenek a hitel-, a fizetési feltételek, milyen a hitelbiztonság azokban az országokban, amelyekbe exportálnak. Mindez sokoldalú tájékozódást kíván. Az előrelátó vállalatok gondoskodnak arról, hogy a szükséges információkat megszerezzék.

Sokszor hallani, hogy az új mechanizmus sokkal bonyolultabb viszonyokat teremt a vállalati gazdálkodásban mint a jelenlegi. Ez a külkereskedelemre is igaz. Látnunk kell azonban, hogy tulajdonképpen nem mi teremtünk bonyolultabb gazdálkodási feltételeket, hanem maga a gazdasági élet bonyolult — például a nemzetközi piacokon —, amelyhez mi most az új mechanizmussal alkalmazkodni kívánunk, hogy a vállalatok munkája az optimális eredményhez vezessen.

Dr. Rédei Jenő,
a Konjunktúra- és Piackutató Intézet igazgatója

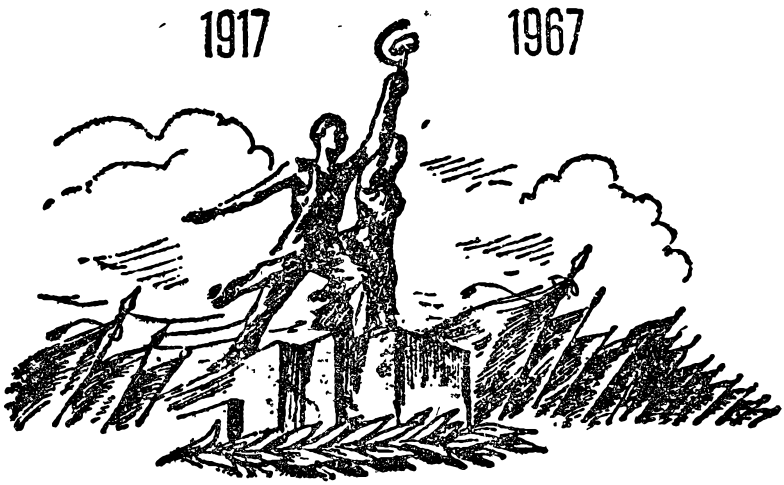

A szocializmus és a nemzeti felszabadulás évszázadában

Elméleti konferencia az Októberi Forradalom nemzetközi jelentőségéről

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójára készül a haladó emberiség. Az előkészületek egyik fontos területe: a Nagy Október történelmi tanulságainak összegezése, az elmúlt fél évszázadra és az emberiség jövőjére gyakorolt hatásának tudományos felmérése. E tudományos ülésszakok sorában rendezte meg Prázában a Béke és Szocializmus Szerkesztősége ez év július 22—24-e között elméleti konferenciáját az októberi forradalom nemzetközi jelentőségéről.*

Az eszmecserén 41 kommunista párt, két nemzeti demokratikus párt (Maliból és Brazaville Kongóból) képviseltette magát, részt vettek a konferencián az algériai kommunisták megbízottai. A szocialista országok — Románia kivételével — továbbá számos kapitalista ország kommunista pártjának küldöttségét a Politikai Bizottság egy-egy tagja vagy a KB egyik titkára vezette. A nem-

* A hozzaszolasok nagy resze megjelent a „Beke és Szocializmus" 1967 8 számaban.

zetközi kommunista mozgalom ismert személyiségei közül jelen volt és felszólalt többi között J. Duclos, P. Dutt, F. Fürnberg, B. N. Ponomarjov, T. Pavlov, H. Matern, Ib Norlund, W. Jarosinszki és mások. A magyar küldöttséget Nemes Dezső elvtárs vezette.

*

A felszólalások témaköre igen változatos volt. Az Októberi Forradalom közvetlen hatásának ismertetése mellett — ami szinte minden hozzászólásban szerepelt — a felszólalók egy része áttekintést adott pártjának félévszázados történeti útjáról; a kapitalizmus általános válságának jelenlegi szakaszáról, a marxista filozófia aktuális kérdéseiről. Szó esett az állam és a demokrácia problémáiról; a forradalom útjairól a fejlett kapitalista országokban és a „harmadik" világban; az izraeli—arab háborúról és más fontos kérdésekről. Ezek sorában is megkülönböztetett helyet kapott *az internacionalizmus és a hazafiság marxista értelmezése;* a Szovjetunióhoz való viszony kérdése, valamint Latin-Amerika és Dél-Amerika forradalmi erőinek helyzete és feladatai a jelenlegi történelmi körülmények között. Ezek a kérdések természetszerűen következtek az elméleti konferencia témájából, hiszen közvetlenül kapcsolódnak az első győztes szocialista forradalom nemzetközi hatásának problémaköréhez. Az egész tanácskozás mondanivalója, légköre ismét tanúsította, hogy az Októberi Forradalom győzelme egyben a proletár internacionalizmus győzelme is volt, amely szemléltetően bebizonyította, hogy *a szocialista forradalom egyesíti a nemzeti érdekeket a munkásosztály nemzetközi érdekeivel.* Egy nemzet, amikor harcol a maga szabadságáért és függetlenségéért, tehát „nemzeti jellegének" megőrzéséért — mondotta *T. Pavlov akadémikus* —, baráti kapcsolatokat tarthat fenn — és kell is, hogy fenntartson — a már felszabadult, vagy a kizsákmányolás es elnyomás ellen küzdő többi nemzettel. Ebben a folyamatban a nemzeti kérdést különféle formában háttérbe szorítja a népek közötti barátság és a nemzetközi együttműködés érdeke.

A burzsoá ideológusok és a munkásmozgalomban jelentkező különböző nacionalista áramlatok, a nemzeti és a nemzetközi érdekek eme dialektikus egységét figyelmen kívül hagyják, ami lényegében és következményeiben a nemzeti kérdés marxista értelmezésének eltorzítását jelenti.

A felszólalók többsége hangsúlyozta: a proletárdiktatúra első államának megalakulásával az internacionalizmus minőségileg új tartalmat és új konkrét irányt kapott. Ez érthető, hiszen Szovjet-Oroszország, illetve *a Szovjetunió fennállása óta a világ összes forradalmi erőinek legfőbb támasza, a forradalmi munkások második hazája, amelynek védelme a nemzetközi szolidaritás egyik legfőbb*

követelménye volt és marad. A Szovjetunióhoz való viszony kritériuma és próbaköve az internacionalizmusnak.

A nemzetközi munkásmozgalom tapasztalatai azt mutatják, hogy a nemzeti sajátosságok marxista számbavétele általában növeli a nemzetközi akciók hatékonyságát. A nemzeti sajátosságok eltúlzása, nem marxista értékelése, a nemzetinek a nemzetközi fölé helyezése azonban gyengíti a közös harci feladatok frontját, ami ellentmond a dolgozó nép érdekeinek is. A tanácskozás több felszólalója kifejtette, hogy az egyes pártoknak a saját országuk haladását előmozdító politikája, *hozzájárulás az egész mozgalom közös érdekeinek védelméhez is.* Csakhogy ez önmagában nem elegendő, mert ha ez a politika egyúttal nem támaszkodik *a nemzetközi szükségletek tudatos megértésére,* a mozgalom egészén belüli egységes akciókra — mondotta *V. Koucky elvtárs* —, akkor megnyitja az utat a közös érdekek elhanyagolása, sőt gyakran a szubjektivizmus felé, és akadályozza a koordinált akciók megszervezését. *Végső soron a szocializmus legnagyobb belső sikere sem tekinthető véglegesnek, ha egyúttal nem számol az imperializmus ellen, nemzetközi síkon folytatott közös harc általános érdekeivel.* Ez egyben azt is jelenti, hogy egyes pártok nem dönthetik el szuverén módon, mi felel meg a marxizmus—leninizmusnak és mi nem; mi hasznos a mozgalomnak és mi káros; mi az internacionalizmus és mi a nacionalizmus stb.

E tanácskozáson ismét nagy hangsúlyt kapott az a követelmény, hogy a mozgalom közös érdekeit sértő nacionalista és dogmatikus nézetek elleni harc a mozgalom létérdeke. Ez ellen aktívan harcolni minden kommunista pártnak feladata, *ez a nemzetközi haladás ügyéhez való hűség, a forradalmi magatartás legfontosabb mércéje.* Az internacionalizmus nem fér össze a frázisokkal, az üres szavakkal és az úgynevezett „semleges internacionalizmus" fából vaskarika; ilyen sohasem lehetett és nem is lehetséges.

Napjaink bonyolult kérdéseinek elméleti boncolgatása során vetődött fel a tanácskozáson *a forradalmi harc perspektíváinak* kérdése. Több felszólaló megállapította, hogy a társadalmi átalakulások rendkívül gyors üteme a legjellemzőbb vonása az elmúlt fél évszázadnak. E folyamatot elemezve *P. Dutt* elvtárs rámutatott, hogy pontosan 120 évvel ezelőtt, 1847 júniusában Londonban ült össze a Kommunisták Szövetségének alakuló kongresszusa. Száz évvel ezelőtt adták ki először Marx: *A tőke* klasszikus művét, amely feltárta a kapitalista társadalom mozgástörvényeit és bebizonyította, hogy a munkásosztály forradalma győzelmének eredményeként a tőkés társadalmi rendet a szocialista társadalmi rend fogja felváltani. *A tőke* megjelenésétől az első szocialista forradalom győzelméig csak fél évszázad múlt el. Az azóta eltelt

másik fél évszázad alatt még viharosabb átalakulások mentek végbe, amelyeknek eredményeként az első győztes szocialista forradalom hazája, a világ második legnagyobb ipari és katonai hatalmává izmosodott. E fél évszázad folyamán a szocializmus rendszere a világ egyharmadára terjedt ki és szétbomlott az imperializmus gyarmatrendszere. Bármennyire kegyetlenek legyenek is a megpróbáltatások, amelyek az emberiség osztályrészéül jutottak és amelyeken még ezután kell átmennie a tőkés renddel vívott harca során — hangsúlyozta Dutt elvtárs — *a mi évszázadunk a szocializmus és a nemzeti felszabadulás előrehaladásának évszázada,* az az évszázad, amelyben az emberiség végérvényesen a szabadság birodalmába lép.

A marxista forradalmárok nem kergetnek illúziókat. Tudják, hogy e harc még sok küzdelmet, áldozatot és megpróbáltatást kíván és felfelé ívelő vonala mellett ezután is lehetnek és nyilván lesznek visszaesései, kudarcai. *E harc sikere szempontjából rendkívül nagyjelentőségű az Októberi Forradalom tanulságainak, tapasztalatainak marxista értékelése és hasznosítása.* Számos felszólaló hangsúlyozta, hogy az Októberi Forradalom „modell"-je általános vonásaiban ma is érvényes, de a változó történelmi feltételek és körülmények között ugyanabban a formában történelmileg természetesen nem ismételhető meg. A megváltozott világhelyzet és az a tény, hogy a nemzeti fejlődés egyenlőtlenül megy végbe, a „formák" sokféleségét is eredményezi. Az imperializmus korszakában az egyenlőtlen nemzeti fejlődés több tényező által determinált folyamat, amelyet minden egyes kommunista pártnak a mindenkori nemzetközi erőviszonyok gondos számbavételével kell tanulmányoznia, mert csak így lehet helyesen kijelölni a haladó erők előtt álló harci feladatokat.

E gondolatokat elemezve, az Argentin Kommunista Párt képviselője vitába szállt az olyan nézetekkel és tézisekkel, amelyek szerint Latin-Amerika országaiban egyidejűleg forradalmi helyzet alakult ki, tehát szinte minden latin-amerikai országban alkalmazható a gerilla-harc taktikája is stb. Vitába szállt azokkal a kalandor nézetekkel, amelyek szerint a kommunistáknak meg kellene gyorsítaniuk a harmadik világháború kitörését avégett, hogy közelebb hozzák a forradalmat, vagy pedig „egyidejűleg több Vietnamot kellene létrehozniuk" az imperializmus erőinek szétforgácsolására és lekötésére. Ezek a marxizmussal össze nem egyeztethető nézetek, többek között abból a már sokszor megcáfolt tételből fakadnak, hogy „a háború magával hozza a forradalmat is". A szocialista forradalom a második világháború óta megváltozott erőviszonyok mellett — még inkább, mint korábban — kedvező feltételek esetén győzhet békés körülmények között is.

A béke nem késlelteti a forradalmat. A fenti nézetek a kispolgári álforradalmiság vagy kétségbeesés szüleményei, amelyek kalandorsághoz, a forradalmi erők szétveréséhez vezethetnek.

A marxisták nemcsak az ilyen álforradalmi nézeteket utasítják el, hanem azt az opportunista, jobboldali álláspontot is, amely a békés utat a forradalom egyedüli útjaként tünteti fel. Egy-egy országban a forradalmi erők harci módszereit és perspektíváit a nemzetközi erőviszonyok és az ország forradalmi erőinek helyzete, tudatosságának foka, szervezettsége és harckészsége határozza meg. A különböző utak lehetőségét tagadó nézetek a marxizmust dogmává merevítik, ezek érvényesülése olyan útra terelné a harcolni kész forradalmi tömegeket — mondotta *E. Giudicci elvtárs*, az argentin kommunista párt küldötte —, amely elszigetelődésükhöz, végső soron pedig a forradalom ügyének vereségéhez vezetne.

E kérdések kapcsán — elsősorban a latin-amerikai kommunista pártok küldöttei szóltak az úgynevezett „kontinentalizmus" elméletéről. Az *argentin*, a *bolíviai*, a *venezuelai* és más pártok képviselői — jóllehet köztük a kérdés megközelítésében árnyalati differenciák voltak — hangsúlyozták, hogy a kubai forradalom győzelmével új szakasz kezdődött Latin-Amerika haladó erőinek harcában. A kubai forradalom része a nemzetközi forradalmi folyamatnak, fel nem becsülhető jelentőségű e földrész népeinek a közös ellenség ellen vívott harcában. De mint minden forradalom, a kubai is egy bizonyos ország forradalma, nem pedig a földreszé. A tartalom azonossága mellett is, a haladásért vívott harc útjait és formáit az egyes országok konkrét történelmi feltételei határozzák meg. Ezen földrész egyes országai között ugyanis nagy különbségek vannak, bár mindegyikük közös vonása, az USA imperializmusától való függőség. A latin-amerikai kommunista pártok más-más időben keletkeztek, mas-más környezetben, különböző társadalmi feltételek között tevékenykednek. E különböző tényezőknek tudományos számbavétele a forradalmi harc sikerének egyik alapvető feltétele. A forradalmi folyamat e földrész minden országában sajátosan megy végbe, a belső erőviszonyoktól és a nemzetközi helyzettől függően. Ezért nem reális és elméletileg nem megalapozott „a kontinentalizmus és az egyidejűség" elmélete. Ennek érvényesülése megfosztaná a kommunista pártokat attól a lehetőségtől hogy bevonják mindazokat a néprétegeket a forradalmi harcba, amelyek helyes politika esetén aktív részesévé válhatnak a hazai és a nemzetközi antiimperialista harcnak. Csak az objektíve adott nemzeti feladatok megértése vezetheti el az egyes latin-amerikai kommunista pártokat az egész földrész problémáinak megértéséhez is.

A vázlatosan érintett néhány kérdésen kívül, a konferencián a felszólalók széles tablót festettek az Októberi Forradalom történelmi hatásáról, arról a folyamatról, amelynek során az első győztes munkáshatalom léte az egyes országok nemzeti történetének aktív tényezőjévé vált. A konferencia áttekintést adott a kommunista pártok jelenlegi helyzetéről, nézeteiről, stratégiájáról és taktikájáról, amelynek tanulmányozása egyben megkönnyíti a nemzetközi kommunista mozgalomban végbemenő mai folyamatok jobb megértését is. Az eszmecserén közvetlenül vagy közvetve szóba kerültek a kommunista mozgalmat foglalkoztató legfontosabb elméleti problémák. Ezek taglalásánál megmutatkoztak bizonyos véleménykülönbségek is. Azonban 44 párt (illetve szervezet) részvétele, a felszólalásokban megnyilvánuló egységtörekvés, fontos politikai ténnyé tette ezt a tanácskozást. Ezt a jelentőségét csak növeli, hogy a felszólalók többsége elítélte a nemzetközi munkásmozgalom egységét megbontó manővereket, állást foglalt a nemzetközi tanácskozások fontossága mellett. Az eszmecsere internacionalista légköre, politikai és ideológiai gondolatgazdagsága közvetve azt is bizonyítja, hogy az egész mozgalmat érintő kérdésekben szükséges és hasznos közös megbeszéléseket tartani.

Vass Henrik,
a Párttörténeti Intézet igazgatója

A Szovjetunió ma*

VI

Közlekedés

A szovjet kormány már az Októberi Forradalom utáni első esztendőkben nagy figyelmet fordított a háboru által szétrombolt közlekedési rendszer helyreállítására és fejlesztésére. Lenin megállapította, hogy az első és legfontosabb lépés a mezőgazdaság és az ipar helyreállítása útján „a *közlekedés* azonnali, minden áron, forradalmi energiával keresztülvitt, katonai szilárdsággal, egységben, katonai gyorsasággal, odaadással megvalósított *helyreállítása*". (Lenin Művei, 30. köt. Budapest, 1953. 347. old.) A Lenin által kitűzött feladatot a legrövidebb időn belül teljesítették. A szovjet emberek nemcsak helyreállították, hanem jelentősen tovább is fejlesztették a cári Oroszországtól örökbe kapott közlekedést.

Az Októberi Forradalom 50. évfordulóján a Szovjetunió közlekedése a népgazdaság egyik nagy, kitűnő technikával felszerelt ágazata. A Szovjetunió közlekedésének teherforgalma 1966-ban az 1913. évinek több mint 23-szorosa volt.

1964-ben a Szovjetunióra jutott a világ teherforgalmának több mint 47 százaléka és az üzemben levő vasútvonalak hosszának 10 százaléka. A vasútvonalak hossza tekintetében a Szovjetunió világviszonylatban a második helyen áll (az Egyesült Államok után), a hasznosított belföldi víziutak hossza tekintetében pedig az első helyen.

*

A vasúti személyszállításban a Szovjetunió áll az első helyen a világon.

Az ország egységes közlekedési hálózatában vezető szerepet játszanak a szárazföldi közlekedési ágak, és elsősorban a *vasúti közlekedés*. Ennek a közlekedési ágnak a Szovjetunió viszonyai között különösen nagy a jelentősége az ország nagy kiterjedése miatt. Gondoljunk csak arra, hogy a Szovjetunió egyes gazdasági körzetei közötti távolság olykor a 10 ezer kilométert is meghaladja.

A közhasználati vasúti közlekedés fejlődésének főbb mutatói

	mértékegység	1913	1940	1966	1966-ban 1913 %-ában
A vasútvonal üzemi hossza az év végén	ezer km	58,5	106,1	131.4	224,6
Teherszállítás összesen	millió t	157,6	592,5	2431,9	15,7-szeres
Személyszállítás	millió fő	249	1343	2450	9,8-szeres

* Folytatás. A cikk elejét lásd folyóiratunk 1967. évi 5. számától.

A szovjethatalom éveiben az országban több tízezer kilométernyi új vasútvonal épült. A régi vonalakon teljes rekonstrukciót és korszerűsítést hajtottak végre.

Ma a fő figyelmet nem annyira a vasúti hálózat bővítésére, mint inkább az üzemben levő fővonalak jobb kihasználására fordítják.

A vasútvonalak átbocsátóképességét jelentősen növelték a Diesel- és villanymozdonyok. 1940-ben a Diesel-mozdonyok aránya a vasúti teherszállításban 0,2 százalék volt, 1966-ban pedig már csaknem 47 százalék. A világ egyetlen országának sincs annyi villamosított vasútvonala, mint a Szovjetuniónak. 1965-ben a villamosított vasútvonalak hossza majdnem 25 ezer kilométer volt. Ma már Moszkvától Vlagyivosztokig közlekednek villanymozdonyok. 1966-ban villanymozdonyokkal bonyolították le az ország teherszállításának 42 százalékát. 1970-ig lényegében befejeződik a vasútvonalak villamosítása vagy Diesel-vontatásra való átállítása. Ez még jobban növeli a Szovjetunió vasútvonalainak hatékonyságát, bár a szovjet vasútvonalak kihasználási foka már ma is magasabb, mint az Egyesült Államok vasútvonalaié. 1964-ben például az 1 km vasútvonalra eső áruszállítás a Szovjetunióban 14,4 millió tonnakilométer volt, az Egyesült Államokban pedig 2,8 millió tonnakilométer.

*

Folyami közlekedés. Teherforgalmának teljes volumene a szovjethatalom éveiben 4,8-szeresére növekedett. A hajóparkhoz tartoznak Diesel-elektromos hajók és az óránkénti 100 kilométeres sebességet is meghaladó szárnyashajók, amelyek világhírnévre tettek szert.

A fehér-tengeri—balti-tengeri csatorna, a Moszkva-csatorna, a Volgát és a Dont összekötő Lenin-csatorna egységes vízi rendszerré egyesítette a Volga-, az Északnyugati és a Don-medence víziútjait, s összekapcsolta őket a Szovjetunió európai részét északról és délről szegélyező tengerekkel.

*

Tengeri közlekedés. A Szovjetunió tengeri nagyhatalom. Területét 14 tenger veszi körül. 1966-ban a tengeri közlekedés teherforgalma az 1913. évinek a 22-szerese volt és meghaladta a 131 millió tonnát. A szovjet tengeri közlekedést ma több mint 1300 hajó bonyolítja le, összesen mintegy 19 millió tonna űrtartalommal. A szovjet kereskedelmi és ipari flotta nemcsak a világ legnagyobb, hanem a legkorszerűbb flottái közé is tartozik. A hajók többsége gyors járatú és gazdaságos Diesel-motoros hajó. A hajók 80 százalékát az utóbbi 10 évben bocsátották vízre. 1957-ben bocsátották vízre *a világ első atomjégtörő hajóját, amely Lenin nevét viseli.*

*

Viszonylag gyors ütemben fejlődött, különösen az utóbbi években, az *autóközlekedés* is. 1966-ban 11,6 milliárd tonna árut és csaknem 20,4 milliárd utast szállítottak gépkocsin.

A kormány fontos határozatokat hozott abból a célból, hogy a legközelebbi években gyors ütemben növeljék a legkorszerűbb és leggazdaságosabb személygépkocsi-típusok gyártását. Az autógyártás csak 1966 és 1970 között körülbelül a négyszeresére növekszik. Új autógyárak épülnek, amelyek lehetővé teszik majd, hogy 1970 után tovább növeked-

jen a termelés. Az ötéves tervidőszakban 63 ezer kilométer szilárd burkolatú út épül.

*

A Szovjetunióban az óriási távolságok gyors leküzdését a *légi közlekedés* kialakulása és fejlődése tette lehetővé. Már a húszas években kiadták a jelszót: „Proletárok — repülőgépre!" Hozzáláttak a hatalmas repülőgépipar megteremtéséhez. A szovjet repülőgéppark sokféle típusú gépből áll, amelyeket mind szovjet konstruktőrök és munkások építettek. A Tupoljev, Antonov, Iljusin, Jakovlev, Mil, Kamov konstrukciójú szovjet repülőgépek és helikopterek világszerte ismertek. A szovjet repülőgéptechnika mai színvonaláról világos képet ad a világ legnagyobb repülőgépe, az „Anteus", amely 700 utas szállítására alkalmas, és az „Mi—6" óriáshelikopter, amely 80 emberrel emelkedik a magasba. 1965-ben a légi útvonalak hossza 435 ezer kilométer volt, s ebből mintegy 160 ezer kilométer országos jelentőségű. A Szovjetuniót rendszeres légi közlekedés köti össze a világ számos országának fővárosával. A jelenlegi ötéves tervidőszakban a légi szállítások volumene mintegy 1,8-szeresére növekszik.

*

A szovjethatalom éveiben lényegében újonnan építették ki a *csővezetékes szállítás rendszerét.* 1913-ban az olaj- és gázvezetékek hossza mindössze 3400 kilométer volt, 1965-ben már 70 ezer kilométer. 1966-ban 247,7 millió tonna olajterméket szállítottak az olajvezetékeken. A csővezeték a Szovjetunió legdinamikusabb szállítási neme. A csővezetékek építése különösen nagy jelentőségre tett szert azáltal, hogy Nyugat-Szibériában és Közép-Ázsiában egyedülálló olaj- és gázlelőhelyeket fedeztek fel. A mostani ötéves terv körülbelül 37 ezer kilométer olaj- és gázvezeték építését irányozza elő. Ez lehetővé teszi, hogy 1970-ben a távoli lelőhelyekről az olajtermékeknek több mint a felét csővezetékeken szállítsák, valamint, hogy szén és más tüzelőanyagfajták helyett jóval nagyobb arányban használjanak gázt.

Köznapi cselekedetek — ünnepi hangulatban

Új utakon a traktorgyári jubileumi verseny

A Vörös Csillag Traktorgyár versenymozgalmának „törzskara" évek óta a számszerűleg állandóan gyarapodó szocialista brigádokból áll. Ezt a megtisztelő elnevezést nemcsak azért érdemelték ki, mert 75 százalékuk a legalább 5 éves törzsgárdához tartozik, hanem azért is, mert hatásuk mind a tudatformálásban, mind a termelésben igen jelentős. Az Októberi Forradalom jubileumát köszöntő munkaversenyünk során ma már 140 kis kollektívába tömörült, több mint 1000 dolgozó kötött szocialista szerződést.

Új a szocialista brigádok mozgalmában, hogy — a szakszervezeti és KISZ aktivisták mellett — mind több pártmunkás vállal részt a brigádok irányításából, patronálásából. Mindennapi már, hogy az „egyszerű" párttagokon kívül egy-egy alapszervezet párttitkára, a pártvezetőség tagjai, de főleg a pártcsoportbizalmiak nemcsak általánosságban segítik a versenymozgalmat, hanem egy-egy brigádban közvetlenül is vállalják a brigádtagsággal járó többletfeladatokat A pártbizottság tagjai közül eddig tízen kapcsolódtak be a munkahelyükön megalakított vagy éppen az általuk szervezett szocialista brigád munkájába. S tapasztalhatják: milyen nagy különbség kívülről megítélni a szocialista kollektívák gondjait, eredményeit, vagy pedig velük együttesen dolgozni és „belülről" átsegíteni őket a kezdeti akadályokon, majd az ellaposodás, elszürkülés veszélyén!

Jó ajánlólevél

A szocialista brigádvezetők legjobbjai, a társadalmi és gazdasági tevékenységben legpéldásabban helytálló brigádtagok a pártépítés reális tartalékát képezik. Kell-e annál jobb „ajánlólevél" a párttagsághoz, mint a szocialista brigádoklevél, jelvény, amely mögött általában legalább 1—2 éves átlagon felül végzett munka, a politikai és szakmai ismeretek állandó gyarapítása húzódik? Találóan jegyezte meg az egyik alapszervezetünk titkára, hogy egy jól működő szocialista brigádban, vagy különösen a brigád élén folytatott következetes munka felérhet az egykori tagjelöltség időszakában folytatott tevékenységgel.

Nem egy traktorgyári példa igazolja e megállapítást. Pártonkívüliek a szocialista brigádban kibontakozó kommunista tulajdonságaikat, áldozatkészségüket, a közösség érdekében folytatott tenniakarásukat, a tudásvágyukat — legtöbbször a párt tagjaként is megőrzik és tovább fejlesztik. Helytelen volna azonban arra gondolni és arra várni, hogy a szocialista brigádtagok „automatikusan" válhatnak kommunistákká.

Az utóbbi időben a szocialista verseny témájával foglalkozó PB, SZB és KISZ-bizottsági üléseken egységes álláspont alakult ki: el-

sősorban a brigádok tartalmi, érdemi munkáját kell még céltudatosabban, rendszeresebben segíteni. Nem megnyugtató — például —, hogy a szocialista brigádtagok 22 százaléka még nem rendelkezik 8 általános iskolai végzettséggel. Az igaz, hogy a vállalati átlaghoz képest ez még jó aránynak számít és ennek a 220 brigádtagnak többsége 40 éven felüli. Ez azonban csak enyhítő, de nem mentő körülmény. Örvendetes viszont az érdeklődés növekedése a párt- és tömegszervezeti oktatás iránt. A gyárban nemrég megtartott szocialistabrigád-vezetői értekezleten — még a különböző tanfolyamok hallgatóinak kiválogatása előtt —, felvetődött a kérés: szeretnék pontosabban ismerni a politikai tanfolyamok tematikáját, hogy ennek megfelelően állíthassa össze egy-egy brigád a tanulási programját.

Az SZB kulturbizottsága — Művelődési házunk vezetőségével karöltve — kulturális kérdésekben az eddigieknél részletesebb írásos és szóbeli tájékoztatást nyújt. Az ünnepi készülődés egyik színes programpontja a szocialista- és munkabrigádok háromfordulós szellemi vetélkedője. A Szovjetuniót, a szocialista országokat, a nemzetközi munkásmozgalmat és gyárunk tevékenységét legjobban ismerő „versenyzők" értékes jutalmakat kapnak. A versenyt azonban alapos felkészülés, tanulás előzi meg.

Mindez azonban a szocialista brigádélet vonzóbbá és tartalmasabbá tételének csak egyik módja, — bár a kulturáltabb munka, az alkotó munkakedv növelése szempontjából egyáltalán nem mellékes.

Az összvállalati célok érdekében...

Gyárunkban mindenekelőtt annak előfeltételét akartuk megteremteni, hogy a dolgozók felajánlásai segítsék az összvállalati törekvéseket, vagyis minden egyes dolgozó jól felfogott egyéni érdekeit is. Az ösztönzőbb, közgazdaságilag és műszakilag is megalapozottabb célmeghatározás igénye azonban nemcsak a szocialista brigádok részéről jelentkezett, hanem mintegy 160 munkabrigádban versenyző 1200 dolgozó, továbbá az egyéni felajánlásokat tenni akarók részéről is.

A kongresszusi munkaverseny eredményeképpen huszadszor elnyert élüzem-kitüntetés egy dolgozót sem tehetett elbizakodottá. Jól tudjuk, hogy még a tavalyi színvonal tartása is nagyobb erőfeszítéseket kíván tőlünk. 1967 nálunk nemcsak az új mechanizmusra való felkészülés éve, nemcsak a gödöllői és egri gyárral kibővített, önálló vállalat kialakításának éve, de ebben az évben — a vevők igényeinek maximális kielégítése mellett — a kispesti törzsgyárunk nagyszabású rekonstrukcióját is meg kellett kezdenünk.

Vállalatunk vezetői — a mozgalmi szervekkel karöltve — a konkrétabb versenycélkitűzésben és az ezekhez kapcsolódó differenciáltabb anyagi és erkölcsi elismerésben látják a szocialista munkaverseny továbbfejlődésének útját.

Az előző években próbaképpen, most a jubileumi versenyben már csiszoltabb formában termelési, gazdasági egységenként előre megjelöltük a jutalmazás és a kiváló dolgozó kitüntetés feltételeit. A kitűzött jutalomösszegek úgy

változhattak — növekedhettek vagy csökkenhettek —, ahogyan a gazdaságossági, termelési, munkaügyi, műszaki fejlesztési stb. mutatók alakultak. Tehát nem valamiféle mesterkélt pontrendszer alapján értékeltünk.

A jutalom alapja: a tényleges teljesítmény

A szubjektivitás kiküszöbölését is célzó új versenyjutalmazási rendszer már alkalmazkodott a gazdálkodási egységenként bevezetendő önálló elszámolás rendszeréhez, amelynek kísérleti alkalmazására már most, az év második felében sor került. Egyre nagyobb mértékben ehhez kapcsolódnak a premizálási és célpremizálási lehetőségek is. Az új gazdálkodási és versenyzési módszerünk kedvező, komplex hatása tehát már részben ebben az évben is, a jubileumi verseny időszakában is várható.

Egyik versenyző kollektívának, egyénnek sem közömbös, hogy traktoraink, dömpereink gyártását a kitűzött 17 millió forintos nyereségtöbblettel tudjuk-e elérni, vagy sem. S nem mellékes az sem, hogy a vállalati nyereségből egy-egy önálló gazdálkodási egység kollektívája milyen mértékben részesülhet.

A célok és feladatok világos megjelölése és ezzel párhuzamosan a nagyobb jutalmazási lehetőségek ösztönözték a brigádokat, versenyzőket a konkrétabb jubileumi vállalások és szocialista szerződések összeállítására, teljesítésére. Ösztönzően állt valamennyiünk előtt, hogy a vállalati szinten egész évre kitűzött, megemelt összegű, negyedmillió forintos versenyjutalom kiérdemeléséért mit is kell tennünk? És a kiváló dolgozó kitüntetés és az ezzel járó kb. 200 000 forintos jutalmazási lehetőség elnyerése érdekében melyek is a főfeltételek?

E kérdésekre választ adott többi között egy kis füzet is, amely rögzítette a munkaverseny irányelveit. A műszaki-közgazdasági szakemberek és a társadalmi szervek alaposan megvitatták, korrigálták, majd jóváhagyták a füzetben a főosztályok, üzemek részére ajánlott versenycélkitűzéseket, a jutalmazások és kitüntetések kiemelt feltételeit. Ez a gazdasági vezetőkhöz, a mozgalmi szervek titkáraihoz került, akik a kollektívákat tájékoztatták.

Ha a jutalmak mértéke és a kitüntetések száma egy-egy termelési, gazdasági egységben kizárólag attól függ, hogy miképpen teljesítik a versenyirányelvekben is kiemelt komplex-tervi feladatokra, önelszámolási mutatókra és egyéb feltételekre irányuló vállalásaikat, akkor nagyonis indokolt ezeknek figyelemmel kísérése, időben történő befolyásolása.

A dolgozók jogos igénye, hogy már „menet közben" a közösség elé tárjuk a versenycélkitüzések alakulását. Ahol ezt elmulasztották, ott úgy jártak, mint némelyik termelési tanácskozások a legutóbb, ahol esetleg magyarázni lehetett a negatívumokat, de a tényeken ez nem változtatott visszamenőleg. A teljes termelési tervünket, az exportkiszállítást, a pótalkatrész-termelési feladatainkat, a műszaki fejlesztési megtakarítást eddig kedvezően teljesítettük. Azonban a minőségi mutatók javításában, a költséggazdálkodásban volt mire felhívni a figyelmet annak érdekében, hogy a jubileumi verseny finisében, az

év hátralevő hónapjaiban milyen jellegű versenyvállalások teljesítésében kell erősíteni.

Példa: hogyan éltek a lehetőséggel?

Az Acélöntöde üzem, ha versenyvállalását, illetve a kiírt versenyfeltételeket, 100%-ban teljesíti, akkor az I. félév után 7500 forintos munkaversenyjutalmat oszthattak volna el. Ők viszont 9000 forint jutalomra szereztek jogot. Ezt saját munkaversenyeredményeiknek köszönhették. A tonnában mért selejtszintet például 6,2% helyett 5,97%-ra szorították le (Megemlítjük, hogy ezért az eredményükért a versenyjutalomnál jóval nagyobb összegű selejt-csökkentési prémiumban is részesültek!) Ugyanakkor a termelési tervüket 100,4%-ra teljesítették. Az újító mozgalomban, a normakarbantartással biztosított megtakarításban a tervezettnél nagyobb eredményt értek el. A baleseti mutatók megközelítőleg 16%-kal javultak. A munkamorál javulását jelzi az is, hogy az igazolatlan hiányzások miatt kiesett munkanapok száma — a viszonylag alacsony bázishoz képest is —, 42%-kal csökkent.

Az igazsághoz tartozik azonban, hogy — szabályaink értelmében — a félévre kitűzött jutalomösszegnek elérhették volna a kétszeresét is, ha például a munkásvándorlás nem növekszik, ha a tűzrendészeti versenybe értékelhető módon beneveztek volna, és ha a rezsianyagköltség terén — ezen belül a fogyószerszám felhasználásában — nem 1,3%-os, hanem legalább 2%-os megtakarítást értek volna el. Ez az említett versenyirányelvekből jól kitűnt. A legjelentősebb jutalomnövekedéshez azonban — a részükre előírt és a termelési költségekkel korrigált eredménytervük kedvezőbb teljesítésével jutottak volna.

Bizonyos, hogy eddigi eredményeiket a jubileumi verseny hátralevő szakaszában fokozni tudják. Biztató az Acélöntödében a versenyfeltételek nyilvánossága, amelyhez esetenként még a faliújságukat is felhasználják.

Mindez azonban nemcsak az acélöntödei alapszervezetre vonatkozik. Valamennyi önállóan gazdálkodó egységünkben egész évre ismertek a jutalmazási feltételek. Ezek elbírálása nem szubjektív véleményektől függ, hanem a ténylegesen mérhető, forintban is kifejezhető tevékenységtől.

A Vegyes-lakatos üzemet jelenleg csak negatív példaként említhetjük. Ez a kollektíva 9500 Ft összegű versenyjutalmat oszthatott volna ki a legjobbak között — átlagos eredmény esetén. Ha a jutalom-csökkentő okokat, a részükre is kiadott versenyirányelvek alapján figyelemmel kísérték volna, akkor már évközben is láthatták volna a hiányosságokat, bár ezek közül egynéhány valóban rajtuk kívül álló okra vezethető vissza. Ez azonban legfeljebb csak magyarázza a helyzetet, de közgazdaságilag nem változtat azon a tényen, hogy a versenycélkitűzéseik többségében eddig nem érték el a kívánt színvonalat. Ezért legutóbb csak 5000 forintos jutalom elosztására volt lehetőségük. Az itt dolgozó mozgalmi és gazdasági vezetők felismerték, hogy a jövőben bátrabban kell támaszkodniok, de egyúttal nagyobb segítséget is kell nyújtaniok az itt dolgozó szocialista és munkabrigádoknak, mert aktívabb helytállásuk nélkülözhe-

tetlen az üzem régi problémáinak megoldásában.

Mi tehát a különbség az említett két üzem legutóbbi versenyjutalmazási lehetősége között? Az acélöntöde összdolgozóinak 22%-a, vagyis 65 fizikai munkás és alkalmazott részesülhetett nagyobb összegű jutalomban. Ezzel szemben a Vegyes-üzem dolgozóinak csupán 13%-át, pontosabban 7 brigád 50 tagját tudták elismerésben részesíteni, viszonylag szerényebb összegekkel.

Ünnepi műszak

Ezekután érthető az az egészséges törekvés, hogy brigádjaink és az egyéni versenyzők célkitűzései azonosak legyenek vállalati céljainkkal, azzal, hogy traktoraink, dömpereink korszerűsítését egyre gazdaságosabb, szervezettebb, ütemes termeléssel biztosítsuk. Csakis ilyen feltételekkel tudjuk becsülettel teljesíteni a kispesti törzsgyárunk jubileumi felajánlását, azon belül az egyik legértékesebb, 14 millió forintot érő vállalást. Ugyanis a hazai és részben külföldi piac igényeinek megfelelően az alaptervünkben rögzített darabszámon felül az év végéig még 32 traktort és 24 dömpert akarunk készíteni, átadni.

Versenycéljaink nem „forradalmian" újak, de teljesítésük holnap vállalatuk „létkérdése" lesz. Ezért is keressük és alkalmazzuk az új versenyszervezési módszereket.

És még valami fejeződik ki az új utat kereső traktorgyári munkaversenyben. Ez ugyan nem mutatható ki forintban, de úgy kell, mint kenyérhez az élesztő, vagy — stílszerűbben szólva, mint a traktorhoz a jó motor: a józan lelkesedés, az érzelmektől is áthatott tettrekészség! Ez volt a rugója a legfrissebb verseny-hírnek is. A jubileumi keszülődés során szereldénk „Szocialista Munka Műhelye" címért is versenyző kollektívája, az üzem 33 szocialista brigádja — kommunista és nem kommunista aktivisták kezdeményezésére —, október 20-tól november 7-ig tartó ünnepi műszakkal kívánja köszönteni a félévszázados évfordulót.

Újváry Tibor,
a Vörös Csillag Traktorgyár
munkaversenyfelelőse

Jubileumi munkaverseny; elméleti ülésszak; sokrétű ünnepi készülődés

TUDÓSÍTÓINK JELENTIK

a Nagy Októberi Szocialista Forradalom tiszteletére

1

A kongresszusi munkaversenynek *Tolna* megyében is méltó folytatása a Nagy Októberi Szocialista Forradalom tiszteletére kibontakozott vetélkedés. A Simontornyai Bőrgyár dolgozói már az első félévben több mint félmillió forinttal túlteljesítették a jubileumi versenyvállalást. A Szekszárdi Bőrdíszmű Vállalat az első féléves tervét 101%-ra — export tervét 101,3%-ra —, a Gépjavító Vállalat pedig 105,5%-ra teljesítette. A dunaföldvári Kendergyárban 28 brigád versenyez a technológiai előírások fokozott betartásáért, a gépállási idő csökkentéséért. A paksi Téglagyár a szocialista üzem cím elnyeréséért dolgozik. A hőgyészi Állami Gazdaság 8 szocialista brigádja egymással versenyez a munkák időbeni és jó minőségű elvégzéséért. A szekszárdi Állami Gazdaságban több mint 30 komplex-brigád tett vállalást az 50. évforduló tiszteletére, s a vállalások teljesítése ígéretes.

A megyében a kulturális és társadalmi rendezvények is a Szovjetunió alaposabb megismerését, a szovjet emberek iránti szeretet elmélyítését szolgálják. A Hazafias Népfront 23 helyen szervez a megyében magyar—szovjet baráti találkozót. emellett más „testvérnépek — baráti esték" is a szocialista országok egymás közötti kapcsolatainak erősítését segítik. Folynak a veteránok és a volt partizánok találkozói az úttörőkkel és a fiatalokkal. Ezeken a találkozókon az úttörőket és a fiatalokat megismertetik a Nagy Októberi Szocialista Forradalom és a Nagy Honvédő Háború egy-egy eseményével, az akkor alakult és erősödött szovjet—magyar barátság történetével.

A Szovjetunió eredményeinek megismerését teszik lehetővé a szocialista forradalom országának életét ismertető kiállítások. Ezek kedveltek és látogatottak. Ebben az évben több száz Tolna megyei dolgozó — köztük számos fiatal — keresi fel a Szovjetuniót. hogy személyesen ismerkedjen meg a szovjet nép életével, fejlődésével. A 320 fős Béke—Barátság vonaton a megye dolgozóinak minden rétege képviselve lesz.

A megyében működő irodalmi színpadok műsorral készülnek a jubileumi évfordulóra. Több társadalmi és tömegszervezet együtt rendez előadásokat a szovjet irodalom és filmművészet fejlődéséről, sikereiről. Ugyancsak együttesen rendezik meg Szekszárdon az ünnepi hangversenyt.

Pártszervezeteink ünnepi taggyűléseken emlékeznek meg november 7-ről, ugyancsak ünnepi tanácsülést tartanak minden köz-

ségben. Már az ünnepségek előkészítését jelentik azok az ismertetők, amelyeknek keretében alapszervezeteink az újonnan megkötött szovjet—magyar barátsági és segélynyújtási szerződés tartalmát megmagyarázzák. November 6-án és 7-én mindenütt megkoszorúzzuk a szovjet hősök emlékművét, és minden községben gazdag kultúrműsorral tesszük emlékezetessé a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulóját.

(Bucsi Elek)

2

Veszprém megyében már eddig is sok, jelentős és bensőséges esemény történt az 50. évforduló megünneplése jegyében. A hátralevő számos rendezvény közül különösen nagy várakozás előzi meg a fennállása 10 éves jubileumát ünneplő Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem elméleti ülésszakát, amelyet a párt megyei végrehajtó bizottságának határozata alapján október végén rendezünk.

A tanácskozás plenáris üléssel kezdődik. Ennek során az esti egyetem 10 éves történetét ismerteti az intézet igazgatója, majd a résztvevők közösen meghallgatják „A Nagy Október félévszázados diadalútja" című előadást.

Ezt követően a filozófiai és a tudományos szocializmus szekció együttes ülést tart. Ezen a „Nacionalizmus jelentkezése és a szocialista hazafiságra nevelés feladatai Veszprém megyében", valamint „Az imperializmus fellazítási taktikája és az ellene vívott harc feladatai a megyei tapasztalatok alapján" című témát vitatjuk meg. A fenti két referátumhoz kapcsolódik „A szocialista hazafiságra nevelés, mint a szocialista tudat kialakításának egyik fontos eszköze", valamint „A fellazítási politika következtében jelentkező sajátos tapasztalatok Veszprém megye nemzetiséglakta területein" című korreferátum.

Az ülésszakra való felkészülés már az elmúlt év végén elkezdődött. Több társadalmi réteg körében végeztünk szociológiai felmérést. Munkánkhoz módszertani szempontból nagy segítséget adott a Magyar Tudományos Akadémia szociológiai kutatócsoportja is. Jgyancsak ők biztosították a kérdőívek válaszainak gépi összesítését. Azokat a kérdéseket, amelyek gépi feldolgozása nem volt lehetséges, külön összegeztük. Az ülésszak referátumai elemzik nemcsak a helyzetet, hanem az ebből adódó további tennivalókat is.

A munka azt a célt szolgálta, hogy hasznos információkat adjon a megyei pártbizottságnak a gyakorlati pártmunkához, a tudatformáló tevékenység meghatározásához. Az ülésszak anyaga még az idén könyvalakban is megjelenik. A forradalmi elmélet és a forradalmi gyakorlat győzelmének fél évszázados helyi ünnepségei között így kívánjuk közkinccsé tenni e fontos elemzéseket a pártbizottságok, a pártszervezetek és a propagandisták számára.

(Beszteri Béla)

3

Pest megyében az év elején elkészült politikai és mozgalmi tervekben célul tűztük ki, hogy a jubileumi év során sokoldalú eszközökkel bemutatjuk a Szovjetunió 50 éves fejlődését, erősítjük a szocializmus győzelmébe vetett hitet,

szilárdítjuk békésen együttműködő népeink testvéri barátságát. E célok jegyében szerveztük a nemzeti és mozgalmi unnepségeket, sport- és egyéb tömegrendezvényeket.

A második félévben is több mozgalmi és kulturális rendezvényre került sor. A kiemelkedő események közé tartozik a Pest megyei Tanács pályázati felhívása nyomán a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére beérkező alkotásokból november 5-én Vácott nyíló képzőművészeti kiállítás. Az év hátralevő részében számos egyéb kiállítás is nyílik. A Szovjetunió eredményei című kiállítást ismeretterjesztő előadással egybekötve szeptemberben indítottuk el, októberben Ceglédbercelen, Törtelen, novemberben pedig Nagybörzsönyben, Vámosmikolán, Perőcsényben, Letkésen, Ipolytölgyes községekben, valamint Cegléd városban mutatjuk be. Ugyanitt rendezik meg az ünnepi kórus bemutatót. A KISZ-szervezetek megrendezik a „Ki mit tud a Szovjetunióról?" című vetélkedőt, az élen végző 10 fiatal novemberben 10 napos utat tesz a Szovjetunióbar

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom megünneplésére való felkészülésből kivették részüket a szocialista brigádok, üzemi kollektívák. Munkájuk mellett törekednek a Szovjetunió gazdasági, kulturális, technikai és tudományos eredményeinek megismerésére. A jubileumi munkaversenyben kiemelkedően jó eredményekkel büszkélkedik a Csepel Autógyár, a Mechanikai Művek, a Ceglédi Közlekedési Gépjavító Vállalat, a Dunakeszi Vagongyár, a Nagykőrösi Konzervgyár és még sok más üzem.

Az évfordulóra nagy gonddal ápolják a szovjet hősök emlékműveit és temetőit. A helyi pártszervezetek és pártbizottságok elkészítették a november 7-i ünnepségek progamját, ebben szerepelnek ünnepi taggyűlések, koszorúzási ünnepségek, sport- és kulturális rendezvények. Már november 7-e előtt számos üzemben és községben előadásokat tartanak, irodalmi estéken, filmbemutatókon ismertetik a Nagy Októberi Szocialista Forradalomról szóló műveket. Arra törekszünk, hogy a lakosság minél szélesebb tömegeit bekapcsoljuk — sok ismeretet, elgondolkodtató és lelkesítő élményt nyújtva — az 50. évforduló ünnepségeibe.

(Radics Ferenc)

A Magyar Hanglemezgyártó Vállalat a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére zenés-prózás orosz nyelvű hanglemezt jelentetett meg „Testvéri üdvözlet Október hőseinek Magyarországról" címmel. A 15 perces hanglemezen hallhatjuk dr. Münnich Ferenc visszaemlékezéseit Ady Endre szavait az orosz forradalomról, az 1917. november 25-én Budapesten tartott békegyűlés felhívását, s megszólal a lemezen Lenin hangja is. A prózai részeket régi orosz és magyar forradalmi dalok kötik össze. A szép kiállítású hanglemez levélformában küldhető el a Szovjetunióban élő ismerősöknek, testvérszervezeteknek.

A propagandisták munkájához

A munkához való jog és a munkakötelezettség a szocializmusban

Alkotmányunk egyik fontos tétele, hogy „A Magyar Népköztársaság társadalmi rendjének alapja a munka. Minden munkaképes polgárnak joga, kötelessége és becsületbeli ügye, hogy képességei szerint dolgozzék. A Magyar Népköztársaság biztosítja polgárai számára a munkához való jogot és a végzett munka mennyiségének és minőségének megfelelő díjazást." Az állampolgárok jogai és kötelességei között a munkához való jog és a munkakötelezettség első helyen áll. Az utóbbi időben egyre gyakoribb az a kérdés, hogy vajon érvényesülnek-e ezek az elvek az új gazdasági mechanizmus körülményei között is?

Miután a reform megerősíti hazánk gazdasági, társadalmi viszonyait, alapvető tartalmában állami, politikai, jogi rendszerünk változatlan marad, tehát nincs szükség az Alkotmány e tételének reformjára sem. *A munkához való jog és a munkakötelezettség társadalmunk fejlődésének továbbra is az Alkotmányban rögzített legfontosabb elve.* A dolgozók megértik ezt, azonban sok a bizonytalanság abban, hogyan kell a gyakorlatban érvényesíteni.

Az érdeklődés középpontjában

Mielőtt részletesen válaszolnék arra, mit jelent a munkához való jog és a munkakötelezettség és hogyan érvényesül majd az új mechanizmus bevezetése után, válaszolnunk kell arra is, miért került ez a kérdés most az érdeklődés középpontjába?

Népgazdaságunk az intenzív fejlődés korszakába lépett, a termelés bővülésének döntő tényezője a technika fejlődése, a munka termelékenységének emelkedése. Korábban a népgazdaság új munkaerő-igénye meghaladta évenként a 100 ezer főt, jelenleg az igény 25—30 ezer fő. Néhány éve a munkaerő-kereslet és -kínálat

globálisan egyensúlyban van, de strukturálisan, szakmai és területi eltérések nehezítik az egyensúly betartását.

Az 1950-es évek első felében kialakult *demográfiai csúcs* most jutott el oda, hogy ezek a nagy létszámú korosztályok munkaképes korba lépnek. Bizonyos nehézséget jelent tehát az általános iskolát végzettek továbbtanulási és munkavállalási lehetőségeinek biztosítása. Megnehezíti a megoldást az, hogy pár év múlva rendkívül alacsony létszámú korosztályok érnek el a munkaképes kor határához, ezért a demográfiai hullám levezetését *ideiglenes eszközökkel* kell megoldani.

Végül, de alapvetően *a gazdasági mechanizmus reformja szabadabb munkaerőmozgást tesz lehetővé és tételez fel.* Nagyobb lehetőséget kapnak a dolgozók, de a vállalatok, intézmények is a munkaerő-gazdálkodásban. A központi létszámgazdálkodás helyett a vállalatok, intézmények önálló létszám-gazdálkodása érvényesül majd, vagyis a vezetők döntésétől függ a dolgozók munkaviszonya. Ezért önkéntelenül kialakul széles rétegeknél a szubjektivizmustól való félelem.

A munkához való jog helyes értelmezése

A munkához való jog a szocializmusban azon alapszik, hogy a termelési eszközök társadalmi tulajdonban vannak. Minden dolgozó igényt tarthat tehát arra, hogy mint termelőeszköz-tulajdonos dolgozhassék, s munkája alapján a termelés eredményéből részesedjék. Azonban nem egyedüli tulajdonos, hanem kollektív-, résztulajdonos. Ezért úgy kell tulajdonjogát érvényesíteni, hogy az *az egész társadalom számára is hasznos legyen és saját törekvéseit is kielégítse.* Az egyéni és társadalmi érdek pedig akkor kerül összhangba, ha a dolgozók a képességeiknek megfelelő munkát végzik és ott lehetőségük van képességeik ésszerű kifejtésére, és messzemenően érdekeltek is abban.

A szocialista tulajdon másik sajátossága az, hogy a termelés önálló gazdasági egységekben folyik. A dolgozók a vállalatokon, szövetkezeteken keresztül kerülnek kapcsolatba a termelési eszközökkel. *Az egyénnek joga van arra, hogy ott vállaljon munkát, ahol egyéni érdekeit legjobban érvényesítheti, a vállalatnak pedig joga és kötelessége, hogy annyi és olyan dolgozót foglalkoztasson, amennyi és amilyen a leghatékonyabb és legjövedelmezőbb gazdálkodást lehetővé teszi. Ezzel maximálisan törekszik az egyéni és a társadalmi érdek összeegyeztetésére.*

Bizonyos sajátosság jelentkezik ebben a vonatkozásban *a termelőszövetkezetekben.* A termelőszövetkezeti paraszt is részese az össznépi tulajdonnak, s ezért joga van állami vállalatoknál is mun-

kát vállalni. Azonban szűkebb körben társaival közvetlen tulajdonosa a szövetkezeti tulajdonnak. Ez azt jelenti, hogy a termelőeszközök egy része fölött korlátlanul rendelkezik, nagyobb a felelőssége, hiszen anyagi léte nagyobb mértékben függ a termelőszövetkezet eredményétől, mint a munkásé és alkalmazotté. Ezért a termelőszövetkezeti dolgozó a gazdaságon belül kötelezhető mindenféle munkára. A termelőszövetkezet nem köteles gondoskodni teljes foglalkoztatásáról, ezzel szemben az állami vállalat erre kötelezve van. A szövetkezeti kollektíva érdeke is persze, hogy minél jobban kihasználják a rendelkezésre álló munkaerőt. Több helyen szerződésben vállalnak erre kölcsönös kötelezettséget a tsz és a tagság.

A munkához való jog a szocializmusban egyetemleges. A „Munka Törvénykönyve" ki is mondja, hogy „a munkaviszony létesítése és a munkafeltételek meghatározása során nem szabad hátrányos megkülönböztetést tenni a dolgozók között nemük, koruk, fajuk, nemzetiségük és származásuk szerint." Sőt, külön is védi a törvény a nők és a fiatalok munkajogát. A fiatalok munkába állítása fontos politikai és társadalmi kérdés. Szervezett foglalkoztatásuk lehetővé teszi, hogy megszerzett tudásukat, készségeiket a gyakorlatban megszilárdítsák, családot alapítsanak s nem utolsósorban gondolkodásuk, tudatuk egészségesen fejlődjön.

A munkához való jog nem jelent jogot az adott álláshoz, a konkrét beosztáshoz és a munkaterülethez. Sokan hivatkoznak a munkához való jogra azok közül, akiknek felmondanak vagy akiket áthelyeznek, leváltanak, más munkával bíznak meg. Természetesen a viták többféle esethez kapcsolódhatnak. Előfordul, hogy a felmondás, áthelyezés a vállalat és a népgazdaság érdekében történt, ami végső soron a szenvedő félnek is érdeke. Ez történik akkor, ha például valaki nem tudja ellátni feladatkörét vagy az adott területen objektíve nincs mód ésszerű foglalkoztatására. De az is gyakran előfordul, hogy dolgozók munkaviszonyát azért változtatják meg, mert a vezetőket valamilyen szubjektív érdek, elképzelés vezeti, ami sem népgazdaságilag, sem a vállalat szempontjából nem indokolt. Ezekben az esetekben a kollektívának módot kell adni arra, hogy az ilyen sérelmet szenvedett társaikat megvédjék. Végül, de nem utolsósorban az is lehetséges, hogy a vállalat vezetői is indokoltan változtatnak a munkaviszonyon, de a dolgozó is vétlen és indokoltan ragaszkodik munkájához, illetve kéri korábbi beosztásának megtartását. Gyakran fordul ez elő szakembereknél, akiknek nem tudnak szakképzettségüknek megfelelő munkát biztosítani. Ilyen esetekben olyan megoldást kell szorgalmazni, ami figyelembe veszi a kölcsönös érdekeket.

A munkához való jog realizálásának lehetőségei

A szocializmusban nemcsak Alkotmányba foglalt joga a dolgozónak, hogy munkát végezzen, hanem objektíve lehetséges is, hogy minden munkaképes ember, aki a társadalmi termelés valamilyen területén dolgozni akar, munkát kapjon. Vagyis *a szocializmusban biztosítani lehet a teljes foglalkoztatottságot.* Állandóan bővülhet a termelés, ami új munkalehetőségeket biztosít. Ezt bizonyítja két évtizedes fejlődésünk is. 1949-ben a foglalkoztatható népesség 66,7%-a volt kereső, 1966-ban pedig már több mint 80%-a. Hasonló lesz a helyzet az új gazdasági mechanizmus viszonyai között is, sőt, azt várjuk, hogy gazdasági fejlődésünk meggyorsul, ami nagyobb mértékben ad lehetőséget a foglalkoztatottság színvonalának emelésére. A harmadik ötéves tervben a nem mezőgazdasági területeken mintegy 240 ezer fővel több munkaerőre lesz szükség. Bár ennek egy része a mezőgazdaságból áramlik be, nagy részben olyanoknál biztosít munkalehetőséget, akik korábban még nem dolgoztak. A 80%-os foglalkoztatottsági szint természetesen azt is jelenti, hogy a munkaerő-kínálat az elkövetkező években csak lassan bővül, hiszen a munkaképes korú férfiak szinte csaknem valamennyien dolgoznak, a nőknek is több mint kétharmada kereső lesz. *A fiatalok munkába lépése tehát az egyedüli jelentős és tartós forrás.* Ez a globális egyensúly a munkaerő-kereslet és -kínálat között nem valósul meg spontán módon. *A szocialista államnak perspektivikusan és tervszerűen gondoskodni kell az egyensúly feltételeinek megteremtéséről.*

Sokkal nagyobb gondot okoz a munkaerő-kereslet és -kínálat strukturális egyensúlyának biztosítása. Napjainkban is ez okozza a legtöbb gondot. Keresik a munkaerőt a nagy iparvidékeken, de fölösleg a mezőgazdasági területeken van. Elsősorban fizikai és szakmunkásra van szükség, de sokan keresnek nem termelő, irodai munkát és a jelentkezők nagy része képzetlen. Gondot okoz a munkaerő-szükséglet szakmai összetételének rendkívül gyors változása is. A stukturális egyensúlyhiánynak különböző objektív és szubjektív okai vannak.

Így például *az egyes emberek vágyai, elképzelései szükségszerűen eltérnek a munkamegosztás követelményeitől.* A népgazdaságnak csak meghatározott mértékben van szüksége például műszerészre, motorszerelőre, fodrászra, pedagógusra és orvosra. Ugyanakkor szükség van építőipari dolgozókra, segédmunkásokra, lakatosokra és esztergályosokra is, méghozzá nagyobb mértékben, mint amilyen e szakmák, foglalkozások iránt az érdeklődés. Az is objektíve meghatározott, hányan lehetnek vezetők és mennyi embernek kell beosztottként tevékenykedni. *A munkamegosztás követelményei a leafejlettebb társadalomban sem teszik lehetővé, hogy minden egyéni törekvést ki lehessen elégíteni.*

Nagy a jelentősége annak, hogy a szocialista állam gondoskodásával az emberek magukban olyan képességeket fejlesszenek ki, amelyekre a társadalomnak szüksége van. Ezért is van szükség a pályaválasztási tanácsadás rendszerének kiszélesítésére. Ez egyrészt hozzájárul ahhoz, hogy megfelelő arányban válasszák a fiatalok a különféle pályákat, másrészt a választás lehetővé teszi, hogy minden területre azok kerüljenek, akik arra a legalkalmasabbak. Elősegíti a kereslet-kínálat egymásra találását a munkaerő-közvetítés és a próbaidőrendszer is, amelyre különösen az új gazdasági mechanizmusban lesz szükség, mivel a munkaerőmozgás fokozódni fog. Egyes esetekben azonban központi intézkedésre is szükség van, amikor nagyobb átcsoportosítás elkerülhetetlen. Erre került sor a szénbányászatban is, amikor a barnaszéntermelés egyes területeken már nem volt gazdaságos, s a bányászoknak el kellett helyezkedni, vagy más országrészben vagy más szakmában. Érthető, hogy az átcsoportosítás anyagi konzekvenciáinak nagy részét a társadalom viseli, de kétségtelen, hogy az érintetteknek is kellett bizonyos áldozatot hozni.

A munkaerő-kínálat és -kereslet strukturális egyensúlyhiányának egy másik oka *a munkaerőtervezés fejletlenségében keresendő.* A tervezés ugyanis azért küzd sok bizonytalansággal, mert a beiskolázások időszakában az 5—10 évvel későbbi szükségletet kel figyelembe venni, ezt pedig nehéz pontosan előre látni. Bár a népgazdaság fejlődésének ütemét, várható szerkezeti változásait is 5, illetve 15—20 évre előre tervezzük, ennek ellenére csak körülbelül plusz—mínusz 20 százalékos eltéréssel tudjuk a szükségletet meghatározni. Az ütemben is eltérés van a terv és a valóság között, a szerkezetben és a technológiában pedig eléggé prognózisszerűek a terveink. Hozzá kell ehhez számítani azt is, hogy a kiképzett emberek sem maradnak mind azon a területen, amelyre kiképeztek őket, hanem számtalan ok miatt más szakmát választanak.

A tervezés nehézsége mellett meg kell említenünk, hogy a szakemberszükséglet tervezésének tudományos módszerei most vannak kialakulóban. Az elmúlt években néhány szakmában már készültek részletes tervtanulmányok a szakember-szükségletről. Ennek számszerű megtervezése azonban még nem jelenti azt, hogy a képzés tartalma megfelel a növekvő és differenciálódó követelményeknek. Például csak utólagosan derült ki, hogy a gyakorlat nélkül kiképzett technikusok nagy része nem képes technikusi munkakört betölteni. Továbbá a középiskolában nem lehet egyszerre érettségivel is rendelkező jó szakmunkásokat képezni, csak a szakmai megalapozás lehet a reális cél, ahogyan az a szakközépiskolákban a jövőben megvalósul. A gyorsan változó és növekvő gyakorlati követelmények minden szinten előtérbe állították a továbbképzés lehetőségeinek kiszélesítését is.

A munkához való jog realizálását biztosítja a társadalom azzal is, hogy *sokféle eszközzel és szabályozással lehetővé teszi a munkaerő állandó fenntartását.* Döntően társadalmi úton gondoskodik az egészség védelméről és helyreállításáról, a szakképzésről. Megfelelő pihenő időt biztosít, elősegíti a munkahely megközelítését, biztosítja a munkavédelmet a balesetek megelőzésére. Ezek fontos tényezők a munkához való jog szocialista érvényesítésében. A kapitalizmusban sokszor ezek hiánya üti el a munkást attól, hogy folyamatosan dolgozzon. A szocializmusban ezenkívül külön gondoskodnak a rokkantak, a csökkent munkaképességűek, öregek foglalkoztatásáról is. Ez is kifejezi társadalmunk mélységes humanizmusát.

A munkaviszony szabályozása az új gazdasági mechanizmusban

Az Országgyűlés az új Munkatörvénykönyvet széles körű szakmai és társadalmi vita után emelte törvényerőre. A munkajogi szabályokat már az új gazdaságirányítási rendszer elvei alapján dolgozták ki, figyelembe vették a vállalatok önállóságának növekedését, az élő munkával való takarékosság fokozott jelentőségét, az üzemi demokrácia kiszélesítését, s nem utolsósorban a fokozottabb anyagi érdekeltséget. Sokan kérdezik, hogy az elkövetkező időkben a vállalatok vezetői nem fognak-e tömegesen elbocsátani munkásokat és alkalmazottakat?

A vállalatoknak általában és alapvetően nem az az érdekük, hogy dolgozókat elküldjenek, ellenkezőleg, az, hogy foglalkoztassák őket. A munkaerő megfelelő intenzitású foglalkoztatása a termelőerők növekedését szolgálja, végső soron a jövedelmezőséget fokozza, ebben pedig a vállalat feltétlenül érdekelt. Ezért a jól, ésszerűen gazdálkodó vezetők arra törekszenek, hogy minden munkás és alkalmazott számára biztosítsák a zavartalan, biztonságos és eredményes munkavégzés feltételeit. Erre a Munkatörvénykönyv is kötelezi őket.

Mindez nem ellentétes azzal, hogy fokozódni fog a munkaerőáramlás a vállalatok között. A gazdasági vezetők ugyanis nem akkor cselekszenek helyesen, ha *minden áron* a létszám megtartására törekszenek, hanem akkor, ha csak annyit foglalkoztatnak, amennyi eredményes munkával ellátható. Gondoskodni kell tehát a belső munkanélküliség megszüntetéséről, a megfelelő szakmai struktúráról, és a piac szükségleteihez kell igazítani a termelést. Ez nem mindig oldható meg a létszám érintetlenül hagyásával. Ilyen helyzetben a vállalatok elsősorban a rendbontóktól és használhatatlan emberektől igyekezzenek megszabadulni. Ez érdeke a vállalatnak, a népgazdaságnak, de a becsületesen dolgozóknak is.

A jövőben nagy jelentősége lesz az adott foglalkozási ágon belül a *második szakma* megszerzésének. Könnyebb ugyanis a vállalatnak biztosítani a munkások foglalkoztatását akkor, ha azok sokoldalúan felhasználhatók. Ezért fokozni kell a munkások továbbképzését, szakmai alapismereteit, aminek különösen jó keretet nyújt a szocialista brigádmozgalom.

Fokozódni fog a *dolgozók munkahely-változtatási szándéka* is, hiszen azonos munkával a különböző vállalatoknál eltérő összkeresethez lehet jutni. Bizonyos korlátok között azonban ez is hasznos nemcsak az egyén, hanem a népgazdaság számára is. Abban az esetben, ha azért változtat munkahelyet valaki, mert másutt képességeinek megfelelőbb munkát végezhet vagy nagyobb nyereséget termel és abból ennek megfelelően részesedik, akkor ez jó a népgazdaságnak is, hiszen nagyobb lesz a nemzeti jövedelem és a központosított, elvont jövedelem nagysága is.

A jogszabályok lehetővé is teszik a nagyobb mozgást a dolgozók és a vállalatok számára egyaránt. A munkaviszonyt meg lehet szüntetni közös megegyezéssel, áthelyezéssel, felmondással, meghatározott munkaidő leteltével, fegyelmi büntetéssel, életet, egészséget, testi épséget fenyegető helyzet miatt. Ugyanakkor a Munkatörvénykönyv kötöttségeket is tartalmaz, hogy megvédje a dolgozókat a vezetők esetleges önkényeskedésétől, de védi a vállalat érdekeit is a dolgozók esetleges fegyelmezetlenségével szemben. Ezért nem lehet felmondani *egyoldalúan* például: a vállalatnál hosszú idő óta munkaviszonyban álló dolgozóknak, az átlagosnál jobb teljesítményt felmutató, példamutató magatartást tanúsító munkásoknak és alkalmazottaknak. Védi a törvény a leszerelt katonákat, a betegállományban levőket, a terhes és szülési szabadságról visszatért nőket, a nyugdíj előtt állókat és a társadalmi funkcióikat betöltő dolgozókat, mert ők munkatársaik érdekképviseletének élharcosai. A vállalatok érdekeit szolgálja, hogy két héttől hat hónapig terjedhet a felmondási idő, attól függően, milyen fontos a szerepük a folyamatos termelésben és hogyan lehet munkájukat pótolni. Hasonlóképpen a vállalat érdekeit szolgálja a 3 hónapig terjedő próbaidő, amely alatt kiderül, alkalmas-e valaki munkakörének betöltésére. Ez természetesen a munkásoknak és alkalmazottaknak is előnyös, hiszen ők is kipróbálják az új munkahelyet.

A munkaviszony konkrét szabályait a kollektív szerződésekben rögzíteni kell, amelyek nem lehetnek ellentétben az általános és a szakmai rendszabályokkal. A munkához való jog védelmét az állami szervek mellett elsősorban a szakszervezetek látják el. A vállalati szakszervezeteknek joguk van arra, hogy tájékoztatást kérjenek, vizsgálatokat folytassanak a munkaviszonyt érintő kérdésekben és kifogásaikkal felfüggesszenek felsőbb szervek döntéséig egyes határozatokat, ha azok szabályellenesek. Természete-

sen kötelességük az is, hogy segítsék a vezetőket többek között a helyes munkaerő-gazdálkodásban is. Abban az esetben, ha a vállalat objektív okok következtében (termeléscsökkenés, profilváltozások stb.) kénytelen elbocsátani dolgozókat, a társadalom elhelyezkedésükig átmenetileg vállalja létfenntartásukat. Ebben is megnyilvánul a tulajdonosi jog és a munkához való jog következetes érvényesítése.

Munkakötelezettség a szocializmusban

A munkához való jog részletesebb fejtegetése után nem véletlen, hogy a végén és viszonylag röviden írunk a munkakötelezettségről. Azok számára, akikben él a munkanélküliség emléke, furcsán hat, hogy kötelezni is kell az embereket a munkára, hiszen ők mindig arra vágytak, hogy állandóan legyen munkájuk. Az ifjúság döntő többsége pedig természetesnek tartja, hogy dolgozni kell.

A munkakötelezettség logikus következménye annak, hogy megszűnt a kizsákmányolás, hogy társadalmunk alapja a munka. Vannak természetesen még nagyobb számban olyan munkaképes nők, akiket eltartanak, de ezek túlnyomó többsége is a háztartás és gyermeknevelés nem könnyű munkáját végzi. Itt-ott fellelhetők spekulánsok is, akik csupán machinációikba és a megszerzett javak fényűző pazarlásába izzadnak bele. Ezek ellen törvényeink szigorával is harcolnunk kell. A múlt tudati maradványa is tükröződik a naplopók, tolvajok, munkakerülők „munkanélküliségében", akik fondorlatos módszerekkel igyekszenek a törvényeket kijátszani. Ezeket is rá kell kényszeríteni a társadalomnak arra, hogy dolgozzanak és becsületes munkával keressék meg kenyerüket.

Az általános munkakötelezettség érvényesítése azonban nem egyszerűen munkajogi, hanem fontos politikai, sőt ideológiai feladat is. A munkakerülők a szocializmus ellen vannak, akadályozzák annak fejlődését. Addig, amíg nem kerülnek dolgozó kollektívába, nem hat rájuk a munka tudatformáló ereje s társaik nevelő munkája. Ezért arra kell törekednünk, hogy eltűnjenek társadalmunkból a múltnak ezek a jellegzetes figurái s *következetesen érvényesítsük azt az egyszerű szocialista elvet, hogy aki nem dolgozik, ne is egyék.*

Dr. Kahulits László

Hatékony gazdasági propagandát a reform bevezetéséért

Az elmúlt több mint egy esztendő az új gazdasági mechanizmus előkészítésének olyan szakasza volt, amelyet a reform közgazdasági és jogi rendszerének kidolgozása és a gazdálkodás feladatainak, munkamódszereinek kimunkálása jellemzett. A mostani időszak fő jellemzője, hogy az irányító szervek mellett a vállalatok is konkrétan készülnek a gazdasági reform bevezetésére, dolgoznak a termelési és gazdasági terveken, valamint a szükséges szervezeti intézkedéseken. Az üzemi és termelőszövetkezeti pártszervezetek politikai munkájában is a helyi előkészítés segítése, a dolgozók széles körű felvilágosítása és mozgósítása került előtérbe.

A felkészülés sikerének egyik feltétele, hogy a gazdasági és a társadalmi szervek vezetői minél pontosabban ismerjék azokat a társadalmi célokat és gazdasági viszonyokat, amelyek meghatározzák munkájukat. Ezért a pártpropaganda feladatai között fontos helyet foglal el a *párt és a kormány gazdaságpolitikai célkitűzéseinek — az új gazdasági mechanizmus rendszerének és követelményeinek — sokoldalú ismertetése.* A vezető beosztású káderek felkészítésére és továbbképzésére a párt, a szakszervezeti és állami szervek az őszi időszakban újabb különböző szintű és időtartamú tanfolyamokat szerveznek. Ezek mellett sok vállalat és intézmény saját beosztottjainak képzésére különböző ún. házi tanfolyamokat szervez. *E tanfolyamok segítése — mindenekelőtt a szükséges politikai követelmények érvényesítése a tematikában és az előadásokban — a pártszervezetek fontos feladata.*

Az elméleti előkészítést szolgáló pártmunka a mostani időszakban *a gyakorlati gazdaságszervező munkával párosul.* A pártszervezetek kezdeményezően lépnek fel az új gazdálkodási feltételek konkrét vizsgálatánál, a pártvezetőségek — a gazdasági vezetőkkel együttesen — elvégzik saját üzemük, vagy intézményük tevékenységének és helyzetének alapos kritikai elemzését. A vizsgálatok és elemzések célja a jövő termelési, gazdasági és szervezési feladatainak meghatározása. E feladatok megoldásában, és a kialakuló elgondolások, konkrét tervek ismertetésében fontos szerepe van a gazdasági propagandának is.

A vállalat termelési és gazdasági programjának kidolgozásához hatékony segítséget adhatnak az üzemi közgazdasági konferenciák, melyeket a pártszervezetek szerveznek. Céljuk, hogy a vállalat gazdasági és társadalmi vezetői (legfeljebb 30—40 fő), írásos vagy szóbeli beszámoló alapján megvitassák a reform követelményeit, és vállalati alkalmazásának legáltalánosabb elvi, politikai, gazdasági és szervezési összefüggéseit. A jól sikerült konferenciák egyaránt növelik a politikai és gazdasági tisztánlátást, elősegítik a gyakorlati tennivalók kialakítását és az alkotó elképzelések, javaslatok felszínre hozását. A konferenciák anya-

gának egy-egy fontos részletét célszerű megvitatni a műszakiakkal, művezetőkkel, szakszervezeti bizalmiakkal és másokkal is.

A reform bevezetésének politikai feladatai között jelentős szerepe van a dolgozók valamennyi rétegére kiterjedő, a helyi sajátosságokat figyelembe vevő differenciált tömegpolitikai munkának. Ennek tartalmát a párt gazdaságpolitikai irányelveinek, a reform célkitűzéseinek és az ezeket tükröző helyi feladatoknak az ismertetése és megtárgyalása képezi. A propaganda és az agitáció elősegíti a termelés és a gazdálkodás javítására, a belső tartalékok feltárására irányuló kezdeményezéseket, és mozgósít azok megvalósítására.

A propagandamunka differenciáltsága e téren azt igényli, hogy *a dolgozók egyes rétegeinél mindenekelőtt azokkal a kérdésekkel foglalkozzunk, amelyek közvetlenül kapcsolódnak munka- és életviszonyaik változásához.* A közgazdasági gondolkodásmód fejlesztésével alakítsunk ki reálisabb szemléletet a vállalati munka értékelésében, az árak, a bérek és a foglalkoztatottság megítélésében, a dolgozók szerepének, az üzemi demokrácia tartalmának felfogásában.

A pártszervezetek politikai felvilágosító és nevelőmunkájának megnövekedett feladatai szükségessé teszik az irányítás színvonalának emelését és a szervezettség erősítését. Ennek érdekében a pártvezetőségek fordítsanak nagyobb figyelmet a lényeges tartalmi-politikai kérdések kidolgozására, a társadalmi szervezetek munkájának összefogására.

A gazdasági propagandának jelentős bázisa a párt és a tömegszervezeti, politikai oktatás. A tömegpropaganda-tanfolyamok egészben vagy részben gazdasági témákkal foglalkoznak és elősegítik a párt gazdaságpolitikájának, a reform lényegének a megértését. Az üzem, vagy az intézmény kommunistáit és dolgozóit — egyéni érdeklődésüket is figyelembe véve — elsősorban *azoknak a tanfolyamoknak elvégzésére serkentsük, amelyek politikai és gazdasági munkájukhoz a legtöbb segítséget nyújtják. Gondoskodjunk arról, hogy az üzem gazdasági és társadalmi szervezeteinek vezetői és a párttagok aktívan vegyenek részt a pártoktatásban.* A pártonkívüli dolgozók képzéséhez széles lehetőséget adnak a szakszervezeti és KISZ-tanfolyamok is.

A párt- és tömegszervezeti oktatás természetesen nem képes a politikai munka minden igényét kielégíteni. Fontos országos döntések és a helyi elképzelések sok olyan kérdésre irányítják a közvélemény figyelmét, amelyek megválaszolására a tömegpolitikai munka rugalmasabb formáit is alkalmazni kell. A rugalmas tömegpolitikai munka igényeinek kielégítésére igen alkalmasak a különféle előadássorozatok, a pártnapok, az egyéni és csoportos agitáció formái, és az üzemi sajtó.

A politikai tömegmunka hatékonyságát növeli, ha a pártszervezetek tartalmilag és szervezetileg koordinálják a gazdasági propagandát és agitációt. A széles közvéleményt foglalkoztató kérdések és vélemények megválaszolásával nemcsak a pártszervezet, hanem a szakszervezet, a KISZ, a gazdasági vezetők és más szervezetek is foglalkoznak. Az

egyértelmű és helyes válaszok kialakítását, az ismétlések és egyes kérdések „agyonbeszélésének" elkerülését szolgálja a tartalmi és szervezeti koordinálás. Ezért is *szükséges, hogy a fontos határozatokról, információkról, a helyi gazdasági munkát érintő pártpolitikai állásfoglalásokról és feladatokról gyorsan értesüljenek az érdekelt szervek vezetői.* Az ismétlődések elkerülését segíti elő, ha a tömegszervezetek mindenekelőtt saját rétegeik körében, az őket elsősorban érintő és érdeklő kérdésekkel foglalkoznak. De a pártszervezetek figyelme terjedjen ki arra is, hogy a különböző gazdasági és termelési értekezletek a gazdasági kérdések mellett az azokkal összefüggő politikai hatással is foglalkozzanak. Helyes, ha a gazdasági propaganda koordinálásának feladatai bekerülnek abba a közös tervbe, amelyet az üzem, vagy a vállalat társadalmi szervezetei a politikai oktatás összehangolása érdekében készítenek.

A gazdasági reform bevezetésével összefüggő politikai felelősség és megnövekedett feladatok fokozott követelményeket állítanak az egész pártszervezet, valamennyi kommunista elé. Hogy ezeknek megfeleljenek, a pártvezetőségi tagok, aktívák és párttagok növeljék az aktivitásukat és felkészültségüket. A helyzet fokozottabb politikai és közgazdasági hozzáértést, a kommunisták ideológiai, politikai és cselekvési egységének erősítését követeli tőlük.

A pártszervezetek felkészülésében jelentős szerepe van a gazdaságszervező munka korszerűsítésének, a hatékonyabb munkamódszerek kialakításának. Az új követelmények megértése és azoknak megfelelő munkamódszerek kialakítása, nem spontán folyamat, hanem a jó módszerek összegezésének és elterjesztésének eredménye. A pártpropaganda szükség szerint — megfelelő fórumokon — ezt is tartsa napirenden.

A pártszervezetek politikai és tömegpropaganda feladataikat csak úgy tudják megoldani, ha valamennyi párttag bekapcsolódik e munkába. Ahhoz viszont, hogy a kommunisták eleget tehessenek felvilágosító és mozgósító feladataiknak, gondoskodni kell rendszeres informálásukról. Ebben jelentős szerepük van a taggyűléseknek és a pártcsoport-értekezleteknek. A pártéletnek ezek fontos fórumai. Megvitatják itt a főbb termelési és gazdasági célkitűzéseket, az azokkal összefüggő politikai feladatokat, biztosítják a párttagság rendszeres tájékoztatását. *Az elkövetkező hónapokban különösen fontosak azok a taggyűlések, amelyeken az üzem, vagy intézmény jövő évi gazdasági célkitűzéseit és a pártszervezet ezekkel összefüggő politikai feladatait tárgyalják.*

A párttagság felkészítésében és informálásában emellett nagy szerepe és feladatai vannak a pártpropagandának. Ezért az aktívák felkészítésének keretében fordítsunk még több figyelmet a propagandisták képzésére. Felkészültségük és tájékozottságuk nagymértékben befolyásolja a gazdasági propaganda hatékonyságát. A pártvezetőségek biztosítsák, hogy rendszeresen részt vegyenek a felső pártszervek által szervezett előkészítőkön, kapjanak színvonalas információt az üzem gazdasági helyzetéről, a reform bevezetésének helyi alakulásáról.

Sz. M.

Szabolcs-Szatmár

a kongresszusi határozat végrehajtásáért

Eredményeink és feladataink

SZABOLCS-SZATMÁR MEGYE, különösen a második ötéves terv időszakában gazdasági és társadalmi téren jelentősen fejlődött. Az ipari termelés 90 százalékkal, az iparban foglalkoztatottak száma több mint 50 százalékkal emelkedett. A 10 000 lakosra jutó iparban foglalkoztatottak száma az 1960. évi 230 főről 385 főre emelkedett. Az ipari termelés növekedési üteme megközelítően kétszerese volt az országosnak. Megyénk mezőgazdasága a belterjesség irányában fejlődött. A kulturális életben, a közoktatás, a népművelés és az egészségügy területén is sikerült a megye előrehaladását, fejlődését meggyorsítani. Valamennyi községünkben létesültek kultúrházak, termelőszövetkezeti klubok. A lakosságnak kb. 18 százaléka beiratkozott olvasója könyvtárainknak. Megyénkben a középiskolák száma 25-re emelkedett. A 10 000 lakosra jutó orvosok száma 9-re, a kórházi ágyak száma pedig 50-re nőtt.

Megyénk mezőgazdasági jellegű, iparilag gyengén fejlett. A keresőképes lakosság 58,6 százaléka a mezőgazdaságban dolgozik. Az iparban foglalkoztatottak aránya a keresőképes lakosság számához viszonyítva 8,2 százalék. A megye beruházási részesedési aránya a II. ötéves tervben jóval az országos átlag alatt volt. Az egy lakosra jutó beruházási eszközök értéke az országos átlagnak csupán az 50 százalékát érte el. A lakosság jövedelmi színvonala az országos átlagnak mintegy 75 százaléka. Még mindig jelentős megyénk elmaradottsága a kulturális és az egészségügy területén.

A IX. kongresszus határozatai végrehajtásának megszervezésénél a megyei pártbizottság támaszkodik a megye gazdasági, politikai, ideológiai és kulturális fejlődésében elért eredményeire — figyelembe veszi megyénk sajátos helyzetét, a gondokat, nehézségeket.

Pártbizottságunk a kongresszusi határozatok, a megyei pártértekezlet állásfoglalása alapján a következő megoldásra váró feladatokra koncentrálja erőit:

— Kiindulva a kongresszus azon állásfoglalásából, hogy „tovább kell munkálkodnunk az ország elmaradottabb területeinek fejlődési kiegyenlítődésén", célul tűztük ki az ipari fejlesztés ütemének gyorsítását, a foglalkoztatási gondok enyhítését. Jelenleg Szabolcsban több

tízezer munkaképes korú dolgozó még nincs foglalkoztatva. A magas népszaporulat is hozzájárul a munkaerő kínálat növekedéséhez. A harmadik ötéves tervben a fiatalok újabb tízezrei válnak munkaképes korúvá. Munkahely hiánya miatt jelenleg is évente mintegy 1200 érettségizett fiatalnak nem tudunk munkalehetőséget biztosítani megyén belül.

— Mezőgazdasági vonatkozásban célul tűztük ki: A gyenge tsz-ek gazdasági és politikai megszilárdítását. Az állattenyésztés és a takarmánytermelés közötti összhang megteremtését. A takarmánytermő területek kh-kénti hozamának növelését.

— A talajjavítással együtt a megye tájjellegének megfelelően célszerű szakosítást kívánunk végrehajtani. Fontos feladatunknak tekintjük központi segítséggel is a járulékos beruházások megvalósítását és pótlását.

— Célkitűzéseink között szerepel az ipari és mezőgazdasági középkáder és szakmunkásképzés fokozása.

— Egészségügy területén új egészségügyi létesítmények építését, a kórházi ágyak, valamint az orvosi körzetek és az orvosok számának növelését tűztük ki célul.

*

A MEGYEI PÁRT-, ÁLLAMI ÉS GAZDASÁGI SZERVEK aktívan, kezdeményezőként dolgoznak a gazdasági, politikai, kulturális és ideológiai feladatok megoldásán és kedvező feltételeket teremtenek a gyorsabb ütemű gazdasági fejlődéshez. A helyi erőforrások felhasználásával egy sor új tanácsi vállalatot hozunk létre, aminek következtében a tanácsi könnyűiparban az utóbbi két évben a termelési érték mintegy 110 millióval, a létszám 650 fővel növekedett. Terveink szerint, döntően saját erőforrásokra alapozva, a harmadik ötéves tervben a tanácsi iparban mintegy 5000 fővel kívánjuk növelni a foglalkoztatottak számát.

A saját eszközök felhasználásával a szövetkezeti ipar termelési értéke az utóbbi két évben mintegy 130 millió forinttal, a létszám pedig 1500 fővel emelkedett. Jelentősen fejlődtek a ktsz-ek. A foglalkoztatottak száma a harmadik ötéves terv idején 6000 fővel emelkedik.

Eredményes kooperációs kapcsolatot hoztunk létre több budapesti nagyüzemmel. Így pl. Az Ikarus-szal, a Csepel Autógyárral, a Vörös Csillag Traktorgyárral, a Felvonó- és Hajtóműgyárral. Tevékenységünk állandóan szélesedik és mindkét részről pozitív eredményekkel jár.

E vonatkozásban a termelőszövetkezetek nyújtotta lehetőséget is igyekszünk felhasználni. A bedolgozói rendszer bevezetése máris kezdeti eredményeket mutat.

Amikor szorgalmazzuk a foglalkoztatottság növelését, azt is szem előtt tartjuk, hogy megfelelő módon nőjön a termelékenység, érvényesüljön a gazdasági hatékonyság. Ezt bizonyítja, hogy 1966-ban 1965-höz viszonyítva mintegy 10 százalékkal nőtt a termelékenység, 1967. első félévében pedig 7,5 százalékkal.

A IX. kongresszus agrár- és szociálpolitikai határozata s az ennek alapján már megjelent intézkedések, (családipótlék, nyugdíjrendezés, árrendszer stb.) nagy segítséget nyújtanak a mezőgazdaság gyorsabb ütemű fejlesztéséhez. Fokozottabban törekszünk a mezőgazdaságban rejlő hatalmas tartalékok feltárására és a Termelőszövetkezeti Szövetségekben rejlő lehetőségek felhasználására.

*

A IX. KONGRESSZUS határozatai egyértelmű helyeslésre, támogatásra találtak megyénk dolgozói körében. Pártszervezeteink tervszerűen készültek fel a határozatból adódó feladatok végrehajtására. A dolgozók véleményére, segítőkészségére támaszkodva dolgozták ki konkrét tennivalóikat.

A kongresszus után megnövekedett megyénkben is a lakosság politikai aktivitása. A dolgozók részéről számos közérdekű javaslat, kezdeményezés érkezett a párt-, az állami és tömegszervezetekhez.

Megyénk dolgozóinak kezdeményezőkészségét, egyetértését a kongresszusi határozatokkal bizonyítja a IX. kongresszus tiszteletére indult szocialista munkaverseny további kiszélesítése, összekapcsolása a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának megünneplésével.

Az év folyamán 3200 munkabrigád közel 31 000 fő részvételével kapcsolódott be a szocialista munkaversenybe. A „szocialista üzemegység" címért folyó nemes versenyben 45 üzemegység 2247 tagja indult és tett vállalást. Ez évben háromszor annyian vesznek részt a szocialista munkaversenyben, mint egy évvel korábban. Az export termelés az év első 8 hónapjában a múlt év hasonló időszakához viszonyítva 48,1 százalékkal növekedett.

A kongresszus állásfoglalásának megfelelően megyénk üzemeiben is mindinkább a szükségletre való termelés kerül előtérbe. Iparvállalataink a befejezett termelés több mint 98 százalékát értékesítették az év első 8 hónapjában. Mezőgazdasági üzemeink a növényápolási és az aratási munkálatokat időben, gyorsan befejezték. Az éves áruértékesítési terveiket jórészt teljesítik, illetve egyes cikkekben túlteljesítik.

*

A KONGRESSZUSI HATÁROZAT végrehajtása eredményeképpen megyénk társadalmi, politikai arculata is változást mutat. Ennek egyik legfőbb tényezője a munkásosztály számszerű növekedése, összetételének kedvezőbb alakulása.

Ez igen nagy politikai jelentőségű a munkásosztály vezető szerepének erősítésében.

A kongresszus agrárpolitikai intézkedése nyomán erősödnek a szocialista termelési viszonyok és egységesebbé válik parasztságunk. A termelőszövetkezetek gazdasági és politikai megszilárdulásával szélesedik, erősödik a szocializmus bázisa falun.

E változások eredményeként erősödik a munkás-paraszt szövetség. A két alapvető osztály kölcsönös viszonyának fejlődése kedvező hatással

van az értelmiség és a társadalom más rétegeinek szocialista fejlődésére is.

A megyei pártbizottság rendszeresen elemzi, vizsgálja a megye társadalmi, politikai fejlődésének változásait, az elért eredményeket, a gátló tényezőket. Figyelemmel kíséri azokat a folyamatokat, amelyek az egyes társadalmi osztályok, rétegek egymáshoz való viszonyában végbemennek. Ismerjük, hogy megyénk munkásosztálya fiatal, üzemeink törzsgárdája most van kialakulóban. Éppen ezért a munkásosztály soraiban végzett ideológiai-politikai nevelő munkánkat a szakmai és általános műveltségi színvonal emelését célzó tevékenységünket állandóan erősítjük, fejlesztjük.

A kongresszus agrárpolitikai határozatainak megvalósulása egy sor korábban meglevő ellentmondást szüntet meg, amelyek akadályozták a parasztság szocialista egységének fejlődését. Azt is látjuk, hogy az intézkedések következtében ezek nem egy csapásra szűnnek meg. Sőt újabb ellentmondások keletkeznek, amelyek megoldásának elodázása, elhanyagolása, kiéleződése hátrányosan befolyásolhatja a társadalmi termelés, a szocialista egység alakulását.

Megyénkben néhány jelenség ma is sajátos módon jelentkezik; pl. a város és a falu közötti különbség tekintetében, a meglevő nagy tanyavilág (83 ezer ember él tanyán). a háztáji gazdaságok között fennálló viszony sajátosságai, a mezőgazdaságban a szocialista gazdaság különböző fejlettségi fokaiból adódó ellentmondások, a gyenge tsz-ek viszonylag nagy száma. Sajátos nálunk az is, hogy az értelmiségi dolgozók falura történt letelepítésének feltételei gyengébbek az országos átlagnál. Jelentős politikai és morális nehézséget okoz a megyén kívülre eljáró nagytömegű munkás. Bizonyos ellentmondásokkal jár az is, hogy megyénkben, az egy lakosra jutó jövedelem az országos átlagnál jóval alacsonyabb.

Mindezek a feladatok, ellentmondások megoldása sokoldalú, elemző, nevelő, szervező munkát igényel a megyei, járási pártbizottságainktól, pártalapszervezeteinktől.

*

A KONGRESSZUS ÁLLÁSFOGLALÁSAINAK eredményeként a megyében is erősödött a pártszervek, a pártszervezetek, a megye kommunistáinak eszmei, politikai egysége, s befolyása a megye politikai, gazdasági, társadalmi életére.

Pártszervezeteink többsége területük tényleges politikai vezetőjévé vált, bár vannak még olyanok is — elsősorban a gyengébb termelőszövetkezetekben —, ahol működésük, politikai befolyásuk erősödése nagyon sok segítséget igényel az irányító pártszervek részéről. Ilyen feladatai vannak pl. a nyíregyházi és baktalórántházi járási pártbizottságoknak.

Sokat fejlődött pártszervezeteink munkamódszere. Alapvető ebben, hogy elsősorban politikai oldalról elemzik a tényeket, irányító munkájuk elvibbé vált anélkül, hogy a konkrétságot mellőzné. Fontos fejlődési folyamatnak tekintjük, hogy egyre kevésbé dolgoznak állami, gazdasági és tömegszervezeti vezetők helyett. Ebben az évben már a tiszalöki járási PB titkára sem vette ki az aratásnál a kombáj-

nok átirányításának munkáját a járási főagronómus kezéből és mégis időben learattak.

Megerősödött a kollektiv vezetés, s ezzel együtt erősödött a személyes felelősség a határozatok végrehajtásáért. Erőteljesen megnőtt a kommunisták aktivitása a határozathozatal előtt a helyi politika kidolgozásában.

Ugy látjuk, hogy a kongresszus előtti és utáni időben megnyilvánuló politikai aktivitást sikerült fenntartani, sőt helyileg bizonyos mértékig növelni azzal, hogy a felvetett számtalan javaslat gyakorlati megvalósításában pártszervezeteink mindenütt kezdeményezően lépnek fel. Ezen javaslatok helyi megoldásában sajátosságuknak megfelelően — egyre sikeresebben vonják be a lakosságot, a különböző társadalmi és tömegszervezeteken keresztül.

A megyei pártvezetés az eddigiek során legfontosabb feladatának tekintette a pártszervezetek megfelelő felkészítését az új gazdasági mechanizmus bevezetésére és rajtuk keresztül szélesíteni azoknak a körét, akik nemcsak megértik, hanem jól is fognak tudni élni az új gazdasági mechanizmus lehetőségeivel.

Propaganda· és felvilágosító munkánk fontos részének tekintjük a marxista közgazdasági szemlélet és gondolkodásmód fejlesztését. A kongresszus határozatait, az új gazdasági irányítási rendszer főbb elveit több mint 1600 pártnapon, mintegy 126 000 résztvevő előtt ismertettük. A különböző pártoktatási formákon 50 000 hallgató ismerkedett meg a legfontosabb kérdésekkel. A megyei pártiskolán ez évben eddig is és ezután is folyamatosan a pártvezetőségek 2—3 hetes tanfolyamon vesznek részt.

A IX. kongresszus határozatai növelték a pártszervezetek, a kommunisták felelősségét a kádermunkában. Pártbizottságunk ennek megfelelően alapos, körültekintő. elemző munkát végzett. Most legfontosabb feladatunknak tartjuk, hogy a Politikai Bizottság káderm unkáról szóló határozata, annak alapelvei a gyakorlatban valósuljanak meg. Ez sokoldalú nevelő és szervező munkát, széles körű helyi ismereteket igényel irányító pártszerveinktől.

Az új gazdasági mechanizmus bevezetése még jobban igényli, hogy a kádermunkában is maradéktalanul érvényesüljön a kongresszus, a Politikai Bizottság állásfoglalása. Ebben a vonatkozásban vannak már a megyében eredmények, de esetenként még különböző rokoni, ismeretségi kapcsolatok révén a káderkérdést nem mindig elvi alapon oldják meg. A gyakorlati megvalósításnál még sokszor találkozunk szubjektivizmussal. Az ilyen döntések széles körű politikai visszhangot keltenek az adott község, termelőszövetkezet stb. életében. Csökkentik a pártszervezet befolyását, politikai tekintélyét.

Megszűnőben van a korábban több helyen tapasztalható ún. „bűvös kör" a káderek kiválasztásánál, s egyre inkább szélesedik az előléptetésre, a különböző funkciók betöltésére alkalmas káderek köre (nők, fiatalok).

Alapvető feladatnak tekintjük, hogy mindenhova hozzáértő, politikailag szilárd és köztiszteletnek örvendő, erkölcsi szempontból kifogástalan káderek kerüljenek. A párt, tanács, tömegszervezeti választások során ezt az elvet sikerült érvényesíteni.

Megyénkben jelenleg 728 pártszervezetben 21 695 párttag van. Kedvező változás ment végbe az elmúlt hónapokban a párttagság összetételében. Az újonnan felvettek több mint 54 százaléka fizikai dolgozó, — nőtt a nők és a fiatalok arányszáma.

A kedvező jelenségek ellenére is sok olyan alapszervezetünk van, ahol a pártépítési munka hosszabb idő óta stagnál, aminek elsősorban szemléletbeni okai vannak a pártvezetőség részéről, mint pl. a vásárosnaményi járás egyes tsz-eiben.

A megyében még mindig sok az alacsony létszámú pártszervezet, pedig ennek bővítésére a feltételek jobbak, mint ahogy pártvezetőségeink ezzel élnek. KISZ-szervezeteink elé is azt a politikai feladatot tűztük: több fiatalt készítsenek fel a pártba való felvételre. Ennek helyenként már jó példái is mutatkoznak.

A kongresszus óta a pártéletben jelentős változás következett be. Ez nemcsak abban mutatkozik, hogy rendszeresen megtartják a taggyűléseket, vezetőségi üléseket, pártnapokat, hanem a formális elemek kiküszöbölésében is jelentős eredményeket értek el.

A taggyűlések napirendjei lehetőséget adnak, hogy a kommunisták aktívan vegyenek részt a helyi politika kialakításában, a gazdasági, politikai teendők megformálásában.

A határozathozatal előtt pártszervezeteink többségében alkotó, eleven vita folyik. A pártélet színvonala annak a függvénye, hogy a helyi pártvezetés mennyiben képes a megoldásra váró helyi problémákat, gondokat észlelni és azt a taggyűlés elé vinni. Pártrendezvényeink látogatottak. A pártnapokon sok új arcot lehet látni.

A Szabolcs-Szatmár megyei kommunisták meggyőződése, hogy a IX. kongresszus határozatai mind gazdasági, mind politikai és ideológiai téren nagymértékben elősegítik megyénk fejlődését, s ezáltal a dolgozó emberek életszínvonalának emelését.

Orosz Ferenc,
a Szabolcs-Szatmár megyei pártbizottság
első-titkára

Az alapszervezetek irányítása és önállóságuk a kisvárdai járásban

Járásunkban jelentős helyet foglal el az ipar is, a mezőgazdaság is. A záhonyi átrakó körzetben és egyéb ipari üzemekben, kisipari szövetkezetekben mintegy nyolcezer ember dolgozik; 34 községünknek több mint 80 ezer lakosa, 70 525 kh szántóterülete, 40 mezőgazdasági termelőszövetkezete, egy állami gazdasága, egy kísérleti telepe és egy erdőgazdasági üzemegysége van.

Területünkön 97 alapszervezet, egy községi, egy üzemi pártbizottság és hat csúcsvezetőség segítségével szervezzük, irányítjuk a IX. kongresszuson elfogadott határozat végrehajtását. A pártbizottság munkáját már most is úgy alakítja, formálja, hogy növelje a pártszervezetek, a gazdasági, társadalmi szervek önállóságát, kezdeményezőkészségét, felelősségét.

A pártbizottság irányító, segítő munkájával pártszervezeteink saját területük fontos politikai tényezőivé váltak. Az ipari üzemekben és a mezőgazdaság szocialista szektoraiban, az alapszervezetekben dolgozó kommunisták kezdeményezői az új termelési módszerek bevezetésének, elterjesztésének, a szocialista munkaverseny és a szocialista brigádmozgalom kibontakozásának.

A pártvezetőségekben rendszeressé vált a gazdasági vezetők beszámoltatása a termelési tervek végrehajtásának segítése és ellenőrzése céljából. A *kisvárdai Öntödei* üzem pártvezetősége tanácskozott a műszaki vezetőkkel a radiátor-gyártás magas selejtarányának csökkentése céljából. Ugyanakkor tájékoztatták a párttagságot, mozgósították a dolgozókat is a tapasztalt hiányosságok megszüntetésére.

Falvainkban is növekedett

a pártszervezetek politikai befolyása.

Különösen kedvező a fejlődés a politikai, gazdasági, kulturális élet irányításában *Dombrád, Mándok* községekben, ahol a csúcsvezetőség, s *Eperjeske, Tiszaszentmárton* községekben, ahol az alapszervezetek vezetősége rendszeresen összehívja és beszámoltatja a község tömegszervezeti, állami és gazdasági vezetőit, összehangolja tevékenységüket, állástfoglal a legfontosabb tennivalókban. Dombrád községben a csúcsvezetőség kezdeményezésére szakmunkás-képző tanfolyam indult és az általános iskola esti tagozatán 71 felnőtt dolgozó eredményesen vizsgázott.

A tsz-pártszervezetek többsége kezdeményezője a leghelyesebb anyagi ösztönzők bevezetésének, fejlesztésének. A *kisvárdai „Rákóczi"*, a *tiszabezdédi „Kossuth"*, a *tuzséri „Rákóczi"*, a *mándoki „Kossuth"* és *„Új élet"* termelőszövetkezetekben a jó gazdasági eredmények — a tagság egyre növekvő jövedelme is — annak tulajdonítható, hogy a pártszervezetek a szövetkezetekben megvalósították a megyei pártbizottság anyagi érdekeltségre vonatkozó javaslatát.

Növeli a pártszervezetek tekin-

tályét, tömegbefolyását, hogy rendszeresen tájékoztatják a tömegeket a nemzetközi, belpolitikai és helyi kérdésekről. Ezt bizonyítja *Berkesz, Pap* és számos más község példája, ahol a párt által szervezett rendezvényeken a falu lakossága nagy számban résztvesz.

Ma már egyre gyakoribb, hogy a gazdasági vezetők fontos döntések előtt kikérik a pártvezetőség véleményét. Rendszeressé vált ez a *kisvárdai „Rákóczi"*, a *szabolcsbákai „Búzakalász"* és a *tiszaszentmártoni „Táncsics"* tsz-ekben. Van viszont néhány létszámban is gyenge pártalapszervezetünk *Lövőpetri, Kékcse, Rétközberencs* községekben, ahol a tanácsi, tömegszervezeti munka pártirányítása háttérbe szorult, és a pártszervezet nem tudja befolyásolni, kellően szervezni és irányítani a község politikai, gazdasági tevékenységét.

A IX. pártkongresszus állást foglalt a párt vezető szerepe, a szövetségi politika és az új gazdasági feladatok kérdéseiben. A párt vezető szerepe járásunk területén is általában érvényesül. Vannak azonban pártvezetőségek, amelyek a párt vezető szerepét az úgynevezett „tiszta politikai munkára" kívánják leszűkíteni, míg egyes gazdasági vezetők a *kisvárdai Ruházati KTSZ-ben*, a *Kísérleti Telepen*, valamint a *Kazein üzemben* például a „politikamentes vezetést" próbálják érvényesíteni. Egyik véglet sem szolgálja a párt helyes politikáját.

A szövetségi politika

gyakorlati megvalósítása érdekében az embereket mindinkább végzett munkájuk, a szocialista rendszer iránti hűségük alapján értékelik. Járásunk területén például 728 tsz paraszt van, akik mint választott vezetők vesznek részt a szocialista mezőgazdaság irányításában, s ezek nagyrésze pártonkívüli. Mégis találkozunk egyes pártszervezetekben azzal a helytelen felfogással, amely a párt vezető szerepét még ma is azon keresztül ítéli meg például Dombrád, Gégény, Szabolcsveresmart községekben, sőt a záhonyi MÁV-állomáson is, hogy a különböző vezető posztokat párttag, vagy pártonkívüli tölti-e be.

A gazdasági munkában korábban az operatív intézkedés jellemezte a pártszervezetek tevékenységét. E módszeren már eddig is sokat változtattunk, de a jövőben még tovább kell finomítani. 1968. január elsejével tovább növekszik a gazdasági vezetők önállósága, jogköre, ugyanakkor a pártszervezetek önállósága és jogköre is. Ebben a kérdésben is találkozunk kételyekkel, meg nem értésekkel. Tanácskozásaink alkalmával több párt- és gazdasági vezető úgy vélte, hogy a helyi önállóság növekedésével, a járási szervek operatív beavatkozásának csökkenésével ők magukra maradnak. Mi úgy gondoljuk, hogy a pártszervezetek és a gazdasági vezetők önállóságának növekedése nem csökkenti, sőt ellenkezőleg, növeli majd a járási pártbizottság irányító, segítő munkájának hatékonyságát, felelősségét.

Pártszervezeteink, a helyi politikai, gazdasági élet vezetői képesek a sokrétű, bonyolult szabolcsi feladatok megoldására. Nagy gondot fordítottunk és fordítunk a pártalapszervezetek vezetőinek politikai, szakmai felkészítésére, műveltségük fejlesztésére. Járásunk 349 pártvezetőségi tagja közül Marxista—Leninista Esti Egyetemet, vagy egyéves pártiskolát végzett 24, kettőtől-hathónapig terje-

dő pártiskolát 95 elvtárs. Jelenleg politikai továbbképzésben 21, állami oktatásban 50 fő vesz részt. A párttitkárok 68%-a végzett háromhónapos vagy egyéves pártiskolát. Szendrei Mihály elvtárs a kisvárdai „Rákóczi" Tsz párttitkára korábban egyéves mezőgazdasági pártiskolát végzett, jelenleg mezőgazdasági technikum levelező tagozatán tanul. Borbély Károly elvtárs a mándoki „Kossuth" Tsz párttitkára az egyéves mezőgazdasági pártiskola elvégzése után felsőfokú mezőgazdasági technikumba iratkozott és ez évben államvizsgázik. Háda Zoltán elvtárs a záhonyi pártszervezet titkára és Báncs László elvtárs a tuzséri Erdért pártszervezetének titkára a Marxista—Leninista Esti Egyetem elvégzése után szakosító továbbképzésre jelentkezett. A politikai továbbképzés mellett pártvezetőségi tagjaink nagy számban vettek részt állami oktatásban. A VIII. általános iskolát végzettek aránya az elmúlt három évben 25%-ról 34%-ra, a közép- és főiskolát végzettek 15,7%-ról 20%-ra emelkedett. A pártvezetőségek nagy gyakorlati tapasztalatokkal rendelkeznek, a tagok több mint 50%-a és a párttitkárok 88%-a öt évnél hosszabb ideje tölti be funkcióját.

A szervezett továbbképzés

mellett járási szinten évek óta indítunk az alapszervezetek vezetősége részére egy-kéthetes tanfolyamokat. Itt azokat a legfontosabb kérdéseket vitatjuk meg, amelyek a legtöbb gyakorlati segítséget nyújtják. Az előadókat és vitavezetőket. egy-egy terület legjobb ismerőit a megyei pártbizottság közreműködésével válogatjuk össze.

A járási pártbizottság rendszeresen tart titkári értekezleteket. Nagy gondot fordítunk arra — a járási pártbizottság kis létszámú tagságának tehermentesítése mellett —, hogy a pártszervek munkáját nagyszámú, jól képzett külső munkatársak bevonásával segítsük.

A helyszínen adott segítség mellett párt, állami, gazdasági vezetők részvételével negyedévenként tanácskozásokat tartunk, ahol az elmúlt időszakban végzett munka tapasztalatait összegezzük, következtetéseket vonunk le és egy-egy jelentősebb feladat végrehajtásának módját vitatjuk meg. Mindezek a módszerek lehetővé teszik, hogy több időt fordíthassunk az elemző munkára, a pártszervek elé kerülő napirendek előkészítésére.

A jelentések elkészítését esetenként körültekintő, jól szervezett brigádvizsgálat előzi meg, amelyben pártbizottsági tagok, végrehajtó bizottsági tagok is résztvesznek, s így közvetlen tapasztalatot szereznek. Rendszeressé vált, hogy egy-egy pártszervezet irányító, szervező, ellenőrző, nevelő munkáját részletesen megvizsgáljuk és a szerzett tapasztalatok alapján hosszabb időre meghatározzuk az adott pártszervezet feladatait.

Kezdjük alkalmazni azt a módszert, hogy egy-egy területen a pártszervezet munkájáról készített jelentést helyszínen a községi párt-, állami, gazdasági és tömegszervezeti vezetők bevonásával kibővített ülésen megtárgyaljuk. Ez a módszer bevált. Bizonyítja ezt a Pátroha községben végzett munka tapasztalata is. Az itt tartott vizsgálat megállapította, hogy a községben a csúcsvezetőség és a pártszervezetek szervezeti, politikai élete fejlődést ért el. A tömegek körében végzett politikai nevelő, mozgósító munka azonban nem volt kielégítő. Elhanyagolták a határozatok végrehajtásának

megszervezését, ellenőrzését, a párttagság politikai, szakmai képzését. A VB ülés után a községben megélénkült a pártélet, összehangoltabb lett a különböző szervek tevékenysége. A községben működő két gyenge tsz gazdasági megerősödése érdekében javasoltuk az erők egységesítését. A hozott határozatokat az alapszervezetek párttaggyűlésen ismertették a kommunistákkal, csoportos megbeszélésen a falu lakosságával.

Pártbizottságunk fontos feladatának tekinti

az ipari üzemekben dolgozó pártszervezetek

irányítását, segítését is. Rendszeresen értékeljük alapszervezeteink tevékenységét, segítjük a helyes módszerek kialakítását. Célunk az, hogy a IX. kongresszus határozata értelmében a járás életében tovább növeljük az ipari munkások politikai súlyát, befolyását. Indokolt az üzemi munkások politikai nevelésének fokozása, mert sok a bejáró, „kétlaki" dolgozó. Ez hátráltatja üzemeinkben a politikai, szakmai műveltség fejlesztését, gyengíti a munkafegyelmet, a munka intenzitását.

A járási pártszervezetek többségében a kollektív vezetés érvényesül. Döntések előtt tanulmányozzák az emberek hangulatát, figyelembe veszik véleményüket, javaslatukat, a határozatok meghozatalát érdemi vita előzi meg. Ennek megfelelően sikerült elérni, hogy a pártszervezetek határozatai az adott terület konkrét politikai, gazdasági életére vonatkoznak. Több olyan pártszervezetünk van, mint a *berkeszi*, a *kisvárdai tsz*, a *tuzséri Erdért* pártszervezete, ahol a pártvezetőségek helyesen foglalkoznak a szövetkezet, az üzem politikai, gazdasági helyzetének elemzésével, a helyi politika kialakításával, a hozott határozatok végrehajtásának megszervezésével, ellenőrzésével. Ez a gyakorlat jelentősen növelte ezeknek a pártszervezeteknek tekintélyét, tömegbefolyását.

Emellett azonban vannak olyan pártszervezeteink, mint Anarcs és Mezőladány községekben, ahol még nem érvényesül kellőképpen ez a munkamódszer. *Mezőladányban* a párttitkár mindent magára vállal, nem osztja meg a munkát. Ez csökkenti a pártvezetőség és tagság aktivitását, és a határozatok végrehajtása sem megfelelő. A *dombrádi „Szőke Tisza"* Tsz-ben a pártszervezet függetlenített párttitkára öthónapos pártiskolát végzett, mégis alacsony a pártmunka színvonala. A járási pártbizottság itt napirendre tűzte a pártszervezet munkáját és azt taggyűlésen is értékelte.

Az előttünk álló új gazdasági és politikai feladatok azt követelik, hogy tovább fejlesszük a pártszervezetek életét, formáljuk, tökéletesítsük munkamódszerüket. Elengedhetetlen követelmény, hogy valamennyi pártszervezet és kommunista a Szervezeti Szabályzat szellemében éljen és azt maradéktalanul betartsa.

A szervezeti élet pártszervezeteink többségében kielégítő. Rendszeresek a pártvezetőségi ülések és a taggyűlések. Pártszervezeteink tervszerűen dolgoznak, néhány kivételével féléves munkatervvel rendelkeznek, amelyben a központi megyei és járási párthatározatokból kiindulva szabják meg a taggyűlések napirendjét, sajátos feladataikat.

Taggyűléseken a párttagság 75—80%-a részt vesz. Az előterjesztett jelentések, beszámolók helyesen értékelik a végzett munkát és a

hozott határozatok helyesek. Van viszont néhány olyan alapszervezetünk is, mint a *gégényi, dögei*, ahol még nem kielégítő a szervezeti élet, a határozatok végrehajtásának szervezése, ellenőrzése. Pártszervezeteink egy részében erőfeszítéseink ellenére még mindig nem sikerült változtatni azon a gyakorlaton, hogy

a párttagok egy része túlterhelt,

míg a párttagság több mint 30%-ának nincs rendszeres, konkrét megbízatása. A pártvezetőségi tagok egy részének tevékenysége is csak a pártvezetőségi üléseken való részvételre korlátozódik. Hiányzik az önállóság, a kezdeményezőkészség, a felelősségvállalás és saját munkájuk önkritikus elemzése.

A IX. kongresszus sokoldalúan elemezte a társadalmi életünkben végbement változásokat. Az ezzel kapcsolatos megállapítások járásunkra is maradéktalanul érvényesek, s ezeket a pártszervezetek tagfelvételi munkájában sem szaban figyelmen kívül hagyni. Járásunkban jól alakul a párttagság összetétele. A párttagság 61%-a fizikai dolgozó, 25,3%-a értelmiségi és 44%-a 40 éven aluli.

A tagjelöltség megszűnésével a tagfelvételi munka nagyobb körültekintést, felelősséget igényel a járási pártbizottságtól és a helyi pártszervezetektől. Végrehajtó Bizottságunk rendszeresen értékeli pártéletünk e fontos területét. Nemrég vizsgáltuk a féléves tagfelvételi munka tapasztalatait. Ebben az időszakban járásunk pártszervezetei 73 új tagot vettek fel, e szám kétharmada fizikai dolgozó, egyharmada nő. Példamutató a *dombrádi „Vörös Csillag*, a *pátrohai „Zöldmező"*, az *eperjeskei községi* és a *kisvárdai Öntödei pártszervezet* munkája, ahol évek óta rendszeresen vettek fel új tagokat. E helyeken figyelemmel kísérik a tömegszervezetek munkáját és a termelésben, valamint a társadalmi tevékenységben kitűnt dolgozókkal tervszerűen, céltudatosan foglalkoznak. Ezáltal elősegítik, hogy felvételüket kérjék pártunk soraiba.

A vizsgálat eredménye kimutatta, hogy még nem minden pártszervezet elemzi egyértelműen a Szervezeti Szabályzatból e kérdésre vonatkozó elveket. Helyenként mint a nyírtassi Állami Gazdaságban, a kisvárdai Gépjavító Állomáson túlzottan magas mércét támasztanak pártszervezeteink a felvételt kérőkkel szemben. Több éves párttagokhoz viszonyítják a jelentkezők politikai felkészültségét és társadalmi tevékenységét. Máshol viszont alacsonyra szabják a követelményeket. Ezt mutatja, hogy a pártszervezetek által felvettekből a járási párt VB-nek 14-et kellett elutasítani. A *szabolcsbákai* pártszervezet három főt vett fel és mindhármat el kellett utasítani. Ennek okai: erkölcsi, magatartásbeli fogyatékosságok, társadalmi tevékenység hiánya.

Néhány pártszervezetben előfordul a szektás elzárkózottság is. Részben ennek következménye, hogy járásunkban az első félévben 63 alapszervezetben nem volt tagfelvétel. Van néhány olvan szervezetünk is, mint a *gyulaházi „Haladás"* a *nyírkarászi „Rákóczi" Tsz* pártszervezete, ahol évek óta nincs felvétel. Hiányzik a tervszerűség, nem folvik nevelőmunka, a helves kiválasztás, a folvamatos utánpótlás biztosítása céliából.

Pártbizottságunk fontos feladatának tekinti a párttagság politikai, ideológiai, világnézeti nevelését. E

munkához nagy segítséget ad a IX. pártkongresszus határozata. Célunk, hogy az eddiginél is jobban segítsük a szocialista erkölcs, a szocialista hazafiság, a munkához való új viszony, a közösségi szellem erősödését. A pártbizottság által szervezett pártoktatási tanfolyamokon, Marxista—Leninista Esti Egyetemen a párttagság 55,5%-a ismerkedik a tudományos szocializmus tanításaival. A szervezett pártoktatás mellett bővítjük. szélesítjük a kötetlenebb oktatási formákat, a falusi téli tanfolyamokat, amelyet 29 községben és a tv-kört, amelyet 11 körzetben szerveztünk meg. A párttagság e tanfolyamokon is jelentős számban vesz részt.

A járási pártbizottság az új pártoktatási évben arra törekszik, hogy növeljük az oktatásba bevont párttagok arányát, javítsuk az oktatás színvonalát. Ezzel is elő kívánjuk segíteni, hogy a kommunisták politikai aktivitása, eszmei felkészültsége erősödjön alapszervezeteinkben. A gazdaságirányítás reformjának fontos követelménye a közgazdasági szemlélet térhódítása, az egyéni és közösségi érdek összhangjának megteremtése. Ehhez az elkövetkező oktatási évben bevezetésre kerülő új oktatási formák és a gazdaságpolitikai tanfolyamok megfelelő lehetőséget biztosítanak.

Jakab Miklós,
a kisvárdai Járási Pártbizottság
első titkára

JUBILEUMI MŰSZAK ELŐTT...

Tizenhat évvel ezelőtt, szovjet tervek alapján építették fel Nyíregyházán 52 milliós költséggel a krasznodári dohányfermentáló gyár „ikertestvérét". A gyár ma már 24 ezer hold termését dolgozza fel, s a hazai cigaretta-gyárakon kívül a világ számos országába eljut innen a szabolcsi dohány.

A Nagy Október tiszteletére indult jubileumi versenyben eredeti éves vállalásukat 2 millió forintról 3 millió forintra emelték. Az eredmény, amelyet a szocialista munkaverseny hozott, már négymillió forintot mutat. Csökkent az önköltség, javult az anyagfelhasználás, megnőtt a szocialista brigád címért versenyző kollektívák száma. Most megfogalmazott céljuk: elnyerni a „szocialista munka gyáregysége" címet.

Nyíregyháza, Kisvárda, Nagykálló dohányfeldolgozó munkásai ezekben a napokban ünnepre készülnek. Jubileumi műszakkal üzennek a krasznodári idősebb testvéreknek. A Szabolcs-Szatmári zöld arany feldolgozói a szocialista Magyarország eredményeit gazdagítva, hazánk iparának jó hírét növelve járulnak hozzá az 50. évforduló méltó megünnepléséhez.

(A „Kelet-Magyarország" alapján.)

KISZ-élet a falusi ifjúság körében

MEGYÉNK mezőgazdasági jellegű, s ez sajátos problémákat jelent ifjúsági munkánk szervezésében. Nekünk *a fő figyelmet a falun élő fiatalok körében végzett munkára kell összpontosítani.* A feladatok meghatározásánál mesz-szemenően figyelembe vesszük a KISZ KB-nak a falusi ifjúságra vonatkozó irányelveit, amely többek között kimondja: *„A mezőgazdaságban dolgozó ifjúság része a falu társadalmának. Az átmeneti időszak ellentmondásai, a polgári, kispolgári nézetek maradványai, a régi és az új harca nagy hatással van gondolkodására, világnézetének fejlődésére, állásfoglalására. A párt IX. kongresszusának határozata, a harmadik ötéves terv, a gazdaságirányítás új rendszere újabb szakaszt jelent a mezőgazdaság, a falu fejlődésében. Az eredményekkel és az előttünk álló feladatokkal összefüggésben kell értékelni a mezőgazdaságban dolgozó ifjúság fejlődését, a falusi KISZ-szervezetek munkáját."*

Megyénk legnépesebb ifjúsági rétege a parasztifjúság. Mezőgazdaságunk ifjú generációja életfelfogásában, munkájában, műveltségében, viselkedésében már nem azonos az egyénileg dolgozó parasztifjúsággal. Megtette az első lépéseket azon az úton, amelynek során szocialista nagyüzemi munkássá válik. Ez az út hosszú és ellentmondásos. A közösség, amelyben él és dolgozik, szintén most formálódik újtípusú közösséggé.

Az átszervezés után a parasztfiatalok egyrésze nem választotta ezt az életformát, hanem a népgazdaság különböző területein vállalt munkát, elhagyta a falut. Ez a jelenség károsan befolyásolta a mezőgazdaság munkaerő helyzetét és a KISZ politikai tevékenységét. Együttjárt a vezetőségek, sőt esetenként a tagság gyors cserélődésével is. Az utóbbi időben, elsősorban a termelőszövetkezeti parasztság életkörülményeinek javítását célzó párt- és kormányhatározatok hatására változás tapasztalható. Különösen a jó termelőszövetkezetekbe térnek vissza a fiatalok. Ebben az évben mintegy kétezer fiatal kérte felvételét termelőszövetkezetekbe. Vannak olyan tsz-ek is, ahol viszont munkaerő felesleg van és nem fogadják be a jelentkező fiatalokat. Például a baktalórántházi járásban a jelentkezett 48 fiatal közül csak 18-at vettek fel tsz-tagnak. Az elvándorlás a lányok és fiúk közötti arányban is komoly változást okozott, egyes mezőgazdasági üzemekben az ott dolgozó fiatalok 80—90 százaléka leány.

A MEZŐGAZDASÁG SZOCIALISTA ÁTSZERVEZÉSE, valamint az eddig lezajlott társadalmi folyamatok (megyénk iparosodása, továbbtanulási lehetőségek bővülése) lényegesen megváltoztatták a falusi társadalmi viszonyokat, s így a lakosság, benne az ifjúság összetételét is. Megszűnt a vagyon szerinti rétegződés, de ugyanakkor a foglalkozás, valamint a munkahely szerinti rétegződés annál bonyolultabb. A falun élő ifjúság ma már nem egyenlő a mezőgazdaságban dolgozó fiatalsággal. Megyénkben a falun élő fiatalok 43%-a dolgo-

zik a mezőgazdaságban, 10%-a ipari munkás vagy alkalmazott, 15%-a tanuló, 14%-a eljár a községből dolgozni, 4%-a értelmiségi foglalkozású és 14% a háztartásban tevékenykedik. Ezt a tényt a jövőben az akcióprogramok készítésénél is jobban figyelembe vesszük, mert nekünk a falu egész ifjúsága számára kell fórumot, programot biztosítani.

Figyelembe kell vennünk, hogy más időben van szabad ideje a különböző munkaterületeken dolgozó fiataloknak. A munkacsúcsok ágazatonként is más időpontban jelentkeznek, így a fiatalok részvétele az egyes rendezvényeken e szerint változik (nyári-őszi betakarítási, szállítási munkák, őszi talajmunka, vetés stb.). Van már törekvés arra, hogy — a lehetőségekhez mérten — összehangolják a fiatalok munkaidő beosztását. A *Milotai Tsz-ben* a fiatal traktorosok például egy műszakban dolgoznak. Olyan esettel is találkozunk, hogy a fiatalokat egy ifjúsági brigádba szervezik. Így a KISZ-tagok többségének egyszerre van szabadideje. Ez elősegíti az egyes rendezvényeken való részvételt.

Számában és összetételében jelentősen változott a fiatal falusi értelmiség, közöttük is mind nagyobb társadalmi, politikai szerepet vállal az agrárértelmiség. Értelmiségi fiataljaink az alapvető és a részkérdésekben is egyetértenek a párt politikájával és többségük lelkesen segíti a KISZ-szervezetek tevékenységét. Fiatal szakembereink segítik, irányítják az ifjúsági munkakollektívák szervezését, munkáját. Vezetői funkciókat vállalnak a KISZ-alapszervezetekben. Részt vesznek az új termelési, üzemszervezési eljárások elterjesztésében. Jelentős eredmény a karbamid széleskörű felhasználásának kikísérletezése, alkalmazása, amelynek különösen lelkes kezdeményezője *a vásárosnaményi járásban* több éve eredményesen működő Fiatal Szakemberek Tanácsa. Itt a KISZ szervezésében fiatal szakemberek bemutatókon, tapasztalatcserék alkalmával ismerkednek meg az új eljárásokkal. A fiatal szakemberek tevékenyen résztvesznek az új termelési, üzemszervezési eljárások propagálásában, elterjesztésében, mint például *Szim János KISZ-tag* a nagykállói *„Zöld Mező"* Tsz elnöke. A jövőben a politikai munkába való bevonásuk mellett többet kívánunk foglalkozni egyéni gondjaikkal is, segítve őket a kommunista szakemberré válásukban.

A FALUSI IFJÚSÁG körében végzett munkánk során figyelembe vesszük, hogy a megyéből történő elvándorlás mellett ván megyén belüli mozgás is. Ez elsősorban *Nyíregyháza, Záhony, Kisvárda* és *Mátészalka* körzetében jelentkezik. Ezenkívül az állami gazdaságokban vállalt időszakos munka évente mintegy 5 ezer fiatal mozgását jelenti. Ezeknek a fiataloknak a körében leggyengébb a KISZ befolyása, szerepe.

Megyénk jelentős számú tanyasi lakossága között nagyon sok, mintegy 14—15 ezer a fiatal. Ezek a fiatalok zömmel Nyíregyháza város és járás, valamint a nagykállói járás területén levő tanyákon élnek. A többi járásban a tanyai fiatalok száma átlagosan 200—300 főre tehető.

A tanyákon élő fiatalok szórakozási, művelődési lehetőségeinek kielégítésében előre léptünk, de ez még nem általános. Különösen az őszi és tavaszi hónapokban a járási bizottságok a rossz útviszo-

nyok miatt keveset tudnak foglalkozni ezekkel a fiatalokkal. Külön ki kell emelni a tanyákon dolgozó *pedagógusok* munkáját. Több helyen például pedagógus a KISZ-titkár, vagy tagja a vezetőségnek. Ahol az ilyen segítség gyökeret ver, ott a KISZ-szervezetek vonzóbbá válnak.

Szükséges, hogy járási bizottságaink az eddigieknél is fokozottabb figyelemmel kísérjék és segítsék a tanyai alapszervezetek munkáját. Annál is inkább, mert a mostohább körülmények között élő KISZ-szervezetek, illetve vezetőségek nem tudják a fiatalok eszmei, erkölcsi, politikai nevelését megfelelően biztosítani.

A tanyán élő fiatalokhoz hasonlóan sajátosak a problémák a kis községekben is. Például a *fehérgyarmati járásban* több olyan község van, amelynek a lakossága 600—700 fő. Ezekben a községekben nagy gondot jelent a kulturális feltételek biztosítása. A lakosság kis létszámánál fogva olyan minimális az évi községfejlesztési alap, hogy egy-egy kisebb beruházás — például egy klubszoba létesítéséhez is több évi takarékosság szükséges. Ezeknek a községeknek jó részében is az iskolai tanterembe összpontosul minden rendezvény.

Bizottságaink, KISZ-szervezeteink a KISZ KB határozata alapján segítették a falusi ifjúság mezőgazdasági munkára való irányítását, a szakmai képesítés megszerzését. Mezőgazdasági üzemeinkben jelenleg 2100 fiatal szakmunkás dolgozik, a különböző szakmunkás iskolákban, tanfolyamokon pedig közel 3000 fő tanul.

Probléma, hogy nem minden szinten kielégítő az állami, gazdasági szervekkel, a szülőkkel az ilyen irányú együttműködés. A tsz-ek egy része nem érzi magáénak a mezőgazdasági szakmunkásképzést, sok szülő pedig idegenkedik attól, hogy gyermeke mezőgazdasági szakmát válasszon. Vannak gondok a szakmunkások erkölcsi, anyagi megbecsülése, az őket megillető jogok biztosítása tekintetében is.

AZ EGYÉNI ÉS A KÖZÉRDEK azt kívánja, hogy meggyőzőbbé tegyük az eddigi pályaválasztási munkánkat. Általánossá kellene tenni a tanács, a mezőgazdasági szakmunkásképző iskola, a tsz-vezetőség, a szülők és a tanulók közreműködésével a munka- vagy tanulószerződések kötését. E szerződésben az iskola végzése alatti jogok és kötelességek (bérezés, szociális és más kedvezmények munkaruha, közlekedési díj stb.) rögzítésén kívül biztosítani kellene, hogy kirajzolódjon a fiatal jövője. Szerződésben is biztosítani kellene, hogy az üzemek (tsz, ÁG) szakmájuknak megfelelő munkakörben alkalmazzák a fiatal szakmunkásokat. Megyénkben 1970-ig 23 ezer mezőgazdasági szakmunkást kell kiképezni és csak mintegy 100 mezőgazdasági szakembert vár évente mezőgazdaságunk.

Nekünk is segítenünk kell sajátos eszközeinkkel az élet- és munkakörülmények javítását, a folyamatos munkalehetőségek, a rendszeresebb jövedelem biztosítását. A mezőgazdasági szakma megismerése és megszerettetése, a szakmai ismeretek elmélyítése érdekében több tapasztalatcserét, szakmai vetélkedőt kívánunk szervezni a falusi ifjúság körében. Jelentős feladatunk a falusi ifjúság közgazdasági szemléletének erősítése, a szélesebb körű tájékozottság biztosítása. Segíteni kell a fiatalokat abban is, hogy jobban felismerjék az egyéni, népgazdasági

érdekek összefüggését, azt, hogy miképpen szolgálja munkájuk a mezőgazdasági üzem fejlődését, népünk felemelkedését. E téren már meglevő eredményekre is hivatkozhatunk.

A MEZŐGAZDASÁGI MUNKA segítésének megyénkben is bevált szervezeti formája az *ifjúsági brigád.* Mezőgazdasági üzemeinkben 1964-ben 262, jelenleg 309 brigád segíti a tervek teljesítését, vesz részt a szocialista munkaversenyben. Mintegy 100 ifjúsági brigád dolgozik a szocialista brigád cím elnyeréséért. A megyei és járási termelési versenyben helyezést elért brigádok között közösen a társszervekkel évente 100 000 forint értékű jutalmat osztunk ki.

Az utóbbi időben a növénytermesztő ifjúsági brigádok mellett mind több speciális gyümölcs, zöldség, dohány, gépszerelő, traktoros és állattenyésztési brigád alakult. Ezek a termelő kollektívák állandóak és többségükben a fiatalok együttesen szerzik meg a szakmai ismereteket, válnak szakmunkásokká. A *szabolcsveresmarti termelőszövetkezetben* a kertészetben dolgozó ifjúsági brigád 30 tagja például egyidőben tett betanított munkás vizsgát. A *kisvárdai Rákóczi Mgtsz* ifjúsági brigádja egységesen végezte el a Homokkísérleti Intézet által szervezett burgonyatermesztő tanfolyamot. Az ez évi brigádvállalásokban is több helyen szerepel a szakmunkás képesítés megszerzése. E brigádokban dolgozó fiatalok jobban magukénak érzik a termelőszövetkezetet és más tényezők mellett a megszokott kollektíva, a barátok is kötik a fiatalokat a termelőszövetkezethez.

A falusi ifjúság körében végzett munkánk eredményességének alapvető feltétele *a jól működő KISZ-alapszervezet.* Azon munkálkodunk, hogy ezek az alapszervezetek számszerűleg, szervezetileg is tovább erősödjenek, alkalmasabbakká váljanak az ifjúság nevelésére. Különösen fontos feladatnak tartjuk az alapszervezeti KISZ-vezetőségek munkájának további javítását. El akarjuk érni, hogy a vezetőség újjáválasztása során megválasztott gárda jól felkészüljön a feladatokra. Ezt szolgálják az egy hetes vezetőképzés és a titkári értekezletek, valamint a KISZ-politikai oktatás keretében szervezett KISZ-vezetők fóruma, nem utolsó sorban a helyszínen nyújtott segítség. Másrészt azt kívánjuk biztosítani, hogy a megválasztott vezetőségi tagok minél hosszabb ideig dolgozzanak az alapszervezet élén. Az elmúlt években sajnos elég nagymérvű volt a cserélődés.

A SZERVEZETI ÉLET erősödését gátolja másutt a KISZ-vezetők fluktuációja. A *fehérgyarmati járásban* a két kongresszus között a KISZ-titkárok 35%-a, a vezetőségi tagok 51%-a cserélődött ki. Sok helyen az alapszervi vezetők önállótlanok, nem elég kezdeményezőek. Emiatt Zsarolyánban például, bár a tárgyi feltételek biztosítottak, a fiatalok mégsem tudják kihasználni a lehetőségeket. Ez a munka eredményességét rontotta. A KISZ-vezetőségek stabilitását jól szolgálná a KISZ-vezetők hatékonyabb védelme, az őket sok esetben jogtalanul ért bírálatokkal, sérelmekkel szemben.

Falusi alapszervezeteink egyre jobban betöltik hivatásukat az ifjúság eszmei, politikai, világnézeti nevelésében. Az akcióprogramok eredményes megvalósítása hozzájárult a KISZ-alapszervezetek szervezeti életének erősítéséhez. A *nagydobosi tsz-ben,* a KISZ-szer-

vezet önálló helyiséget, 40 000 forint értékű klubfelszerelést kapott. *Felsősimán* a fiatalok társadalmi munkában építettek klubhelyiséget.

Az utóbbi időben a falusi KISZ-alapszervezeteinkben a fiatalok főleg 20 éven aluliak. Ebből következik, hogy aránylag kevés a KISZ-tagok között a párttagok száma. KISZ-tagjaink nagy megbecsülésnek tekintik, hogy a KISZ-alapszervezet is lehet egyik ajánló a párttagfelvételnél. Élnek is ezzel a lehetőséggel. A fehérgyarmati járásban 10 olyan fiatal lett párttag, akinek egyik ajánlója a KISZ-alapszervezet volt. Tarpán két fiatal elvtársat vettek fel párttagnak a KISZ-alapszervezet javaslatára.

A falusi ifjúság körében végzett munkánkban nagy segítséget jelent megyei pártbizottságunk tavaly februári ülésén hozott határozata, a falusi ifjúság helyzetének megjavítására, problémájának megoldására. A határozat nyomán többek között javult a falusi ifjúság körében végzett KISZ-munka pártirányítása, a pártszervek és szervezetek vezetésével növekedett azoknak a tábora, akik felismerték annak szükségességét, hogy az ifjúság nevelése egész társadalmunk ügye. Azon fáradozunk, hogy ezek a határozatok ne papírra írott szavak legyenek, hanem előcegítsék falvaink fiatalításának ügyét, s megyénk ifjúsága megfeleljen azoknak az új követelményeknek, amelyeket pártunk IX. kongresszusa állított elénk.

Bánóczi Gyula,
a KISZ Szabolcs-Szatmár megyei első titkára

„Felkeresnek a fiatalok..."

Nyolcvanadik évében jár Dombrádon Bötykös Bertalan bácsi, a régi vörös huszár, ma a tsz. nyugdíjasa. Az iskolások minden nagy ünnep előtt felkeresik, ilyenkor mesél nekik küzdelmes életéről...

*

...Bizony, az első világháborúban hat telet húztam ki a messzi Oroszországban. Hamar megsebesültem, fogságba kerültem. Kiev, Pergorod, orosz katonák hozták a hírt, hogy kitört a forradalom. Ott maradtam én is, hamarosan már negyvenezres volt a mi seregünk. Agitátorok magyarázták köztünk, hogy mit is jelent a forradalom. Vladivosztok után egy lovasszázad alakult, annak lettem a katonája. Felvettük a harcot Kolcsak ellenforradalmárjai ellen, győztünk faluról falura. Üztük a fehéreket, ahol csak tudtuk. Nem volt nekem rangom, egyszerű vörös huszár voltam. Mégis, mikor hazajöttem, évtizedekig szemmel tartottak... Vörös posztó lettem az úri rend szemében...

*

— Felkeresnek a fiatalok most is... Elmondom, hogyan éltem régen, milyen volt az a forradalom, amely megváltoztatta a világ menetét... Megmutatom a kitüntetésemet, amit a népi hatalom kormányától kaptam...

Bötykös Bertalan így készülődik az ünnepre.

(A „Kelet-Magyarország" alapján.)

Mit várunk a gazdasági reformtól

Sok szó esik ma az új gazdasági mechanizmusról országszerte, így az állami gazdaságokban is. Egyesek szerint az új gazdasági mechanizmus megold minden problémát, csak ki kell várni. Sajnos sokan várnak is és nem tesznek semmit a megvalósulása érdekében. Pedig a csodavárás ideje elmúlt és mindenkinek a maga területén hozzá kell fogni a megvalósításához.

Hogyan látom az új gazdasági mechanizmus megvalósulását, miben várok változást, milyen problémáim, javaslataim vannak. 18 éve dolgozom állami gazdaságban vezető poszton. Sok mindent láttam, tapasztaltam, sokféle módszert, gazdálkodási rendszert próbáltunk ki. Természetesen közben sok hibát is követtünk el. Mindez azt bizonyítja, hogy megfontoltan, de bátran kell előre lépni, keresni az újat, a jobbat, még akkor is, ha sokszor nem minden sikerül az elképzelés szerint.

Nem csodát várunk a gazdasági reformtól, hanem azt, hogy új erőt szabadít fel, alkotó légkört biztosít. Szabadabb kezet ad a helyi vezetésnek és megköveteli, hogy a gondolkodó, cselekvő emberek tudjanak felszabadultan a maguk területén minden lehetőséget felhasználni, minden tartalékot feltárni, emberibb körülményeket teremteni. Fejlettebb módszerekkel a technika legmesszebbmenő alkalmazásával az emberek munkáját megkönnyíteni, amely a mi rendszerünk alapelvéből fakad.

Az a véleményem, hogy nem mindenütt és nem mindenki érzi a nagy önállóság mellett a nagy felelősséget is. Sok gazdasági vezető elfeledkezik a népgazdasági érdekekről és csak az üzem, az egység érdekeit látja és tartja szem előtt. Az árrendezés, az árpolitika nagyon befolyásolja a termelést, a piac alakulását. Ha helyesen és időben fogják alkalmazni, akkor pozitívan, de a nem kellő megfontolás veszélyt rejt magában. Negatív irányban hat az a tény is, hogy egyes üzemek, vállalatok igyekeznek kihasználni a nagy keresletet, és a megengedettnél is magasabb áron adnak el termékeket, takarmányt, amire érdemes felfigyelni (pl. cukorrépaszelet, melasz, lucernaliszt stb.).

A termelésnél

az elmúlt években mindenre utasítást vártunk. Meg is kaptuk, hol jót, hol kevésbé jót. Termeltünk mindent, amit előírtak, ha tetszett, ha nem. Már ez évben is sokkal könnyebb dolgunk volt, megszűnt a sok mutató, eltűntek a részletekre kiterjedő utasítgatások és alapvetően az üzemi adottságainknak legmegfelelőbb, az üzem kollektívájának véleménye alapján állítottuk össze termelési tervünket.

1966-ban már júliusban megkezdtük a tervezést, s év végére teljesen kész üzemterv állt rendelkezésünkre, nem volt benne egyetlen kényszerítő szám. Volt időnk megbeszélni a dolgozókkal, kikérni a véleményüket és javaslataikat beépíteni az üzemtervbe. Így a gazdaság egész kollektívája magáénak érzi az elkészített üzemtervet, bátran indul harcba annak megvalósításáért, dolgozóink ismerik és értik a

tervszámokat. Ennek alapján nagyobb a kezdeményezés, szélesebb körben bontakozhatott ki a szocialista munkaverseny.

Szabadabb lett a bérgazdálkodásunk is, és ez lehetővé teszi, hogy adottságainknak, a szocialista elosztási elvnek megfelelően alakítsuk ki a bérezést. Jobban érvényesítsük az anyagi érdekeltséget. Könnyebben tudjuk rendezni a jelentkező pénzügyi vitákat, nyugodtabb lesz a légkör, megelégedettebbek az emberek és ez így jó. Ez hatással van az emberek gondolkodásmódjára, jobb a politikai hangulat és természetesen termelékenyebb a munka.

A tervezéssel, a termeléssel és a bérgazdálkodással összefüggő nagyobb önállóság már maga nagy jelentőségű a mezőgazdasági üzemek életében. Üzemeink nagy része, köztük a mi gazdaságunk is, megérett az önállóbb gazdálkodásra. De nem merném állítani, hogy mindegyik. Az a véleményem, hogy a gyengébb üzemeknél, ahol a személyi, tárgyi feltételek nincsenek meg, még körültekintőbben kell eljárni. Arra hívnám fel a figyelmet, hogy a törvények, rendeletek készítésénél (gondolok itt elsősorban különböző jövedelemelvonási rendeletekre és különböző anyagi ösztönzőkre) ne sablonosan, hanem differenciáltan foglalkozzanak a különböző adottságú és fejlődési fokon levő gazdaságokkal.

Az értékesítés

mindig nagy témája volt a gazdaságoknak és sok problémával járt. Eddig azért, mert kötve volt a kezünk s a kijelölt vállalatnak kellett adni termékeinket. Szabványés keretszerződésekben nemigen kérdeztek meg bennünket, jogorvoslatnak sem volt helye, a vállalatok éltek a monopol helyzetükkel. Ezek a dolgok nemcsak sok bosszúságot, hanem sok forintkiesést okoztak a gazdaságoknak.

Mit várunk az új gazdasági mechanizmusban a kereskedelemtől és mik az aggályaink? Talán úgy válaszolhatnánk erre, ahogy ezt Kádár elvtárs már több ízben mondta. Becsületes kereskedelmet, szocialista módon: úgy, hogy az eladó is, a vevő is jól járjon, mindkét fél megelégedett legyen. (Ez elég nehéz dolog lesz.) Mert sajnos több vállalat monopolhelyzetével, konkurrencia hiányával visszaél. Pl. kinek tudunk mi értékesíteni 7—800 ezer liter tejet, ha nem a tejiparnak. Ha kifogásolok, nyugodtan mondja, hogy adja el másnak. Ugyanez vonatkozik a 3—400 vagon burgonyánkra, vagy a 700 vagy 1000 vagon körüli almatermésünkre, amelyekkel kis tételben foglalkozni nem lehet. Egyelőre csak abban bízhatunk, hogy az új gazdasági mechanizmus jobb belátásra fogja bírni azokat a vállalatokat is, amelyek monopol helyzetben maradtak.

Az értékesítésnél volt olyan gondunk is, hogy a minőségileg gyengébb, exportra nem alkalmas áruinkkal nem tudtunk mit kezdeni, legtöbb esetben tönkrement vagy fillérekért kellett túladni rajta. Az új gazdaságirányítási rendszerben lehetőségünk nyílik segédüzemek létesítésével, hogy a gyenge minőségű árukat feldolgozzuk, kikészítsük. Ez amellett, hogy biztosítja a meglevő termékek feldolgozását és újabb termékféleségek előállítását, újabb munkalehetőséget is nyújt és részben megoldja dolgo-

zóink téli foglalkoztatását is. Éveken át központilag láttak el bennünket különböző erő- és munkagépekkel s egyéb felszerelésekkel. Nem ismertük legtöbbjét és természetesen a használati fokról sem volt tájékozottságunk. Az állami gazdaságoknál már az elmúlt évben is változtattak ezen a módszeren és lehetővé tették, hogy a gazdaságok ott és olyan gépeket és felszereléseket vásároljanak meg, amelyet legjobban, leggazdaságosabban tudnak az üzemen belül alkalmazni.

Remélem az új gazdasági mechanizmusban ez kiszélesedik és importgépekből is csak azokat fogják behozni, amelyeket a mezőgazdasági üzemek igényelnek. A gépesítés mellett az új gazdasági rendszertől azt is várjuk, hogy az alkatrész ellátásban is lényeges változás lesz, és nem kell Budapestre utazni egy magyar gyártmányú géphez alkatrészért.

A beruházásokkal

kapcsolatban a nehézség az volt, hogy nem előzte meg az üzem megfelelő ismerete, a széles körű vizsgálat és hozzáértés. Az új gazdasági mechanizmus saját beruházási és felújítási keretet biztosít, melynek felhasználásáról kizárólag az üzem kollektívája dönt és így lehetőség nyílik arra, hogy beruházásaink a célnak legmegfelelőbbek legyenek. Bízunk abban is, hogy a törvényszerkesztők olyan beruházási kódexet állítanak össze, amely egyszerű és érthető lesz mindenki számára.

A gazdaság pártszervezete

eddig is érvényesítette politikai vezető szerepét. A jövőben ezt még differenciáltabban kell végezni. A pártszervezet többet foglalkozzon a gazdasági kérdésekkel, jobban ismerje az üzemágak főbb mutatóit és ennek birtokában fejtsen ki ellenőrző és szervező munkát.

Minden feltétele adva van, hogy úgy a gazdaságvezetés, mint a párt és a társadalmi szervezetek vezetői helyesen megértsék az új gazdaságirányítás rendszeréből adódó legfontosabb feladatokat és ki-ki a maga területén, a maga módján azt meg is valósítsa. Azzal is tisztában vagyunk, hogy a gazdaságirányítás új rendszere is fejlődik és tőlünk függ, hogyan szolgálja gazdasági céljainkat.

Az állami gazdaságnak eddig is nagy szerepe volt a község életében. A gazdaság dolgozóinak nagyobb lehetőségük volt a fejlődésre, anyagilag is kedvezőbb volt a helyzetük. Ezt bizonyítja az is, hogy az újonnan épített lakások nagy része az állami gazdaság dolgozóié. Az új körülmények között még több segítséget nyújtunk lakóházak építéséhez, a szociális igények kielégítéséhez.

Nagyobb lehetőségünk lesz a környékünkön levő termelőszövetkezetek segítésére is, gépeik, eszközeik kijavítására, különböző vetőmagvak cseréjének lebonyolítására. Az új gazdasági mechanizmus nem csodaszer, ebből csak akkor lesz élő valóság, ha az emberek megértik lényegét és dolgoznak érte.

Bojtor Miklós,
a Balkányi Állami Gazdaság igazgatója

A gyenge termelőszövetkezetek gondjai

Életem nagy eseménye és felejthetetlen élménye, hogy mint küldött részt vehettem és felszólalhattam pártunk IX. kongresszusán. Nem minden szorongás nélkül léptem a kongresszus szónoki emelvényére, hogy elmondjam gondjainkat, bajainkat, azt a sok fonák helyzetet, amivel termelőszövetkezetünkben küzdöttünk és amelyek másokat is nyugtalanítottak. Kommunista meggyőződésem és a küldötti tisztséggel kapott bizalom késztetett felelősségteljes, őszinte, nyílt beszédre.

Sokszor hallok megjegyzéseket, amelyek kétségbe vonják az ilyen beszéd értelmét. Nincs igazuk. A tények a mi esetünkben is megcáfolják e véleményeket. Amiket felszólalásomban szóvá tettem, megoldást nyertek, gondjainkon sokat segítettek. Igaz, voltak olyanok is, akiknek nem nagyon tetszett a kritika és megpróbálták körülírni a hibák okát, buzgó magyarázkodásba kezdtek. Azt is mondták, hogy nem kellett volna mégsem úgy kiteregetni a dolgokat. Szerencsére azonban ezek elenyésző kisebbségben voltak. A kongresszus alatt és után is sok elismerést kaptam azoktól, akik egyetértettek velem, helyeselték felszólalásomat. Arra kértek, hogy továbbra is ilyen bátran és őszintén tegyem szóvá gondjainkat, bajainkat, így szolgálom a párt ügyét. A kommunista helytállás erre kötelez. Sok levelet kaptam üzemek dolgozóitól, szocialista brigádoktól, nyugdíjasoktól, dolgozó parasztoktól. Jóleső érzés volt meleg hangú soraikat olvasni.

Most az a feladatunk, hogy a kongresszus szellemében dolgozzunk, következetesen hajtsuk végre határozatait. A IX. kongresszus — nyugodtan állíthajuk — többek között a termelőszövetkezeti mozgalom fejlődésében is történelmi jelentőségű. Azok az agrárpolitikai intézkedések, amelyek a kongresszus határozatainak megvalósulásaként születtek, jelentős fordulatot hoznak a termelőszövetkezetek és a parasztság életében. Évek óta húzódó és feszülő ellentmondásokat oldanak meg, és viszik előre a fejlődést. Azt is látjuk, hogy a különféle intézkedések megszületése és még inkább gyakorlati megvalósulásuk nem mindig megy simán. Kemény elvi és politikai harcot kell vívni azért, hogy teljes mértékben a kongresszus határozatainak szellemét tükrözzék. Azt is tapasztaljuk, hogy miközben egyik-másik gondunkat, a fejlődést gátló ellentmondásokat megoldjuk, újabbak keletkeznek és hol itt, hol ott feszítenek. Ez az élet rendje — s ez nem is volna baj. A hiba ott kezdődik, ha belefáradunk, ha nem veszünk róluk tudomást, ha idejében nem oldjuk meg őket. A kongresszus szellemében dolgozni, úgy gondolom azt is jelenti, hogy megfelelő kommunista hozzáállást, elvi szilárdságot, meg nem alkuvó következetességet tanúsítsunk a fejlődést gátló jelenségek elleni harcban. Sok esetben ma sem veszik szívesen, ha az ember szóvá teszi a hibákat, még azok sem, akik nagyon sokat tehetnének ezeknek a megszüntetéséért. Szeretik eltussolni a kellemetlennek tűnő felvetése-

ket és csak a szépet mutatni, minden energiát annak bizonyítására fordítani, hogy területükön nincs semmi hiba.

Ezért van az, hogy nagyon sokszor a legkülönfélébb ügyekben meg kell keresni a megyei pártbizottság vezetőit. Bár gondjainkat, kérésünket a legtöbbször más szervek is könnyűszerrel megoldhatnák, ha nem irtóznának a felelősségvállalástól és nem volnának híjján a megfelelő segítőkészségnek. Érdemes lenne egyes szerveknél elgondolkodni azon, hogy ami „nem megy" a tsz-elnöknek, miért nyerhet megoldást „felsőbb" szervek közbenjárására.

A IX. kongresszus még csak jobban megerősítette azt a meggyőződésemet, hogy a kommunistáknak nem csak a szépet és a jót kell mutatni, hanem őszintén, nyíltan szóvá kell tenni a hiányosságokat és minden eszközzel küzdeni megszüntetésükért. A kommunistákat ne az vezesse, hogy „fenntebbről" egyesek hogyan ítélik meg a dolgokat. Azt tartsák szem előtt, hogy megelőzzék és felszámolják a hibákat, elvi következetességgel képviseljék a párt, a szocializmus ügyét. Tudom, hogy ez nem mindig könnyű, és sok buktatóval jár még, de ezekkel is szembe kell nézni, ha becsületesen és pártszerűen akarjuk az ügyet képviselni. Az új gazdasági mechanizmus is nagyobb felelősséget és helytállást kíván a kommunistáktól és valamennyi dolgozótól. Nagyobb mércét kell magunk elé állítani és megtanulni öntevékenyebb munkát végezni az ügyek intézésében is.

Azzal kezdtem, hogy nem volt hiábavaló a kongresszuson a gondokról, bajokról beszélni, mert legtöbbjük már a múlté, de vannak újabbak és ezekről szeretném elmondani véleményemet, észrevételeimet. Úgy gondolom, közérdekű kérdések ezek és sokaknak segítenénk, ha megoldást nyernének.

A gyenge termelőszövetkezetek helyzete a IX. kongresszus után is sajátos, gazdálkodásukat sok tényező még mindig kedvezőtlenül befolyásolja:

— a tagok nem számíthatnak megfelelő szintű biztos keresetre;

— a tervezett részesedést rendszerint nem sikerül kiosztani;

— a fentiek miatt a legjobb munkaerő, a fiatalság elvándorol a faluból;

— hiányzanak az anyagi eszközök ahhoz, hogy a gyenge tsz vezetősége kifinomultabb vezetési módszert honosítson meg a régi elavult formák helyébe.

A legsürgősebb tennivaló a gyenge tsz-ek megerősítése érdekében a garantált munkadíjazás anyagi lehetőségeinek megteremtése. A tsz-tagoknak nincs egész éven keresztül anyagi kitartásuk, így a megélhetési körülmények rákényszerítik őket olyan munkaalkalmak keresésére, ahol azonnal pénzt kapnak.

A megoldást segítené, ha:

— rendezésre kerülne — a jelenlegi árrendezés után is — egy-két mezőgazdasági termék ára. (Gondolok itt a dohányra, a hízottsertés és a takarmányár összefüggésére.)

— az árkiegészítéses dotáció módszere is továbbfejlesztést nyerne,

és végül, ha a

— tsz-ben munkadíjalapot képeznénk.

Az utóbbi árrendezés a mi viszonyainknak nem mindenben felel meg. Termelőszövetkezeteink

nagymértékben foglalkoznak dohánytermeléssel és a dohány árát a jelenlegi árrendezés nem érintette. Az 1966-os dohányár nem megfelelő számunkra, mert csak a jó minőségű dohányra vonatkozik, már pedig a dohánytermelést rendkívüli módon befolyásolja az időjárás és sokszor a legjobb munka mellett is sok a rossz minőségű dohány. (Dohány peronoszpóra.)

A hízottsertés ára a nagyüzemi felárral együtt 3 Ft-tal emelkedett, azonban ezzel egyidejűleg a takarmány árát is emelték. A gyenge termelőszövetkezetek a rossz talajadottság miatt nem tudnak elegendő abraktakarmányt termelni, kénytelenek a központi készletből vásárolni. Számunkra a sertéshús előállítása jelenleg sem gazdaságos.

A baktalórántházi járásban az 1967-es gazdasági évben árkiegészítéses dotációt alkalmazunk. Az árkiegészítéses támogatási rendszer véleményem szerint alapelvében jó, ösztönző. Ennek ellenére vannak hiányosságai, kedvezőtlen vonásai.

Nagyon sújtja ezeket a tsz-eket az állatvásárlás és a takarmányvásárlás miatti levonás a dotációból. Pontosan azokat a termelőszövetkezeteket érinti, amelyek a rossz talajadottság miatt a szükséges takarmánymennyiséget nem tudják megtermelni. Nagyon alacsony a takarmánytermelés hozama (pl. a kukoricánál). Ha ugyanazon a földterületen például dohányt termelnénk vagy burgonyát, nagyobb hozamot és magasabb termelési értéket tudnánk előállítani.

Így a termelőszövetkezetek előtt két lehetőség áll. Vagy felszámolják az állattartást, vagy fenntartják a gazdaságtalan állattartási ágazatot. Az előbbi súlyos következménnyel járhat, mert az állattartást célzó beruházások kihasználatlanul maradnának, a megtérülésük nem volna biztosítva. Másrészt a gazdaság nem tudja biztosítani a talajerő utánpótlást, amely így is egyik legnagyobb nehézség, mivel a járásunk valamennyi termelőszövetkezete dohánytermeléssel foglalkozik, amihez sok szerves trágya szükséges. A burgonya termesztése is csak úgy kedvező, ha a talaj elegendő szervestrágyát is kap. A termelőszövetkezetek tehát nem érdekeltek az állattartás felszámolásában.

Továbbá a termelőszövetkezetek képtelenek arra, hogy a vetésszerkezetet egyik évről a másik évre gyökeresen átalakítsák. Ehhez legalább 3—4 év szükséges. Így is kétséges, hogy a tsz-ek megoldanák a saját takarmánytermesztést.

Hasonlóképpen jelentkezik a dotációlevonás az állatvásárlás miatt is. Sérelmesnek tartjuk még egyes növényfajták kihagyását a dotálásból. Gondolok itt elsősorban a szántóföldi kertészetre és egyes gyümölcsfajtákra. A megfelelő árkiegészítéses dotáció nagy hatást gyakorolna a gazdaságok belterjességének, a termeshozamok növekedésére, olyan termékek termesztésére, amelyek jelentős jövedelmet biztosítanának. A termelőszövetkezetek pénzbevétele megnövekedne és ez elősegítené a saját eszközeinek olyan mérvű megteremtését, ami lehetőséget nyújtana egy pár éven belül a garantált munkadíjazásra.

Az utóbbi időben és különösen pártunk IX. kongresszusa óta, a tsz-tagság szociális helyzete igen sokat javult, amellyel közelebb került egymáshoz társadalmunk két alapvető osztálya, a munkásosz-

tály és a tsz-parasztság, erősödött a munkás-paraszt szövetség.

A tsz-tagok új nyugdíjrendszere, a betegségbiztosítás, a családi pótlék fizetése most már jelentősen megközelíti a munkások társadalombiztosításának rendszerét és a juttatások terén megközelíti az ipari biztosítottakét. Van azonban egy-két problému, amit meg kell említeni, ami ugyan nem a tsz-tagságot, hanem magát a tsz-t érinti.

Az új rendelkezések szerint most már a szociális alapból kell fizetni a táppénzt, szülési segélyt stb. Jelentős az az összeg, amelyet ki kell fizetni táppénz címén. Például a múlt gazdasági évben 74 000 forint helyett 101 000 forintot használtunk fel szociálisalap-számlánk terhére. Ez a szám ebben a gazdasági évben még növekedni fog.

Véleményem szerint megoldható lenne a gond olyan formában, hogy a termelőszövetkezet kifizetné a 10% SZTK-díjat és az SZTK fizetné a táppénzt éppen úgy, mint az ipari biztosítottaknál.

A termelőszövetkezetek nagy figyelemmel kísérték a Termelőszövetkezetek Első Országos Kongresszusát. S nagy érdeklődés előzi meg a területi szövetségek munkáját.

A tagság hangulata ezzel kapcsolatban nem egységes. A tsztagság egy része még nem érti a területi szövetség célját, feladatát, jelentőségét. A tagság tájékozottabb része helyesli a szövetségek megalakulását és sokat is vár tőle, különösen a gyenge termelőszövetkezetek. A területi szövetség sok jogvitás ügyet megelőzhet, ha jól ellátja a feladatát.

Egyes felvásárló vállalatok monopolhelyzetben vannak a termelőszövetkezettel szemben és ezt igyekeznek is kihasználni. Kényük-kedvük szerint minősítenek, úgy is tudják, másnak eladni az árut nem lehet és így tisztességtelen haszonra tesznek szert. Várjuk a területi szövetségektől az aktív közreműködést a szerződések megszövegezésénél, hogy kedvező helyzetbe jusson végre a termelőszövetkezet is. Sokat várunk tőlük az árak megállapításánál is.

A tsz-ek nagy részének olyan tapasztalata van, hogy a tsz-közi vállalatok a beruházások kivitelezésénél sok kárt okoznak a termelőszövetkezeteknek. Míg anyaggal nem gazdálkodtak, rendkívül nagy volt az anyagpazarlás és egyben nagy volt az áthúzódás. Most anyaggal gazdálkodnak és még nagyobb az áthúzódás. Javasolnánk, hogy a termelőszövetkezetek megbízása alapján a területi szövetségek végezhessenek ellenőrzést a közös vállalkozásoknál.

Hasonló a probléma a gépjavító vállalatok munkájával is. Termelőszövetkezeteink gépesítése évről évre jokozódik és sok javítási munka elvégzésére van szükség. A termelőszövetkezetek a gépjavító vállalatok által elvégzett munkák átvételénél nem minden esetben képesek szakmailag eljárni. Javasolnám, hogy a területi szövetségek bízzanak meg megfelelő műszaki dolgozót, aki a tsz-ek felkérésére a gépjavítás átvételénél szakmailag segítene.

Nagyon sokat várnánk tehát a területi szövetségektől, talán többet mint amit elbírnak, de ez azért van, mert jelenleg nagyon sok problémával küzdünk a szakmai képzettség hiánya miatt. Sok vállalat kihasználja ezt saját anyagi eszközeinek gyarapítására, a tsz-ek rovására.

Szviridov Ivánné
Öfehértó „Búzakalász" Tsz elnöke

A közösségi élet megteremtése

a Nyíregyházi Konzervgyárban

Az utóbbi évek vidéki iparte-lepítésének egyik jelentős létesítménye a Nyíregyházi Konzervgyár. Az új üzem több, mint kétezer ember számára biztosít munkaalkalmat, s ebben az évben már megközelítően ötezer vagon árut készít.

*

Mint minden új üzem létesítésénél, itt is nagy gondot okozott a határidő betartása, hogy a beruházási keretet ne lépjük túl és a termelés műszaki feltételeinek biztosítása. Két év távlatából azonban úgy tűnik, ezeket a szervezési, gazdasági műszaki kérdéseket sokkal könnyebben oldottuk meg, mint a közösségi élet megteremtését. Ezt azonban nem tartjuk sem véletlennek, sem különlegesnek, hanem olyan ténynek, amellyel számolni kellett.

A legnagyobb nehézséget talán az okozta, hogy mi, az új üzem kommunistái nem ismertük egymás képességeit, aktivitását, s így csak az információkra, vagy a pillanatnyi benyomásokra építhettünk. Ez viszont nem mindig tükrözte egészen hűen egy-egy új párttagunk egyéniségét, illetve nem minden esetben nyilvánult meg a jellemzett egyénisége az új körülmények között.

Az alapszervezet eredeti összetétele — a feladatok nagyságával ellentétben — nem érte el az átlagos alapszervezet színvonalát. Ugyanis — a párttagság egy részétől eltekintve — induló üzemünkhöz jelentős mértékben olyan párttagok jelentkeztek (és nyilván minden hasonló vállalat így van ezzel), akik előző munkahelyükön györeket ereszteni nem tudtak. A termelés beindításának ezer nehézsége közepette ez — természetesen — vállalatunknál még kevésbé sikerülhetett.

Az új körülmények a napi feladatok ellátása mellett (személyi, speciális technológiai, műszaki ismeretek elsajátítása) fokozottabban igénybe vették párttagjainkat, s ez nagy részben jelentős energiájukat vonta el társadalmi aktivitásuktól.

Ezek a feladatok a párttagok aktív részét — átmeneti időre — túlzott mértékben leterhelték. A kora hajnali megbeszélések, a munkák értékelése, a másnapra való felkészülés, vállalatunk kommunistáinak — de velük együtt számos pártonkívüli dolgozónk — családi életére és a pihenésre szánt idejét megrövidítették.

Bonyolította a helyzetet, hogy dolgozóink mintegy 85%-a mielőtt hozzánk került, egyáltalán nem dolgozott, vagy nem rendszeresen dolgozott vállalatnál. Üzemünkbe főleg a mezőgazdaságból és a háztartásból jöttek, akiknek jelentős része általában évenként csak 3—4 hónapos időszakos munkát vállalt, illetve kapott.

Az üzemi tapasztalattal rendelkező dolgozóink mintegy 50 százaléka is ktsz-ekből, illetve kis üzemből jelentkezett, ahol — mint ismeretes — az üzemi légkör jelentősen eltér a tradícióval rendelkező nagy üzemek életétől.

Szezonban (3—4 hónapig) dol-

gozóink) létszáma kétszeresére emelkedik, a munkába álló újabb 1800 fő minden évben sok, nem kívánt hatást is kivált az addig kialakult légkörben. Mint ismeretes — a megye lakosságának általános műveltsége is — sajnos, jelentősen elmaradt az országos átlagtól, s ez magában rejti a maradiság, kispolgári gondolkodás erőteljesebb szellemét. A dolgozók jelentős része az általában kifogástalan szociális ellátottság ellenére is, igen sok nehézséggel küzd. Az üzemi és a városi bölcsődékben például kevés a férőhely. Nincs munkásszálló, ezért akik nem tudnak rendszeresen hazautazni — drága és elégtelen körülményeket nyújtó albérleti szobában kénytelenek lakni. A hazautazók viszont — a megye rossz vasúti közlekedése miatt — minden vonalon 3—4 órát várnak a hazautazásra, illetve ennyivel hamarabb érkeznek vissza. A MÁV ugyanis az elmúlt évtizedekben a menetrend kialakításánál — teljesen indokoltan — nem vette figyelembe az akkori minimális igényt. Az utóbbi években azonban jelentősen megnőtt a három műszakban dolgozók száma, ezt viszont most se nagyon veszik figyelembe. Csak a mi példánkat említem: 1965-ben 1741 munkást alkalmaztunk, ebben az évben pedig 2390-et. Természetes, ez nem mind bejáró. De hasonló létszámnövekedés sok helyen tapasztalható.

Mindezeken kívül jelentős feladatot adott az is, hogy dolgozóink közvetlen irányítását — minden ambíció és jóindulat mellett is — kezdetben tapasztalatlan, fiatal szakmunkások kezébe kellett adnunk, akik az iskolapadból egyenesen irányító munkakörbe kerültek. Szinte természetesnek mondható, hogy lendületes, fiatal tettvágyuk rendszeresen összeütközésbe kerül az — üzemi kötöttséget és fegyelmet nehezen megszokó — dolgozókkal, s a konfliktusok elkerülésére, illetve levezetésére sem tapasztalatuk, sem gyakorlatuk nem volt.

Az elmondott nehézségek következtében előállott feszültségek, idegen nézetek leküzdését, az elért eredmények főszezonban való stabilizálását, csakis kitartó, szívós, nevelőmunkával tudtuk elérni. A kéthetenként megtartott vezetőségi ülések egyik napirendi pontjában minden esetben az üzemben felmerült jelentősebb eseményeket vitatjuk meg, és hozunk határozatot a feladatok megoldására. A szemináriumok anyagában, a taggyűlések beszámolóiban jelentős helyet biztosítunk a vállalatnál felvetődő téves és káros ideológiai nézetek leküzdésére. A helyes kapcsolat és üzemi légkör kialakításának módszereit minden évben 2 hetes tanfolyamon oktatjuk a dolgozókat közvetlenül irányító csoport- és művezetőknek, valamint a társadalmi szervek aktíváinak.

Végzett munkánk hatékonysága — egyértelműen — gazdasági mutatóinkon is lemérhető. Mindemellett az elkövetkezendő időszak legnehezebb feladata továbbra is dolgozóink tudatformálása, az anyagi és erkölcsi megbecsülés helyes alkalmazása, az új feladatok megoldásához szükséges káderek további szívós nevelése, és célszerű kiválasztása lesz.

Eredményeink elérésében párttagjaink példamutatása és legjobb pártonkívüli dolgozóink

odaadó munkája jelentette a legtöbbet. De jelentős tényezőnek tartjuk az alapszervezet és a gazdasági vezetők között is kialakult jó kapcsolatokat, mely lehetőséget adott minden kérdésben az erők összpontosítására. Ahogy az alapszervezet minden segítséget megkapott a gazdasági vezetőktől, éppen úgy igyekeztünk mi is támogatni a gazdasági vezetést a legfontosabb — egyben közös — feladatainkban: a dolgozók tudatformálásában, a munkafegyelem megszilárdításában, az ellenőrzés fokozásában, a rendkívüli termelési feladatok lebonyolításának megszervezésében és végrehajtásában, a társvállalatokkal és szervezetekkel való gyümölcsöző kapcsolatok kiépítésében.

Vigyáztunk arra, hogy a gazdasági vezetők intézkedéseit sehol se keresztezzük, a részletkérdések aprólékos vitáit elkerüljük. Ugyanakkor a gazdasági és társadalmi élet minden fontosabb területéről időről időre rendszeres beszámolókat kértünk. A beszámolókra éppen úgy felkészültünk, mint az előadó, így nemcsak a vezetőség vagy a párttagság, hanem a beszámolót tartó vezető is megkapta a várt érdeklődést és segítséget.

Igyekeztünk biztosítani, hogy az alapszervezetet ne csak a titkár, hanem a vezetőség minden tagja képviselje. Úgy véljük, a vállalatnál ebben is értünk el eredményt. A külső szerveknél azonban nem ez a helyzet, ők csak a titkárral keresik a kapcsolatot (mintha egyedül ő képviselné a pártszervezetet!), s nemegyszer nem tetszést tapasztalunk, ha egy-egy téma megtárgyalásával a reszortfelelőst bízzuk meg.

A ránk váró feladatok sikeres megoldását alapszervezetünk felfrissítésében látjuk. Úgy értékeljük, megértek a feltételek a párttagság számszerű növelésére, hiszen az elmúlt 2—3 év lehetőséget adott az üzemünkben meghonosodott új munkáskollektíva megismerésére. A legutóbbi taggyűlésen már tettünk ez irányban lépéseket: átadtuk Benkei László műszerész tagkönyvét és felvettük feleségét — vegyészmérnök művezető — tagjaink közé. De a jelentkezettek között találjuk szakmunkásaink legjobbjait, egyik legképzettebb és legszorgalmasabb ügyviteli csoportvezetőnket. TMK szocialista brigádvezetőnket, a termelő üzem másik művezetőjét és így tovább.

*

Szerény példánk is igazolja, hogy lehet gazdaságosan telepíteni új üzemet iparági hagyományokkal nem rendelkező vidékre is, ha a tárgyi és a legszükségesebb személyi feltételek biztosítása mellett a vállalat kommunistái megteremtik azt az alkotó légkört, melyben minden dolgozó tudása legjavát nyújthatja.

Bajdik András,
a Nyíregyházi Konzervgyár
MSZMP alapszervezetének titkára

Jelenségek és tanulságok

Az 1966. évi ár- és bérintézkedések hatása

A Központi Statisztikai Hivatalban befejeződött az 1966. évi népgazdasági mérlegek előzetes összesítése, továbbá 4000 olyan háztartás adatainak feldolgozása, amelyek a KSH részére folyamatosan feljegyzik jövedelmük és fogyasztásuk alakulását. Ezek együttvéve képet nyújtanak az életszínvonal, az egyes rétegek jövedelmének és fogyasztásának változásáról, továbbá arról, hogy ezekben milyen szerepük volt az 1966. februári intézkedéseknek.

A pénzjövedelmek

Tavaly a lakosság személyes célokra felhasználható nettó — vagyis az adókkal és egyéb terhekkel csökkentett — pénzbevétele 114 milliárd forint volt, amely az előző évit 7,7 milliárd forinttal — 7,2%-kal — haladta meg. Ez a többlet egy lakosra számítva évi 720, átlagosan havi 60 forintot jelentett. A többletbevétel fele a bérek és bérjellegű jövedelmek, másik fele a paraszti bevételek és a társadalmi juttatások (családi pótlék, táppénz, nyugdíj) növekedéséből adódott.

	Nominál pénzjövedelem 1966. évben	Növekedés az előző évhez képest összesen	Ebből: az 1966. febr. intézkedések hatása
	Milliárd forint		
Munkabér	70,0	+3,0	+1,1
Nyereségrészesedés és egyéb bérjellegű bevételek	6,7	+0,8	—
Paraszti jellegű bevételek	15,8	+1,8	+0,9
Pénzbeni társadalmi juttatás	14,7	+2,2	+0,9
Egyéb bevételek	6.8	—0,1	—0,2
Összesen:	114,0	+7,7	+2,7

Az 1966. februári intézkedéseknek a társadalmi juttatások (ezen belül is elsősorban a családi pótlék), a paraszti jellegű bevételek és a munkabérek növelésében volt jelentős szerepük. A 7,7 milliárd forint többletjövedelem kb. egyharmada az intézkedések hatására, kétharmad része pedig attól függetlenül következett be.

A munkabérek 3 milliárd forintos emelkedéséből 1,1 milliárd Ft az említett intézkedések hatásának végső egyenlege. (Az intézkedések a bruttó béreket 1,7 milliárd forinttal emelték. Ugyanakkor a béreket terhelő nyugdíjjárulékot is emelték — 0,6 milliárd forinttal.) Független volt az intézkedésektől az ún. egyéb bérjellegű bevételek — nyereségrészesedés, jutalmak — növekedése.

Az árak és a reáljövedelmek

A múlt évi intézkedések a tervezettnél kisebb mértékben emelték az árszínvonalat. Ennek elsősorban az a magyarázata, hogy a lakosság — mint az többé-kevésbé előrelátható volt — bizonyos mértékig megváltoztatta fogyasztásának szerkezetét: a felemelt árú cikkekből csökkentette, a leszállított árúakéból növelte fogyasztását. Így a fogyasztói árindexben sajátos eltérések alakultak ki. Mialatt az országos fogyasztói árindex globálisan másfél százalékos áremelkedést mutat, addig például a budapesti munkás—alkalmazotti árindex 2,3 százalékos áremelkedést, viszont a paraszti árindex változatlan árszintet jelez. A parasztságot ugyanis az élelmiszer- és a tüzelőárak drágulása csak kismértékben érintette, mert ezek jelentős hányadát nem vásárolja, hanem saját termelésből fedezi, helyi közlekedésre alig költ, viszont növelte vásárlásait a leszállított árú ruházati cikkekből és ágyneműből.

A több bevétel, valamint a vártnál kisebb árszint emelkedés eredményeként a reáljövedelem egyrészt lényegesen meghaladta a tervezettet, másrészt *a különböző lakossági csoportok jövedelme eltérő mértékben emelkedett.* Az összlakosság egy főre jutó reáljövedelme 1966-ban 5,3 százalékkal, ezen belül a munkásoké és alkalmazottaké 4,8, a parasztságé 6,9 százalékkal nőtt. A munkás—alkalmazotti háztartások csoportját részletesebben vizsgálva további jelentős különbségek mutatkoznak. A községekben lakó munkások és alkalmazottak reáljövedelme például kétszer olyan mértékben nőtt, mint a városokban lakóké; a munkásoké nagyobb mértékben nőtt, mint az alkalmazottaké. Legkevésbé az alkalmazottak kategóriájába tartozó vezetőállásúak és értelmiségiek reáljövedelme emelkedett. Itt az átlagos növekedés kb. 1 százalék volt. Meg kell jegyezni azonban, hogy mialatt *átlagosan* valamennyi réteg reáljövedelme kisebb vagy nagyobb mértékben emelkedett, mégis minden rétegen belül voltak olyan háztartások, ahol a reáljövedelem csökkent.

A korábbi évektől eltérően tavaly a jövedelem-növekedésben viszonylag jelentős szóródás tapasztalható. Ennek magyarázatát a bérek, a progresszív nyugdíjjárulék és a családi pótlék változása adja.

Az 1966. februárban hozott intézkedések alapján a munkás-alkalmazotti keresőknek kb. egyharmada részesült béremelésben, az év egészét tekintve azonban — nagyrészt a természetes bérmozgások következtében — végeredményben a keresők kétharmadának nőtt a keresete. Természetesen vannak olyanok, akiknek csökkent a keresete. Ezt azonban csak részben okozta a progresszív nyugdíjjárulék bevezetése. A természetes bérmozgások (teljesítmény-, munkakör-, prémiumváltozás stb.) következtében minden évben vannak olyanok, akiknek átmenetileg valamelyest csökken a keresetük. Egyébként a progresszív nyugdíjjárulék bevezetése miatt érintettek egy részének az intézkedések alapján vagy attól függetlenül nőtt a munkabére.

Az alacsonyabb keresetűeknek nagyobb része kapott béremelést, a magasabb keresetűek közül kevesebben és az alacsonyabb kereseti kategóriákban a bérek is nagyobb mértékben emelkedtek, mint a magas kereseti kategóriákban. Így az alacsony keresetűek száma és aránya csökkent, s ez a folyamat a keresetek bizonyos mértékű nivellálódását eredményezte.

A családi pótlékok emelése a munkás-alkalmazotti háztartások mintegy egyharmadát érintette. A családi pótlék emelése és csak az átlagosnál többet keresőket érintő progresszív nyugdíjjárulék bevezetése a *kitűzött célnak megfelelően azt eredményezte, hogy az átlagosnál alacsonyabb jövedelmi színvonalon élő gyermekes és főleg több gyermekes háztartások jövedelme lényegesen nagyobb mértékben emelkedett, mint az átlagosnál magasabb jövedelemmel rendelkező gyermektelen háztartásoké.* Míg a gyermektelen munkás-alkalmazotti háztartásokban az egy főre jutó nominál jövedelem 1966-ban 4,7 százalékkal, addig a gyermekes háztartásokban átlagosan 8,5 százalékkal nőtt, de ez utóbbi kategórián belül például a háromgyermekes háztartásokban kereken 10 százalékkal.

A munkás-alkalmazotti háztartások jövedelmének mozgásában érvényesült tendenciák együttes hatásaképpen az előző évhez képest számottevően csökkent az alacsony, és nőtt a nagyobb jövedelmi színvonalon élők száma.

A vizsgált munkás-alkalmazotti népesség jövedelemnagyság szerinti megoszlása

Ahol a család egy főjére jutó havi jövedelem		Százalékos megoszlás	
		1965	1966
kevesebb mint	600 Ft	9	4
	600— 800 Ft	21	15
	800—1000 Ft	22	23
	1000—1200 Ft	19	21
	1200—1400 Ft	13	16
több mint	1400 Ft	16	21
	Összesen:	100	100

A fogyasztás

A fogyasztás a jövedelmeknél némileg kisebb mértékben, egy főre számítva 4,4 százalékkal emelkedett. Ezen belül

az élelmiszerek fogyasztása	2,4%
az élvezeti cikkeké (ital, dohány, kávé)	5,6%
a ruházkodási cikkeké	5,5%
a tartós fogyasztási cikkeké	17,9%
az egyéb iparcikkeké	4,8%
a szolgáltatások fogyasztása	4%-

kal emelkedett.

Az élelmiszerfogyasztás alakulását jelentősen befolyásolták az árintézkedések. Az árváltozások hatása azonban az összes fogyasztásnál szűkebb körben, csak a kereskedelmi vásárlásoknál érvényesült.

Mialatt az összes (saját termelésű, vásárolt és ingyenes) nyershús- és húskészítmény-fogyasztás 6—7 százalékkal csökkent, addig a kereskedelmi értékesítés mintegy 15 százalékkal volt kevesebb. Lényegében fordított tendencia érvényesült a zsír és szalonna fogyasztás esetében. Ezekből az árcsökkenés következtében a kiskereskedelmi eladás 30 százalékkal, az összes fogyasztás viszont csak 5 száalékkal nőtt. A munkás-alkalmazotti háztartások az áremelések hatására 9 százalékkal mérsékelték a nyershús és hentesárú fogyasztásukat, viszont 20 százalékkal több baromfit és halat fogyasztottak. Együttvéve az egy lakosra számított évi átlagos húsfogyasztás előzetes adatok szerint 1966-ban kb. 1—2 kilogrammal, azaz 2—4 százalékkal csökkent, a zsiradékfogyasztás pedig kb. 1 kilogrammal, azaz 4—5 százalékkal nőtt.

A ruházati cikkek forgalmát jelentősen élénkítették az árleszállítások. A kiskereskedelem ruházati forgalmának mintegy egyharmadát tették ki a leszállított áru termékek és ezek forgalma 22 százalékkal emelkedett. Az eladások kétharmadát kitevő változatlan árú termékek forgalma mindössze 1 százalékkal nőtt.

Baranyai István—Láng György

Olvasóink írják

Szemináriumot — előadás helyett

Olvastam a Pártélet 8. számában dr. Gondi József és dr. Horváth József elvtársak írását a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem módszertani munkájáról.

Több éve dolgozom, mint propagandista, jelenleg a ML Esti Egyetem három éves tagozatának II. éves hallgatója vagyok és így résztvevőként tanulmányozhattam az oktatási módszereket. Gonda és Horváth elvtársak írásában elsősorban az ragadta meg a figyelmemet, hogy szerintük is „Az osztályfoglalkozások (szemináriumok) az oktatás fő formájának tekinthetők." Véleményem szerint is a célnak valóban ez felel meg a legjobban. Éppen ezért a gyakorlatban szerzett tapasztalatok alapján javaslom, hogy a szemináriumok ideiét az előadásra szánt idő rovására növeljék.

Mint ismeretes, a három éves tagozaton általában hetenként váltakozik az előadás és a vita, 3—3 órában. Ez nagyjából azt jelenti, hogy az előadások után legfeljebb egy hét időnk van a tanulásra. A szeminárium után pedig egy hetet pihenünk. Egy közepes osztálynál azonban a szemináriumra 3 óra nagyon kevés. Utána, ha a hallgató szorgalmas, átnézi az előadásra kerülő új anyagot, és a kötelező irodalmat. De ha erősen elfoglalt vagy kevésbé törekvő, akkor az anyag ismeretének hiányában keveset ért meg az előadásból. A 3 óra ugyanis erre sem sok. Az előadó, akinek ugyan széles körű ismerete van az előadott témakörben — mivel mindig más — nem ismerheti a hallgatóság igényét, s ezért a legjobb akarata ellenére sem tud megfelelő segítséget adni a felkészüléshez.

Az előadók felkészülésének módját nem ismerem. Lehet, hogy van olyan is, aki évek hosszú során ugyanazt mondja csekély változtatással. Ha nincs sok mondanivalója az anyagról, akkor csak olvassa és itt-ott tesz önállóan egy-egy megjegyzést. Én egyébként bőséges jegyzetet készítettem előre az előadások anyagából és így bárhogyan, bármelyik részét ismertették, jól megértettem. Ezért nem az előadókat támadom, hanem az előadást, mint formát időrablásnak tartom, ugyanis általában a hallgatók többsége nem nézi át előre az anyagot és ezért az előadáson erősen sajátos jegyzetet készít, amiből már egy hét múlva sem képes megérteni az elmondottak lényegét. Újra hangsúlyozom,

hogy erről nem az ismeretlen előadó tehet. Ő tudna többet és jobban is adni, ha az előadás helyett szemináriumot vezetne. Véleményem szerint ami egy jól megszerkesztett tankönyvben megtalálható, ahhoz felnőtteknek nem szükséges előadás.

Javaslom, hogy kétféle szeminárium legyen egy-egy témakörből. Az egyik héten az állandó szemináriumvezető tanár aktív közreműködésével minden alkalommal más hallgató vezetné le a vitát a tankönyv alapján. Ez lényegében az anyag számonkérése lenne. A vitavezetőt nem jelölnénk ki előre, így mindenki állandóan felkészülne, mert bármikor rákerülhet a sor. A támogatás tehát kölcsönös és a munka kollektív jellegű lenne.

A következő héten a tankönyv anyagának megfelelő ismeretében és azt már megértve mindenki elolvasná (tanulmányozná) a kötelező irodalmat. Ezután következne a második szeminárium, amit a kijelölt előadó vezetne, előre összeállított kérdések alapján. A szemináriumvezető tanár e foglalkozáson is részt venne, mint edig az előadásokon, és mindkét foglalkozáson röviden, névszerint értékelné a hallgatók felkészültségét. Az értékelésre és a szereplésre szánt idő így megduplázódna, ugyanúgy a tanulásra szánt idő is, mert így minden hétre folyamatosan kellene készülni. A költség és az időfelhasználás nem változna. A hallgatókat hatásosan lehetne ösztönözni a rendszeres jó szereplésre. Aki például minden témakörben eredményes munkát végez évközben és a szemináriumvezető szerint ezt megérdemli, mentesíteni kellene a beszámolótól. Ezek az elvtársak csak a félévi és az évvégi vizsgákon vennének részt. Így mindenki arra törekedne, hogy ne kötelezzék beszámolóra, tehát az anyag eredményesebb elsajátítása érdekében folyamatosan tanulna. Ezzel meg lehetne szüntetni a beszámolók és a vizsgák előtti nagy hajrát, amely szerintem többet árt, mint használ.

Javaslom továbbá, hogy a tanév első foglalkozásán a szemináriumot vezető tanár, vagy más, tartson egy tájékoztató előadást, melyben röviden összefoglalva az egész évi anyag lényegét, irányt mutatna.

Nagy Imre
Karcag

Kádermunkánk eredményei és gondjai

Az állami gazdaságokban is szükségszerűen mindinkább előtérbe került a szakmai hozzáértés. Ezt korábban nemritkán a politikai követelmények rovására oldották meg, ami a pártmunkára is rányomta bélyegét.

1957-ben a kádermunka jelentős változásokon ment át, és a további években mindjobban egyaránt fontos követelmény lett a szakmai és politikai képzettség, a szakmai hozzáértés és az elvhűség. Ezzel a politikai munkának is jobb felté-

telei alakultak ki és az elősegítette a termelés, a gazdálkodás javítását is.

A kádermunkában az utóbbi években azonban újra bizonyos torzulások keletkeztek, melyek nehezítik a politikai munkát a gazdaságokban. Ezeknek megszüntetéséhez ad segítséget a Politikai Bizottság ez év május 9-i, a káder- és személyzeti munkáról szóló határozata. Ennek eredményes megvalósítására törekedve, a megyei és járási pártszervek részletesen vizsgálták a gazdaságok, köztük a *Bábolnai Állami Gazdaságban* folyó káder és személyzeti munkát. A tapasztalatok alapján hozott határozatok szerint gazdaságunk párt-végrehajtóbizottsága felülvizsgálta és kidolgozta a hatáskörök listáját, tervét, és mind a párt, mind a tömegszervezeti, mozgalmi, valamint a gazdasági káderekre vonatkozó káderfejlesztési tervét.

Az eredményes munkát azonban gátolja, hogy állami főhatósági vonalon e követelményeket nem követi intézkedés. Ezt az aggályunkat már a vizsgálat idején szóvá tettük. Közös munkában az egyoldalú tevékenység általában csak fél sikert hozhat. Ha a követelményeknek megfelelően teljes eredményt akarunk elérni, ahhoz mindkét fél részéről időbeni egységes hozzáállás, illetve intézkedés szükséges.

Gazdaságunknak olyan káderekre van szüksége, akik az évről évre fokozódó társadalmi igényeket kielégítik, akik képesek a különböző testületekben az irányításra, a munka megosztására és az összhang megteremtésére. Kádereinket ennek a követelménynek megfelelően igyekeztünk kiválogatni és nevelni. Érvényesítettük azt az elvet is, hogy közfunkciókat pártonkívüliek is betölthetnek. A műszaki és adminisztratív káderek 45%-a pártonkívüli. Lehetővé tesszük kádereinknek a kezdeményezést, ellenőrizzük munkájukat, tevékenységükről beszámoltatjuk őket. A káderek nevelését kedvezően befolyásolja a gazdaság igazgatójának, *Burgert* elvtársnak jó munkamódszere. Vezetési stílusának jellemzői: az irányításra való rátermettség, kezdeményezőkészség, szívósság, kitartás.

A szakvezetők zöme is becsületes, szolgálatkész, ők gazdaságunk fejlődésének előrevivői. Sok a fiatal szakemberünk. Velük a foglalkozás — számuk rohamos növekedésével — egyre nagyobb gondot jelentett mind a pártbizottságnak, mind a gazdasági vezetőknek. Az elmúlt év végén gondos előkészítés után műszaki KISZ-alapszervezetet hoztunk létre, és ma már egy Műszaki Klub is tevékenykedik. E két szerv az egyénenkénti személyes foglalkozás mellett módot ad a fiatalokkal való kollektív foglalkozásra, nevelésükre, a fiatal műszakiakat és a gazdaságot érintő szakmai kérdések megvitatására.

A kádermunka javításában segít a Politikai Bizottság határozata, de eredményesebben és hatékonyabban csak akkor végezhetjük, ha a határozatban megjelölt elvi célkitűzés megvalósítása érdekében a szükséges teendőket az állami és főhatósági szervek is mielőbb megszabják és a maguk területén gondoskodnak érvényesítésükről.

Sárközi János,
a Bábolnai Állami Gazdaság pártbizottságának titkára

A tagkönyvcsere politikai munka

A Politikai Bizottság 1967. május 23-i határozata alapján Békés megye pártszervezetei is megkezdték a tagkönyvcsere fontos munkáját. A megyei, járási, városi, községi és üzemi végrehajtó bizottságok a feladatokat megvitatták és intézkedési terveket fogadtak el. Megyei, majd járási szintű tanácskozásokon megbeszéltük a tennivalókat az apparátus dolgozóival, s az alapszervezetek titkáraival. Augusztus és szeptember hónapokban pártcsoport-üléseken, taggyűléseken már a végrehajtás munkájáról volt szó.

Szeptember hónapban befejezték a nyilvántartások egyeztetését, az összeírók kiválogatását és kioktatását, a fényképek készítését. Már a munka elején, főleg az említett tanácskozásokon figyeltünk fel viszont arra, hogy pártszervezeteink elsősorban a szervezeti, technikai feladatokra fordítanak figyelmet. Kevés szó esett általában a politikai munkáról. Ezért a megyei végrehajtó bizottság ennek megerősítésére fordított gondot. A munka minden fázisára politikai feladatokat jelölt meg. Ezekről a havi taggyűléseken már lényegesen több szó esett.

Pártszervezeteink vezetői, tagjai megértették, hogy a tagkönyvcsere jelentős politikai munka. E munka során erősítjük a párt politikai és szervezeti erejét, egységét, a tagságnak a párthoz való viszonyát.

Nevelő munkával törekednek arra, hogy minden munkahelyét változtató párttag az új alapszervezetébe idejében jelentkezzen át. A folyamatban levő fegyelmi, törlési, kilépési ügyeket úgy intézik, hogy a tagkönyvcsere ideje alatt a szokásosnál nagyobb csökkenések ne legyenek. Az összeíró elvtársak mellé vezetőségi tagokat, pártcsoport-vezetőket osztottak be. Ezek feladata minden párttaggal beszélni, tapasztalatokat gyűjteni. Tisztázzák a felmerült problémákat, értékelik a pártmegbízatások teljesítését, a tagdíjfizetést, az aktivitást, illetve az esetleges hiányosságok okait. E beszélgetések tapasztalatait összegezik, majd vezetőségi üléseken, taggyűléseken értékelik, az egyes problémákat rendezik.

A munka jelentőségét látva, pártszervezeteink úgy döntöttek, hogy a tagkönyvcsere tapasztalatait ez évben minden hónap taggyűlésén értékelik. Nagy gondot fordítanak a decemberi taggyűlések szervezésére. A megjelenést egyéni beszélgetésekkel, pártcsoportülések előzetes megtartásával biztosítják.

Külön gondot fordítanak a beteg, idős párttagokra. Felkeresik őket személyesen, segítik a fényképek elkészítésében, gondjaik megoldásában. Azt akarjuk, hogy a tagkönyvcsere fiatalabb és idősebb párttagok hosszú időre szóló, szép eseménye legyen.

B. Gy.

A béka-mutató...

— Jó estét kívánok! — mondta megszokottan a tv népszerű és fanyar humorú előadója, miközben felénk fordította az érem harmadik oldalát. (Tényleg: miért is harmadik oldal? Mert néha a tények bonyolultabbak, mintsem hogy csupán egyik vagy másik oldalról szemléljük őket...) Nos, ezen az estén a monológból egy kételkedő állampolgár gondolatai tárulkoztak ki — az érem minden oldalán.

„... Azt mondják, egy év alatt ennyit és ennyit emelkedett az életszínvonal... Én azt mondom, a magyar életszínvonalat nem lehet mérni, csak békával... Itt a béka (egy magas kézmozdulat), s itt vagyok én (egy mély kézmozdulat)". — Így szólt és alakított többek között a tv-konferanszié, akinek műsora nemcsak népszerű, hanem sokszor vitatott is.

*

Mi a viták lényege? Jórészt annak a dörzsölt és pestiesen ízesre fogott élcelődésnek értékelése, amely „Az érem harmadik oldalá"-ból időnként árad. Pártmunkások és egyszerű tv-nézők nemegyszer meglepetten térnek a vasárnapi nyugovóra, nem értik: mit akart mondani, kit testesített meg az előadó? Melyik oldalt láttuk és hallottuk egy dolgos hét utolsó tv-műsoraban?

Van, nagyon sok fonákság és elmaradás van, ami hazánkban is tüzet-vasat, vagy csillogó élcelődést kíván. De az utóbbi tíz esztendőben az életszínvonal nem tartozott ezek közé. Reménytelen próbálkozás lenne most és itt megidézni az ország és az egyes ember gyarapodását. Sem statisztikákat, sem kormányelnöki megnyilatkozásokat nem kell citálni az eddig is emelkedő életszínvonal védelmében.

Nemrégen, egy tanulmányban egy belvárosi kerületi titkárunk szólt arról a veszélyről, hogy társadalmunkban egész rétegek élnek — főképpen az irodalok táján —, akiknek nincs kapcsolatuk az alapvető dolgozó osztályokkal, nem ismerik a termelő emberek életét. Nem kevés veszélyt rejt magában ez a tény. Torz tapasztalatok torz ítéleteket szülnek — millió tv-képernyő kétkedővé tehet millió családot.

„Az érem harmadik oldala" sajátos tv-műfaj. Az előadott monológ a pódiummővészet és publicisztika között mozog, a néző veheti könnyű szórakoztatásnak is, józan figyelmeztetésnek is. Ha annak szánják, ha úgy csinálják... Nem volt könnyű hát e vasárnapon sem nyugovóra térni. Elénk állt — mint máskor is — egy szuggesztív ember, azzal, hogy élcelődni fog. Azután megjelent a béka-életszínvonalat jelző kéz fent, s a kisember színvonalát jelző kéz lent... Most azután aludjunk jól? Komolyan vegyük-e, egynek tekintsük-e az előadót és a típust, akit talán most megtestesít? Nehéz műfaj, nehéz lehet a válasz is...

*

Egy bizonyos: a párthatározat és a kormányprogram arról intézkedik, hogy gyorsítani kell az életszínvonal emelkedését. Ezen és ezért dolgozik a társadalom jobbik fele. Csak mellesleg vitatkozik az „Érem"-ről. Ki így, ki úgy vélekedik a műfajról, az előadóról, a szándékról. Kevesen vannak a harmadik oldalasok. A többség már most is közgazdasági mutatókkal méri az eredményeket és a feladatokat...

J. L.

Pogány Róbert: A propagandista munkája*

Embereket tanítani, nevelni minden korban felelősségteljes hivatás, amely sok fáradságot, körültekintő és sokoldalú munkát kíván. Korszerű tudományra oktatni az embereket csak korszerű módszerekkel lehet, amely együtt fejlődik magával a tudománnyal. A marxizmus—leninizmus korunk leghaladóbb, legkorszerűbb társadalom tudománya, érthető tehát, hogy a marxizmus—leninizmus propagandistáinak állandóan fejleszteniük kell nemcsak elméleti ismereteiket, hanem azokat az oktatói-nevelői módszereket is, amelyek segítségével megmagyarázzák hallgatóiknak a munkásosztály világnézetét — a kommunizmus elméletét.

A propagandista munka módszertanának kevés az irodalma. Éppen ezért örömmel üdvözölhető, hogy a Kossuth Könyvkiadó gondozásában átdolgozott és bővített kiadásban megjelent Pogány Róbert munkája, amely már néhány évvel ezelőtt is nagy sikert aratott a propagandisták körében.

Pogány Róbert munkájában sorra veszi az oktató-nevelő munka egyes fázisait. Könyve első részében foglalkozik a propaganda és az agitáció kapcsolatával. Ma a propaganda és az agitáció szorosan összefügg, hiszen a propagandista nemcsak a marxizmus—leninizmus tanításait közvetíti hallgatóinak, hanem meg is győzi őket ezek helyességéről. Az új ismeretekkel kiszorítja az emberek fejéből a régi, helytelen, hibás nézeteket, és meggyőző munkával aktív cselekvésre sarkallja hallgatóit a szocialista társadalom erősítése, fejlesztése érdekében.

A propaganda munka első és legfontosabb követelménye a propagandista elméleti, politikai felkészültségének állandó fejlesztése, oktatási módszereinek tökéletesítése. Vannak propagandisták, akik évek óta tanítják a marxizmus—leninizmust, de bizonyos szinten megrekedtek, munkájuk elszürkült, önmaguk előtt is unalmassá vált. Ennek alapvető oka, hogy nem képezik magukat tovább, megelégszenek azokkal az ismeretekkel, amelyeket évekkel ezelőtt szereztek. A marxizmus alapvető tételeit állandóan újabb tapasztalatokkal gazdagítja az élet, a gyakorlat is. A már néhányszor feldolgozott irodalom újabb tanulmányozása is tartogat új ismereteket még azok számára is, akik azt hiszik, hogy minden

* Kossuth könyvkiadó, 1967.

részletében ismerik a témát — hiszen néhány éve rendszeresen tanulják és oktatják —, nem beszélve az állandóan megjelenő új könyvekről, cikkekről, párthatározatokról, amelyek más és más megvilágításba tárják elénk azokat az elméleti tételeket, amelyeket Marx, Engels, Lenin a maguk korában zseniális bölcsességgel és előrelátással megállapítottak.

A propagandista élőszóval közvetíti hallgatóihoz a marxizmus—leninizmus tanításait. Éppen ezért elsőrendű követelmény — hangsúlyozza a könyv —, hogy a propagandista mondanivalóját világosan, egyszerűen, szabatosan fogalmazza meg. Ma már sokan felismerték a mozgalmi zsargon károsságát, küzdenek is ellene, de számtalan új változatban újraéled és eltorzítja beszédünket. A propagandista a magyar nyelv tisztaságának is harcosa, ezért tudnia kell a nyelvtani szabályokat, ismernie kell a stilisztika módszereit, mert csak így tud eleget tenni a vele szemben támasztott követelményeknek.

A propagandista munkája csak akkor eredményes, ha hallgatói feltétel nélkül bíznak benne. A bizalmat megszerezni csak őszinteséggel, igazmondással lehet. A propagandistának ilyen szempontból könnyű dolga van, hiszen igaz eszméket, a marxizmus—leninizmust közvetíti hallgatóinak. Másfelől azonban nehéz a helyzete, hiszen válaszolnia kell a hallgatók sokszor nehéz, mondhatni „rázós" kérdeseire, állást kell foglalnia vitás kérdésekben. A hallgatók a propagandistától nyílt, egyenes, őszinte választ várnak — s ha ez nem történik meg, elveszett a bizalom. A bizalom azonban csak akkor teljes, ha kölcsönös, vagyis a propagandista is bízik hallgatóiban. Ez elsősorban abban jut kifejezésre, hogy eleve feltételezi róluk tanulási szándékukat és őszinte tudni vágyás vezeti, hogy a kérdéseik nem rosszindulatúak, hanem abban is az őszinte tisztánlátás igénye vezeti őket. Természetesen ahhoz idő kell, hogy a szemináriumon az őszinte, kölcsönös bizalom légköre kialakuljon, de ez nagymértékben a propagandista magatartásán múlik. — Pogány elvtárs könyve hasznos útmutatást, gazdag tapasztalatokat tartalmaz a propagandista pedagógiai munkájáról.

A propagandamunkának több fázisa van. A munka a felkészüléssel kezdődik. A jó foglalkozás levezetésére nem elegendő, hogy a propagandista áttanulmányozza a hallgatók tananyagát — ennél sokkal részletesebben kell ismernie a témát. A felkészülésnek ehhez a bonyolult és sokoldalú munkájához nagy segítséget nyújt a könyv. Mire kell tekintettel lenni a felkészülésnél, hogyan vegye számba a propagandista a hallgatók ismereteit, mennyire építsen a csoport általános és az egyes hallgatók egyéni adottságaira, milyen forrásokra támaszkodik a felkészülés különböző mozzanatainál.

A pártoktatás zömében a foglalkozások két fő részből állnak: az előadásból és a vitából. A könyv szerzője részletesen tárgyalja, milyen szerepet tölt be egyik és másik az oktatás folyamatában és hogyan egészítik ki egymást. Hasznos tanácsokat kapnak az olvasók az előadás és a viták módszeréhez, a leggyakrabban előforduló hibák elkerülhetőségéről.

A könyv szerzője régi, tapasztalt propagandista. Az előadás és a vitavezetés módszerével foglalkozó fejezetekben is közre adja

mindazokat a tapasztalatokat, amelyeket a propagandista munkája során akár közvetlenül, akár közvetve szerzett. Nehéz lenne az általa ismertetett módszerek közül egyet is kiemelni, hiszen a propagandamunka sem tűri a sablont, szinte minden téma — az általános igazságokon túl — másmás módszert kíván, és sok függ a propagandista egyéniségétől is. Mégis, könyve nélkülözhetetlen segédeszköz nemcsak a kezdő propagandistáknak, hanem mindazoknak, akik érzik az emberek nevelésével, tanításával járó felelősséget és ki akarják érdemelni a „jó propagandista" megtisztelő címét.

Sz. K.

Két könyv a népfrontmozgalomról

Komját Irén: Népfrontpolitika az európai munkásmozgalomban

Az alig tíz íves könyvet lapozva szembetűnő a tanulmány nagy anyaggazdagsága, a szerző széles körű tájékozottsága. Nem csupán a harmincas, negyvenes évek népfrontpolitikáját, hanem a második világháború utáni esztendőkben a különböző országok nemzeti összefogásait is áttekinti, többnyire gondos elemzéssel. Pedig nem kis feladat az elmúlt, mintegy három évtized e valóban korszakot formáló kérdéséről igényes összefoglalást adni. A kommunisták már akkor — a harmincas évek második felében tudták —, a világ azóta tapasztalatokból megtanulta — hogy a népfrontpolitika több, sokkal több mint a munkásmozgalom „belügye"; a népfront a fasizmus ellen, a háború ellen, a demokráciáért és a szocializmusért folyó harc egyik eszköze és kerete. A könyv értékét növeli, hogy az egyes országok népfrontmozgalmának osztálytartalmát, annak alakulását is jelzi és nyomon kíséri. A szerző sikeresen kerüli el az értéktelen általánosságok buktatóit, és sok tény alapján ad összefoglaló képet a népfrontpolitikáról. Sajátos s feltétlenül dicsérendő módszer, hogy nem országonként vagy történeti szakaszok szerint, hanem tematikus csoportosításban vizsgálja a népfrontpolitika legfontosabb tartalmi kérdéseit. Ez egyébként arra is alkalmat ad, hogy a fő gondolatokat erőltetett aktualizálás nélkül szinte a máig vigye. E módszerben — vagy még inkább szemléletben — a népfrontot elsősorban mint a munkásosztály szövetségi politikáját tárgyalja. Sok ténnyel bizonyítja, hogy e szövetség osztálytartalma, a harc, a fejlődés különböző szakaszaiban miként módosul, formálódik.

A helyes történelemszemlélet tükröződik állásfoglalásában, amikor így ír: „A munkásosztály nem építheti taktikáját analógiára, hanem csakis a mindenkori gazdasági-politikai helyzet és az osztályviszonyok elemzésére. A történelmi párhuzamok értéke viszonylagos és bizonyos, hogy csak akkor hasznosak, ha megértjük az adott világhelyzet eleven sajátosságait."

E fontos elv szerencsésen vonul végig írásán, s jelzi a szerző gondolkodásmódját, a mai föladatokról vallott véleményét. Ebben az összefüggésben a legsikeresebbnek „az utak többféleségé"-vel foglalkozó fejezetet tartjuk. Ebben elsősorban azzal foglalkozik, hogy a második világháború végén milyen lehetőségek előtt álltak a különböző európai országok, illetve azok haladó erői, mozgalmai. Különösen az olasz helyzetet tárgyaló részt érezzük kimunkáltnak, anyaggazdagnak. Néhány találó mondattal pontosan jelzi az olaszországi fejlődés sajátosságait: Észak—Dél ellentétét; az északi munkások és a dél-olaszországi parasztság harci egységét; az agrárkérdést, a katolikus egyház erős befolyását; a nők felszabadításának és a demokrácia kiszélesítésének kapcsolatát, hogy csak a legfontosabbakat említsük. Ugyanakkor a szocialista útra tért országok jellemzése egy kissé egysíkúnak tűnik.

A „Marxisták és katolikusok" című fejezet elsősorban Togliatti néhány állásfoglalására, köztük 1929-es véleményére építve fejtegeti az évtizedeken átnyúló „párbeszéd" régebbi és újabb jelenségeit. Idézi a Francia Kommunista Párt 1966 márciusi állásfoglalását: „... nem folytatunk dialógust a dialógusért magáért, hanem azért, hogy az előmozdítsa a közös akciókat a demokráciáért és a szocializmusért".

A könyvből kiderül: a szerző jól ismeri Európa fejlődésének elmúlt évtizedeit, de elsősorban Olaszország és Franciaország viszonyaiban tájékozott sokoldalúan. Így e két országból származó példái, hivonatkozásai és következtetései vannak többségben.

Csatári Dániel:
A vásárhelyi találkozó

Amíg Komját Irén könyve általános képet kíván adni az európai munkásmozgalom népfrontpolitikájáról, addig *Csatári Dániel* tanulmánya „A vásárhelyi találkozó" — e kor és politika egy részletét dolgozza föl. Időben és helyileg is körülhatárolt — mégis nagy kitekintésű írás, amely bizonyítja: ha összefognak a különböző nemzetiségű dolgozók, haladó emberek — nagy tettekre képesek.

Idestova harminc esztendeje, hogy a romániai magyar értelmiség haladó képviselői „1937 októberének első napjaiban Marosvásárhelyen adtak egymásnak találkozót, ahol tanácskozásuk eredményeképpen hitet tettek a demokratikus életigények és a magyar—román népi együttműködés gondolata mellett." Végigolvasva Csatári tanulmányát, feltétlenül igazat kell adni neki abban, hogy: „A marosvásárhelyi találkozó 187 résztvevőjének becsületes és tiszta szándéka nem tudott csodákat teremteni, de erőfeszítéseik mégis számot tarthatnak az utókor figyelmére."

A szerző gondos kutatómunkával (az első világháború utáni Románia viszonyainak pontos ismeretében) tárja föl a találkozó hátterét, előzményeit, és gondosan elemzi előkészítését.

Könyvének egyik legjobb fejezete „Az előkészítés", tartalmilag és fő mondanivalójában szervesen kapcsolódik Komját Irén könyvének eszméihez, a nemzetközi kommunista mozgalom antifasiszta harcaihoz. A Kommunista Internacionálé VII. kongresszusára utalva, a romániai viszonyokat

vizsgálva (és ismerve) ezt írja: „A demokratikus ifjúsági áramlatok összefogásának gondolatát 1935 őszén először a forradalmi munkásmozgalomhoz tartozó fiatalok vetik fel. A romániai magyar baloldal kezdeményező tevékenységének kiindulópontja, mint ahogy az egyetemes kommunista mozgalom politikájának meghatározója, az adott időben a Kommunista Internacionálé VII. kongresszusa volt... Nem kétséges, hogy e — Magyarországra és Romániára is kiterjedő — folyamat fordulatot érlelő és hozó hatásának sodrában teremtődtek meg azután azok a politikai feltételek, amelyek a Vásárhelyi Találkozó előkészítésének kiindulópontjául szolgáltak."

A szerző gazdag tényanyaggal támasztja alá a találkozó résztvevőinek politikai sokszínűségét, ellentmondásaiban is a demokratikus egység felé törő akaratát. Jól illeszti be az akkor már egész Európában folyó antifasiszta mozgalmak és tettek sorába, s helyesen veti össze a magyarországi Márciusi Fronttal. Jól látja, hogy ha a Vásárhelyi Találkozó — és a hozzá hasonló mozgalmak szerte Európában — önmagukban nem is tudták megállítani vagy rövid úton megdönteni a fasizmust, a maga erejével és elszántságával mindegyik végül hozzájárult a győzelemhez.

És az ilyen mozgalmak és résztvevőik — a nagy fasiszta áradás közepette — azok közé tartoztak, akik megmentették a magyar nép becsületét.

S. Gy.

Fontosabb cikkek jegyzéke

1967. augusztus 11-től szeptember 10-ig

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Pintér István: Az új munkasgeneráció nevelőiskolája (VIII. 17. Az üzemi KISZ-szervezetek nevelőmunkájával foglalkozó cikk); Sólyom József: Nemcsak büntetni, hanem megelőzni is (VIII. 25. A XIV. kerületi pártfegyelmi munka tapasztalataival foglalkozó cikk); Interjú Kovács Antal elvtárssal, a Vas megyei Pártbizottság első titkárával a káder- és személyzeti munkáról (VIII. 29.); Interjú Gilberto Vieira elvtárssal, Kolumbia Kommunista Pártjának főtitkárával a pártnak a tömegharcban alkalmazott módszereiről és formáiról (VIII. 30.); Sólyom József: Egy év a mérlegen (VIII. 30. A székesfehérvári pártbizottságnak a vezetőségválasztó taggyűlések határozatainak végrehajtásáért végzett munkáját ismertető cikk).

TÁRSADALMI SZEMLE — Bálint József: Pártszervezeteink a gazdasági reform bevezetéséért (8—9.); Ancsel Éva: A pátosz védelmében (8—9).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — D. N. Pritt: Hatálytalanítsák a Német Kommunista Párt betiltását (8).

IFJÚ KOMMUNISTA — Hegedüs György: Elvhűség, fiatalosság, önállóság (8. Gondolatok a KISZ-oktatás változásairól).

PEDAGÓGIAI SZEMLE — Ifjúságpolitikai kérdések (7—8.); Vajó Péter: A középiskolai KISZ-szervezetek önállóságának és öntevékenységének néhány problémája (7—8.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Losonczi Pál elvtárs alkotmányünnepi beszéde a televízióban és a rádióban (VIII. 20.); Kállai Gyula, Nyers Rezső, Pullai Árpád, Péter János és dr. Erdei Ferenc elvtársak alkotmánynapi nagygyűlési beszédei (VIII. 22.); A SZOT-nak a gazdasági reform előkészítésével és a szakszervezeti kongresszus határozatainak végrehajtásával foglalkozó teljes üléséről közölt beszámoló (IX. 9. Népszava IV. 9.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Dr. Nagy Zoltán: A bűnözés néhány kérdéséről (8—9.).

FIGYELŐ — Dr. Nagy László: Az új Munka Törvénykönyv tervezete (VIII. 30.).

TANÁCSOK LAPJA — Dr. Forján Gyula: A szakigazgatási szervek központi irányításának átalakulása (VIII. 31.).

ÁLLAM ÉS IGAZGATÁS — Dr. Sárándi Imre: Az új gazdasági mechanizmus néhány jogi problémája (8.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Dr. Pirityi Ottó: A társadalmi tudatosság érvényesülése az új gazdasági mechanizmusban (VIII. 12.); Kovács József: Munkaverseny — formalitások nélkül (VIII. 16.); dr. Gönczi Iván: A mezőgazdaság ágazati sajátosságairól (VIII. 16.); Gulyás Pál: Méltóan eddigi munkájukhoz (VIII. 17. A fogyasztási és értékesítő szövetkezetek munkájával és feladataival foglalkozó cikk); Szabó István elvtársnak, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa elnökének nyilatkozata a tsz-ek szövetségi rendszeréről (VIII. 19.); Földes István: Az ipartelepítés gazdasági ösztönzése (VIII. 19.); Romány Pál: Mezőgazdaságunk a haladás útján (VIII. 20.); Bihari Ferenc: Anyagi érde-

keltség és kereskedelmi etika (VIII. 23.); Sőtér Edit: Az iparosítás tartalékai (VIII. 26.); A 66. Országos Mezőgazdasági Kiállítás és Vásár ünnepélyes megnyitása alkalmából és a vásárlátogatások alkalmával elhangzott beszédek és nyilatkozatok (VIII. 26. Kádár János elvtárs nyilatkozata VIII. 31., Fock Jenő elvtárs nyilatkozata IX. 6. Brezsnyev elvtárs nyilatkozata IX. 8.); K. J.: A magyar—szovjet gazdasági kapcsolatok 20 éve (VIII. 27.); dr. Róka Róbert: Kamatpolitika az új mechanizmusban (VIII. 30.); Gazdasági jelzőtábla 1967. január—július hónapokról (VIII. 30.); Princz György: A Szovjetunió súlya és szerepe a világgazdaságban (IX. 6.); Major Lajos: A szövetkezetek és a fiatalok (IX. 7.); Vályi Péter pénzügyminiszter tájékoztatója az országgyűlés terv- és költségvetési bizottságának tanácskozásán az 1968. évi költségvetés irányelveiről (IX. 8.); Kazareczki Kálmán miniszterhelyettes nyilatkozata a mezőgazdasági nagyüzemek jövedelemszabályozásáról (IX. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Dr. Gönczi Iván: A termelőszövetkezetek vezetésének néhány problémája (8—9.); Erdei Gábor: Vállalatvezetés és szervezés (8—9.); Nyul Emil: Az új ipari termelői árak és a vállalati rentabilitás (8—9.).

NÉPSZAVA — Biró József külkereskedelmi miniszter nyilatkozata a Gazdasági Bizottságnak a külkereskedelmi munka szervezeti átalakítására és a külkereskedelmi munka hatékonyabbá tételére hozott határozatairól (VIII. 16.).

FIGYELŐ — A KGST-szakosítás új feladatai (VIII. 16. Bogomolovnak a Mirovaja Ekonomika c. folyóiratban megjelent tanulmánya alapján készült cikk); Gergely István: Kenyérgabona-termesztésünk helyzete (VIII. 23.); Az olasz konjunktúra változásai (VIII. 23.); Nyitrai Ferencné: Iparunk helye a világban (IX. 6.); Sebestyén Tibor: A műszaki fejlesztés ma és holnap (IX. 6.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — J. Liberman professzor: Válasz egyes nyugati hírmagyarázóknak (9. A szocialista országokban megvalósuló gazdasági reformokat félremagyarázókkal vitázó cikk).

MAGYAR MEZŐGAZDASÁG — Az új mezőgazdasági termelői árak (VIII. 9., 16. A melléklet tartalmazza); Pillár László: Az új felvásárlási árak és a gazdaságosság (VIII. 16.); Nyers Rezső elvtárs felszólalása Szentesen a tsz területi szövetség alakuló küldöttgyűlésén (VIII. 30.); Romány Pál: A gazdaságfejlesztés lehetőségei a kedvezőtlen adottságú mezőgazdasági üzemekben (VIII. 30.).

TANÁCSOK LAPJA — Csollák Gábor: Kormányhatározat a tanácsok gazdasági feladatainak elhatárolásáról (VIII. 17.); Antal József: A gazdasági és pénzügyi ellenőrzés új rendszere (VIII. 31.).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Berend T. Iván: Gazdaságpolitika és gazdaságtörténet (VIII. 26.); Sütő Gábor: A munkás és kispolgári forradalmi erők egységéért (IX. 2. A Latin-amerikai Szolidaritási Szervezet első értekezletével foglalkozó cikk); Benczédi László: Történelemtanítás, történelemszemlélet (IX. 9.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Friss István: A népgazdasági terv és a társadalmi fejlődés irányítása (8—9.); V. Sztyepanov: Az Októberi Forradalom és az értelmiség (8—9.); Zygmunt Bauman: Az ember és a történelem Marx Károly „Tőké"-jében (8—9.); Emilio Sereni: A békés egymás mellett élésért folyó harc problémái (8—9.); Kis közgazdasági lexikon (8—9.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — A szerkesztőség Prágában rendezett, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom történelmi jelentőségével foglalkozó nemzetközi elméleti konferencia bevezetője és felszólalá-

sok az „Október és a marxista—leninista elmélet fejlődése" és „Október és a világforradalmi folyamat" c. témakörökből (8.); Georges Cogniot: A stuttgarti kongresszus (8. A II. Internacionálé 1907-ben tartott kongresszusának jelentőségét, vitáit és tanulságait ismertető tanulmány).

MAGYAR NEMZET — Köpeczi Béla: A társadalmi tudat rétegződése (VIII. 27.).

VILÁGOSSÁG — Lukács József: Újabb lépés a párbeszéd útján (7—8. A marxisták és keresztények Marianské Lázné-i dialógusát értékelő cikk); A marxisták és keresztények Marianské Lázné-i dialógusának marxista referátumai (A 7—8. szám mellékletében); Ágh Attila: Ateizmus és istenhit a modern polgári gondolkodásban (7—8.); G. J. Szmirnova: A mai polgári történetfilozófia és a neotomizmus (7—8.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — R. Palme Dutt: Mi megy végbe Kínában? (9.); M. Dragilev: A burzsoá társadalom osztályszerkezetének fejlődése (9.); Heinrich Sperker: Egyenlőtlen fejlődés a kapitalizmusban (9.)

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Patkó Imre: Kína és a „kulturális forradalom" újabb eseményei (VIII. 15.); A Pravda cikke a kínai „Kulturális forradalomról" (VIII. 17.); Vajda Péter: Válsággócok a Földközi-tenger medencéjében (VIII. 23.); Vajda Péter: Hét cikkely és a biztonság kilátásai (VIII. 29. Az atomsorompó-egyezménytervezettel foglalkozó cikk); Biró József és Hoang Luong nagykövet beszéde a VDK kikiáltásának 22. évfordulója alkalmából rendezett nagygyűlésen (IX. 2.); Interjú Aarne Saarinen elvtárssal, a Finn Kommunista Párt elnökével a finn kommunistáknak a koalícióban szerzett tapasztalatairól (IX. 6.); Kádár János elvtárs és Leonyid Brezsnyev elvtárs a magyar—szovjet barátsági nagygyűlésen (IX. 8.); Fock Jenő elvtárs és A. N. Koszigin elvtárs beszéde a Magyar Népköztársaság és a Szovjetunió új barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződésének aláírásakor és a szerződés szövege (IX. 8.); A testvéri barátság okmánya (IX. 9. A Magyar Népköztársaság és a Szovjetunió új barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződésének jelentőségével foglalkozó cikk).

TÁRSADALMI SZEMLE — Sík Endre: A stockholmi Vietnam-értekezlet (8—9.); Forgács Marcell: Az Izraeli Kommunista Párt harca a közel-keleti konfliktus békés és igazságos rendezéséért (8—9.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Karel Doudera: Fel kell számolni az agresszió következményeit (8. A közel-keleti helyzettel foglalkozó cikk); A Szovjetunió ma (8. A tényeket és számokat tartalmazó összeállítást a folyóirat a 3. számtól kezdve közli).

NEMZETKÖZI SZEMLE — A néger gettók felkelése (9.); Az Egyesült Államok Kommunista Pártja Országos Bizottságának két dokumentuma: „Nyílt levél Johnson elnökhöz" és „Felhívás Amerika fekete és fehér népéhez" (9.); G. Geraszimov: Pentagónia, 1967 (9.).

KULTÚRA — TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Tóth László: Kulturális élet — új mechanizmus (VIII. 19.); Pándi Pál: Elvek és utak (VIII. 27. A marxista esztétika kérdéseivel foglalkozó cikk); dr. Ajtai Miklós és Vlagyimir Kirillin beszéde a szovjet tudomány és technika 50 éves fejlődését bemutató kiállítás megnyitása alkalmából (IX. 2.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Ballai László: Reformunk és a művelődés anyagi feltételei (8—9.); Bánszki Pál: A képzőművészeti ízlésről (8—9.).

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKASPART
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
FOLYÓIRATA

XII. ÉVFOLYAM 11. SZ. NOVEMBER

TARTALOM

Biszku Béla: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója és a part — — — — — — — — — 3
Nemes Dezső: Az Októberi Forradalom és Magyarország — 11
Kurucz István: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom általános érvényű tapasztalataiból — — — — — 19
Káplár József: A magyar—szovjet kereskedelem szerepe népgazdaságunk fejlődésében — — — — — — 26
Az SZKP számokban — — — — — — — — — 31
Benkő Károly: A Nagy Október áramkörében — — — 40
Vállalták — teljesítik — — — — — — — — 46
A Szovjetunió ma — — — — — — — — — — 55

A GAZDASÁGI MECHANIZMUS REFORMJA

Dr. Tatai Zoltán: Az iparfejlesztés területi irányítása — 58
Tamás László: A közgazdasági tényezők megnövekedett szerepe a termelőszövetkezetek irányításában — — 62
Dr. Dobossy Imre: Lenin és a vezetés — — — — — 67

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Harsányi Iván: A monopoltőke diktatórikus kormányzati törekvései Nyugat-Európában — — — — — — 72
Dr. Blickle Ilona — Kovács László: Tanácskozás az esti egyetemi oktatás módszertanáról — — — — — 81

TESTVÉRPÁRTOK ÉLETÉBŐL

Balogh Mária: Csehszlovák barátainknál — — — — 84

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Békés Ferenc: Politikai ismeretszint és politikai állásfoglalás — — — — — — — — — — — — — 91
Dr. Simon Gyula: Sertéshústermelésünk növelése — — 95

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Kóréh Sándor: A kádermunka színvonalának növeléséért 99
Bedő Ottó: A pártcsoportok tömegpolitikai munkája Győr-Sopron megye vasipari üzemeiben — — — — — 101
Rott József: Pártoktatás a komlói Zobák-Bányaüzemben 104
Bodnár László: Tömegszervezetek pártirányítása a sárbogárdi járásban — — — — — — — — — — — — 106
Marjai Albertné: Nőmozgalom a kecskeméti járásban — 108
Gém György: A munkáslevelezésről — — — — — — 110
Oszvald Lajos: Élő mozgalom — — — — — — — 114

EZT OLVASTUK

Fontosabb cikkek jegyzéke — — — — — — — — — 116
A zuglói nyilasper — — — — — — — — — — — 119

A címoldalon: Bod László rajza

PARTÉLET
a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Szerkesztő Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest, V., Széchenyi rakpart 19 — Telefon: 111—400, 311—321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó
Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal Budapest, VI., Révai u. 16 Telefon: 116—660
Előfizetési díj egész évre 30.— Ft, fél évre 15.— Ft
Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Kiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (csekkszámlaszám 01 915 003) a Posta Központi Hírlapirodánál (Budapest, V., József nádor tér 1.) és bármely postahivatalnál
Csekkszámlaszám egyéni 61 050, közületi 61 066, vagy átutalás az MNB 8. sz. folyószámlára
Terjeszti a Magyar Posta

67.04005 — Zrínyi Nyomda, Budapest. Fel. vez.: Bolgár Imre

BISZKU BÉLA,
az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója és a párt

A haladó emberiség a Nagy Októberi Szocialista Forradalom félévszázados történetét ünnepelve számba veszi *a győzelmes út valamennyi fontos tényezőjét.* Ezek közül egyik legalapvetőbb *a kommunista párt vezető, irányító szerepe.* A Lenin alapította kommunista párt volt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom ihletője, irányítója és szervezője. E párt vezetésével valósult meg a világ első győztes szocialista forradalma, a szovjethatalom, és épült fel a szocialista társadalmi rend a Szovjetunióban.

E pártnak példájára alakultak meg az Októberi Forradalom győzelme után szerte a világon az új típusú forradalmi és munkáspártok, amelyek különböző történelmi, gazdasági és társadalmi feltételek között vezetik a munkásosztály és a dolgozó nép harcát. A kommunista pártok ereje és befolyása az elmúlt öt évtized alatt mérhetetlenül megnőtt. Ma már szinte nincsen olyan ország, ahol ne létezne kommunista párt. Földünkön közel 50 millió kommunista él és harcol az egyetemes társadalmi haladásért, a szocializmusért, az emberiség békéjéért.

☆

A MUNKÁSOSZTÁLYNAK ÉS PÁRTJÁNAK történelmi szerepét már Marx és Engels meghatározták. Tanításaikra támaszkodva Lenin megteremtette a bolsevik pártot, a munkásosztály élcsa-

patát, amely vezetve a néptömegeket, győzelmes harcban kiragadta a hatalmat a burzsoázia, az elnyomó osztályok kezéből.

A történelem igazolta Lenint és a bolsevikokat. Igazolta politikai bátorságukat, céltudatos erőfeszítéseiket, ideológiai és szervező munkájukat, amit lényegében a századfordulótól hosszú éveken át a párt megteremtéséért és fejlesztéséért folytattak.

Mi tette ezt a pártot alkalmassá e nagy történelmi feladat betöltésére? Általános megfogalmazásban úgy is felelhetünk, hogy: új típusú, a munkásosztály forradalmi élcsapatát képező párt volt. Szakított a II. Internacionálé dogmatikus opportunizmusával, a revizionizmussal, leleplezte a szociáldemokrata pártok nagy többségének az első világháborúban tanúsított, a burzsoáziának behódoló, megalkuvó politikáját, és zászlajára a proletárdiktatúra jelszavát tűzte. A párt jellegében, felépítésében és harci módszereiben is tükrözte a korszak követelményeit. A marxizmus alkotó továbbfejlesztésével, az imperializmus és a proletárforradalom korszakában élenjáró forradalmi elméletet alkotott, amely tudományos alapokat nyújtott gyakorlati tevékenységéhez. A munkásosztály legöntudatosabb, legfegyelmezettebb és legáldozatkészebb tagjait tömörítette. A körülmények adta lehetőségek között következetesen érvényesítette a demokratikus centralizmus elvét, mint a párt szervezeti életének alaptörvényét. Soraiban biztosította az ideológiai, politikai és cselekvési egységet, a szigorú rendet, szervezettséget és fegyelmet. A pártot, mint a munkásosztály élcsapatát és szervezett csapatát, elszakíthatatlan szálak fűzték a munkásosztályhoz és a dolgozó tömegekhez. Mindennapi és távlati érdekeiknek legkövetkezetesebb képviselőjeként nap, mint nap kivívta a tömegek bizalmát, támogatását.

Lenin már a századfordulón felismerte, hogy a kapitalizmus olyan szakaszába lépett, amikor a proletárforradalom közvetlenül napirendre kerül. Ebben a helyzetben pedig a régi típusú tömegpártok nem felelnek meg az osztályharc követelményeinek. Olyan pártra volt szükség, amely nem korlátozta tevékenységét kizárólag az agitációra és propagandára, különféle reformok kikényszerítésére, hanem *vezetője és szervezője* a társadalom forradalmi átalakulásáért, a munkásosztály hatalomrajuttatásáért folyó harcnak. A párt nem lehet a társadalmi folyamatok spontán szemlélője és passzív magyarázója. Tudatos, aktív irányító szerepet kell betöltenie és a megfelelő történelmi pillanatban a fegyveres felkelés ihletője, szervezője és irányítója kell legyen.

Ma már történelmileg eldöntött és bebizonyosodott, hogy a szocialista forradalom győzelmében Oroszországban és más országokban, a lenini típusú párt vezető szerepe döntő tényező volt.

Oroszország proletariátusának *a hatalom megdöntéséért folytatott harcában* legnagyobb fegyvere a kommunista párt volt. Ez a párt ismerte a társadalom mozgását, az erőviszonyok változásait. A jelenségeket tanulmányozva, a „forradalmi" frázisokat elvetve, illúziók nélkül a realitás talaján maradt. A következetes valóságszemlélet tette lehetővé a politikai harcban és erőviszonyokban bekövetkezett változások gyors felismerését és megfelelő következtetések levonását a harc taktikájára, formáira és módszereire. A lenini párt soha nem vált rabjává saját jelszavainak, taktikai elképzeléseinek, amikor az élet, a forradalmi mozgalom hullámai túlhaladt felettük. A politikai realitás óvta meg a felelőtlen kalandoktól és a politikai bátorság tette lehetővé, hogy ne térjen ki az ütközet elől, ha megteremtődnek a győzelem feltételei.

☆

AZ ELMÚLT ÖTVEN ÉV TANULSÁGAI közé tartozik, hogy *a kommunista párt nemcsak a proletárdiktatúra kivívásáért, de a hatalom megtartásáért, megszilárdításáért, a szocializmus építéséért folyó harcnak is vezetője, irányítója, minden olyan országban, ahol szocializmus épül.* A Szovjetunió történetéből, de a mi magunk példájából is tudjuk, hogy éppen ezért a munkáshatalom ellenségei valahányszor ellenforradalmi céljaikat megpróbálták keresztülvinni, a fő tüzet a kommunista párt ellen irányították. A „szovjethatalmat, de kommunisták nélkül" jelszó a kronstadti lázadás idején, vagy más történelmi körülmények között ugyan, a „szocializmus, de kommunisták nélkül" 1956-ban Magyarországon — egy tőről fakadtak, ez is, az is ellenforradalmi jelszó. Az ellenség nem véletlenül irányítja a pártra a fő tüzet, a munkáshatalmat legfőbb erejétől, szervezettségének legfontosabb biztosítékától igyekszik először megfosztani, hogy a forradalmat megfojthassa. Nagyon jól tudták, hogy marxista—leninista párt nélkül nincs munkáshatalom. Az ellenség éberen figyeli, hol követünk el hibát a párt vezetésében, hol sértjük meg a pártépítés és vezetés lenini elvét. Nálunk Magyarországon 1956 előtt megsértettük Lenin tanításait. Az ellenforradalom előkészítését megkönnyítették a párt harci készségében, ideológiai és akcióegységében mutatkozó törések.

Az SZKP marxista—leninista párthoz méltóan betöltötte és betölti ma is a kommunista építés szakaszában vezető szerepét. A kommunista párt vezetésével a szovjet nép olyan nagy horderejű történelmi feladatot oldott meg, mint a belső és külső ellenség szétverése a polgárháború és az intervenció időszakában, a népgazdaság helyreállítása a húszas évek elején, a szocialista iparosítás, a mezőgazdaság kollektivizálása, a szocialista kultúrforra-

dalom kibontakoztatása, a fasiszta hódítók feletti győzelem a Nagy Honvédő Háborúban, a háború utáni újjáépítés, a kommunizmus építésének széles körű kibontakoztatása, a tudomány és technika óriási fejlődése, a nép anyagi és kulturális színvonalának nagyarányú emelése, korszerű honvédelem megteremtése.

A munkáshatalom erősítésének és védelmének ügye a szocialista forradalom egész történelmi korszaka alatt a legfontosabb, minden mást maga alá rendelő feladat. A harc formája és hevessége e tekintetben is változik, de a lényeg változatlan: amíg az imperializmus létezik, mindig kísérletezik az ellenforradalom exportjával. Ebben támaszra talál a belső kizsákmányoló osztályoknál, vagy azok maradványainál, az osztályellenség különböző csoportjainál. A hatalmon levő munkásosztálynak sohasem szabad lebecsülnie az osztályellenség és a nemzetközi imperializmus politikai szerepét a szocializmus elleni aknamunkában.

A szocializmus építése minden országban adottságaiktól és történelmi fejlődésüktől függően sajátosan valósul meg, de közös vonásuk, hogy az osztályharc belső és nemzetközi frontjain bizonyos pontokon elválaszthatatlanok. A szocializmus világfrontja és egyes országbeli fejlődése is mindenekelőtt ennek a közös harcnak van alárendelve.

A kommunista pártok minden ország nemzeti fejlődésének szerves részeként alakultak meg és kapcsolódtak bele a népük előtt álló történelmi feladatok megoldásáért vívott harcba. Születésüktől fogva a nemzeti érdekek következetes képviselői és védelmezői. De nemcsak nemzeti pártok, hanem azzal együtt és attól elválaszthatatlanul internacionalista pártok is. Az SZKP az Októberi Forradalom óta eltelt öt évtized alatt az internacionalizmus tekintetében is példát mutatott. Helyesen kapcsolja össze Oroszország népei nemzeti érdekeinek képviseletét a nemzetközi proletariátus érdekeiért vívott harccal. Soha nem szűnt meg támogatni a haladásért, a szocializmusért vívott harcot, bárhol folyt is az a világon.

A munkáshatalom védelme, erősítése és a szocialista társadalom építése, termelőerőinek, társadalmi viszonyainak, kultúrájának fejlesztése egységes, egymást kölcsönösen feltételező feladat. A munkáshatalom erősítése a szocializmus építésének legfontosabb politikai feltétele, a szocialista gazdaság és kultúra fejlődése pedig a proletárdiktatúra alapjait erősíti. A szocialista építés tapasztalatai a Szovjetunióban és másutt is, minden kétséget kizáróan bizonyítják, hogy *a párt vezető szerepe a forradalmi fejlődés e szakaszában is történelmi szükségszerűség.* A párt a társadalmi fejlődés törvényszerűségeinek birtokában tudományos megalapozottsággal és előrelátással határozta meg a fejlődés soron levő feladatait. Mint a szocialista tudatosság legkövetkezetesebb képviselője biz-

tosítja a különféle érdekek összhangját, az általános, össztársadalmi érdekek elsőbbsége alapján. A kommunista párt tömegbefolyása, a dolgozók széles rétegeivel való szoros kapcsolata lehetővé teszi, hogy a szocialista tudatosság hassa át és növelje a társadalmi aktivitást.

☆

A MAGYAR MUNKÁSMOZGALOM alkotóan merített és merít a Szovjetunió Kommunista Pártja azon tapasztalataiból is, amelyek a pártra vonatkoznak. A Magyar Szocialista Munkáspárt a nemzetközi és saját tapasztalatait is figyelembe véve erősíti politikai vezető szerepét a társadalmi élet minden területén. Az osztályharc általános nemzetközi követelményeiből és a konkrét hazai viszonyokból kiindulva határozzuk meg a társadalmi fejlődés valamennyi soron levő feladatát. Pártunk szervezetein, tagságán és tömegbefolyásán keresztül rendelkezik azzal a politikai súllyal és tekintéllyel, ami biztosítja politikájának, határozatainak érvényesülését az állami, gazdasági és kulturális élet minden területén.

A párt vezetésével népünk történelmi jelentőségű vívmányokat ért el a szocializmus építésében. Felszámoltuk a kizsákmányoló osztályokat, leraktuk hazánkban a szocializmus alapjait és megteremtettük az egész népre kiterjedő érdekazonosság feltételeit. Kedvező alapok jöttek létre a szocialista ideológia további térhódításához, a szocialista nemzeti egység kialakításához.

Társadalmi fejlődésünket ma az határozza meg, hogy a szocializmus teljes felépítésén dolgozunk. A társadalmi érdekazonosság, mint alapvető tényező mellett és ezen belül léteznek még lényeges objektív különbségek és eltérő, sajátos érdekek a társadalom különböző osztályai és rétegei között. Ennélfogva a szocialista tudatosság színvonalában is még jelentős különbségek vannak.

Társadalmi viszonyaink e sajátosságaiból következik, hogy egyre jelentősebbek és meghatározóak azok az erők, amelyek vallják a párt vezető szerepét és megvalósítják politikáját, de léteznek és hatnak még ezzel szemben álló tendenciák is. A párt vezető szerepe harcban valósul meg, amit a szocialista tudatosság fejlesztésével az össznépi érdekek érvényesítéséért folytatunk.

A szocializmus fejlődése — a dialektika törvényei szerint — ellentmondások leküzdése útján valósul meg. Amíg osztályok vannak, addig ezek nagyrészt osztályjellegűek és politikai természetűek. Eredményes megoldásuk közvetlenül vagy közvetve a munkáshatalmat erősíti, elodázásuk, kiéleződésük pedig gyengíti azt. A pártirányítás és vezetés fejlesztése azt is jelenti, hogy a párt

rendszeresen feltárja a fejlődés által felvetett ellentmondásokat és kidolgozza, megszervezi a megoldásuk módját. A történelmi fejlődés mostani szakaszában társadalmunk egysége szempontjából a két alapvető osztály, a munkásosztály és a parasztság szövetségének, rendszerünk politikai alapjának erősítése a legfontosabb feladat. Ugyanakkor egy pillanatra sem feledkezünk meg többi szövetségesünkről. A párt IX. kongresszusa olyan politikát hirdetett meg, amely biztosítja a két osztály és más társadalmi csoportok viszonyának zavartalanságát, testvéri barátságát.

Szocialista fejlődésünk útjában legfőbb akadály a nemzetközi imperializmus. Rendszerünk külső ellenségei elleni harcot pártunk úgy irányítja, hogy összhangban legyen a szocializmus világfrontjának érdekeivel és a népek antiimperialista küzdelmével.

Fejlődésünk belső ellentmondásainak egy része kétségtelen abból az elmaradottságból fakad, amelyet még a kapitalizmus hagyott ránk örökül. Másokat a szocializmus sikeres építésének követelményei tűznek napirendre. Ennek megfelelően határozza meg a IX. kongresszus a párt vezető szerepének továbbfejlesztésére vonatkozó koncepcióját.

PÁRTUNK, felismerve gazdasági fejlődésünk követelményeit, idejében kezdeményezte, kidolgozta a gazdasági irányítás új rendszerét és vezető szerepet tölt be megvalósításában. A gazdasági reform nagy lendületet ad társadalmi, gazdasági fejlődésünknek, hatékonyabbá teszi a szocialista viszonyokban rejlő erőforrások kiaknázását. Az új mechanizmus viszonyai között következetesebben érvényesülnek a szocializmus gazdasági törvényei, de az új gazdasági mechanizmus sem old meg egyik napról a másikra minden problémát. A termelőerők fejlettségének történelmileg kialakult színvonala ugyanis meghatározó jelentőségű. Olyan objektív adottság, amelyet nem lehet figyelmen kívül hagyni. Iparunk termelése a munkáshatalom évei alatt a háború előttihez viszonyítva hatszorosára emelkedett. Évről évre többet ad népünknek szocialista mezőgazdaságunk. A gazdasági fejlődés lehetőségeit az új mechanizmus viszonyai között is illúziók nélkül kell tekintenünk. Az ipar, a mezőgazdaság további korszerűsítése, amely a mai kor tudományos és technikai színvonalának felel meg, és a termékek nagy bőségét biztosítja — viszonylag hosszantartó folyamat. Pártunk tudományosan megalapozott, a valóságos viszonyokat messzemenően figyelembe vevő reálpolitikát folytat. Tisztában van azzal, hogy a tulajdonviszonyok meg-

változása még nem testesíti meg a felépült szocializmust. A gazdasági mechanizmus *automatikusan* semmit sem old meg, a reform jó megvalósításáért harcolni kell. Ezt a harcot is a pártnak kell vezetnie és mindenkivel megértetnie, hogy az előrehaladás legfőbb alapja továbbra is a szorgalmas munka.

A gazdasági reformhoz hasonlóan szükség van társadalmunk politikai életének, intézményeinek továbbfejlesztésére is. Ezen belül különös figyelmet szentelünk a szocialista állam tevékenységére, a párt és a szocialista állam közötti viszony mai követelményeinek megfelelő továbbfejlesztésére. Ez hasonló körültekintést, alapos felmérő és elemző munkát igényel, mint a gazdaságirányítási rendszer reformja.

Az SZKP, a kommunista pártok és ezen belül a mi pártunk tapasztalatai is arra utalnak, hogy a párt vezető szerepe nem azonos a részletekbe menő, az állami, gazdasági szervek munkájába való operatív beavatkozással. A párt vezető szerepének eszméje összeférhetetlen azzal a felfogással is, amely csupán a „társadalmi önvizsgálódásra", az agitációra és propagandára kívánja korlátozni tevékenységét. A párt, mint az össztársadalmi érdekek legkövetkezetesebb képviselője, mint legfőbb politikai erő, nem mondhat le arról, hogy meghatározza a társadalmi folyamatok alapvető irányát, mérlegelje a különböző társadalmi tevékenység politikai összefüggéseit, befolyásolja a kedvező és kedvezőtlen politikai tendenciákat, összehangolja, koordinálja és főleg ellenőrizze a különféle állami és társadalmi szervek munkáját, biztosítsa határozatai végrehajtásának politikai, személyi feltételeit, következetesen érvényesítse minden területen a káderek és szervek felelősségét.

A vezető szerep érvényesítésének ilyen követelményei nem csökkentik, sőt aláhúzzák a párt elméleti, propaganda munkájának, agitáció szervező tevékenységének jelentőségét, mint a pártirányítás elve érvényesítésének fontos feltételét.

Pártunk ennek szellemében végzi munkáját és a pártszervezetek minden szintjén ilyen munkastílust igyekszik meghonosítani. Most, amikor az új gazdasági mechanizmus nagyobb önállóságot, a sajátos érdekek fokozottabb érvényesülési lehetőségét biztosítja, minden téren növekszik a pártszervezetek felelőssége. Magasabbak a politikai követelmények a pártszervezeteinkkel szemben a pártmunka stílusában, módszereiben és a pártélet aktivitásának fejlesztésében is. A párt belső rendjének, szervezettségének, a lenini normák következetes érvényesülésének ilyen szem-

pontból is döntő jelentősége van. Ennek feltétele ismert: érvényesüljön a pártéletben a demokratikus centralizmus. Ez széles körű szabad vitát, a véleménynyilvánítás kötelességét jelenti az elhatározások előtt — egységes, fegyelmezett, egyértelmű végrehajtást a határozat megszületése után.

☆

A PÁRTRÓL SZÓLÓ LENINI TANÍTÁSOK alapelvei nem zetközi érvényűek. Az MSZMP ebből a meggondolásból kiindulva fordít nagy figyelmet olyan alapvető kérdésekre, mint: a párt és a munkásosztály viszonya, az elmélet és a gyakorlat szoros kapcsolata, a szocialista tudatosság színvonalának emelése, a társadalmi gyakorlat tapasztalatainak elméleti általánosítása, a párt és a szocialista állam viszonya, a párt és a tömegek szoros kapcsolata.

A kommunista párt századunk nagy társadalmi, történelmi fordulatait vezető erő, maga is élő emberek alkotta szervezet. Eredményesen vezeti a munkásosztály, a népek harcát e bonyolult korban. Sikerrel küzdötte le a harcok során jelentkező akadályokat: a burzsoázia nyomását, a különféle elhajlásokat. Az SZKP XX. kongresszusa elvi következetességgel ítélte el és számolta fel a párttól idegen személyi kultuszt, mint ami ellentétes a marxizmus—leninizmussal és nagy károkat okozott a szocializmus, a kommunizmus ügyének. Az SZKP elvi szilárdsága és bátorsága nagy szolgálatot tett a nemzetközi kommunista mozgalomnak, megerősítette a népek bizalmát a kommunizmus ügye iránt.

A Szovjetunió 50 esztendeje és a Szovjetunió Kommunista Pártjának története az internacionalizmus ragyogó példája is. Ez nemcsak a szolidaritásban, a harc élvonalában való helytállásban és áldozatvállalásban nyilvánul meg, hanem a történelmi tapasztalatok nemzetközi érvényében is. Pártunk határozott álláspontja, hogy az internacionalizmusnak ma is próbaköve a Szovjetunióhoz való viszony. Minden párt szabad elhatározása alapján, alkotó módon meríthet az SZKP tapasztalataiból. A magyar kommunisták most a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulóját azzal is ünneplik, hogy számba veszik és még hatásosabban érvényesítik tanulságait. Ünneplésünk, a régi dicsőséges harcok emlékének feleleventése, nem puszta emlékezés. Ez az évforduló ismét alkalom arra, hogy a történelmi múlt tanulságait is alkotóan felhasználva, választ adjunk a szocialista forradalom mai kérdéseire és eredményesen, marxista módon oldjuk meg mai feladatainkat.

NEMES DEZSŐ,
az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Pártfőiskola igazgatója

AZ OKTÓBERI FORRADALOM ÉS MAGYARORSZÁG

Magyarország egyike azon országoknak, ahol a Nagy Októberi Szocialista Forradalom igen mély visszhangot keltett. Hatására itt is új szakasz bontakozott ki a munkásmozgalomban: a forradalmi irányzat eszmei fejlődésének és politikai előretörésének szakasza. Ez 1918 novemberében a Kommunisták Magyarországi Pártja megalakulásához, majd a szocialista forradalom erőinek gyors növekedéséhez, s 1919 márciusában az első magyar proletárhatalom, a Magyar Tanácsköztársaság megteremtéséhez vezetett.

Csak néhány mozzanatot szeretnék itt kiragadni abból a harcból, amelyet a magyar munkásosztály az első szocialista forradalomért vívott.

Az oroszországi forradalmi események nagy lökést adnak a magyarországi forradalmi erők fejlődésének. Mély hatást váltott ki az ország népében már az 1917-es februári forradalom is, amely megrendítette a nagy orosz birodalmat és példát adott arra, hogyan lehet megdönteni a gyűlölt monarchiát. Erőteljes balratolódás indul meg a tömegekben. Ennek egyik igen fontos megnyilvánulása, hogy a szakszervezetek taglétszáma 1917-ben majdnem megháromszorozódik. A proletariátus keresi a határozottabb harc útját és tömöríti erőit.

Még nagyobb hatása van természetesen az egész világot megrengető Nagy Októberi Szocialista Forradalomnak. Igen nagy lelkesedést vált ki és messzemenő reményeket kelt a munkás-paraszt hatalom megszületése és békefelhívása a hadban álló országok népeihez és kormányaihoz.

A békéért folyó küzdelem ekkor Magyarországon a monarchia megdöntésének közvetlen feladatával kapcsolódik össze. De az Októberi Forradalom a proletariátus elé állítja a szocialista forradalom győzelemrevitelének történelmi példáját is. A magyarországi munkásmozgalom balszárnyának politikai fejlődése meggyorsul, befolyása szélesedik. Hirdeti *a háborús kormányzat megdöntését,*

* Részlet a „Béke és Szocializmus" c. folyóirat tudományos ülésszakán elhangzott előadásból.

a monarchia megbuktatását, az „orosz példa" követését, beleértve a tanácsok létrehozását és tanácsköztársaság megteremtését is.

A Habsburg-monarchiát, amely Ausztria—Magyarország népeit az első világháború szakaszába sodorta, az 1918 októberi forradalom elsöpörte. Budapesten október 30-án fegyveres felkelés robbant ki, melyet a forradalmi szocialisták vezettek. Másnap általános politikai sztrájk rázkódtatta meg az országot. A monarchia Magyarországon is összeomlott.

*

A monarchiát elsöprő megmozdulásokban, s az október 30-i fegyveres felkelésben is jelentős szerepet játszottak a volt hadifoglyok, akik Szovjet-Oroszországból a forradalom harcosaiként tértek haza.

1918 folyamán több mint 1/4 millió hadifogoly tért vissza Magyarországra. Közülük több ezren aktívan bekapcsolódtak a háborúellenes fellépésekbe; az ő soraikból került ki a katonai zendülések és lázadások szervezőinek és vezetőinek nagyobb része. Hazaérkeztek az oroszországi hadifogoly-mozgalomban létrejött magyar kommunista pártcsoportok megbízottai is, akik bekapcsolódtak a Magyarországi Szociáldemokrata Párt baloldali csoportjának tevékenységébe.

Az oroszországi magyar hadifoglyok között kibontakozott forradalmi mozgalom élén többségükben olyanok álltak, akik a háború előtt részt vettek a magyarországi szocialista mozgalomban. A forradalmi Oroszországban megismerkedtek a leninizmussal és a nagy forradalmi küzdelmek tapasztalataival, a bolsevik eszmék hívei és a Bolsevik Párt tagjaivá váltak. Bekapcsolódtak a szovjethatalom védelméért folyó harcokba, készülve egyben arra, hogy hazatérve Magyarországra, itthon folytassák a küzdelmet a szocialista forradalom győzelemre viteléért.

A magyarországi polgári demokratikus forradalom győzelme után a Bolsevik Párt magyar csoportjának csaknem egész vezetősége és sok agitátora és szervezője indult haza Magyarországra. November közepén már nagy részük Budapestre érkezett, köztük *Kun Béla* is, aki az oroszországi magyar kommunista csoportokat irányító moszkvai vezetőség elnöke volt.

A kommunista párt megalakulása egyik fontos megnyilvánulása annak a rendkívül mély hatásnak, amelyet a nagy szovjet forradalom Magyarországon kiváltott. A KMP megalakulásával új szakasz kezdődik a magyarországi munkásmozgalomban: megindul a közvetlen harc a szocialista forradalomért.

A proletariátus forradalmi erői előtt az a kérdés állott, hogy miképpen fejlesszék tovább a forradalmat, hogyan távolítsák el

a hatalomból a liberális burzsoáziát, amely a monarchia helyébe lépett és a liberális pártok és a szociáldemokrata párt koalíciójának létrehozásával a tőkés rendszer fenntartására és megszilárdítására törekedett. A szocialista tanácsköztársaság eszméje abban az időben már mély gyökereket eresztett a magyar munkások tömegeiben.

A magyarországi forradalmi erők harcához nagyszerű politikai segítséget nyújtott Lenin, Szverdlov és Kamenyev üdvözlete, melyet még 1918 november elején küldtek a Habsburg-monarchiát megdöntő népeknek. Ez a forradalmi üdvözlet kifejezte azt a meggyőződést, hogy a Habsburg uralmat lerázó tömegek nem tűrik a földbirtokos, bankár és tőkés kizsákmányolást, hogy a magyar kormány a munkások, parasztok és katonák kormánya lesz. Hasonlóképpen köszöntötték a széthullott monarchia többi országának dolgozóit, internacionalista összefogásra buzdítva őket.

A KMP a forradalom fejlődése által előtérbe állított feladatokra irányította a munkások és szegényparasztok figyelmét. A párt központi jelszavai: a) *tanácsköztársaság* megteremtése, amelyben *a proletariátus diktatúrája* érvényesül, kisajátítják mind a tőkéseket, mind a földbirtokosokat, s szocialista termelési rendet teremtenek; b) *szövetség Szovjet-Oroszországgal.*

A KMP vezette forradalmi erők küzdelmei során az üzemi tanácsok, valamint a városi és megyei munkástanácsok és a katonatanácsok hatalma mindjobban növekedett. A tanácsok ugyanis a monarchista kormányzat bukása után országszerte létrejöttek. Az üzemi tanácsok forradalmi úton bevezették a munkásellenőrzést, majd helyenként kezdték átvenni a gyárak vezetését is.

Ezzel egyidőben a falvakban megindultak a földfoglalások: a nagybirtokokat elfoglaló nincstelenek — halasztva a föld felosztását — termelőszövetkezetet alakítva foglalják el a földet, s együttes erővel védelmezik azt. Ugyanakkor megerősödik a megyei munkástanácsoknak a megyei közigazgatási hatóságok felett gyakorolt ellenőrzése, s március első felében néhány vármegyében a megyei munkástanácsok átveszik a közigazgatási hatalmat.

1919 tavaszára a liberális-szociáldemokrata kormányzat tömegtámasza összezsugorodott, mély kormányzati válság állt elő.

A munkásosztály 1919. március 21-én megragadta a hatalmat. *Magyarország proletariátusa, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom történelmi példáját követve, megteremtette a Duna-völgye első proletár államát: a Magyar Tanácsköztársaságot.*

Az 1919-es magyarországi szocialista forradalomban a munkásosztály békés úton ragadta meg a hatalmat. A Szociáldemokrata Párt — amelynek vezetésében a balszárny túlsúlyra jutott, s a centristákat is maga mellé állította — elfogadta a kommunisták forradalmi alapelveit és egyesült a kommunista párttal. A proleta-

riátus egyesült forradalmi erőivel szemben a kizsákmányoló osztályok széthullott hatalma képtelen volt bármiféle komoly ellenállásra.

A Magyar Tanácsköztársaság 133 napig állt fenn. E helyütt nincs mód ismertetni sem a proletárhatalom alkotó kezdeményezésekben és tettekben gazdag társadalomátalakító munkáját, eredményeit és fogyatékosságait, sem pedig forradalmi honvédő háborúját, amelyet a hamarosan reátört antantseregek katonai túlereje ellen kellett folytatnia. Minél nehezebbé vált a proletárhatalom helyzete, annál inkább élénkültek a kapituláns mozgolódások, melyeket az antant megbízottai különböző ígéretekkel messzemenően támogattak. Ezek segítették a fehérgárdisták szervezkedését is, valamint a proletárdiktatúra ellen „demokratikus" jelszavakkal fellépő centrista-reformista blokk akcióit is.

Ez a belső aknamunka nagy szolgálatot tett a túlerővel támadó antantnak a proletárhatalom leverésében. Ezt a magyar proletariátus sohasem felejtette el. De azt sem, hogy a kommunista-szociáldemokrata összefogásnak döntő szerepe volt a szocialista forradalom győzelemre vitelében, s az egykori szociáldemokraták nagy része a proletárhatalom leverése után is a szocialista forradalom híve maradt. S a kommunistákkal együtt tisztelettel őrizték a nagy forradalmi harc emlékét és a kommunistákkal vállvetve küzdöttek az ellenforradalom sötét erői, a fasizmus ellen.

*

Rendkívül nehéz volt pártunk útja az ellenforradalom negyedszázados uralma alatt. Mégis sok harcot vívtunk meg. Kisebb akciók sorozata és kiemelkedő harci események is jelzik ezt az utat. Pártunk élén állt annak a nagy, másfélszázezer embert megmozgató tüntetésnek, amely 1930. szeptember 1-én zajlott le Budapesten, munkát-kenyeret, s a rendszer pusztulását követelve. Pártunk vezette azt a tüntetést, amely 1942. március 15-én zajlott le Budapesten a háborúból való kilépésért, a hitlerista Németországgal való szakításért, a független, demokratikus Magyarországért. Pártunk kezdeményezésére jött létre 1944 májusában az ország német megszállása idején *Magyar Front* néven, a kommunisták pártja, a szociáldemokraták pártja, a liberális Kisgazdapárt és a demokratikus Nemzeti Parasztpárt részvételével az a Hitler-ellenes szövetség, amely az ország felszabadulása idején megalakította Magyarország új kormányát.

A magyar munkásosztály akkor lett megint a nép döntő többsége által elismert vezető osztálya az országnak, amikor ismét nemzeti katasztrófából kellett kivezetni a hazát. Abból a katasztrófából, amelybe a második világháború során taszította bele a

tőkés-földbirtokos uralom. A munkásosztály forradalmi pártja: a kommunista párt bizonyult újra az egyetlennek, amely a katasztrófa leküzdésének, a nemzet demokratikus újjászületésének világos programját terjesztette az ország elé, megmutatta az utat e program valóra váltásához és elsősorban mozgósította a népet az új rend megteremtésére.

*

Pártunk tevékenységének töretlen jellemvonása volt a szolidaritás a Szovjetunióval. Büszkén tekintettünk az egész világreakció által támadott, s az új társadalmat évtizedekig egyedül építő munkás-paraszt államra, s a szovjet nép eredményeire. A Szovjetunióval való szolidaritás a forradalmi erők nagyértékű morális fegyvere volt, amelyet nem engedtünk kicsavarni a kezünkből a legrafináltabb és legeszeveszettebb szovjetellenes propaganda által sem.

Ismeretes, hogy a szovjetellenes propaganda összefonódott a Komintern-ellenes propagandával, tehát a burzsoáziának és fegyvertársainak az egyes országok kommunista pártja elleni kampányaival. Ezek azt állították, hogy a Komintern politikáját a Szovjetunió politikai érdekei határozzák meg, s ennek alapján az egyes kommunista pártokat „Moszkvának alárendelt" pártoknak nyilvánították.

Ismeretes, hogy a Komintern elsősorban azt tekintette feladatának, hogy segítse a pártokat saját országaik forradalmi erőinek kifejlesztésében, a tömegek mindennapi érdekeiért folyó harcukban, s természetesen munkásosztályuk felkészítésében a forradalomra. Ezt tekintették fő feladatuknak az összes testvérpártok, vállalva a Szovjetunió melletti kiállást is, abban a szilárd meggyőződésben, hogy az egybeesik saját országuk munkásosztályának alapvető érdekeivel. A Szovjetunióval nem a Komintern utasítására vállaltunk szolidaritást, hanem ez pártunk forradalmi meggyőződéséből és a Szovjetunió iránti mélységes tiszteletből következett.

Tudott dolog, hogy a sztálini és egyéb személyi kultuszok kifejlődése, a súlyos torzulások, amelyek ennek kapcsán bekövetkeztek, nagy kárt okoztak a kommunista mozgalomnak, fékezték a szocializmus fejlődését. Drága árat, s nem kis megrendüléssel kellett fizetnünk ezekért. Semmi sem homályosíthatta el azonban előttünk annak a hatalmas alkotómunkának történelmi jelentőségét, amelyet a szovjet nép az SZKP vezetésével az ötéves tervek során végzett, azt a hősiességet és erőfeszítést, amit a második világháború gigászi küzdelmeiben kifejtett, azt a történelmi szerepet, amit a Szovjetunió a szocialista világrendszer létrejöttében és fejlődésében betöltött.

*

A magyarországi harci tapasztalatokból mindenekelőtt a háború alatti küzdelem egyes tanulságaira térek ki. Nehéz feladat elé került pártunk, amikor a hitleri Németország a Szovjetunióra támadt és a horthysta uralkodó körök Magyarországot is belevitték a szovjetellenes rablóháborúba. Szembe kellett szállni a rablóháborúval, küzdeni a magyar nép igazi érdekeiért, ami egybeesett a Szovjetunió érdekeivel is.

A horthysta uralkodó körök háborús reményei különfélék voltak. Hitlerista győzelem esetén kedvezőbb helyzetet reméltek maguknak a hitleri „új Európában". Főleg azonban a revansista blokk számára előnyös német—angolszász kompromisszumra vágytak. Abban is bíztak, hogy ha Németországot leverik, az angolszász hatalmak nem fognak neheztelni Magyarországra a szovjetellenes háborúban való részvételért és megmentik rendszerüket. Az angolszász képviselők éppen elég „megértést" tanúsítottak a horthysta kormány háborús politikája iránt.

A német imperializmustól félők polgári tábora a kivárás álláspontjára helyezkedett. Tudomásul vette a háborús részvételt és abban bízott, amit az angol—amerikai uralkodó körökben oly sokan reméltek: mind Németország, mind a Szovjetunió kimerülésében és angolszász győzelemben.

Magyarország hadbalépése után a kivárás politikája jellemezte az SZDP vezetőségét is.

A horthysta körök, amikor látták, hogy a fasiszta koalíció elvesztette a háborút, azt tervezgették, hogy „ügyes manőverrel" kiszakadnak a nácikkal kötött katonai szövetségből, a hitlerista koalícióból. Közben a hitlerista vezérkar Magyarország megszállása mellett döntött. A megszállást 1944 márciusában hajtották végre a horthysta kormány teljes kapitulációja mellett.

Ebben a súlyos helyzetben 1944 májusában megalakult a Magyar Front, elfogadva a kommunisták javaslatát és meghirdetve a harcot a megszállók ellen, a független demokratikus Magyarországért. A Magyar Fronthoz csatlakozó pártok között, de az egyes pártokon belül is nézeteltérések voltak az újonnan létrehozandó demokratikus rendszer tartalmát illetően. Abban mégis megvolt az egyetértés, hogy az ország megmentésének útja nem az angolszászok kivárása, hanem a harc az antihitlerista koalícióval való fegyverszünetért, a szövetségesek oldalára való átállásért.

Ebben az időszakban az SZDP jobboldali vezetői háttérbe szorultak. Az SZDP vezetése a kommunistákkal való szövetség híveinek kezébe került. Ez nemcsak a kommunisták és a szociáldemokraták szorosabb együttműködését mozdította elő, hanem a Magyar Front megalakulását is. A kommunisták és a szociáldemokraták közösen szervezték a haditermelés szabotálását, mégpedig országos méretekben. A kommunisták fegyveres ellenállási csoportokat is

szerveztek, az SZDP vezetői viszont akkoriban még kitértek ez elől. A Magyar Front polgári résztvevői szintén vonakodtak még a fegyveres harc megszervezésétől. Segítették szervezni a parasztok mozgalmát a mezőgazdasági termékek rekvirálása ellen és segítették bújtatni a politikai üldözötteket és katonaszökevényeket, akiknek a száma akkoriban már sok ezerre rúgott és napról napra nőtt.

1944 őszén nem volt előre eldöntve, hogy a Vörös Hadsereg hamarabb eljut a Kárpátoktól Bécsig, mint az angolszász erők Róma térségétől Milánóig. Márpedig ez történt. Ezzel együtt természetesen kudarcot vallott Churchilléknek az a terve, hogy a nyugati csapatok előzzék meg Bécsben a Vörös Hadsereget.

*

A magyarországi harcok ideje alatt az országban nagy változás ment végbe. Megszületett az új, demokratikus hatalom, melynek egyik megteremtője a munkásosztály. A koalíción belüli erőviszonyok alakulásában lényeges változás következett be a munkásosztály javára, amikor felszabadult Budapest és környéke, ahol a magyar munkásosztály fő erői összpontosultak. Közvetlenül Budapest felszabadulása után a kommunista párt fellépett a földreform azonnali végrehajtásáért. Felhívta a földműves szegénységet, hogy községi földigénylő bizottságok alakításával vegye kezébe a nagybirtokok elkobzását és vetésterületük felosztását a földigénylők között. A koalíció jobbszárnya ellenállt e követelésnek, halasztani kívánta a földeformot és mindenképpen másként csinálni, de meg kellett hátrálnia.

1945 tavaszán, mire a háború Európában befejeződött, Magyarországon végbement az antifeudális agrárforradalom. Nem sokkal később megindult a harc a hatalomért. Ez közvetlenül azután bontakozott ki, hogy a világháború a Távol-Keleten befejeződött. Japán kapitulált, s a nyugati hatalmak már nem voltak érdekelve a Szovjetunióval kötött szövetségük fenntartásában. A magyar reakció azt remélte, hogy most már hamar jön számukra az angolszász segítség, mert az amerikaiaknak atombomba-monopóliumuk van. Hirosima elpusztításával megrettentették a világot, s most majd rászorítják a Szovjetuniót, hogy hagyja magukra az általa felszabadított népeket és engedjen szabad utat a nyugati beavatkozásnak.

A hirtelen „kisgazdapártiakká" vedlett bukott grófok és egyéb földbirtokosok és ügyvédeik annyira felbátorodtak, hogy 1945 november—december havában széles körű rohamot indítottak kiosztott földjeik visszaperlésééért.

Veszély fenyegette a demokratikus rendet, de a munkásság egységes frontja, mely megszilárdította szövetségét a parasztság

széles tömegeivel, beleértve a Kisgazdapárt demokratikus paraszti tömegeit is, visszavérte ezt a rohamot. Rövidesen megindult a forradalmi erők ellentámadása, s most már a nagytőke hatalmának megtöréséért, a politikai hatalomból való kiszorításáért, s egyben gazdasági hatalmának felszámolásáért.

A kormánykoalícióból kiszorulnak előbb a horthysta fegyveres erők átállt tábornokai, majd a kisgazdapárti jobboldal képviselői. Eközben 1946-ban államosítják a szénbányákat, állami kezelésbe veszik az ország öt legfontosabb kohászati és gépgyárát, 1947 novemberében államosítják az összes bankokat és 1948 márciusában valamennyi, legalább 100 embert foglalkoztató iparvállalatot, a kisebbek közül pedig a fontosabbakat.

E fejlődés eredményeként békés átmenet útján győzedelmeskedett hazánkban másodszor a szocialista forradalom.

A szocialista világrendszer kialakulása folyamán vált Magyarország ismét szocialista országgá, s testvéri kapcsolatokat teremtett a többi szocialista országgal. Az 1918. november 4-i Moszkvai Üdvözlet lenini tanácsa, amely a széthullott Osztrák—Magyar Monarchia népeit szocialista hatalom megteremtésére és összefogásra hívta fel, a szocialista világrendszer kialakulásával valóra vált a Duna-völgyében. Összefogtunk egymással és a Nagy Októberi Szocialista Forradalom országával, amelynek hadserege hazánkat is felszabadította.

Ezen az úton halad tovább Magyarország a szocializmus teljes felépítése felé, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom világot formáló eszméinek teljes valóraváltásáért hazánkban.

A magyar munkásosztály forradalmi erőinek harcában, e küzdelem fejlődésében elsőrendű szerepe volt annak az őszinte tiszteletnek, amellyel pártunk a Szovjetunió Kommunista Pártjára tekintett. A Magyar Szocialista Munkáspárt — a munkásosztály forradalmi hagyományaihoz híven — hű fegyvertársként áll az SZKP-val egy sorban, s e mély barátság jegyében ünnepli az SZKP-val együtt az Októberi Forradalom félévszázados jubileumát.

A Szovjetunió Kommunista Pártja, a szovjet nép és a nemzetközi proletariátus e nagy ünnepe, úgy véljük, újabb ösztönzést ad a kommunista világmozgalom erőinek tömörítéséhez, melyre oly nagy szükség van, s új erőforrássá válik az imperializmus ellen folyó általános küzdelemben.

„Csillag méretű földrész — méltó futópálya
A világdörgetően startoló forradalomnak..."
(Resziet Vaci Mihály: Tőled várják megint
c. verséből)

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom általános érvényű tapasztalataiból

Aki a Nagy Októberi Szocialista Forradalom történetét, tanulságait méri fel, nem vonhatja ki magát Október és az Október szülte öt évtized hatása alól. Nincs esemény azóta, mely közvetve vagy közvetlenül ne kapcsolódna hozzá.

50 év — egy emberöltő. Az emberi társadalom évezredeinek sorában sokszor feljegyzésre sem méltó, a feledés homályába hull. De az 1917 óta eltelt évek évtizedekké, az évtizedek évszázadokká tágulnak, a történész a gazdagság zavarával küzd, ha felmérésére vállalkozik.

I

Október egyik felbecsülhetetlen jelentősége: általános érvényű tapasztalatainak kimeríthetetlen kincsesbányája. Manapság politikai divat Október „elévülését" bizonyítani. Ha ezt burzsoá ideológusok művelik — természetesen érthető. Kevésbé, ha ezt magukat marxistának nevező teoretikusok vallják.

Nyilvánvaló — Október tapasztalatát nem a kopírpapír túloldalán találhatjuk meg. A lenini elmélet, a lenini szellem minden ízében tiltakozik ez ellen. Maga

a szocialista forradalmat előkészítő és győzelemre juttató elmélet és gyakorlat a bizonyítéka, hogy napról napra, óráról órára mérlegelni kell a forradalmi lépéseket és bátran végrehajtani a szükséges korrekciókat. Hát még évek vagy évtizedek elteltével, hát még egyik, vagy másik ország, nép sajátos történelmi, társadalmi körülményei közt.

De vigyázzunk, a marxizmus—leninizmus fundamentumát lazítja fel, a munkásosztály történelmi útjának irányjelző tábláit fordítja hamis útra, aki a lényeget próbálja „ügyes" bűvész módjára „teóriája" kabátujjába eltüntetni. Ilyen talpkövei — többek között — a marxizmus—leninizmusnak maga a dialektikus és történelmi materialista világnézet;

— a munkásosztály történelmi hivatásáról, vezető szerepéről és szövetségeseiről;

— a hatalom meghódításának forradalmi útjáról, a munkásosztály diktatúrájáról, államszervezetének megteremtéséről;
— a pártról és vezető szerepéről;
— a termelőeszközök társadalmi tulajdonba vételéről, a fejlett szocialista gazdaság és kultúra megteremtéséről;
— a proletár internacionalizmusról szóló tanítások.

Október és az első szocialista állam e fundamentumokra épül. A lényeg nem változott, a népi demokratikus forradalmak győzelme során a szocialista világrendszer országaiban sem. És a jövő — a variációk bármilyen sokaságát is hozza — *lényegét tekintve* az elsőket példázza majd.

☆

Korunk — a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korszaka — különösen alkalmas a marxizmus—leninizmus alkotó művelésére. A marxizmus továbbfejlesztése jut kifejezésre a szocialista világrendszer szerepéről, jelentőségéről szóló alapvető tételekben. A szocialista világrendszer döntő tényezője korunk valamennyi haladó mozgalmának. Ezért érthetően minden rendű és rangú reakció támadásának középpontjában áll. Ennek ideológiai síkon megjelenő vetületei az antikommunizmusnak különböző válfajai. Objektíve ezt szolgálja az a teória is, hogy a világforradalom központja nem a hatalomra jutott munkásosztály, a maga alkotta világrendszerével, hanem a „harmadik világ".

Milyen fejtetőre fordított logika, a világforradalom súlypontját elvitatni onnan, ahol a proletariátus már „felsőbb osztályba" lépett, és nemcsak megragadta a hatalmat, de megdönthetetlenül ki is építette azt a világforradalom érdekében, a nemzetközi kapitalizmus ellenében.

Vajon a szocialista világ passzív szemlélője, alárendelt szereplője-e csupán a világszínpadon lezajló drámának vagy az emberi társadalom fejlődésének döntő tényezőjévé vált? Vajon létrejöhettek-e a második világháború után kialakult erőviszonyok és végbemehetett-e a klasszikus gyarmati rendszer gyors széthullása a szocialista világrendszer nélkül? Nem csökkenti, de erősítheti Ázsia, Afrika, Latin-Amerika népeinek antiimperialista harcát, ha e kérdésben helyesen orientálódnak és küzdelmükben számításba veszik a Szovjetunió és a szocialista országok sokoldalú támogatását.

Ami a munkásosztály történelmi szerepét illeti, az nemcsak a világméretű, de a nemzeti keretek között folyó osztályharc feltételeire, a szocialista társadalom viszonyaira is érvényes. Ezért nem mehetünk el szó nélkül e tekintetben sem a marxizmus ellen irányuló támadások mellett. A szocialista társadalom jelenlegi osztálystruktúráját elemezve, egyesek úgy vélik, hogy hazánk-

ban lényegében már nincs is munkásosztály, mert a társadalmi osztályokat jellemző tulajdonviszonyok egymáshoz közeledése, feloldódása megy végbe.

A munkásosztálynak valóban történelmi hivatása általában az osztályok, így önmagának mint osztálynak megszüntetése, de ez nem elhatározás kérdése. A társadalom anyagi életének folyamatában, a kommunizmusba való átmenet egész történeti szakaszában érlelődnek meg ennek feltételei.

Természetesen az osztálystruktúra jelentős változáson megy át a szocialista építés folyamatában. Változik a munkásosztály összetétele is, különösen a szocializmus gazdasági-műszaki bázisának kialakulásával. A társadalmi gyakorlat ugyanakkor minden téren bizonyítja, hogy a munkásosztály a szocialista társadalom viszonyai között is a legforradalmibb, legkoncentráltabb, legszervezettebb és egységes, létszámban is növekvő osztály. Vezető szerepét determinálja, hogy a társadalmi haladást a legkövetkezetesebben a munkásosztály érdekei fejezik ki. Legalkalmasabb a politikai hatalom birtoklására, más dolgozó osztályok vezetésére. Társadalmi és osztálytudatának olyan alakítója, harcának olyan szervezője van, mint a marxista—leninista párt.

A marxizmus—leninizmus alapját tagadja, *a munkásosztály nemzetközi és nemzeti szerepét, elhivatását* vonja kétségbe az is, aki a nemzetközi munkásosztály nagy művét, a szocialista világrendszert utasítja a második vonalba; az is, aki napjainkban a szocialista munkásosztály történelmileg és társadalmilag még indokolt, tartós, konstruktív szerepét vonja kétségbe.

II

Október változatlanul korszerű tanulsága az a leninl stratégia és taktika, amelyet 1917 február és október közötti történelmi szakasz során alkalmaztak az orosz forradalmárok.

A bolsevikok mindig az adott helyzethez és erőviszonyokhoz, az ellenség és a szövetségesek magatartásához, a hatalomért küzdő munkások osztályöntudatának adott szintjéhez, az imperialista tömbök háborús viszályához mint jelentős külső tényezőhöz mérték lépteiket, taktikájukat.

— egy pillanatra sem feledve a célt, a szocialista forradalom győzelemre juttatását.

Ez a nyolc hónap tárháza azoknak az általánosítható tapasztalatoknak, melyek sajátosan az orosz valóságban gyökereztek, mégis nemzetköziek lettek anélkül, hogy sablonokká váltak volna. Mennyi vitát vált ki napjainkban a forradalom békés vagy fegyveres útjának alternatívája? Lenin és a bolsevikok álláspontja az

volt, hogy az osztály-erőviszonyokat, a történelmi helyzet konkrét sajátosságait a legpontosabban, „objektíven ellenőrizhetően", számba vegyék. Lenin elméleti formába öntötte a forradalom békés útjának megvalósítását az „áprilisi tézisekben". De nem tekintette azt megmásíthatatlannak. Amikor az szükségessé vált, kidolgozta a fegyveres felkelés taktikáját. A „Minden hatalmat a szovjeteknek" jelszó, amely április és július között a forradalom békés útjának lehetőségeit tárta fel, szeptember—októberben a fegyveres felkelés riadója lett.

A forradalom lenini taktikájának legfőbb tényezője együtt lépni a való élettel, nem kapaszkodni „a tegnap elméletébe". Ennek a való életnek napról napra alakuló jelenségeivel számoltak az orosz bolsevikok, mikor a forradalom győzelmének útjait vizsgálták. Az objektív helyzet változó tényeit figyelembe véve a forradalmi elmélet és taktika ma is érvényes variációs alapelveit alkották meg. *A lényeg minden esetben — a munkásosztály köré tömörített szövetség létrehozása, a forradalom békés vagy fegyveres hadseregének megteremtése, mert ezen múlik mindenekelőtt a harc kimenetele.*

III

Alig jött világra Október szülötte, a szovjet állam, első ténykedéseinek egyike kapcsolatainak tisztázása volt a külvilággal. A német forradalmat leverték, a Magyar Tanácsköztársaság elbukott, a forradalmi ár Európában elült, de a szovjet hatalom úrrá lett az intervención, rendezni kellett tehát az egyetlen szocialista ország státusát a kapitalista államok gyűrűjében.

A különböző rendszerű államok közötti egymás mellett élés gondolata nem e század közepén született. A társadalmi fejlődés realitása Lenin korszakalkotó felfedezése, hogy a szocialista forradalom először egy, vagy egynéhány országban győzhet, míg a többi ország még viszonylag hosszú ideig megmarad kapitalista viszonyok között, logikusan következteti a forradalmak egyenlőtlen érésének tényét és gondolatát is. A szocialista világrendszer kialakulása — magasabb szinten — csak megerősítette ezt az elméletet.

Az októberi forradalom győzelmének pillanatától a szovjet-állam egyidejűleg törekedett a többi országgal való kapcsolatok normalizálására, és ugyanakkor kezdettől mindmáig szakadatlanul erősíti hadseregét mindenfajta imperialista agresszió visszaverésére. Ez a koncepció harcos jellegű, soha nincs elválasztva a né-

pek antiimperialista harcától, a világ-proletariátus tőkeellenes küzdelmeitől. Lenin világosan látta, hogy

> *„a forradalom ereje, a roham ereje, a forradalom győzelmének energiája, elszántsága és diadala egyben a burzsoázia ellenállásának erejét is fokozza. Minél inkább győzünk, annál jobban megtanulják a kapitalista kizsákmányolók, hogy egyesüljenek és elszántabb támadásba menjenek át".*

Ez a megállapítás nem mond ellent a békés egymás mellett élésre való törekvésnek, azzal éppen dialektikus egységben jelenti a nemzetközi méretű osztályharcot. Hiszen Lenin levonta azt a ma is érvényes következtetést, hogy

> *„... Van egy erő, amely nagyobb, mint bármelyik ellenséges kormány vagy osztály óhaja, akarata és elhatározása, — ez az erő: az általános világgazdasági viszonyok, amelyek kényszerítik őket, hogy a velünk való kapcsolatoknak erre az útjára lépjenek."*

Október általánosítható tapasztalata: következetes harc az államok békés egymás mellett éléséért, mert a szocializmust a legkedvezőbben békében lehet építeni, mert a világháborút a legsikeresebben így lehet elhárítani. De szükséges az állandó antiimperialista éberség, az igazságos háború megvívása, ha az elkerülhetetlenné válik.

Az Októberi Forradalom mélyrehatóan megváltoztatta az egységes kapitalista világrendszer status quóját. Azóta az imperialista nagyhatalmak legfőbb — mindent maga alá rendelő — törekvése a régi status quo visszaállítása lett. A fasizmus felett aratott győzelem a második világháborúban, a népi demokratikus forradalmak győzelme Európa és Ázsia több országában, az első amerikai szocialista állam létrejötte néhány mérföldre a világ legerősebb imperialista államától, még távolabb vitte a világkapitalizmust, most már a II. világháborút megelőző állapotától is. Nyilvánvaló, hogy az imperialista hatalmak saját jószántukból nem törődnek bele ebbe a helyzetbe. A Korea elleni intervenció, az ellenforradalmi kísérletek az egyes szocialista országokban, a magyarországi ellenforradalmi lázadás, sorozatos provokációk Kuba ellen és most Vietnam megtámadása, példái az ellenforradalom exportjának, a helyi háborúk útján való leszámolásnak. És ez még távolról sem a teljes kép.

Kérdezhetnők, hol van itt a békés egymás mellett élés lehetősége? De vajon akart-e a kapitalista világ a fiatal szovjetállammal együtt élni? Születése másnapján ellene támadt, meg akarta

semmisíteni. De a sikertelen intervenció után közel 20 évig fokozatosan normalizálódó kapcsolat alakult ki köztük és a szovjet-állam között. És a II. világháborúban is sikerült megosztani az imperialista államok tömbjét. Nem tervezte-e az agresszív imperializmus közvetlenül a világháború befejezése óta szakadatlanul az újabb háború kirobbantását?

A mai helyzet megoldását is Október példázza. Az objektív kényszerítő okok mellett, reá kell szorítani az imperializmust a békés egymás mellett élésre. Kerülve minden kalandorságot, ugyanakkor határozott erőt mutatva, nem engedve a már elfoglalt pozíciókból.

Hiszen a szocialista világ nem titkolja, hogy együtt a világ antiimperialista forradalmi erőivel — megakadályozva az ellenforradalom exportját, fellépve a forradalom „exportjának" antileninista álláspontja ellen — *küzd a jelenlegi helyzet megváltoztatásáért, a szocializmus, a kommunizmus diadaláért az egész világon.*

IV

Október az internacionalizmus jegyében fogant. A soknemzetiségű orosz birodalom, a „népek börtöne", szabad és egyenlő nemzetek szocialista szövetségévé vált. A nagy szocialista forradalom születésétől kezdve a világ proletariátusának szakadatlan támogatását élvezte és ugyanakkor termékenyítően hatott vissza a nemzetközi forradalmi mozgalmakra. Október a közös családfa törzse, a világforradalom minden hajtása belőle sarjad.

Nincs nép, nemzet, állam, mely annyit tett volna a „szent világszabadság" ügyéért, amely annyi áldozatot hozott volna az emberiség jobbik feléért, mint a szovjet nép. a Szovjetunió. Az 50 év feledhetetlen tanulsága, minden haladó egyénre, mozgalomra, pártra, nemzetre egyaránt érvényes vízválasztó: viszonyuk az első szocialista forradalom államához, népéhez. Ez nem csupán és nem elsősorban érzelmi tényező, hanem

cáfolhatatlan történelmi, társadalmi realitás, a közös érdeken belül nemzeti érdek, ragaszkodás a meglelt világos úthoz.

Ha van nép, melyet legújabb történetének két dátuma — 1945 és 1956 — is figyelmeztet erre, akkor ez a mi népünk. Ezért igaz, számunkra sokszorosan is, hogy *„szovjetellenes kommunizmus nem volt, nincs és nem is lesz sohasem".*

Büszkék vagyunk, hogy e megállapítás mögött arany alapként ott van pártunk közel fél évszázados létének töretlen szov-

jetbarát vonala, internacionalista hűsége a bolsevikok pártjához. Ez a kapcsolat az évek, évtizedek során gazdagodott, új meg új vonásokkal bővült, tisztultabbá vált és mintája lett más testvéri pártokhoz, szocialista országokhoz, a tőkésországok dolgozóihoz, a felszabadulásukért küzdő és felszabadult népekhez fűződő viszonyunknak.

A proletár internacionalizmus korunk forradalmárainak, forradalmi pártjainak, a hatalomra készülő és a hatalomra került munkásosztálynak egyetlen reális alternatívája. Nemcsak a Szovjetunió ellenében nem lehet a szocializmust építeni, de nélküle sem. Korunk két nagy vonzási központja, a világszocializmus és a világkapitalizmus — polarizál. A haladó emberek, mozgalmak, a függetlenségükért és demokráciáért harcoló, azt védő országok népei és imperialistaellenes elemei előbb-utóbb a kor kérlelhetetlen hatására, a mi harci táborunkhoz kell, hogy csatlakozzanak, ha valóban haladók, ha igazán hazafiak és forradalmárok.

Az emberiség éltető alternatívája — az Október indította út, a szocializmus, a kommunizmus felé!

Kurucz István
a Budapesti Marxista—Leninista Esti Egyetem igazgató-helyettese

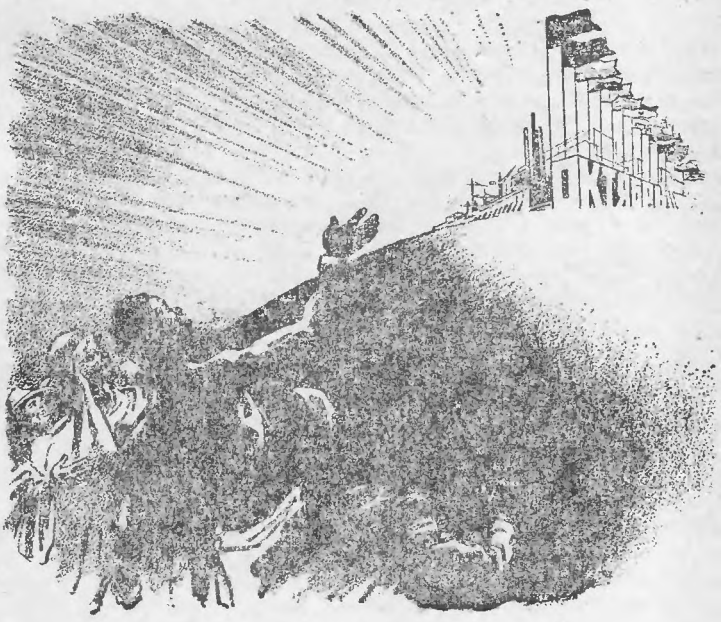

Dobrovolszkovo — Zabalueva: Október fénye (APN foto)

A magyar—szovjet kereskedelem szerepe népgazdaságunk fejlődésében

Az egyes országokban végbemenő gazdasági fejlődés egyik nélkülözhetetlen feltétele a termelés szerkezetének átalakítása. A változások jellemzője az, hogy a gazdasági növekedéssel párhuzamosan nő a feldolgozó és csökken a kitermelő ágazatok aránya a termelésben. A feldolgozó ágazatokon belül is változások következnek be, csökken például a ruházati iparok (textil-, cipő- stb. iparok) és nő a gépipar aránya. A gazdasági növekedés és a termelés szerkezetében végbemenő arányeltolódás között olyan szoros az összefüggés, hogy az országok gazdasági fejlettségét gyakran a termelés szerkezetével jellemzik.

Kis és közepes nagyságú országoknál a termelés szerkezetének változása feltételezi az export áruszerkezetének hasonló irányú változását. Ha az exportban a megkívánt szerkezeti változás nem következik be, akkor mind a gazdasági növekedés üteme, mind annak hatékonysága lényegesen mérséklődik.

Főleg a második világháború után vált világossá, hogy a tőkés világpiac mechanizmusa milyen rendkívüli akadályokat állít a felnövekvő országok exportstruktúrájának változása elé. Ekkor ugyanis az országok egész sora — a volt gyarmati és félgyarmati országok — lépett a dinamikus gazdasági fejlődés útjára és ütközött bele az exportstruktúra megváltoztatásának nehézségeibe. Az elemzések azonban arra utalnak, hogy a probléma maga nem a második világháború után keletkezett, már a századforduló körül, különösen pedig az első világháború után érezhetővé vált.

A két világháború közötti Magyarország is törekedett iparosításra. Az export áruösszetételében azonban nem tudott változásokat elérni. 1925-ben és 1938-ban is a nyersanyagok részaránya lényegében azonos szinten mozgott — 61, illetve 60% volt, tehát a kész- és félkész termékek aránya nem nőtt az exportban. A gépipar pedig az exportunkban mindössze 7%-ot képviselt. Az iparosítás lényegesebb ösztönzését csak az importpolitikával sikerült biztosítani. Az importban a félgyártmányok és készáruk aránya az 1925-ös 70%-ról 1938-ig 59%-ra csökkent. A két időpont között jelentősen csökkent — 23%-ról 9%-ra — az importnak a nemzeti jövedelemhez viszonyított aránya is. A két világháború közötti Magyarországon tehát tipikusan importhelyettesítő iparosítás folyt. Olyan kis ország esetében, mint Magyarország, ez a politika természetesen csak rendkívül szerény eredmé-

nyeket hozhatott. A nemzeti jövedelem átlagos évi növekedése nem érte el a 2%-ot, óriási volt a fel nem szívott munkaerőtartalék is.

A második világháború után lényeges változás következett be mind Magyarország belső társadalmi struktúrájában, mind pedig a világgazdaságban. Uralkodóvá váltak nálunk a szocialista társadalmi viszonyok, a világgazdaságon belül pedig kibontakozott a szocialista országok gazdasági kapcsolatainak rendszere. Külkereskedelmi kapcsolataink egyre inkább a szocialista országok felé terelődtek.

A második világháború után Magyarország és a Szovjetunió között az első külkereskedelmi egyezményt 1945. augusztus 17-én írták alá. Az eltelt 22 év alatt ezt egy sor éves és több évre szóló hosszúlejáratú megállapodás követte. A megállapodásokban rögzített áruvolumenek ugrásszerűen nőttek. A Szovjetunió hamarosan legfőbb külkereskedelmi partnerünkké vált. Jelenlegi részaránya 36%, amellyel jelentősen megelőzi többi külkereskedelmi partnerünket. (A második világháborút megelőzően a Szovjetunió Magyarország külkereskedelmében maximálisan 0,2%-kal részesedett.)

Ha a szocialista országok és ezen belül a Szovjetunió külkereskedelmünkben való magas részarányát elemezzük, akkor ennek kétségtelenül egyik fontos tényezője a kedvező külkereskedelmi árustruktúra. A magyar—szovjet külkereskedelmi forgalom áruösszetétele fő termékcsoportonként 1966-ban a következők szerint alakult:

	Kivitel	Behozatal
Gép és finommechanika	47,3	27,6
Anyag	10,3	48,1
Ipari fogyasztási cikkek	28,9	1,8
Mezőgazdasági termékek	13,5	22,5

Lényegesen eltérő képet kapunk, ha a kapitalista országokkal lebonyolított külkereskedelmi forgalmunk struktúráját vizsgáljuk. Tőkés országokba irányuló exportunkban továbbra is vezető helyet foglal el a mezőgazdaság, valamint az anyagféleségek és félkész termékek. Ez a két termékcsoport exportunknak több mint 70%-át teszi ki.

A magyar—szovjet külkereskedelem szerepe népgazdaságunk fejlődésében tehát jelentős részben az, hogy lehetőséget biztosít sok munkát magába foglaló, magas feldolgozottsági fokot elérő termékek exportjára, miközben ezen termékek nyersanyagának nagy részét a Szovjetunió szállítja.

Az export és az import feldolgozottsági fokában levő különbséget szemléletesen lehet érzékeltetni a kivitel és a behozatal egy súlyegységére (pl. egy tonnájára) jutó átlagértékek összevetésével. Minél alacsonyabb ugyanis a termékek feldolgozottsági foka, az egy súlyegységre jutó érték annál kisebb és fordítva. A kivitelünk egy tonnájának értéke általában jelentősen meghaladja behozatalunk egy tonnájának értékét. 1965-ben pl. egy tonna kivitelünk értéke 2,9-szerese volt a behozatalunkénak. A mutató kedvező alakulása azonban főként a szocialista országok és ezen belül is különösen a Szovjetunió felé irányuló külkereskedelmünknek köszönhe-

tő. A magyar-szovjet külkereskedelemben kivitelünk egy tonnájának értéke behozatalunk több mint 15 tonnájának értékét fedezi.

A szocialista országokkal és ezen belül a Szovjetunióval folytatott külkereskedelmünk másik fontos előnye az úgynevezett *cserearányokban* jelentkezik. Cserearányok alatt itt azt értjük, hogy adott tömegű magyar áruért mennyi adott összetételű árut tudunk beszerezni a szocialista, illetve a tőkés piacon. A cserearányszámítások rendkívül bonyolultak, az árucserének viszonylag kis részét ölelik fel, ezért a kapott eredmények jelentős hibahatárok között mozognak. Az elvégzett számítások azt mutatják — figyelembe véve a hibahatárokat is —, hogy a szovjet piacon és általában a szocialista országokkal folytatott kereskedelmünkben az adott tömegű magyar áruért mintegy 10—15%-kal kapunk többet, mint a tőkés piacon; másképpen kifejezve: adott tömegű importért 10—15%-kal kevesebb magyar árut kell kivinni a szocialista, mint a tőkés piacra.

A szocialista piacon realizált kedvező cserearány több tényezőre vezethető vissza. Az egyik földrajzi körülményekkel függ össze. Több szocialista országgal, köztük legnagyobb külkereskedelmi partnerünkkel, a Szovjetunióval szomszédosak vagyunk. Ennek következtében kevesebb szállítási költség terheli külkereskedelmi forgalmunkat, mint tőkés viszonylatban, ahol a szállítási távolságok jelentősebbek. A becslések szerint a 10—15%-os csereelőnyből mintegy 2—3% ezzel a tényezővel magyarázható. A fennmaradó hányad részben a tőkés piac számunkra negatívan, részben pedig a szocialista piac számunkra pozitívan ható mechanizmusával függ össze. A tőkés piacon számos terméket csak ügynökön keresztül lehet eladni, az ügynöki díj pedig csökkenti a nettó árbevételt. A szocialista piacon a kereskedelem általában ügynökök közbejötte nélkül bonyolódik. A tőkés piacon a szocialista országokat — köztük hazánkat is — számos diszkrimináció éri (a vámoknál, a lefölözési rendszernél stb.), ami szintén az export árbevétel csökkenése irányába hat. Végül a kedvező cserearány összefügg a korábban említett exportstruktúra változással. A világpiaci árszerkezetben a különféle termékcsoportok nem egyformán értékesülnek. Viszonylag magas az ára aránya a gépeknek és alacsony a mezőgazdasági termékeknek. Az előzően közölt adatokból már ismeretes, hogy a tőkés exportunkban magas a mezőgazdasági termékek, tehát a rossz árfekvésű termékek aránya, a szocialista exportunkban pedig magas a gépek aránya.

A szocialista országok kapcsolatára pozitívan hat az a körülmény, hogy az egymás közötti kereskedelem nemcsak számunkra jár kedvező cserearányokkal, hanem a szocialista partnereink számára is. Azok a tényezők ugyanis, amelyek számunkra negatívan hatnak a tőkés világpiacon (szállítási távolság, diszkrimináció), a szocialista országok többségénél szintén jelentkezik. Valamennyi szocialista ország számára az egymás felé irányuló export áruszerkezete is jobb, mint a tőkés piacok felé irányuló exporté.

A magyar-szovjet kereskedelem további fontos hatása népgazdaságunk fejlődésére a *kereskedelem tervszerűségében* rejlik. Olyan országban, ahol a nemzeti jövede-

lemhez viszonyítva rendkívül magas az export-import hányad, a beszerzési és elhelyezési piacok stabilitása alapvető módon befolyásolhatja a gazdasági fejlődés dinamikáját. Magyarország pedig azokhoz az országokhoz tartozik, ahol magas a külkereskedelmi arány.

Exportunk értéke

jelenleg a nemzeti jövedelem 40%-a körül mozog. Ismeretesek azok a módszerek — a népgazdasági tervek koordinációja, hosszúlejáratú külkereskedelmi megállapodások —, amelyek segítségével a KGST-országok az egymás közötti forgalom biztonságát segítik elő. A 60-as évektől kezdődően szovjet viszonylatban új intézményeket is meghonosítottunk. Gazdaságpolitikánk néhány olyan programjára, amely lényegesen megváltoztatja az adott termék, vagy ágazat termelési volumenét és exportját, a program biztosítása érdekében külön egyezményt is kötöttünk a Szovjetunióval.

Az első ilyen típusú egyezményt — *a timföld-alumínium egyezmény* — 1962. november 15-én írták alá. Az egyezmény jelentősége, hogy gazdaságos megoldást biztosít viszonylag nagy bauxitkészletünk mobilizálására.

Az egyezmény szerint a magyar fél 1967-től kezdődően 1980-ig timföld szállításait a Szovjetunió felé folyamatosan 300 000 tonnáig bővíti. A szovjet fél a timföldet a világpiaci árból levezetett és közösen meghatározott áron átveszi. A timföldből kinyert alumíniumot hasonló elv alapján képzett áron a szovjet fél teljes egészében visszaszolgáltatja a magyar félnek.

Az időközben létesített kiegészítő megállapodások alapján a timföld-alumínium szállítások már korábban — 1964-től — megindultak, illetve az eredeti előirányzatnál nagyobb volumenben bonyolódnak. 1967-re az eredeti egyezményben előirányzott 30 ezer tonna timfölddel szemben 80 ezer tonna szállítását vállaltuk. 1967 februárjában újabb megállapodás jött létre, amely szerint 1968—1970 között tovább bővítjük az egyezmény előirányzatát évenként 100 ezer tonna timfölddel.

A mezőgazdaságunk belterjessé tételére vonatkozó gazdaságpolitikánkat szolgálja a *magyar—szovjet zöldség-gyümölcs és konzerv* szállítási egyezmény. Ez az egyezmény lehetővé teszi, hogy a lökésszerűen megnövekvő zöldség-gyümölcs termelésünk és konzervipari kapacitásunk számára a külső piacokat megfelelő módon kitágítja. Az előirányzat szerint az érintett termékek exportja a Szovjetunióba az 1965. évi 110 ezer tonnáról 1970-re közel másfélmillióra növekedik.

Kormányközi egyezmény

van a *gyógyszeripari együttműködésre*. A rendelkezésünkre álló szellemi kapacitás, a tradíciók és az export gazdaságossága indokolttá teszi gyógyszeriparunk gyors fejlődését. A Szovjetunió részéről ugyanakkor jelentős az igény a magyar gyógyszerek iránt. A feltételek kedvező találkozása folytán a gyógyszeripari együttműködés a magyar-szovjet gazdasági kapcsolatoknak egyik leggyorsabban és leghatékonyabban fejlődő területévé vált. A gyógyszeriparunk távlati fejlesztési irányainak és termelő kapacitásainak megállapításánál mérlegszemenően figyelembe vettük a Szovjetunió igényeit. A nagy volumenű szovjet igények lehetővé teszik, hogy az

egyes termékeket a leghaladottabb technológiával és a világszínvonalnak megfelelő gazdaságossággal állítsuk elő.

Magyarországnak a Szovjetunióba irányuló gyógyszer exportja az 1950-es 2—3 millió dFt-os nagyságrendről 1965-ig több mint 400 millió dFt-ra nőtt. Az előirányzatok szerint 1966—1970 között gyógyszertermelésünk megkétszereződik. A termelés 75%-a exportra megy. A Szovjetunió részesedése az összexporton belül 1970-re eléri a 70%-ot.

Az áruszállításon kívül az együttműködés kiterjed az új gyógyszerek klinikai kipróbálására, az orvosi-tudományos propaganda terén való együttműködésre, kutatások összehangolására, termékek szakosítására.

Gépiparunk fejlődésére és exportjára nagy lehetőséget biztosít a *magyar—szovjet autóipari egyezmény.* A két ország széles körű autóipari együttműködését 1964 elején a Magyar—Szovjet Gazdasági és Műszaki-Tudományos Együttműködési Bizottság első ülésén javasolták. Az 1966—1970-re vonatkozó tervegyeztető konzultációkon megállapodás született a kölcsönös szállításokra, valamint az autóipari részegységek és alkatrészek szakosítására. A megállapodás értelmében Magyarország jelentősen fokozza autóbusz exportját a Szovjetunió felé — 1970-ig évi 4000 darabra. Jelentős magyar szállításokat irányoztak elő üzemanyagszállító kocsikban, nyerges hűtőgépkocsikban, autóbusz- és trolibusz hátsóhidakban.

A magyar—szovjet külkereskedelem élénken bizonyítja, hogy a szocializmus új viszonyokat teremtett a nemzetközi gazdasági kapcsolatokban. A kölcsönös előnyök és a kölcsönös segítségnyújtás elvétől vezérelve olyan problémákra talált megoldást, amely kapitalista viszonyok között megoldhatatlan: egy kis és gazdaságilag kevésbé fejlett és egy gazdaságilag fejlettebb nagy ország közötti, kölcsönösen gyümölcsöző együttműködésére.

Káplár József
a KB Gazdaságpolitikai Osztályának
munkatársa

Az SZKP számokban*

Az októberi forradalom politikai vezére, szervezője és ihletője a nagy Lenin alapította Kommunista Párt volt. A párt — amint ezt az SZKP KB „A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50 éve" című téziseiben megfogalmazta — magába szívta mindazt, ami a legbecsesebb és legeszmeibb, bátor és önfeláldozó, mindazt, amit a forradalmárok nemzedékei felhalmoztak, és alkotóan értelmezte a dolgozók forradalmi harcának történelmi tapasztalatait. A bolsevikok pártja a demokratikus és szocialista forradalom tudományos programját adta az orosz proletariátusnak, politikailag megszervezte ezt a proletariátust és harcba indította az önkényuralom és a kapitalista rendszer ellen. A bolsevikok pártjának politikája megfelelt a munkásosztály, az összes dolgozók érdekeinek, ezért élvezte a nép többségének támogatását.

A Kommunista Párt immár fél évszázada mint vezető párt irányítja a nép alkotó munkáját, önfeláldozó harcát az új társadalmi rend győzelméért.

Az alábbi adatok szemléltetően mutatják, hogyan fejlődött a párt, hogyan gyarapodtak sorai és hogyan nőtt a tömegekre gyakorolt hatása.

Az SZKP taglétszáma

A bolsevik pártot a cári önkényuralom szigorúan üldözte. A februári forradalom győzelme után, amikor a párt kiszabadult az illegalitásból, mintegy 24 ezer tagot számlált. Rugalmas és következetesen forradalmi politikájával azonban a dolgozókat a maga oldalára állította és 1917 októberére már tömegpárt lett, a proletariátus egyedül elismert vezére. A VII. Összoroszországi (áprilisi) konferencia idejére 100 ezerre, a VI. kongresszusra 240 ezerre növelte létszámát, októberben pedig már 350 ezer tagot számlált soraiban.

Az októberi forradalom győzelme után évről évre növekedett a dolgozók vonzódása a párt felé. Az SZKP hatalmas erővé fejlődött, 1967. július 1-én 12 947 926 tagja volt. Ebben a számban a párt óriási tekintélye nyilvánul meg és az, hogy bel- és külpolitikáját a dolgozók helyeslik és támogatják.

* Az SZKP KB szervezési és pártépítési osztályának tanulmánya. Rövidített szöveg. Megjelent a Partinaja Zsizny 1967. 19-es számában.

Az SZKP taglétszáma 1918 és 1967 között

(a megfelelő év január 1-én)

	Az SZKP tagjai	Az SZKP tagjelöltjei	A kommunisták összesen
1918	390 000	nem volt	390 000
1921	732 521	nem tartották nyilván	732 521
1927	786 288	426 217	1 212 505
1937	1 453 828	527 869	1 981 697
1947	4 774 886	1 277 015	6 051 901
1957	7 001 114	493 459	7 494 573
1967	12 135 103	549 030	12 684 133

Tagfelvétel az SZKP-ba

A tagfelvétel a pártépítés egyik legalapvetőbb kérdése. Az SZKP abból a lenini elvből indul ki, hogy a párt erejét és ütőképességét mindenek előtt a tagság minőségi összetétele határozza meg.

A nép legjobb fiainak és leányainak az SZKP-ba való legnagyobb áramlása mindig egybeesett az ország életében jelentkező legnehezebb időszakokkal. Ez is egyik legfényesebb bizonyítéka annak, hogy a dolgozók mélységesen bíznak a pártban, meggyőződtek politikájának helyességéről és ügyének legyőzhetetlenségéről.

1919 őszén, amikor lángtenger vette körül és halálos veszedelem fenyegette a fiatal szovjet köztársaságot, a párt arra szólította fel az élenjáró munkásokat és parasztokat, hogy lépjenek be soraiba. Meghirdették a „párt hetét".

A „párt hetének" óriási sikere volt. Csupán a 38 központi járásból 200 ezer ember lépett be (azokat nem is számítva, akik Ukrajnában, Turkesztánban és Szibériában a különböző frontokon beléptek).

1924-ben a pártot és az egész népet súlyos veszteség érte. Meghalt Vlagyimir Iljics Lenin. A szovjet emberek vezérük halálára azzal válaszoltak, hogy még szorosabban tömörültek a párt köré.

A Központi Bizottság az élenjáró munkások törekvéseinek megfelelően kiadta a pártba szólító lenini behívót. Rövid idő alatt több mint 240 ezer munkás lépett be a pártba és az 1924-es év folyamán az SZKP-ba több mint 316 ezer embert vettek fel.

Az ország iparosításának és a mezőgazdaság kollektivizálásának éveit a nagyszerű fellendülés, a szocialista építés pátoszának kiteljesedése jellemezte. Ez a fellendülés hatványozott erővel tükröződött a párt soraiban. Az első ötéves terv éveiben (1928—1932) 2 993 290 főt vettek fel tagjelöltnek, 1 511 352 főt pedig tagnak.

Az SZKP szilárd kapcsolata a néppel, a párt és a szovjet kormány támogatása különös fényességgel tükröződött a német fasiszta betolakodók ellen vívott Nagy Honvédő Háború kemény éveiben. Jellemző, hogy a pártba történő áramlás éppen akkor volt a legnagyobb, amikor különösen nehéz volt a helyzet a frontokon. Csupán a háború alatt (1941. július 1. és 1945. július 1. között) 5 095 848 tagjelöltet és 3 304 237 tagot vettek fel a pártba.

Országunk munkásaiból az alkotó termelő és politikai aktivitás új, hatalmas lendületét váltották ki az SZKP XX., XXII. és XXIII. kongresszusainak határozatai. Ennek nyomán megindult a kommunizmus építésében élenjáró és öntudatos munkások, kolhozparasztok és értelmiségiek áramlása a pártba. Az SZKP XX. és XXII. kongresszusa közötti időszakban 3 063 000 tagjelöltet és 2 539 000 tagot, a XXII. és XXIII. kongresszus közötti időszakban pedig 3 390 000 tagjelöltet és 3 325 000 tagot vettek fel a Szovjetunió Kommunista Pártjába.

A párt szerepe növekszik a kommunizmus építése folyamán. Ez azt is jelenti, hogy növekednek a követelmények a kommunistákkal szemben. Az SZKP XXIII. kongresszusa arra kötelezte a pártszervezeteket, hogy több figyelmet fordítsanak a felveendők kiválogatására. Elvi jelentőségű a XXIII. kongresszus azon útmutatása, hogy a párttagság szociális összetételében a munkásoknak továbbra is vezető szerepet kell elfoglalniuk. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójára való előkészületekkel kapcsolatban megerősödött társadalmunk élenjáró tagjainak azon törekvése, hogy életüket szervezetileg is összekössék a kommunista párttal, hogy belépjenek a párt soraiba.

Az utóbbi években felvett tagjelöltek szociális összetétele:

	Munkás	Kolhoz-paraszt	Alkalmazott és egyéb
1952—1955 között	27,2	16,4	56,4
1956—1961 között	40,6	19,4	40,0
1962—1966 között	47,6	14,0	38,4

A pártba felvett tagjelölteknél a kolhozparasztok arányának kis mértékű csökkenése tapasztalható. A mezőgazdaság gépi felszereltsége állandóan fejlődik, a pártba belépő kolhozisták között évről évre nő a traktoristák, kombájnosok és más technikai foglalkozású személyek, valamint a kolhozokban dolgozó egyéb szakemberek száma.

A pártba belépők között nő a mérnök-technikus értelmiség és a szakemberek aránya.

A tagjelöltnek felvett alkalmazottak között a szakemberek aránya százalékban a következő:

1952—1955 között	48,7
1956—1961 között	65,1
1962—1966 között	72,4

A párt hű segítőtársa és tartaléka a KOMSZOMOL.

A legjobb komszomolisták egyre aktívabban töltik ki a párt sorait. A pártkongresszusok közötti időszakban felvett tagjelöltek között a következő arányú a komszomolisták száma:

1952—1955 között	605 164
1956—1961 között	1 694 023
1962—1966 között	1 670 546

A párt szüntelen gondoskodik arról, hogy minden párttag aktív harcosa legyen a kommunizmus ügyének, hogy minden párttag

példaképül szolgáljon a munkában, és mind a társadalmi, mind pedig a magánéletben. A párt kérlelhetetlen azzal szemben, aki megszegi a belső pártfegyelem normáit, a párt- és az állami fegyelmet, rossz hírbe hozza a kommunista nevet.

A TAGSÁG TÁRSADALMI HELYZETE ÉS FOGLALKOZÁSA

A kommunizmus építése folyamán a szovjet társadalom struktúrája gyökeres változáson megy keresztül. A mi társadalmunkat ma a testvéri osztályok és a dolgozó csoportok alkotják. Az egész társadalmat ezen osztályok és csoportok gazdasági társadalmi-politikai és eszmei érdekegysége jellemzi, valamint az a közös eltökéltség és érdekeltség, amellyel részt vesznek a kommunizmus építésében. Mindez a párt társadalmi összetételében is híven tükröződik.

A párt társadalmi összetételében az utóbbi években bekövetkezett változásokat szemléltetik az alábbi adatok (százalékban):

	1957 január 1-én	1967 január 1-én
Az összes kommunisták	100,0	100,0
ezen belül		
munkás	32,0	38,1
paraszt (kolhozparaszt)	17,3	16,0
alkalmazott és egyéb	50,7	45,0

Az elmúlt 10 év folyamán az SZKP soraiban a munkások száma 2 438 000-rel emelkedett. A párt összetételében a munkások számaránya 32 százalékról 38,1 százalékra növekedett. Bár ebben az időszakban a parasztok (kolhozparasztok) párton belüli számaránya valamivel csökkent, abszolút számuk azonban 738 000 fővel növekedett.

A pártban jelentős számmal képviselteti magát az értelmiség. A termelés, a tudomány és a technika rohamos fejlődése következtében számuk és szerepük a társadalmi élet minden területén növekszik. A kommunista-alkalmazottak között jelenleg a mérnök-technikusok, agronómusok, állattenyésztési szakemberek, tudományos munkatársak, tanítók és tanárok, valamint orvosok képezik a döntő többséget.

A kommunisták képzettsége

Az elmúlt 50 év alatt országunk a tudomány, a közoktatás és a kultúra területén soha nem látott magaslatokra jutott fel. Az egész nép általános műveltségi színvonalának fejlődését természetesen a kommunisták általános műveltségi színvonalának emelkedése kísérte.

	Az SZKP összes tagja és tagjelöltje	Képzettségük		
		Felsőfokú	megkezdett felső okt.	középfokú
1927	1 212 505	9 614	—	104 714
%	100,0	0,8	—	8,6
1937	1 981 697	108 256	48 563	227 612
%	100,0	5,5	2,5	11,5
1947	6 051 901	453 288	136 149	1 324 896
%	100,0	7,5	2,3	21,9
1957	7 494 573	869 582	267 158	1 696 114
%	100,0	11,6	3,6	22,6
1967	12 684 133	2 097 055	325 985	3 993 119
%	100,0	16,5	2,6	31,5

Amint tehát a táblázatból is látható, azoknak a kommunistáknak a száma, akik jelenleg felsőfokú képzettséggel rendelkeznek, vagy a felsőfokú oktatásban részt vesznek, illetve középiskolát végeztek, a párt taglétszámának majdnem felét teszik ki. (Ezeknek száma 1927-ben 10%-nál is kevesebb volt.)

Az alábbi táblázatból kitűnik, hogyan növekedett a felső- és középfokú szakképesítéssel rendelkező kommunisták száma:

	Az összes kommunista szakember	A kommunisták összlétszámához viszonyítva %-ban
1927. január 1-én	24 899	2,2
1937. január 1-én	177 107	8,9
1947. január 1-én	1 436 219	23,7
1957. január 1-én	2 119 667	28,3
1967. január 1-én	4 671 217	36,8

Az ország tudományos munkatársainak jelentős része kommunista. 1967. január 1-én az SZKP-ban 76 640 olyan párttag és tagjelölt volt, akinek tudományos vagy kandidátusi fokozata van, 8407 fő a tudományok doktora. A legutóbbi 10 évben az SZKP tagjai között a tudományok doktora és kandidátusa cím birtokosainak száma majdnem kétszeresére növekedett.

Nők az SZKP-ban

A szocialista forradalom egyik legfontosabb vívmánya a nők felszabadítása. A szovjet nők aktív részt vállalnak országunk politikai, gazdasági és kulturális életének minden területén, kiveszik részüket a kommunizmus építéséből. A szovjet nők munka- és politikai

aktivitásának növekedését tükrözi az is, hogy nagy számban kapcsolódnak be a társadalmi életbe és számuk a pártban is állandóan növekszik.

	A nők száma a pártban	A kommunisták összlétszámához viszonyítva %-ban
1927	148 306	12,2
1937	293 059	14.8
1947	1 102 424	18,2
1957	1 477 678	19,7
1967	2 647 074	20,9

A párttagsági idő és a kommunisták életkora

Az SZKP XXIII. kongresszusán a KB beszámolójában elhangzott, hogy pártunk egyesíti soraiban azokat a veteránokat, akik átharcoltak három forradalmat; azokat a kommunistákat, akik az ország iparosításáért és a mezőgazdaság kollektivizálásáért vívott küzdelemben acélozódtak; azokat a harcosokat, akik a nagy szocialista átalakításért küzdöttek; azokat a hősöket, akik a Nagy Honvédő Háború nehéz éveiben kötötték életüket a párthoz és azokat, akik a szovjet hazát az üszkös romokon újjáépítették a háború után.

Valamennyien a kommunisták egységes hadseregében építik a kommunista társadalmat. Az alábbi táblázat a párttagsági idő szerint tünteti fel a kommunistákat (százalékban).

	1957. jan. 1.	1967. jan. 1.
Az SZKP össztaglétszáma	100,0	100,0
Ebből:		
10 éven aluli párttagsággal	44,2	48.3
11—20 éves párttagsággal	45.0	20,8
21—30 éves párttagsággal	6,9	25,9
30 éven felüli párttagsággal	3,9	5,0

Az utóbbi években észrevehetően megnövekedett a fiatal kommunisták száma és gyarapodtak az SZKP sorai hosszú párttagsággal rendelkező kommunistákkal. A régi és a fiatal kommunisták kapcsolatában híven tükröződik a forradalmi nemzedékek közötti szoros kapcsolat és a párthagyományok ápolása. A következő adatok az 1967. január 1-i helyzetnek megfelelő kor szerinti megoszlást tükrözik (százalékban.)

A párttagok és tagjelöltek összlétszáma	**100,0**
Ezen belül:	
25 éves korig	5,0
26—40 éves korig	46.5
41—50 éves korig	25.6
50 év felett	22,9

A kommunisták elosztása

A kommunisták az állami, gazdasági és kulturális építés, az ország védelmének legnehezebb és legfontosabb szakaszain küzdenek. A szovjet hatalom első éveiben sok ezer párttag harcolt a Honvédő Háború frontjain, a belső ellenforradalom és a külföldi intervenció ellen.

A párt tagjainak számos osztagát irányította a kuláklázadások leverésére, a kenyérért, a tüzelőért és a közlekedés helyreállításáért vívott harcra. Az ötéves tervek éveiben a kommunisták mindig azok között voltak, akik az ipari üzemeket, bányákat, vasútvonalakat, elektromos erőműveket építették és az ország ipari központjait létrehozták. A legkiválóbb munkások tízezreit irányították a falvakba a mezőgazdaság kollektivizálására, akik szervezési és politikai tapasztalatukkal segítették ezt a fontos tevékenységet (25 ezren). Ezenkívül 17 ezer tapasztalt kiváló munkást irányítottak a gép- és traktorállomások politikai osztályaihoz, 8 ezer tapasztalt pártmunkást pedig a szovhozok politikai teendőinek ellátásával bíztak meg. A Nagy Honvédő Háború idején a párt tagjainak mintegy 60%-át küldte a frontra. A népgazdaság területéről 1 678 000 párttagot és tagjelöltet, vagyis a kommunisták 52,2%-át hívták be a szovjet hadseregbe. Sok járási, megyei és köztársasági pártszervezetből a párttagságnak több mint kétharmada ment a frontra. A kommunisták ezrei harcoltak az ellenséggel a partizánosztagokban. „A kommunista párt legjobbjai a fasizmus ellen folytatott harc első arcvonalában küzdöttek. A párt a kiváló hadvezérek nagyszerű csapatát adta a hazának. Nagy szervező és pártpolitikai munkát folytattak a hadseregben azok a politikai munkások, akik között megtalálhatók voltak a párt és az állam ismert személyiségei is. A háború végére több mint hárommillió kommunista harcolt a fronton... Pártunk valójában harcoló párt volt." (Az SZKP KB tézisei.)

A háború utáni időszakban a párt fő figyelmét az ország gazdasági fejlesztésére és a kommunizmus anyagi, technikai bázisának létrehozására összpontosította. A párt ezzel kapcsolatban legjobb erőit az anyagi termelés szolgálatába állította.

Az irányító szervekben és a társadalmi szervezetek apparátusában foglalkoztatott kommunisták száma állandóan csökken, de nő az anyagi termelésben foglalkoztatottak száma. Figyelembe kell venni azt is, hogy a tudományos munkatársak jelentős része közvetlen kapcsolatban áll az anyagi termeléssel.

	1937	1967
iparban	537 843	3 195 718
építkezéseken	43 104	656 380
közlekedésben	176 550	838 019
mezőgazdaságban	296 886	2 336 412
Ebből:		
állami gazdaságokban	52 220	837 543
kolhozokban	186 904	1 330 316

Pártalapszervezetek

A párt mindig megkülönböztetett figyelmet fordított a párt alapját képező alapszervezetek ütőképességének megerősítésére és fokozására. Az alapszervezetek döntő szerepet játszanak a párt politikájának megvalósításában, a tömegekkel való kapcsolatok kiszélesítésében és megerősítésében, a dolgozók kommunista nevelésében.

A szovjet hatalom első éveiben a pártszervezetek, vagy ahogy a párt XVII. kongresszusáig nevezték őket, a pártsejtek hálózata aránylag nem volt nagy. Jelenleg majdnem minden munkás kollektívában van pártalapszervezet. Az alább közölt adatok bemutatják a pártalapszervezetek számát.

1927	38 978
1937	102 475
1947	296 568
1957	344 325
1967	344 504

Az SZKP XXII. kongresszusa után a pártbizottsággal rendelkező pártalapszervezetek száma 1962. január 1-től 1967. január 1-ig 13 ezerrel nőtt. Az SZKP Szervezeti Szabályzata szerint az ezernél több kommunistát számláló pártszervezetek pártbizottságainak joga: az SZKP-ba való felvétel, a párttag- és párttagjelölt nyilvántartás, s a kommunisták személyes ügyeinek kivizsgálása a járási pártbizottságokhoz hasonlóan. 1967. július 1-én 449 pártbizottságnak voltak ilyen jogai.

Pártszervezetek hálózata, pártaktíva, vezető káderek

A párt nagy jelentőséget tulajdonít a helyi vezető pártszervek felépítése tökéletesítésének. Ezek hálózatát mindig összhangba hozták az ország adminisztratív területi felosztásával, és a konkrét helyzettel. 1967. július 1-én volt 14 szövetségi köztársasági központi bizottság, 6 területi pártbizottság, 133 megyei bizottság, 10 körzeti bizottság, 747 városi bizottság, 417 városi kerületi bizottság, 2746 községi kerületi bizottság.

A párt életében jelentős szerepet játszik a pártaktíva, mindenekelőtt a választott szervek tagjai, akiket a párttagok bizalma vesz körül.

Választott pártszervekben munkások, kolhoztagok és a népgazdaság különböző ágainak szakemberei, a tudományok, a kultúra és művészetek kiemelkedő képviselői, a párt-, tanácsi-, gazdasági szervek és társadalmi szervezetek vezető munkatársainak képviselői foglalnak helyet. Így a körzeti, városi és kerületi pártbizottsági tagok és póttagok 34,3%-a munkás és kolhoztag, 8,8%-a mérnök, technikus vagy mezőgazdasági szakember, 8,8% tudományos, kulturális és egészségvédelmi dolgozó, 13,0% ipari, közlekedési, postai, építőipari és állami gazdasági vezető, 26,0%-a párt- és tanácsi szervek munkatársa, 9,1%-a egyéb kategóriában dolgozó. A területi, városi és körzeti pártbizottságokba választottak 22%-a nő. Összesen 3 000 000 embert választottak be vezető pártszervekbe. Ezenkívül a kommunisták milliói folytatnak aktív pártmunkát. A pártban jelenleg teljesebben, mint bármikor, megvalósul a lenini elv, hogy a párt összes ügyeit a párt összes tagja végzi, közvetlenül

vagy képviselőiken keresztül, egyenlő jogok alapján és kivétel nélkül.

A párt felnevelte és párt- és állami szervek, gazdasági és társadalmi szervezetek élére állította az ideológiailag jól képzett, energikus munkások hatalmas hadseregét. Az utóbbi években a vezető káderek minőségi összetétele jelentős mértékben javult, ami részint képzettségi színvonaluk növekedésében jut kifejezésre. Vegyük például a pártmunkásokat. A kerületi, városi és körzeti pártbizottságok titkárainak 1947-ben 12,7%-a rendelkezett felsőfokú képzettséggel, 1967-ben 91,1%. A területi, megyei pártbizottságok titkárainak és a szövetségi köztársaságok központi bizottságai tagjainak 1947-ben 41,3%-a rendelkezett felsőfokú képzettséggel, 1967-ben 97,6%.

Nagy figyelmet fordítanak a kommunisták és vezető káderek politikai képzettségére.

A párt- és tanácsi munkások képzésére és továbbképzésére felső- és középfokú pártiskolák széles hálózatát alakították ki. Az SZKP Központi Bizottsága mellett működik a társadalomtudományi akadémia, a pártfőiskola és a levelező pártfőiskola. A köztársaságokban 11, a megyékben és területeken 20 párt- és tanácsi iskolát létesítettek. Csupán a legutóbbi 20 év alatt (1946—1966) az SZKP Központi Bizottsága mellett működő társadalomtudományi akadémiát mintegy 3000 fő végezte el, az SZKP KB mellett működő pártfőiskolát pedig (nappali, levelező és esti tagozaton) több mint 40 000. A köztársaságokban, a megyékben és a területeken mintegy 25 000, a területi és köztársasági pártfőiskolát pedig (2 és 3 éves időtartammal) több mint 60 000, tanácsi pártiskolát pedig több mint 31 000 fő végzett. Az SZKP Központi Bizottsága a XXIII. kongresszus útmutatásainak megfelelően a párt- és tanácsi munkások számára állandóan működő tanfolyamhálózatot létesített abból a célból, hogy a párt- és tanácsi munkások elméleti képzettségét fokozza. A területi és a megyei titkárok, osztályvezetők, a szövetségi köztársaságok kommunista pártjai KB-titkárai, osztályvezetői, valamint a nagyobb városok városi pártbizottságai első titkárai, továbbá a területi, megyei és köztársasági újságok szerkesztői számára állandó tanfolyamokat létesítettek.

*

A kommunista építés jelenlegi szakaszában az SZKP-nak mint a szovjet társadalom vezető és irányító erejének még nagyobb a szerepe. A XXIII. kongresszus határozatai alapján a párt mindent megtesz annak érdekében, hogy ideológiailag és szervezetileg tovább erősítse sorait, tökéletesítse a pártmunka formáit, módszereit, és sokoldalúan fejlessze kapcsolatait a dolgozó tömegekkel. Mindent elkövet azért, hogy fejlessze a kommunisták aktivitását és kezdeményező készségét, és hogy minden pártszervezet harckészültségét állandóan fokozza.

A NAGY OKTÓBER áramkörében

Elképzelem: az első sortűz után hogy állt ott,
vakító homlokát az Időnek szögezve,
s fölajzottan figyelt a lábrakelt tömegre,
mely most dönti ki — tudta — sarkából a világot...

...S ím mégis ünnepi kedve támadt: tűnődni —
nem azon, hogy a Föld majd ünnepli-e őt, aki
sosemvolt jeleket a kor bronzába rótt...

(Garai Gábor: Lenin)

A közelmúltban a moszkvai Taganka-téren történelmi negyedórákat éltem át. Ötven év után a vörösgárdisták és a fehérek „lövészárkai" közé kerültem — s ha csak a színházi rendezés jóvoltából is —, ezzel a jelenettel kezdődött a félévszázados évfordulóra készülő Szovjetunió meglátogatása.

Történelemóra a Tagankán

A Taganka-téren tulajdonképpen Moszkva legkisebb színháza, egy „zsebszínház" áll, amelynek nézőterén alig kétszázan férnek el. Ez a kis színház (egyelőre beláthatatlan ideig) játssza a Tíz nap, amely megrengette a világot c. darabot. Naponta ezrek állnak sorba jegyért. John Reed amerikai újságíró, aki személyesen élte át és vett részt az 1917-es történelmi nyitányban, könyvében a Nagy Októbernek állít emléket. 1919-ben V. I. Lenin ezt írta a könyv előszavában:

„A legnagyobb érdeklődéssel és egy pillanatra sem lankadó figyelemmel olvastam John Reed „Tíz nap, amely megrengette a világot" c. könyvét. Fenntartás nélkül ajánlom e könyvet a világ munkásainak. Szeretném, ha sok millió példányban jelenne meg és minden nyelvre lefordítanák..."

Most, a fiatal moszkvai művészek és rendezők a modern színpad nyelvére is lefordították. A rendezés két és fél órába sűrítette a tíz nap történetét. Nincs egy pillanatnyi megállás az eseményekben. A színpadon a cári Oroszország és a forradalom csatázik. S a döntő percekben, amikor a kérdésekre maga az emberiség vár választ, az erkély oldalán Lenin képe villan fel, s beszédének részletei szövik tovább a történetet.

A nézőnek felocsúdni sem jut ideje, máris beszorul a két „lövészárok" közé. A színpadról a

vörösgárdisták fegyverei merednek szembe vele, s valahol a hátak mögött a fehérek fegyverei irányulnak láthatatlanul a színpadra. Kissé lejjebb csúsznál a széken, pedig *tudod, hogy mindez csak játék. Már csak játék. De komoly játék, mely gondolkodásra, állásfoglalásra késztet. Érzed és tudod: a játékból nem lehet kimaradni, valahová tartoznod kell.*

A zárójelenetben a nézőtérre hulló röplapok történelmet idéznek:

„Oroszország polgáraihoz!

Az Ideiglenes Kormány megbukott. Az államhatalom átment a Munkás- és Katonaküldöttek Petrográdi Szovjetje szervének, a Forradalmi Katonai Tanácsnak kezébe, mely a petrográdi proletariátus és helyőrség harcát irányítja.

Azok a célok, melyekért a nép küzdött: — a demokratikus béke azonnali felajánlása, a nagybirtok megszüntetése, az ipar munkásellenőrzése, egy szovjet kormány megalakítása — most megvalósulnak.

Éljen a munkások, katonák és parasztok forradalma!

A Petrográdi Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének Forradalmi Katonai Tanácsa.”

КЪ ГРАЖДАНАМЪ РОССІИ!

Временное правительство низложено. Дѣло, за которое боролся народъ: немедленное предложеніе демократическаго мира, отмѣна помѣщичьей собственности на землю, рабочій контроль надъ производствомъ, созданіе Совѣтскаго правительства — это дѣло обезпечено.

ДА ЗДРАВСТВУЕТЪ РЕВОЛЮЦІЯ РАБОЧИХЪ, СОЛДАТЪ и КРЕСТЬЯНЪ!

ХЛѢБ—ГОЛОДНЫМЪ!
ЗЕМЛЮ—КРЕСТЬЯНАМЪ!
ЗАВОДЫ—РАБОЧИМЪ!
МИРЪ—НАРОДАМЪ!

Военно-Революціонный Комитетъ при Петроградскомъ Совѣтѣ Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ
25 октября 1917 г. 10 ч. утра

716—20000

Kezemben a röplappal, távozóban, a színház előcsarnokában, észreveszek egy feliratot: „Polgártárs! Ha tetszett játékunk, jegyedet a vörös ládába, ha nem tetszett, akkor a feketébe dobd!”

Utolsónak távoztunk. A vörös láda tömve a jegyekkel, a feketébe — megszámoltuk — öt jegyet dobtak.

A tíz napra, a szocializmus gyakorlatának társadalmi méretű nyitányára szavazva jegyeinket mi is a piros ládába dobtuk.

Emberek, emlékek

A munkàpadoknál és tervezőasztalokon, a kutató- és tudományos intézetekben, az oktatási intézményekben — mindenütt folyik a készülődés az 50. évfordulóra. Nincs semmi látványosság. Szinte példázza: ezt a társadalmat

a munka emelte a kommunizmus magaslatáig.

A számtalan múzeumban a félévszázados évfordulóra újrarendezték, kiegészítették a Nagy Október dokumentumait és emlékeit. Ilyen rendezés közepette jártunk a leningrádi tengerészeti múzeumban is. A forradalom itt őrzött tárgyi emlékeit rendkívül érdekesek, de azok közül, akik az itt összegyűjtött fegyverekkel harcoltak, az itt látható tárgyakat használták, már kevesen vannak az élők sorában. Az Auróra és a Balti Flotta hajdani matrózai, ők néhányan, akikkel találkoztunk és akikkel együtt fényképeztek le bennünket. A hajdani tűzmesterrel együtt néztünk a villanófénybe. A redőnyzár kattanását azonban csak mi hallottuk; ő félszázada nagyot hall — az Auróra ágyútüzétől.

A hős város, Leningrád

A második világháború, a fasiszta blokád nyomait az emberi kéz már régen eltüntette Leningrádban is. A hősi temetőn kívül mintha hiába is keresné az ember. Aztán egyszerre összetalálkozunk vele.

Az INTURISZT kocsijában Puskinba indultunk. Jól megtermett, ötvenes férfi ült a volánnál. Szótlan haladtunk egy ideig, aztán beszélni kezdett. Itt harcolt Leningrádban a blokád idején. Az útvonalon, mely Puskin felé vezet, naponta végigszáguldott lőszerrel telt kocsival. Ellenséges tűzben, német vadászgépektől űzve, oda-vissza, oda-vissza. Gyűlölettel szidta a fasizmust, mellyel 900 napig nézett farkasszemet.

Az emlék hatására a kocsi motorja egyre jobban dübörög. Száz kilométeres sebességgel száguldunk az úton, rohanunk, mintha lőszert szállítanánk; rohanunk, mintha űznének bennünket. Pedig az égbolt tiszta és kék.

Aztán hirtelen fékez a vezető. Betonból öntött emlékmű előtt állunk. Itt volt a front vonala, Leningrád földjét nem taposta náci csizma.

Holtak és élők emlékműve, azoké, akik testükkel emeltek betonfalat a betolakodók elé.

Az észt–magyar kapcsolatok új dokumentumai

Ötven év távlatából új összefüggésekre, tényekre derül fény. A tallini párttörténeti intézet az észt—magyar kapcsolatok új dokumentumát találta meg. Közismert V. I. Lenin 1919. március 22-én küldött távirata a Magyar Tanácsköztársasághoz. Egy nappal később, március 23-án — másodiknak — az Észt-Munkás-Kommuna Népbiztosi Tanács üdvözölte a fiatal magyar proletár államot „...amely Magyarországot a szovjet köztársaságok családjával egyesíti. Ez a lépés példa azoknak az országoknak, ahol a proletariátus még nem vette kezébe a hatalmat. Biztosak vagyunk abban, hogy nincs messze az óra, amikor a proletár forradalom hulláma Európára, majd az egész világra kiterjed. Az Észt Népbiztosi Tanács elnöke: Anvelt Luga".

A Magyar Tanácsköztársaság külügyi népbiztosának, Kun Bélának választávirata szintén előkerült a tallini párttörténeti intézet archívumából. A. Panksejev, az intézet igazgatója készséggel átadta ezek fotókópiáit, s így jutottak el a dokumentumok

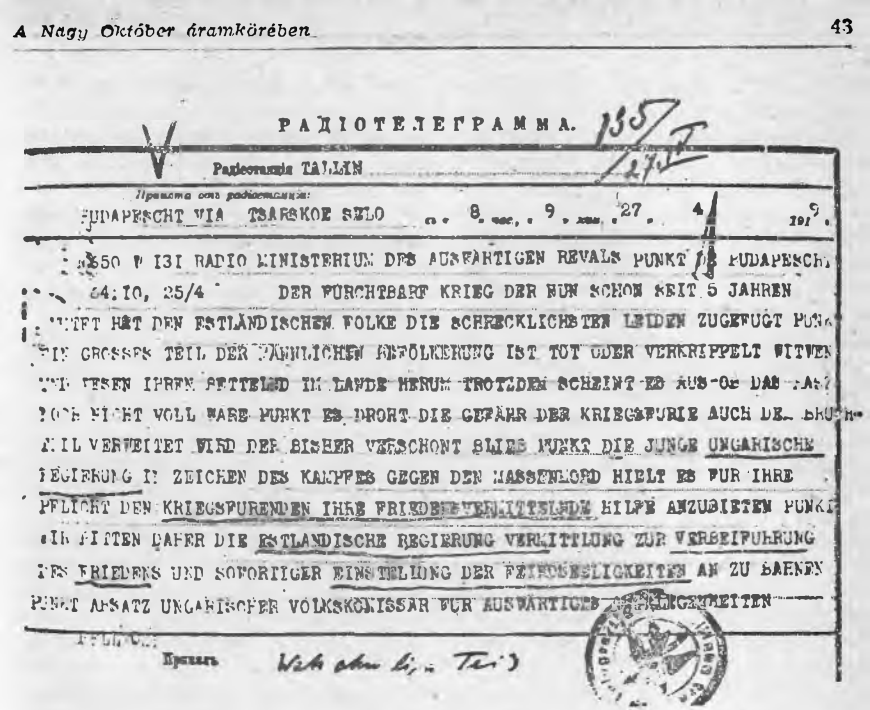

РАДІОТЕЛЕГРАММА. 135/27 I

Радіостанція TALLIN

Принята отъ радіостанціи:

BUDAPESCHT VIA TSARSKOE SELO ... 8 час. 9 мин. 27 4 1919

N 650 W 131 RADIO MINISTERIUM DES AUSWÄRTIGEN REVALS PUNKT DE BUDAPESCHT 64:10, 25/4 DER FÜRCHTBARE KRIEG DER NUN SCHON SEIT 5 JAHREN WÜTET HAT DEN ESTLÄNDISCHEN VOLKE DIE SCHRECKLICHSTEN LEIDEN ZUGEFÜGT PUNKT EIN GROSSES TEIL DER MÄNNLICHEN BEVÖLKERUNG IST TOT ODER VERKRIPPELT WITWEN UND WESEN IHREN BETTELND IM LANDE HERUM TROTZDEM SCHEINT ES AUS OB DAS MAS? NOCH NICHT VOLL WÄRE PUNKT ES DROHT DIE GEFÄHR DER KRIEGSFURIE AUCH DEM BRUCHTEIL VERWEITET WIRD DER BISHER VERSCHONT BLIEB PUNKT DIE JUNGE UNGARISCHE REGIERUNG IN ZEICHEN DES KAMPFES GEGEN DEN MASSENMORD HIELT ES FÜR IHRE PFLICHT DEN KRIEGSFÜRENDEN IHRE FRIEDENSVERMITTELNDE HILFE ANZUBIETEN PUNKT WIR BITTEN DAHER DIE ESTLÄNDISCHE REGIERUNG VERMITTLUNG ZUR VERBEIFÜHRUNG DES FRIEDENS UND SOFORTIGER EINSTELLUNG DER FEINDSEELIGKEITEN AN ZU BAHNEN PUNKT ABSATZ UNGARISCHER VOLKSKOMISSAR FÜR AUSWÄRTIGES ANGELEGENHEITEN

Принялъ

a budapesti párttörténeti intézetbe is.

Mielőtt az Auróra ágyúi eldördültek

Szergej Jutkievics egy éve filmet forgatott Krakkó környékén. Félévszázaddal nyúlt vissza a múltba, a monarchia utolsó éveibe, egy új világ születésének bölcsőjéhez. A Lenin Lengyelországban című film a háború előestéjét idézi, s a modern filmgyártás eszközeivel politizál. Kép és monológ: a filmen Lenin hangosan gondolkozik és az eseményekből következtet. Kategóriák és tézisek nélkül gondolkozik, túllát az eseményeken, a jövőbe néz.

A szöveg hiteles és dokumentált, a másfél órás képsor mégis emberközelbe hozza Lenint, aki vidám és szerény, gondolkodó és gondterhelt; politikus és ember.

A Nowy Targ-i utcákat járva veszem észre, hogy állnak még a díszletek, vagyis a díszlet maga a reális valóság, hiszen szinte érintetlen e tájon a lenini életút lengyelországi szakaszának minden emléke.

Jerzy Grochal, a Nowy Targ-i Pártbizottság munkatársa szerint négy ember van még életben azok közül — poronini gurálok, a Magas Tátra emberei — akik a környéken személyesen ismerték Lenint. De mi már csak kettőt találunk életben, ketten érkezésünk előtt egy héttel itthagyták e történelmi kulisszákat, s a hegyoldal temetőjébe tértek nyugovóra. Cudzich Franciszeket is betegágyából csaltuk az udvari

napfényre. Lenin lengyelföldi életútjának egyik szerény tanúja így idézi 1913-at:

— Tanárnak néztük, ahogy idejött, mert sok könyve volt. Oroszul beszélt, de anyám megértette. Két nyarat töltött nálunk. Lenint gyakran elkísértem a hegyekbe, vagy fát vágtam a konyhára. Naponta három liter tejet fogyasztottak a feleségével. A Dunajecből halakat hordtunk hozzá. Megvette tőlünk. Szerette a gyerekeket, az embereket maga körül. Néha mégis elküldött bennünket a ház tájékáról is. Akkor nem értettem, sokszor meg is sértődtem miatta. Most már tudom, hogy olyankor forradalmárokkal tanácskozott.

A Cudzich-házat 1957-ben vásárolta meg a lengyel állam. Ma Lenin-múzeum van benne.

A páradús levegőjű udvaron fátyolként úszik a cigaretta füstje a hegyek mögé bukó nap fényében. Talán erről jut eszébe a házigazdának:

— Krupszkája anyja sokat dohányzott, de Lenin soha. Ő a tiszta hegyi levegőt szerette.

Aztán a letartóztatást említi. Három láda könyv, kézirat s egy kosár konyhai felszerelés maradt hátra. Csak 1920 után jöttek a csendőrkezektől megkopasztott hagyatékért. Akkor már nem itt, hanem Krakkóban találtak rá.

Pawel Guttot kis hegyi lovai mellől hívjuk beszélgetésre. Hajdani házuk — a Lenin család volt lakása —, ma szintén múzeum.

— Csak 1917 után tudtuk meg, ki volt a lakónk, kik voltak itt a vendégek. Amikor az állam felkért, adjam el a házat, a szülőházat, én odaadni akartam. Nem fogadták el. Házat építettek nekem. Pedig én úgy értettem, hogy a „szülőházunk"-at adnám, ahol éjszakákon át sokszor világított a lámpa. Maguk felé is úgy van? Ahol éjjel világít a lámpa, ott beteg van, vagy születik az új élet. Beteg volt akkor a világ, s Lenin virrasztott felette...

Száz kilométer történelem

A Dunajec kristálytiszta vízfodrai csobogva siklanak a havas csúcsok alól a síkságra.

Vasárnap lévén, asszonyok és gyerekek ünneplőben a templomba sietnek. Ez a kedves kis tér Poronin központja, itt futnak össze, innen ágaznak szét az utak. Vannak még, akik személyesen emlékeznek Leninre. Úgy emlegetik, mint fáradhatatlan kerékpárost, Tátra-járó turistát, a Dunajec edzett fürdőzőjét, s hozzáteszik: mindig volt ideje és kedve, hogy szót váltson az emberekkel.

A hajdani Huta-panzióban — az illegális pártiskola és értekezlet színhelyén — létesült múzeumban állított emléket a Lengyel Egyesült Munkáspárt a nagy életmű poroninі szakaszának. Itt születtek cikkek százai a bolsevik sajtó hasábjaira, itt, ebben a vészterhes történelmi csendben — 1913—1914-ben fogalmazódtak az Állam és forradalom alapvető gondolatai.

A kis parkban, a hajdani kertben szabályos mederbe terelve csörgedez a Poroniec. A parton álló Lenin érczszobor kérdő barátsággal int az érkező felé: Mi járatban, elvtárs?...

És a kerti pad is megvan még. És a csókahad... Nem tudom hányadik generáció élhet itt azóta, de most is változatlanul kíváncsi, s otthonosan tollászkodik a padon.

A krakkói kijárónál áll a kis faház — kilométernyire a múzeumtól — az Uljanov család otthona. Nágya asszony ágyán frissen mosott, fehér a horgolt terítő, frissen vasalt a párnahuzat. A kis asztalkán fekvő könyv lapjaiba időnként beleforgat a nyitott ablakon át beáramló tátrai szél. A dolgozószoba is teljesen rendben van. Az asztali petróleumlámpába már régóta nem öntött senki sem olajat: villany világít a szobákban. A világ egyharmadán — úgy mondják — Iljics lámpácskái. Zofia Krukk villanyt gyújt a hajdani lakóházban. Nővére a Lenin család szolgálatában állt.

*

Megilletődve jártunk a lenini emlékek között a Nagy Október emlékeinek útján, azon a földön, ahol valaha a „legtehetségesebb evangéliumokat írták a szenvedés dicsőítésére", s ahol 1917-ben győzött a cselekvés filozófiája.

Benkő Károly

A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM

50. ÉVFORDULÓJÁRA!

Lenin Összes Művei
34. kötet

Lenin
Rövid életrajz

Munkások,
Katonák, Parasztok!

John Reed

Tíz nap,
amely megrengette a világot

A nagy forradalom krónikája

A magyar internacionalisták a Nagy Októberi Szocialista Forradalomban és a Polgárháborúban

Garasin Rudolf

Vörössapkás lovasok

Az atomvárostól a csillagvárosokig

A Szovjetunió magyar szemmel

A Szovjetunió 50 éve számokban

A Szovjetunió népei (Miniatűr könyvek)

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Vállalták — teljesítik

Az ötven esztendővel ezelőtti hősi napokat, s az azóta eltelt fél évszázad eredményeit ünneplik ez esztendőben a Szovjetunió népei. Velük ünnepel a világ minden haladó gondolkodású embere, köztük mi, a magyar dolgozók is. Munkavállalásokkal, felajánlásokkal, ünnepi-forradalmi műszakokkal fejezzük ki hálánkat, nemcsak népünk felszabadításáért, hanem azokért a javakért, azért a segítségért, amelyben a szovjet emberek részesítettek. S miközben elismerésünket fejezzük ki e versennyel, a több és jobb munkával, egyúttal szocializmust építő hazánknak is javára szolgálunk. Összeállításunkban bemutatunk néhány fővárosi és vidéki üzemet, miként is végzi hétköznapok munkájával az ünnepi vállalást.

Egyesült Izzó

Vállalás: egy középüzem egész évi termelése

Az Egyesült Izzó az 1967. éves munkaversenyt a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére szervezte és indította. A verseny célja a KGM által meghatározott tervfeladatokra, illetve azok túlteljesítésére irányult. A vállalások a tervek és az exporttervek túlteljesítését, az önköltség csökkentését és a minőség javítását tűzték ki főfeladatul. A gyár kollektívája vállalta, hogy a teljes termelési tervet 100 millió forinttal, a befejezett termelési tervet 80 millió forinttal túlteljesíti, illetve export vonalon, tőkés relációban körülbelül 16 millió deviza forintos túlteljesítést ér el. A befejezett termelési előirányzatból 50 millió forintnyi tőkés exportra és 20 millió forintnyi belföldi szükséglet kielégítésére szolgál. A tőkés exportra történt vállalás teljesítése 16.7 millió tőkés deviza forint értékű árualappal egyenlő, amelyből november elsejéig 12 millió deviza forintnyi értékűt már teljesítettek.

A gyár kollektívájának vállalása egy középüzemnek egész évi termelési nagyságrendjével egyen-

16. A vállalásból egyébként november elsejéig: a teljes termelési terv túlteljesítéséből 80 millió forintnyit, a befejezett termelésiből 65 millió forintnyit értek el. A teljesítés november elsején a többi között 2 millió különféle izzólámpában, 300 ezer fénycsőben, 60 ezer higanygőzlámpában, 500 ezer fénycsőfoglalatban, 15 ezer higanygőzfojtóban, 3 ezer különféle adócsőben és 10 millió darab különféle vacuumtechnikai alkatrészben realizálódott.

A jubileumra vállalták, hogy a Szovjetunióval kötött szerződések kötelezettségeinek tételesen eleget tesznek.

E vállalásokon felül például, hogy a Telefongyár eleget tudjon tenni exportkötelezettségének, vállalták, hogy 200 ezer darab ipari tranzisztort szállítanak terven felül. Ebből november 1-ig 150 ezret leszállítottak.

Ami a vállalások itthoni kihatását jelenti: a többi között az idén teljesen megszűnik például az autó-, a kerékpár- és traktorlámpa hiány, amivel már parlamenti interpellációkban is foglalkoztak. Így a lakosság igényeit teljesen kielégítik.

A gyár októberben külön Ünnepi Hetet is rendezett.

Minőségi Cipőgyár

Teljesítés és figyelmesség

A Minőségi Cipőgyár, a Minisztertanács és a SZOT vándorzászlójával kitüntetett vállalat, amely tavaly a kongresszusi versenyben kongresszusi zászlót nyert, ebben az esztendőben a jubileumi versennyel akarja kiérdemelni az elismerést.

A vállalat 5 gyáregységének (három Budapesten, egy Szegeden és egy Szigetváron van) minden dolgozója részt vesz a versenyben, brigádok, szocialista címért küzdő brigádok és többszörös szocialista brigádok, valamint szocialista üzemrészek fáradoznak a vállalások teljesítésén.

Az üzem az évi vállalásokon kívül az Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója tiszteletére 210 ezer pár cipő többletvállalást tett, amelyből 100 ezer párat a Szovjetunióba exportálunk, 25 ezer párat egyéb exportra, 85 ezer párat pedig a belkereskedelem bővítésére gyárt a vállalat. A dolgozók a Szovjetunióba szállítandó dobozokra nyomott orosz nyelvű üdvözlettel köszöntik a vásárlókat.

A verseny április végén indult. A vállalat vezetősége megtette a

kellő lépéseket, hogy a teljesítés lehetőségeit megteremtse. Szigetváron például új aljafutószalagot építettek és helyeztek üzembe, amihez be kellett szerezni a szükséges gépeket és bizonyos fokig át kellett csoportosítani a gépparkot. Ezzel egyidejűleg az ott levő vezetők új technológiát vezettek be, amelyet megkönnyített a dolgozók hozzáállása. Mindezt megelőzte a központi gyáregység műszaki gárdájának odaadó munkája, amellyel ezt előbb a budapesti gyáregységben kikísérletezte és bevezette.

A verseny eredményességét még nem lehet teljesen felmérni, ám néhány példa már arra enged következtetni, hogy az adott szóból valóság lesz. Az „Egység" szabászati szocialista brigád már tavaly is nagy megtakarítást ért el. (Az I—VIII. hónapban 258 ezer forint értékben.) Az idén felajánlotta, hogy ezt egy százalékkal felülmúlja. A jubileumi verseny keretében lényegesen túlteljesítette ezt. A tavalyihoz hasonló időszakban 378 ezer forintot takarított meg. A „KISZ-kongresszus" felsőrészkészítő brigád, amely csupa fiatalból áll, 105 százalékra teljesíti tervét, s noha az engedélyezett felsőrész megmunkálási hiba 0,4 százalék, a fiatalok 0,12 százalékos hibával végzik munkájukat. S amint a brigádok, úgy az egyének is példamutatóan végzik feladatukat. Galamb Miksa például a szabászatban az első félévben 72 400 forintot takarított meg úgy, hogy munkája minőségileg is a legjobbak közé tartozik. Gulyás Jenőné, a tüzöde dolgozója az új technológia bevezetésében járt az élen.

A verseny értékelése negyedévenként történik. A gyáregységenként tartott műszaki konferenciákon, a gyáregységekben megrendezett termelési tanácskozásokon, valamint a hirdetőtáblákon ismertetik az eredményeket.

Borsodi ünnepi mozaik

A két diósgyőri testvérgyár — a Lenin Kohászati Művek és a Diósgyőri Gépgyár dolgozói — a korábbi, kongresszusi munkaverseny során szorosabbá vált együttműködés hasznán is okulva — ismét közös vállalást tettek az év elején. A vállalásokat rögzítő szerződés azóta újabb betétlapokkal gazdagodott, mindkét üzemben jelentős pótvállalások születtek. Az LKM dolgozói például a többlettermelés és az anyagkihozatal javítása révén terven felül 16 ezer tonna acél előállítását vállalták. Mivel ezt augusztus végére megközelítették, megtoldották az eredeti felajánlást 4 ezer tonnával. Hasonlóképpen 14-ről 17 ezer tonnára emelték a hengerelt készáru túlteljesítést, a blokksori többlettermelést pedig a vállalt 30 ezerről 60 ezer tonnára fokozták. Módosították a selejtcsökkentés terén tett korábbi vállalásukat is. Tavalyhoz viszonyítva 10 százalékos csökkentést vállaltak, jó munkájuk azonban lehetővé tette, hogy ezt 26 százalékra változtassák, ami 31 millió forint többletet jelent. Jól kamatoztak az önköltségcsökkentésre tett erőfeszítések is. A vállalt 25 millió forint megtakarítást már augusztusban teljesítették, így a vállalást 44 millió forintra növelték.

Nem maradnak el az LKM mögött a gépgyáriak sem, szintén kedvezőnek mondható a jelentős vállalások teljesítése. A gyáregységek vállalásának összesítése azt mutatja, hogy a befejezett termelés egy százalékos túlteljesítésére tettek felajánlásokat mintegy 16 millió 580 ezer forint értékben, ezen belül az export áruk 4,5 milliós túlteljesítésére. A versenyszellem élő voltát bizonyítja, hogy a gépgyári termelés jellegéből fakadóan gyakori az üzemek, és főképpen a brigádok pótvállalása. Így például csak az első félévben 5 gyáregység, 9 főosztály és 171 brigád tett pótvállalást az eredetin túl.

Jelentős eredményekkel büszkélkedhetnek Borsod megye építőipari vállalatai is. Nagyrészt a jubileumi munkaverseny eredményeként az építő-, fa- és építőanyagipari dolgozók az első félévben 87 és félmillió forinttal teljesítették túl tervüket. Ennek jelentőségét növeli, hogy ezévi tervük 2—3 százalékkal volt magasabb a tavalyinál, azonos létszám mellett. Kiemelkedő a lakásprogram megvalósításában a Borsodi Állami Építőipari Vállalat munkája. Az első félévben 561 lakás átadása volt a kötelezettségük, amit 73 lakással sikerült túlteljesíteni, s az elkészült lakásoknak mintegy 65 százalékát hiánypótlás nélkül adták át, 147 lakás esetében pedig a brigádok garancialevelet adtak az új lakóknak.

Nagy Zoltán
a megyei PB munkatársa

Tisza Cipőgyár

Túlteljesítik a vállalásokat

Szolnok megye egyik legnagyobb üzeme, a Tisza Cipőgyár társadalmi és gazdasági vezetői év elején felhívással fordultak a dolgozókhoz: minél többen vegyenek részt az ez évi versenymozgalomban, eredményeikkel méltóan ünnepeljék meg a Szocialista Forradalom 50. évfordulóját. Az ezt követő ünnepi vállalások közül elsőként említem meg azt a szocialista szerződést, amelyet a TANIMPEX és a gyár kötött. Ebben azt vállalják, hogy az évforduló tiszteletére október 15-ig teljesítik az egész évi szovjet export szállítást. A gyári kollektíva ettől kezdve becsülettel állta a vállalást: szeptember végéig a megrendelt 732 pár lábbeli zömét ki is szállították a Szovjetunióba.

A versenyszakasz háromnegyedévének eredményei azt mutatják, hogy a gyár szinte minden gazdasági vállalását túlteljesítette. Több millió pár bőrlábbelit, tornacipőt, gumicsizmát, bányászpapucsot készítettek terven felül, határidő előtt és jó minőségben. A verseny élenjárói a szocialista brigádok voltak, köztük is a Petőfi Sándorról elnevezett, hétszeres szocialista címet elnyert brigád, amely elsőként hívta fel a gyár valamennyi dolgozóját az 50. évforduló tiszteletére tett felajánlások teljesítésére. Az évforduló tiszteletére 21 szocialista címért küzdő brigád alakult.

Túl a biztató számokon, gazdasági eredményeken, a jubileumi készülődés közben az emberek közelebb kerültek a szovjet nép mai életéhez, a művelődési ház segítségével megismerkedtek a kommunizmust építő szovjet állam eredményeivel. Irodalmi és filmelőadásokkal, szellemi vetélkedőkkel színesítették az ünnep

előtti hónapokat. Szép eseménye volt a dolgozók október 6-i ünnepe — Martfű felszabadulásának évfordulója —, amikor külön is megemlékeztek a Nagy Október hőseiről.

A gyár pártalapszervezetei kiveszik részüket az ünnepi előkészületekből. A jubileumi munkaversenyhez, a programok kialakításához politikai és szervezeti téren sok segítséget adtak. Így szervezték meg Krasznai Károlyné országgyűlési képviselő találkozását a KISZ-fiatalokkal. A meleghangú beszélgetésben az előadó, mint legnagyobb élményre hívta fel a figyelmet: a Szovjetunióban mindenütt aktív és áldozatkész emberekkel, forró hazaszeretettel, s irántunk táplált baráti érzelmekkel találkozott.

Jánosi Imre
a Szolnoki Járási Pártbizottság munkatársa

Magyar Hajó- és Darugyár

Új lendületet adott a forradalmi műszak

„A Nagy Októberi Szocialista Forradalom dicsőségére, szocialista hazánk felvirágoztatására" — így kezdődik a Magyar Hajó- és Darugyár vállalati szakszervezeti tanácsának felhívása, amelyet a jubileumi verseny beindítására valamennyi dolgozóhoz intézett.

A gyár október 1-től október 31-ig szocialista forradalmi műszakot tart, amelyre a vállalásokat a legtöbb hasznot hajtó cél érdekében tették. A versenyfeltételek kidolgozásában a termelési igazgató, az üzemgazdasági főosztály és a társadalmi szervek vettek részt. A forradalmi műszak célja az októberi tiszta normaóra-terv 3 százalékos túlteljesítése. Ezen belül a főgyártmányok október havi tervezett normaóráit 10 százalékkal túlteljesíteni.

A versenyfelhíváshoz a gyáregységek csatlakoztak, némelyik többletvállalást is tett, vállalva, hogy a meghatározott határidőknél előbb fejezik be az egyes munkákat.

A gyár dolgozóinak lapja, a „Hajó-Daru" részletesen ismertette a gyáregységek csatlakozásait. „A Daru- és Kazángyáregységi visszhang — írja a lap — a remélt volt: a kollektívák mindenütt megértették a vállalás lényegét, mély politikai tartalmát, várható gazdasági eredményeinek szükségességét. Munkahelyenként, műhelyenként, osztályonként elfogadták és csatlakoztak a vállalati és ezen belül is a gyáregységi üzemi szakszervezeti tanácsülésen elhangzott felhíváshoz. Felajánlásaikat a központi irányelvek szellemében tették meg, de úgy, hogy azok egyúttal már a korábban, a jubileumra terven felül felajánlott két darab szovjet export portáldaru elkészítésére, valamint a Vison-

tai Hőerőmű I-es kazánjának a tervben előírt november 30-a helyett november 7-re való előkészítésére irányultak."

A csatlakozások után a lap októberi száma „Új lendületet adott a szocialista forradalmi műszak!" címen a vidéki gyáregységek munkájáról is beszámol. A váciak például úgy határoztak, hogy a szokásos tervtúlteljesítésüket az idén — a lehetőségeikhez képest — a maximálisra emelik. A Balatonfüredi Gyáregységnek készülő felépítményt október 20. helyett 10-re készítik el, s testvérgyáregységüknek is segítenek ezzel felajánlásaik teljesítésében. „Ami a váciak tervtúlteljesítését illeti — írja a lap — az eddigi eredményük biztató. A harmadik negyedéves exporttervüket például 108 százalékra teljesítették."

Bár a Magyar Hajó- és Darugyár dolgozóinak forradalmi műszakban vállalt munkateljesítményeit csak lapunk megjelenése után értékelik, a dolgozók lendületéből ítélve már a verseny első felében elmondhatták azt, amit a váciakról, hogy „eddigi eredményük a jövőre nézve biztató".

Férfi Fehérneműgyár

Verseny, amelyben egymást segítik

A Férfi Fehérneműgyárban a pártkongresszus tiszteletére rendezett verseny után, a rendes évi munkaversenyen belül több rövidlejáratú versenyt rendeztek. Ilyenek voltak a SZOT XXI., a KISZ VII. és a Ruházatiipari Dolgozók XXIII. kongresszusa tiszteletére rendezett versenyek, amelyek célul mindig egy-egy fontosabb, a termelésre ható feladatot emeltek ki. Most az 50. évforduló megünneplésére a gyárban ünnepség-sorozat indult. Képkiállítást nyitnak „A Szovjetunió 50 éve" címmel, a KISZ-szervezet szellemi vetélkedőt rendez, filmvetítést tartanak Lenin életéről és november 5-én műsoros est keretében ünnepelnek. Október 2-án pedig megindult a jubileumi verseny, amely a gyáregységek és a szalagok között bonyolódik le. (A vállalatnak a budapestin kívül Baján és Békéscsabán van egy-egy gyáregysége, telephelyei pedig Orosházán, Dunaújvárosban és Rákoshegyen vannak.) A versenybe bekapcsolódtak a gyár összes dolgozói. Ötvennégy brigád vetélkedik egymással úgy, hogy közben brigádon belül a kollektív szellemet fejlesztve egymást segítik.

A gyáregységek közötti munkaverseny fő célja: a nyereségszínvonal teljesítése, a termelékenységi mutatók túlteljesítése, a minőség megjavítása, az üzemi balesetek csökkentése és a 100 százalék alatt teljesítő dolgozók számának

csökkentése. A feltételeket a verseny beindulása előtt a pártbizalmiak és a brigádvezetők tárgyalták meg a dolgozókkal, így mindenki elmondhatta, hogyan akarja elvégezni vállalt feladatát, s milyen segítséget vár ahhoz, hogy azt teljesíthesse.

A vállalat előtt álló célfeladatok éves időarányos részét az első félévben teljesítették, ami reményt nyújt arra, hogy a második félévet és ezen belül a jubileumi felajánlásokat is szép eredménnyel zárják.

Bányagépgyár

Pontról pontra teljesítik...

A Budapesti Bányagépgyár volt az Országos Bányagépgyártó Vállalat jubileumi versenyének kezdeményezője. Vállalásainak teljesítéséről a Bányagépgyári Fórum, az üzem dolgozóinak lapja már szeptemberben így számolt be:

„Könnyű is, meg nehéz is arról írni, hogy a B. B Gy. forgácsoló üzeme csaknem nyolc hónap elteltével miként teljesítette a jubileumi munkaversenyben tett felajánlását. Könnyű írni a forgácsolókról, mert üzemük a jól dolgozó részlegek közé tartozik. Elővettük lapunk január 7-i számát, amelyben közöltük tizenkét pontba szedett felajánlásukat. Molnár György üzemvezetővel sorra vettük a pontok teljesítését és majd mindegyikről megállapítottuk, hogy teljesítették. Az üzem dekádról dekádra teljesítette programját, sőt, időben elvégezte az augusztusra előrehozott húsz páncélpajzs forgácsolási munkálatait is."

A vállalat dolgozóinak lapja, mint az említett példával illusztráltuk, figyelemmel kíséri a vállalások teljesítését. De nemcsak az eredményekről számol be, rámutat a fogyatékosságokra, a versenyt akadályozó tényezőkre is, és van egy rovata, amelyben időről időre rendszeresen közli, hogy „Mire tehetnek új vállalást dolgozóink". Ezzel segít megoldani azokat a problémákat, amelyek a termelésben adódnak. Augusztusi számában például közölte azokat a hiányosságokat, amelyeket a műszaki konferencia felvetett. Felsorolta azokat a teendőket, amelyekkel a lemaradásokat, kooperációs problémákat meg lehet oldani.

A nyilvánosság ilyen biztosítása, a problémáknak nyilvánosságra való hozatala sokban segíti a versenyt, a verseny pedig azt eredményezi a Budapesti Bányagépgyárban, hogy csökkent a selejt, hogy megszűnt a késedelmes szállítás és csökkent a minőségi reklamációk száma.

Vörös Október

Átállás – termeléskiesés nélkül

A Vörös Október Férfiruhagyár nevében viseli azoknak a hősi napoknak az emlékét, amelyeknek 50. évfordulóját ünnepeljük. A gyár kollektívája az idén szokatlanul nehéz feladatot oldott meg, ugyanis ebben az évben 17 és fél milliós gyári beruházás történt (Magyarországon eddig nem használatos, legkorszerűbb gépeket kaptak), amelyek beállítását a termelés közben végezték el. A vállalás nagy része az volt. hogy az egész átállás termeléskiesés nélkül bonyolódjék le. Ennek a jelentőségét csak úgy tudjuk felmérni, ha figyelembe vesszük, hogy az új gépek beállítása következtében több száz ember került más munkahelyre, s ez sem történhetett egyszerre, mert a gépek részletekben érkeztek; hogy a dolgozókat be kellett tanítani az új gépek használatára; hogy le kellett győzni az újtól való idegenkedést, olykor némely vezetőnél is; hogy a termelésben élen járó, oly sok szép eredményt felmutató, évek óta összeszokott brigádok átszerveződtek.

Ezen túlmenően a gyár október 1-én indította be 6. számú telephelyét Várpalotán (a többi telephelyet is fejlesztették), amely munkát úgy bonyolították le, hogy az oda küldött szakemberek, karbantartók távollétét nem sínylette meg a központi uzem.

A népgazdaság az idén olyan igénnyel lépett fel a vállalattal szemben, hogy tegyen erőfeszítést a választék bővítésére és az árualap biztosítására. Ennek kielégítése nem megy zökkenő nélkül. A többletigényt csak túlórával tudják biztosítani. És ezt is vállalták a dolgozók — noha tudni kell, hogy többségük nő, akik ezzel áldozatot hoznak.

A gyár ilyen körülmények között is 60 ezer öltönnyel fog többet gyártani, mint 1960-ban. Export tervét és a belkereskedelemnek vállalt tervét is túlteljesíti az év végére.

Jubileumi munkaverseny
Győr-Sopron megye üzemelben

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére üzemeink és vállalataink az első negyedévi termelési tanácskozásokon tették meg vállalásukat. Az azóta eltelt idő alatt a vállalásokból valóság lett: üze-

meink jelentős részében az eredeti vállalásokat már teljesítették, s pótvállalásokkal egészítették ki azokat.

A termelési vállalásokon kívül sok helyen ismertetik a szovjet nép életét és a kommunizmus építésének eredményeit.

A jubileumi versenyben nő a szocialista címért versenyző brigádok száma: napjainkig 43 új brigád alakult. Fejlődés tapasztalható a szocialista üzemrész címért folyó versenyben is. Emelkedik a szocialista szerződést kötő üzemek száma.

*

Számos üzemben egyhónapos jubileumi műszakkal köszöntik november 7-ét. A szakszervezeti bizottságok és a KISZ-szervezetek együttműködése sok pozitív eredményt hozott. Közösen szervezik és segítik a Szakma Ifjú Mestere és a többi mozgalmakat. A fiatalok KISZ forradalmi műszakokat szerveznek. Az ifjúsági brigádok jó eredményeikkel járulnak hozzá az üzemük, vállalatuk előtt álló termelési feladatok sikeres megoldásához.

A verseny nyilvánossága a mozgalom fontos lendítője. Termelési propagandánk az elmúlt időben szerénységből vagy egyéb más okból eléggé elmaradt. A verseny nyilvánosságát sok helyütt elhanyagolták.

Mostanra azonban javult üzemeinkben a verseny nyilvánossága. Az üzemi sajtókban, hangos híradókon és falitáblákon népszerűsítik az élenjárókat. De nagyon hasznosak a brigád- és brigádvezetői értekezletek is. Ezeken a megbeszéléseken általában közvetlenebb, őszintébb és kritikusabb a légkör, mint például termelési tanácskozásokon.

A verseny értékelése a brigádoknál általában havonként történik, vállalati szinten pedig negyedévenként. Ezen értékeléseket a brigádnaplók alapján a felelős vezetők bevonásával végzik el.

*

A gazdaságirányítás új rendszere szükségessé teszi, hogy a szocialista munkaverseny mozgalom szervezése és irányítása összhangban legyen a gazdasági célkitűzésekkel, megfeleljen a gazdálkodás új formáinak és módszereinek. Általános új vonásként jelentkezik, hogy már nem egy évre, hanem hosszabb időre kívánják meghatározni üzemeinkben a munkaverseny célkitűzéseit, úgy, hogy összhangban legyen a gazdálkodás fő törekvéseivel.

Ennek egyik előfeltétele a gazdasági vezetés, a szakszervezet, a KISZ és a pártszervezet helyes együttműködése. Napjainkban is, de a jövőben még inkább előtérbe kerül a munkában élen járó dolgozók anyagi és erkölcsi megbecsülése és elismerése a legteljesebb nyilvánosság előtt. Arra törekedjünk, hogy a kiemelkedő teljesítést közvetlenül kövesse az elismerés is. Ezáltal válik lehetővé, hogy a versenymozgalom mindig élénk, állandó legyen üzemeinkben.

Csizmazia Lajos

*A Szovjetunió ma**

VII

A szovjet tudomány

1918 áprilisában, öt hónappal a hatalom kivívása után Lenin összeállította „A tudományos-technikai munkák tervének vázlatá"-t, s e híres munkájában megjelölte a tudomány széles körű fejlesztésének útjait, szorosan összekapcsolva ezeket a termelés szükségleteivel. A tudomány a szovjethatalom első évei óta az egész állam ügye, a párt és a nép állandó gondoskodásának tárgya.

I. P. Pavlov fiziológus, K. A. Tyimirjazev botanikus, I. I Vavilov, a Szovjetunió Agrártudományi Akadémiájának alapítója és első elnöke, N. J. Zsukovszkij, az „orosz repülés atyja", A. N. Krilov hajókonstruktőr és matematikus, A. J. Ferszman geológus, K. E. Ciolkovszkij, az „űrhajózás atyja", A. F. Joffe fizikus és más világhírű szovjet tudósok álltak a szovjet tudomány élén fejlődésének első szakaszaiban.

Már 1918-ban megalakult az Állami Optikai Intézet, amelyben megkezdték az atomok szerkezetének kutatását, a Leningrádi Fizikai-Műszaki Intézet, amelyben magasra ívelő pályáját kezdte I. V. Kurcsatov, P. L. Kapica, J. B. Hariton, A. P. Alekszandrov és sok más neves tudós.

A szovjet tudomány nyújtott segítséget az új technológiai folyamatoknak a termelésben való meghonosításához, az atomipar és az energetika létrehozásához, a föld mérhetetlenül gazdag kincseinek kiaknázásához, kitűnő nemesített növény- és állatfajták előállításához. Nagy eredményeket ért el a matematika, a fizika, a kémia, a biológia, az orvostudomány, a geológia és más tudományágak területén. A Szovjetunió bocsátotta fel az első mesterséges holdat és hajtotta végre az ember első űrrepülését. Ma már az egész világ ismeri Sz. P. Korolevnek, a szovjet rakéták kiváló konstruktőrének nevét.

A marxizmus—leninizmus módszertani alapjain fejlődnek a társadalomtudományok. A pártosság lenini elvét követve a társadalomtudományok mind nagyobb jelentőségre tesznek szert a dolgozók kommunista nevelésében, a burzsoá ideológia, a különféle opportunista nézetek elleni harcban.

* Folytatás. A cikk elejét lásd folyóiratunk 1967. évi 5. számától.

Hadd idézzünk néhány adatot annak jellemzésére, mit fejlődött a szovjet tudomány az Októberi Forradalom óta eltelt ötven esztendőben.

1914-ben a cári Oroszországnak 10 200 tudományos dolgozója volt. 1940-ben a Szovjetunióban már 98 300-an működtek tudományos pályán. 1966-ban a Szovjetunióban a tudományos munkát végzők száma 711 600 volt, vagyis 70-szer annyi, mint a forradalom előtt. Ma csak a fizikai és matematikai tudományok területén több mint 60 000 szovjet tudós dolgozik.

Jelentősen megnőtt a magas képzettségű tudományos dolgozók száma. 1966-ban a Szovjetunióban a tudományok doktora címet 16 600-an viselték, a tudományok kandidátusa címet pedig 152 300-an. Nagy figyelmet fordítanak magas képzettségű fiatal tudósok nevelésére. A főiskoláknak és tudományos intézeteknek ma több mint 90 000 aspiránsuk van.

Napjainkban a Szovjetunióban él a világ tudományos dolgozóinak egynegyede.

A Szovjetunió tudományos dolgozóinak mintegy 40 százaléka nő. Közülük több mint ezer akadémikus, a Tudományos Akadémia levelező tagja, professzor.

1914-ben a Szovjetunió területén (az 1939. szeptember 17. előtti határok között) 289 tudományos intézet működött. A szovjethatalom éveiben óriási arányokban növekedett a tudományos kutatóintézetek hálózata. 1940-ben a Szovjetuniónak már 1821 tudományos intézete volt, 1965-ig pedig 4724 — vagyis 16,3-szer annyi, mint 1914-ben.

1940-ben a Szovjetunió állami költségvetéséből 113 millió rubelt fordítottak a tudomány fejlesztésére, 1950-ben már 524 milliót, 1965-ben pedig 4 milliárd 265 milliót.

1917-ben a Szovjetunió Tudományos Akadémiájához 52 tudományos intézet tartozott. Az Akadémiának 154 tudományos munkatársa volt, köztük 45 akadémikus. 1965 végén az Akadémia tudományos intézeteinek a száma már 193 volt, s ezekben több mint 25 ezer tudományos munkatárs dolgozott, köztük a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának 538 rendes és levelező tagja.

A szovjethatalom éveiben jelentősen megváltozott a tudományos intézetek földrajzi elhelyezkedése. A forradalom előtt ezek az intézetek zömében Pétervárott és Moszkvában működtek. Ma jelentős tudományos központok vannak már a Szovjetunió egész területén — a Baltikumtól Kamcsatkáig, a Kola-félszigettől a Pamír hegységig. 1919-ben megalapították az Ukrán Tudományos Akadémiát. Ezzel kezdődött a testvéri szövetséges köztársaságokban a tudományos központok kialakítása. 1961-ben megalakult a Moldvai Tudományos Akadémia, s ezzel a Szovjetunió minden köztársaságának volt már saját akadémiája. Jelentős munkát végeznek a szovjet tudomány fejlesztése terén a Szovjetunió Tudományos Akadémiája nemrég alakult Szibériai Osztályának intézeteiben és laboratóriumaiban dolgozó tudósok.

A szovjet tudósok családja soknemzetiségű. A Szovjetunió területén élő több mint 40 nemzetiség képviselői találhatók meg közöttük: több mint 70 000 az ukrán, több mint 50 000 a zsidó, 12 000-nél több a grúz, mintegy 7000 az üzbég, körülbelül 1000 a baskír stb.

A Szovjetunió tudományos kapcsolatokat tart fenn a világ 100 országával. Csak 1965-ben a Szovjetunió Tudományos Akadémiája mintegy 3000 szovjet tudóst küldött ki a világ országaiba és több mint 4000 külföldi tudóst látott vendégül. 1965-ben a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának képviselői 230 külföldön megrendezett találkozón vettek részt. A Szovjetunióban a Tudományos Akadémia 18 nemzetközi tudományos kongresszust és konferenciát rendezett, s ezeken 1047 külföldi tudós vett részt.

Szüntelenül növekszik az olyan tudományos kutatásoknak a száma, amelyeket a Szovjetunió és más országok, elsősorban a szocialista testvérországok közös tudományos erőfeszítésekkel folytatnak. Jelentős tudományos központtá vált a Dubnai Egyesített Atommagkutató Intézet, amelynek a szocialista országok a tagjai.

Mind nagyobb nemzetközi elismerésre találnak a szovjet tudomány eredményei. Világszerte ismert az olyan tudósoknak, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája akadémikusainak és levelező tagjainak. Nobel-díjasoknak a neve, mint N. G. Baszov, P. A. Cserenkov, I. M. Frank, L. D. Landau, A. M. Prohorov, N. M. Szemjonov, I. J. Tamm.

A kommunista társadalom építésének jelenlegi szakaszában tovább növekszik a tudomány jelentősége a Szovjetunióban. Az SZKP XXIII. kongresszusán azt a feladatot tűzték ki, hogy tovább kell javítani és fejleszteni a tudományos kutatómunkát, a tudománynak a termeléssel való kapcsolatát.

Az iparfejlesztés területi irányítása

Az ipartelepítés mindig is a gazdasági-társadalmi élet egyik központi kérdése volt. Ezt bizonyítja többi között az is, hogy az országgyűlés ülésszakán — a legutóbbin is — több képviselő, különösen az iparilag elmaradt megyék küldöttei foglalkoztak ezzel a kérdéssel.

Az új gazdaságirányítási rendszerre való áttéréstől többen féltik az iparfejlesztési célok megvalósítását, illetve attól tartanak, hogy azok esetleg háttérbe szorulnak. Kétségtelen, hogy ilyen veszéllyel számolni kell. A vállalatoknak ugyanis közvetlen érdekük lesz a beruházások gazdaságossága. Éppen ezért megtörténhet, hogy az iparilag elmaradt területeken az új üzem létesítésével járó beruházási többletköltségeket igyekeznek elkerülni. Várható tehát, hogy kerülik az új üzemek építését vállalati forrásból és még fokozottabban súlyt helyeznek a meglevő üzemek bővítésére, rekonstrukciójára. Ez a törekvés általában kedvező, sőt teljesen egyezik gazdaságpolitikai céljainkkal: elősegíti a beruházások gazdaságosságának fokozását. Az iparilag fejletlen területek iparosítása szempontjából azonban nem egyértelműen pozitív. Ez is mutatja, hogy az ipar területfejlesztését is — mint minden népgazdaságilag fontos feladatot — elsősorban központi irányítással lehet csak folytatni és a feltételeket megteremteni. Ezt azonban közvetlen beavatkozás helyett mindinkább a megfelelő gazdasági ösztönzők segítségével kell megvalósítani.

Az ipar területi elhelyezkedésének eredményei

A párt- és kormányhatározatok végrehajtása nyomán jelentős eredményeket értünk el az ipar arányosabb területi elhelyezésében. Az ország iparában foglalkoztatottak aránya Budapesten az 1958. évi 45.4%-ról 1960-ban 44.6 %-ra és 1965-ben 40.9%-ra csökkent. Az ipari létszámnövekedésben a főváros aránya évről évre kisebb, 1965-ben és 1966-ban pedig abszolút létszámcsökkenés következett be az előző évekhez képest. Az iparilag fejletlen országrészekben az iparban foglalkoztatottak arányának növekedése a II. ötéves tervidőszakban kétszerese az országos és négyszerese a budapesti növekedés ütemének. Jelentős a fejlődés Csongrád. Vas és Bács megyében. Ennek ellenére továbbra is jelentős különbségek vannak a megyék között. Különösen elmaradott Szabolcs, Hajdú, Somogy és Tolna megyék ipara. A következő években elsősorban

e megyék iparosítását kell szorgalmazni. Ugyanakkor figyelemre méltó, hogy a Budapestet övező településgyűrűben, mind a helyben működő ipari üzemekben foglalkoztatottak, mind a Budapestre ingázók száma az elmúlt tíz évben jelentősen nőtt.

A második ötéves tervidőszakban 37 üzem kitelepítése valósult meg, amelyek korábban 6600 főt foglalkoztattak. Ezenkívül a fővárosban mintegy 70 üzem, vagy telep szűnt meg elsősorban oly módon, hogy fővárosi törzsüzemekbe olvadtak be, illetve azok fejlesztésével hozták létre a felszámolás során kieső kapacitást. Egyes gyártási tevékenységek kihelyezése is segítette a vidéki iparosítást.

A várható területi változások

A III. ötéves tervidőszakban a létszámnövekedéssel járó beruházásokra elsősorban az iparilag fejletlen területeken kerül majd sor. Az Alföldön és a Dél-Dunántúlon az országos létszámnövekedés ütemének mintegy kétszeresére lehet számítani és ennek eredményeképpen az iparban foglalkoztatottak aránya várhatóan 22,9%-ról mintegy 25%-ra emelkedik. A fővárosban az ipari létszámnövekedés csak kis mértékű lesz, elsősorban a szolgáltató ipar igényeinek kielégítése eredményezhet növekedést. A főváros iparában foglalkoztatottak aránya 1970-ig az 1965. évi országos 40,9%-ról várhatóan 38—39%-ra csökken. E célkitűzés megvalósításához az szükséges, hogy a fővárosban a létszámnövekedés korlátozása megfelelően érvényesüljön és a vidéken számításba vett ipari beruházások megvalósuljanak. A tavalyi tapasztalatok szerint a fővárosban az ipari létszám — ha kismértékben is, de — csökkent és vidéken — a bányászat jelentős visszafejlődése ellenére is — a létszámnövekedés számottevő volt.

Az elmúlt években a vidéki iparfejlesztés jól bevált módszere volt — és ezt a jövőben is célszerű folytatni —, hogy a megyei tanácsok saját hatáskörükben és eszközeik felhasználásával (amelyet részben vagy egészben központi forrásból juttattak számukra), fővárosi üzemeknek termelő területet létesítettek. A fővárosi üzemek, hogy feladataikat minél kisebb költségráfordítással tudják végrehajtani, illetve hogy minél nagyobb termelési feladatot tudjanak ellátni, a tanácsok által létesített területeket általában szívesen átvették. A felszereléshez szükséges gépeket a fővárosi üzemből vagy beszerzésből biztosították.

A vidéki iparfejlesztésnek ez a módja *a helyi kezdeményezést és a központi irányítást összekapcsolja és viszonylag csekély beruházással rövid idő alatt több száz főt foglalkoztató üzem létesíthető.* Így létesült az elmúlt években Dombóvárott kesztyű-, Kaposvárott rádiócső-, Szombathelyen műanyagfeldolgozó-üzem, a közelmúltban a szekszárdi óra- és ékszerüzem, Tamásiban az Orion alkatrész üzeme és még több üzem. A közeljövőben is több vidéki telephely átadása várható. Nyíregyházán például üvegtechnikai üzem épül, Nyírbátorban a vasipari vállalat fejlődik jelentősen.

A gazdasági ösztönzés

A gazdaságirányítás új rendszerének bevezetésével kapcsolatban az általános rendelkezések alapján mindinkább a végrehajtás

szabályozása, a részfeladatok megoldása kerül előtérbe. A beruházások általános rendezését is jóváhagyták. Ennek alapján időszerűvé vált olyan feladatok kidolgozása, amelyek az általános szabályok alapján a speciális feladatok megoldását is biztosítják. Ilyenek: az ipar arányos területi fejlesztésének, a kitelepítési célkitűzések végrehajtásának biztosítása az új körülmények között. Ezekre a Gazdasági Bizottság a közelmúltban megfelelő határozatokat hozott.

Az iparfejlesztés területi orientálására számításba vett eszközök összefüggő, egységes rendszert képeznek. A jövőben a központilag jóváhagyott és finanszírozott beruházások száma viszonylag kevés lesz, és azok is főként az alapanyagok gyártását, valamint a népgazdaság fő célkitűzéseinek megvalósítását biztosítják majd. Természetesen a népgazdaságilag kiemelt nagyberuházások és az állami célberuházások is lényegesen hatnak az ipar területi fejlesztésére. Ezek azonban nagymértékben a már kialakult területi arányokhoz alkalmazkodnak. A kiemelt nagyberuházások viszonylag kis száma, a megvalósítás hosszú időtartama, bizonyos telepítési kötöttségek az ipar területi arányait csak lassan tudják befolyásolni.

A jövőben a beruházások jelentős része — a beruházási alapnak mintegy 50%-a — a vállalati döntés alapján, vállalati fejlesztési alapból és hitelből valósul meg. Ez elsősorban vonatkozik a nagyobb létszámot foglalkoztató könnyűipari, gépipari üzemekre. A vállalati döntés körébe tartozó beruházási eszközök a meglevő üzemekben képződnek, ezért az iparilag fejletlen területeken ilyen forrással nem rendelkeznek. A *saját eszközön alapuló beruházás* tehát — figyelmen kívül hagyva egyelőre azokat a tényezőket, amelyek az egyes területek közötti ipari színvonal kialakulásához vezettek — *lényegében a meglevő területi arányokat tartja fenn* — magasabb színvonalon. Ha azonban figyelembe vesszük, hogy azokon a területeken fejlettebb az ipar, ahol általában a piaci és a természeti adottságok is kedvezőbbek, akkor külső beavatkozás nélkül a vállalati beruházások még inkább fokozzák a *jelenlegi aránytalanságokat.*

Elvileg nincs akadálya annak, hogy a beruházási alapok keletkezése és felhasználása területileg elkülönüljön. Lehetőség van arra, hogy a fővárosban vagy az iparilag fejlett területeken képződő fejlesztési alapot, illetve a hitelt iparilag elmaradt területeken használják fel. Ahhoz azonban, hogy *ez a lehetőség valóra váljon, megfelelő feltételeket kell teremteni.* Ennek lényege, hogy *a vállalatok a beruházási eszközeiket az iparilag elmaradt területeken legalább azonos vagy nagyobb hatásfokkal használhassák fel, mint a keletkezésük helyén.* Az iparfejlesztés területi orientálására kidolgozott rendszer ezt kívánja biztosítani.

Az ipari beruházások állami támogatása Zala, Szolnok, Békés, Bács és mindenekelőtt Szabolcs, Hajdú, Somogy és Tolna megyékben az iparfejlesztésre kijelölt városokban lehetséges. Emellett néhány olyan városban is indokolt az iparfejlesztés, ahol — bár a megye iparilag nem elmaradott — az adott városok fejlődése ezt megkívánja. Például Borsod megyében Sátoraljaújhelyen, Győr megyében Sopronban. Az állami dotáció egyrészt biztosíthatja az ezeken a területeken jelentkező

beruházási többletköltségeket, másrészt elősegítheti, hogy azonos nagyságú vállalati beruházásból nagyobb kapacitás valósuljon meg, illetve a tervezett kapacitás a vállalat részére kevesebbe kerüljön, mint a fővárosban, vagy más iparilag fejlett területeken. A költségvetés terhére a beruházási költségek 20—50%-át lehet megtéríteni. A központi szervek csak a dotáció biztosításának irányelveit és a megyei kereteket hagyják jóvá. Az irányelvek alapján a megyei tanácsok határozzák meg, hogy a kijelölt településen a beruházások közül melyiket és milyen mértékben támogatják. A kedvezménynél elsősorban a foglalkoztatás növelését tartják szem előtt.

Az iparosítást a beruházási dotáció mellett segíthetik a kedvező hitelfeltételek is, amelyek a *visszafizetési határidőkben* jelentkeznek. Ez lehetővé teszi, hogy a várható fejlesztési alapokat figyelembe véve a hitelt hosszabb időszakra előlegezzék és így a beruházás időpontjában nagyobb anyagi eszköz álljon rendelkezésre.

A kitelepítések elbírálásánál érvényesíteni kell, hogy az egyes iparágak fejlesztésére rendelkezésre álló hitelkereten belül az azonos, vagy megközelítő feltételek esetén elsősorban az iparilag elmaradt területeken jelentkező hiteligényeket elégítsék ki.

Az iparilag elmaradt területek fejlesztését szolgálja az is, hogy a Budapesten felszámolásra kötelezett üzemek a fővárosban beruházást nem eszközölhetnek. A fejlesztési alapot zárolt számlán kell elhelyezni és általában csak vidékre település céljából lehet azt felhasználni. *Az üzemek a vidékre település költségeinek fedezésére költségvetési juttatást is kaphatnak.* Erre a célra a központi szervek jelentős összeget biztosítanak.

A nem közvetlenül termelést szolgáló beruházások, például a lakásépítés, a közműfejlesztés stb. az iparfejlesztés igényeinek figyelembevételével történik.

Az ipar fejlesztését nagyban elősegítheti, ha a tanácsok az üzemek építéséhez közművesített területet, a szakemberek részére pedig lakást tudnak biztosítani. Éppen ezért, *a helyi szervek saját bevételeik terhére az iparvállalatoknak engedményeket adhatnak* (pl. meghatározott időre a kommunális adó befizetése alól felmentést stb.). Azok a települések, ahol a foglalkoztatás elsőrendű probléma, saját eszközeikből tanácsi vagy minisztériumi ipari üzem létesítését, fejlesztését támogathatják.

A gazdasági ösztönzők mellett azonban — legalábbis egyelőre —, bár a korábbinál szűkebb mértékben, *a hatósági jellegű szabályozás fenntartása is szükséges.* A fővárosban és környékén új üzemet továbbra is csak központi döntés alapján lehet építeni. Fennmarad egyes üzemek kitelepítési kötelezettsége is. Az ipari beruházásoknál természetesen továbbra is szükségesek a hatósági építési engedélyek. Az építési engedélyek kiadásánál a tanácsok minden olyan iparfejlesztési törekvést, amely a települések távlati fejlesztésével, a lakosság érdekeivel, az iparfejlesztés területi célkitűzéseivel ellentétes, meg kell, hogy akadályozzanak.

A közvetlen és közvetett hatósági intézkedésekkel tehát biztosítani lehet, hogy az a folyamat, amelynek célja az ipar területi aránytalanságának megszüntetése, tovább folytatódik.

Dr. Tatai Zoltán

A közgazdasági tényezők megnövekedett szerepe a termelőszövetkezetek irányításában

Az új gazdaságirányítási rendszer egyik jellemzője a termelőszövetkezetek önálló vállalatszerű gazdálkodása, a párt gazdaságpolitikai célkitűzéseinek főként gazdasági eszközökkel történő megvalósítása, az adminisztratív jellegű gazdaságirányítási elemek csökkentése. A gazdasági döntéseket alapvetően nem az irányító szervek, hanem az üzemek hozzák. A termelőszövetkezetek önállóan határoznak a termelési szerkezet és profil kialakításáról. Saját elhatározásuk szerint készítik el üzemterveiket. Számos helyen a termelésszerkezetet a munkaerőhelyzet figyelembevételével igyekeznek kialakítani. Ahol munkaerőhiánnyal küzdenek, ott az ipari növények vetésterületét csökkentik és a géppel művelhető takarmánytermő területet növelik. A cukorrépa vetésterülete például holdanként csökkent, az őszi árpa vetésterülete pedig az előző évhez viszonyítva 10 000 holddal nőtt. Említést érdemel, hogy különösen a hegyvidéki termelőszövetkezetek a helyi adottságoknak megfelelően — fakitermelésre, kőbányára stb. alapozva — kisegítő üzemágakat létesítettek.

A jövőt illetően a vezetők többségének sok, a helyi természeti és közgazdasági adottságokat figyelembe vevő elgondolása van. Így 1968-ban már lényegesen jobban fog érvényesülni az önálló gazdasági döntés.

A termelőszövetkezetek és az állami, szövetkezeti vállalatok viszonyában is a gazdasági elemek kerültek előtérbe. A termelőszövetkezetek már ez évben is önállóan dönthettek arról, hogy mely vállalatnál értékesítik termelvényeiket és milyen árukat értékesítenek a szabadpiacon. Már e téren is sok tapasztalattal rendelkezünk. Az árutermelést folytató szövetkezetek vezetői csaknem kivétel nélkül állítják, hogy a nagy tömegű áru értékesítésében nélkülözhetetlen a felvásárló kereskedelem. Legfeljebb a partner kiválasztásában lehet változás. A termelőszövetkezet rendszerint hátrányos helyzetbe kerül, ha nagy tömegű árut a szabadpiacon kíván elhelyezni. A felvevő piacok közelében gazdálkodó szövetkezeteknek azonban élni kell a lehetőséggel, hogy termelvényeik egy részét közvetlenül a fogyasztóknak adják el. Az Eger és Hatvan körzetében működő termelőszövetkezetek például vállalták, hogy a MÉK-kel társulva a két város lakosságát állandó friss zöldséggel és gyümölccsel ellátják.

Eddigi tapasztalataink azt is bizonyítják, hogy a termelőszövetkezetek új tervezési rendszere — mely az önállóság egyik alapfeltétele — biztosította a népgazdasági célkitűzések megvalósulását. Egy-két cikk kivétel ezalól — amelyeknél a gazdasági ösztönzők nem érvényesültek kellőképpen (sertéshús, nagy testű baromfi, cukorrépa és korábban a szarvasmarha).

Az önálló gazdálkodás, s ennek részeként az új üzemtervezés tehát nagy feladatok elé állítja a ter-

melőszövetkezeti vezetőket. Az új tervezési rendszer mellett a termelőszövetkezetek gazdálkodásában fontos szerep jut az árrendszer változásainak is.

A saját pénzeszközök növekedése lehetőséget teremt az önállóbb beruházási döntésekhez. Tapasztalataink szerint a tsz-ek vezetői meggondoltabban és körültekintőbben döntenek, mint a hitelből megvalósított beruházásoknál.

Az árak szabad mozgása fokozottabban arra készteti a gazdaságokat, hogy nagyobb mértékben igazodjanak a kialakult helyzethez, figyeljék azok alakulását, mert a változó árak időnként veszteségeket is okozhatnak a gazdaságoknak.

Az állami támogatás több oknál fogva továbbra is fontos eleme a gazdálkodásnak. Döntéseiknél ezt a jövőben is figyelembe kell venni a vezetőknek. Kihatással van az eszközbefektetésre, az önköltségre és ezen keresztül a személyes jövedelemre is. Az állami támogatás nemcsak jövedelemkiegészítő, hanem segíti az önálló gazdálkodás feltételeinek megteremtését. Ezért fontosabb gazdasági kérdésekben számításbavétele nélkül nem lehet érdemben dönteni.

Az állami támogatás különböző formái közül külön említést érdemel megyénkben az úgynevezett kedvezőtlen adottságú tsz-eknél alkalmazott árkiegészítéses dotáció. Az állami támogatásnak ez a kísérleti rendszere jó tapasztalatokat hozott. Ott, ahol a vezetők a dotáció ismeretében helyes határozatokat hoztak, a tsz jövedelemszínvonala erőteljesen javult. Ahol ezt a lehetőséget nem használták ki, ott a tsz gazdasági helyzete nem alakult megfelelően.

A gazdaságirányítás új rendszerében *a hitelezési elvekben* is változás következik be. A forgóeszköz-hitelezés feltétele, hogy a szövetkezet hitelképes legyen, az igényelt hitelre a tsz-nek fedezete legyen és visszafizetését — az egyéb fizetési kötelezettségek teljesítése mellett — bevételeiből biztosítsa. Hitelképesség esetén a szövetkezet igényét a bank kétoldalú gazdasági kapcsolat keretében teljesíti. Év közben a folyamatos üzemviteli kiadásokra és a tsz-tagok előlegére a bank rövidlejáratú hitelt nyújthat. Ha a tsz tartósan nem tesz eleget a fizetési — így többek között hitelvisszafizetési — kötelezettségének, szanálási eljárásra kerül sor.

A bank időben meghirdeti, hogy a következő évben milyen előfeltételek mellett nyújt hitelt, vagyis milyen tevékenységet milyen mértékben támogat az állam hitellel és milyen feltételek mellett (kamat és lejárat). Ezek ismeretében kell dönteni a gazdálkodó szerveknek, hogy a hitelt igénybe kívánják-e venni. Beruházási hitelek engedélyezésénél döntő lesz, hogy mennyi a beruházás megtérülési ideje és a szövetkezet annak megvalósításához mennyi saját eszközt ajánl fel. A hitelt tehát elsősorban azok a tsz-ek kapják, ahol azt a leggazdaságosabban képesek felhasználni és a legtöbb saját eszközt tudják hozzájárulásként biztosítani.

A gazdaságirányítás új rendszerében *az állami jövedelemelvonás új* formái lépnek életbe. Ezek az eddigi, főként a zárszámadások elkészítésénél alkalmazott adminisztratív intézkedések megszüntetésével jelentős mértékben befolyásolják a szövetkezetek gazdálkodását. Az új adózási rendszer elősegíti, hogy csökkenjen a jöve-

delem-differenciálódás, ösztönöz a nagyobb jövedelem elérésére, elősegíti a felhalmozást és a személyi jövedelem helyes arányainak kialakítását.

Végeredményben tehát a tsz-ek vezetőinek az egyes üzemágak kialakításánál azok jövedelmezőségét kell elsősorban figyelembe venniük.

A mezőgazdasági beruházásoknál is érvényesül az az elv, hogy a döntéseket maguk az üzemek hozzák. A népgazdaság általános fejlődésével kapcsolatos koncepciók érvényesítését az állam a gazdasági ösztönzők, a beruházáspolitika segítségével valósítja meg (ár, hitel, állami támogatás stb.). A beruházásoknál az eddigieknél jobban előtérbe kerül a gazdaságosság és a hatékonyság vizsgálata, s ez körültekintő döntésre kényszeríti a termelőszövetkezeti vezetőket.

Megyénk termelőszövetkezetei az elmúlt években is — a *szocialista jövedelemelosztás* alapvető elveinek betartása mellett — saját maguk határozták meg az elosztási formákat. Ez az elv a szövetkezetek gazdasági megerősödésével, önállóbb gazdálkodásával a következő időszakban még inkább érvényesül majd. A jövedelem biztonsága, rendszeressége és színvonala a forma helyes megválasztása mellett elsősorban azon múlik, hogy miként élnek a szövetkezetek vezetői az új gazdaságirányítási rendszer nyújtotta lehetőségekkel.

A megváltozott viszonyok között helyes döntések csak a közgazdasági tényezők ismeretében születhetnek. *Ezek ismerete, hatásuk állandó, alapos elemzése a termelőszövetkezetek irányításának nélkülözhetetlen alapfeltétele.*

Ebből következik, hogy a termelőszövetkezetek irányításával, de a vezetők státusával, jogkörével kapcsolatos álláspontokat is módosítani kell. A termelőszövetkezetek irányításához, a helyes gazdasági döntésekhez a jövőben nagyobb tájékozottságra lesz szükség. *Növekszik a szövetkezetek információ-igénye is.* E feladatot a Termelőszövetkezeti Területi Szövetségek jól elláthatják.

Az előzőekből adódik az is, hogy a termelőszövetkezeti vezetőségek *jogkörét bővíteni* kell. A közgyűlés hatáskörét úgy kell módosítani, hogy az a szövetkezet létét alapvetően érintő kérdésekre terjedjen ki. A továbbiakban a vezetőségnek legyen joga, hogy döntést hozzon. A termelőszövetkezet elnökének — a szövetkezeti sajátosságokat figyelembe véve — meg kell adni azokat a jogokat, amelyek egy önálló gazdálkodást folytató szocialista vállalat irányításához szükségesek. A vezetőség és az elnök jogainak bővítése növelni fogja a vezetés rugalmasságát, lehetővé teszi a gyors reagálást és alkalmazkodást.

Rendezni kell a termelőszövetkezetek szakmai vezetőinek helyzetét is. A *főagronómus* irányítja a termelést és ezért felelős. Szakterületén az elnök helyettese. Természetes, hogy fel kell ruházni mindazon jogokkal, amelyek biztosítják a termelés zavartalanságát. A *főkönyvelője* szakterületén szintén az elnök helyettese. Felelős a termelőszövetkezet gazdálkodásáért. Elsődleges feladata tehát nem az adminisztrációs apparátus irányítása, hanem az, hogy *elősegítse a helyes gazdasági döntések kialakítását, elemezze azok hatá-*

sát és javaslatokat tegyen a helyes üzemszervezési gazdálkodási arányok kialakítására. A közgazdasági elemző munka szerepe növekszik, természetszerű tehát, hogy a képzett közgazdászok szerepe is nő a termelőszövetkezetekben.

Az új gazdasági mechanizmusban a termelés, értékesítés, gazdaságfejlesztés területén több lehetőség közül lehet majd választani. Nő az önállóság, de ezzel együtt a felelősség is. Az állami szervek és a termelőszövetkezeti szövetségek megfelelő tájékoztatókkal, információkkal elő fogják segíteni a helyes álláspontok kialakítását, de a döntés joga az üzemeké lesz. Helyes döntést, amely fejleszti a gazdálkodást, csak olyan vezető tud hozni, aki a megfelelő jogok mellett megfelelő tájékozottsággal, tapasztalattal és felkészültséggel is rendelkezik.

A vezetők képzettsége komoly befolyással van a gazdaságok eredményeire.

A Központi Bizottság káderkérdésekkel foglalkozó határozata a vezetői beosztások elvi feltételeit illetően (politikai megbízhatóság, szakmai tudás és vezetőkészség) — a termelőszövetkezeti vezetőkre is vonatkozik. Azokban a termelőszövetkezetekben jobbak az eredmények, ahol a politikai megbízhatósággal párosul a szakmai felkészültség és vezetőkészség.

Nem elég azonban egy-egy szakmai vezetőnek csak az agro- és zootechnikai és termelésszervezési kérdéseket ismernie, a közgazdasági felkészültség is egyre nagyobb jelentőséget kap. A termelőszövetkezet elnökének, főagronómusának, főkönyvelőjének egyaránt ismernie kell szakterületének legfontosabb közgazdasági kérdéseit. A jövedelmező gazdálkodás termelőszövetkezeti vezetőinktől is megkívánja a holt- és élőmunkával való helyes gazdálkodást, a beruházási és hitelpolitika ismeretét stb. Mind népgazdaságilag, mind üzemi szempontból jelentős, hogy a megtermelt árut értékükön tudják eladni.

Megyénk termelőszövetkezeteiben végzett vizsgálatoknál bebizonyosodott, hogy azonos termelési eredmények mellett is igen eltérő a jövedelmezőség.

Ennek oka nemcsak az, hogy egyik gazdaság olcsóbban termel, hanem az is, hogy az értékesítésnél a megfelelő jártassággal rendelkező tsz-vezetők 10, sőt, esetenként 15—25%-kal is nagyobb jövedelemhez jutottak a csomagolás és a jobb lehetőségek kihasználásával.

Nem elég, ha csak a termelőszövetkezeti elnök, a főkönyvelő és a főagronómus csinál számvetést és a többiek pedig nem ismerik tevékenységük számviteli kihatásait. Megyénk több termelőszövetkezetének példája igazolja, hogy azok a gazdaságok fejlődtek megfelelően, ahol az anyagi ösztönzők helyes alkalmazásával sikerült számvetésre bírni a gazdaság összes vezetőit, beleértve a brigádvezetőket is.

Megállapítottuk, hogy a megvizsgált 30 jó termelőszövetkezet mindegyikében nemcsak a tsz-elnöknek, főagronómusnak és főkönyvelőnek, hanem a részlegvezetőknek és a brigádvezetőknek is önálló számvetésük van. A gyengén gazdálkodó (nem rossz adottságú) termelőszövetkezetek többségében pedig a részlegvezetők és brigádvezetők nem ismerték tevékenységük gazdasági kihatásait.

Ha nem is akarunk mindenkiből közgazdászt képezni, a tagság sokkal szélesebb körével kell megismertetni a közgazdasági kérdéseket. *Ebben alapvető szerep vár a termelőszövetkezeti pártszervezetekre,* amelyeknek az új körülmények között minden jelenséget figyelemmel kell kísérniük gazdaságirányító munkájukban, de elsősorban azokra *kell koncentrálni erejüket, amelyek az üzem gazdálkodása szempontjából az adott időszakban a legfontosabbak.* Heves megye zöldségtermelő gazdaságaiban például már 1967-ben is a termelési módszerek tökéletesítése mellett az egyik fő kérdés a gazdaságos, önálló értékesítés volt és ez lesz az elkövetkezendő években is. Voltak gazdaságok, ahol éppen a pártszervezet kezdeményezésére sikerült az önálló exportcsomagolást biztosítani, mely 12—15%-kal növelte a korábban betervezett jövedelmet. A másik fő téma egy sor gazdaságban az olcsóbb termelés megvalósítása. Érdemes itt megemlíteni, hogy a pártszervezetek kezdeményezésére 23 gazdaság megfelelő vizsgálat és elemzés után a természeti adottságok, a jelenlegi és várható közgazdasági tényezők messzemenő figyelembevételével hosszabb távra megtervezte a legoptimálisabb termelési szerkezetet.

A termelőszövetkezetek pártszervezeteinek egyik fő feladatuk a közgazdasági szemléletmód formálása. Az új gazdasági mechanizmusnak nemcsak gazdaságpolitikai hatásai lesznek, hanem a társadalmi viszonyokat is befolyásolják. Az eredmények mellett új ellentmondások is felszínre jönnek.

Azt is meg kell mondani, hogy csupán agitációs, nevelő tevékenységgel nem lehet megszüntetni azokat a tényezőket, amelyek a különböző aránytalanságok létrejöttével keletkeznek. Az agitáció csak akkor hasznos és eredményes, ha megteremtjük a feltételeket ezeknek a megszüntetéséhez. Csak így van igazán hitele az elhangzott szónak.

A közgazdasági tényezők alapos elemző munkát igényelnek az üzemektől, a középszintű és felső vezetőktől egyaránt. Fontos ez azért is, mert sokszor a nem alaposan átgondolt intézkedések miatt nincs eléggé összhangban a népgazdasági és vállalati érdek. Példák is igazolják, hogy milyen gondot jelentenek ezek társadalmi szinten. Még ma is találkozhatunk olyan vezetőkkel például, akik a felvásárlás pillanatnyi érdekeit tekintik csak népgazdasági érdeknek és a termelést másodlagosnak. Pedig a termelési érdekeltség megteremtése ugyanúgy népgazdasági érdek, mint a pillanatnyi felvásárlási érdek. Ellenkezője a termelésre perspektivikusan negatívan hat, amely később károsan érezteti hatását a felvásárlásnál is.

A közgazdasági tényezők megnövekedett szerepe a mai időszak alapvető jellemzője a termelőszövetkezetekben is. Megyénkben a pártszervezetek és gazdasági szervek legfontosabb feladata, hogy ennek szellemében dolgozzanak.

Tamás László
a Heves megyei pártbizottság titkára

Lenin és a vezetés

1

Lenin neve elválaszthatatlan a szocialista vezetés fogalmától. Mégis, amikor a vezetés kérdése nálunk is a társadalmi érdeklődés előterébe került, egyesek hamarabb foglalkoztak és ismerkedtek meg a tőkés világ management-elméleteivel, s a tőkés vállalatoknál alkalmazott vezetési módszerekkel, mint Lenin vezetési koncepciójának, gyakorlati vezetői munkájának részleteivel. Mintha egyes kiragadott tételeinek állandó idézgetese elfedné azt a kiemelkedő jelentőségű tényt, hogy Lenin vezetési nézetei többségükben nem csupán alkalmi célú és alkalmi jellegű megfogalmazások, hanem egy átgondolt, következetes, a vezetés elemeit egységbe fogó koncepciónak a részei. Lenin rendkívüli zsenialitásának és csak a legnagyobbakat jellemző előrelátásának ékes bizonyítéka, hogy a vezetés kérdéseit az agrár-feudalis csökevényekkel terhelt, a polgárháborúban feldúlt, lerongyolódott Oroszország viszonyai között is egy fejlett ipari társadalom perspektívájában érzékelte és fejezte ki. Ez az oka annak, hogy elvi jelentőségű megállapításai ma is érvényesek, nem is szólva arról, hogy munkamódszere és vezetői stílusa is bőséges és hálás anyagot szolgáltat a vezetői munka ésszerű megszervezéséhez (gondoljunk csak a „döntő láncszem" Lenin által klasszikus tömörséggel megfogalmazott módszerére, amely minden vezetői tevékenység általános érvényű alapelve).

Bár Lenin nem törekedett — legalábbis megfogalmazott programként — a vezetés témakörének elméletileg megalapozott körülhatárolására, a vezetéselmélet kérdései iránt egész életében rendkívül intenzíven érdeklődött. Életének kevéssé ismert adata, hogy — kortársi visszaemlékezések egyértelmű tanúsága szerint — tanulmányt készült írni a vezetés és az igazgatási munka tudományos megszervezéséről, a szovjet államgépezet munkájának megjavítása és a bürokratizmus elleni harc megalapozása érdekében. E szándékát — amely betegsége miatt sajnos, nem valósulhatott meg — könyvtárosnője is igazolta. Visszaemlékezéseiben azt írta, hogy Lenin 1922 májusában bibliográfiai jegyzeteket készített a vezetés tudományos megalapozásának kérdésével foglalkozó hazai és külföldi szakirodalmi művekről. Lenin szándéka nem meglepő, ha meggondoljuk, hogy még a forradalom előtt megismerkedett a tudományos üzemvezetés elméletével; behatóan tanulmányozta Taylor műveit, felismerte és megfogalmazta, hogy mit lehet abból a szocializmus viszonyai között átvenni, mit kell átdolgozni és mit kell továbbfejleszteni annak érdekében, hogy a fokozott kizsákmányolást szolgáló vezetésszervezési koncepció a szocializmus építését segítse. Idevonatkozó megállapításai máig érvényes elvi

útmutatások a tőkés tapasztalatok felhasználására a szocializmus körülményei között. 1922 szeptemberében azt írja a Munkás-Paraszt Felügyelet helyettes népbiztosának, Avanyeszovnak, hogy keressen német és amerikai szakirodalmat és gyűjtsön össze mindent, aminek lehet valamilyen értéke a tudományos munkaszervezés, főleg az igazgatási munka hatékony megszervezése szempontjából. Pályázat kiírását sürgette két vagy több tankönyv megírására a szervezeti és igazgatási munkáról. Javasolta, hogy néhány képzett és lelkiismeretes embert küldjenek tanulmányútra, elsősorban Németországba és Amerikába, vagy ha ez utóbbi nem volna lehetséges: Angliába vagy Kanadába, a korszerű igazgatási módszerek tanulmányozására. Kezdeményezésére kutató munka is kezdődött az állami és gazdasági vezetés kérdéseinek rendszeres tanulmányozására és feldolgozására. Ez a munka — bár Lenin halála után később abbamaradt — olyan kezdeti eredményeket hozott, amelyeket a legfejlettebb tőkésországok szakmai körében is értékeltek.

A fentiek egyértelműen tükrözik Lenin koncepciójának egyik sarkalatos alaptételét: *az elmélet és gyakorlat teljes és felbonthatatlan egységének elvét*. Ezt a vezetésben a gyakorlati vezetői munka mindenkori tudományos megalapozásának követelménye fejezi ki.

2

Lenin számára a vezetés elsődlegesen nem mint elméleti kérdés, hanem mint a bonyolult társadalmi valóság olyan igénye jelentkezett, amelynek megoldásától az újkori történelem legnagyobb vállalkozásának sikere függött. Érthető tehát, hogy az elmélet iránti érdeklődése ellenére a kérdésnek nem annyira a tudományos oldalával foglalkozott, mint inkább a tényleges helyzetekre vonatkozó gyakorlati utasítások, útmutatások — gyakran csak vázlatos — kidolgozásával. Ennek során azonban szükségszerűen felvetődött számára a feladat: a vezetési funkció egyes elemeinek és magának a funkció tartalmának olyan elméleti megfogalmazása, amely kifejezi egy új társadalom különböző szféráinak szocialista vezetésével (szervezésével, igazgatásával) kapcsolatos *más jellegű és más tartalmú* igényeket.

A vezetés kérdéseinek tudományos megközelítését Lenin számára rendkívül megkönnyítette a vezetési funkció elméleti megítélésében elfoglalt álláspontja. Lenin ugyanis a *vezetés egységének elvét* vallotta abban az értelemben, hogy a vezetést olyan egységes cselekvéskomplexumnak tekintette, amelynek legfontosabb elemei lényegében azonosak („A különféle és különböző vállalatok, intézmények, hivatalok stb. ügyeinek intézésében sok hasonló, éspedig alapvetően hasonló elem van"). Ennek az állásfoglalásnak elméleti jelentőségét az adja meg, hogy a vezetési funkció lényeges elemeinek azonossága és ennek elismerése az első feltétele az egységes fogalmi rendszert alkotó, átfogó vezetéselmélet kimunkálásának. Ez magyarázza meg, miért hangsúlyozzák a lenini koncepcióinak ezt az oldalát azok a szovjet szakemberek (Kaszickij, Gvisiani, Adfedt, Liszicin), akik a vezetési ismeretek és tudásanyag elemeit próbálják meghatározni, s ezen elemekből a vezetéselmélet

egységes rendszerét kialakítani. (Érdekes megemlíteni, hogy a polgári vezetéselméletben csak az ötvenes évek táján alakult ki a vezetés egységének elvét valló amerikai un. univerzális iskola, Koontz H. vezetésével.)

A vezetés egységének elve nemcsak azt jelentette Leninnél, hogy bizonyos alapvető követelményeket, általános érvénnyel, minden szintű és jellegű vezetésre vonatkozó hatállyal fogalmazott meg, hanem azt is, hogy a vezetés funkcionálását meghatározó legfontosabb szervezési alapelveknek is egységes és általános érvényt adott. A demokratikus centralizmus elvét a pártépítés köréből például a gazdasági vezetés és az államigazgatás területére is átvitte. Ezzel olyan elvet deklarált, amely már a fejlett ipari termelés objektív szervezeti szükségleteit tükrözi, s a vezetési gyakorlat szempontjából éppen olyan alapvető jelentőségű, mint a vezetés egységének elve az elméleti megközelítés szempontjából. A demokratikus centralizmus ugyanis, mint vezetésszervezési alapelv egyrészt a vezetői akarategység felülről történő feltétlen érvényesítése, másrészt a dolgozók vezetésbe történő bevonása és az alulról jövő kezdeményezés (és bírálat) között jelentkező ellentmondás hatékony feloldását, s nem utolsósorban a nagyvállalati szervekre is veszélyt jelentő bürokratizmus elleni harc legeredményesebb szervezeti biztosítékát jelenti.

E sorok írója a lenini mű tanulmányozása során kísérletet tett a munkahelyi vezetés lenini bibliográfiájának összeállítására. Ez érdekes képet ad arról, hogy a vezetés milyen elemei szerepelnek Lenin műveiben a leggyakrabban; s arról is, hogy ma is feladatot jelentenek azok a kérdések, amelyek Lenint elsősorban foglalkoztatták. A vezetési témák gyakorisági sorrendje Lenin műveiben (a 20. kötettől kezdődően)[3] — az említett kísérleti összeállítás tanúsága szerint — a következő:

— a dolgozók részvétele (beleértve: alulról jövő bírálatot és kezdeményezést, valamint a társadalmi szervezetek munkahelyi szerepét),

— egyszemélyi vezetés és testületi vezetés,

— demokratikus centralizmus,

— a bürokrácia elleni harc,

— a vezetés és igazgatás tudományos megalapozása,

— a szakemberek szervezeti helye és szerepe,

— a vezetők kiválasztása és képzése,

— a vezetői tulajdonságok, illetve a vezetőkkel szembeni követelmények stb.

3

Lenin vezetési koncepciójának tanulmányozása során a legmeglepőbb annak felismerése volt: mennyire megelőzte korát a csupán napjainkban divatossá vált olyan vezetési kérdések területén is, mint pl. az emberi tényező munkahelyi szerepének felismerése és értékelése a megváltozott társadalom-gazdasági feltételek között. Tőle származik annak az elvnek első megfogalmazása — jóval a „human relation" és a többi erre vonatkozó tőkés elmélet előtt —, hogy az ember, a beosztott, *nem tárgya a vezetésnek*, hanem egyik legfontosabb *alakító tényezője*, aki aktív módon, kezdeményező formában vesz részt a vezetés által kitűzött célok megvalósításában. Lenin írásainak erről szóló

tételei legalább annyira ismertek, mint amennyire feledésbe merült gyakorlati érvényesítésük feltételeinek kimunkálása. Egy dologra azonban fel kell figyelnünk. Lenin sokszor és sokféleképpen határozta meg a vezetők feladatait és a szocializmus körülményei között alkalmazandó vezetési módszereket. Bár ezekben a meghatározásokban a változó társadalmi helyzetek igényei és követelményei is tükröződnek, s ennek megfelelően bizonyos hangsúlyeltolódások is megfigyelhetők, vannak a lenini meghatározásoknak bizonyos állandóan visszatérő ismétlődő elemei. Nem véletlen, hogy ezek éppen a következők: *az emberek megnyerése, a meggyőzés, a dolgozók aktivitásának és kezdeményezőkészségének kifejlesztése.*

A lenini megfogalmazásokban forradalmian új vezetői szemlélet és alapjaiban megváltozott, jövőbe mutató vezetési koncepció tükröződik, olyan, amelynek realizálására csak most vannak kialakulóban a társadalmi és gazdasági feltételek. Ebben a vezetési koncepcióban a beosztott többé már nem csak alárendelt, hanem *munkatárs*, akit meg kell nyerni, mert gondolatai, javaslatai, ötletei lehetnek; munkatárs, akit nem csak utasítunk, hanem *meggyőzünk* az elvégzendő feladat szükségességéről, társadalmi hasznosságáról és fontosságáról. Az így értelmezett vezetői ráhatás eredménye pedig a beosztottnál nem egyszerű engedelmesség, hanem az alkotó és kezdeményező *együttműködés.*

Ha az ismertetett lenini elvek alapján akarjuk megalkotni a *szocialista vállalat társadalmi modelljét* — nem annyira mint valóságot, hanem inkább mint a *jövő felé mutató* konstrukciót, amelynek kialakítása a szocialista vezetés legfontosabb *feladata* —, akkor azt kell mondanunk:

> *a szocialista vállalat egyenrangú emberek munkatársi együttműködésén alapuló olyan szervezet, amelynek tagjai úgy hajtják végre a vállalati feladatokat, hogy meg vannak győződve azok társadalmi fontosságáról és szükségességéről. Az egyes vezetési szinteknek és vezetőknek legfontosabb feladata és egyben a szocialista vezetés alapvető módszere: a szervezeti cél tudatosítása a kollektíva tagjaiban, mégpedig az ennek elérésére irányuló aktív és kezdeményező közreműködés kifejlesztése útján — ugyanakkor betartva és érvényesítve az egyszemélyi vezetés és felelősség, valamint a szervezeti fegyelem követelményeit.*

Ez a meghatározás természetesen nem kívánja végleges érvényű modellbe sűríteni a lenini vezetési koncepció minden lényeges elemét, de jó kiindulás lehet a szocialista vezetési módszerek érzékeltetéséhez. Magában foglalja azoknak a követelményeknek és igényeknek minden lényeges elemét, amelyeket társadalmi-gazdasági helyzetünk tényei a vezetéssel szemben támasztanak, s amelyeknek gyakorlati célú elemzését és kimunkálását eddig elmulasztottuk. Az új mechanizmus megkövetelte vezetési modell kialakításához elengedhetetlen a lenini elvek következetes végig-

gondolása, hatékonyabb alkalmazásuk lehetőségének biztosítása.

4

Bár az utóbbi időkben a szocialista országok szervezéselméleti szakembereinek érdeklődése a vezetés lenini koncepciója iránt nagymértékben megélénkült a lenini hagyaték és annak elemzése, alkotó továbbfejlesztése, jelenlegi viszonyaink között történő alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata még várat magára.

Egyetlen szerző sem veti fel például, hogyan történjen a dolgozóknak a vezetésbe történő bevonása a fejlett ipari termelés körülményei között, figyelembe véve azokat a változásokat, amelyeket a korszerű információs technika (elektronikus számítógépek stb.) alkalmazása von maga után a vezetés szervezeti felépítésében és a vezetési funkciók megoszlásában, a döntések előkészítésében (a döntéshozatal centralizálásának lehetősége a vezetés felső szintjén, a középszintű vezetés jelentőségének csökkenése stb.).

Hiányzik egy másik téma tárgyi elemzése is, amely a lenini vezetési koncepció egyik sarkalatos tételével, az egyszemélyi vezetés, az egyszemélyi felelősség elvével függ össze. Tisztázni kellene az egyszemélyi vezetés fogalmi körét éspedig egyrészt a dolgozóknak a vezetésben való részvételével összefüggésben (beleértve az üzemi társadalmi szervezetek és a gazdasági vezetés jogkörének szabályozását), másrészt a korszerű nagyüzemben alkalmazott funkcionális, illetve törzskari vezetési szervezési formák és az egyszemélyi vezetés közötti összhang biztosításának vonatkozásában.

Lenin különösen nagy jelentőséget tulajdonított a szakembereknek és az ezzel összefüggő politikai kérdéseknek. Ez is olyan témakör, amely a nagyüzemi szervezeti formák kialakulásával számos megoldásra váró részletkérdést vet fel (pl. lineáris vezetők és a szakemberek viszonya; a szakemberek vezetésének problémája; a szakemberi ambíciók; elgondolások koordinálása a konkrét munkahelyi feladatokkal; szervezési vonatkozásban: a funkcionális és törzskari vezetési formák alkalmazásának problémája stb.) A szakirodalom ebben a vonatkozásban Lenin úttörő kezdeményezése ellenére sem tudott messzire jutni. A szakírók eddig még nem tettek kísérletet a lenini „szakember-koncepció" és „szakszerűség-követelmény" olyan értelmezésére és továbbfejlesztésére, amely megfelel az ipari fejlődés mai követelményeinek.

Folytathatnánk a felsorolást, de talán az említettek is kellően érzékeltetik, hogy a lenini hagyaték nemcsak értékes tanulságokkal és hasznosítható ismeretekkel szolgál számunkra, hanem megoldandó feladatokat is állít elénk. Lenin útmutatásait akkor követjük igazán, szelleméhez akkor maradunk hűek, ha megfogalmazásait és megállapításait nemcsak tanulmányozzuk és idézzük, hanem a gazdasági vezetés napjainkban jelentkező gondjaival is szembesítjük.

Dr. Dobossy Imre

A propagandisták munkájához

A monopoltőke diktatórikus kormányzati törekvései Nyugat-Európában

Korunk állam-monopolkapitalizmusának egyik jellegzetes törekvése a polgári demokratikus vonások korlátozása, megsemmisítése, a fasizálódás. *Hiba volna ezt az irányzatot leszűkíteni a nyílt újfasizmus jelentkezésére.* A legtöbb tőkés állam szervezetében az antidemokratizmus jól álcázott ráksejtjei virulnak. Sokan ezekre csak akkor figyelnek fel, amikor — mint Görögországban — már életveszélyes daganattá növekedtek.

Az antidemokratizmus a monopoltőkés állam szervi betegsége

Majdhogynem divat a diktatórikus törekvéseket egyszerűen az amerikai világstratégia melléktermékének egy imperialista ellentámadás Washingtonból dirigált hadműveleteinek tekinteni. Igaz, hogy az Egyesült Államoknak és a NATO-nak sok esetben jelentős szerepe van az ilyen kísérletek végrehajtásában. Alapjában véve ezek a megmozdulások mégis *a mai tőkés állam leküzdhetetlen belső szükségletét tükrözik.* A burzsoá hatalom osztálybázisa lényegesen leszűkült, emiatt növekednek kormányzati nehézségei, és olyan demokratikus intézmények elsorvasztására kényszerül, amelyek nemrégen még nem zavarták a kormányzásban.

Ezúttal nem térünk ki az ázsiai, afrikai és latin-amerikai országokban tapasztalható reakciós diktatúrákra, vagy a portugál és spanyol fasiszta rezsimekre. Ezek más történelmi körülmények szülöttei, mint a fejlett tőkés országok politikai deformálódásának tünetei — csupán az Egyesült Államok világstratégiájában kerülnek egymás mellé, mint az amerikai imperializmus szempontjából egyaránt kívánatos fejlemények. Külön elemzést követelne az imperialista tábort vezető USA államának antidemokratizmusa is.

Régi marxista megállapítás, hogy a burzsoázia a kormányzás polgári demokratikus formáiról habozás nélkül áttér a nyílt terrorisztikus formákra, mihelyt hatalmát veszély fenyegeti. Hozzátehetjük, hogy ezt — megelőzés céljából — akkor is megteszi, ha tervezett intézkedései előreláthatólag erőteljes tömegellenállást váltanak ki.

A II. világháború politikai következményei és a fasizmus elleni felháborodás annak idején hosszú időre új helyzetet teremtett a tőkés országok belpolitikájában.

A demokratikus baloldali erők 1945 és 1947 között szinte minden tőkés országban jelentős demokratikus vívmányokat harcoltak ki. A fasizmus elleni gyűlölet és az előző évek tanulságai miatt a helyzet egyáltalában nem kedvezett az antidemokratikus törekvéseknek. Az európai tőkés gazdaság hosszan tartó fellendülése közepette a legtöbb országban a burzsoázia nem is szorult rá szélsőséges kényszerítő rendszabályok alkalmazására.

Ennek ellenére ebben az időszakban is találkozunk súlyos antidemokratikus jelenségekkel. Az 1953-as spanyol—amerikai szerződés alapján becsempészték a nemzetközi életbe *Francót* és fasiszta klikkjét. Az *Egyesült Államokban* munkás- és sztrájkellenes törvények sorozatát hozták, dühöngött a MacCarthy-féle boszorkányüldözés. 1956-ban betiltották *Németország Kommunista Pártját.* 1958-ban a *francia* monopoltőke a fenyegető kormányzati válság elől a parlament szerepét erősen korlátozó gaulleizmus karjaiba menekült. 1960-ban *Olaszországban* csak a tömegek fergeteges megmozdulása állta útját Tambroni akkori miniszterelnök kísérletének, hogy a kereszténydemokraták, monarchisták és fasiszták együttműködésére alapozott kormányt hozzon létre.

Mindez azt tükrözi, hogy korunkban a burzsoá rendszer élesedő belső ellentmondásai, illetve a szocialista és haladó erők nemzetközi súlyának növekedése miatt *a tőkés politikai rendszerek ingatagabbá váltak.* A legutóbbi évek fejleményei is alátámasztják ezt a megállapítást.

Szükségtelen szükségalkotmány

Az NSZK-ban már az ötvenes években megindult a monopoltőke támadása az 1949-es nyugatnémet alkotmányban lefektetett demokratikus intézmények ellen. A kommunista párt és több demokratikus szervezet betiltása ennek a támadásnak csak egyik — igen jellegzetes — mozzanata volt. A helyzet alakulására jellemző, hogy a legkövetkezetesebb demokratikus erők, amelyek az alkotmányt — mint a nyugatnémet külállamot szentesítő okmányt — annak idején elutasították, ma egyik legfontosabb feladatuknak tekintik az alkotmány védelmét. Azok pedig, akik annak idején létrehozták, ma minden erejükkel lényeges módosítására törekszenek.

A német monopoltőke erői 1949-ben alárendelt szerepet játszottak a tőkés világgazdaságban. Ezért az alkotmány összeállításakor nem hagyhatták teljesen figyelmen kívül a néptömegek akaratát és a fegyverszünet előírásait. 1956-tól azonban folyamatosan hozták a demokratikus jogokat megnyirbáló törvényeket.

Az NSZK-ban már ma is sok a fennálló alkotmánnyal ellentétben álló érvényes jogszabály.

A hatvanas évekre a német monopoltőke ereje nagyra nőtt, ipara a tőkés világban a második helyre került. Az egy évtizede kormányzó kereszténydemokrata párt (CDU) parlamenti többsége az idők során azonban egyre kisebbre olvadt. Ekkor a CDU vezetősége szükségét érezte, *hogy uralmát nyílt alkotmánymódosítással is megerősítse.* 1962. október 7-én benyújtották a parlamentnek a „szükségállapot-törvények" tervezetét.

A szükségállapot-törvények lényege, hogy a szövetségi kormány az országot fenyegető külső veszélyre hivatkozva bármikor fegyveres erőt alkalmazhat saját állampolgárai ellen, felfüggesztve a legelemibb demokratikus jogokat is. A szükségállapotot a parlament két háza által még békeidőben megválasztott szűk körű bizottság mondhatja ki, félretolva a választott parlamentet. A fegyveres erők feletti parancsnokság joga a kancellárra száll át. A büntető ügyeket katonai bíróságok tárgyalják. Bárki hosszabb időre is előzetes letartóztatásba helyezhető. Megszűnik a szabad költözködés és a szabad munkahely-választás joga, a levél- és telefontitok.

„A szükségtörvényhozás jelenleg a legégetőbb és legnagyobb veszély, amely népünk összes demokratikus és békeszerető erőit fenyegeti — mondta *Max Reimann* elvtárs, Németország Kommunista Pártja Központi Bizottságának első titkára a KB ez év júniusi 10. ülésszakán. — Ezzel akarják a finánctőke agresszív körei (és Kiesinger-féle kormányuk) militarizálni a Szövetségi Köztársaság egész életét, eltávolítani a demokratikus jogokat, kikapcsolni a parlamentet, eltörölni a tartományok és községek autonóm jogait, béklyóba kötni a szakszervezeteket és törvényesíteni a hadsereg, a határőrség bevetését a nép ellen."

A bonni alkotmány módosításához kétharmados parlamenti többség kell. Ezért a CDU kezdettől *igyekszik rávenni a szociáldemokratákat a szükségállapot-tervezet elfogadására.* A Német Szociáldemokrata Párt (NSZDP) kétértelmű álláspontot foglalt el. 1962-es kölni kongresszusa nem vetette el ugyan, de feltételekhez kötötte a törvény támogatását. 1965-ben a választások előestéjén — arra hivatkozva, hogy a feltételeket nem teljesítették — elzárkózott a tervezet támogatásától, mivel tudta, hogy a szociáldemokrata választók szükségtörvény-ellenesek.

Feltűnő sietség

1966 óta a szükségtörvények bevezetése körül különösen nagy a sürgés-forgás. Ennek egyik oka *a nyugatnémet gazdasági élet megtorpanása.* 1966-ban az ipari termelés csak mintegy 1,5%-kal nőtt, 1967 első félévében pedig 6%-kal maradt az előző év hasonló időszakának

eredménye alatt. A közben létrejött kereszténydemokrata-szociáldemokrata kormány a tömegek érdekeit sértő intézkedéseket tervez a helyzet enyhítésére. A visszaesést kísérő inflációs jelenségek megfékezésére, minden erővel fellépnek a béremelések ellen és a szociális juttatások korlátozása érdekében. A munkanélküliség egy év alatt többszörösére nőtt és megindult a külföldi munkások hazaáramlása is. Mindez súlyos politikai következményekkel járhat. Ez az oka a kormány sietségének. 1967. április 7-én a Szövetségi Tanács (a felsőház) első olvasásban jóváhagyta a szükségalkotmányt, amely jelenleg a Bundestag előtt van. A szociáldemokraták szavazóikat azzal nyugtatgatják, hogy jelenlétük a kormányban és kereszténydemokratáknak a kormányalakítás alkalmával tett ígéretei „kihúzzák a szükségállapot-törvények méregfogát". Valójában a tervezet egyetlen lényeges pontján sem változtattak. Amennyiben a szükségalkotmányt törvényerőre emelik, alkalmazásra kész állapotban irattárba rakják mindaddig, míg a monopoltőke úgy nem ítél, hogy bevezetésére eljött az idő.

A tömegek természetesen másképp vélekednek a tervezetről, mint az NSZDP vezetői. A fellendülő sztrájkharcok (így például a Hanomag-műveknél), az oberhauseni bányászok nagy tüntetése az elbocsátások ellen, az atomfegyver és szükségállapot elleni tiltakozó mozgalmak és a növekvő diákmegmozdulások óvatosságra késztették a kormányt. Nagy jelentőségű volt, hogy *a túlnyomórészt szociáldemokrata vezetés alatt álló nyugatnémet szakszervezeti szövetség elnöksége májusban megerősítette a szövetség VI. és VII. kongresszusának szükségállapot-ellenes határozatát.* A kormány válaszul be sem jelentett szükségállapot-intézkedéseket tett. Nemrégiben például csendben fegyveres gyárőrséget állítottak fel. Az iráni sah nyugatberlini látogatása alkalmából június 2-án megtartották *a szükségállapot főpróbáját* is. A sah ellen bejelentett diáktüntetések ürügyén egész városrészekben ostromállapotot hirdettek ki. A járdákat kiürítették, az autóforgalmat lezárták, elrendelték az ajtók és ablakok csukva tartását, sokakat biztonsági őrizetbe vettek. A tüntetők ellen bevetették a rohamrendőrséget, amely — talán a gyakorlat élethűsége kedvéért — gyilkolt is. Egy rohamrendőr közvetlen közelből tarkón lőtte *Benno Ohnesorg* szocialista diákot. Olyan városban történt ez — Nyugat-Berlinben —, ahol a polgármester és a rendőrfőnök is szociáldemokrata.

A szükségalkotmány örökösei

Németországban a szükségtörvényhozás nem új találmány. Szükségtörvények alapján kormányzott 1930 és 1932 között Brüning és Papen is. Az általuk elfogadtatott szükségalkotmányt felhasználva szilárdította meg frissen szerzett hatalmát Hitler, akinek már semmiféle alkotmányra nem volt szüksége...

Az NSZK-ban már megjelentek a nyílt színen azok, akik remélik, hogy hamarosan Kiesinger és Brandt szükségtörvényeinek örökösei lehetnek a hatalomban. *A náci Német Nemzeti-Demokrata Párt* a legutóbbi egy év leforgása alatt Bajorországon és Hessenen kívül — ahol korábban is képviselve volt — megjelent Rajna-Pfalz, Schleswig-Holstein, Alsó-Szászország és Bremen parlamentjeiben. Ereje nem túl nagy, de — mint arra Németország Kommunista Pártja 10. KB-plénuma rámutatott — lebecsülni nem szabad. A plénum leleplezte a kereszténydemokrata vezetőket, akik „fáradhatatlanok az NPD (új náci párt) tisztára mosdatásában, igyekeznek azt nemzeti konzervatív erőként beállítani. Nyilvánvaló az a céljuk, hogy az NPD-t mint politikai tartalékerőt készenlétben tartsák, és szalonképessé tegyék. Ilyen módon a szociáldemokraták kellő legyengülése esetén az NPD-t koalíciós partnerként a kormányba is bevehetnék".

Az NPD léte — működéséről már nem is beszélve — ellentétes az érvényben levő nyugatnémet alkotmánnyal, amely tiltja bármely náci hagyományokat folytató szervezet létesítését. A helyzetre azonban jellemző a monopoltőke korlátlan uralmát korlátozó jogszabályok csendes, feltűnés nélküli mellőzése. Hiszen a náciprobléma nem NPD-probléma. A monopoltőke fő politikai képviselete, a CDU éppúgy nyüzsög a náciktól. Egy jellegzetes apróság: az NPD elnöke, aki ma alig álcázott náci, annak idején nem volt tagja Hitler pártjának; a CDU-miniszterelnök Kiesinger azonban, aki ma demokratának álcázza magát, az volt...

A német szükségállapot-törvény tanulságos vonása, hogy a *törvényes* rendet *törvényekkel* ássa alá. Nem véletlenül írja *Karl Jaspers,* az ismert idealista, polgári filozófus legújabb, becsületes szándékú könyvében: „A biztonság ott végződik, ahol az ál-szabadság megsemmisíti magát a szabadságot, ahol a törvényességet törvények által megszüntetik." (K. Jaspers: „Hová sodródik a Szövetségi Köztársaság?")

Különleges gazdasági felhatalmazás – politikai céllal

Az állami élet antidemokratikus torzulásai nem egyszerűen az amerikai stratégia boszorkánykonyhájában teremnek. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy ugyanezek a jelenségek az Egyesült Államok *konkrét* politikai céljaival szembenálló imperialista országokban is tapasztalhatók.

De Gaulle Franciaországa eddig sem volt az eszményi polgári demokratizmus megtestesült példája. Az 1958-as választásokon például — a választójog „demokratikus" kikapcsolása révén — de Gaulle pártja, az UNR 3,6 millió szavazattal 180 képviselői helyet szerzett, míg a kommunisták 3,9 millió szavazattal csak tízet (!).

Az idén *az elnök pártja alig úszta meg a választásokat.* Az egyesült baloldal annyira megszorongatta, hogy bármely komo-

lyabb megrázkódtatás az 1958 óta gondosan kiépített hatalmát veszélyezteti. Pedig Franciaország gazdaságilag szilárdabb helyzetben van, mint az NSZK. Az ipari termelés 1966-ban 7%-kal nőtt és a jelek szerint 1967-ben is növekszik. Az elnök azonban mégis nyugtalan, mert a francia monopoltőkének kegyetlen nemzetközi konkurrenciaharcban kell helytállnia a tőkés világpiacon. A francia gazdaságot sok tekintetben fel kell készíteni erre a harcra.

Éppen erre hivatkozott az elnök, amikor 1967. május 16-án *december 1-ig szóló különleges felhatalmazást* kért kormányának arra, hogy ebben az időszakban a parlament megkerülésével adhasson ki törvényeket. A felhatalmazást a parlament csekély többséggel meg is adta, annak ellenére, hogy május 17-én *15 millió dolgozó tömegsztrájkkal* tiltakozott a felhatalmazás — a francia munkások kifejezésével élve: a biankócsekk — ellen.

Az elnöknek valójában a francia monopóliumok érdekében teendő lépései miatt kellett a rendkívüli felhatalmazás. Arról van szó, hogy de Gaulle a francia ipar versenyképességét *a dolgozók, a középrétegek, főleg a kisparasztok rovására* akarja növelni. Hajszálon lógó többsége pedig nem elegendő arra, hogy nyugodt lélekkel a parlament ítéletére merné bízni rendszabályait.

Igaza van *Eva Priesternek,* az Österreichische Volksstimme kommentátorának, aki a lap ez év május 14-i számában így írt az akkor küszöbön álló felhatalmazási vitáról: „A legtöbb intézkedést — a modernizált üzemek számára nyújtott adókedvezményektől a társadalombiztosítás és közlekedés „szanálásáig" — a kormány a fennálló törvények alapján rendeleti úton is bevezethetné. A különleges felhatalmazás kérése mást jelent. Ez annak kinyilvánítása, hogy a gaulle-ista rezsimnek nincs szüksége parlamentre és nem tűri el, hogy az az ország politikai életére jelentősebb befolyást gyakoroljon."

Ehhez azonban — minden bizonnyal — még a baloldalnak is lesz néhány szava.

Út a kalodába

1966 márciusa óta antidemokratikus irányba fejlődik *Ausztria* élete is. Érdekes, hogy míg az NSZK-ban a diktatórikus törekvések esélyei a szociáldemokratáknak a kormányba való belépésével nőttek meg, Ausztriában az antidemokratikus irányzatok előnyomulása azzal kezdődött, hogy *a szociáldemokrata pártot kitessékelték a kormányból.*

Ausztria sajátos viszonyai hosszú ideig nagyon megnehezítették az antidemokratikus irányzatok szélesebb kibontakozását. Az országban 1945 után, majd 1955-ben tekintélyes állami szektor alakult ki, amelynek intézőbizottságában szociáldemokrata többség volt. A szakszervezetek, amelyekben nyíltan működhet a

„Szakszervezeti Egység" nevű kommunista frakció, nagyobb jogokkal rendelkeztek, mint Nyugat-Európa legtöbb országában. Az 1955-ben megkötött államszerződés intézkedései is fékezték az antidemokratizmus német mintájú „csendes eszkalációját".

Tavaly márciusban — a szociáldemokraták programjának eszmei és politikai jellegtelenségét felhasználva — a választásokon előretört a konzervatív Osztrák Néppárt. A választójogi törvény fogyatékosságai miatt — amelyekre a kommunisták számtalanszor rámutattak — a szavazatok relatív többsége biztosította a Néppártnak a képviselői mandátumok abszolút többségét. Ezt most arra használják, hogy felszámolják a háború után keletkezett demokratikus vívmányokat. Elérték, hogy megkezdődött az állami tulajdonú üzemek elkótyavetyélése magánszemélyeknek, igen gyakran németeknek, amit az államszerződés kifejezetten tilt. Megszüntették a lakbér állami szabályozását, mert az „sérti a szabadságot". Mint *Franz Muhri* elvtárs, az Osztrák KP elnöke, a párt 1967. június 10-i országos értekezletén kifejtette: „gyorsított ütemben folytatják a nemzeti jövedelem újrafelosztását a vállalkozók javára". Az államszerződést súlyosan sérti, hogy lépéseket tettek a Közös Piaccal való társulásra. A Néppárt tehát kormányzásának másfél éve alatt lépést tett, hogy eltávolítsa azokat a korlátokat, amelyeket az 1945—48-as időszak és az osztrák államszerződés emelt a monopoltőke korlátlan hatalmának érvényesülése ellen.

Érdemes külön megemlíteni, hogy a Néppárt — a választási győzelem ürügyén — teljesen átvette a rádió és televízió igazgatását és ezzel előkészítette *a burzsoázia tájékoztatási monopóliumát.* Mindezt a Szocialista Párt a lojális ellenzék pozíciójából nézi végig, egy pillanatra sem gondolva arra, hogy a Néppárt demokráciaellenes törekvéseivel szemben parlamenten kívüli akciókat szervezzen. Mindez azt mutatja, hogy a fejlett tőkésországokban *az antidemokratikus tendenciák sorsa nagymértékben függ a szociáldemokrácia magatartásától!*

Ausztria gazdasági helyzete közben érezhetően romlott. 1967 első felében az ipari termelés csak 1%-kal volt magasabb, mint 1966 hasonló időszakában. 5,6%-kal (37 000-re) nőtt a nyilvántartott munkanélküliek száma. Ilyen körülmények között *a Néppárt arra törekszik, hogy a politikai kérdéseket kulisszák mögött, a tömegek kizárásával döntsék el.* A szociáldemokrata párt gyakran hajlik az ilyen megoldásokra. „Manapság mindent »felső szinten« döntenek el" — írta a *Die Arbeit,* a Szakszervezeti Egység lapja az Osztrák Szakszervezeti Szövetség 1967 szeptemberi VI. kongresszusa alkalmából. „A kollektív szerződésekről folyó tárgyalások alkalmával gyakran még a szakszervezeti elnökségek tagjai sem tudják, miről folyik a tárgyalás. A demokrácia országunkban

egyre inkább üres frázissá válik. Senki sem állíthatja komolyan, hogy a demokráciának eleget tettünk, ha négy- vagy ötévenként egy cédulát bedobunk az urnába."

A jobboldalnak azonban ez a demokrácia is sok. Június 14-én, a jogászok napján konzervatív szónokok *az osztrák szükségállapot-törvények szigorítását követelték* — lényegében NSZK mintára. Kis ország — kis szükségállapot, legfeljebb a nagy szomszéd kipótolja. Mint 1938-ban...

Álarc nélkül

A fejlett tőkésországok burzsoáziájának többnyire elég tapasztalata és ereje van ahhoz, hogy — gyakran brutális — antidemokratikus intézkedéseit megfelelő demokratikus köntössel tálalja. A fejletlenebb országok burzsoáziája nem elég érett, de nem is elég erős ehhez, ezenkívül a tömegek súlyosabb rohamát kell visszavernie. Eközben gyakran kerül olyan helyzetbe, amikor nem ér rá válogatni eszközeiben. Ezt mutatja *az 1967. április 21-i görögországi puccs* is.

Az 1949-ig tartó polgárháború után — amely az amerikai—angol beavatkozás nyomán a reakció javára dőlt el — a szélsőjobboldal uralmát az tette lehetővé, hogy a középen álló liberális és kispolgári erők élesen elhatárolták magukat az illegális kommunista párttól és a baloldal legális fő erejétől, az Egyesült Baloldali Demokratikus Akciótól (EDA).

Az 1963-ban kormányra került, igen vegyes összetételű Centrum Unióban azonban az utóbbi években erősödött a baloldallal többé-kevésbé együttműködők csoportja. Ez a hadsereg és a királyi udvar nyugtalanságát váltotta ki. A Centrum vezérének, Papandreunak óvatos demokratikus reformjai jelentős baloldali energiákat szabadítottak fel. Ebből a hadsereg és a jobboldal reakciós erői azt a következtetést vonták le, hogy a május 28-ára tervezett választásokon az EDA-nak és a Centrum balszárnyának kormányképes többsége alakulhat ki. Hivatalosan ezzel indokolják ma a puccsot.

Kétségtelen, hogy a választások előestéjén Görögországban politikai feszültség volt. Ehhez hozzájárult, hogy a Közös Piaccal való társulás hatása a görög gazdaságra nagyon ellentmondásos. A nyugat-európai pangás is hat az országra, többek között az NSZK-ban dolgozó görögök hazaáramlása révén. A választás tehát valóban mozgalmasnak ígérkezett.

Az ezredesek puccsa — ahogy Nyugaton is nevezik — meglehetősen zavarba hozta Nyugat-Európa civilizáltabb Patakoszait, pallérozottabb Papadopuloszait. *A görög puccsisták tevékenysége ugyanis reflektorfényt vet az NSZK szükségalkotmányára, a francia különfelhatalmazásra, az osztrák tv-nél végrehajtott tisztо-*

gatásra és sok minden másra, ami *lényegét tekintve rokon* a görög halálszigetekkel. *De Gaulle* nem mondja ki hangosan, hogy a parlamenti *többséget* is kirekesztené a törvényhozásból, ha ez a többség történetesen baloldali és antigaulleista. *Patakosz* azonban nyugodtan kimondja ezt.

A puccs fontos tanulsággal szolgál. Az európai nagytőke erői látták, hogyan győzött a szocializmus Kelet-Európában közbeeső hatalmi fokokon és kormánykoalíciókon keresztül. Ezért *ma nemcsak a forradalmi helyzet bekövetkeztekor kapnak revolverhez, hanem minden haladó mozgást azonnal igyekeznek meggátolni, mielőtt az teljes erővel kibontakozhatna.*

A diktatórikus törekvések győzelme nem szükségszerű

A monopoltőke ma világszerte érdekelt a demokrácia megnyirbálásában, a politikai élet parlamenten kívüli akcióinak, sőt néha magának a parlamentnek megfojtásában is. Az azonban nem szükségszerű, hogy ezek a — szinte mindenütt megtalálható — törekvések sikerrel is járjanak. Ez az erőviszonyok és *a politikai harc alakulásától függ.* Nemrég kitudódott például, hogy *Olaszországban* 1964-ben Segni akkori elnök és De Lorenzo csendőrfőparancsnok az idei áprilisi görög puccshoz hasonló fordulatot akartak végrehajtani. Az olasz baloldal azonban — bár nem is ismerte a terv lényegét — az első fenyegető jelekre megmozdult és a terv kudarcba fulladt. Egyedülálló, de nagyon fontos példa *Finnországé,* ahol az ország három nagy pártja — kommunisták, szociáldemokraták és a kispolgári centrumpárt — közösen elutasították a nehézségekből való antidemokratikus kibontakozás kísérletét és közös kormányt alakítottak. Kizárólag a tömegek maximális mozgásszabadságára támaszkodva képes fennmaradni Makariosz elnök ciprusi kormánya, amelyet enélkül ezerszer megdöntötték volna. A francia baloldal rendkívüli ereje és parlamenten kívüli mozgósításai is meggondolásra késztetik az antidemokratikus erőket. A szükségállapot fenyegetése *magában az NSZK-ban is* sokakat rádöbbentett a *korábbi* demokráciaellenes lépések értelmére. Most hatalmas mozgalom bontakozik ki a kommunista párt szabad működésének engedélyezéséért. Maga a kormánykoalíció volt pártja, a Szabad Demokrata Párt hivatalosan is követelte szeptember elején ezt.

A neofasizmus és szelídebb, de azonos osztályjellegű rokonai Európát nagy veszélybe dönthetik. Az ellenük vívott határozott harc viszont az egész emberiség ügyét viszi előre. Ennek a harcnak élén a kommunista pártok a fasizmus legkövetkezetesebb és legnagyobb erejű ellenségei állnak. A történelem már megmutatta ki az erősebb közülük.

Harsányi Iván

Tanácskozás az esti egyetemi oktatás módszertanáról

Az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztálya még a nyáron tanácskozást hívott össze Veszprémben a munkásmozgalom története oktatási módszertanának megbeszélésére. A tanácskozáson 9 megye és Budapest esti egyetemeinek igazgatói és a munkásmozgalom történetével foglalkozó tanszékek vezetői vettek részt.

Dr. Harmath Jenőnek, a Veszprém megyi Marxizmus—leninizmus Esti Egyetem igazgatójának megnyitója után 3 referátum hangzott el. Az előadásokat a vendéglátó veszprémi Esti Egyetem tanárai tartották. Az ezt követő vitában 22 hozzászólás hangzott el.

A referátumok a felnőttoktatás sajátosságaiból indultak ki, hangsúlyozva ezen belül a marxizmus oktatásának speciális vonásait. Kifejtették, hogy igen fontos a tárgy oktatási céljának egyértelmű tisztázása. A munkásmozgalom történetének oktatásával is a fő feladat a hallgatók politikai, világnézeti szemléletének formálása, a politikai, társadalmi aktivitás fokozása. Az oktatás adjon megfelelő készséget az élet új jelenségeinek, összefüggéseinek megítéléséhez. S eredményeként a hallgatók olyan „könyvforgató" emberekké váljanak, akik önállóan tájékozódni tudnak a szakirodalomban.

E célok meghatározzák, hogy milyen ismeretanyagot szükséges közölni a hallgatókkal és ez milyen módszerrel történjék.

Az oktatás tárgya

Az oktatás céljának, tárgyának, rendszerezésének és feltételeinek néhány kérdése című referátum részletesen foglalkozott a munkásmozgalom története és a tudományos szocializmus egymáshoz való viszonyával. Hangsúlyozta, hogy az esti egyetemi oktatásban is — különösen a szakosított tanfolyamokon — megalapozott előkészületek után célszerűbb lenne néhány év múlva a nemzetközi és magyar munkásmozgalom történetének oktatásáról áttérni a tudományos szocializmus tanítására. Az élet, a társadalmi igények kielégítését, az oktatás hatékonyságát növelhetjük ezzel. Így több idő jutna napjaink elméleti kérdéseinek elemzésére. A tárgy tematikus rendszerezése nem jelentene elvont „elméletieskedést", mivel az egyes témakörön belül az összefüggéseket konkrét történetiségükben, fejlődésükben mutatnánk be. Így a logikai és a történeti elv dialektikus egysége megvalósulna.

A tudományos szocializmus oktatására való áttérést indokolja az is, hogy az állami felsőfokú marxizmus—leninizmus oktatásban az 1968/69-es tanévben az már bevezetésre kerül. Az esti egyetemeken és állami felsőfokú tanintézetekben marxizmus oktatásának egységesítése természetszerűleg nem a tematika mechanizmus azonosságát jelentené. Az alapelv egysége mellett messzemenően figyelembe kellene venni az esti egyetemi oktatás sajátosságait, s a tematikában érvényesítendő speciális vonásokat. Az áttérés gondos előkészítő munkát igényel és szükségessé teszi a marxizmus másik két alkotórészének tematikájával és programjával (ezen belül első-

sorban a történelmi materializmus anyagával) való koordinálást is.

A vita is elsősorban akörül folyt, hogy helyes-e áttérni a logikai rendszerezési elvre, vagy inkább ragaszkodjunk a hagyományos történeti rendszerezéshez. Egyetértés volt abban, hogy keresni kell a jelenlegi tananyag korszerűsítésének útjait és javítani kell a tematikán belül az arányokat a mai kérdések javára. Abban azonban, hogy mindez milyen módon történjék, eltértek a vélemények. Akik a történeti rendszerezés mellett szálltak síkra, elsősorban arra hivatkoztak, hogy a hallgatók hiányos ismeretei, a történeti szemlélet kialakításának feladata nem teszi lehetővé a logikai rendszerezésre való áttérést. A másik táborból viszont arra mutattak rá, hogy a történeti ismeretek alacsonyabb pártoktatási formák keretében is megszerezhetők. Másrészt az egyes témák fejlődésükben történő bemutatása is alkalmas a történelmi szemlélet formálására. Az egyik hozzászóló azt is hangsúlyozta, hogy a munkásmozgalom története időben és térben egyre kiterjedtebb anyagot ölel fel, s ezért a jelenlegi rendszerezési elv mellett egyre nehezebbé válik a rendelkezésre álló időben az anyag elmélyült elemzése.

A vita azzal zárult, hogy a megoldáshoz további megbeszélésekre, tanácskozásokra van szükség. Abban a jelenlevők többsége egyetértett, hogy a szakosító tanfolyamokon néhány éven belül célszerű lenne áttérni a tudományos szocializmus oktatására.

Az oktatási módszerekről

A tanácskozás második napján „Az előadások módszertana" és „A szemináriumvezetés módszerei" című témák kerültek megvitatásra.

Az előadások módszertani kérdéseivel foglalkozó referátum elemezte, hogy milyen témákból szükséges előadást tartani és melyek azok az anyagrészek, amelyeket a hallgatók önállóságra nevelése érdekében csak szemináriumon célszerű feldolgozni. Elsősorban a bonyolult, a szerteágazó események tömegét tartalmazó anyagrészek előadásának szükségességét hangsúlyozta. Ez is csak akkor hasznos, ha formálisan nem azonos a jegyzet anyagával, és a leglényegesebb összefüggéseket sokoldalúbban világítja meg.

A jegyzetben nem szereplő lényeges, új kérdéssel is foglalkozni kell.

Önálló gondolkodásra nevel az is, ha az előadás felvet néhány izgalmas elméleti kérdést, melynek vitájára a szemináriumon kerül sor.

A referátum második része az előadásnál érvényesítendő főbb módszertani elvekkel és eszközökkel foglalkozott. Szólt az előadás tartalmi mozzanatai, színvonala és időbeli terjedelme megtervezésének fontosságáról. Hangsúlyozta az értelmi és érzelmi ráhatás egységének fontosságát. Az előadó ne „adja le" az anyagot, hanem meggyőződéssel hirdesse a marxizmus igazságát. Az érvanyagok felsorakoztatása nem jelenthet enciklopédikus célkitűzéseket, hanem segédeszköz a hallgatók meggyőződésének formálására, elvi álláspontunk elfogadtatására.

Nem hanyagolható el az előadás stílusa sem. A szép magyar beszéd és az érthetőség érdekében kerülni kell a sok idegen szó használatát.

A szemléltetés elengedhetetlen eszköze az előadásnak. Színesíti, értelmi és érzelmi oldalról alátámasztja azt. Ezen túlmenően pihentető szerepet is betölt. A szem-

léltető eszközök közül a szemelvények, statisztikai adatok és grafikonok, táblai rajzok, térkép, filmvetítés, magnetofon szerepét emelte ki az előadó.

„A szemináriumvezetés módszerei" címmel elhangzott referátum bevezetőben hangsúlyozta: a jó szemináriumi munkánál alapvető követelmény a hallgatók megismerése és a közvetlen légkör megteremtése. A szemináriumok megtervezése akkor történik helyesen, ha csak egy-két lényeges kérdést tűznek vitára, de azt sokoldalúan elemzik. A vitánál az oktató figyelemmel kíséri, hogy a hallgatók mit értettek meg, illetve milyen részkérdés szorul még további elemzésre. A viták során támaszkodni kell a hallgatók egyéb ismeretanyagára a filozófiai és a politikai gazdaságtani tanulmányaikra.

Az oktató minden lényeges mozzanatra reagáljon, ami a foglalkozáson elhangzott.

*

Az elhangzott referátumokat sok, a résztvevők gyakorlati tapasztalatán nyugvó hozzászólás egészítette ki.

Elmondották, hogy az esti egyetemek elsődleges feladata propagandisták képzése. Ennek érdekében helyes a III. évfolyamon módszertani előadást tartani. Ezt a célt segíti az is, ha a szemináriumokon esetenként kisebb előadások tartásával bízzuk meg a hallgatókat. Több helyen kísérleteztek azzal is, hogy a legjobb hallgatókat alapos felkészítés után megbízták egy-egy foglalkozás levezetésével.

Szóltak a beszámolók és vizsgák szerepéről, melyek eredményein az oktató addig végzett munkája is lemérhető. Foglalkoztak az esti egyetemen végzett hallgatók közötti felmérések tapasztalataival, melyek mind az esti egyetemek, mind a pártszervek munkáját segítik.

A tananyag ésszerű csökkentésének szükségessége is szóba került. Különösen a jelenlegi kötelező irodalom terjedelmét tartották túlzottnak. Minden bizonnyal egyetértéssel találkozik, hogy ez az 1967/68-as tanévben témánként 35—40 oldalra csökkent. Hangsúlyozták, hogy szükség van azon módszerek és eszközök kimunkálására is, amelyekkel a hallgatók egyéni tanulásához nagyobb segítséget nyújthatunk.

A tudományos szocializmust oktatók veszprémi tanácskozása — a filozófia és politikai gazdaságtan-szakos esti egyetemi tanárok korábbi vitájával együtt — értékes segítséget nyújtott az esti egyetemi oktatás módszertanának kidolgozásához.

dr. Blickle Ilona—Kovács László

CSEHSZLOVÁK

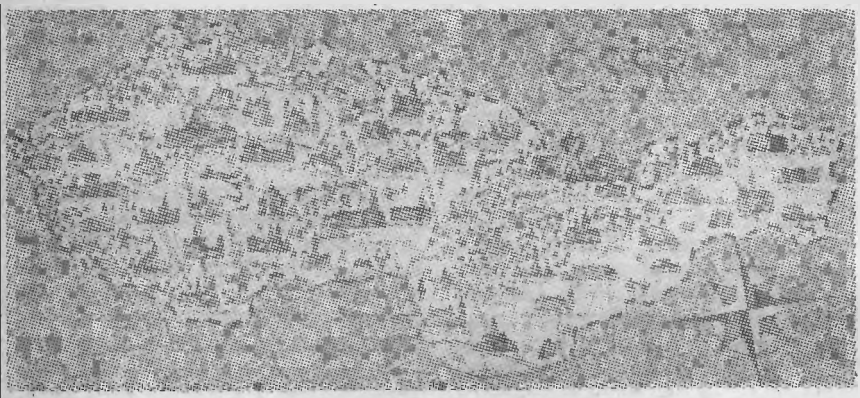

BARÁTAINKNÁL

A hegyes, völgyes, vadregényes csehszlovák tájakat bemutatni hálás feladat: szép ország... A történelem is lépten-nyomon kínáltatja magát — ismerős és kevésbé ismert históriát mesél szinte minden. Derűs és szomorú epizódokat. Megtörtént eseteket vagy csak a fantázia szüleményeit, mégis kedves valamennyi. Hiszen egy nép múltja — amely minden különbség ellenére oly sokban azonos a mienkkel: egy évezredes sorsközösség kapcsol össze...

Utunk azonban nagyon is a mához kötött. Így hát a kedves-kellemes emlékezés, útleírás helyett, hallgassuk meg barátainkat, beszélgessünk köznapi életükről, a gazdasági élet egyik-másik tapasztalatáról, és az üzemi pártmunkáról.

A tapasztalatok természetszerűleg sokirányúak. S az is igaz, ha mások is a körülmények, mint nálunk, minden egyes tanulság gondolatot adhat: a gazdasági szakembereknek éppúgy, mint a mozgalmi élet irányítóinak munkásainak. A pártközpontban, az üzemekben, ahol jártunk — *a Kladnói Acélművekben, a Gottwaldovi Svit Cipőgyárban, a jabloneci bizsugyárban, a ceske-budejovicei Jitka textilüzemben* —, amint a pártmunkásokkal, gazdasági, műszaki vezetőkkel tanácskoztunk, úgy tűnt, mintha a mi gondjainkról is szó lenne. A problémák is a közös teendőkre: a politikai munka hiányosságának fokozására, színvonalának növelésére intenek...

Legelső tanulság: *hogyan értelmezzük a reform eredményeit, hatását a gazdasági és politikai életre egyaránt?*

A beszélgetésekből kiderült, hogy nem lehet eléggé hangsúlyozni, a reform nem egy intézkedés-csokor a sok közül. Azt remélni, hogy bevezetése után azonnal megváltoztatja a gazdálkodás irányát, megoldja a korábbi összes gazdasági problémát, nem szabad. A gazdasági életet *számos olyan tényező befolyásolja, amelynek hatása nem máról holnapra, hanem hosszabb távon jelentkezik.*.

Az új, bevezetett gazdasági szabályok egy folyamatot indítottak el, s ebben számítani kell a régi és új elemek keveredésére éppúgy, mint azok harcára. A változtatás egyébként mindig ezzel jár. Gondoljuk csak el: két évtizeden keresztül kialakult egy irányítási rendszer, amely lényegében az extenzív fejlődést segítette elő. Most azonban nemcsak az irányítás rendszere változik, hanem a fejlődés jellege is. A kettő természetesen szorosan összefügg és jelzi a gazdasági kérdések bonyolultságát, a tennivalók nagyságát, sokoldalúságát. Ebből következik az is, hogy a népgazdaság fejlődésének megítéléséhez a termelés puszta számadatai a hatások vizsgálata nélkül aligha adnak biztos alapot. Azt a folyamatot kell végigkísérni, amelyben a gazdasági eredmények létrejönnek, vagy a tervezett eredményesség esetleg elmarad.

BIZTATÓ KEZDET — SOK FELADAT

A reform bevezetése a gazdasági fejlődés megélénkülését mutatja. A csehszlovák ipar például — ahogy ezt a Központi Bizottság szeptember végi ülése is megállapítja — ebben az évben, a tavalyihoz képest, várhatóan hat százalékkal növeli termelését. Általános a tapasztalat: *a korábbi évekhez hasonlítva javult az anyaggazdálkodás, csökkent az önköltség, nőtt a termékek választéka, vagyis erőteljes törekvések vannak a gazdaságosság növelésére.* Ugyanakkor igaz az is, hogy a gazdálkodás különböző területein *a fejlődés ellentmondásos, helyenkint eltér a célkitűzésektől.* Különösen szembetűnő, hogy egyes vállalatok bevételei előre nem látott módon emelkedtek. A Központi Bizottság munkatársai ehhez hozzáfűzték: nem az a baj, hogy a termelő vállalatok pénzbevételei gyorsan növekedtek, hanem, hogy emögött nem mindig, illetve nem elsősorban a jobb, termelékenyebb munka áll. Magyarán: az egyes vállalatok felhasználva, vagy kihasználva a helyzetet, nyereségük növelésére a könnyebb utat választották. Nyilvánvaló, hogy amikor a piacon a termelő diktál, az árképzés a legegyszerűbb út a nyereségre, sokkal inkább, mint az önköltség csökkentése, a termelékenység növelése.

Ez többi között azzal is járt, hogy a lakosság pénzbevétele az év első felében 6.8 százalékkal nőtt, a kiskereskedelem azonban csak 5,7 százalékkal nagyobb forgalmat bonyolított le. Lényegében arról van szó, hogy *a fogyasztási cikkek piacán csakúgy, mint a termelési eszközök piacán, a kereslet van fölényben a kínálattal szemben.* Ilyen körülmények között viszont a gazdasági kényszer, amely a vállalatokat a termelés gazdaságosságának gyors növelésére ösztönzi — nem érvényesülhetett kellően.

Fontos politikai feladatnak tartják annak érvényesítését, hogy a nyereség, a bérnövekedés alapja a végzett munka lehet csak, nem pedig a különböző spekulációk, árfelhajtó tendenciák.

A gazdasági mechanizmus gyakorlati megvalósításában jelentős helyet töltenek be a pártszervezetek, amelyeknek szintén bonyolult a feladatuk. Ismertetniük kell a reformmal kapcsolatos intézkedéseket, választ kell adni a dolgozók kérdésére. S azon kell fáradozniuk: hogyan növelhetnék a pártmunka színvonalát, hatékonyságát.

A reform nagyon is közelről érinti a pártmunkát, új módon veti fel a kérdéseket. Bebizonyosodott: teljesen új szemléletre van szükség az élet sok területén. Egyrészt *konkrétan indokolni kell a gazdálkodás elveinek változásait: miért tartjuk elavultnak, kevésbé hatékonynak az irányítás eddigi formáit. És feleletet kell adni arra, hogyan lehet fokozni a gazdálkodás színvonalát.* S ez nem egyszerű elhatározás, beszélgetés, tanfolyam kérdése csupán. Ilyen nagy változások idején illúzió azt hinni, hogy a társadalmi érdekek, ha mégoly helyesek is, egycsapásra követésre találnak. Ehhez hozzá kell számítani: *Csehszlovákia úttörő az új gazdasági irányítási rendszer bevezetésében, s ez nem kis gonddal jár.* Egyik-másik intézkedés helyességét, mértékének realitását csak az adhatja, ha a bonyolult folyamat a valóságban lezajlik. (Nekünk viszont lehetőségünk van arra, hogy az eddigi tapasztalatokat gyümölcsözően hasznosítsuk.)

És a valóság mindig tartogat meglepetéseket éppúgy, mint váratlan eredményeket. S ezekből le kell vonni a tanulságokat, menetközben is. Ezek szükségességét megértetni egyik legnagyobb és legnehezebb feladat. A menetközbeni korrekciók ugyanis nemegyszer negatívan érinthetik egyik-másik területet, üzemet. De hiba lenne — éppen a közös cél szempontjából —, ha ezt elmulasztanák. Ebből az elvből kiindulva a csehszlovák KB májusi és szeptemberi ülése számos intézkedést foganatosított a káros tendenciák csökkentésére, a reform célkitűzéseinek hatékonyabb érvényesítésére.

Többen elmondták: azért okoz most ez gondot, mert helyenkint, és főleg a reform előkészítésének időszakában szívesebben beszéltek a reform lényegét mutató gazdasági ösztönzők előnyeiről, mint azokról a nehézségekről, amelyek megszüntetésével elérhető a kitűzött cél.

ÚJ HELYZET A PÁRTMUNKÁBAN

A problémák természetesen nem mondanak ellent annak, hogy a fejlődés jó irányba halad: *a reform elvei a gyakorlati építésben fokozatosan realizálódnak.* S újra meg újra felvetődik: az új helyzetben hogyan dolgozzék a pártszervezet. Különböző, igen hasznos viták zajlanak le ezzel kapcsolatban. A csehszlovák Pártélet „Nézetek és tapasztalatok" című rovatában például, sok pártmunkás mondja el gondjátbaját, javaslatát. Ezekre az a jellemző, hogy *nem mindenáron új módszert keresnek, hanem a hatékonyabbat.* Azokat, amelyekkel politikailag lehet hatni a termelési, gazdasági, műszaki feladatok megoldására. A gyakorlatban ez még elég sok nézeteltérést okoz.. Különösen az üzemekben nagy hagyománya van annak, hogy a pártszervezet lényegében

közvetlenül beavatkozott a termelési folyamatba. A pártszervezetek intézkedtek anyagügyekben, termelési, üzemszervezési, munkaügyi kérdésekben.

Azt is felvetették: könnyebb azt mondani, hogy a pártszervezet ne vegye át a gazdasági vezetés munkáját, mint választ adni arra, hogyan kell dolgozni. Mert az üzemben hol elmaradnak a tervvel, hol elromlik egy jelentős berendezés, hol meg drága a termelés stb. Mindez talán mellékes ezentúl? Korántsem. A valóságban *sohasem lehet a párt számára közömbös, hogyan zajlik az üzemi élet.* Ebben — számos példát mondtak el — megvan az irányító, ellenőrző és segítő szerepe egyaránt.

És ez — az általános elvek mellett — minden üzemben mást és mást igényel. Lássunk egy példát.

AHOL MEGTALÁLTÁK A MÓDJÁT...

A *kladnói Egyesült Acélművek* pártelnökétől, aki egyben a Csehszlovák KB póttagja is — az iránt érdeklődünk: mit tesznek a reform sikeréért, hogyan dolgozik a pártszervezetük. Ebben az üzemben — mondja *Oldrich Rákosnik* elvtárs — nagy hagyománya van a „kemény proletárdiktatúrának". A munkásmozgalom egyik fellegvára Kladno. Az acélművek dolgozóinak csaknem 30 százaléka párttag. A reform érthetően itt is ezer meg egy kérdést vetett fel. Nemcsak az okozott gondot, hogy a gazdaságirányítás új elveit, célját megértessük, hanem az is: *miért tartjuk hibásnak, túlhaladottnak a közvetlen beavatkozás módszerét.*

Nem könnyű. Egyesek ugyanis abból, hogy a pártszervezet ne végezze el a gazdasági vezetők feladatát, ne avatkozzon be a technológiai folyamatokba, arra következtettek, hogy lényegében nincs is szükség pártmunkára, illetve más oldalról: úgy vélik, csökkent a párt irányító, ellenőrző szerepe.

Nem elég azt mondani, mi nem jó, hanem segíteni kell a helyes módszerek megkeresését. Ez a nehéz. Sok helyütt ugyanis többet törődtek a csavarhúzóval, mint az emberrel. Pedig ebben van az erő.

Nemrég leégett egy üzemrész, amely exportra dolgozott. Egy külső vállalat szakemberei háromhetes határidőre vállalták a megjavítását. Ez nagy kiesést okozott, az egész üzem megérezte volna a veszteséget. *Hogyan segíthet ebben a pártszervezet?* Párttaggyűlésen beszélték meg. Másnap negyvenen vállalták: 14 nap alatt elkészítik a javítást. A negyven emberből 35 fiatal. Naponta 12 órát dolgoztak nagy-nagy akarattal, fegyelemmel. És nyolc nap múltán elkészültek a munkával. S ehhez elég volt, hogy törődjenek az emberrel. Mert mondani sem kell: mindenki azon igyekezett, hogy elhárítsák a nehézségeket, biztosítsák a jó munka feltételeit.

Vagy egy másik példa. A tervhez képest az első félévben kevesebb speciális acél készült. A műszakiak egy tervet dolgoztak ki, hogy az egyébként folyamatos munka mellett, mit kell tenni az elmaradás pótlására. Nem elégedtek meg a puszta utasítás kiadásával, ha-

nem *megtárgyalták a kommunistákkal, a szakszervezettel.* Az elmaradást eredetileg novemberre akarták pótolni, de az egyetértés, összefogás eredményeképpen szeptember végére sikerült pótolni a hiányzó tonnákat.

Felvetődik a kérdés: új dolog ez? Nem, csak *feleleventjük azokat a módszereket, amelyeket korábban könnyebbekkel cseréltünk fel.* Foglalkozunk, tanácskozunk az emberekkel, nem pedig, illetve nem csupán utasítjuk őket.

Beszélni, tanácskozni, vitatkozni az emberekkel — az a legdöntőbb, és minden kérdésben, még az úgynevezett kényes ügyekben is. Akkor a megoldás is emberségesebb. Egy példát erre is.

Egyik műhelyünkben 260 ember munkája vált feleslegessé. Elmondtuk a munkásoknak tények alapján, miért vált szükségessé az átszervezés. Aztán egy *széles körű felmérést végeztünk.* Olyan kérdéseket vizsgáltunk: hány tagú a család, hány éves a dolgozó, milyen a szakképzettsége, családfenntartó-e, milyen az életszínvonala, egészségi állapota stb. Ezek figyelembevételével, ezek alapján helyezték más munkakörbe a munkásokat. Egy-két esetet leszámítva, a gazdasági vezetők jól oldották meg ezt a kényes feladatot.

Nyíltan, naponta beszéltünk az emberekkel, nem élt senki félelemben. Mindenki tudta, belátta — nincs más út. Természetesnek kell tartani, hogy az elvileg ésszerű, célszerű dolgot az, akire vonatkozik, nem úgy látja, ahogy mi. Hiszen az intézkedés neki például azt jelenti, hogy új környezetben kell dolgoznia, más munkát kell végeznie, vagyis lényeges változást okoz. Ennek nem örül senki, ezt csak meg lehet érteni.

Most hasonló problémával foglalkozunk. Rendelet van rá, hogy nőknek nem szabad éjjel dolgozni. A nők érdekében történt — mindenki előtt nyilvánvaló, és mégis, korántsem olyan egyszerű a megoldás. Az éjjeli műszakban ugyanis különböző pótlékokat kapnak a dolgozók, s ez bizony sokat nyom a latban. Azon fáradozunk, hogy a nőknek kisegítő iparágakat hozzunk létre; s azt tapasztaljuk: nem szívesen válnak meg a korábbi nehéz munkakörülményektől.

A demokrácia kérdése igen sokrétű. Eddig például gyakori volt, hogy a kollektíva nem is tudta, ki, miért részesedik anyagi elismerésben. Az ilyen módszer még akkor is találgatásokra adott alapot, ha egyébként tényleges érdemek szerint, a vállalat legfontosabb feladatainak teljesítéséért kapták a jutalmat. *Mindezekben a nyilvánosságra törekszünk, hiszen a vezető nem a saját, hanem a társadalom, a kollektíva pénzét adja, s ezért a kollektívának is felel.*

A gazdasági mechanizmus elvei különösen mélyen érintették vállalatunkat. Az Acélművek évente több mint hatszáz millió korona állami támogatásban részesül. Mivel a reform elveit helyesnek tartjuk, felvetődött: *miként lehetne csökkenteni, vagy megszüntetni az állami támogatást.* Ez egy óriási kérdés. Rengeteg munkával elkészült egy terv, amely szerint évről évre csökkentve a dotációt, néhány év múlva (a terv szerint 1970-ig) saját lábunkra állunk: s a vállalat bevételeiből fedezi majd kiadásait.

Ehhez a nagy feladathoz szükség van minden egyes párttag aktivitására. Mégis azt tapasztaljuk, hogy többen nem vesznek részt a viták-

ban, a munkában. Kerestük, hogy mi lehet az oka. *Beszélgettünk az alapszervezetekkel, a pártcsoportokkal. S igen sok tapasztalatot kaptunk. Egyet említenék — a párttitkárok munkáját.*

A beszélgetések fényt derítettek arra, hogy gyakran nem vettük figyelembe az alapszervezeti munka bonyolultságát, s azt a tényt, hogy a megnövekedett munkának megvannak-e az objekív feltételei. Vegyünk egy példát. A kemencénél nyolc ember dolgozik, mindegyiknek különleges feladata van. A két olvasztár közül csak egyet lehet szabaddá tenni, ezt is csak rövidebb időre. S ha az egyik embernek el kell mennie, a másiknak kell a munkát elvégezni. De nem mindenütt hajlandók erre. Azt viszont mindenki elvárja, hogy a pártszervezet választ adjon mindarra a kérdésre, amellyel a munkások, vezetők szembetalálják magukat. Üzemi problémákat csakúgy kell ismerniük, mint az erkölcsi kérdéseket. Sőt, nemegyszer a termelés problémáiért is megkapják: „és mit tesz a pártszervezet, hiszen a munkahelyen ott hever a sok selejt?"

Nem egy helyen tapasztalni, hogy ezért olyan elvtársakat javasolnak titkárnak, vezetőségi tagnak, akiknek olyan a beosztásuk, hogy nem okoz problémát, ha egy-egy értekezletre el kell menni, ha beszélni, intézkedni kell. Az effajta eljárás nem helyeselhető, szót is emeltünk ellene. Tapasztalataink ugyanis azt mutatták, hogy *a beosztás hatással van a pártmunka színvonalára.* A gazdasági vezető, ha pártmunkás, megesik, hogy az operatív gazdasági feladatokat is beilleszti a pártszervezet munkatervébe, s mint titkár, a termelési folyamatban elfoglalt helyzetének szempontjából dolgozik. Ezzel szemben a munkásoknál bírálóbb, politikusabb az álláspont. Egyetlen hátrány, hogy nincs elég idejük funkciójuk ellátásához. Pedig sok a feladatuk. Nálunk például négyműszakos az üzem. Sok pártszervezet egy helyett négyszer tart taggyűlést. Ezenkívül meg kell szervezni a határozatok végrehajtását, hogy azok ne maradjanak papíron. Irányítaniuk kell a pártcsoportokat stb.

Mindezek ellenére *sikerült elérnünk, hogy üzemünkben a párttitkárok 80 százaléka munkás.* Ez a tény viszont arra serkent: *gondolkoznunk kell, hogyan könnyíthetnénk munkájukon.* Mindenekelőtt nagyobb önállóságot kell biztosítani számukra. Elképzelhető többi között, hogy ahol eddig műszakok szerint tartották a taggyűléseket, összevontan tartanák meg az egyik hónapban, a másikban meg pártcsoportonként vitatnák meg az időszerű kérdéseket.

De emellett biztosítani kell, hogy időről időre szabaddá tehessék a titkárt munkaidejében is. Lényegében arról van szó, hogy legalizálni kellene azt, ami a gyakorlatban folyik. A pártbizottság kötelessége, hogy olyan légkört teremtsen, amelyben megvan a jó munka feltétele. Enélkül követelményekkel előállni, enyhén szólva — igazságtalanság.

A szervezési, módszerbeli segítésen kívül nagy gondot kell fordítani a tartalmi munkára, a titkár felkészültségének fokozására. A múlt évtől rendszeresítettük a titkárok háromnapos bentlakásos továbbképzését. Ebben az évben például megtárgyaltuk a párt vezető szerepének kérdését, a párt kapcsolatát a tömegekkel, hatását a gazdaságra, a helyes káderpolitika megvalósítására. Törekedtünk arra, hogy ismereteket adjon, s a lehető legjobban hozzájáruljon a gyakorlati pártmunka megjavításához.

Egy pártszervezetben nem a titkár az egyedüli, akire támaszkodni lehet — de tény, hogy munkája nagy hatással van az egész szervezetre. S ha a pártmunka hatékonyságát akarjuk növelni — úgy vélem, itt kell kezdeni. Nálunk 85 alapszervezet van és 560 pártcsoport. Fontos, hogy megteremtsük a jó pártmunka feltételeit.

•

A tapasztalatszerzés számos lehetősége: a szaklapok, a személyes látogatások, a vállalatok, intézmények baráti kapcsolatai bő lehetőséget teremtenek az összehasonlításra. Zárójelben meg kell jegyezni, néha úgy tűnik, hogy túlságosan is egy-egy részkérdésről akarunk következtetni az egészre, egyes jelenségekből az általánosra. Hogy ne essünk ebbe a hibába, csak egyetlen tanulságot jegyzünk fel: minden jó elképzelés, minden terv annyiban valósul meg, amennyiben azt az emberek megértik, magukénak vallják. S az üzemekben, vállalatoknál, a területi pártbizottságokon folytatott eszmecseréken kiderült: nagy gondot fordítanak erre csehszlovák barátaink. Minden igyekezetükkel azon vannak, hogy a reform elvei mindjobban érvényre jussanak. Mert ez egyet jelent a fejlődés meggyorsulásával.

Balogh Mária

Jelenségek és tanulságok

Politikai ismeretszint és politikai állásfoglalás

A Magyar Rádió és Televízió Közvéleménykutató Osztálya az elmúlt év őszén országosan felmérte a lakosság politikai ismeretszintjét. Bár a felméréssel és eredményeinek elemzésével mindenekelőtt a rádió és televízió műsorszerkesztéséhez igyekszünk segítséget nyújtani, úgy gondoljuk, hogy az adatokból néhány olyan következtetés is levonható, amely túlmutat a rádió és a televízió munkáján és feladatain, s a pártmunkában is hasznosítható. Mindenekelőtt le kell szögezni, hogy a politikai *ismeretszintet* nem szabad összetéveszteni a politikai *állásfoglalással*. Az ismeretek — a vélemények és ítéletek mellett — csak egyik összetevőjét jelentik a politikai tájékozottságnak.

Örvendetes, hogy jó politikai légkör van az országban, de a helyes politikai állásfoglalás nem minden esetben alapul magas ismeretszinten, pedig erre kell törekednünk. Ám az ellenkező eset, ha valaki magas ismeretszinttel rendelkezik, sem jelenti feltétlenül azt, hogy az illető helyesen foglal állást a politikai kérdésekben, mert az önmagában nem biztosít jobb tájékozódóképességet. Az egyének ugyanis a rendelkezésükre álló információk közül azokat választják ki, amelyek leginkább megfelelnek társadalmi-gazdasági helyzetüknek és személyiségüknek (pl. politikai beállítottságuknak, képzettségüknek, érdeklődésüknek stb.). Tehát úgy is fogalmazhatnánk, hogy a politikai ismeretszint — amely elsősorban lexikális, adatszerű tudást jelent — a mennyiségi oldalnak, a politikai tájékozottság és a politikai hovatartozás a minőségi oldalnak felel meg.

Vajon milyen a lakosságnak és külön-külön egyes rétegeinek az ismeretszintje a jogos kívánalmakhoz, a lehetőségekhez, a nagyszámú közvetlenül és közvetve ismeretközlő műsorhoz, a könyvforgalomhoz stb. képest? A feltett 27 kérdésre (amelyek között olyanok szerepeltek például, mint: Ki hazánk miniszterelnöke? Melyik szervezet lapja a Népszava? Ki a Francia Kommunista Párt főtitkára? Mit neveznek sztrájknak? stb.) a megkérdezettek átlagosan 34%-ban adtak helyes választ. Sokan úgy gondolják, hogy ez eléggé szerény eredmény, hiszen minden harmadik kérdésre tudtak csak helyesen felelni. Sőt, az aggályoskodókat látszik igazolni az is, hogy a megkérdezettek kvázi-szerűen választhatták ki az általuk helyesnek vélt feleletet. Mindezek

ellenére azt kell mondanunk, hogy a 34%-os „megfejtés" elfogadható. Jó lenne persze, ha ismertethetnénk az egész kérdőívet, hogy láthassák olvasóink a kérdések „nehézségi fokát". Erre azonban e cikk keretei között nincs módunk.

Hazánkban tudomásunk szerint még nem készült hasonló felmérés, ugyhogy csak külföldi példákkal tudjuk összevetni eredményeinket. Az Amerikai Egyesült Államokban elég meglepő eredmények születtek például az 1952-es és 1955-ös ismeretfelmérések során. 1952-ben Stevensont, két hónappal elnökké jelölése előtt, a megkérdezettek 66%-a nem ismerte; Nixont pedig 55%-a. Ugyanakkor 1955-ben a megkérdezettek 43%-a tudta, hogy kicsoda Tito. Marx nevét az amerikai felnőtt lakosságnak csak 33%-a ismerte. A vétó szó jelentését viszont 80% tudta, ez azonban Amerikában — mivel gyakran használatos a belpolitikai életben is — könnyű kérdésnek számít.

Ez az összehasonlítás nyomban rámutat az ilyen felmérések puszta számszerű adatainak relatív értékére és jelentőségére, hiszen az általános politikai légkör, a társadalmi környezet adja meg a viszonyszámok valódi jelentését és a belőluk levonható következtetések értékét. Ez is igazolja, hogy az ismeretszintet nem szabad az állásfoglalással azonosítanunk és a politikai ismeretszint eredményeiből csak nagyon óvatosan és átvételekkel következtethettünk a a tényleges politikai fejlettségre. Ennek ellenére az ismeretszintfelméréseknek is megvan a jelentőségük nemcsak a hírszóró-eszközök felhasználása szempontjából, hanem általános pártpropaganda szempontból is.

A politikai ismereteknek több típusát szokták megkülönböztetni: pl. a politikai vezetők és intézmények ismerete, a kormány tényleges tevékenységének ismerete stb. A Rádió és Televízió Közvéleménykutató Osztálya azokat a köznapi politikai ismereteket vette fel kérdőívére, amelyek a rádió hírében, a tv-híradókban és a napilapok kül- és belpolitikai rovataiban gyakran előfordulnak. A megkérdezetteket nem állítottuk különösen nehéz feladat elé, és a helyes válaszadás mértéke is reálisnak tekinthető.

A hazai és a külföldi adatok alapján az összkép (34%) elfogadható, ám ha az egyes társadalmi-demográfiai csoportokat vizsgáljuk, számottevő különbségeket találunk közöttük. Vannak olyan kérdések is, amelyek bizony „fehér foltokat" fedtek fel az ismeretszint térképén.

Hazánkban a felnőtt lakosságnak még több mint ötven százaléka nem rendelkezik általános iskolai végzettséggel. Ez pedig meghatározza a politikai ismeretszintet is. Nézzük meg a felmérés tükrében, hogyan függ össze az iskolai végzettség a politikai ismeretszint magasságával:

Iskolai végzettség	Helyes válaszok aránya (%)
8 általánosnál kevesebb	21,5
8 általános	39,6
középiskola, technikum	61.9
főiskola, egyetem	82,6

Az adatokból jól látható, hogy az ismeretszint erősen függvénye az általános műveltségnek, illetve az iskolai végzettségnek. Mi hát a teendő? Várjunk, amíg emelkedik hazánkban az iskolai végzett-

ség szintje? Helytelen lenne az iskolázatlanabb idős nemzedék „kihalására" várni, és ölbetett kézzel nézni a jelenlegi nem kielégítő iskolázottságot. Kétségtelen, hogy a fiatalabb generáció körében jóval magasabb pl. a 8 általánost végzettek aránya, ami természetes következménye a felszabadulás óta zajló kulturális forradalomnak. De az is igaz — ezt külföldi vizsgálatok bizonyítják —, hogy a fiatalok általában jobban képzettek, mert még közelebb vannak az iskolához, ahol többet hallhattak a kérdések közt szereplő intézményekről és fogalmakról. A kérdésre tehát csak az lehet a válasz, hogy a társadalomnak a rendelkezésre álló számos kulturális eszközzel ki kell vennie a részét nemcsak a politikai ismeretek, hanem az általános ismeretek terjesztéséből is. Ily módon hozzá kell járulnia a még zömmel a múltból örökölt iskolázatlanság felszámolásához.

Vizsgálnunk kell azonban a rádió, a televízió és a sajtó szerepét is az ismeretek terjesztésében. Éppen az ismertetett és a hasonló felmérések segíthetik hozzá ezeket a fórumokat komplex feladataik teljesítéséhez. A tájékoztatási eszközöket nem szabad lebecsülni, de csodaszernek sem szabad őket tekinteni. Nem pótolhatják az alapos iskolai oktatást, az iskolázottságot. A felmérés adatai szerint a megkérdezettek több mint 40%-a hetente többször nézi a tv-híradót, 50%-a naponta olvas újságot és 65%-a naponta legalább egyszer hallgat híreket a rádióban. Kétséges tehát a hírközlési eszközök gyors hatékonysága, ha a hírforrások ilyen nagyfokú igénybevétele ellenére az átlagos ismeretszint csak elfogadható. Következésképpen csak hosszabb távon számíthatunk arra, hogy a javuló iskolázottság nyomán a hírközlési eszközök ismeretszint növelő hatása megmutatkozzék.

Külföldön egyre kevésbé érvényesül az a szemlélet, mely szerint az ismeretszint növekedését elsősorban a hírközlési eszközök hatásával kell magyarázni (anélkül persze, hogy tényleges jelentőségüket alábecsülnék), sőt, olyan irányzatokról is olvashatunk, melyek szerint azok a műsorok hatnak inkább, amelyeknek nem elsődleges szándéka az ismeretszint emelése. (A hírszóró eszközök hatékonyságának vizsgálata azonban külön problémát jelent és az ismeretszint felmérése nem több, mint első lépés az ilyen jellegű kutatásokban.)

Bár nincs egyértelmű összefüggés a hírek ismétlése és gyakorisága, valamint a megjegyzésük között, mégis mivel az elmúlt év őszén már keveset foglalkoztunk például a ghanai eseményekkel, emiatt a megkérdezetteknek csak 24%-a tudta megmondani, hogy jobboldali katonai puccs zajlott le Ghanában. Továbbá keveset beszélünk a német kérdés egyes vonatkozásairól is. Ezért kevesen tudják, hogy az NDK és az NSZK nem tagja az ENSZ-nek, hogy melyik politikai irányzathoz tartozik az NSZK vezetője, hogy megkötötték-e a német békeszerződést stb. A különböző nemzetközi szervezetek (ENSZ, NATO, Varsói Szerződés, Közös Piac, KGST) államait esetleg azért nem ismerik az emberek, mert ismertnek tételezzük fel a tagországok neveit és csak a szervezetek rövidítését szerepeltetjük. Pedig egyes rétegek számára bizony még az sem nyilvánvaló, hogy kik tartoznak az „európai szocialista országok" gyűjtőfogalomba, nemhogy azt

tudnák, hogy pl. Spanyolország tagja-e valamelyik katonai szövetségnek. Azon még nem kell csodálkoznunk, hogy nem ismerik a Francia Kommunista Párt főtitkárának nevét; az viszont meglepő és elgondolkoztató, hogy sokan de Gaulle-t jelölték meg ebben a tisztségben, ami már nem csupán ismerethiánynak, hanem a tájékozottság komoly fogyatékosságának tekintendő.

A közeli, főleg a szocialista országokra vonatkozó ismeretek terén elég jó tájékozottságot mutattak a megkérdezettek. Ebben bizonyára része van annak, hogy ezen országok iránt eleve nagyobb az érdeklődés, amit még gyorsabb és alaposabb tájékoztatással kellene „honorálni". Egyébként is: a belpolitikai jellegű, illetve a szocialista tábor országaira vonatkozó kérdéseknél általában 50% fölött mozgott a helyes válaszok aránya. Ezeknél az ismeretekre az jellemző az említett földrajzi közelség mellett, hogy egy részük eléggé hosszú ideje stabil, változatlan.

A földrajzilag távol fekvő országokkal, illetve általában a gyorsabban változó ismeretekkel kapcsolatos kérdéseknél viszont 25% alatt maradt a helyes válaszok aránya. E téren részben a távolabb fekvő országok körülményeinek általános ismertetésén, részben a gyorsan változó ismeretekkel lépést tartva a hírgyorsaságon kellene javítani.

Az eredményekből természetesen nehéz következtetni arra, hogy az egyes politikai tényeket, fogalmakat miért ilyen vagy olyan mértékben ismerik. Csak általánosságban utalhatunk néhány befolyásos tényezőre. Ilyen lehet az, hogy az ismeret milyen témakörbe tartozik, a hírközlő eszközök milyen gyakran említik, fontos-e vagy kevésbé fontos, bonyolult-e vagy könnyen érthető, aktuális-e vagy régebbi eseménnyel kapcsolatos, személynévről, évszámról vagy fogalomról van-e szó.

Ugyanakkor az a tény, hogy a kérdőív „kényes" jellege és az idegen kérdezők ellenére csak 2%-os volt a válaszmegtagadás, arra utal, hogy hazánk politikai légköre egészséges, leküzdöttük az 50-es években kialakult bizalmatlanságot, és ha ismerős kérdezőket (helyi pedagógusokat) alkalmazunk, még őszintébb véleményekre számíthatunk.

Nem vehetjük tudomásul belenyugvással a jelenlegi, elfogadhatónak mondható ismeretszintet. Különösen a párttagokra hárul a feladat, hogy „a világot ne csak magyarázzuk, hanem meg is változtassuk".

A pártoktatás — amelybe a pártonkívüliek egy része is bekapcsolódik — tartalmas tematikával, jó előadókkal szintén hatékony eszköz. A párttagoknak még jobban fel kellene készülniük arra, hogy a pártonkívüliek meggyőzésében, segítésében nagyobb részt tudjanak vállalni.

Ugyanis — visszatérve a hírközlési eszközök hatékonyságára — bebizonyosodott, hogy az emberek tájékoztatásának, következésképpen véleményformálásának nem kizárólag a hírközlési eszközök (rádió, televízió, sajtó) a forrásai, hanem néha jóval hatékonyabbak *a személyes kapcsolatok, viták, beszélgetések.* Külföldi kutatások például kimutatták, hogy a rádiótól és a sajtótól kiinduló gondolatok, információk elsősorban az ún. véleményirányítókhoz jutnak el, és csak tőlük kerülnek át a lakosság kevésbé aktív részéhez. Ez is a személyes agitáció fontosságát bizonyítja.

Békés Ferenc

Sertéshústermelésünk növelése

Sertéstenyésztésünk gyorsabb ütemu fejlesztését elsősorban a növekvő hazai igények, másrészt a jó export lehetőségek indokolják. A sertéshús és a szalonna legalapvetőbb állati eredetű élelmiszerünk. Lakosságunk összes hús- és zsiradékfogyasztásának 65%-át a sertéstenyésztés termékei szolgáltatják (ezen belül a hús 56, a szalonna és a zsiradék 82%-át). Lakosságunk ízlése és fogyasztói szokása következtében a hazai piacon a sertéshúst nehezen lehet helyettesíteni más hússal.

A sertéstermékek külföldön is keresett exportcikkek. Az elmúlt években mezőgazdasági exportunknak demokratikus viszonylatban 10—15%-át, tőkés viszonylatban 7—11%-át adták. A sertéstermékek még nagyobb exportja előnyös és gazdaságos lenne az országnak. A gazdaságossági mutató a nyers sonka exportnál 58 Ft-os, a téliszaláminál 44 Ft-os, a gyulai kolbásznál 55 Ft-os dollárhozamú.

A belföldi fogyasztói igények és az exportlehetőségek alapján a sertéstenyésztés fejlesztése egyik legfontosabb gazdaságpolitikai feladatunk. Ezért szükséges, hogy pártszervezeteink minden sertéstenyésztéssel foglalkozó kollektívában napirendre tűzzék a fejlesztés kérdését és vegyék figyelembe a termelékenység növelésének tartalékait is. A nagyüzemi sertéstenyésztés jelenleg a legalacsonyabb termelékenységgel dolgozik az összes állattenyésztési ágazat között. A termelékenység növelésével, a fajlagos abrakfelhasználás csökkentésével és az állategészségügyi helyzet megjavításával a tenyésztés jövedelmezősége nagymértékben növelhető. Minthogy az állam a sertéstenyésztés korszerűsítési, termelékenység-növelési költségeinek nagyobb részét (70%-át) magára vállalta, a termelőszövetkezetek vezetői és a helyi pártszervezetek akkor döntenek helyesen, ha a sertéstenyésztés jövedelmezőségének vizsgálatánál az elérhető termelékenységnövekedés, a korszerűsítés és komplettírozás után várható jövedelmezőséget is figyelembe veszik.

Fontos alap: az abraktakarmány-termesztés

A sertéstenyésztés fejlesztésének legfontosabb alapja a szilárd takarmánybázis. Összes abraktermésünk 55—60%-át a sertéstartás használja fel. A tanácsi és pártszerveknek, a tsz-ekben dolgozó kommunistáknak figyelmüket ezért elsősorban az abraktermesztés növelésére, a meglevő takarmányok takarékosabb felhasználására és a fajlagos abrakfelhasználás csökkentésére kell fordítani.

Hazai szemestakarmány termelésünk az állatállomány évi 600 000 vagonos abrakszükségletének csak mintegy 90%-át elégíti ki. A takarmánymérleg egyensúlyának biztosításához a közelmúltban évente 50—70 000 vagon abrakot kellett importálnunk. Különösen számottevő takarmánybázisunk fehérjehiánya. A takarmányter-

mesztésen belül fő feladat az ország abraktakarmányszükségletének 70—75%-át biztosító kukoricatermesztés fejlesztése, a műtrágyaadagok további növelése, a tápláló anyag visszapótlás szakszerűbbé tétele és a különböző tenyészidejű kétszeres és egyszeres keresztezésű kukoricahibridek elterjesztése.

A fehérjehiány megszüntetése elsősorban a takarmánytermesztés szerkezetének megváltoztatásával, ezen belül a főbb takarmánynövények területi arányainak bizonyos mérvű változtatásával érhető el. Célszerűnek látszik a borsó vetésterületének a növelése például a tavaszi takarmányárpa rovására. Borsóval a nagy termőképességű fajták és a megfelelő műtrágya használata esetén ugyanakkora területen két és félszer annyi nyers fehérje termelhető, mint tavaszi takarmányárpával. A fehérjekérdés megoldásában sokat segíthet a lucerna vetésterületének és terméshozamának növelése, a forrólevegős lucernalisztkészítés fokozottabb elterjesztése. (Télen a sertés abrakjának 10%-a pótolhato lucernaliszttel.)

A sertéstenyésztés takarmányellátásának javítása érdekében indokolt a cukorrépa vetésterületének e célra történő növelése is. A cukorrépa ugyanolyan költséggel, ugyanakkora területen a kukoricánál kétszer több keményítő értékű tápanyagot ad, a sertések pedig édes íze miatt rendkívül kedvelik. (A pépesített vagy felaprózott cukorrépa a napi fejadag tápértékének 20%-át pótolhatja.)

A takarmányok hatékonyabb felhasználása

Az abraktakarmány növelésére tett intézkedések mellett a pártszervezetek kísérjék fokozott figyelemmel a meglevő takarmányok takarékos felhasználását. Ezen a téren a termelőszövetkezetekben különösen nagy tartalékok vannak. Gazdaságaink jelenleg nagyon drágán és sok abrakból termelik a sertéshúst. 1967. I. félévében 1 kg élősúly hizlalására a tsz-ek 4,76 kg, az állami gazdaságok 4,64 kg abrakkeveréket fordítottak (a kocatartás abrak felhasználása nélkül).

A fajlagos abrakfelhasználás az elmúlt év hasonló időszakához képest a tsz-ekben csak 0,14 kg-mal, az állami gazdaságokban pedig 0,36 kg-mal csökkent. A csökkentés további lehetőségét jelzi a fajlagos abrakfelhasználás területenkénti és üzemenkénti nagy értékű szóródása. Vas és Nógrád, Győr és Veszprém megye tsz-ei kevesebb abrakot használtak fel 1 kg élősúly előállítására, mint például Békés és Hajdú-Bihar közös gazdaságai. A helyi pártszervezeteknek tehát az a feladatuk, hogy a szakvezetőket és sertésgondozókat a takarmánygazdálkodás tartalékainak feltárására és kihasználására ösztönözzék megfelelő bérezési és premizálási rendszerek kidolgozásával. Javasolják a takarmányhasznosítást befolyásoló tényezők — így az elhelyezés, a tartás- és takarmányozás-technológia, a tenyésztett fajta, az állategészségügyi és az állatgondozás — hatásának vizsgálatát az üzem szakvezetőinek.

A takarmányfelhasználás elemzésénél legelőször is szembetűnik a fajlagos abrakfelhasználás évszakonkénti ingadozása. A termelőszövetkezetek a téli félévben 0,5—0,8 kg-mal több abrakot hasz-

nálnak fel 1 kg élősúly hizlalására, mint a nyari félévben. Ezért fontos feladat a sertések téli elhelyezési, tartási és takarmányozási viszonyainak, a sertésgondozás személyi, szociális és egyéb feltételeinek a javítása.

A téli félév takarmányfelhasználásának a lényeges csökkentése főleg a meglevő férőhelyek korszerűsítésével, kompletírozásával és új, korszerű sertéstelepek létesítésével valósítható meg. (A tsz-ekben jelenleg a fiaztatóknak kb. 25, a hizlaldáknak 33%-a alkalmas csak intenzív hizlalásra. Vízzel a sertésférőhelyek 25%-a, fűtő és gépi szellőző berendezéssel 1%-a, gépi takarmánykiosztó és kitrágyázó berendezéssel 2—4%-a van ellátva.) Ezért a pártszervezetek szorgalmazzák a fejlesztés helyi lehetőségeinek kihasználását, segítsék a korszerűsítés vagy kompletírozás gazdaságos kivitelezését, javasolják a néhány üzemben épülő korszerű telepek tanulmányozását. (Nádudvar, Herceghalom, Szekszárd, Pincehely, Agárd és Kisláng). Korszerűsítés esetén elsősorban az alapvetően szükséges járulékos beruházások megépítését (víz, villany bevezetése, elkülönítő istálló, takarmánykonyha stb.) és a technológiai felszerelés (malacönetető, önitató, csillék, kézikocsik stb.) beszerzését javasolják. A nagyobb állománnyal rendelkező üzemekben a távlati fejlesztés útja a koncentrált, ipari jelleggel üzemelő, korszerű technológiát képviselő sertéstelepek építése.

A fejlesztés tartalékai

A sertéshús termelés növelését jelentősen hátráltatja a kedvezőtlen állategészségügyi helyzet, a nagyarányú sertéshullás. Az állattenyésztési ágazatok közül e téren a sertéstenyésztés helyzete a legkedvezőtlenebb. 1963-ban a tsz-ekben a sertésállomány 26,6%-a, 1964-ben 25,2, 1965-ben 29,4, 1966-ban 26,0%-a hullott el különböző betegségekben. Ez a nagyarányú elhullás kedvezőtlenül hat a fajlagos abrak felhasználására és a sertéstenyésztés jövedelmezőségére is.

Az állategészségügyi helyzet megjavítása, a sertéselhullások megelőzése alapvetően az elhelyezési és tartási viszonyok javításával érhető el. A meglevő férőhelyek korszerűsítésével és kompletírozásával, új, korszerű teleprendszerek építésével jelentősen csökken az elhullás is. Ezenkívül azonban a helyi szerveknek, más közvetlenül ható intézkedéseket is kell foganatosítaniok. A pártszervezetek a gazdasági vezetőkkel karöltve mindenekelőtt tisztázzák az üzem és az állatorvos közötti kapcsolatot és elemezzék az állatorvos bérezési, anyagi érdekeltségi rendszerét. Január elsejétől új állatorvosi bérezési rendszer lép életbe, amely lehetővé teszi, hogy az állatorvosokat érdekeltté tegyék egyes betegségek felszámolásában.

A termelés növelését és a fajlagos abrakfelhasználás csökkentését jelentősen elősegítené a fajtaösszetétel javítása, az adottságoknak megfelelő fajták tenyésztése. Az általános fogyasztói igényekből kiindulva a pártszervek és szervezetek támogassák az intenzív, több húst és kevesebb zsírt termelő sertésfajták tenyésztését. Intenzív tartási és takarmányozási viszonyok között célszerű a fehér

hússertés bacon és sonkatípusának tenyésztésére, illetve ezek lapály és pietrain kanokkal való keresztezésére törekedni. A korszerű nagy termelőképességű fajtáknál egységnyi élősúly előállításához lényegesen kevesebb takarmányra van szükség.

A nagy termelőképességű, intenzív fajták tenyésztésére való áttérés azonban csak a jó tartási és takarmányozási feltételek megteremtésével párhuzamosan történhet. Az adott körülmények figyelmen kívül hagyása — a fajta vagy típus megválasztásában — törvényszerűen alacsonyabb termelékenységgel jár együtt. Külterjes viszonyok között jobb eredményeket lehet elérni a kevésbé igényes cornwall, öves fajtákkal, vagy azok keresztezésével, mint az igényesebb fajtákkal. A pártszervezeteknek e téren az a feladatuk, hogy a gazdasági vezetőket a fajta helyes megválasztására ösztönözzék. A tartási és takarmányozási viszonyok felmérése, azok tervezett javításának elemzése útján döntsön a gazdasági vezetés arról, hogy milyen fajtájú vagy típusú sertések tenyésztésével foglalkozzanak a jövőben.

A sertéshústermelés növelésére és a jövedelmezőség fokozására még számos más lehetőség is van. Így többek között a kocakihasználás fokozása, a nevelési és a hizlalási idő csökkentése stb. A kocakihasználás fokozásával az egy malacra jutó takarmányráfordítás jelentősen csökkenthető. A kocaforgó meggyorsításának, a tartási idő csökkentésének egyik fontos eszköze a tejpótló malactáp használata. Ezzel a malacok 35—45 napos leválasztását, a kocák 1 hónappal korábbi bebúgatását, illetve a malacszaporulat 8—10%-os növelését sikerül megvalósítani.

A háztáji árutermelés lehetőségei

Az ország központi sertéshús készletének 85%-át a nagyüzemek adják (a tsz-ek 55, az állami üzemek 30%-át), ezért a tanácsi és pártszervek elsősorban a nagyüzemek árutermelésének a fejlesztésén munkálkodjanak. Sokat segítene azonban a háztáji árutermelésnek, a közös és a háztáji közötti jó kooperációs lehetőségeknek fokozottabb kihasználása is.

A háztáji és egyéb gazdaságok sertéstenyésztése a fellendülés szakaszában van, júniusi sertésállományuk 4.1 millió db volt, az elmúlt 5 év júniusi állományának 3,95 milliós átlagával szemben. A tervezettnél gyengébb abraktermés következtében azonban e gazdaságokban a süldő- és hízókínálat várható növekedésére, a sertésárak átmeneti csökkenésére lehet számítani. A helyi szervek lehetőleg érjék el, hogy a tsz-ek és az állatforgalmi vállalatok megszervezzék a piacon felkínált süldők felvásárlását és megfelelő takarmányjuttatással történő hizlalását. Arra törekedjenek, hogy a hízóalapanyag ne a tsz-ekből a piacra, hanem a piacról a tsz-ekbe áramoljon. (1967-ben a tsz-ek fél év alatt 190 000 hízóalapanyagot adtak el.) A 3 Ft kg-onkénti nagyüzemi felár a háztáji gazdaságok sertéshizlalásának és értékesítésének a közvetlen szervezését is kifizetődővé teszi a termelőszövetkezetek számára.

Dr. Simon Gyula
MÉM Mezőgazdasági Termelésfejlesztési Főosztály

A kádermunka színvonalának növeléséért

— Felmérés Dunaújváros vállalatainál, intézményeinél —

Arról szeretnék szólni: hogyan készül fel Dunaújvárosban a Városi Pártbizottság a Politikai Bizottság május 9-i. kádermunkára vonatkozó határozatának végrehajtására. Az általunk vizsgált intézményeknél és vállalatoknál a párt- és gazdasági vezetők ismerik a MSZMP VIII. és IX. kongresszusának a káderfejlesztésre vonatkozó irányelveit. Ezek végrehajtása azonban nem egységes, mivel nincs biztosítva a személyzeti vezetők egységes irányítása. Gondot okoz, hogy egyes nagy létszámú intézményeknél, főleg egészségügyi és tanácsi szerveknél a személyzeti vezető státusát megszüntették 1957-ben. Az, hogy nincs személyzeti vezető olyan szerveknél, mint a Városi Tanács — amely egyúttal a helyi kereskedelem, vendéglátó- és szolgáltató vállalatok felügyeleti szerve is —, alapvető hiba. Emiatt a vállalatok személyzeti munkájának ellenőrzését úgyszólván senki sem végzi a helyi pártszervek kivételével.

Más vállalatok és intézmények két felügyeleti szervhez is tartoznak. Felügyeleti hatóságuk egyrészt egy megyei, illetve valamely országos szintű szerv, másrészt a Városi Tanács illetékes osztálya. Ez a kettősség rányomja bélyegét a kádermunkára is, főleg amikor egyes gazdasági tisztségek betöltésénél a kiválasztás hármas követelményének következetes betartását kellene érvényesíteni.

A személyzeti munka célja a vezetés színvonalának emelése. A Minisztertanács 1050. számú határozata kimondja, hogy a vállalatok és intézmények kádermunkájáért elsősorban a gazdasági vezető felelős. Ilyen irányú tevékenységüktől nagymértékben függ a helyi kádermunka. Az ÉM 26-os Állami Építőipari Vállalatnál, a Dunai Vasműnél és az 5. sz. Épületelemgyárnál ez már gyakorlattá vált és meg is vannak ennek az eredményei. De ahol nincs személyzeti vezető és a felügyeleti hatóság sem irányítja kellően a kádermunkát, ott ez a határozat, az emberekkel való állandó foglalkozás, az elv, mely szerint a gazdasági vezető az első számú káderes — csak részben valósulhat meg.

Ugyanakkor a vezetők egy részénél a kádermunka még nem mindennapos tevékenységük állandó része. Helyenként pedig úgy gondolják, hogy a kádermunka csak a személyzeti vezető ügye, s ezt is csak a minősítésekre, illetve a napi munkával összefüggő kérdésekre korlátozzák. Hiányosság — és ez majdnem minden vállalat és intézmény személyzeti appa-

rátusára vonatkozik —, hogy az emberekkel való foglalkozás módszerénez sem elméleti, sem gyakorlati képzést nem kaptak. Ennélfogva csak saját tapasztalataikra, esetleg ritkán elérhető — inkább külföldi — szakirodalomra vannak utalva.

*

A gazdasági vezetők és a pártszervek vezetői, valamint a személyzeti munkát végzők között általában jó a kapcsolat, őszintén törekednek az együttműködésre. Csupán elvétve, egy-egy vállalat a kivétel. A személyzeti munka pártellenőrzése azonban gyakran formális. A pártszervezetek munkatervében ugyan szerepel a személyzeti munka ellenőrzése, de ennek alapján érdemi határozatok vagy intézkedések ritkán születnek. Így fordulhat elő, hogy egyik-másik vállalatnál a minősítések és káderanyagok a minimális követelményeket sem elégítik ki. Hozzájárul ehhez az is, hogy a pártszervek vezetői a személyzeti munkára vonatkozó rendeleteket nem ismerik kellően, s ellenőrzésük a pártkongresszus elvi határozatainak végrehajtására korlátozódik. Ennyi azonban kevés ahhoz, hogy a színvonalas személyzeti munkát elősegítsék.

Kiderült az is, hogy a minősítés jelentőségét a legtöbb vállalatnál nem értelmezték helyesen. A minősítések tartalmilag nem kielégítők, főleg csak a munkakör ellátására vonatkozó különböző megállapításokat tartalmaznak, de nem értékelik kellően a politikai munkát, továbbá a politikai és vezetői magatartást.

A minősítés szempontjai a felügyeleti szervektől függően változnak és túl általánosak. Egyes vállalatoknál a minősítéseket kampánymunkának tekintik és csak akkor készítik el azokat, ha arra felszólítást kapnak, vagy ha egy vezetőt leváltanak, illetve kineveznek. Ilyenkor a minősítés alkalmazkodik a célhoz: eszerint főleg vagy negatív vagy pozitív megállapításokat tartalmaz. A kórházban és a kiskereskedelmi vállalatoknál például a minősítések hét év előtt készültek. Más vállalatoknál nincs pontosabban meghatározva, hogy kiket kell minősíteni. Többnyire elmarad sok olyan vezető minősítése, akik nagy hatáskörrel rendelkeznek!

A káderanyagok helyenként tíz évnél is idősebbek, s nem tartalmazzák azokat az okmányokat — elöléptetés, fegyelmi büntetés, kitüntetések stb. — amelyek az ember fejlődését tükrözik. A vizsgált vállalatok többségénél nem készítenek káderfejlesztési tervet, s így az utánpótlás nincs biztosítva. Ezért gyakori, hogy a vezető beosztások betöltésére más munkahelyekről hoznak káderek. De a káderfejlesztési terv elhanyagolása azt is jelenti, hogy a helyi káderek előbbreléptetése háttérbe szorul.

*

Nem arról van szó, hogy a dunaújvárosi üzemek és intézmények káder- és személyzeti munkája általában negatív lenne. A vállalatok igyekeztek a káder- és személyzeti munkát a követelményeknek megfelelően végezni. Ezt jelzik jónéhány vállalat tevékenységének, a vezetők kiválasztásának s működésének pozitív változásai. Szólni kell arról is, hogy a Dunai Vasműben, a 26-os Állami Építőipari Vállalatnál az átlagosnál jobb a személyzeti munka. Megközelíti ezt a szintet az 5. sz. Épületelemgyár is. A kisebb vállalatok közül eredményesnek

mondható az AKÖV dunaújvárosi üzemegységének káder- és személyzeti munkája.

A Dunai Vasműben a kádermunkát a párt végrehajtóbizottság, a csúcsbizottságok és az alapszervek megfelelő hatékonysággal irányítják, segítik. Jó az együttműködés a párt. a gazdasági vezetők, a társadalmi szervek és a személyzeti főosztály között. Felelősséggel, kellő alapossággal, a párt szövetségi politikájának megfelelően, az emberek biztonságérzetét megerősítő személyzeti munkára törekszenek.

Az új feladatok azonban az eddiginél nagyobb követelményeket támasztanak a vezetőkkel és a pártszervezetekkel szemben. El kell érni, hogy a vállalatok személyzeti szervei megfelelő működési szabályzattal rendelkezzenek, pontos legyen a minősítésre kötelezett dolgozók nyilvántartása, átgondolt a káderfejlesztési terv, s a személyzeti munkát rátermett, felkészült emberek végezzék.

Érvényt kell szerezni annak az elvnek, mely szerint a gazdasági vezető az első számú káderes, aki egyszemélyben felelős a káderek politikai és szakmai fejlődéséért. A személyzeti és kádermunka pártellenőrzése és irányításának megjavítása szükségessé teszi, hogy az alapszervek vezetőségi tagjai — de legalább a párttitkár és szervező titkár — a kádermunka elméleti és gyakorlati elveivel jobban megismerkedjenek.

A Városi Pártbizottság úgy döntött, hogy a Végrehajtó Bizottság mellett egy, a kádermunkával foglalkozó Operatív Bizottságot hoz létre. Feladata lesz a kádermunka rendszeres irányítása, ellenőrzése. Ez biztosíték arra, hogy a párt káderpolitikáját a jövőben mindenütt egyöntetűen s következetesen végrehajtsák.

Kóréh Sándor,
a Dunaújvárosi PB társadalmi munkatársa

A pártcsoportok tömegpolitikai munkája Győr-Sopron megye vasipari üzemeiben

Nagyon fontos, hogy a magasabb szintű általános tájékoztatás mellett a legkisebb egységekben, a pártcsoportokban is tovább javuljon politikánk ismertetése, az emberek közvetlen tájékoztatása, véleményük meghallgatása és figyelembevétele. Az MSZMP Győr-Sopron megyei Bizottságának párt- és tömegszervezeti osztálya, a propaganda és művelődési osztállyal közösen megvizsgálta a megye vasipari üzemeiben tevékenykedő pártcsoportok tömegpolitikai munkáját. Tanulmányoztuk a pártcsoportok tevékenységét a Vagongyárban, a MOFÉM-ben, a Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Gépgyárban, a Soproni Öntödében és a Zárgyárban.

*

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a pártcsoportmunka jelentőségét a pártbizottságok és a pártszervezetek helyesen látják.

A legutóbbi bizalmi választásnál arra törekedtek, hogy a pártcso-

portok élére olyanok kerüljenek, akik politikailag és szakmailag egyaránt alkalmasak azok irányítására. Többségük megfelelt feladatának s a volt bizalmiaknak körülbelül a kétharmadát újjáválasztották. Az új bizalmiakat a pártbizottságok összehívták, megbeszélték velük a feladatokat és a pártcsoportok munkamódszereit. Ez a segítség hozzájárult ahhoz, hogy az addig gyengén működő pártcsoportok nagy részében növekedett az aktivitás. A pártbizottságok és pártvezetőségek fokozottan segítik a pártcsoportokat. Kezd pl. rendszeressé válni, hogy a *végrehajtó bizottságok megvitatják a pártcsoportok tartalmi és módszerbeli tevékenységét.* Helyenként — ahol ez szükséges volt — bizonyos átszervezéseket is végrehajtottak. Ennek következtében a pártcsoportok szervezeti felépítése jobban igazodik az üzem adottságaihoz.

*

Ahhoz, hogy a pártcsoportok az üzem dolgozói között eredményesen és hatékonyan dolgozzanak, elengedhetetlenül szükséges a bizalmiak rendszeres, gyors és minden irányú tájékoztatása.

Az egyes üzemek pártvezetőségei a tájékoztatást különféle formákban adják. A nagyobb üzemekben (Vagongyár, MOFÉM) félévenként összevont bizalmi értekezleteket tartanak. Több helyen közvetlenül a titkári értekezletek után adnak tájékoztatást a titkárok a bizalmiak részére, a Vagongyárban például háromhetenként. A kisebb üzemekben (Zárgyár, Öntöde, Célgépgyár) a bizalmiak részt vesznek a pártvezetőségi üléseken, s így közvetlenül szereznek tudomást a pártszervezet előtt álló feladatokról.

Az egyes tanácskozásokon elhangzott szóbeli tájékoztatón kívül a titkárok egy része rendszeresen felhívja a bizalmiak figyelmét a pártkiadványokban megjelent elméleti és gyakorlati kérdésekkel foglalkozó cikkekre s ezek felhasználási módjára. E tekintetben azonban a pártcsoportbizalmiak részéről van még sok tennivaló. Nagy részük nem használja fel munkájához a pártkiadványokat, mások meg sem veszik, el sem olvassák azokat.

*

A pártcsoportok tömegpolitikai munkájának kiindulópontja a pártcsoport-értekezlet. Ezt általában kéthavonként tartják, két taggyűlés között. A bizalmi tájékoztatja a pártcsoport tagjait a napi gazdasági és politikai kérdésekről. Azt tapasztaltuk, hogy ezeken a megbeszéléseken lényegesen nagyobb a tagok aktivitása, mint a taggyűléseken. Gyakran a pártcsoport minden tagja hozzászól. Különösen akkor tapasztalható ez, ha az üzemet, a műhelyt közvetlenül érintő kérdésekről van szó.

*

Érdekes jelenség, hogy egy-egy kampányfeladat idején (pártvezetőség újjáválasztása, szakszervezeti választás, tanácsválasztás stb.) nagymértékben növekszik a párttagok politikai aktivitása. Ebben természetesen fontos szerepet tölt be a pártcsoport. Nem ilyen jó a pártcsoportok folyamatos politikai tevékenységének megszervezése. Sok esetben nem rögzítik, hogy milyen kérdéseket kívánnak megbeszélni a dolgozókkal; nem állapodnak meg abban, hogy csoportos vagy egyéni beszélgetést folytatnak-e, és nem jelölik ki a felelősöket sem. Nem határozzák

meg, hogy milyen feladatot kapnak az egyes párttagok és a tömegszervezeti aktivisták stb.

Gondot okoz az is, hogy a pártbizalmiak egy része nem dolgozik öntevékenyen. Hivatkoznak az üzemi munkájukkal kapcsolatos kötöttségekre. Ez részben elfogadható, de kétségtelen, hogy bizonyos fokú kényelmesség is szerepet játszik náluk. Ennek következménye egyrészt, hogy a párttagok sokszor magukra maradnak, nem kapnak elegendő támogatást sem a pártvezetőségtől, sem a kommunista gazdasági vezetőtől. Másrészt problémák mutatkoznak egyes kérdések vagy események helyes értékelésében és megítélésében.

*

A pártcsoportok tevékenységének eredménye az, hogy a párttagok mintegy 70 százalékának állandó jellegű megbízatása van. A Vagongyár központi szerszámüzemi pártszervezeténél például az egyik pártcsoportban van, aki az agitációs munkáért felelős, van oktatási megbízott, propagandaanyag-terjesztő és vannak olyan elvtársak, akik azokkal a pártonkívüliekkel foglalkoznak, akikről feltehető, hogy munkájuk, magatartásuk alapján méltóak lesznek a párttagságra. Ezeknek segítséget adnak, beszélgetnek velük. Rajtuk kívül tömegszervezeti, ifjúsági és faliújság-felelős is van a pártcsoportban.

Ugyancsak eredmény, hogy a pártbizalmiak általában jó kapcsolatot teremtettek a szakszervezeti bizalmiakkal. Ezirányú erőfeszítéseiket segítették a tömegszervezetekben dolgozó kommunisták. Mind gyakoribb a kölcsönös tájékoztatás, a feladatok közös megbeszélése. A pártbizalmiak és a tömegszervezeti bizalmiak közötti jó együttműködés segíti a pártépítő munkát, erősíti a párt tömegbefolyását.

Gyakori, hogy a pártonkívüli művezetőt is meghívják a pártcsoport megbeszélésére, ahol ő tart tájékoztatást az üzemrész munkájáról, feladatairól. Tapasztalható az is, hogy *a gazdasági egységek vezetői igénylik a pártcsoportok segítését* akár termelési tanácskozások előkészítéséről, akár szocialista brigádmozgalom szervezéséről van szó. Esetenként kikérik véleményüket a bérezéseknél, jutalmazásoknál, kitüntetéseknél.

A pártcsoportok politikai munkájában tapasztalható differenciáltság egyrészt a pártcsoportok jellegéből, másrészt a párt általános tömegpolitikájából fakad. Az a hiányosság a vizsgált üzemekben, hogy *nem veszik eléggé figyelembe a dolgozó nők, a fiatalok, a műszaki értelmiségiek sajátos igényeit.* Ennek következtében néha mechanikussá válik a pártcsoportok agitációs tevékenysége.

Három vasipari üzemünknek van önálló üzemi újsága: a Vagongyárban a Rába hetenként, a Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Gépgyárban a Mezőgép és a MOFÉM-ben az Armatúra havonta jelenik meg. A lapok jó tájékoztatást nyújtanak az üzemek életéről, a termelésről, a társadalmi szervezetek tevékenységéről stb. Helyes lenne, ha a pártcsoportok a lapokat jobban felhasználnák, egyes cikkeket megvitatnának és véleményüket, javaslataikat eljuttatnák a szerkesztőkhöz.

A tömegpolitikai munka segítője, a gyors tájékoztatás, a mozgósítás eszköze az üzemi- és műhelyfaliújság. Jelentős részük nem tart lépést eléggé az események-

kel: a hírek, közlemények nem elég frissek, a cikkek nagyrészt általánosak, ahelyett, hogy az üzem, a műhely napi gondjait, friss eredményeit tartalmaznák, szükség esetén bírálnának. Feltétlenül szükséges, hogy a pártvezetőségek a jövőben ezzel többet törődjenek.

Megállapítható, hogy a vasipari üzemekben egyre színvonalasabb a pártszervezetek, pártcsoportok tömegpolitikai munkája. Növekedett az aktív kommunisták száma. A munka további javítását mindenütt a helyi adottságokból kiindulva a jó tapasztalatokat általánosítva kell keresni.

Bedő Ottó,
az MSZMP Győr-Sopron megyei Bizottságának munkatársa

Pártoktatás a komlói Zobák-Bányaüzemben

Minden oktatási évet megelőz nálunk egy felmérés. Ilyenkor számba veszi pártbizottságunk, mit értünk el, s mit kell tennünk az új oktatási évben. Kezdjük a számokkal. A résztvevők számának növekedése önmagában még nem jelenti az oktatás eredményességét, mégis szükséges megemlíteni, hogy évről évre többen tanulnak nálunk. A bánya működése óta (s ez mindössze három év) például huszonheten végezték el a Marxizmus—Leninizmus esti egyetemét, 48-an a középiskolát s évente mintegy 120-an tanulnak a pártoktatás különböző formáin. Az üzemi pártoktatásban a tagság 60 százaléka részt vesz.

Jó vagy rossz ez az arány? Ha abból a szempontból nézzük, hogy minden párttag kötelessége a továbbképzés, akkor látszat szerint nem dicsekedhetünk. Valójában ez az arány jónak mondható, hiszen különböző okok miatt (állami oktatás, vidéki lakhely) elég sokan nem üzemi pártszervezetünk szervezte oktatási formákon tanulnak. Ebben az évben tervbe vettük, hogy egy elvtársunk se maradjon ki a továbbtanulásból. Nem a „teljes létszám" miatt, hanem a megnövekedett igények végett. Az ismeretek állandó bővítése nélkül ugyanis képtelenség a napi gazdasági, politikai kérdésekben eligazodni, hát még az eseményeket megmagyarázni. Természetesen gondot kell fordítani arra is, hogy a párttagok ne csak elkezdjék a tanulást, hanem be is fejezzék. Az elmúlt évben a lemorzsolódás azt jelezte: alapvetően változtatni a tartalmi munkán kell, nagyon alaposan kell mérlegelni, kinek milyen oktatási formát javasolunk. Ez a hiba nagyban zavarta az oktatás színvonalát és nem utolsósorban csökkentette a tanulási kedvet.

Úgy véljük, hogy a *pártoktatásnak az eddiginél is jobban kell segítenie az üzem előtt álló feladatok megoldását.* Ezért azt tervezzük, hogy 1970-re 50 egyéves pártiskolának megfelelő végzettségű dolgozója legyen az üzemnek. Mi indokolja ezt? A távlati tervek szerint az üzem e néhány év alatt

megduplázza a termelését, a költségek nagyarányú csökkentése mellett. Ez az üzem adja majd a vállalat nyereségének felét, az iparág nyereségének negyedét. Nyilvánvaló, hogy mind a gazdasági, mind a politikai vezetőktől a mainál sokkal többet várunk. Ilyen körülmények között csak az a vezető láthatja el jól a munkakörét, akinek szakmai és politikai képzettsége magas, megfelel az igényeknek.

Külön figyelmet érdemel a szocialista brigádvezetők és tagok továbbképzése is. Hiszen nélkülük elképzelhetetlen a brigádmozgalom egyenletes fejlődése, az újabb, magasabb követelmények elérése.

A vidékről bejáró dolgozók ügye is állandóan visszatérő gond. A mostoha közlekedési viszonyok miatt többnyire nem tudnak az üzemi pártoktatásban részt venni. Lakhelyükön pedig a pártoktatás a helybenlakók érdeklődéséhez igazodik. A több műszakban dolgozó, vidékről bejáró párttagok sem tudnak rendszeresen megjelenni a foglalkozásokon.

Pártbizottságunk nagy gondot fordít a propagandisták megfelelő felkészítésére, a helyes módszerek népszerűsítésére, az oktatásban észlelt hiányosságok megszüntetésére. Emellett is szükségesnek látszott, hogy a régebbi végzettségű propagandisták részére az oktatási év megkezdése előtt továbbképzést biztosítsunk. Ezt főleg az indokolta, hogy az utóbbi években politikánk sok új vonást tartalmaz, s ezek összefüggéseinek megértése gyakran nem könnyű feladat. Sok esetben nem elegendő az önképzés, a folyóiratok és a napisajtó tanulmányozása.

A „váratlan események" esetén például, a hallgatók a kérdések pergőtüzét zúdítják a propagandistákra. A propagandisták egy része azonban nem képes azonnal válaszolni. Hasznos tehát, ha önálló elemzésre neveljük a propagandistákat.

Hiba, hogy egyes propagandisták a tanított anyagot nem kötik össze a gyakorlattal, a mai helyi problémákkal. Még fokozottabban kell törődni tehát a módszertani felkészítésükkel is.

A pártalapszervezetek személy szerint foglalkoznak minden egyes elvtárssal. Ők vonják felelősségre a távolmaradókat. A taggyűléseken az oktatási felelős majdnem mindig felsorolja a jól és a hanyagul tanulók nevét. A jó tanulókat jutalomban is részesítik. Hogy a lemorzsolódás majdnem ismeretlen fogalom az alacsonyabb szintű oktatási formákon — ez a pártvezetőség érdeme.

Rott József,
a Zobák-Bányaüzem Pártbizottságának tagja

Tömegszervezetek pártirányítása a sárbogárdi járásban

A sárbogárdi járás a nagyobbak közé tartozik. Lakóinak száma 50 ezer fölött van. Mezőgazdasági jellegű. Mintegy 90 000 katasztrális holdnyi szántóföldjén 22 termelőszövetkezet és 2 állami gazdaság működik. Természeti, éghajlati adottságai, körülményei jók, a mezőföldtől mindig joggal várt jó termést az ország. A jó eredmények azonban nem maguktól születnek, s azokhoz csak a járás kommunistáinak összefogása is kevés lenne. Minden dolgozó mozgósítása szükséges, s ebben fontos szerepük van a tömegszervezeteknek. Helyes irányításuk anélkül, hogy önállóságukat csorbítanák — a pártszervezetek egyik legfontosabb feladata.

Hogyan történik ez a gyakorlatban?

Az irányítás alapvető módszere a tömegszervezetek választott kommunista vezetőinek beszámoltatása az alapszervezetekben; a taggyűlésen vagy a vezetőségi ülésen. Ezeken a taggyűléseken a járási pártbizottság megbízásából rendszeresen részt vesznek a tömegszervek járási szerveinek kommunista vezetői. Nagyon hasznos ez, mert így — mivel ők rendszerint tagjai a járási pártbizottságnak — olyan elvtársak képviselik a taggyűlésen a felsőbb pártszervet, akik jól értenek az adott tömegszervezeti munkához, és sok hasznos tanácsot tudnak adni.

Helyenként még ma is vita folyik arról. helyes-e, ha a tömegszervezetek egész munkáját megtárgyalják a pártszervek. A gyakorlat amellett szól, hogy erre csak ritkán van szükség — pl. választás előtt. Általában az a leghasznosabb, ha a pártszervek egy adott párthatározatról, illetve *az azokhoz rendszerint kapcsolódó felsőbb tömegszervezeti szerv határozatának végrehajtásáról számoltatják be a kommunista vezetőt.* Sok községben a közös feladatokat tartalmazó helyi határozat végrehajtásáról egy vezetőségi ülésen számoltatták be a különböző tömegszervek, mozgalmak kommunista vezetőit.

Szakítani a gyámkodással, a kicsinyes, aprólékos beavatkozással — erre ösztönzi a JB az alapszervezeteket. A tapasztalatok szerint az a helyes, ha a pártszervezetek, pártszervek a tömegszervezeti munkának csak bizonyos kérdéseivel foglalkoznak. Ilyenek:

— A tömegszervezetek munkaterveinek megbeszélése. Ezt megelőzően a pártszervek, szervezetek ismertetik munkaterveiket a tömegszervezetek kommunista vezetőivel. Így azok figyelembe vehetik azt saját terveik elkészítésénél.

— Személyi összetételre vonatkozó javaslatok megtárgyalása. Ez azért is szükséges, hogy a pártvezetőség ésszerűen tudja elosztani a kommunistákat a különböző társadalmi szervezetekbe.

— Konzultálás a tömegszervezetek felsőbb szervei számára készített összefoglaló jelentésekről, anyagokról.

— A különböző tömegszervezetek közötti munka koordinálása (tanácsi választások; nagyobb évfordulók ünnepségei; az egységes népművelési tervből adódó feladatok; a politikai oktatás és agitáció egyes kérdései.)

— A jó kezdeményezések felkarolása és elterjesztése. (Ilyen volt pl., amikor a Népfront mezőgazdasági szakemberek klubjainak megalakítását kezdeményezte.)

— A tömegszervezeti vezetők, aktívák politikai továbbképzésének segítése.

— A pártépítési munka ösztönzése. Ez a tömegszervezetekben dolgozó kommunisták fontos és állandó feladata. A pártszervezetek nagy gondot fordítanak arra, hogy a tömegszervek, mozgalmak végrehajtsák saját felsőbb szerveik határozatait. Ma már elmondható, hogy többségük ebben látja e szervezetek, mozgalmak jó munkájának alapvető feltételeit, nem pedig abban, hogy — mint a korábbi években előfordult — tevékenységük szinte minden részére a pártszervezetek hozzanak határozatokat.

A tömegszervezetek pártirányításának munkájában a sárbogárdi járásban is sajátos a KISZ és a tanácsok irányítása. A pártszervezetek a KISZ-nek természetesen — mint szervezetnek közvetlenül is adnak feladatokat, de ezzel együtt igyekeznek növelni az ifjúsági szervezet önállóságát is. A tanácsok irányításánál figyelembe veszik, hogy a tanács államhatalmi — igazgatási szerv, tevékenységét törvények, rendeletek szabályozzák.

Akadnak gondok, fogyatékosságok is a tömegszervezetek pártirányításában. Helyenként még előfordul kicsinyes „beavatkozás", vagy ennek ellentéte, a tömegszervezetek elhanyagolása. Tapasztalható a funkciókkal való túlterhelés is, ugyanazt a kommunistát több tömegszervezetben végzett munkára is beosztják. Nem tekinthető még megoldottnak a tömegszervezetek kulturális anyagi eszközeinek egységes felhasználása sem. Gond, hogy a legtöbb szakszervezetnek nincsenek járási szervei, így ezeknél a járási párt VB-nek nincs hasonló szintű partnere.

A pártszervezetek felismerték ezeket a fogyatékosságokat és megszüntetésükkel igyekeznek még hatékonyabbá tenni a tömegszervezetek pártirányítását.

Bodnár László
A Fejér megyei Pártbizottság osztályvezetője

Nőmozgalom a kecskeméti járásban

A Politikai Bizottság határozata alapján a kecskeméti járásban újjáválasztották a községi nőtanácsokat és a szövetkezeti nőbizottságokat. A községi pártvezetőségek valamennyi tömegszervezet, mozgalom és a tanács propaganda és művelődési tevékenységét összehangolva biztosítják, hogy a nőtanácsok és nőbizottságok sajátos eszközeikkel szolgálják a párt határozatainak, a kormány célkitűzéseinek megvalósítását.

A politikától a szakkörökig

Örvendetesen megnövekedett a nők körében a tanulási és művelődési igény. A dolgozók általános iskolájában és a középiskolák levelező tagozatain a hallgatók több mint 50%-a nő. A pártoktatásban az elmúlt évben 2300 nő tanult. A községekben működő „Nők akadémiáján", és a különböző szakkörökben elhangzott politikai előadások is hozzájárultak a nők politikai tájékozottságának növeléséhez. Ott vannak a nők a pártszervezetek által szervezett pártnapokon, s a nőket közvetlenül érintő jelentősebb intézkedésekről külön tájékoztatást kapnak. (Az ár- és bérintézkedések, gyermekgondozási segély stb.)

A Kecskeméti Járási Nőtanács minden évben megszervezi a községi nőtanácsok és nőbizottságok 2—3 napos továbbképzését. Az évi munka értékelése mellett meghatározzák a következő feladatokat, előadások hangzanak el a főbb kül- és belpolitikai eseményekről.

A járási formát továbbfejlesztve ez évben a tiszakécskei nőbizottságok a Tiszagyöngye termelőszövetkezetben rendeztek *helyi találkozót*, ahol a község 4 termelőszövetkezeti nőbizottsága megtekintette a gazdaságot, beszélgetett a tsz vezetőivel, s kicserélték tapasztalataikat. Külön örültek annak, hogy a tsz párttitkára a gazdasági kérdéseken túl a társadalmi, politikai tevékenységről is tájékoztatást adott.

A nőtanácsok és a szövetkezeti nőbizottságok mindennapos munkája pártonkívüli tömegeket mozgósít, különböző, évenként ismétlődő, hagyományos feladatok megoldására. (Nemzetközi Nőnap, gyermeknap, nemzeti ünnepeink.) A munkában rendszeresen részt vállaló asszonyokat felveszik a pártszervezetbe.

A nőtanácsok szervezésében járásunkban 26 szakkör, tanfolyam működik. A hagyományos sütőfőző, szabó-varró tanfolyamok mellett a kézimunka-szakkörök díszítőművészeti szakkörökké alakulnak, ahol a lakáskultúra fejlesztéséről hallanak előadásokat. A hagyományos formák mellett *új módszerek* is születtek. *Működik asszony-klub, ahol jogi, politikai, egészségügyi előadások hangzanak el. Szerveztek az asszonyok irodalmi szakkört, kosárfonó szakkört,* amely rövid időn belül nagyon népszerű lett.

Segítség a nevelőmunkában

A nőtanácsok és szülői munkaközösségek együttesen segítik a gyermekek szocialista nevelését is, az életre és a munkára. *A szülői munkaközösségek elnökeinek – a Járási Nőtanács évenként megjelöli azokat a feladatokat, amit a választmány az év során az iskola nevelési célkitűzéseivel összehangol.* Részt vesznek családlátogatásokon, együttműködnek a gyer-

mek- és ifjúságvédelmi bizottsággal, felkutatják a veszélyeztetett gyerekeket, s megoldást keresnek számukra. Segítik az úttörőszervezetek munkáját, s figyelemreméltó segítséget adnak a nyári táborozásokhoz.

A szülők iskolájának tematikája igen változatos: a gyermeknevelés lélektana; a család, iskola és a társadalom nevelő hatása; szocialista hazafiságra nevelés; a pályaválasztás szerepelnek benne. Előadás hangzott el egységesen kidolgozott vázlat alapján a kettős nevelés káros következményeiről.

Nem igen akad olyan községi vagy szövetkezeti rendezvény, ahol a nők ne legyenek képviselve. Bekapcsolódnak más tömegszervezet és mozgalom munkáiba is. Igen sok nő vesz részt a KISZ, a Népfront, s különösen a Vöröskeresztes szervezetek munkájában. Általában az asszonyok segítik a családi ünnepek új, szocialista jellegű, élményt nyújtó megrendezését. Közreműködnek a község fejlesztésében, szépítésében.

A kecskeméti járás asszonyai évenként megrendezik a járási nőtalálkozót, ahol tapasztalatcserére is nyílik lehetőség. *Rendeznek országjáró kirándulásokat, s részt vesznek külföldi turista-utakon. A szovjet-magyar barátság ápolása érdekében évenként megrendezik a szovjet és a magyar asszonyok találkozóját.* Ilyenkor apró ajándéktárgyakat adnak át egymásnak, amit már jó előre a különböző szakkörökben készítettek.

A nők részvétele a községek politikai és kulturális életében számottevő. De még jelentősebb a szerepük a termelő munkában. Ott találjuk őket a termelőszövetkezetekben és termelőszövetkezeti csoportokban. A közös gazdasági, társadalmi tevékenység alakítja szemléletüket. Bár a termelőszövetkezeteinkben részben családi művelés folyik, a közös művelésű területeken évről évre emelkedik a szocialista címért küzdő női munkacsapatok száma is. A járásban 38 asszony munkacsapat nevezett be a szocialista címért folyó munkacsapatok versenyébe.

A teljes egyenjogúságért

A járási Nőtanács, a járási párt vb. segítsége és ellenőrzése alapján dolgozik. A községi pártvezetőségek hasonlóképpen segítik munkájukat, s időközönként számon kérik a feladatok végrehajtását.

Asszonyaink aktivitásának és eredményeinek örülünk. De még a nap minden órájában érzékeljük, hogy *nem mindenben teljes az egyenjogúságuk.* Az „egyenlő munkáért egyenlő bér" elvét sokhelyütt megsértik, a nők munkaterületének díjazása alacsonyabb. A háztáji földek kiosztásánál nem egyszer tapasztaljuk, hogy hátrányos helyzetbe kerülnek a nők. Számos jelenség mutatja, hogy idegenkednek a nők vezetőposztra állításától. Csekély a számuk a választott vezetőségekben, de még inkább a függetlenített funkciókban. (Párt-, állami, szövetkezeti szervek.) A tanácsokban nem érik el a 20%-ot, a szövetkezeti vezetőségben az 5—6 százalékot. Az elmúlt négy évben felvett párttagoknak is csak 18%-a nő. A társadalom fejlődése pedig — az eredmények elismerése mellett — egyre élénkebben követeli a tényleges egyenjogúságot. Ezért a párt irányításával még inkább fokoznunk kell a nők érdekében és a nők körében végzendő politikai munkát.

Marjai Albertné
a Kecskeméti Járási Pártbizottság
osztályvezetője

Közismert, hogy a szerkesztőségek és az olvasók között a felszabadulás óta, de különösen az utóbbi években, élénk, bensőséges kapcsolat alakult ki. A főváros nagy üzemeiből, intézményeiből, a falvakból, az ország legeldugottabb helyéről is írnak az emberek, leveleikkel felkeresik a szerkesztőségeket, ha öröm, ha bánat éri őket.

A párt Központi Bizottságának lapjához, a Népszabadsághoz, például *egy év alatt több mint harmincezren* írnak levelet, s csaknem tízezren jelennek meg személyesen a szerkesztőség panaszirodájában. Az életnek nincs olyan területe, amelynek negatív vagy pozitív jelenségei ne mutatkoznának e nagy mennyiségű levél és a személyesen tett panasz, bejelentés áradatában. Érzékeny hőmérő a nagy levélmennyiség, pontosan megmutatja a társadalomban végbemenő változásokat, a tömegek hangulatát, az egy-egy jelentős kérdésben elfoglalt álláspontokat.

A növekvő bizalom jelei

Rászolgált-e a sajtó erre a bizalomra? Ha a lapok jól tolmácsolják a párt politikáját, színvonalas, iránymutató írásokkal segítik a feladatok megvalósítását, a tömegek előtt jelentékenyen nő a tekintélyük. A lapok ezt a kicsinek egyáltalán nem nevezhető feladatot egyre eredményesebben látják el. A szerkesztőségek — az adott lehetőségekhez képest — kielégítően foglalkoznak a hozzájuk érkező levelekkel, panaszokkal. Munkatársaik az írott szó erejével, személyes kivizsgálással, határozottan lépnek fel az általuk jogosnak vélt ügyekben, kiharcolják sok visszásság megszüntetését. A sajtó az általános jellegű panaszok vagy fontosabb elvi, politikai kérdéseket felvető levelek közzétételével is számottevő eredményeket ér el a különböző ügyek rendezésében, elintézésében.

Gyakran vitatják: jó-e, hogy az emberek olykor minden hivatalos szervet megkerülve, ügyes-bajos dolgaikkal, közérdekű bejelentéseikkel a sajtóhoz fordulnak? A válasz egyértelmű: ebből semmi baj sem származhat. *A bizalom elsősorban a pártnak szól.* A sajtón keresztül ezernyi szál fűzi a tömegeket a párthoz. Pártszervezeteink így nagyon fontos ütőéren tarthatják a kezüket. Több olyan rendelet, párthatározat született, amelyhez éppen a levelezők, a bejelentők jelzései szolgáltak alapul. Néhány éve, amikor rendelet készült a másodállások megadóztatására, kiderült, hogy a rendelet szerkesztői lényeges dolgokról elfelejtkeztek. Többen — köztük egy hatgyermekes pedagógus — felvetették a rendelet hibáit. Megírták, hogy a rendelet semmi különbséget nem tesz a másodállást vállalók között. Pedig sokan — mint például a hatgyermekes pedagógus — egyáltalán nem pénzszerzési vágyból, hanem családjuk jobb eltartása érdekében vállalnak másodállást. Miután a levelek az illetékesek kezébe kerültek, ezt figyelembe vették a

rendelet végleges megszövegezésénél. Elég utalni továbbá a jelzések után a nyugdíjasok kedvezményes villamosbérletének rendezésére, az SZTK és más hivatalos ügyekben kért indokolatlanul sok igazolás megszüntetésére, csökkentésére.

A nagyszámú levél, bejelentés jelentősen segíti a sajtó munkáját. Azok az újságírók, akik sok embert érdeklő, érdekes kérdéseket akarnak felvetni, rendszeresen figyelik a szerkesztőségbe érkező leveleket. Tudják: a levelek aktuális, az élettel kapcsolatos témákat szolgáltatnak. Élnek is az alkalommal. Sok nagy visszhangot keltő riport, cikk készül levelek alapján. A közölt cikkekhez szóló levelek elengedhetetlenül fontos segítői a szerkesztőségi munkának. Különösen nagy megbecsülés övezi az ilyen leveleket akár bírálólag, akár elismerőleg nyilatkoznak egy-egy írásról.

Fent vagy lent?

Szólni kell a kérdés másik oldaláról is. Ugyanis, ha a panaszosok minden hivatalos fórumot megkerülve egyenesen a sajtóhoz, vagy a felsőbb szervekhez fordulnak, nem éppen enyhén bírálják a helyi szervek munkáját... Úgy vélik, ügyük hamarabb nyer orvoslást, ha a magasabb szervek, vagy a sajtó segítségét kérik. A tapasztalat szerint erre *a bizalmatlanságra ritkán van ok.* A helyi szervek az utóbbi években lelkiismeretesebben foglalkoznak a hozzájuk érkező panaszokkal, bejelentésekkel. A sok korábbi bírálatnak foganatja van, s ma már kevesebb a porosodó akta, gyorsabb az ügyintézés. A sajtó munkatársai jól tudják, hogy néhány évvel ezelőtt az illetékesekhez továbbított levelekre nem mindig érkezett válasz, gyakran elsikkadtak az ügyek. A javulás ma már szembetűnő.

A Népszabadság levelezési rovatának tapasztalata szerint tavaly az illetékesekhez továbbított leveleknek mintegy 85—95 százalékára érkezett határidőre válasz. Igaz, hogy a válaszok nem mindig kifogástalanok és elfogadhatók, de a gyors intézkedésre való törekvés, az idevágó rendeletek betartása mindenképpen dicséretes.

A helyi szervekkel szembeni bizalmatlanság tehát általában nem indokolt. Sokkal egyszerűbbé és gyorsabbá válna az ügyek intézése, ha a panaszosok többsége nem fent, hanem *lent kezdené az eljárást.* De mivel először a Központi Bizottságnál, a minisztériumokban, a sajtónál kopogtatnak, gyakori, hogy egy-egy ügy nagy vargabetűt ír le, amíg végül rendeződik és ahhoz a szervhez kerül, amelyiknek joga van az ügyben dönteni. Kétségtelen, ebben hibás a sajtó is. Nagyon ritkán jelenik meg a jól, előzékenyen, gyorsan intézkedő hivatalokat népszerűsítő cikk. Sokkal gyakoribb, amely odamondogat, bírál, ha valamelyik hivatalnál bürokrácia, huzavona mutatkozik. Erről kétségtelenül helyes írni, de az érem másik oldaláról se feledkezzünk meg, *dicsérni és népszerűsíteni is kell,* ha arra az ügyeket intéző fórumok kimagaslóan jó munkájukkal rászolgálnak.

A kommunista újságírás ösztönzője

Nem vitás, hogy a szerkesztőségekben szívesen fogadják a személyes jellegű panaszokat — ezekből is sok általános jellegű tapasztalatot vonhatnak le. Mégis

az a helyesebb, ha ezek előbb az illetékes helyi szervek kezébe kerülnek. Megmondhatjuk: a személyes jellegű panaszok intézésében — ha az közlésre nem alkalmas — a szerkesztőségek rendszerint *csak a postás szerepét tölthetik be.* Megfelelő kísérő-levéllel ahhoz a hivatalhoz, intézményhez továbbítják, ahová az ügy tartozik. Ha ott nem intézkednek megnyugtatóan, s nem születik idejekorán döntés, akkor jogos, ha a panaszosok országos szerveknél jelentkeznek.

Más elbírálás alá esnek azok a levelek, amelyek egy-egy elvi, politikai kérdéshez szólnak hozzá, egy-egy cikkel kapcsolatban mondják el konkrét észrevételeiket, megjegyzéseiket, a közérdeket érdeklő *fontos jelenségekre hívják fel a figyelmet,* beszámolnak a termelés, a politikai élet eredményeiről, esetleges hibáiról, a tennivalókról stb. A szerkesztőségek ezekből hasznosíthatnak legtöbbet. Ezek kerülnek elsősorban a lap hasábjaira vagy születnek belőlük cikkek, riportok. Nem frázis tehát az a kijelentés, hogy a munkáslevelezés a kommunista újságírás ösztönzője és ihletője.

A kommunista lapok szerkesztőségeinek nemcsak feladata, hanem kötelessége is gondoskodni arról, hogy a munkáslevelek, elvi, politikai vélemények minél nagyobb mértékben lássanak napvilágot. A munkások, a dolgozó emberek véleményének, politikai állásfoglalásának figyelmen kívül hagyása a demokratikus jogok megsértése lenne. Ma már ezen a téren is észlelhető a javulás. A Népszabadságban évente 1000—1200 olvasói levél, hozzászólás, panasz vagy javaslat jelenik meg.

Védelmet és megbecsülést

Noha, jelentőségük vitathatatlan, de a munkáslevelezők még mindig nem részesülnek olyan megbecsülésben, mint ahogy azt megérdemelnék. Egy-egy bíráló levél megjelenése után még mindig előfordul, hogy a levél írójával szemben megtorlásokat alkalmaznak, durvább és finomabb formában egyaránt. Gyakori, hogy a bírálók kimaradnak a prémiumosztásból, elesnek bizonyos kedvezményektől, vagy ha átszervezésre kerül sor, rendszerint az ő állásuk válik feleslegessé. Persze nem azzal az indokkal mérik rájuk a büntetést, hogy felvetették a hibákat, hanem azzal, hogy munkájukat nem látják el megfelelően, „beosztásukra alkalmatlanok", vagy hogy „összeférhetetlen természetükkel rontják a munkafegyelmet". Ilyen alkalmakkor nőne meg jelentősen *a helyi pártszervezetek tekintélye,* ha nyomban a sértett védelmére kelnének. A pártszervezet erélyes közbelépése nélkül sok időbe, rengeteg álmatlan éjszakába kerül, míg a bíráló elégtételt kap, kivívja igazát.

Ezt példázza a következő eset: (A Népszabadság erről több alkalommal közölt bíráló cikket, riportot.) Szolnok megyéből egy bejelentő több visszaélést, szabálytalanságot írt meg a felettes szerveknek. Ez nem tetszett közvetlen feletteseinek, ezért mindenáron meg akartak tőle szabadulni. Egymás után indították ellene a fegyelmi eljárást, végül is azonnali hatállyal elbocsátották. Az ügy kezdetétől az elbocsátásig hónapok, esztendők teltek el. Hiába fordult a [illegible] pártszervekhez, [illegible] nem ellenfeleinek adtak igazat. Az ügy

végül a megyei pártbizottsághoz került, ahol a központi pártszervek segítségével kiderítették, hogy a bejelentő személyes bosszú áldozata, jogos bírálatáért szenvedett súlyos hátrányokat. *Megyei végrehajtó bizottsági ülésen* tárgyalták az esetet, a bejelentőt visszahelyezték beosztásába, üldözőit pedig felelősségre vonták. Igaz, hogy a bejelentő elégtételt kapott, nyugalma helyreállt, de soha nem felejtheti el azt a meghurcoltatást, amit hosszú ideig jogtalanul elszenvedett.

Szűk látókörűek azok a vezetők, akik nem tűrik maguk mellett a szókimondó embereket, ferde szemmel néznek rájuk, rosszindulatúnak vélik őszinte és jószándékú cselekedeteiket. Pedig ezek az emberek a munkahelyeiken, a lakóterületeiken látott és tapasztalt rendellenességeket nem a maguk kedvtelésére írják meg. Százszor is bebizonyosodott, hogy a felelősségérzet hatja át őket, segíteni akarnak a hibák megszüntetésében, a párt politikájának megvalósításában, a szocializmus felépítésében. Ezért nem megtorlás, hanem köszönet jár. Mennyivel könnyebb azoknak a vezetőknek, akik ilyen emberekkel vanna körülvéve: figyelmük, áttekintésük megszázszorozódhat, könnyebben megelőzhetik a hibákat, s biztosított a társadalom anyagi javainak megőrzése, védelme.

A legfontosabb feladatok

Két évtized óta nő, terebélyesedik a párt sajtója körül a munkáslevelezés. Két évtized alatt a munkáslevelezők éber és lelkiismeretes, felelősségtől áthatott segítőivé, jó propagandistáivá váltak a párt politikájának, önkéntes külső munkatársai a párt sajtójának. De tenni-, javítanivaló is van még bőven.

Az első, s az összes között a legfontosabb: sokkal *nagyobb megbecsülésben részesíteni a munkáslevelezőket, mint eddig.* Az ide vonatkozó törvények, rendeletek betartása, pártszervezeteink fontos feladata. Határozottabban kell fellépniük minden olyan esetben, amikor a bejelentő védelméről van szó. Nem tűrhetik, hogy ezek az emberek hátrányos helyzetbe kerüljenek, csak azért, mert nyitva tartják a szemüket, s jelzik a hibákat, rendellenességeket.

Javítani kell a helyi szervek ügyintéző munkáján is. E tekintetben történt már előrelépés, de ez még nem elég. Sok még a semmitmondó válasz, a látszatintézkedés, kitolódnak és elhúzódnak a határidők. Az 1957/4. számú kormányrendelet pontosan szabályozza a hivatalok ügyintéző munkáját, előírja a válaszadásra, az intézkedésre a határidőket — 30 nap — s meghatározza a mulasztókkal szemben alkalmazható felelősségrevonás módját is. Csakis e rendeletek hiánytalan betartása hozhat gyökeres fordulatot, változást a helyi szervek munkájában, ez erősítheti még jobban a dolgozó embereknek a népi hatalom iránti bizalmát.

Gém György

a Népszabadság levelezési rovatának helyettes vezetője

Élő mozgalom

A XXII. kerületi pártbizottság nemrégen széles körben felmérte: az üzemekben mit tesznek a versenymozgalom továbbfejlesztéséért.

Mindenekelőtt azt vizsgáltuk: mi akadályozza az előbbrejutást, a mozgalom színvonalának növelését.

Szinte általános, hogy a gazdasági vezetők és a mozgalmi szervek is nem a szükséges módon törődnek a brigádokkal. Úgy vélik, hogy a brigádok és a résztvevők számának évről évre való emelkedése felmenti őket e kötelezettség alól. S közben észre sem veszik, hogy egyes brigádok nem jutnak előbbre, évente ugyanolyan színvonalon ismétlik vállalásaikat.

Minden üzemben van kijelölt versenyfelelős, s nem egy helyen azt tartják, ezzel mindent megtettek. Az ilyen formális törődés láttán egyes pártszervezetek maguk szervezik, segítik, irányítják a brigádmozgalmat. Ez helyenkint szükségesnek tűnhet, pillanatnyilag hozhat is eredményeket. Mégsem helyeselhetjük. Nemcsak azért, mert határozat szerint a versenymozgalom gazdája a szakszervezet, hanem mert emiatt nem tudják megoldani saját tényleges feladataikat. A pártszervezeteknek — ahol arra szükség van — meg kell magyarázniok a brigádmozgalom sokoldalú jelentőségét. Azt, hogy a szocialista cím nem egyenlő csupán a gazdasági, termelési eredményekkel, a vállalásban legalább ilyen jelentőségű a szakmai-politikai továbbképzés, a műveltség gyarapítása.

A probléma ott kezdődik, hogy „mit vállaljanak a brigádok". Sok üzemben ehhez azt a „segítséget" adják, hogy ismertetik a versenymozgalom éves célkitűzéseit. Tapasztalható az is, hogy a brigádok értékelhetetlen vállalásokat tesznek. S ennek következtében sem az anyagi, sem az erkölcsi ösztönzés nem megfelelő. Gyakori viszont a szerződések egyoldalúsága. Tartalmazzák a brigádok vállalásait, de szó sincs a vállalat kötelezettségeiről. A vállalásokban több ezer forintos önköltség csökkentés, termelékenység növelés s számos olyan pont szerepel, amely jelentős anyagi, erkölcsi elismeréshez juttatja a vállalatot, de a vállalat kötelezettsége még a teljesítés után is rejtély. Ennek következtében helyenként egyedüli ösztönző a brigád becsülete. Ez természetesen nem lebecsülendő, de önmagában kevés.

Csak elvétve találni olyan vállalatokat, ahol különböző értékelési rendszerek alapján előre meghatározott jutalomban részesítik a brigádokat, vagy ahol a brigádok gazdasági vezetőit (művezetőt, üzemvezetőt) is jutalmazzák a kiváló eredmények alapján. Ez a többféle érdekeltség azt eredményezi, hogy a versenymozgalom eleven, a legfontosabb vállalati feladatok megoldását segíti, s hozzájárul az emberek sokoldalú fejlődéséhez.

*

Ismert a verseny nyilvánosságának jelentősége, hatása. Mégis azt láttuk, hogy nagyon kevés, vagy semmi gondot nem fordítanak erre. Pedig szinte minden vállalatnak meglenne a lehetősége rá. Általános tanulság, hogy az eredmé-

nyekről csak egy-egy tervidőszak lezárása után értesülnek a dolgozók. Hozzá kell tenni, hogy a nyilvánosság erejének lebecsülése mellett itt arról is szó van, hogy a vállalások is eléggé általánosak, néha értékelhetetlenek, illetve csupán szubjektív alapon minősíthetők.

Milyen megoldást javasolt a pártbizottság? Mindenekelőtt azt, hogy az üzemek ne számszerűségre törekedjenek. A kerület sem azt tartja jó vállalatnak, ahol sok a szocialista címért harcoló brigád, hanem ahol érdemi munkát végeznek, fejlődnek a brigádok. Első lépés tehát, hogy megfelelő feltételeket teremtsenek a brigádok kialakításához. Másrészt nagy gondot kell fordítani a vállalások kialakítására. Ez a legdöntőbb, hiszen ennek alapján lehet csak meghatározni az anyagi, erkölcsi ösztönzőket, a segítés mértékét, módját stb.

S ismételten arra hívtuk fel a figyelmet, hogy a mozgalomnak hármas követelménye van, amely közül egyik sem elhanyagolható. Jóllehet a tíz- és százezer forintoknak nagy súlya van, szükséges is a gazdasági eredményesség, de csak forintokban mérni a mozgalmat nagyon veszélyes, lényegében eltérítené eredeti céljától: a szocialista embertípus kialakításától.

Oszvald Lajos
a XXII. kerületi PB Gazdasági bizottságának tagja

EZT OLVASTUK

Fontosabb cikkek jegyzéke

1967. szeptember 11-től október 10-ig

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Palotás Gyula: A helyes megítélés biztosítéka (IX. 13. A személyzeti munka pártellenőrzésével, a Ganz Villamossági Művek pártbizottságának tapasztalataival foglalkozó cikk); Csérhalmi Imre: Kapuvári „újítások" a pártmunkában (IX. 14. A Kapuvári Járási Pártbizottságnak a pártmunka módszereinek továbbfejlesztésében elért eredményeit és tapasztalatait ismertető cikk); Interjú Ágoston József elvtárssal, a Csongrád megyei Pártbizottság párt- és tömegszervezeti osztályának vezetőjével az új tagfelvételi rendszer tapasztalatairól (IX. 15.); Interjú Király Ferenc elvtárssal, a Marcali Járási Pártbizottság első titkárával a falusi pártmunkáról és a tsz-demokrácia időszerű kérdéseiről (IX. 20.); Interjú Pataki László elvtárssal, a Győr-Sopron megyei Pártbizottság első titkárával a pártegység időszerű problémáiról (IX. 22.); Máté György: A párttagsági könyv (IX. 24.); Terényi Éva: Az új alapszervezeti titkárok munkája a VI. kerületben (IX. 27. A VI. kerületi párt-végrehajtóbizottság tapasztalatait összegező cikk).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Fritiof Lager: A svéd kommunisták kongresszusa (9.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Erdei Ferenc beszéde a fegyveres erők napja alkalmából a rádióban és a televízióban (IX. 29.); Szabó László: Az ország iránti felelősséggel (X. 1. Az országgyűlés szeptemberi ülésszakának munkáját kommentáló cikk); A. J.: A polgári védelemről (X. 10.).

NÉPSZAVA — Szakszervezeti kongresszusokról közölt beszámolók: az Élelmezési Ipari Dolgozók Szakszervezetének XLII. (IX. 23—24.), a Bőripari Dolgozók Szakszervezetének XVII. (IX. 23—24.), a Textilipari Dolgozók Szakszervezetének XXII. (IX. 23—24.), a Ruházatipari Dolgozók Szakszervezetének XXIII. (IX. 23—24.), a Vas- és Fémipari Dolgozók Szakszervezetének XXV. (IX. 29—30.), a Mezőgazdasági, Erdészeti és Vízügyi Dolgozók Szakszervezetének XXII. (IX. 30—X. 1.), a Helyiipari és Városgazdasági Dolgozók Szakszervezetének V. (IX. 30—X. 1.), a Vegyipari Dolgozók Szakszervezetének XX. (X. 1—3.), a Bányaipari Dolgozók Szakszervezetének XIX (X. 6—7.), a Kereskedelmi, Pénzügyi és Vendéglátóipari Dolgozók Szakszervezetének XXX. (X. 7—8.) kongresszusáról.

ÁLLAM ÉS IGAZGATÁS — Dr. Horváth Albert: Az államhatalmi és az államigazgatási szervek hatáskörének néhány kérdése (9.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Dr. Horgos Gyula kohó- és gépipari miniszter elvtárs nyilatkozata a KGST-országok termelésszakosításának új módszereiről (IX. 12.); Földes István: A beruházások műszaki tervezése (IX. 13.); dr. Grolmusz Vince: A kutatás a számok tükrében (IX. 13.); Interjú Nagy Imre munkaügyi miniszterhelyettes elvtárssal a szakmunkásképzésről (IX. 14.); Meitner Tamás: A vállalati munka-

ügy és a reform (IX. 20.); Sőtér Edit: Szocialista verseny magasabb fokon (IX. 23.); Márton Miklós: Árreform a fogyasztó érdekében (IX. 23.) Almási István: A sertéshústermelés kilátásai (IX. 27.); A Munka Törvénykönyve tervezetének országgyűlési vitája: Veres József munkaügyi miniszter elvtárs expozéja és zárszava, Gáspár Sándor elvtárs, Nagy Józsefné könnyűipari miniszter elvtársnő felszólalása és a képviselők hozzászólásai (IX. 28—29.); A termelőszövetkezeti törvény és a földtulajdontörvény tervezetének vitája: Dimény Imre mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter elvtárs expozéja és zárszava, Fehér Lajos elvtárs felszólalása és a képviselők hozzászólásai (IX. 29—30.); A Munka Törvénykönyve legfontosabb rendelkezései (X. 3—4.); Sólyom József: Mi lesz a sorsuk? (X. 3. Az új mechanizmus előkészítésének hatása a dolgozói létszámra a fővárosi üzemekben és az irányító szerveknél); Földes István: Gyártmány- és gyártásfejlesztés az új mechanizmusban (X. 4.); F. I.: A csehszlovák népgazdaság fejlődése és a gazdasági reform (X. 4.): Hajdú János: A „csoda" másnapján (X. 5. A nyugatnémet gazdaság válságtünetekkel foglalkozó cikk); A termelőszövetkezeti törvény (X. 5—6.); A földjogi törvény (X. 7.); Veres József munkaügyi miniszter elvtárs nyilatkozata a Munka Törvénykönyve helyes végrehajtását szolgáló további intézkedésekről és tennivalókról (X. 8.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Németh Károly: A reform előkészítésének tapasztalatairól (10.); dr. Román Zoltán: Iparunk — nemzetközi összehasonlításban (10.); dr. Szatmári Miklós: A reform propagandájának helyzete és feladatai (10.); Vég László: Népgazdasági szemlélet és vállalati érdek (10.); dr. Kozmutza Pál: A vezetői hatáskörök megosztása, a gyárak irányítása (10. Hozzászólás).

NÉPSZAVA — Dr. Soós Gábor miniszterhelyettes elvtárs nyilatkozata a földtulajdon és -használat rendezéséről (IX. 16.); A Minisztertanács és a SZOT elnökségének határozata a szocialista munkaversenyről (X. 6.).

MAGYAR NEMZET — Párdi Imre elvtárs, az Országos Tervhivatal elnökének tájékoztatója a gazdaságirányítási rendszer reformjával kapcsolatos kérdésekről, tervezési és egyéb feladatokról és Vályi Péter pénzügyminiszter elvtárs tájékoztatója a tanácsok költségvetésének új elveiről és feladatairól a megyei tanácselnökök értekezletén (X. 8.).

SZABAD FÖLD — Fehér Lajos elvtárs beszéde a Dél-Pest megyei tsz-szövetség alakuló ülésén (IX. 17.).

FIGYELŐ — Dr. Szabó Aladár: Világpiaci árak, rentabilitás (IX. 13.); A. Rumjancev: A szovjet gazdasági reform lényeges vonásai (IX. 13.): dr Bogyay Géza: A kollektív szerződések előkészítése (IX. 27.); Elek Zoltán: Műszaki tervezés az új mechanizmusban (IX. 27.); Horváth Lajos: Várospolitika és városgazdaság (X. 4.); A KGST-országok gazdasági színvonalának közeledése (X. 4.).

ÁLLAM ÉS IGAZGATÁS — Dr. Forján Gyula: A tanácsok gazdasági feladatainak elhatárolása a különböző tanácsszervek és tanácsszintek között (9.).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Interjú Gerald Göttinggel, az NDK-beli CDU elnökével a Nagy Októbernek a német történelemre gyakorolt hatásáról (IX. 13.); Kádár János: Az internacionalizmus — ma (IX. 19.); Bojcsuk József: A helyi háborúkról (IX. 20.); Elekes Lajos: Történelmi távlat — távlatos történelem (IX. 23.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Dr. Radó Sándor: Az Októberi Forradalom és a világforradalmi folya-

mat (10.); Kis közgazdasági lexikon: Ártípusok, árszínvonal, árarányok (10.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — A Nagy Októberi Szocialista Forradalom történelmi jelentőségével foglalkozó prágai elméleti konferencián elhangzott felszólalások kivonatos közlésének folytatása (9.); Erich Honecker: A fejlett szocialista társadalmi rendszer létrehozásának problémái az NDK-ban (9.); Juan Rodriguez: A Venezuelai Kommunista Párt politikájának néhány új vonása (9.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — B. L.: Vita a szocializmusbeli munka társadalmi jellegéről (9. A szerkesztőség által szervezett ankét összegezése).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Sütő Gábor: A Latin-amerikai Szolidaritási Szervezet első értekezlete (10.); Faud Murszi: A társadalmi harc és a szocialista eszme Egyiptomban (10.); J. Vlagyimirov: A „nagy társadalom". A propaganda és a valóság (10.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Bebrits Anna: A kiábrándultság ősze Angliában (IX. 15.); Máté Sándor: Latin-Amerika válaszúton (IX. 21—22); Gromiko elvtárs beszéde az ENSZ-ben (IX. 23.); Szirmai István elvtárs országgyűlési beszéde az NDK—magyar barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződés törvénybe iktatásáról szóló törvényjavaslat megtárgyalása alkalmából (IX. 30.); Interjú Ethel Klinger elvtársnővel és Ali Asur elvtárssal, az Izraeli Kommunista Párt hazánkban járt képviselőivel, a közel-keleti válságról (X. 1); Igor Beljajev—Jevgenyij Primakov: Mi a helyzet az arab világban? (X. 3.); Péter János elvtárs felszólalása az ENSZ-ben (X. 5.); Interjú Csémi Károly elvtárssal, a honvédelmi miniszter első helyettesével a Dnyeper-hadgyakorlatról (X. 7.); Interjú Nguyen Van Tien elvtárssal, a DNFF központi bizottságának tagjával a délvietnami harcokról, az amerikai műszaki zár tervéről és a DNFF új programjáról (X. 8.); Fock Jenő miniszterelnök elvtárs nyilatkozata a magyar—csehszlovák kapcsolatokról (X. 10.); Péter János külügyminiszter elvtárs nyilatkozata az ENSZ-közgyűlésről hazaérkeztekor (X. 10.)

TÁRSADALMI SZEMLE — Máté György: Johnson romboló háborújának mérlege (10.); Rudnyánszky István: Khartoum után (10. Az arab államfők negyedik csúcstalálkozójának határozataival foglalkozó cikk).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Ib Norlund: Az imperialista agresszió elhárítása: lehetőségek és feladatok (9.); Aarne Saarinen: A kommunisták és a finn kormány politikája (9.); Ezekias Papaioannou: Sötét felhők Ciprus fölött (9.); Alfred Dewhurst: Terrorhadjárat az amerikai négerek ellen (9.); Dimitrisz Lakkasz: A fasiszta rezsimnek nincs jövője Görögországban (9.); A Szovjetunió ma (9. A tényeket és számokat tartalmazó összeállítást a folyóirat a 3. számtól kezdve közli).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Florimond Bonte: Az izraeli agresszió és a globális amerikai stratégia (10.); Harry Freeman: Ki szelet vet... (10. Az Egyesült Államok néger lakosainak helyzetével és harcával foglalkozó cikk); Giuliano Pajetta: Görögország — három hónappal az államcsíny után (10.); Idris Cox: A hongkongi harcok (10.).

A Zrínyi Nyomda szocialista címet elnyert Lap-brigád tíz éve tördeli a Pártélet folyóiratot. E havi számunkat a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója tiszteletére határidő előtt elkészítették.

A zuglói nyilasper*

Több mint 22 év telt el azóta, hogy befejeződött a második világháború, amely soha nem tapasztalt szenvedéseket zúdított az emberiségre. A fasizmus kegyetlen módszerei nemcsak a harcmezőkön okoztak pusztulást, hanem mindazokon a területeken, amelyeket megszállva tartottak mérhetetlen szenvedéssel, állati kegyetlenséggel irtották a polgári lakosságot. A háborút szenvedett országokban talán nincs egyetlen olyan család, amelyből ne pusztult volna el valaki a fronton, büntetőszázadban vagy a koncentrációs táborban. Egész községek, városnegyedek lakosságát, családok százait, emberek tíz- és százezreit gyilkolták halomra a fasiszták.

Amikor a német fasiszták megszállták Magyarországot, hazánkban is elszabadult a pokol. A német fasiszták és magyar bérenceik kegyetlenül megtoroltak minden haladó gondolatot, üldözték, börtönbe zárták a haladó embereket. Lezárt vagonokban ezrével hurcolták az ártatlan embereket a német haláltáborokba. S amikor 1944. október 15-én hatalomra jutott a nyilas csőcselék, halomra gyilkolták le mindazokat, akiktől „veszélyeztetve látták" uralmukat.

A budapesti kerületekben nyilas körzetvezetők vették át a parancsnoklást, s a vezetésük alatt tevékenykedő fegyveres pártszolgálatosok a nyilas házak pincéiben brutális eszközökkel testileg és lelkileg meggyötört áldozataikat ezrével lőtték bele a Dunába.

A háború 1945 májusában a haladó erők győzelmével befejeződött, a fasiszták vereséget szenvedtek. Sok kegyetlen hóhér elnyerte méltó büntetését, de voltak olyanok, akiknek sikerült kibújniuk a felelősségre vonás alól. A háború befejezésével, az építő munka közben lassan begyógyultak a sebek. De még napjainkban is, itt-ott felbukkant egy-egy háborús bűnös, akiknek eddig sikerült kibújni a felelősségrevonás alól.

Nemrég tárgyalta a Fővárosi Bíróság Budapest egyik kerületének, a zuglói nyilas hóhérok egy csoportjának háborús és népellenes bűntettét. A 41 napig tartó tárgyaláson újra felelevenedtek 1944 végének, 1945 elejének vérgőzös napjai. 19 többszörös gyilkos állt bírái elé, akiknek 22 évig sikerült elbújniuk az igazságszolgáltatás elől, de akik ma sem kerülhetik el a felelősségre vonást, hiszen a háborús bűnök nem évülhetnek el.

A tárgyaláson a vádlottak többsége szenvtelenül beszélt szörnyű tetteiről. Számukra megszokott szavak „tarkónlövés", „vízbefojtás", megbecstelenítés". Szemük sem rebbent, amikor sorra vették, elmondatták velük mindazt a szörnyűséget, amit elkövettek. Alig akadt közöttük olyan, aki megdöbbenve szörnyű tettétől, megbánást tanúsított. Voltak közöttük olyanok, akik tagadtak, köntörfalaztak, igyekeztek a fasiszták régi módszerével elhárítani magukról a felelősséget, védekeztek, hogy parancsra, utasításra cselekedtek, a kézzelfogható bizonyítékok ellenére szemérmetlenül hazudtak, hogy elkerüljék büntetésüket.

„*A zuglói nyilasper*" olvasása közben felelevenednek, elénk tárulnak a fasizmus rémnapjai, s

* Kossuth Könyvkiadó 1967.

önkéntelenül felötlenek bennünk Radnóti Miklós verssorai: Oly korban éltem én e földön, / mikor az ember úgy elaljasult, / hogy önként, kéjjel ölt, nemcsak parancsra." A zuglói nyilasok hiába próbáltak azzal védekezni, hogy parancsra öltek, — bár ez sem mentesíti őket a felelősség alól — a tárgyaláson nem egyszer bebizonyosodott, hogy mennyire önkényesen végezték hóhérmunkájukat.

„A zuglói nyilasper" szerzői elsősorban a tárgyalás krónikásai, de igyekeznek válaszolni arra a jogos kérdésre is, hogyan tudtak több mint 20 évig megbújni közöttünk ezek a tömeggyilkosok, hogyan sikerült mégis fényt deríteni tetteikre. A szerzők könyvükben történelmi hűséggel és tárgyilagossággal vezetik végig az olvasót a tárgyalásnak mind a 41 napján, de ezen túl a nyomozás kezdetétől a Legfelsőbb Bíróság ítéletéig. Az olvasót nem akarják befolyásolni, hanem arra késztetik, hogy a vádlottak vallomásai, a tanúk és dokumentumok, a bizonyítékok ismeretében maga az olvasó vonja le a végső következtetést, amely kétségtelenül megegyezik a per ügyésze vádbeszédének záró szavaival: „... e tárgyalóteremben az eltelt két hónap alatt ismét felmorajlott a világháború, a fasizmus szörnyűségeinek pusztító vihara. Az emlékezés áttörte az időt, a meggyászolt holtak feltámadtak, hogy a huszonkét éve Janus-arcát hordozó gyilkosaikra rámutassanak. A holtak, és a bíróság előtt szenvedéseiket felidéző, ismét könnyeiket hullató életben maradottak, most mindannyian vádolnak: vádolják emberi mivoltunk meggyalázóit. Nem lehet felejteni, nem szabad felejteni. A fasiszta bűnösöknek bűnhődniük kell."

„A zuglói nyilasper" c. könyv arra is figyelmeztet bennünket, hogy ma is vannak a világon olyan erők, amelyek szeretnék feledtetni a múltat, vagy éppenséggel már meg is tették, újabb borzalmakat zúdítva az emberiségre. De azok, akik végigszenvedték a háború, a fasizmus borzalmait, felemelik tiltakozó szavukat, lefogják az újfasiszták kezét.

A zuglói nyilasok a magyarországi fasizmus megszemélyesítői. Politikai céljaik, szadizmusuk, elembertelenedett aljasságuk a fasizmus általános jellemzői. Egy tőről fakadnak mindenütt a gyökerek: a finánctőke, az imperializmus termeli ki őket. Ma, amikor a világnak számos részén még mindig tombol a fasizmus, az imperializmus vad, kegyetlen terrorja Vietnamban, Görögországban stb., a könyv tanulságosan szemlélteti: milyen a fasizmus. Azoknak, akik átélték borzalmait, hasznos elolvasni, hogy soha ne feledjenek, akiknek személyes tapasztalatuk nincs róla, olvassák el azért, hogy megismerjék igazi arcát és megtanulják ezen keresztül is engesztelhetetlenül gyűlölni.

K — K.

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
FOLYÓIRATA
XII. ÉVFOLYAM, 12. SZ. DECEMBER

TARTALOM

A párttagsági könyv — — — — — — — — — — 3
Puja Frigyes: A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozásáról — — — — — — — — 5
Pirityi Sándor: Ezernyelvű világ egyszívű ünnepe — 12

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Nagy Tibor: Az állami személyzeti munka pártirányítása és ellenőrzése — — — — — — — — — 18
Szatmári István: Tennivalók a testnevelés és a sport fejlesztésében — — — — — — — — — — 24
Dr. Kurucz Imre: KISZ-szervezetek pártirányítása a közép- és szakmunkásképző iskolákban — — — 30
Moharos József: A szövetkezeti demokrácia fórumai — 34
Németh Ferenc: Falusi pártmunkánk tapasztalataiból és feladatairól — — — — — — — — — — 38

A GAZDASÁGI MECHANIZMUS REFORMJA

Dr. Harangozó Ede: Az új Munka Törvénykönyve — 44
Ballai László: Tervmutatók nélkül — tervszerűen — 49
Mit tesz a pártszervezet 1968 előkészítéséért? (Összeállítás) — — — — — — — — — — — — 53
Ágoston László: Mindnyájunk személyes ügye — — 62
Juhász György: Közgazdasági propaganda Miskolcon 66
Barcsa Sándor: Gazdaságpolitikai akcióbizottság a reform propagálására — — — — — — — — 68
Kalocsai Tibor: Készül a kollektív szerződés — — 70

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Dr. Harsányi Ernő: Az elmélet és gyakorlat kapcsolatának módszertani kérdései — — — — — — 73
Ünnepi ülésszakok (Veszprémben, Pest megyében) — 80
Marton Imre: Guinea és a fejlődés nem kapitalista útja — — — — — — — — — — — — 81

TESTVÉRPÁRTOK ÉLETÉBŐL

Jurmics László: Új gazdaságirányítási rendszer Bulgáriában — — — — — — — — — — 90

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Garai Vera: A tsz-törvény és a földjogi törvény — — 97
Nonn György: Az Októberi Forradalom jubileumának polgári visszhangjáról — — — — — — — 101
Néveri László: A gyengétől a közepesig — — — — 107

KARCOLATOK — MEGJEGYZÉSEK

Vincze Istvánné: A fáradozás nem vész kárba — — 110
Borzák Lajos: „Most lettem ember...” — — — — 112

EZT OLVASTUK

Az új gazdaságirányítási rendszerről szóló határozatok és felhasználásra ajánlható cikkek — — — — 114

Borítón:

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére határidő előtt teljesítette a Szovjetuniónak szóló évi exportját a Pamutnyomóipari Vállalat.
(Foto: MTI — Hadas)

PÁRTÉLET
a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Szerkesztő Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest, V., Széchenyi rakpart 19. — Telefon: 111—400, 311—321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó
Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal: Budapest, VI., Révai u. 16. Telefon: 118—660
Előfizetési díj egész évre 30,— Ft, fél évre 15,— Ft
Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Kiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (csekkszámlaszám 01 915 003), a Posta Központi Hírlapirodánál (Budapest, V., József nádor tér 1.) és bármely postahivatalnál
Csekkszámlaszám: egyéni 61 050, közületi 61 066, vagy átutalás az MNB 8. sz. folyószámlára
Terjeszti a Magyar Posta

67.04560/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest. Fel. vez.: Bolgár Imre

A párttagsági könyv

Bensőséges eseményre kerül sor napjainkban. Ünnepi taggyűléseken csaknem 600 ezer kommunista kézhez kapja 12 évre szóló új tagsági könyvét, a marxista—leninista eszméhez, az élenjáró párthoz, a társadalmi tudatot formáló harcosokhoz tartozás jelképét. Régi hagyomány, hogy a kommunisták megőrzik a régi tagkönyvet. Ez a mostani betelt könyv is kedves emlék, beszédes tanúja lesz egy sikerekben gazdag évtizednek.

A kommunisták tagkönyve egy kissé mindig is szimbólum volt. Korok, politikai harcok, történelmi változások sokasodnak az egy-egy esztendőt jelző oldalakon. Aki olvasni tud és akar a tagkönyvből, saját életét és népe életrajzát is visszaidézheti. Az egymásra torlódó évek számos lelkesítő társadalmi változást idéznek. Ezért is sorakoznak a kommunisták becses emlékei között a betelt tagsági könyvek.

Tíz év, ötven év, száz év tanulságai figyelmeztetnek a most kézhez kapott új tagsági könyv tiszta oldalairól. Múlt és mai időkben: a párt szervezettségének fontos jele a párttagsági könyv. Abban az esztendőben — 1847-ben — amikor a Kommunisták Szövetsége megszületett, 20 nép nyelvén fogalmazták meg Marx és Engels szavával az új jelszót: „Világ proletárjai egyesüljetek!" Azóta tüzel és világít e felhívás a kommunisták soraiban, s ma már 88 ország kommunista pártja tagkönyvében, dokumentumain. Több emberöltőn át volt lelkesítő a harcban, nemegyszer búcsúztató és szemfedő, s a közösség ügyeit érintő döntéseknél máig is kézben látható jele a párttagok felelősségteljes állásfoglalásának. Erre a felelősségre, a kommunisták jogaira és kötelességeire figyelmeztet a párttagsági könyvben a mindenkori Szervezeti Szabályzat.

Most betelt tagkönyvünk kinél-kinél — korának és eszmei érésének megfelelően — három, öt, hat, tíz esztendőt zár le. Az évtized elején az ellenforradalom által megzavart, fejlődésé-

ben megtorpant ország élén az újrakezdő, s még inkább jó ügyet jobban folytató kommunisták élcsapata állt. Az évtized végén — visszatekintve e történelmi korszakra — létszámban és eszmei tartalomban megerősödve, megtisztulva és megfiatalodva vethetünk számot azokkal a gazdasági és politikai sikerekkel, amelyek jellemezték hazánk és pártunk életét. Ezek között őrizzük többi között a munkáshatalom védelmének és megszilárdításának; a szocializmus alapjai lerakásának; a szocialista nemzeti egység erősítésének; az ideológiai-kulturális színvonal növekedésének sikereit. A tervgazdálkodásban elért eredmények, a politikai munkában meghonosodott új és hatékony módszerek tanúja a régi könyv s a részleteiben többször is változó függelék: a párt Szervezeti Szabályzata.

Új tagsági könyvünkben ott van a párt IX. kongresszusán elfogadott törvény, amely magába foglalja a kommunisták jogait és kötelességeit. A párt tagjainak, az idősebb és fiatalabb generációnak érdemes újból és újból tanulmányozni, megérteni és másokkal is megértetni cselekvésünk szervezeti vezérfonalát. Az elmúlt évtizedekben már sokszor és sok helyütt újra fogalmazták a mindenkit eligazító gondolatokat. Lényege azonban mindig az volt, amit legutoljára az idősebb és tapasztaltabb testvér, a Szovjetunió Kommunista Pártja összegezett a Szocialista Forradalom 50. évfordulóján: „A kommunista hivatás sok mindenre kötelez. A kommunistáknak nincs semmilyen kiváltságuk, legfeljebb az, hogy másoknál is inkább mindent a közös ügy szolgálatába állítsanak, másoknál is inkább harcoljanak és dolgozzanak a közös ügy diadaláért. A kommunisták egyetlen különleges joga, hogy mindig előrehaladjanak, mindig ott legyenek, ahol a helyzet legnehezebb ...”

Új tagkönyvünket új gazdasági és politikai időszak küszöbén kapjuk kézhez. Januártól minden szervezetben még felelősebb, önállóbb, minőségileg magasabb szintű munkát kíván a gazdaságirányítás új rendje. Ebben a munkában nem csökken a kommunisták szerepe, sőt megnövekednek a reánk váró politikai és gazdaságszervező feladatok. Az előttünk álló években sok harc — és minden bizonnyal — sok győzelem kivívása, serkentése vár az élenjáró pártra, minden kommunistára.

A tagkönyv-átadást megelőző összeíró beszélgetések azt bizonyították, hogy erősödött a pártegység, a párttagok aktivitása. Budapesti, Győr megyei, Bács megyei jelentések szerint elvtársaink sűrűbben igényelnék az ilyen egyéni eszmecseréket. Somogy megyéből azt jelentették: a beszélgetéseket kihasználták a pártmegbízatások szélesítésére. A decemberi taggyűlések minden bizonnyal tovább fokozzák a pártélet előremutató vonásait.

PUJA FRIGYES
az MSZMP KB Külügyi Osztályának vezetője

A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozásáról

TÖBB MINT EGY ESZTENDEJE, hogy a nemzetközi kommunista mozgalomban újra felmerült a kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozása összehívásának gondolata. Azóta a kommunista pártok többsége arra az álláspontra helyezkedett, hogy a nemzetközi tanácskozás feltételei adottak, s hozzá kell kezdeni a gondos és alapos előkészítéshez. Mint ismeretes, november 25-én megjelent az 1965-ben Moszkvában megtartott konzultatív értekezlet 18 résztvevőjének felhívása a kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozását előkészítő konzultatív értekezlet összehívásáról.

A Magyar Szocialista Munkáspárt álláspontja a kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozásának kérdésében teljesen világos. Pártunk IX. kongresszusa és Központi Bizottsága több határozatban állást foglalt a tanácskozás összehívása mellett. Kádár János elvtárs Prágában, az október 12-én tartott magyar—csehszlovák baráti nagygyűlésen pártunk nevében kijelentette: „Azon a véleményen vagyunk, hogy helyénvaló volna hozzákezdeni a kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozásának előkészítéséhez." Pártunk a nemzetközi tanácskozás kezdeményezői között van, s nagy megtiszteltetésnek tartja, hogy a testvérpártok egy csoportja az előzetes konzultatív értekezlet összehívására kérte fel.

A KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOK nemzetközi tanácskozásának célszerűségét úgy hisszük, nem szükséges részletesebben indokolni. A nemzetközi életben felmerült új problémák, az amerikai imperialisták agresszivitásának növekedése, a kommunista mozgalom jelenlegi helyzete parancsolóan szükségessé teszi, hogy a kommunista pártok képviselői összegyűljenek, megvitassák az időszerű problémákat, egységes álláspontot dolgozzanak ki és összehangolják tevékenységüket az imperializmus elleni harcban.

Bármennyire magától értetődőnek tűnik is ez, egyes kommunista pártok vezetőinek megnyilatkozásai, egyes kommunista lapokban megjelent cikkek arról tanúskodnak, hogy a kommunisták soraiban is vannak olyanok, akik kételkednek a nemzetközi tanácskozás összehívásának hasznosságában.

Azzal a szitokáradattal, amely a nemzetközi tanácskozás kérdésében elönti a kínai és az albán sajtót, úgy véljük, nem érdemes foglalkozni. A kínai és az albán vezetők eleve elvetnek minden olyan javaslatot, amely a kommunista és munkáspártok egységének megszilárdítását célozza, ártalmasnak bélyegeznek mindent, amit a helyes irányvonalat képviselő kommunista és munkáspártok javasolnak. Nem mehetünk el azonban szó nélkül azok mellett a — szerintünk helytelen — megállapítások mellett, amelyeknek hangoztatóiról jóindulatot, segíteni akarást feltételezhetünk.

Néhány, velünk több fő kérdésben egyetértő kommunista vezető kétségbevonja azt a megállapításunkat, hogy a nemzetközi tanácskozás feltételei érettek és időszerűvé vált annak megszervezése. Igazuk bizonyítására azzal érveltek, hogy a kommunista és munkáspártok egy része a többségtől eltérő nézeteket vall a kommunista mozgalom fontos stratégiai és taktikai kérdéseiben, s meg kellene várni, amíg létrejön az egyetértés valamennyi kommunista párt között legalábbis a legfontosabb vitatott kérdésekben. A kommunista pártoknak ennek az elősegítésén kellene munkálkodniok, s erre a legalkalmasabbak a kétoldalú konzultációk. Ezek az elvtársak szem elől tévesztik, hogy a kommunista és munkáspártok tanácskozásának mindig is az volt és a jövőben is az lesz az egyik legfontosabb célja, hogy az azon részt vevő pártok kollektívan megvitassák és tisztázzák azokat a közös érdekű kérdéseket is, amelyekben nézeteltéréseik vannak. Ezt kétoldalú konzultációkra szorítkozva elvégezni lehetetlen, hiszen a kommunista pártok kollektív bölcsességét ez nem pótolhatja.

A NEMZETKÖZI KOMMUNISTA MOZGALOM stratégiai jellegű kérdéseinek megvitatására egyébként most nincs feltétlenül szükség, hiszen a kommunista és munkáspártok 1957. és 1960. évi értekezletének legfontosabb következtetései ma is érvényesek. Véleményünk szerint a tanácskozás azt a szerényebb célt tűzheti maga elé, hogy *az imperializmus elleni harc taktikai kérdéseiben akcióegységet teremtsen a kommunista pártok között, s állást foglaljon azokban az újonnan felmerült elvi problémákban, amelyeknek a tisztázása halaszthatatlan.*

Mások azzal érvelnek, hogy a tanácskozáson nem vennének részt az összes kommunista és munkáspártok, s ez nyíltan demonstrálná a mozgalom szakadását; nem szüntetné meg, hanem inkább elmélyítené az ellentéteket; a tanácskozás esetleg arra ösztönözné a távol maradni szándékozó pártokat, hogy összehívják a maguk külön értekezletét.

Ami a részvételt illeti, véleményünk szerint a tanácskozásra meg kell hívni a világ összes kommunista és munkáspártjait, függetlenül attól, hogy milyen álláspontot képviselnek a nemzetközi kommunista mozgalom, vagy a nemzetközi helyzet egyes kérdéseiben. Az értekezletre való meghívást semmiféle előfeltételhez kötni nem szabad, s minden párt függetlenül és szabadon döntse el, hogy részt kíván-e azon venni, vagy sem. De ez fordítva is igaz. A távol maradni szándékozó pártok ne igyekezzenek saját véleményüket ráerőltetni azokra a pártokra, amelyek részt kívánnak venni a tanácskozáson. Jó lenne, ha a tanácskozáson minden kommunista párt részt venne, de számolni kell azzal is, hogy néhány párt nem képviselteti magát. Ez azonban nem lehet akadálya a tanácskozás megszervezésének, azt nem lehet függővé tenni attól, hogy részt vesznek-e azon az összes pártok vagy sem. Egyébként a múltban lefolytatott ilyen jellegű tanácskozáson sem vett részt minden esetben valamennyi kommunista párt.

Ami a kommunista mozgalom egységének megbomlását illeti, ez sajnos történelmi tény, s úgy véljük, ez senki előtt nem titok. A tanácskozás összehívására éppen azért van szükség, hogy lépéseket tegyünk az egység helyreállítása érdekében. Meggyőződésünk, hogy a tanácskozás hasznos lesz, csökkenteni fogja az ellentéteket, s javítja majd a kommunista és munkáspártok együttműködését. Az utóbbi években a kommunista mozgalomban erősödött az egység helyreállításának óhaja, s ennek a tanácskozás újabb erőteljes lendületet ad.

A TÁVOL MARADÓ PÁRTOK esetleg külön értekezlete nem tekinthető reális veszélynek. A kommunista pártok ez ideig nyilvánosságra hozott dokumentumai alapján joggal remélhetjük, hogy a távol maradó kommunista pártok száma nem lesz nagy. Másrészt úgy véljük, hogy a távol maradók külön értekezletének semmiféle indoka és értelme nem lenne, hiszen a javasolt tanácskozáson minden kommunista párt — függetlenül nézeteitől — képviseltetheti magát és elmondhatja véleményét. Egyébként a tanácskozást ellenző kommunista pártok eddigi állásfoglalásaiból ítélve, aligha találhatnak olyan közös platformot, amelynek alapján tanács-

kozhatnak. Ezek a pártok a világhelyzet és a nemzetközi kommunista mozgalom legtöbb kérdésében szögesen ellentétes nézeteket vallanak, s csak abban egyeznek, hogy különböző meggondolásokból kételyeik vannak a tanácskozás összehívásának célszerűségét illetően.

Találkozni olyan elvtársakkal is, akik arra hivatkozva, hogy a kommunista pártok között meglevő nézeteltérések az objektív helyzet különbözőségéből adódnak, azok az eltérő érdekek kifejezői, felteszik a kérdést: kell-e egyáltalában törekedni a kommunista pártok közötti véleményeltérések megszüntetésére, nem hiábavaló fáradozás-e ez? Való igaz, hogy a kommunista pártok sajátos helyzetükből kiindulva más-más módon közelíthetnek meg egyes kérdéseket, s nézeteik kifejezhetnek bizonyos eltérő érdekeket is. Nem szabad azonban szem elől téveszteni, hogy a kommunista pártok objektív helyzetében is, érdekeiket illetően is több a közös, mint az eltérő. Ha ez így van, akkor a kommunista pártok nézeteltérései igenis leküzdhetők, érdekeik igenis összeegyeztethetők. A kommunista pártok közötti viták története azt bizonyítja, hogy a nézeteltérések elhatalmasodásában a szubjektív elemnek nagyobb szerepe van, mint az objektív körülményeknek. Csak ezzel magyarázható például az, hogy azonos, vagy hasonló objektív helyzetben levő pártok gyakran ellentétesen ítélnek meg azonos kérdéseket, s homlokegyenest ellenkező következtetésekre jutnak. *A kommunista pártoknak nemcsak joguk van arra, hogy megvitassák, s lehetőség szerint megoldják nézeteltéréseiket, de az kötelességük is, s az nemcsak lehetséges, de szükséges is.*

Vannak elvtársak, akik azzal érvelnek a nemzetközi tanácskozás összehívása ellen, hogy az a kommunista mozgalom valamiféle új központjának létrehozásához vezet. Utalnak egyes kommunista pártok ilyen jellegű állítólagos törekvéseire, miközben — elrettentő példaként — a Kominternre célozgatnak.

A KOMINTERN SZEREPÉVEL és jelentőségével ezúttal nem kívánunk foglalkozni. A kommunista mozgalom fejlődésének története már régen igazolta a Komintern létjogosultságát és pozitív szerepét azoknak a pártoknak a fejlődésében is, amelyeknek a vezetői most oly előszeretettel értekeznek állítólagos súlyos hibáiról.

A Komintern 1943-ban megszűnt, éspedig azért, mert betöltötte történelmi hivatását: többek között a marxizmus—leninizmus elvei alapján küzdött a marxizmustól idegen befolyások ellen, elmélyítette a tömegekben a proletár internacio-

nalizmus érzését, s döntő szerepe volt az újtípusú pártok, a kommunista pártok kialakításában, megerősödésében. Miféle logika kell ahhoz, hogy valaki új Komintern létrehozására irányuló törekvéseket fedezzen fel, amikor már 1943-ban megmondották, hogy a Komintern betöltötte a szerepét? Magától értetődik, hogy a kommunista pártok valamiféle új központjának létrehozására senki nem törekszik, mert ilyen új központra nincs szükség.

Még furcsább, amikor azt vetik a tanácskozást igénylő pártok szemére, hogy a tanácskozás esetleges, a kommunista pártokra kötelező határozatai vagy nyilatkozatai töltik majd be az új központ szerepét. Mindenki tudja, hogy az ilyesfajta tanácskozás határozatai, vagy dokumentumai csak akkor válnak kötelezővé valamely pártra, ha az adott párt vezető szerve azokat magára nézve kötelezőnek, vagy irányadónak elfogadja. Egyetlen kommunista pártot sem lehetett és lehet arra kényszeríteni, hogy kötelezőnek ismerjen el olyan közös határozatot, amelyet vezető szerve nem fogad el. Ha pedig a pártok önként vállalják, miért baj az, ha a közösen elfogadott határozatokhoz, vagy nyilatkozatokhoz tartják is magukat? E logika szerint annál jobb a kommunista mozgalomnak, minél inkább eltérnek a pártok a közös nevezőktől?

Mint látjuk, az új központra vonatkozó érvek gyenge lábon állnak, s nehezen érthetők. Világosabbá válik azonban a dolog, ha nagyobb figyelmet fordítunk az érvek tálalására. Ugyanis rendszerint azzal támasztják alá érveiket, hogy hangsúlyozzák a kommunista pártok önállóságának, függetlenségének fontosságát, mintha a nemzetközi tanácskozás sértené ezeket az elveket. A tanácskozás azonban egyetlen párt önállóságát és függetlenségét sem veszélyezteti, hiszen, ha valamely párt részt akar venni, részt vesz, ha nem akar, nem vesz részt, ha akarja elfogadja magára nézve kötelezőnek a tanácskozás nyilatkozatait, ha akarja nem. Nem erről van hát szó, hanem talán inkább arról, hogy egyes pártok vezetői a határozott, nyílt állásfoglalást akarják megkerülni, s félrehúzódni az elkerülhetetlen viták elől. Csakhogy a kommunista pártok esetében ez nem járható út. *A kommunista pártok lényegüket tekintve internacionalista pártok, s az imperializmus elleni harc, a kommunista mozgalomban folyó vita sorsdöntő kérdései elől nem vonulhatnak vissza saját várukba, hogy kivárják az idők jobbrafordulását. A nemzeti elkülönülés, és nemzeti korlátoltság ma már általában is kezd anakronizmussá válni, és még inkább az a kommunista pártok tekintetében.*

Olyan véleményeket is hallani, hogy a kommunista és munkáspártok tanácskozásának megszervezésére irányuló törekvés valamilyen szektás elkülönülés, s ez elszigeteli a kommunista és munkáspártokat a többi haladó erőtől, a felszabadító mozgalmaktól, a demokratikus és szocialista pártoktól.

A kommunista pártok elszigetelődése, vagy nem elszigetelődése nem attól függ, hogy tartanak-e tanácskozást vagy sem, hanem attól, hogy *helyes politikát dolgoznak-e ki a tanácskozáson, s helyesen ültetik-e át azt a gyakorlatban.*

Ezekből az ellenvetésekből látható: egyes elvtársak nem vették észre, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom fejlődése jó néhány elterjedt nézetet és alkalmazott módszert korrigált. Úgy véljük, hogy az európai kommunista és munkáspártok Karlovy Vary-i értekezlete — bár az csak egy kontinens kommunista és munkáspártjainak értekezlete volt — számos olyan tapasztalattal szolgált, amely a kommunista és munkáspártok világértekezletének megszervezésénél jól felhasználható és amely megkönnyíti a nagy tanácskozás összehívásának rugalmas megközelítését.

A KARLOVY VARY-I ÉRTEKEZLET összehívásának módszerei helyesek, célravezetők voltak. Minden európai kommunista és munkáspártot meghívtak az értekezletre, s aki akart, részt vett azon, aki nem akart, nem vett részt. Az értekezlet hívei a részvétel érdekében nem zúdítottak „pergőtüzet" a vonakodókra. Az értekezleten teljes jogú és nem teljes jogú delegációk vettek részt, a Svéd Kommunista Párt például megfigyelővel képviseltette magát.

A Karlovy Vary-i értekezlet hivatalos nyilatkozataiban és dokumentumaiban elkerülték más pártok belső ügyeinek taglalását, más pártok bírálatát.

A Karlovy Vary-i értekezlet fontos tanulsága az is, hogy a jelenlegi helyzetben a kommunista és munkáspártok tanácskozása akkor vezet sikerre, ha azon a pártok olyan jól megválasztott kérdéseket tárgyalnak, amelyek az imperialistaellenes akcióegységet erősítik.

A Karlovy Vary-i értekezleten képviselt pártok egyhangúlag elfogadták az értekezlet dokumentumait, de ez nem jelentette azt, hogy ezzel minden pártra nézve kötelező erejűvé váltak. Ez csak akkor történt meg, amikor a pártok önmaguktól, saját vezető szerveik határozatai alapján kinyilvánították készségüket, hogy az aláírt dokumentumokat iránymutatónak tekintik politikai tevékenységükben. Ezt tette a mi pártunk is.

Jó tapasztalat volt az is, hogy az értekezleten részt nem vett pártok — a kínai és az albán vezetők kivételével — nem támadták az értekezletet, holott annak összehívásával nem értettek egyet. Több, az értekezleten részt vett párt képviselői — többek között a mi pártunké is — kijelentették: az a tény, hogy egyes pártok nem vettek részt a Karlovy Vary-i értekezleten, nem befolyásolja kétoldalú kapcsolataikat ezekkel a pártokkal.

Ezek azok az elvek és módszerek, amelyek a Karlovy Vary-i értekezlet előkészítése, összehívása és munkája során érvényesültek. *Véleményünk szerint, némiképp továbbfejlesztve alkalmasak arra, hogy ezek alapján szervezzük meg a kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozását is.*

PIRITYI SÁNDOR

Ezernyelvű világ egyszívű ünnepe

„A valóban nagy történelmi események nem ismerik az idő és a tér korlátait, hatnak mindenütt, nemzedékek életén át. Ezért van az, hogy ezekben a napokban a földkerekség minden országában emberek milliói emlékeznek meg századunk legnagyobb horderejű politikai eseményéről, a szovjet forradalom győzelméről."

November 4-én hangzottak el *Kádár János* e szavai a Kreml ünnepi pompába öltözött Kongresszusi Palotájában, ott, ahol a moszkvai jubileumi ünnepségek *nemzetközi, internacionalista* jellege talán a legkifejezőbb volt. A szónoki emelvényen egymást váltották a szocialista világrendszer, a nemzetközi kommunista mozgalom legjelesebb képviselői, a hatezer személyt befogadó teremben pedig úgyszólván az egész világ találkozott meghitt barátságban, annak az ügynek zászlaja alatt, amelyet 1917 októbere tett történelmi realitássá.

„A dühödt fogcsikorgatás ellenére, a rágalmazó kirohanások és koholmányok ellenére, annak ellenére, hogy a kommunizmus esküdt ellenségeinek szitkozódó kórusába néhány olyan ember hangja is belevegyül, aki kommunistának tartja magát — az egész világ tekintete reménykedéssel és szeretettel fordul felétek, drága szovjet testvéreink" —, mondotta ugyanezen az ezernyelvű, egyszívű fórumon Todor Zsivkov, a bolgár nép küldötte, a megjelentek viharos tapsa közepette kijelentve, hogy nincs a világtörténelemben még egy párt és még egy nép, amely oly sokat tett volna az emberiség javáért, mint a Szovjetunió Kommunista Pártja és a szovjet nép.

Nem ok nélkül vált az Októberi Forradalom 50. évfordulójának megünneplése internacionalista tartalmú, nemzetközi jellegű és arányú eseménnyé a Szovjetunióban, a szocialista világrendszer országaiban, az egész földkerekségen. „Ötven esztendő alatt a világ többet változott, mint előzőleg sok-sok évszázad alatt" — írta egyik ünnepi vezércikkében a Pravda.

Ennek a változásnak egyik sokatmondó, összesítő mutatója lett november 7-e méltatása öt kontinens száznál több országában.

A szovjet párt, a szovjet nép jubileumi évvé avatta hazájában az egész 1967-es esztendőt, amelynek minden termelési, tudományos, technikai eredményét, nagyszerű építészeti alkotásait, minden művészeti eseményét az évfordulónak szentelték. Méltán kapott hangsúlyt ezeknek az eredményeknek *nemzetközi* jelentősége, hiszen az az ország, amely 1917-ben egy páratlan történelmi kísérlet keretében a szocializmus útjára lépett, ma a világtörténelemben elsőnek építi a kommunizmust.

Gazdag tapasztalatok elemzése és megosztása, a világ véleményének meghallgatása volt a célja azoknak a nemzetközi szimpóziumoknak, konferenciáknak, tudományos ülésszakoknak, amelyek Moszkvában, Leningrádban, Kijevben, Bakuban és más szovjet városokban megelőzték az évfordulót, s amelyek átfogó képet adtak a szovjet fejlődés egy-egy területéről, felvetve a szocialista építés rokonproblémáit más országok életéből is.

A szovjet légierő és haditengerészet újdonságainak impozáns nyári bemutatója után, amelyek a szenzáció erejével hatottak, november 7-én a Vörös téren felvonult múlt és jelen: a legendás „tacsankától", a polgárháború géppuskás trojkájától a közel negyvenméteres interkontinentális óriásrakétáig. *„Biztonságot ad látni és tudni, hogy a békének, a szocializmus ügyének nemcsak igazsága, hanem ereje is van"* — jegyezte meg találóan Kádár János. Eurovízió és Intervízió vitte el az ünneplő Vörös tér katonai pompáját és önfeledt ujjongását Budapestre és Ulan-Batorba, Washingtonba és Tokióba.

A moszkvai és leningrádi „jubileumi hét" bővelkedett nemzetközi találkozókban, amelyek voltaképpen folytatták a szovjet sajtó hasábjain hetekkel előbb megkezdett széles nemzetközi eszmecserét. A Pravdában és az Izvesztyijában sorra fejtették ki véleményüket a nemzetközi kommunista mozgalom időszerű problémáiról, a világpolitikai helyzetről, országuk belső kérdéseiről a lengyel *Gomulka* és a szíriai *Bagdas*, a chilei *Corvalan* és a francia *Guyot*, *Ho Si Minh* és *Luigi Longo*. A moszkvai és leningrádi jubileumi ünnepségeken a nemzetközi kommunista mozgalomnak a nemzeti felszabadító mozgalmaknak és a fejlődő országoknak több mint félszáz képviselője kapott szót.

„A szocializmus eszméi behatolnak a bányák mélyére és a gyári csarnokokba, a parasztkunyhókba és a munkásnegyedekbe, ellenállhatatlanul betörnek az iskolákba és az egyetemekre. A szocializmusról beszélnek templomokban és kolostorokban is. A szocializmus új tartalommal tölti meg az értelmiség gondolkodását" — írta a Pravdában *Dolores Ibarruri*, a Spanyol KP elnöke.

„A kommunizmust az különbözteti meg, hogy a legegyetemesebb, a leginternacionálisabb múlt és jelen összes politikai mozgalmai között" — mutatott rá ugyanennek a lapnak a hasábjain *Luis Corvalan*, a Chilei KP főtitkára.

„Amikor a francia kommunisták gondolatban visszatérnek az októberi forradalom korához és saját pártjuk megalakításának időszakához, büszkén állapítják meg, hogy nem tévedtek, amikor Lenin útját választották és Lenin pártját ismerték el a világ kizsákmányolt és elnyomott tömegei élcsapatának" — hallottuk *Raymond Guyot*-tól, a Francia KP politikai bizottságának tagjától.

Ville Pessi, a Finn KP főtitkára mondotta: *„Az októberi forradalom a nemzetközi forradalmi mozgalom számára nemcsak »orosz jelenség«. Ez a forradalom és szülötte, a szovjet hatalom mérhetetlen gazdag tapasztalatát más országok testvérpártjainak és az egész forradalmi világmozgalomnak rendelkezésére bocsátotta."*

A jubileumi megnyilatkozások emlékeztettek arra a tényre, hogy az októberi forradalom előtt a gyarmatosításellenes forradalmak vereséggel végződtek. Csak 1917 után váltak eredményesekké, különösen pedig a szovjet népnek a második világháborúban kivívott nagyszerű győzelme révén. *„A nemzeti és a társadalmi felszabadulásért vívott harc összefonódása Október 50. évfordulójának napjaiban korunk egyik legfontosabb folyamata lett"* — hangsúlyozta *Khaled Bagdas*, a Szíriai KP főtitkára, beszámolva az arab nemzeti mozgalom tartalmának az utóbbi években végbement megváltozásáról, az osztályharcos szemlélet erősödéséről.

A kommunisták világszerte különös melegséggel ünnepelték az októberi forradalom 50. évfordulójában egyszersmind a kommunista világmozgalom ötvenedik születésnapját. Képviselőik minden fórumon lándzsát törtek az egység mellett, követelték a közösen kidolgozott elvek érvényesítését, rámutattak Peking egységbontó tevékenységének gyökereire.

„Az események felszínes elemzése, a tendenciózus, hamis tájékoztatás, a rágalmazás, a nemzetközi és belpolitikai kalandorakciók elszomorító elszigeteltségbe juttatják a Kínai Kommunista Pártot és a Kínai Népköztársaságot — állapította meg *Josef Lenárt* csehszlovák miniszterelnök, a CSKP elnökségi tagja. — *Ez következik be, amikor a szűk csoportérdekeket a nemzetközi forradalmi mozgalom érdekei fölé helyezik. E csoportérdekek abszolutizálása természetesen a marxizmus—leninizmus és az internacionalizmus elveinek revíziójához vezet. Maoék a nemzetközi munkás-paraszt osztálytestvériséget gyűlölködéssel, sőt hisztérikus sovinizmussal és anarchizmussal váltják fel."*

A forradalmi évfordulóra az amerikai imperializmus hatalmas propagandagépezete, a kommunistaellenesség eszkalációjával megbízott intézmények és szervezetek hálózata azt a feladatot kapta, hogy minél jobban gyengítse a jubileum világvisszhangját, csökkentse a nemzetközi szocializmus eredményeinek jelentőségét, aláássa a bizalmat a marxizmus—leninizmus iránt. Ebben a hadjáratban jó előre megtörtént a szereposztás „a kommunista doktrína amerikai főszakértője", a 86 éves Kerenszkij és a szintén szovjetellenes hangszórót használó Szvetlana Allilujeva, a szovjet „űrbombával" spekuláló MacNamara és a cári Oroszország „rohamos gazdasági fellendülése" mellett tanúskodó Business Week között.

Figyelemre méltó, hogy *Rusk* amerikai külügyminiszter elment Dobrinyin szovjet nagykövet fogadására, s Harold *Wilson* angol miniszterelnök, valamint Georges *Pompidou* francia kormányfő is ott reprezentált a londoni, illetve párizsi szovjet nagykövet jubileumi fogadásán. *U Thant*, az ENSZ főtitkára meleghangú táviratban köszöntötte a Szovjetuniót, amely *„mélyreható változásokat ért el nagy eredményeivel mind saját országában, mind világviszonylatban". Az ENSZ-közgyűlés november 7-i ülését Nigéria, Pakisztán, Lengyelország, Szíria, Jordánia, Algéria, Irak, Kuba, a skandináv országok, India, Kanada, Olaszország, Franciaország, Chile képviselői valóságos jubileumi ünnepséggé tették jókívánságaik tolmácsolásával, a Szovjetunió világtörténelmi és világpolitikai szerepének méltatásával.*

A novemberi évforduló ünnepségei természetesen különleges jelentőségre tettek szert forrongó világunk kritikus pontjain. *„A vietnami nép a hála és a bizalom érzésével tekint a Szovjetunióra, a nagy Lenin és a dicsőséges Októberi Forradalom hazájára"* — írta *Ho Si Minh* a Pravdában. A Vietnami Munkapárt és a Vietnami Demokratikus Köztársaság elnöke november 7-e alkalmából Lenin-rendet kapott, akárcsak *Ton Duc Thang*, a VDK alelnöke, aki ötven évvel ezelőtt a francia haditengerészetnél teljesített szolgálatot, és részt vett a fekete-tengeri matrózlázadásban, ebben a fiatal szovjet hatalommal szolidáris bátor nemzetközi megmozdulásban.

Hanoiban légiriadók szakították meg a november 7-i ünnepséget, az észak-vietnami főváros dolgozóinak felvonulását. A város légvédelmi tüzérei — párosversenyben Haiphong védőivel — lőtték le a 2500. amerikai gépet, s Hanoi polgármestere táviratban közölte Moszkva polgármesterével: az amerikai gép roncsát a Szovjetuniónak ajándékozzák, mint a VDK ajándékát az októberi forradalom 50. évfordulója tiszteletére.

Az NDK-ban, az európai biztonság szocialista végvárában, Berlin és Rostock nagyszabású német—szovjet szárazföldi, illetve

haditengerészeti díszszemle színhelye volt. A köztársaságnak csupán két körzetében, az erfurti és a Karl-Marx-Stadt-i körzetben mintegy húszezer előadást és irodalmi estet rendeztek az évforduló előestéjén. Nyugat-Berlinben koszorúzás volt a szovjet hősi emlékműnél. Carapkin szovjet nagykövet bonni fogadásán Willy *Brandt* külügyminiszter képviselte a szövetségi kormányt.

„Lengyelország szempontjából különös jelentőségű az a tény — mutatott rá a varsói nagygyűlésen *Edward Ochab* —, *hogy Október közvetlen befolyása ma már Németországra is kiterjedt, hogy az Odera és Neissén túl a testvéri NDK dolgozói velünk együtt ünneplik meg ennek a nagy győzelemnek 50. évfordulóját.*"

A varsói Kultúra és Tudomány Palotája és a budapesti Erkel Színház, a prágai Óvárosi tér és a phenjani Nagy Színház lelkes hangulatú jubileumi nagygyűlések színhelye volt. Prága ezenkívül új Lenin-múzeum megnyitásával, Belgrád és Ljubljana tudományos tanácskozással, Szófia látványos történelmi felvonulással ünnepelte az évfordulót. Csehszlovákiában országos művészeti fesztivál, Kelet-Berlinben szovjet tudományos és technikai kiállítás, Romániában Pável Popovics látogatása emelte az ünnepségek fényét. Fidel *Castro*, Osvaldo *Dorticos*, Raul *Castro* és a többi kubai vezető több órát meghitt beszélgetésben töltött a havannai szovjet ügyvivő fogadásán.

Nasszer elnök, *aki június óta nem mutatkozott a nyilvánosság előtt, Zakir Husszein indiai elnök, Erlander svéd és Paasio finn kormányfő a szovjet diplomáciai képviseleteken személyesen kérte jókívánságainak tolmácsolását az ünneplő szovjet népnek.* Kairóba egyébként november 6-án érkezett az első áram a szovjet segítséggel épülő asszuáni erőműtől. Delhiben Kaul külügyi államtitkár arra emlékeztetett, hogy a Szovjetunió negyven indiai üzem létesítésében vett és vesz részt, a Mainstream ünnepi számában pedig megírta, hogy több mint kétezer indiai szakembert képeztek ki a Szovjetunióban az ország acélipara számára.

„Egy hét, amikor megpróbáljuk megérteni az oroszországi forradalmat" — így foglalta össze a jubileumi hét angliai eseményeit a londoni Guardian. *A BBC televízió történelmi dokumentumfilmeket vett fel műsorára. Orosz és angol nyelven köszöntötte olvasóit a Times 24 oldalas különmellékletében. Olaszországban valósággal szétkapkodták az Unitá 840 ezer példányban kiadott különszámát. A Look című amerikai folyóirat, amely több mint hét és félmillió példányban jelenik meg, október 3-i számát a jubiláló Szovjetunió — megnyugtatóan tárgyilagos — bemutatásának szentelte.* Illusztrált mellékletben emlékezett meg az októberi forradalomról a szintén amerikai Student Weekly.

New Yorkban a szocializmus problémáit tanulmányozó amerikai tudósok konferenciáján érdekes felszólalásokat hallhatott a

kétezer részvevő a meghívott szovjet tudósoktól, akiknek fejtegetései nagy visszhangot keltettek az amerikai értelmiség és diákság körében. És a jubileum napjaiban vált ismeretessé a világtőke citadellájából egy figyelemre méltó statisztikai adat: több mint kétmillió amerikai tanul oroszul.

Buenos Airesben aláírásokat gyűjtöttek a szovjet néphez küldendő üdvözlő üzenetre, a caracasi egyetemen előadássorozatot tartottak az Októberi Forradalomról és a Szovjetunióról. A venezuelai Mundo ezt írta: „Most, amikor fél évszázad telt el a forradalom óta, ennek indítékai és eredményei, valamint ennek a forradalomnak a világesemények menetére gyakorolt hatása gazdag anyagot nyújtanak az elemzéshez és a tudományos vizsgálódáshoz. Erre az elemzésre szükség van, hogy jobban megértsük a világot, amelyben élünk." Kolumbiában előadásokat, kiállításokat, filmfesztivált rendezett az a bizottság, amely parlamenti képviselőkből, írókból, szakszervezeti vezetőkből alakult az Októberi Forradalom 50. évfordulójának megünneplésére.

Nem lehetett feladatunk teljes képet adni november 7. nemzetközi visszhangjáról, az Októberi Forradalom évfordulójának világméretű megünnepléséről. Hegyeket tesznek ki azok a tudósítások, jelentések, méltatások, kommentárok, cikkek, glosszák, tanulmányok, amelyek a jubileumra vagy a jubileumról íródtak. Hegyeket tesznek ki azok az üdvözlő levelek, táviratok, üzenetek, amelyeket a szovjet emberek, az SZKP, a szovjet kormány vezetői, a különböző szovjet társadalmi szervezetek az évfordulóra kaptak. A jókívánságok némelyikét küldöjük a Szovjetunió „nemzeti ünnepével" indokolta, valójában azonban a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója korántsem csak a szovjet nép ünnepe, hanem az egész haladó emberiségé, a dolgozók százmillióié földünk minden kontinensén. Az októberi győzelem internacionalizmusa öltött testet a méltató megemlékezések, a szovjet emberekkel való őszinte együtt-ünneplés internacionalizmusában.

Az állami személyzeti munka pártirányítása és ellenőrzése

Hosszú előkészítő munka, gondos mérlegelés, a részkérdések áttekintése és szabályozása után a gazdaságirányítás új rendszerének beindulása előtt állunk. Ha vannak is még nyitott kérdések, megoldásra váró feladatok, az irányítás új rendszere készen áll az indulásra. Rövidesen olyan időszakhoz érünk, amikor minden azon múlik: az irányító posztokon dolgozók képesek lesznek-e új módon vezetni; kiaknázni és gyümölcsöztetni a nagyobb önállóságot, az irányítás új rendszerében rejlő lehetőségeket. Újra kézzelfoghatóan bizonyítódik a régi, ismert tétel: „ha a helyes irányvonal adva van — minden a káderekeren múlik". Az új irányítási rendszer sikerének feltételei közül most a személyi feltételek lépnek előtérbe. Ezért megalapozott és igaz az a következtetés, hogy *az előttünk álló időszakban fokozódik a személyzeti munkának mint a személyi feltételek megteremtése egyik legfontosabb eszközének szerepe és jelentősége.* Az élet egyik fő követelménye, hogy a pártszervezetek figyelme egyre inkább a személyzeti munka felé forduljon, helyesen fogják fel az e téren jelentkező feladatokat és alakítsák ki azokat a módszereket, amelyekkel a legeredményesebben tudják segíteni e munka fejlesztését.

I

A pártszervezetek szerepének, a személyzeti munka fejlesztésével kapcsolatos feladatainak meghatározásakor több tényezőt figyelembe kell venni. Csak úgy lehet hatékony segítséget adni e területen a párt káderpolitikájának megvalósításához,

1. A gazdaságirányítás új rendszerének egyik vezérmotívuma, hogy minden szinten nő a vezetők önállósága, jogköre és ezzel együtt egyszemélyi felelőssége is. Ez azt jelenti, hogy a termelés minden egységében a vezető vagy vezető kollektíva — minden olyan kérdésben, amelyben az önállóság és ésszerűség ezt követeli — felelősségteljesen dönt és intézkedik. Rendelkezik tehát azokkal az eszközökkel és feltételekkel,

amelyeknek birtokában sikeresen termelni, gazdálkodni tud. Helytelen dolog lenne tehát, ha az adott terület, egység vezetőjének minden kérdésben növekedne az önálló döntési lehetősége, csak éppen a személyi kérdések vonatkozásában nem. Világosan és egyértelműen meg kell mondani, hogy az állami, gazdasági vezetők jogköre, önállósága a személyi kérdések eldöntésében is növekedni fog. Ez így helyes, így szükségszerű — ez az irányításra vonatkozó alapelveinkből következik. *De ahogyan az önkényes, megalapozatlan döntések más vonatkozásban sem engedhetők meg, ilyenek különösen tűrhetetlenek a személyi kérdésekben.* A vezető az eddiginél önállóbban dönthet, de felelősségteljesen, meggondoltan — elveinknek és normáinknak megfelelően. Felelőtlen, önkényes, a párt politikájával össze nem egyeztethető döntések különösen ezen a területen nagy károkat okozhatnak. Helyes, megalapozott döntések — ugyanúgy, mint más kérdésekben — a személyi ügyekben is csak úgy születhetnek, ha a vezető kikéri, figyelembe veszi és hasznosítja a mozgalmi szervek, vezetőtársai véleményét.

2. A párt vezető szerepének elvéből és gyakorlatából következik, hogy a párt politikájának az élet minden területén érvényesülnie kell. Ez természetesen érvényes a személyzeti munkára is. A személyzeti munkában a párt káderpolitikáját kell megvalósítani: s e munka módszerei is összhangban kell hogy legyenek a káderpolitikával. A társadalmi, gazdasági viszonyok és feladatok figyelembevételével a párt vezető szervei dolgozzák ki, határozzák meg a káderek kiválasztásának, nevelésének és képzésének követelményeit. Az állami, gazdasági szervek ennek alapján tevékenykednek. Annak ellenőrzése, hogy az állami személyzeti munkában hogyan jut érvényre a párt káderpolitikája — az irányító pártszervek mellett — a pártszervezeteknek is feladata. A legjobb feltételei erre éppen a pártszervezeteknek vannak, mert a személyzeti munka gyakorlatilag a szemük előtt folyik; a párt politikájának megvalósulását vagy eltorzítását ők tudják a legközvetlenebbül érzékelni.

3. A párt IX. kongresszusán elfogadott Szervezeti Szabályzat minden pártalapszervezet számára jogot ad, hogy területén ellenőrizze politikánk helyes megvalósulását, a vezetők beszámoltatásán keresztül is. Ez az ellenőrzési és beszámoltatási jog vonatkozik a személyzeti munkára is — ezzel a pártszervezeteknek élniük kell! A személyzeti munka felelőse elsősorban mindenütt a munkaterület vezetője. Ebből következik, hogy a helyes káderpolitikát is elsősorban tőle kell számonkérni. A pártszervezeteknek ebben a vonatkozásban változtatniuk kell az eddig széles körben kialakult és nem célravezető gyakorlaton, amely szerint csak a személyzeti apparátustól kérték számon a párt elveinek megvalósulását a személyi kérdések eldöntésében.

4. A személyzeti munkát állami rendeletek és előírások szabályozzák; a gyakorlati tevékenység ezek alapján folyik. A rendeletekben a párt elvei és törekvései tükröződnek. A pártszervezetek akkor foglal-

koznak helyesen a személyzeti munka kérdéseivel, ha a törvényes rendelkezésekből indulnak ki; azok következetes végrehajtását ösztönzik és segítik. Világosan kell látniuk, hogy a párt-kádermunka és a személyzeti munka céljai, alapelvei azonosak — a módszerek azonban sok vonatkozásban különbözőek. Ismerni a rendeleteket, értékelni és számításba venni a sajátosságokat — ez egyik feltétele annak, hogy a pártszervezetek eredményesen segíthessék a személyzeti munka fejlődését.

II

Minden munkánál a siker alapvető feltétele annak egyértelmű tisztázása, hogy melyik szerv miért felelős, mire összpontosítja erőfeszítéseit. Ezért fontos körvonalazni, hogy a személyzeti munkában mire terjed ki a pártszervek és mire az állami, gazdasági szervek és vezetők felelőssége. A részletekbe nem bocsátkozva olyan elhatárolást lehet tenni, hogy *a pártszervek felelősek*

a) a vezetők körében a párt káderpolitikájának ismertetéséért; az egységes értelmezés biztosításáért;

b) a káderpolitika végrehajtásának ellenőrzéséért; a hibák, torzítások elleni fellépésért;

c) az állami, gazdasági vezetők rendszeres beszámoltatásáért a személyzeti munka állapotáról; súlyos mulasztás esetén a párttag vezetők felelősségre vonásáért;

d) a pártszervek hatáskörébe is tartozó vezetők ügyében hozott döntésekért; ezek neveléséért és rendszeres képzéséért.

Az állami-, gazdasági vezetők felelősek

a) a személyzeti munkáról szóló állami rendeletek következetes végrehajtásáért és betartásáért; a személyzeti apparátus irányításáért és tevékenységük segítéséért;

b) személyi ügyekben hozott döntéseikért;

c) a felügyeletük alá tartozó termelési egységek, intézmények személyzeti munkájának rendszeres ellenőrzéséért;

d) párthatáskörbe is tartozó vezetők esetében a pártszervek által hozott döntések érvényesítéséért.

A felelősség-elhatárolás a gyakorlatban feltételes; merev kettéválasztásról szó sem lehet. A pártszervezet ebben a vonatkozásban sem ellenpólusa az állami-gazdasági vezetésnek, hanem segítője és támogatója, de egyben szigorú ellenőre is! A pártszervezet és a gazdasági vezető — ha más oldalról megközelítve és más módszerekkel is — végeredményben a párt káderpolitikáját valósítja meg. Ezért még a hibákat, mulasztásokat is a javításra irányuló közös törekvés talajáról kell megközelíteni. Ugyanakkor ezen a területen is teljes egészében érvényes a párt vezető szerepének az a korszerű felfogása, amelyet a IX. kongresszus határozatai körvonalaznak. A proletárdiktatúra rendszerében tevékenykedő szervek és szervezetek, a néphatalom alkotó elemei felnőttek és megerősödtek; ideje növelni önállóságukat, erősíteni felelőssé-

güket a szocializmus teljes felépítésének útján előttünk álló feladatok végrehajtásában. Minden szerv és szervezet végezze el a maga feladatát nagy önállósággal és felelősséggel, de teljes egészében végezze el, a párt politikájának alapján. A párt is végezze a maga feladatát, a tudományos elemzést, a helyes politika és feladatok kidolgozását, a végrehajtás következetes ellenőrzését, a szocialista eszmék és gondolkodás terjesztését, a dolgozók szervezését, nevelését és mozgósítását. Ezt az alapelvet kell érvényesíteni a személyzeti munka vonatkozásában is!

III

Az MSZMP Politikai Bizottságának a káder- és személyzeti munkáról szóló határozata arra hívja fel a párt szerveit, hogy a személyzeti munkát a párt kádermunkájának részeként kezeljék és ennek megfelelően foglalkozzanak fejlesztésével. Ez azt jelenti, hogy a pártvezetés olyan láncszemeiben is, mint a területi pártbizottságok, a jövőben rendszeresen foglalkozni kell a személyzeti munka pártellenőrzésével. A személyzeti munka fejlesztésén munkálkodni — ez a pártszervek és szervezetek állandó, hosszú távra szóló feladata.

A legfontosabb azonban mégis a közvetlenül előttünk álló feladatok meghatározása. Melyek tehát azok a feladatok, amelyek a személyzeti munka fejlesztésében a közeljövőben hárulnak a párt szerveire?

1. A legfontosabb és legsürgősebb feladatnak a Politikai Bizottság már idézett határozatának ismertetését, mondanivalójának megértetését, egységes értelmezésének biztosítását kell tartanunk az állami, gazdasági vezetők körében. A határozat tényleges végrehajtása csak ezután veheti kezdetét. A határozat világosan meghatározza a káder- és személyzeti munka jelenlegi feladatait, korszerű követelményeit és módszereit. Ezért a határozat általános ismertetése e cikk keretében nem szükséges. Van azonban a határozatnak két olyan vonatkozása, amelyre a figyelmet felhívni rendkívül fontos és aktuális.

a) A Politikai Bizottság határozata a káder- és személyzeti munkát úgy fogja fel, mint a párt vezető szerepe erősítésének egyik fontos feltételét. Ha erősíteni akarjuk a párt vezető szerepét, akkor — egyebek mellett — jelentősen fejleszteni kell a káder- és személyzeti munkát is. El kell oszlatni az olyan nézeteket, amelyek szerint a gazdaságirányítás új rendszerében csökken a személyi kérdésekkel való foglalkozás jelentősége, majd valami mechanikus önkiválasztódás érvényesül. Veszélyes és káros nézet az ilyen — amelyet száműzni kell minden rendű és rangú vezető fejéből. A párt a káder- és személyzeti munkát végső fokon hatalmi kérdésnek tekinti; nagy feladataink végrehajtásához a személyi feltételek megteremtése eszközének tartja. Ezt az alapállást kell minden vezető — legyen az párttag vagy pártonkívüli — számára világossá és követendővé tenni.

b) Rendet kell tenni abban a sokféleségben, ahogyan még ma is értékelik sokan a vezetők kiválasztásának követelményeit. A Politikai Bizottság határozata világosan kimondja: bármilyen területre és posztra vezetőt csak a politikai, szakmai és vezetőkészségbeli követelmények együttes megléte esetén szabad helyezni. A három alapvető követelmény szoros egységet alkot; bármelyiket háttérbe szorítani, vagy egyeduralkodóvá tenni súlyos hibát, torzulást jelent.

2. A pártszerveknek — különösen alsóbb szinteken — legfontosabb feladata a káderpolitika következetes és torzításmentes végrehajtásának ellenőrzése. Ez minden pártszervnek (beleértve az alapszervezet vezetőségét) joga és egyben fontos kötelessége is. Nagyon fontos azonban a helyes, célravezető módszerek megválasztása.

Mindenekelőtt azt kell hangsúlyozni, hogy a káderpolitika végrehajtásáról a terület vezetője adjon számot a pártszerv előtt, ne — ahogyan ez jelenleg gyakran történik — a személyzeti osztály vezetője. Nem azért, mert a személyzeti osztály vezetője erre képtelen lenne, hanem elvi okokból. Ha azt mondjuk és a gyakorlatban úgy is van, hogy mindenütt a vezető „az első számú káderes" — akkor ő felelős ezért a munkáért minden illetékes fórum előtt.

Úgy véljük, hogy a káderpolitika végrehajtásának számonkérése nem lehet havonta ismétlődő tevékenység. Érdemi ellenőrzés és elemzés csak nagyobb időközönkénti áttekintés kapcsán lehetséges. Legcélszerűbbnek a vezetők évenkénti beszámoltatása látszik a vezető pártszervek ülésén. Ilyen alkalmakkor a lényeg nem az egyes személyi döntések feletti vita, ami nem jelenti azt, hogy a pártszervek az egyes döntésekben jelentkező elvtelenség, szubjektivizmus felett szemet hunyjanak. Az ilyet azonnal szóvá kell tenni a vezetőnek, egyet nem értés esetén az irányító állami szervnek is! A káderpolitika végrehajtásának ellenőrzésekor azonban a személyi döntéseken való vita a lényegtől vonná el a figyelmet. Ilyen alkalmakkor a jellemző tendenciákra, az alapelvek megvalósulására kell a figyelmet összpontosítani. Nem azon kell vitatkozni, hogy a vezető posztra miért X-et, és miért nem Y-t nevezték ki, hanem azt kell alaposan megvizsgálni, hogy a személyi döntésekben tükröződik-e a káderkiválasztás hármas követelményének érvényesítése; hogy az emberek megítélésében jellemző-e a nyílt és őszinte véleménymondás; hogy a vezetők egymás közötti kapcsolatában meghonosodott-e a bátor bírálat és annak elfogadása stb. Tehát a tendenciákat kell vizsgálni; az egyes esetek ebben a vonatkozásban mint példák, illusztrációk szerepelhetnek.

Felmerülhet az a kérdés, hogy mit tehet a pártszerv (főleg alapszervezeti vezetőség), ha a káderpolitika végre nem hajtásával vagy eltorzításával találkozik a személyzeti munkában. Úgy véljük, itt az elvi színvonalú bírálat az esetek többségében sokat segít. De ezen túl is lehet menni. Párttag vezető esetében a vezető szerv párthatározattal kötelezheti őt a párt politikájával ellentétes jelenségek megszünteté-

sére. Párton kívüli vezető esetében ez az út természetesen nem járható. Ez esetben azonban az irányító állami, gazdasági szervhez lehet fordulni (esetleg az ott tevékenykedő pártszervezethez is) és kérni megfelelő utasítások kiadását.

A pártszerveknek természetesen vannak komoly feladataik a személyzeti apparátusban dolgozó elvtársaink munkájának segítésében is. A dolog természeténél fogva az a munka, amit a személyzeti apparátus végez, politikai munka. Elvi okok mellett a célszerűség is azt diktálja, hogy a párt szervei és szervezetei behatóan ismerjék és rendszeresen segítsék a személyzeti apparátust fontos feladatainak elvégzésében.

A személyzeti osztályok és munkatársaik előtt növekvő feladatok állnak. A pártszervezetek szívügye kell, hogy legyen abban segíteni, hogy a személyzeti apparátus minden vonatkozásban alkalmassá váljon feladatainak ellátására. Ez jelentheti esetenként a személyzeti apparátus megerősítését is felkészült, a mozgalmi munkában is jártas elvtársakkal. A pártszervezetek fő feladata a személyzeti apparátus vonatkozásában annak elősegítése, hogy az ott dolgozók jól ismerjék és értsék a párt politikáját, különösképpen a káderpolitikát és azt alkalmazni tudják a maguk munkájában. Szükség van rendszeres politikai tájékoztatásukra, elméleti képzettségük fejlesztésére — mindebben a pártszervezetek sokat tudnak segíteni. A pártszervezetek abban is sokat tudnak segíteni, hogy a személyzeti munka és ezzel összefüggésben a személyzeti apparátus elfoglalja az őt megillető helyet az adott vállalat, intézmény életében: a vezetői tevékenység szerves része, a vezető érdemi segítője legyen. A törődés és gondoskodás eredménye a személyzeti munka fejlődésében fog jelentkezni.

Nagy Tibor,
az MSZMP KB Párt- és Tömegszervezetek Osztályának h. vezetője

Tennivalók a testnevelés és a sport fejlesztésében

A közeli napokban tartja II. kongresszusát a testnevelés és sportmozgalom irányító szerve, a Magyar Testnevelési és Sportszövetség. A Politikai Bizottság 1967. szeptember 26-i határozatában összefoglalta a mozgalom ötesztendős fejlődésének főbb jellemzőit. A korábbi több dokumentum helyett most ez a határozat tartalmazza a mozgalom alapvető célkitűzéseit és irányításának feladatait, összhangban a társadalmi igényekkel és a lehetőségekkel, a szocializmus teljes felépítésének tennivalóival.

A testnevelési és sportmozgalomban nagy számban dolgoznak párttagok is. *Az ő feladatuk, hogy meggyőző szavukkal, személyes példájukkal megnyerjék a pártonkívülieket pártunk sportpolitikai célkitűzéseinek. Az ő felelősségük, hogy érvényesüljön a párt vezető szerepe a testnevelésben és a sportban is.*

Az elmúlt hetekben megtartott kommunista aktíva értekezletek elősegítették, hogy az MTS területi konferenciáin helyesen értékeljék és határozzák meg a tennivalókat. Most az MTS kongresszusának kommunista küldöttein a sor, hogy biztosítsák a párt sportpolitikai célkitűzéseinek érvényesítését a kongresszusi dokumentumokban. Ezt követően valamennyi párttag feladata lesz, hogy tevékenyen részt vegyen a határozatok realizálásában. A fejlődés biztosítéka — mint az élet más területein is —, hogy a párt tagjai egységesen értékeljék a helyzetet, kezdeményezzenek, cselekvésük mindenütt egyöntetű és példamutató legyen.

Eredmények és gondok

A testnevelés, de különösen a sport százezreket mozgat meg, milliókat lelkesít, eredményeinkről naponta mondanak véleményt. A felületes szemlélő gyakran hajlamos egy-egy kiragadott jó vagy rossz eredmény alapján véleményt alkotni. Pedig csak egyes tényezőkből nem lehet elfogadható következtetést levonni egy sportág tényleges helyzetéről. Mindenkor a tartós tendenciák, az összefüggések komplex elemzése szükséges. Az elbírálásnál figyelembe kell venni a korábbi állapotot, a feltételek adta lehetőségeket, a nemzetközi fejlődést és színvonalat.

A magyar testnevelés és sport az 1962-ben történt átszervezés óta sok vonatkozásban kedvező irányban és eredményesen fejlődött.

Növekedett tömegessége, fokozódott az érdeklődés a falusi, üzemi és úttörő spartakiádok, honvédelmi tömegversenyek, a ter-

mészetjárás, a különböző évfordulók alkalmából rendezett villámtornák és más sportformák iránt. Fejlődött a versenyrendszer, a bajnoki rendszer. A magyar sportolók az elmúlt évek nagy világ- és Európa-versenyein — különösképpen örvendetes, hogy a tokiói olimpián — jelentős győzelmeket és tekintélyes helyezéseket értek el, amelyek öregbítették hazánk hírnevét. Számos sportágban a legjobbak között vagyunk.

Az *eredmények* mindenekelőtt összefüggnek azzal a sokoldalú és jelentős erkölcsi, anyagi támogatással, amelyet a szocialista állam és a társadalom nyújt a testnevelés és sport számára. A sikerekhez számottevően hozzájárult a sok ezer mozgalmi vezető, aktivista és szakember, s a sportolók többségének helyes magatartása, szorgalma és győzniakarása. Fejlődött a mozgalom vezetése és pártirányítása.

Az eredmények, biztató törekvések mellett számba kell venni azonban a problémákat, a kedvezőtlen jelenségeket is.

— *A tömegek testnevelése és sportja a lehetőségektől és az igényektől még elmarad.* Ami leginkább szembetűnő, az az iskolai, főiskolai testnevelés és sport elégtelen színvonala. Nincs megfelelően biztosítva az a követelmény, hogy az iskola megkedveltesse a fiatalokkal a sportolást, s a korszerű műveltséggel, az életre való felkészítéssel együtt kellő testi nevelést nyújtson. Egy másik jelenség, hogy az alap- és középszintű egyesületek jelentős részének tevékenysége többnyire kimerül szakosztályai versenyeztetésében, nem eléggé elterjedtek a sokrétű, bajnoki rendszereken kívüli formák.

— Élsportunk egésze nem tartott lépést a gyorsan növekvő nemzetközi színvonallal és a versengés erősödésével. Jelentős sportágakban (pl. torna, kerékpár, atlétika, vízilabda, ökölvívás) egyhelyben topogás, másokban (kosárlabda, úszás, asztalitenisz) visszaesés a jellemző. Vannak megoldásra váró problémák a nemzetközi élvonalba került sportágakban is.

A fejlődést akadályozó tényezők — mind a tömegek testnevelésében és sportjában, mind az élsportban — sokfélék és még sportáganként sem azonosak. A tömegek testnevelésében, a tömeg sportjában és az élsportban hibás és káros szemléletek, a tárgyi és személyi (szakmai) feltételek elégtelensége, s a mozgalom irányításának fogyatékosságai akadályozzák a fejlődést. A további tennivalók is csak az említett problémák felszámolásával oldhatók meg.

Célkitűzések és feltételek

Tovább kell fejleszteni a testnevelés egységes rendszerét, amely — figyelembe véve a társadalom anyagi lehetőségeit és az egyének igényeit — jobb testnevelési és sportolási lehetőséget biz-

tosít. *Megkülönböztetett gondot kell fordítani az iskolai és a felsőoktatási testnevelésre és sportra.* Az iskolaévek megalapozzák, hogy a testnevelés és a sport az emberek mindennapos életének szerves része, életigénye legyen, s a felsőoktatási intézmények számos sportágban az élsport bázisait alkossák. Ennek feltétele, hogy a tantestületek, az oktatást irányító hatóságok a testnevelést jobban becsüljék; minden iskolában korszerű színvonalon tartsák meg az előírt — általában heti 2 óra — kötelező testnevelést, s viseljék gondját az intézmény sportjának is.

Biztosítani kell az épülő tanintézetekben a sportlétesítményeket, s a már működő tanintézetek sportellátottságának javítását. Fejleszteni kell a testnevelő tanárképzést. Az MTS és a szakszövetségek életében jelentőségének megfelelő helyet kell biztosítani az iskolai sportnak, s különösen a főiskolai, egyetemi sportegyesületek segítésének. Gyorsítja a fejlődést, ha a jövőben a KISZ-, az úttörősport eredményes irányítása, a táborozások megszervezése mellett kezdeményezőbb lesz a középiskolai és a felsőoktatási testnevelésben, sportban, turisztikában.

Fontos szerepe van a fegyveres testületek testnevelésének és sportjának, amely nemcsak a kiképzési célokat segíti, hanem töretlenül folytatja az iskolában megkezdett nevelési folyamatot. Továbbra is törekedni kell a felnőtt korosztályok nagyobb mértékű bekapcsolására. *Jobban kell szorgalmazni a kevésbé kötött formákat;* a turisztikát, a sportegyesületeken kívüli, s a térítéses lehetőségeket. Ezek főként a társadalmi szervezetek tevékenyebb közreműködésével biztosíthatók. Fel kell számolni az olyan felfogást, amely az aktivitást leszűkíti a versenyeken, bajnokságokban való részvételre, vagy megelégszik egy labdarúgócsapat fenntartásával.

A tömegek testnevelésének és sportjának fejlesztésénél a mennyiség mellett nem lehet figyelmen kívül hagyni annak színvonalát sem. Ez vonatkozik az iskolai és a fegyveres testületekben folyó testnevelésre is, általában mindenféle testnevelési és sporttevékenységre. Az egyesületi munkát sem lehet — különösen a közép- és nagyegyesületekben — csak a tagok, a versenyzők száma alapján megítélni. Csak a magasabb színvonalú versenysport biztosíthatja az élsport megfelelő utánpótlását.

A tömegek testnevelésének színvonala mellett testkultúránk másik alapvető kifejezője az eredményes *élsport. Feladatunk e téren az, hogy megtartsuk — ahol lehet, növeljük — a már elért nemzetközi pozíciónkat, elsősorban a legdöntőbb világvetélkedőkön, az olimpiákon.* Közvetlen feladat, hogy az 1968-as mexikói és 1972-es olimpiákra minél jobban felkészüljünk. Követelmény, hogy a sport nemzetközi fejlődési ütemével igazítsuk élsportunkat. Ennek lényeges feltétele a széles tömegbázis, de a kapcsolat között-

tük nem automatikus. Javítani kell a gazdálkodás hatékonyságát, a létesítmény- (főleg a fedettpálya) és a felszerelés-ellátottságot. A legfontosabb azonban, hogy tudományosan megalapozott, magasabb színvonalú szakmai munka folyjék, rendszeresen foglalkozzanak a tehetségekkel.

Ki kell bontakoztatni a szakemberek kezdeményezését. *Közelebb kell egymáshoz hozni a kutatást, a szakvezető-oktatást és a gyakorlatot,* bátran elhagyva az eredményt nem hozó — sokszor túlméretezett és költséges — módszereket. Növelni kell a szakszövetségek hozzáértését, felelősségét, elő kell segíteni, hogy az egyesületi szakmai munka színvonala magasabbra emelkedjék. Az eredményt — a versenyzőét és a szakemberét egyaránt — a nemzetközi szint mércéjével kell mérni, az egyenlősdi helyett nagyobb érdekeltséget biztosítva a magasabb igényű és eredményű munkának.

Javítsuk a nevelőmunkát

Az MTS Országos Tanácsának irányelvei alapján a sportszervek és szervezetek már nagyobb figyelmet fordítanak a nevelésre. *A sportolók, élsportolók többsége becsületesen él,* amit kifejez a magas tanulási arány, s a helytállás a munkában. Vannak azonban káros jelenségek is: gyakran találkozunk sportvezetőkkel, versenyzőkkel, akik nem magasabb színvonalú munkával akarnak eredményt elérni. Akadnak olyan sportolók, akiknél a versenyzés foglalkozássá, életcéllá vált, nem érdeklődnek eléggé más kérdések, s főként saját szakmai képzésük iránt. Nem elegendő az olyan párt- vagy sportvezető, aki az oktatás mellett megfelelő erkölcsi-politikai nevelést biztosítana a sportolók számára. Nem ritka a jogtalan kedvezmények és anyagi előnyök igénye és nyújtása. Sajnos, ez alól a párttagok egy része sem kivétel, eltűrik, vagy éppen elősegítik az ilyen eseteket. Az egyesületi szín vagy egy-egy sportoló varázsa, az „eredményességre" hivatkozás esetenként erkölcsi-elvi engedményekhez vezet. Gyakran figyelmen kívül marad, hogy a sport egyes káros nézetek, politikai törekvések és ösztönök színtere is lehet, amit a sportolók és a közvélemény körében tudatosan ellensúlyozni kell.

Nagy figyelmet kell tehát fordítani a testnevelésben és sportban a nevelőmunkára. A testnevelés és a sport népszerű és főként közvetett módon ható személyiségformáló eszköz, amely nagy társadalmi hatása miatt széles tömegek magatartását és gondolkodását befolyásolja. Hosszabb távon az elvi alapokon végzett munka, az erkölcsi követelmények betartása hoz valóságos és igazi örömöt adó eredményt. A sportolóktól és a vezetőktől tehát meg kell követelni az állampolgári kötelességek betartását, a sportszerű gon-

dolkodást és magatartást. Különösen érvényes ez az élversenyzőkre, a válogatottakra. A versenyző számára biztosítani kell, hogy — elősegítve az eredményes versenyzéshez szükséges feltételeket — tanuljon, társadalmi hivatást szerezzen és érezzen, s már sportpályafutása befejeződése előtt képességeinek megfelelő munkakörbe kerüljön. *A sportvezetők és főleg a szakvezetők felelőssége különösen nagy.* Az ő példájuk, felkészültségük, tevékenységük és magatartásuk döntő hatást gyakorol a sportolókra, különösen az ifjú korosztályúakra. Ezért magasabb igényt kell a jövőben támasztani a sportvezetőkkel és edzőkkel szemben. *Munkájukat a szakmai munka eredményessége és a nevelés együttesen minősítheti.* Elő kell segíteni, hogy a sportvezetők megszerezzék a nevelőmunkához szükséges ismereteket, és módszertani segítséget kapjanak. Fontos szerepe van a KISZ-nek az egyesületekben és a válogatott keretekben folyó nevelőmunka segítésében.

Társadalmi összefogás – egységes irányítás

A magyar testnevelés és sportmozgalom irányításának 1962-ben végrehajtott átszervezése helyesnek bizonyult. A központosított, egységes és demokratikus alapokra helyezett irányítás jobb, mozgalmi jellegű vezetést, eredményesebb feltételeket biztosított. Az előnyök teljes kibontakozását azonban akadályozták a hosszú ideig elhúzódó viták. Számos fontos kérdés kidolgozatlanul maradt, főként az MTS működését és más szervekkel való kapcsolatát illetően. Egyes szervek — főleg a tömegszervezetek — sokáig nem találták helyüket a mozgalomban, nem foglalkoztak megfelelően a testneveléssel és sporttal. Az MTS helyes munkastílusának kialakítását számos szemléleti és vezetési fogyatékosság nehezítette.

A Politikai Bizottság szeptember 26-i határozata körvonalazza a különböző társadalmi és állami szervek és a sportszervek együttes és sajátos feladatait, a vezetési színvonal emelésének feltételeit. Ezek az alábbiakban foglalhatók össze:

a) *Szélesíteni és erősíteni kell a társadalmi összefogást,* növelve valamennyi, a testnevelésben és sportban érdekelt szerv szerepét, kezdeményezését, anyagi-erkölcsi hozzájárulását, fejlesztve gyakorlati tevékenységét. Kölcsönösen törekedni kell a helyes együttműködésre a testnevelési és sportmozgalomban — a közös feladatok kialakításában és végzésében — az állami szerveknek, a sportszerveknek és szervezeteknek, valamint a tömegszervezeteknek. Ugyanakkor elő kell segíteni, hogy *valamennyi szerv jobban, magasabb színvonalon tegyen eleget sajátos feladatának is.* Ennek keretében az állami szerveknek javítani kell az iskolai, és fejleszteni kell a fegyveres testületekben folyó testnevelést. A szakszervezeteknek, a KISZ-nek és más szerveknek nagyobb figyelmet

kell fordítaniuk tagságuk — bajnoki rendszereken kívüli — sportigényeinek kielégítésére, különösen olyan helyeken, ahol sportegyesület nem működik.

b) *Fejleszteni kell a magyar testnevelés és sport egységes irányító szervének, az MTS-nek a tevékenységét* oly módon, hogy hatékonyabb, kezdeményezőbb és aktívabb szervezeti kereteket teremtsen a társadalmi összefogáshoz, az együttműködéshez és koordináláshoz. *Az MTS* nem tömegszervezet, amelynek tagsága és alapszervezetei vannak, hanem *a sportegyesületek szövetsége.* Társadalmi szervezet, amely hatósági jogköröket is ellát. Szükséges, hogy az MTS munkastílusában lényeges változások történjenek. *Növelni kell a sportági szakszövetségek* —, valamint az MTS sportágakat szakmailag irányító tanácsadó és végrehajtó szerveinek — *hatáskörét, s az egyesületeknek,* mint az MTS határozatai alapján működő társadalmi szervezeteknek az *önállóságát.* Mindezzel együtt természetesen növekedni fog, illetve jobban érvényesíthető e szervek felelőssége is. *A központi irányítás és a széles körű demokratizmus* nem összeegyeztethetetlen követelmények. Az egészségesen fejlődő, eredményes testnevelésnek és sportnak ez az egyetlen helyes vezetési elve és gyakorlata. A központi akaratot, irányítást nem túlzott és főként nem szervezeti jellegű centralizmussal lehet biztosítani. A sportfejlesztési tervek, az ehhez kapcsolódó anyagi ellátás és elosztás, a kádermunka (beleértve a szakkádereket is), az egyesületek támogatásának, a szakvezetők és a sportolók ösztönzésének a rendszere, a hatósági jogkörök következetes érvényesítése azok a döntő szabályozók, amelyek hatékony vezetést biztosítanak.

*

A testnevelés és sport színvonalának emelésében, a mozgalom fejlesztésében még sok a tennivaló, a megoldásra váró feladat. A párttagok egységes fellépésével, következetes munkájával, a pártszervek irányító és ellenőrző tevékenységével azonban meg tudjuk nyerni a testnevelési és sportmozgalom sok százezer aktíváját, tagját, és következetesen megvalósíthatjuk a párt sportpolitikai célkitűzéseit.

Szatmári István

KISZ-szervezetek pártirányítása
a közép- és szakmunkásképző iskolákban

Ez év folyamán az MSZMP KB Párt- és Tömegszervezetek Osztálya, valamint Tudományos, Közoktatási és Kulturális Osztálya a KISZ KB Intézőbizottságával egyetértésben állást foglalt a közép- és szakmunkástanuló iskolákban működő KISZ-szervezetek pártirányításának, pártvezetésének megerősítésében. A KISZ KB áprilisi ülésén — melynek napirendjén szerepelt a „KISZ Központi Bizottságának irányelvei a KISZ tevékenységére a közép- és szakmunkásképző iskolákban" — ennek szellemében mondta ki, hogy

az iskolai KISZ-szervezetek pártirányításának hatékonyabb megvalósítása érdekében az eddigi KISZ tanácsadó tanári rendszert az 1967/68-as tanévtől kezdődően fokozatosan váltsa fel a pártösszekötők rendszere, illetve KISZ-t patronáló tevékenysége.

A párt- és KISZ-szervek a tanév megindulásával hozzáfogtak az irányelvek végrehajtásához. A kezdeti eredmények biztatóak, de van még gond a végrehajtásában. Ezért úgy véljük nem lesz felesleges néhány kérdésben álláspontunkat kifejteni.

1

Az MSZMP Szervezeti Szabályzata leszögezi, hogy „A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség a párt ifjúsági szervezete, egyben a magyar ifjúság egységes tömegszervezete. A párt határozatai kötelező érvényűek a Kommunista Ifjúsági Szövetségre és szervezeteire. A KISZ-szervek és szervezetek a pártszervek és szervezetek irányításával és hatékony támogatásával végzik munkájukat." Ez a gondolat a KISZ szervezeti szabályzatában így realizálódik: a KISZ szervezetei „... a megfelelő pártszervek és pártszervezetek irányításával végzik munkájukat".

A KISZ közvetlen pártirányítása az elmúlt évtizedben a közép- és szakiskolákban nem valósult meg — hogy úgy mondjuk — „tiszta" formában. Ennek leglényegesebb oka az volt, hogy hiányoztak az önálló iskolai pártszervezetek. Az iskolai KISZ szervezetek segítségét a tanácsadó tanári rendszer látta el sikeresen és hasznosan. Az utóbbi években, amikor már önálló pedagógus pártalapszervezetek alakultak a legtöbb közép- és szakiskolában, a KISZ tanácsadó tanári rendszer a további fejlődés fékjévé vált. Ennek jelei — többek között — a következőkben mutatkoztak:

— Az iskolák többségében a KISZ-vezetők és az iskolák vezetői, valamint a pártszervezetek, illetve a pártcsoportok közötti érintkezés szinte kizárólag a tanácsadó-tanárra korlátozódott.

— A tanácsadó tanárok KISZ-t segítő tevékenységében a direkt elemek domináltak. A választott KISZ-vezetők nemegyszer csak formális szerephez jutottak. Ezzel függ össze, hogy sokszor a felsőbb KISZ-bizottságok sem a KISZ-szervezetek választott vezetőivel, hanem a tanácsadó tanárral álltak kapcsolatban.

— Mivel a tanácsadó tanár kijelölésében az iskolák vezetői fontos szerepet kaptak, az a látszat alakult ki, mintha a KISZ-munka segítése a tanácsadó tanár „hivatalból kötelező" feladata lenne, s így a testületek tagjai „fel vannak mentve" a KISZ segítése alól.

— A kijelölés az iskolák vezetői részéről több esetben nem elsődlegesen politikai és ideológiai megfontolások, hanem szűk, szakmai megfontolások alapján történt. Így a sok-sok kitűnő tanácsadó tanár mellett akadtak olyanok is, akik e feladat ellátására nem alkalmasak és azt nem is szívesen végzik.

KISZ tanácsadó tanár helyett, tehát — pártösszekötő. Ez a változás szervezeti oldala. De nyomatékosan hangsúlyozni kell, hogy

e formai változás célja, hogy az iskolai pártszervezet KISZ-t irányító-segítő munkája jelentősen javuljon. A lényeg tehát az iskolai pártszervezet nagyobb felelősségének, intenzívebb KISZ-t irányító munkájának kibontakoztatása,

s ebben a tartalmi igényben megfelelőbb szervezeti forma a pártösszekötők rendszere.

2

A pártalapszervezet, a pártvezetőség kollektíven és a pártszervezet titkára személyesen is felelős az iskola KISZ-szervezetének irányításáért.

A pártszervezet, s annak vezetősége felelős *a pártösszekötő kiválasztásáért és megbízatásáért,* konzultálva az illetékes felsőbb KISZ-szervvel és az iskola igazgatójával. Pártösszekötő lehetőleg fiatal, az ifjúsági munkához értő *párttag pedagógus* — ha személyében alkalmas, a jelenlegi KISZ tanácsadó tanár legyen. Ha a helyi körülmények indokolják, úgy e feladatot pártmegbízatásként párton kívüli pedagógus is elláthatja. Úgy véljük helyes az az elképzelés is, hogy esetleg az iskolai pártvezetőség egyik tagja legyen a pártösszekötő tanár. Azokban az iskolákban, amelyekben nevelési igazgatóhelyettesek működnek, a pártösszekötő tisztét ők töltsék be. A pártösszekötők a tanácsadó tanárokhoz, nevelési igazgató helyettesekhez hasonlóan órakedvezményben részesülnek.

— A párt határozatai — értelemszerűen — kötelezőek a

KISZ számára. A pedagógus pártszervezetek a fő kérdésekben egy-egy hosszabb időszakra határozzák meg a KISZ feladatait. *Az elvi irányítás mellett azonban a mindennapi segítség is indokolt.* A középfokú tanintézetekben ugyanis 14—18 éves — a KISZ legfiatalabb korosztálya — a mozgalmi munkában járatlan fiatalok tanulnak, közülük kerülnek ki a KISZ szervezet választott vezetői is.

Nap mint nap segíteni kell őket a mozgalmi élet szervezésében tanácsokkal, javaslatokkal, ez a pártösszekötő fontos teendője.

A pártösszekötő a pártszervezetnek felelős, s mozgósítja az egész párttagságot a KISZ-t segítő munkára, hogy az iskolai pártszervezetek tagjai ne csak mint tanárok, hanem mint kommunisták, mint idősebb elvtársak is neveljék az ifjúsági vezetőket.

Célszerű, ha az iskolai pártszervezetek a KISZ munkájából a következő kérdésekkel foglalkoznak:

Biztosítsák, hogy az iskola vezetői a KISZ vezetőit az ifjúság felelős képviselőinek tekintsék. A választott vezetők meghívást kapjanak minden olyan fórumra — így az iskola-tanács üléseire is, — ahol az ifjúság megítélése, érdekvédelmének ügye van napirenden. Helyes, ha az iskolai pártszervezet titkára, az iskola igazgatója és KISZ titkára rendszeres megbeszéléseken egyeztetik a közös feladatokat.

Az iskolai pártszervezetek nyújtsanak segítséget az éves akcióprogramok megtervezéséhez és a végzett munka értékeléséhez.

A KISZ politikai oktatásának megszervezésében, a propagandisták kiválasztásában és a KISZ-vezetők politikai felkészítésében, tájékoztatásában is fontos szerepe van az iskolai pártszervezetnek. A pártszervezetek gondoskodjanak a tanintézeti KISZ-vezetők színvonalasabb kiképzéséről, rendszeres tájékoztatásáról, módszertani felkészítéséről is.

Az új KISZ-tagok felvételének politikai előkészítésében nyújtott segítség, a KISZ-építés rendszerességének biztosítása, KISZ-tagok elé állított fokozott követelmények jelentenek további feladatot iskolai pártszervezeteknek.

3

A pártösszekötő-rendszer tehát a pártalapszervezet nagy felelősségét és sokrétűbb feladatát jelenti a KISZ-munka irányításában és segítésében. Különösen fontos szerepe van az alapszervezet titkárának. Feladatuk eredményes elvégzéséhez nélkülözhetetlen a felsőbb párt- és KISZ-szervek megfelelő tájékoztatása. Erre vonatkozóan a következőket javasoljuk:

— A járási-, városi (kerületi) pártbizottságok és az iskolai pártvezetőségek rendszeresen kapják meg (általában ez volt az eddigi gyakorlat is) a KISZ Központi Bizottságának, területi bizottságainak a tanévre szóló akcióprogramjait, fontosabb határozatait, intézkedési terveit stb. E dokumentumok képezik az irányító munka alapját. Természetesen az is elengedhetetlen, hogy ezeket a dokumentumokat ne csak a pártösszekötők, hanem az alapszervezeti titkárok, sőt lehetőleg az alapszervezet minden tagja jól megismerje.

— A járási, városi- (kerületi) pártbizottságok a pedagógus pártszervezetek titkári értekezletein rendszeresen kapjanak tájékoztatót az iskolai KISZ-szervezetek előtt álló legfontosabb feladatokról, megjelölve azokban a pártszervezetek, pártvezetőségek közvetlen teendőit is.

— Mint az eddigiekből is kiderült,

a pártszervezet, a párttitkár jó tájékoztatására helyezzük a hangsúlyt, hogy az összekötő a pártszervezet jó instruktora, felelőse lehessen a KISZ-munkában, segítve a választott vezetőket és nem helyettük végezve a feladatokat.

Természetesen ez nem zárja ki, hogy a járási-, városi-, kerületi pártbizottságok a KISZ-bizottságokkal együtt félévenként egy-egy alkalommal közvetlenül is tájékoztassák a pártösszekötőket a KISZ-szervezetek legfontosabb feladatairól.

A pártszervezetek, a párttitkárok jobb munkája mellett most azon múlik minden, milyen munkamódszerrel dolgoznak az összekötők. Ehhez — jól tudjuk — még több és konkrétabb segítésre, a tapasztalatok összegezésére és általánosítására van szükség. Éppen ezért 1968 első felében a KB Tudományos-Közoktatási és Kulturális Osztálya a KISZ KB Középiskolai és Szakmunkástanuló Osztályával együtt összegyűjti a pártösszekötők tapasztalatait és munkamódszerük alakításában, fejlesztésében hatékonyabb segítséget kíván nyújtani. Elképzeléseink szerint a nyári iskolai szünetben néhány napos tanfolyamon a pártösszekötő elvtársak legfontosabb teendőit — véleményükre és javaslataikra támaszkodva — megvitatjuk.

Az 1967—68-as tanévet a fentiek vonatkozásában az útkeresés évének tekintjük. Ám, ebben a tanévben is mindent megteszünk annak érdekében, hogy jövőre már kiforrott módszereink legyenek. Ezt a törekvést látjuk a területi párt- és KISZ-bizottságoknál is, ahol tapasztalataink szerint nagy szorgalommal és hozzáértéssel fogtak hozzá a pártösszekötő rendszer kialakításához.

Dr. Kurucz Imre,
az MSZMP KB osztályvezető helyettese

A szövetkezeti demokrácia fórumai

A szövetkezetek a nemzeti jövedelem termeléséből s a kiskereskedelmi forgalomból jelentősen kiveszik a részüket. A dolgozók közel egyharmada a szövetkezetekben tevékenykedik. A fejlett szocialista viszonyok között is tartós gazdasági forma lehet mindazokon a területeken, ahol nem nagy mértékű a termelőerők koncentrációja és a kis- vagy középméretű, mozgékony gazdaság előnyösebb; ahol a közvetlen gazdasági cél egy viszonylag nem nagy közösség érdekeinek szolgálata és akik ezt az igényt az érdekeltek közös vállalkozásaként kívánják kielégíteni, valamint ahol az élőmunka szerepe nagyobb a gépeknél.

A szövetkezet ilyen alapon előre láthatóan tartós gazdasági forma lesz, pl. a mezőgazdasági és kisipari termelés (főként a szolgáltatás), a mezőgazdasági termékek értékesítése, végül a háztartásokat fogyasztási javakkal ellátó kiskereskedelem területén.

A párt határozatai, a kormány intézkedései hangsúlyozzák, hogy a szövetkezet a szocialista tulajdon egyik formája. Szerepük növekszik, bővül működési körük, s a szövetkezetek és állami vállalatok egyenjogúak. A gazdasági intézkedések segítik vállalatszerű gazdálkodásuk kialakítását.

A párt és a szocialista állam abból az alapelvből indul ki, hogy a szövetkezetek eredményes működésének alapvető feltétele: a tagok elfogadják a szövetkezés gondolatát, s önként vállalják a közös munkát. Törvények, kormányhatározatok és egyéb jogszabályok biztosítják, hogy a szövetkezet tulajdonosai és egyben dolgozói a közgyűlésen dönthessenek a tagság alapvető érdekét érintő, a szövetkezet létével, működésével, területi, szakmai és országos társadalmi-képviseleti szervek létrehozásával kapcsolatos kérdésekben.

Kötelezettséget rájuk törvény, törvényerejű rendelet, kormányrendelet, kormányhatározat és miniszteri rendelet, valamint meghatározott körű tanácsi rendelet kivételével — csak a szövetkezet vezető szervei állapíthatnak meg.

A szövetkezeti önkormányzat alapvető fóruma: a közgyűlés

A *közgyűlés* a szövetkezeti demokrácia, az önkormányzat alapvető fóruma. Végső soron a közgyűlések állásfoglalásától függ a szövetkezetek középszintű és országos szerveinek léte és működése. A közgyűlésektől kapják a felhatalmazást, hogy segítsék demokratikus működésüket, az eredményes, önálló, vállalatszerű gazdálkodást.

A párt vezető szerveinek határozatai nyomán megjelent állami intézkedések megteremtették a szövetkezetek önálló, vállalatszerű gazdálkodásának lehetőségét. Valóra váltásuk most már elsősorban a szövetkezeti tagokon múlik, s a *közgyűlés* állásfoglalását igényli egy sor lényeges kérdésben.

— A piaci viszonyok és a helyi lehetőségek figyelembevételével célszerű újból meghatározni a szövetkezet tevékenységi körét,

— Általában újból szabályozni kell a tagok jogait és kötelezettségeit, a szövetkezet szervezetét, a vezetés rendszerét, a vagyon kezelését, a gazdálkodás kérdéseit, a tervkészítés, zárszámadás, alapképzés rendjét, a munkaszervezést és díjazást, vásárlási visszatérítést, premizálást, a háztáji gazdaság juttatását, a felelősséget, a vitás kérdések elintézésének rendszerét stb.

— Állást kell foglalni a szövetkezeti társulásokban, közös vállalkozásokban, társadalmi-képviseleti szervben való részvétel, illetve ezek feladatait illetően.

Ezeknek a kérdéseknek rendezése többségükben *alapszabály* módosítással jár. Ez gondos előkészítést, alapos elemző munkát igényel. Az elemző munka során szükséges, hogy a tagság újra meg újra végiggondolja a munka egészének összefüggéseit. A piaci viszonyokon túlmenően tehát a munkaalkalom, technikai fejlesztés és munkakapacitás összhangját; a tagok foglalkoztatását; napi, havi és éves részesedésüket, életszínvonaluk alakulását; a vezetés színvonalának és a tagok szakképzettségének növelését stb. Az alapszabály módosítás hosszadalmas munka lesz, még akkor is, ha a középszintű és országos szövetkezeti szervek minden segítséget megadnak. Közben a közgyűlésnek jóvá kell hagynia a jövő évi tervet és természetesen az ez évi tevékenységet összegező zárszámadást.

A párttagok, pártszervezetek mindenekelőtt olyan megoldásokat támogassanak, amelyek tovább szilárdítják a szocialista tulajdonviszonyokat, növelik és ésszerűbben szervezik a termelőerőket, csökkentik a fizikai és szellemi munka, a város és falu közötti különbséget, növelik a termelékenységet, gazdaságosabbá teszik a termelést, javítják az elosztási rendszert, emelik a dolgozók szakismereteit, általános műveltségét, kulturáltságát, reális alapokon nyugvó életszínvonalát. *Olyan megoldásokat javasoljanak tehát, melyekkel a szövetkezet belső tartalmában válik szocialistává.* Ahol a termelőhelyi és közgazdasági feltételek adottak, szorgalmazzák a közös nagyüzemi tevékenység erőteljes fejlesztését, ahol pedig jelenleg még a kisüzemi termelési forma indokoltabb, annak szövetkezeti módszerekkel való segítését ajánlják.

A szövetkezetek kisebb kollektívái is a demokrácia fórumai

Az a tény, hogy a szövetkezeti demokrácia *alapvető* fóruma a közgyűlés, nem csökkenti az általa létrehozott kisebb közösségek szerepét. A közgyűlés elé kerülő nagy kérdések mellett az egyéb ügyek a vezetőség, igazgatóság, a felügyelő bizottság, ellenőrző bizottság, a szociális, kulturális, valamint az egyéb állandó és időszakosan működő bizottságok, küldött- és tagértekezletek, továbbá a munkaszervezeti egységek, műhelyek, boltok, szakcsoportok, társulások dolgozóinak termelési és egyéb tanácskozásain kerülnek megvitatásra. A közgyűlésen megoldandó egyes feladatok kidolgozására célszerű alkalmi kollektívák létrehozása is.

A párttagok is ezekben a kisebb kollektívákban ismerhetik meg a legrészletesebben a megoldásra váró feladatokat, a szövetkezeti tagok nézeteit, így járulhatnak hozzá a legmegfelelőbb megoldás kialakításához.

A vezetőségi, igazgatósági üléseken mindenekelőtt szükséges azt mérlegelni, hogy a piaci lehetőségek kiaknázásához megvannak-e a szövetkezetben a tárgyi és személyi feltételek. Ha nincsenek, hogyan teremthetők meg? Itt célszerű határozottan állást foglalni, ha egy kedvező ajánlat a szövetkezet adottságai miatt nem fogadható el. Erről a tagokat a kisebb kollektívákban is meg kell győzni. De előfordulhat az is, hogy valamely kisebb kollektíva elfogadható megoldást alakít ki. Ilyen esetben az ügy újra visszakerülhet a vezetőség elé, vezetőségi vagy közgyűlési határozatra is emelkedhet.

A közgyűlés, a választott testületek és munkaszervezeti egységek mellett az egyéni és csoportos beszélgetés is eredményes módszere lehet a szövetkezeti tagok tájékoztatásának, meggyőzésének, hiszen gyakran csak egyéni beszélgetés során sikerül közös véleményre jutni. Az így létrejött egyetértés a tapasztalatok szerint maradandóbb, tehát a párttagoknak nem szabad a meggyőzésnek erről a jól bevált módszeréről sem lemondani.

A területi szövetségek

A közgyűlés eredményességéhez jelentős segítséget adhatnak a mezőgazdasági, kisipari, továbbá az általános, beszerző értékesítő és fogyasztási szövetkezetek területi szövetségei, illetve néhány vonatkozásban az ágazati szövetségek.

A párttagok gondoskodjanak arról, hogy a helyileg kialakult elgondolások eljussanak a területi szövetségekhez, az ott dolgozó párttagok pedig szorgalmazzák a választott szervekben és az apparátusban a jelzések figyelembevételét, a jó tapasztalatok elterjesz-

tését. Szorgalmazzák, hogy az, ami országos intézkedést igényel, idejében eljusson az országos érdekképviseleti szervekhez.

Az önálló, vállalatszerű gazdálkodás érdekében elengedhetetlen a területi szövetségek szakbizottságainak rendszeres működése, kölcsönös tapasztalatcseréjük. Az általános elveket megfogalmazták ugyan az országos intézkedésekben, a szövetkezetekben azonban konkrét megoldásokat kell találni. A területi szövetségek alkalmas fórumok arra, hogy az általános elvek egységes értelmezését elősegítsék, megismerjék a társszövetkezetben alkalmazott módszereket, elterjesszék a legjobb megoldásokat, idejében jelezzék az országos intézkedések fogyatékosságait, kezdeményező szerepet töltsenek be az újabb problémák megoldásában.

Az országos társadalmi-képviseleti szervek

Az országos szerveknek, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának, a Kisipari Szövetkezetek Országos Szövetségének, a Szövetkezetek Országos Szövetségének egyik alapvető feladata, hogy az érvényben levő törvények és rendeletek adta lehetőségek között segítsék a szövetkezetek demokratikus működését, eredményes gazdálkodásukat és képviseljék érdekeiket. Munkájukat az állam nagyra értékeli és támogatja. Meghallgatásuk nélkül sem a kormány, sem az országos főhatóság nem ad ki a szövetkezetek tevékenységét, működését érintő fontos intézkedéseket.

A közelmúltban nagyjelentőségű elhatározásra jutott a három nagy szövetkezeti központ. Társadalmi tanácskozó testületként Országos Szövetkezeti Tanácsot hoznak létre. Ez a szövetkezetek sajátos társadalmi céljaival, szervezeti és működési elveivel, a különféle szövetkezeti szervezetek közötti gazdasági együttműködéssel, a mozgalom nemzetközi tapasztalataival stb. foglalkozik. Szabad fóruma lesz a szövetkezetek több fajtáját érintő közérdekű kérdéseknek s előzetesen véleményt nyilvánít a kormány, illetve a törvényhozás elé tartozó átfogó kérdésekben.

A párttagok eredményes munkájának előfeltétele, hogy az általános kérdések mellett alaposan ismerjék annak a szövetkezetnek a helyzetét, amelyben tevékenykednek. Ha kihasználják a szövetkezeti demokrácia fórumait, több millió dolgozóhoz juttathatják el a párt politikáját, eredményesen segíthetik az önálló, vállalatszerű gazdálkodást, a kollektíva beilleszkedését az új körülmények közé; a szocializmus ügyét ezen a fontos területen.

Moharos József,
a KB Gazdaságpolitikai Osztályának munkatársa

Falusi pártmunkánk

tapasztalataiból és feladatairól

Somogy megye népességének több mint 85 százaléka falun él. Az országos 30—32 százalékkal szemben, mezőgazdasággal foglalkozik az összkeresők több mint fele. Viszonylag sok a kisebb falu, s külterületeken él a megye lakosságából mintegy 48—50 ezer fő. Ebből a sajátosságból adódik, hogy nálunk nagy a falusi alapszervezetek száma.

Megyénk párttagságának 52 százalékát, összesen 341 falusi és mezőgazdasági üzemi pártszervezet egyesíti. A falusi párttagság 40 százaléka termelőszövetkezeti tag. A mezőgazdaság szocialista átszervezésének befejezése óta, 1961-től a tavaly tartott megyei pártértekezletünkig, a falusi párttagságon belül 30,6 százalékkal nőtt a parasztemberek, tsz-tagok aránya. A IX. kongresszus után, háromnegyed év alatt 6 százalékkal növekedett a tsz-tag párttagok létszáma.

Számos faluban ezért lehetővé vált, hogy a termelőszövetkezeti alapszervezet a községi pártszervezettől különválva önállósuljon. Megteremtődtek a feltételei annak, hogy szélesedjen, erősödjön a tömegkapcsolat, közvetlenebbül eljusson a párt szava a szövetkezeti parasztsághoz. Mindezek eredményeként a tsz-alapszervezetek eredményesebben szolgálhatják a párt agrárpolitikai célkitűzéseit és hatékonyabban segíthetik azok megvalósítását.

Pártunk IX. kongresszusa meghatározta a szocializmus teljes felépítésének és a párt vezető szerepének növekvő feladatait. Falusi pártszervezeteink jelenleg a IX. kongresszus által elfogadott agrárpolitikai elvek gyakorlati megvalósításán munkálkodnak. Tömegpolitikai tevékenységükhöz kedvező lehetőséget teremtett, munkájukat jelentősen elősegíti, hogy a kongresszus a szövetkezeti parasztság szempontjából fontos kérdésekről döntött. A tsz-tagság új nyugdíjrendszerének, a mezőgazdaság fejlesztését szolgáló intézkedéseknek az ismertetése nagy érdeklődést és egyetértést váltott ki. Most a gazdaságirányítás új rendszerének bevezetésére készülődnek a helyi pártszervezetek. Arra törekszenek, hogy mindenkivel megértessék a reform lényegét. Ismertetik, hogy nagyobb eredmények csak akkor válnak valósággá, ha a maga területén mindenki hatékonyabban dolgozik érte.

Milyen eredményekre támaszkodik megyénkben a pártpolitikai munka?

A falusi pártszervezetek

eddigi tevékenysége alapján megállapíthatjuk, hogy a gyakorlatban általában helyesen és jól képviselték a párt politikáját, eredményesen szervezték annak végrehajtását. Döntő többségük számban, szervezetileg, politikailag jelentősen erősödött, kialakította hatékony módszereit és helyes munkastílusát. Elmondhatjuk, hogy a termelőszövetkezetek megalakulásától napjainkig a falusi kommunisták legtöbbje nagyon elismerésre méltó munkát végzett. A falu lakossága általában feltekint

rájuk, tisztelettel adózik közérdeku tevékenységüknek.

Tények bizonyítják, hogy egy-egy alapszervezet munkája nagymértékben függ a vezetéstől. Külön is fontos szerepe van a párttitkár személyének. Párthűségével, felkészültségével, emberi magatartásával nagy hatást gyakorol nemcsak a párttagságra, közvetlen környezetére, hanem a falu egész lakosságára is. Ilyen Nagybajomban Kányási Kálmán elvtárs, Kaposfüreden Koletár Józsefné elvtársnő, Mikében Pitz Géza elvtárs, Magyaratádon pedig Pintér Lajos elvtárs, akiket még a pártonkívüliek is jobbára így emlegetnek: a mi párttitkárunk. Ők és a többi falu köztiszteletben álló alapszervezeti titkárai, igen sokat tettek hosszú évek alatt azért, hogy jobban menjen a munka, javuljanak a gazdasági eredmények, fejlődjön a kultúra, épüljön a falu, szépüljön paraszttársaik, a község lakosságának élete.

Falusi párttitkárainkat iskoláztatással is igyekeztünk segíteni. Többnyire őket juttattuk tanulási lehetőséghez a Pécelen és Kaposváron működő egyéves titkárképző pártiskolákon. Itt néhány év alatt a falusi alapszervezetekből több mint száz elvtárs részesült politikai-ideológiai képzésben. A Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemen az utóbbi három évben 22 falusi párttitkárt iskoláztunk be. Mindezek eredményeként falusi alapszervezeteink egyre magasabb szinten tesznek eleget megnövekedett feladataiknak.

Falusi párttitkáraink többsége anyagi ellenszolgáltatás nélkül végzi közérdekű tevékenységét. Mindössze 104 elvtárs kap tiszteletdíjat, s kevés azoknak a száma, akik függetlenített, vagy félfüggetlenített titkárként dolgoznak. Azok vannak tehát többségben, akik társadalmi munkában látják el ezt a tisztségüket. A somogyi települések elaprózottsága és a gazdasági egységek viszonylag kicsiny volta nem teszi lehetővé a függetlenítést.

Az alapszervezeti munka

hatékonysága szempontjából döntő jelentőségu, hogy tagjai ismerik-e, értik-e, helyesen értelmezik-e a párt politikáját. A végrehajtás sikere ugyanis attól függ, hogy a közös munkában egyes párttagjaink kellően vesznek-e részt. A párttagság tájékoztatásában, a párthatározatok ismertetésében és végrehajtásuk megszervezésében nagy szerepe van az alapszervezet vezetőségének és — mint már előbb is utaltam rá — személy szerint a párttitkárnak. Megyei pártbizottságunk és járási bizottságaink is alkalmazzák azt a módszert, hogy a falusi párttitkárok egy-egy csoportjával tanácskoznak a kommunisták aktivizálásáról, a pártmunka időszerű elvi és gyakorlati kérdéseiről. Legutóbb Göllében rendeztünk ilyen csoportos tanácskozást. A helyi alapszervezet titkára, Deák Lajos elvtárs adott átfogó képet munkájukról, mindennapos tevékenységükről. Külön részletezte a pártépítés céltudatos munkáját: a mezőgazdaság átszervezésekor 22 tagja volt alapszervezetüknek, ma 75 tagot számlál pártszervezetük. Elmondta, hogy az új tagok nevelésével fokozottan törődnek, képzésükről külön is gondoskodnak.

Megyei pártbizottságunk igyekszik hatékonyan elősegíteni, hogy kialakuljon, megteremtődjön a községi vezetők jó együttműködése, munkakapcsolata. Tapasztalataink szerint bevált az az utóbbi években folytatott gyakorlat, hogy

a párttitkárok, a tsz-elnökök és a tanácselnökök részére közös bentlakásos tanfolyamot tartunk. Tszpártszervezeteink nagy része helyesen értelmezi a gazdasági vezetéssel való együttműködést, nem azonosítja a cselekvési egységet a párhuzamossággal. A gazdasági jellegű feladatok meghatározásánál ki tudják ragadni azokat a leglényegesebb részfeladatokat, melyek megoldására a pártszervezet hivatott.

Munkájuk gerincét

a gazdaságszervező tevékenység

jelenti. Mi az alapja ennek? Alapvetően a párt gazdaságpolitikája: ennek figyelembe vételével és a helyi körülményekhez igazodva épül rá a pártszervezet gazdaságszervező munkája egyrészt a termelőszövetkezet évi tervére, másrészt a községfejlesztés programjára. A bennük kitűzött és kifejezett célok egyaránt szolgálják a népgazdaság, a szövetkezet erősödését, a falu fejlődését, a lakosság életkörülményeinek javulását. Érthető, elfogadható és vonzó célkitűzés ez a tsz-tagság részére és a falun élő más foglalkozásúak számára is. Alkalmas ez a program arra, hogy általa az egész falu lakosságát mozgósítsák a helyi célok elérésére, amint ezt például a balatonkilitiek tették a járdaépítésnél, a somogysziliek a törpe vízmű létesítésnél, mások orvos- és pedagóguslakás, óvoda, iskola, buszváró és más létesítmények megvalósításánál. Helyesen cselekszik a falusi pártszervezet, amikor élére áll az ilyen alulról jövő, közérdekű kezdeményezéseknek, ösztönzi és szervezi ilyen feladatokra a többi falusi szervezetet, a lakosságot. Ezzel elérik falusi alapszervezeteink, hogy nem általánosságban határozzák meg a mindennapi teendőket, hanem konkrét tevékenységet fejtenek ki. A kitűzött célokért a többi szervezettel együtt végzett munka jó alapot teremt ahhoz is, hogy hatékonyabbá váljon a pártszervezet nevelő munkája a termelőszövetkezeti tagság, a falu lakossága körében.

Örvendetesnek tartjuk, hogy a termelőszövetkezeti pártszervezetek elemzik a közös gazdaságokat érintő szövetkezetpolitikai problémákat. Alapos munkát végeztek a területi tsz-szövetségek megalakításának előkészítésében. Hasonlót mondhatunk a tsz-ek egyesülésével kapcsolatban is. Magyaratádon például a pártszervezet felkarolta és támogatta a tsz-tagok és a vezetők ilyen törekvését. Nem csak elemezte a helyzetet, de megfelelő érvekkel is bizonyította az egyesülés célszerűségét, gazdasági, politikai és szervezeti előnyeit.

A pártpolitika megértéséhez és alkalmazásához

nagy segítséget ad a pártoktatás.

Általános jelenség, hogy ezeken a tanfolyamokon egyre növekszik az érdeklődés. Leginkább azzal biztosítják ezt a propagandisták, hogy az átfogó kérdéseket igyekeznek összekapcsolni az adott község és termelőszövetkezet helyzetével. Belegen például az őszi hónapokban a szocialista országok gazdasági együttműködésének elveit tanulmányozva annak jelentőségét hangsúlyozták, hogy a legnehezebb mezőgazdasági munkák gépesítését az ő termelőszövetkezetükben is a Szovjetuniótól beszerzett kombájnokkal és más külföldi gépekkel sikerült megoldani. Kutason a szövetségi politika, a szocialista nemzeti egység kialakításának tárgyalása, Segesden a kommunista erkölcs érvényesítésének kérdései váltottak ki nagy érdeklődést. Az

ilyen és hasonló témák megvitatása, megértetése hozzájárul ahhoz, hogy a közös munka mellett a szocialista gondolkodás is formálódjon.

Azt tapasztaljuk, hogy

jó politikai légkör

van a somogyi falvakban. A parasztemberek nagy érdeklődéssel figyelik az ország, s a világ eseményeit. A rádió, a sajtó és most már a televízió is mind nagyobb szerepet tölt be tájékoztatásukban. Ezek mégsem pótolhatják és nem is pótolják a közvetlen találkozást. Mind többen igénylik, hogy pártmunkások, megyei és járási vezetők gyakran találkozzanak velük és válaszoljanak kérdéseikre. A csoportos beszélgetéseknek is kialakult már a gyakorlata. Rendszerint a függetlenített pártmunkások és a pártaktivisták folytatnak beszélgetést a termelés, a gazdálkodás, a szövetkezeti munka, a paraszti élet mindennapos gondjairól, örömeiről.

Az elért eredmények nem feledtethetik el velünk, hogy falusi alapszervezeteink egy része nem tölti be kellően feladatát. Ezek sokkal szervezettebb és differenciáltabb segítséget igényelnek. Különösen a gyenge termelőszövetkezetekben működő pártszervezetek jelentenek gondot. Munkájuk nehéz, s új tagot sem igen tudnak felvenni. Számolniuk kell azzal a körülménnyel, hogy az alacsony részesedés miatt nem kedvező a tsz-tagság politikai hangulata. A megélhetésről van szó, és sem nekik, sem számunkra nem mindegy az, hogyan alakul a sorsuk, egy-egy falu lakosságának a sorsa. Ezekben a szövetkezetekben kedvező változást, fejlődést csakis a gazdasági eredmények javulása hozhat. Ennek elérése több évig tartó, szívós, állhatatos munkát igényel. Állami segítség mellett mind a pártszervezetnek, mind a szövetkezet vezetőségének és tagságának erre kell összpontosítania erejét.

Az utóbbi években az alapszervezetekben egyre több fiatal, tettre kész kommunista került tisztségbe, ők a jövő emberei, akik pártiskolai tanulmányokkal, önképzéssel folyamatosan fejlesztik politikai, ideológiai tudásukat, bővítik ismereteiket és mind eredményesebben dolgoznak. Az alapszervezetek túlnyomó többsége ebben is betölti nevelőiskola-szerepét. A falusi alapszervezetek legtöbbje ezért képes állandóan káderutánpótlást adni állami, gazdasági és társadalmi szerveknek. Fontos feladatunknak tekintjük ennek további elősegítését. Jelentős eredményt várunk megyei végrehajtó bizottságunk azon határozatának végrehajtásától, amely szerint a jövőben — a megyei pártiskola mellett — a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetem is nagyobb szerepet kap a káderek elméleti képzésében. Elhatároztuk ugyanis, hogy ezután nem pályázatos jelentkezés alapján, hanem tervszerű irányítással válogatjuk össze a hallgatókat.

Hadd szóljak némely gondunkról is. Helyenként előfordul, hogy a gazdaságilag

erős termelőszövetkezetben gyenge pártszervezet

működik. Jelentős feladatunk az ilyen ellentmondások felszámolása, a pártmunka viszonylagos elmaradásának megszüntetése. Abból indulunk ki, hogy jó gazdasági alapon objektíve jó lehet a pártmunka is. Ám ennek szubjektív feltételeit is biztosítani kell; az emberek nevelését magasabb

szintre emelve, a pártszervezetek vezetőivel, tagjaival az eddiginél jobban kell foglalkozni, hogy érdemibb munkát végezhessenek. Az említett ellentmondásos állapot felszámolására annál is inkább szükség van, mivel a pártmunka viszonylagos elmaradottsága azt a veszélyt hordja magában, hogy a jövőben a gazdálkodásban is megtorpanás, esetleg visszaesés következhetne be.

Azt is világosan meg kell azonban mondanunk, hogy a szövetkezeti vezetők, szakemberek még az ilyen helyeken sem mellőzhetik a pártszervezetet. A szövetkezeti vezetők egyben politikailag is felelősek, gazdasági funkciójuk alapján közreműködhetnek abban, hogy a pártszervezet vezetősége és tagsága hozzáértőbben és tájékozottabban foglalkozzon a gazdaság, a falu ügyes-bajos dolgaival. A falu, s a szövetkezet kommunista vezetőinek pedig egymás iránti elvtársi kötelessége ez, hiszen ők is ugyanannak az alapszervezetnek tagjai. Ennek megvalósításával jó szolgálatot tesznek a közügynek, erősítik az egymás iránti megbecsülést és eredményesen hozzájárulnak ahhoz, hogy fejlődjön, szilárduljon egész pártszervezetük cselekvési egysége.

A gazdaságirányítás reformja alapvetően azt segíti elő, hogy a szövetkezetekben kialakuljon az önálló, vállalatszerű gazdálkodás. A gazdasági önállóság erősödése egyben elősegíti a pártmunka hatékonyságának növekedését is. Azt tapasztaljuk, hogy szövetkezeteink döntő többségében úgy értelmezik a gazdasági önállóságot, hogy a népgazdaság céljaival összhangba hozzák a szövetkezeti érdeket. Ennek megfelelően és ezzel párhuzamosan erősödik a kisebb és a nagyobb közösség dolgai iránti felelősségérzet is.

A szövetkezeti önállóság és felelősség egyidejű növekedése értékes, alkotó gondolatok serkentője és céltudatos tettek ösztönzője. E téren máris számos hasznos kezdeményezésnek vagyunk tanúi. A siófoki járásbeli Szóládon például, a pártszervezet javaslatára ötletpályázatot hirdettek arra: milyen módon lehetne legjobban növelni a gazdálkodás eredményességét? A legjobb elgondolásokat díjazzák. Ennek a módszernek abban van a jelentősége, hogy a tervezést igyekszik közüggyé tenni, és a vezetés a tagságot ezzel is bevonja a közös gazdaság fejlesztési irányának meghatározásába. Balatonszabadiban párttaggyűlésen tárgyaltak ugyanerről a témáról. A párttagság határozatban hívta fel a szövetkezet vezetőinek a figyelmét arra, hogy a munkalehetőségek megteremtése szempontjából vegye számításba mindazokat, akik a faluban ezután a termelőszövetkezetben kívánnak dolgozni.

Göllében

az új tsz-törvény szellemében

készülnek arra, hogy jövőre a jobban dolgozóknak nagyobb háztáji földet adnak. Az előzetes felmérések szerint mintegy 120—130 holddal növekszik a háztáji gazdaságok területe, s ez lehetőséget ad a nagy értékű háztáji állatállomány még jobb takarmányellátásához. Balatonendréden, Ádándon és másutt, a párttagság és a gazdasági vezetés keresi az új utakat a szövetkezeti gazdaságok jövedelmezőségének emelésére. Felhívták a gazdasági vezetők figyelmét a középtávú fejlesztési tervek készítésének fontosságára. Ennek nyomán jó néhány új ágazatot létesítettek. Fejlesztik a társulások há-

lózatát is. Követésre méltó kezdeményezésként a balatonöszödi Vörös Csillag Tsz a Balatonboglári Állami Gazdasággal működik együtt a szőlőtermesztés eredményesebb fejlesztése, a tagság jövedelmének jelentős fokozása érdekében.

A jövő feladatainak mérlegelésénél, számbavételénél nagy körültekintésre van szükség. Igen fontos, hogy szövetkezeteinkben számoljanak valamennyi gazdasági intézkedés, közgazdasági tényező anyagi hatásával. Meg kell érteni, hogy az érintett mezőgazdasági cikkek felvásárlási árának emelése elsősorban az önálló, vállalatszerű gazdálkodás anyagi feltételeinek megteremtését szolgálja, tehát ezáltal közvetlenül nem növekedhet mindenütt a tagság személyes jövedelme. Ezzel szemben helyenként az is előfordulhat, hogy a kiadások a bevételt meghaladó mértékben növekednek. Néhány Somogy megyei tsz-ben már végeztek ilyen úgynevezett modellszámítást. Azt állapították meg, hogy a földadó, a biztosítási díj, a tagok és az alkalmazottak SZTK-járuléka különösen számottevő mértékben növeli a kiadásokat. Egyes tsz-ekben mindezekhez hozzá kell számítani a visszafizetendő hitel jövő évi növekvő terheit is.

Befejeződőben van ez a gazdasági év, és utána sem akármilyen esztendő, hanem a gazdaságirányítás reformjának bevezetése következik. Az idei zárszámadások pontos és gondos előkészítése tehát — mint közvetlen feladat — egyszersmind

a reform sikeres indulásának

is az alapja. Milyennek ítélhetjük meg az idei év gazdasági kilátásait?

Az időjárás, különösen a mintegy három hónapig tartó aszály a mezőgazdaságnak nem kedvezett. A kedvezőtlen természeti körülményekhez sok helyen kisebb-nagyobb szövetkezeti mulasztás is párosult: nem végezték el kellő időben az őszi mélyszántást, késlekedtek más fontos munkákkal és mindezek következtében gyengébb lett a termés. A kenyérgabona kivételével a többi fő növény a tervezettnél kisebb hozamot adott. A bevételi kiesések pótlására sok tszben hoztak hathatós intézkedéseket. Bizonyos fokú javulást mutat, hogy a mérleghiány a kilátások szerint a múlt évinél körülbelül 10 millió forinttal kisebb lesz. A termelőszövetkezetek az előirányzottnál jóval több kenyérgabonát adtak az államnak. Várhatóan teljesítik a vágómarha és a tej értékesítésére kötött éves szerződésüket is. Mindezek eredményeként a tagság személyes jövedelme előrelátható an megközelíti a múlt évit.

Ehhez igazodik pártszervezeteinknek a zárszámadást előkészítő politikai munkája. Igyekeznek megértetni, hogy egy ilyen kedvezőtlen év végén sem mondhatnak le a megfelelő tartalékolásról, a következő esztendő anyagi megalapozásáról. Más hasonló években szokás volt helyenként a gazdálkodási mérleg szépítése, a „mindent kiosztani" törekvés, ami azonban még minden esetben visszaütött. Különösen az olyan nehéz év, mint az idei is, megmutatja, hogy milyen nagy szükség van számottevő tartalékra. Ezért fontos figyelembe venni, hogy a nagyobb osztás pillanatnyi érdekénél sokkal előbbre való a további gazdálkodás biztonsága.

Németh Ferenc,
az MSZMP KB tagja,
a Somogy megyei Pártbizottság
első titkára

AZ ÚJ MUNKA TÖRVÉNYKÖNYVE

Több hónapos vita után, 1967. szeptember 27—28-i ülésén tárgyalta és törvényerőre emelte az országgyűlés a Munka Törvénykönyvét. A törvény és végrehajtási utasítása megjelent. A vállalatoknál most készülnek — a legtöbb helyen pedig már elkészültek — a helyi törvénykönyvek, a kollektív szerződések. A kollektív szerződések megalkotásában a gazdasági vezetők, a társadalmi szervezetek tisztségviselői, munkások, adminisztratív dolgozók és műszakiak egyaránt részt vesznek. A törvénytervezet vitájában több százezren vettek részt, s elmondhatjuk, hogy a Munka Törvénykönyve hosszú hónapok óta az érdeklődés középpontjában áll. Hiszen a Munka Törvénykönyve valamennyi munkásra és alkalmazottra kiterjed.

1

A reform egyik követelménye, hogy a központi szabályok csökkentésével a vállalatok nagyobb önállósághoz jussanak. Az új Munka Törvénykönyve ennek a követelménynek többféleképpen is eleget tesz. Egyrészt azzal, hogy lényegesen kisebb terjedelmű a korábbi Munka Törvénykönyvénél. Az új jogszabály könnyebben áttekinthető, egyszerűbb.

Az új törvény összehasonlíthatatlanul nagyobb lehetőséget teremt a vállalati szabályozásokra, az önálló döntésekre, a munkaviszonnyal kapcsolatos kérdésekben.

1. Szabadabbá teszi a munkaerőgazdálkodást. Az új Munka Törvénykönyve szabályai az eddigiekhez képest megkönnyítik a dolgozók vállalaton belüli mozgását; a termelés érdekeinek leginkább megfelelő átcsoportosításokat; s mind a vállalat, mind a dolgozó számára a munkaviszony megszüntetését. Ezek az intézkedések és a kapcsolódó utasítások remélhetően a munkaerő optimális foglalkoztatását segítik majd elő a jövőben.
2. Az új törvény növeli a vállalati hatáskört a munkaidő beosztásában is. Ezen túl — a megadott kereteken belül — a munkaidő, a készenléti, az éjszakai és a túlmunka szabályozása vállalati hatáskörbe kerül. Így biztosítani lehet az ésszerűbb munkaszervezést és a meglevő létszám racionálisabb felhasználását.
3. Nagyobb lehetőség nyílik a bérek és juttatások differenciált felosztására. Az eddigihez viszonyítva lényegesen növekszik a vál-

lalatoknál az önálló bérmegállapítás. Így különösen az alapbéreknél, a bérformák meghatározásánál, a munkanormák felülbírálásánál, a bérpótlék és a jutalmak meghatározásánál. Mindemellett a vállalatoknak módjuk lesz a béren kívüli — és a munkajogban szabályozott juttatások — például pótszabadság, illetve felmondási idő, vagy fegyelmi büntetések — meghatározásakor differenciálni. Így hatásosabbá tehetik a vállalati anyagi ösztönzést és a vállalaton belüli fegyelmezést.

Korábban sokszor elhangzott az az érv, hogy az eddigiekhez képest ez túlságos megszigorítás. A kollektív szerződések tervezetének készítésekor azonban világossá vált, hogy nem erről van szó. Mivel a részleteket ott dolgozzák ki, ahol alkalmazzák, sokkal inkább érvényre juthatnak a vállalati dolgozók saját érdekei, mint korábban.

A változások megítélésekor a dolgozók, illetve azok képviselőinek jogait is számításba kell venni. Az új törvény biztosítja és igényli a szakszervezetek legszélesebb értelemben vett érdekvédelmi tevékenységét. Az állami és gazdasági szervek számára kötelezővé teszi az illetékes szakszervezetekkel történő együttműködést. Megváltozik a szakszervezet és a vállalat közötti kapcsolat is. Minden a munkaviszonyhoz kapcsolódó, a dolgozók élet- és munkakörülményeivel foglalkozó kérdésben a gazdasági vezetők a szakszervezet helyi bizottságával egyetértésben, illetve közösen szabályozhatnak, dönthetnek. A végrehajtást a vezetők hatáskörébe utalták.

Növekedett a szakszervezetek véleményezési jogköre. A gazdasági vezetőket véleményadási kötelezettség terheli. Véleményüket minden esetben indokolniok kell és mérlegelniök kell a szakszervezeti bizottságok javaslatait is. Jelentősen növeli a szakszervezetek szerepét a vétó-, illetve a kifogásolási jog bevezetése. Ez a munkaviszonnyal kapcsolatos törvénysértések, a szocialista erkölccsel össze nem egyeztethető döntések megakadályozására szolgál.

2

Az új törvény jellegében kerettörvény. Ez azt jelenti, hogy a legmagasabb szinten biztosítja a bérből és fizetésből élők munkaviszonynyal kapcsolatos jogait és egyben rögzíti kötelességeiket. Ugyanakkor nem szabályozza részletesen az alsóbb szinten teendő intézkedéseket és eljárást. Ez azonban egyáltalán nem jelenti azt, hogy az egyes dolgozók a munkaviszonyt érintő kérdésekben „csak elvileg tudják", hogy mi a joguk és a kötelességük.

Fontos hangsúlyozni, hogy ezután is mindent szabályoznak. A különbség: nem ott, ahol eddig. Az eddigi gyakorlat az volt, hogy a legmagasabb szintű jogszabályban volt a legszélesebb a szabályozás. A változás: ezentúl a legalacsonyabb szintű szabályozások lesznek a legszélesebbek. Vagyis: a vállalaton belül különféle szabályozások lesznek. Ugyanis egy — például a kollektív szerződés nem tudja átfogni a vállalat, illetve a dolgozók minden tevékenységét.

A fontosabb szabályozások a következők:

— *A kollektív szerződés.* Részletesen rendezi a vállalat dolgozóinak jogait és kötelezettségeit. Voltaképpen a Munka Törvénykönyve vállalati végrehajtási módja. Magában foglalja — többi között — a munkaviszony keletkezésének, megszüntetésé-

nek, a munkaidő beosztásnak, a túlmunkának, a bérrendszernek, a részesedési alap felosztásának vállalati szabályait.

— *A vállalati munkavédelmi szabályzat.* Központi szabályok keretei között előírja az egészséges és biztonságos munkavégzésre vonatkozó vállalati követelményeket, a védőruha, a tisztálkodási eszközök elosztását, az orvosi vizsgálat rendszerét és más — a munkavédelemmel összefüggő — kérdéseket.

— *Vállalati működési és szervezeti szabályzat.* A belső ügyrendet és a többi, szabályozás körébe nem tartozó eljárásokat rögzíti.

— *Vállalati újítási szabályzat.* Az újításokkal és az újítókkal foglalkozó keretrendelet vállalati szabályait tartalmazza.

— *Szociális és kulturális összegek felhasználásának terve;* ezt a szakszervezeti bizottság készíti.

Ezeket a szabályokat a gazdasági vezetők és a szakszervezeti szervek készítik. Szükséges, hogy a pártszervezetek is figyelemmel kísérjék a vállalati szabályozásokat, hogy azok megfeleljenek a kettős követelménynek: tehát ne legyenek ellentétben a felsőbb jogszabályokkal, érvényesüljenek benne a vállalat sajátos körülményei. Mindezekre ügyelni kell a szabályzat elkészítésénél.

A másik veszély, hogy általánosságokat rögzítenek a vállalati szabályokban. Ez súlyos hiba, az általánosság ugyanis — régi tapasztalat — talaja mind a bizonytalanságnak, mind az önkényeskedésnek. Jogos igénye a dolgozóknak, hogy megismerhessék pontosan a rájuk vonatkozó tudnivalókat, mert magatartásukat csak akkor tudják ezekhez igazítani. Az egyértelmű, rövid fogalmazás a gazdasági vezetők döntéseinek elősegítése érdekében is rendkívül fontos. Az általánosság nehezíti a munkaügyi döntőbizottságok munkáját és ezen keresztül a munkaügyi döntőbizottságok előtt zajló viták rendezését is. Korábban a központi szabályozások pontosan előírták és részletezték a tennivalókat. Ez most a vállalatokra vár.

3

Sokan beszélnek a kollektív szerződések reneszánszáról. Ha nem is a régi értelemben, de ismét jelentős szerephez jutnak a kollektív szerződések. Az első Munka Törvénykönyve összeolvasztotta az addigi kollektív szerződéseket, s megalkotásakor a részletszabályozásokat váltotta fel az általános, a központilag részletekbe menő szabályozás. Most viszont a központi előírások csökkentek és a helyi szabályozások kerültek előtérbe. Így az új Munka Törvénykönyve alapot adott a kollektív szerződések kötéséhez. Ennek a módosításnak több kihatása van.

A korábbi, központilag részletekbe menő utasítások bár sémát jelentettek, de volt egy előnyük, mégpedig az, hogy „csak végre kellett hajtani". Az esetleges vitákban és panaszoknál a felsőbb szabályokra kellett és lehetett hivatkozni. Sőt, az előírásoktól eltérni sem volt szabad. Még azokban az esetekben sem, amikor nyilvánvaló volt, hogy az adott vállalatnál indokolt lett volna az eltérés. Most az az elv érvényesül, hogy döntsenek a minimális szinten, maximális mértékben. Ugyanakkor sokkal inkább, mint eddig, szükségessé vált, hogy a vállalatok dolgozói alaposan ismerjék a rájuk vonatkozó részleteket is. Már a kollektívszerződés-tervezetek kidolgozásakor jelentkezett a mun-

kások és alkalmazottak érdeklődése, újszerű magatartása a vállalati törvények megismerésére való törekvésben. A tervezetet kidolgozó bizottságok munkájuk során, megbeszéléseik alkalmával sok hasznos véleményt és javaslatot kaptak. Soha ilyen nagy számban nem válaszoltak kérdőívekre. Egyszóval: az érintettek érezték, hogy saját jogszabályaikat alkotják, s ebből is kitűnik, hogy jó ez a módszer.

A kollektív szerződést az embereknek meg is kell magyarázni és már most gondoskodni kell arról, hogy a kollektíva hogyan szerez majd tudomást arról, hogy év közben hol tart a szerződések teljesítése. Fontos rögzíteni a kollektív szerződésekben a beszámolás módját és idejét. Külön említjük, hogy a kollektív szerződést, a többi vállalati szabállyal együtt, ismertetni kell az újonnan belépő dolgozókkal is, mert csak akkor várható el tőlük, hogy úgy dolgozzanak, ahogy a vállalati kollektíva érdeke megkívánja.

4

Az a körülmény, hogy a munkaviszonnyal kapcsolatos szabályozások „testre szabottak", szükségszerűen különbségeket teremt majd az egyes vállalatok között. Ugyanis a különböző fejezetekben foglaltak, a paragrafusok többsége tól—ig-ot ad, vagy éppen kifejezett lehetőséget a vállalati önálló szabályozásra. (Például a hosszabb felmondási idő pontos meghatározása, a felmondási védettség helyi szabályainak rögzítése, a jutalomszabadság mértéke és igénybevételének módozatai, a bérek és a vállalati juttatások differenciálási lehetősége stb.)

Ezek a differenciálások szintén aláhúzzák a felvilágosító munka fontosságát. Ezentúl a dolgozóknak módjában áll, hogy nemcsak a bérezésben, hanem a munkajogi szabályokban is fokozottan figyelemmel kísérjék saját vállalatuk és a többi vállalat közti különbségek — pluszok és mínuszok — nagyságát.

Az eltérések nem jelentenek alapvető különbségeket vállalat és vállalat között. A tapasztalatok azt mutatják, hogy legtöbb helyen a fokozatosság elvét valósították meg, s az 1968. évre szóló kollektív szerződések többsége csak a feltétlenül szükséges változásokat rögzíti.

A vállalati önállóság értelmezésénél hangsúlyozni kell, hogy az új Munka Törvénykönyvében továbbra is megmaradtak a dolgozók érdekeit védő, központi garanciák. Továbbra is központilag, intézményesen segítenek a nehezebb helyzetben levőknek, a fiatalkorúaknak, a csökkent munkaképességűeknek, a terhes anyáknak, az egyedülálló anyáknak, a sokgyermekeseknek és az idős dolgozóknak. Ezek az előnyök különböző formákban testesülnek meg: kedvezőbb munkabeosztás, nagyobb pótszabadság, munkaidő-kedvezmény, felmondás elleni védettség és egyebek. Mindezek garantálják, sőt, fokozzák a szociális biztonságot.

Új vonása a szabályozásoknak, hogy előnyöket biztosítanak a vállalati törzsgárdához tartozó, hűséges, és a kiváló dolgozók számára is. Ezeket a törvény elvileg a következőképpen határozza meg: felmondási védettség, illetve hosszabb felmondási idő, a jutalomszabadság lehetősége, üdültetési kedvezmények; a bérezésben és az év végi részesedésnél előnyben kell részesíteni őket. Ezeket a központi előírásokat a vállalatok csak „túlteljesíthetik", mert a központi garanciákat csökkenteni nem lehet.

5

Az új Munka Törvénykönyve életbelépésének első időszakában megkülönböztetett figyelmet követel a pártszervezetektől. Még ott is, ahol minden vonatkozásban megfelelően hajtották végre, magyarázták, vezették be. Természetes, hogy amíg kialakult az új törvények gyakorlata — bejáratási időre van szükség.

A nagyobb önállóság és az egyszemélyi felelős vezetés előtérbe kerülése azonban nem vezethet önkényeskedéshez. Közismert, hogy az új Mt szakított a régi kötöttségekkel. A határozatlan időre létesített munkaviszonyt például mind a vállalat, mind a dolgozó bármikor megszüntetheti felmondással. Ennek alapján a dolgozónak egy kötelezettsége van: ledolgozni a felmondási időt, utána következmények nélkül más vállalathoz mehet dolgozni. A munkaadónak, a vállalatnak ugyanakkor írásban kell indokolnia a felmondást, s amennyiben az indok nem valós, a munkaügyi döntőbizottság visszaállíthatja a dolgozó munkaviszonyát.

Ez a törvény szövegéből és a végrehajtási utasítás paragrafusaiból már ismert szabályozás, de — és ez a lényeg — a felmondási indok súlyossága, a döntés, már a gazdasági vezető mérlegelési jogkörébe tartozik. Ebben az esetben félő: a szubjektivizmus, s ennek megelőzésére lenne szükség a vállalatokon belül íratlan — néhol írott, de mindenképpen egyértelműen kialakított — törvényekre. A gazdasági vezetők döntéseinek szabadságát megtartva, bizonyos koordinációra volna szükség a vállalaton belüli egységes gyakorlat kialakítására. Ez előnyös a gazdasági vezető és az érintett dolgozó szempontjából egyaránt.

Aktuális kérdés a munkaerő-hullámzás. A gazdasági reform életbeléptetésének első időszakában várható, hogy sokan, akiket az eddigi adminisztratív következmények tartottak csupán vissza egy-egy vállalatnál, fogják munkakönyvüket és új munkahelyet keresnek. Indokaik között minden bizonnyal szerepelni fog: közelebb kerülni a lakáshoz, magasabb jövedelemhez jutni, jobb bánásmódot, vagy éppen kedvezőbb munkakörülményeket találni. Ezek többsége objektív ok. A magasabb jövedelemszerzés lehetősége azonban nem mindig alapvető indok. Köztudott, hogy az emberek bizonyos jövedelem-növekedésért sem hagyják ott munkahelyeiket, ha kedvező bánásmódban részesülnek és elégedettek munkakörülményeikkel.

Ezért a jövőben, de már most is, nagyobb figyelmet kell szentelni azokra a dolgozókra, akik a vállalat eredményes tevékenységét elősegítik, de valamely ok miatt elégedetlenek. Ebben fontos szerepet kap a vezetők és a beosztottak között megfelelő kapcsolat kialakítása, a pszichológiai tényezők, amelyek sokszor többet jelentenek még egy-két száz forintos fizetéskülönbözetnél is.

A pártszervezetek hívják fel a gazdasági vezetők — különösen a művezetők — figyelmét a megfelelő magatartás jelentőségére.

Dr. Harangozó Ede,
az MSZMP KB Gazdaságpolitikai Osztályának munkatársa

Az új évhez közeledve a dolgozók szélesebb közvéleményét is egyre jobban érdeklik az új mechanizmus részletei. Ez érthető, magyarázata abban rejlik, hogy az elmúlt hónapokban megjelent állami rendeletek és szabályok birtokában most már nemcsak az elvi összefüggések ismerhetők meg, hanem a konkrét tennivalók is.

Az új mechanizmusról folyó beszélgetéseken, vitákon azonban változatlanul sok elvi és gyakorlati kérdés vetődik fel. Ezek sok egyéb mellett, azt is jelzik: korántsem állíthatjuk, hogy a reformot mindenki érti. Nem egyszer a legalapvetőbb kérdésben tapasztalunk félreértést, hiányos, vagy helytelen felfogásból adódó meg nem értést. Gyakori például a tervgazdálkodás és a reform elveinek hibás értelmezése. Ez többi között abban fogalmazódik meg, hogy a tervlebontás megszüntetése nem vezet-e tervszerűtlen tendenciákhoz? Vagy olyan aggály is felvetődik: ha nem lesz tervlebontás, hogyan, vagy egyáltalán érvényesülnek-e az össztársadalmi, népgazdasági célok.

Látszik tehát, hogy egyesek a tervszerű fejlődést, a tervgazdaságot azonosítják a központi szervek által részleteiben kijelölt gazdasági feladatok végrehajtásával. A dolog nyilván nem ilyen egyszerű. A központilag meghatározott és lebontott vállalati tervfeladatok teljesítése, a mutató számok matematikai egyeződése ugyanis önmagában még nem jelenti a gazdasági folyamatok tervszerű jellegét. Számos példa van rá: a lebontott terv is tartalmazhat aránytalanságokat. A jövőbeli népgazdasági tervektől való eltéréseket sem lehet okvetlenül tervszerűtlenségnek tekinteni, mert sok tekintetben a terv csak tendenciákat jelöl meg.

Sokkal lényegesebb azonban azt megjegyezni, hogy *a szocialista gazdaság tervszerű fejlődését, a népgazdasági tervek végrehajtását nemcsak közvetlen (direkt) eszközökkel — pl. tervutasítások — lehet biztosítani, hanem közvetett (indirekt) eszközökkel is.* Sőt meghatározott körülmények, viszonyok között utóbbiak a gazdasági irányításban hatékonyabbak lehetnek, mint az előbbiek. Hazánk a gazdasági fejlesztés intenzív szakaszához érkezett, az előrehaladás üteme és mértéke elsősorban a minőségi jellegű, a gazdaságossági, a hatékonysági feladatok megoldásától függ. Ezért a gazdasági irányításban az áru- és pénzviszonyok fokozottabb felhasználása, ezek aktívabb szerepének biztosítása alapvető jelentőségű.

*

A tervlebontás eddig a gazdaságirányítás egyik eszköze volt, helyét a jövőben indirekt szabályok (árak, pénzügyek, hitelek, külkereskedelem szabályai stb.) foglalják el. A gazdaság irányítása azonban összetett rendszer, amely az előzőeken kívül magába

foglalja: a népgazdasági tervet; a központi döntésekhez szükséges költségvetési eszközöket; az állami vállalatok létesítését, működésének folyamatos biztosítását és ellenőrzését; az állam hatósági intézkedéseit és közvetlen utasításait; a meghatározott termékekre; illetve tevékenységekre vonatkozó központi gazdálkodást és engedélyezési eljárást. *Csak ezek együttes felhasználása eredményezi az egész gazdaság tervszerű fejlődését.*

Megszüntetjük a gazdasági tervek lebontását, de nem szüntetjük meg a tervezést. *Gazdaságunk a szocialista állam által tudatosan* — a gazdaság objektív törvényeivel összhangban — *irányított gazdaság marad. Az irányítás egyik lényeges eleme, illetve alapja a népgazdasági tervezés és a népgazdasági terv.*

A népgazdasági terv azonban a jövőben:

1. Csak az *átfogó, országos* jelentőségű *feladatokkal* és a kormány szintjén szükséges intézkedésekkel foglalkozik.

2. A fejlesztési célok megvalósítását szolgáló főbb *gazdasági eszközöket* (hitelpolitika, árpolitika stb.) és ezek alkalmazásának irányelveit is tartalmazza. Ez azt jelenti, hogy a bővített újratermelést célzó tevékenység lényegében központi döntések alapján folyik.

3. A különböző időtartamú népgazdasági tervek egységes rendszere jön létre. Növekszik a hosszú távú tervek szerepe, *döntő jelentőségűvé válnak az ötéves tervek,* mert ez utóbbiakkal összhangban dolgozzák ki, hirdetik meg a főbb — több évre érvényes — gazdasági szabályozó eszközöket.

4. A központi tervező szervek, megszabadulva túlzott részletességű tervmutatók kidolgozásával együttjáró munkáktól, *elmélyültebben* és *tudományosabban* foglalkozhatnak a gazdasági élet fő arányaival, az átfogó folyamatokkal; több időt, nagyobb energiát fordíthatnak a szocialista tervgazdálkodás módszereinek korszerűsítésére.

5. A terv nagyobb teret biztosít a *szocialista piacnak,* a szocialista árutermeléssel összefüggő kategóriáknak, megengedi azok ésszerű határok közötti működését. A terv és a piac kölcsönösen hatnak egymásra. Ebben a kölcsönhatásban azonban a központi tervnek lesz meghatározó szerepe, mert ez szabályozza a népgazdasági jellegű folyamatokat és a piacot. A piac a gazdaságban automatizmusokat hoz működésbe, ezek létrehozásának kiindulópontja a központi terv.

6. A gazdálkodó egységek (vállalatok, intézmények) számára *orientációs eszköz,* mert a vállalatok önálló döntéseikben figyelembe veszik a tervben megjelölt fejlesztési célokat és intézkedéseket.

•

A vállalati terveket maga a vállalat határozza meg. *Ezek a tervek vállalati programok, a belső munkaszervezés alapjai, nem pedig a népgazdasági tervből leszármaztatott utasítások.*

Minthogy a reform egyik célja a piacon tevékenykedő vállalatok kollektív érdekeltségének növelése (nyereségtömegének emelésére való ösztönzésen keresztül), másrészt mivel a vállalati feladatokat nem a közvetlen utasítások jelölik meg, szükségszerű a vállalati

tervezés és munkaszervezés tökéletesítése, fejlesztése.

A tervlebontás megszűnése azt is jelenti, hogy a vállalat szállítóit és vevőit sem kötelezi a terv az anyagok és termékek átadására, átvételére. A *vállalatok* csupán *szállítási szerződést kötnek szállító, vevő vagy kooperáló partnereikkel.* A termékek jelentős körének ára a vevők és eladók megállapodásával alakul ki. Ezért csak a beszerezhető termelőeszközök, továbbá a vállalat által előállított termékek iránti igények mennyiségének és árának, egyéb más fontos tényezőknek előzetes ismerete alapján lehet kalkulálni a költségeket, a várható nyereséget stb.

Mivel központi tervutasítások nem kötik mereven a vállalatokat, meglesz a lehetősége a termelési tényezők optimális kombinálására (eddig ugyanis a vállalatnak erre nem volt joga) és a piaci hatásokra való gyors és hatékony reagálásra. Mindez lehetővé teszi, hogy a vállalatok önállóan döntsenek a rájuk bízott eszközök ésszerű felhasználásáról, a termelésről, a gyártmánystruktúra változásáról, a beszerzésről és értékesítésről, a vállalat fejlesztéséről, a vállalaton belüli elosztásról és anyagi érdekeltségről.

Döntéseikre természetesen hatást gyakorol a népgazdasági terv és a piac. Minthogy a vállalatra ható központi intézkedések és a piacszabályozás a terven alapjul, továbbá, mert a vállalat népgazdasági terv által befolyásolt gazdasági környezetben működik, a szocialista vállalat sem létezhet saját tervek nélkül.

A népgazdasági és vállalati tervek közötti kapcsolat tehát nem szűnik meg, hanem közvetetté válik. A vállalati terveknek tartalmilag általában a népgazdasági tervek céljait kell tükröznie. Ez következik abból, hogy — mind a vállalati, mind a népgazdasági szintű tervezés azonos helyzetvizsgálatra épül, a piacok várható mozgástendenciának helyes megítélésére törekszik és e tekintetben többnyire egyforma eredményre jut. — A népgazdasági terv eligazítást ad a piaci helyzet várható változásáról, a hitelfeltételekről, a vállalatok működési szabályairól stb. — A vállalatok részletesebb tájékoztatást kapnak a népgazdaság belső összefüggéseiről, problémáiról, a tervhez kapcsolódó számításokról. — *A népgazdasági terv figyelembe veszi (nem összesíti!) a vállalati elhatározásokat, törekvéseket.*

A vállalati tervek tartalmazzák: 1. *a fejlesztés tervét* (műszaki fejlesztés — termékek és technológia korszerűsítése, az állóalapok fenntartása és bővítése — az ezekhez kapcsolódó különféle számítások, pl. értékesítési-beszerzési lehetőségek bővítése, hitelek visszafizetési lehetősége); 2. *a folyó termelés tervét*, termelési igények és lehetőségek, a rendelkezésre álló kapacitással, munkaerővel, anyaggal és kooperációval való összhang megteremtése (értékesítés és készletezés); 3. *költségek, nyereség és pénzügyek tervét.*

A nyereség tervezése a jövőben a vállalati tervezés központi mozzanata. A nyereség ugyanis a vállalati gazdálkodás „fő irányt űje és mércéje". A *nyereség* mind a társadalom, mind a vállalatok számára végső fokon *eszköz.* Társadalmi szempontból — a vállalati eszközök legjobb felhasználásával — a szükségletek kielégítésére való ösztönzés, míg vállalati szempontból a saját alapok bővíí-

tésének, a vállalat fejlesztésének és a dolgozók jövedelme emelésének eszköze.

Ezekben a napokban tárgyalta a Központi Bizottság a népgazdaság 1968. évi tervét, s most készülnek a vállalati tervek is. Az új mechanizmusra való áttérés munkálatainak többsége is most van folyamatban. Ezek a vállalati vezetőknek, a párt- és társadalmi szerveknek igen nagy leterhelést okoznak. Gondos, körültekintő időbeosztással, jó szervezéssel ennek ellenére biztosítani lehet, hogy mindkét feladatot jól végezzék el. Minden késedelem nehezíti a munkát, zavarokat, károkat idézhet elő mind a vállalatnál, mind a népgazdaságban. Ez fokozott felelősséget hárít minden érdekelt helyi vezetőre, illetve kollektívára.

Mivel a reform indulását a gazdasági és pénzügyi feltételek viszonylagos szigorúsága jellemzi, *a vállalati tervező munkában a fő figyelmet a gazdasági munka hatékonyságára és eredményességére, a költségek csökkentésére, a szükségleteket kielégítő és értékesíthető termékek előállítására kell fordítani.* Ha a vállalatok, gyárak nem sajnálják a fáradságot, az energiát a mozgósítható belső tartalékok feltárására és hasznosítására, akkor még az indulási feltételek szigorúsága mellett is kevesebb gonddal, problémával kell megküzdeni és magasabb nyereséget realizálva jobban emelkedhet az egyének jövedelme, gyorsítható a vállalat fejlesztése. A gazdaságosabb termelés, a termelés és a gazdasági kapcsolatok folytonossága — partnerekkel való legjobb együttműködés — érdeke minden egyes kollektívának. Különösen igaz ez olyan esetre, ahol az adott vállalat szempontjából az állami előírások nem látszanak kedvezőnek. Az állami előírásokat ugyanis teljesíteni kell. Ez nyilvánvalóan könnyebben megvalósítható akkor, ha valamennyi dolgozó ötletére, javaslatára támaszkodva alakítják ki az új mechanizmus követelményeinek megfelelő vállalati feladatokat, illetve vállalati terveket.

Ballai László,
az MSZMP KB munkatársa

A PÁRTÉLET körkérdése

Mit tesz a pártszervezet 1968 előkészítéséért?

A dolgok rendjéhez tartozik, hogy év végén feltesszük a kérdést: mit tesz a pártszervezet az új év sikeres megkezdéséért; miben látja gyára, vállalata legfontosabb tennivalóját; hogyan növelik a pártszervezetek erejét, hogy az évről évre növekvő feladatokat a lehető legjobban megoldják.

Év végéhez érve, most is választ kértünk néhány, üzemi, hivatali pártszervezettől: hogyan készültek az új évre. Beleértve, hogy az új év egyben az irányítás új rendjét is jelenti.

S bár a forma a szokásos, a felkészülésnek új útjai vannak. Sok vállalatnál ez például nem hónapokat, heteket, hanem éveket jelent. Nem egy helyütt már — mint mondani szokás — behatolt a reform szelleme. A felkészülés ugyanis azt is jelenti, hogy a reform egyik-másik intézkedését a gyakorlat bírálatának vetjük alá. Központi és helyi elképzelés alapján számos területen megváltoztatták a korábban szentnek és sérthetetlennek tartott módszereket. S bár ezek részintézkedések voltak, mégis nagy tanulsággal szolgáltak. A legfontosabb talán, hogy világosan bemutatják a komplex intézkedések, vagyis a reform szükségességét, megkönnyítik elveinek térhódítását, az új, hatékonyabb módszerek elterjesztését.

Az új évre való felkészülés nyilvánvalóan bonyolult, sokoldalú munkát ad a gazdasági és politikai munkásoknak egyaránt. Éppen ezért csak egy-egy problémát, gondolatot ragadtunk ki csupán: azokat, amelyekkel ezekben a napokban foglalkoznak pártszervezeteink, vagy amelyek a legtöbb gondot okozzák.

Az üzemi demokrácia fejlesztése

A Beloiannisz Híradástechnikai Gyár párt-végrehajtóbizottsága nemrég megvizsgálta: hogyan készül a gyár az 1968. évi termelési feladatokra.

Mindenekelőtt megállapítottuk, hogy a gyár munkáját képező magánjogi kereskedelmi rendelések 1968-ra teljes egészében kézben vannak. A követelmények mintegy 30%-kal magasabbak az 1967. évinél. Az exportigény hozzávetőlegesen 60%-os növekedést mutat. Ez azt jelenti, hogy 1968-ban a gyár termelésének 85%-a exporttermék lesz. A termelés 80%-át olyan termékekből kell készíteni, amelyeket 1966 második felétől

kezdtünk gyártani. Számolni kell tehát az új berendezések gyártásánál szokásos problémákkal is. A gyár egészének központi célja, hogy a szerződéseket határidőre teljesítve, a telefonközpontokat az előírt időpontokra a vevő rendelkezésére bocsássa. Emellett még végre kell hajtani elég nagyfokú belső átszervezést is. Ugyanakkor 1968 év második felében meg kívánjuk oldani a 44 órás munkahétre való áttérést.

Természetes, hogy a nagymértékű termelésfelfutás és az egyéb teendők sokrétű, többi között kapacitás-bővítő intézkedéseket követelnek meg. Az új mechanizmus körülményei között el sem képzelhető, hogy a fejlődés extenzív útjait keressük. Pártszervezetünk tehát alapvető fontosságúnak tartja, hogy minden gyári dolgozó alkotóerejét kibontakoztassa. Ez csak úgy érhető el, ha munkásaink — vezetőink ismerik és magukénak is érzik a jövő évi feladatokat. Olyan légkör kialakítására törekszünk, amely nemcsak az előkészítés időszakában, hanem a későbbiekben is biztosítja az üzemi demokrácia érvényesülését, fejlődését.

Különös fontosságot tulajdonítunk annak, hogy a most készülő üzemi kollektív szerződés tervezetének széles körű vitájával egyidőben, a gyár dolgozói megismerjék az 1968. évben végrehajtandó termelési feladatokat is. Így tudnak csak helyes képet alkotni maguknak arról, hogy a juttatások és kedvezmények megvalósulása milyen termelési feladaton nyugszik, illetve mit kell tenni ahhoz, hogy azok mértéke is növekedhessék.

Manapság üzemünkben széles körű viták folynak. Mindenkinek megvan a maga elképzelése, ezek sokszor eléggé eltérőek és nem egy a reális lehetőségeket is nélkülözi. A túlzó igényekkel, a nem reális követelésekkel szemben is érvelő, felvilágosító munkát kell végeznünk. Ehhez többi között az is szükséges, hogy a kommunisták ismerjék a törvényes lehetőségeket, tisztában legyenek a gyár feladataival és tudják azt is: ha azokat megvalósítjuk, milyen anyagi lehetőségeink lesznek a jó munka jutalmazására. Lényeges annak megismertetése is, hogy az egész kollektíva jó munkájától függ — az új gazdasági mechanizmus egyik alapvető elve —, hogy ahol jobban dolgoznak, ott többet is oszthatnak.

Helyes eszmecserét, véleménycserét szeretnénk kialakítani a vezetők és beosztottak között, hogy feloldódjék az az aggodalom is, amely helyenkint nagyon sok félreértést, túlzást okoz. Nevezetesen arról van szó: az új körülmények között milyen lesz a vezetők és a beosztottak viszonya. Mindenki számára világossá kell tennünk, hogy nem csorbítja az üzemi demokráciát, ha a vezetők a munkahelyeken rendet, fegyelmet, jó minőségű és pontos munkát követelnek. Ez egyébként az egész kollektíva érdeke, és kárt okoz a közösségnek a hanyag, felelőtlen, fegyelmezetlen dolgozó. Ma ezekben a kérdésekben korántsem él mindenkiben helyes elképzelés. Az intézkedésekben a dolgozók egy része csak a vezetők jogainak kiszélesítését, a túlzások megnyilvánulásának lehetőségeit, a vezetőknek való kiszolgáltatottságot látja. Sokan még nem ismerik fel, hogy a vezetői jogok gyakorlásának az egész kollektíva érdekein kell alapulni, azt kell biztosítani.

Kovács Kálmán,
a BHG Pártbizottság titkára

Az egyhónapos plusz szabadságért...

A IX. kongresszus határozata után a Habselyem Kötöttárugyár vezetői pártaktivistákból és pártonkívüli dolgozókból különböző bizottságokat hoztak létre. Feladatuk: az új irányítási rendszerre való áttérés elősegítése és a 44 órás munkahétre való felkészülés.

A rövidített munkaidőre való áttérés üzemünkben igen nagy jelentőségű, hiszen vállalatunk 2750 dolgozójának mintegy 90%-a nő.

A minisztériumba benyújtott tervünket a SZOT és a munkaügyi miniszter elfogadta és kijelölték üzemünket azok közé a kevesek közé, ahol kísérletképpen már 1968. január 1-én bevezethetik a csökkentett munkaidőt.

Úgy látjuk, hogy a vállalatvezetés által elkészített részletes gazdasági, műszaki, szervezési intézkedések, a munkaidő jobb kihasználása, a munkaidő-veszteségek csökkentése lehetővé teszi a bevezetést.

Elfogadtuk a vállalatvezetésnek azt a javaslatát, hogy a vidéki gyárainkba az itteni tapasztalatok felhasználásával kerüljön sor a munkaidő-csökkentésre: Kecskeméten 1968. július 1-től, Kerekegyházán 1969. január 1-től. A vidéki telephelyeken ugyanis 1967 második felétől nagy számú új munkaerőt vettünk fel, akiknek felkészültsége egyelőre nem teszi lehetővé a munkaidő-csökkentést.

A csökkentett munkaidő vállalati szinten éves viszonylatban, mintegy 300 000 kieső termelői órát jelent. Terveink szerint ez a kiesés pótolható. Műszaki, szervezési és egyéb intézkedésekkel biztosítjuk a munkaidő mind hatékonyabb hasznosítását. Beletartozik ebbe például a terhes dolgozók munkaidejének jobb megszervezése is. Ez vállalatunknál igen jelentős, számítani kell rá, hogy évente hozzávetőlegesen 60—70 asszony szül.

Az érvényes kormányrendelet alapján a terhes nők könnyű, ülő munkakörben dolgoznak, négy és fél hónapos terhességük idejétől átlagbért kapnak. Tapasztalataink női üzemekben azt hiszem egyformák. A garantált átlagbérrel a könnyű munkahelyen a termelés rendkívül alacsony. 1968. január 1-től kezdődően új bérezést vezetünk be, mely szerint továbbra is biztosítunk könnyű munkahelyet és átlagbért, de bizonyos fokú követelményeket állítunk, pl. ha terhességének bizonyos időszakában a könnyített munkahelyen elér 80%-ot és egy meghatározott időszakban 60%-ot, majd 40%-ot, rövidített, 6 órás munkaidővel dolgozzon. Ezzel elérnénk azt, hogy a terhes nők valamilyen számbavehető munkát produkáljanak, másrészt pihenésre, orvosi kezelésre 2 órát biztosítunk.

A végrehajtó bizottság állást foglalt abban, hogy a munkaidő-csökkentés mindannyiunk számára hasznos és lényeges politikai feladat, tehát közös üggyé kell tenni. Leglényegesebbnek tartjuk olyan politikai előkészítő munka megszervezését, hogy minden dolgozó meggyőződésből tegyen eleget a követelményeknek.

Nagy gondot kell fordítani az üzemszervezési feladatokra és a munkafegyelem megszilárdítására is. A munkaidő teljes kihasználását különösen varrodai üzemrészünkben szükséges szorgalmazni. Itt az úgynevezett forró munkahely-váltás teljes megvalósítása

az előzetes számítások szerint, éves szinten 75 000 óra megtakarítást eredményez. Ez a varrodában kieső óraszámoknak több mint a fele. Fontosnak tartjuk, hogy nagyobb fokú intenzitásnövelés nélkül, tehát a munkaidő ésszerűbb, jobb kihasználásával érjünk el magasabb eredményeket.

A következő időszakban igen lényeges a minőség további javítása. Ez egyik tényezője lehet annak, hogy a 44 órás munkahét alatt ugyanannyi termelési értéket tudjunk előállítani, mint 48 óra alatt.

Ezeket a leglényegesebb feladatokat jelöltük meg és ezek megvalósítása érdekében folytattunk mindhárom alapszervezetünkben például 29 csoportos beszélgetést. Ezeken a beszélgetéseken a vállalat dolgozói számos kitűnő javaslattal fordultak a vállalat vezetőségéhez, és nagyon sokan elismerő véleményüknek adtak kifejezést. Sikerült olyan közhangulatot teremteni, amelynek alapján reálisan megvalósíthatónak tartjuk a szervezési, műszaki és munkafegyelmi intézkedésekkel együtt a munkaidő-csökkentést.

A munkaidő-csökkenés a három műszakos munkahelyeken a szombat délutáni műszak megszüntetéséből adódik. (45,3 helyett 42,6 óra lesz az átlagos munkaidő.) Ezen a munkahelyen dolgozóink csak minden harmadik szombaton dolgoznak, amikor délelőttösök. Ez, éves viszonylatban egy dolgozónál 35 nap plusz szabadságot jelent. A kétműszakos munkahelyeinken az átlagos heti munkaidő 44 óra lesz, a munkaidő-csökkenés a szombat délutáni műszak megszüntetéséből adódik. Itt dolgozóinknak 26 plusz szabadságnapot jelent. Az egyműszakos munkahelyeinken minden második szombat lesz szabad, oly formában, hogy a napi 8,5 órás munkaidő mellett minden második héten pénteken 6 óra és a szombat szabad.

Az üzemegységek vezetői által kidolgozott intézkedési terveket taggyűléseken vitatta meg az illetékes alapszervezet tagsága és itt a pártcsoportoknak és személyeknek konkrét megbízatásokat adtak, olyanokat, amelyekkel hozzájárulhatnak a gyár terveinek, céljainak teljesítéséhez.

Kernya Tiborné,
a Habselyem Kötöttárugyár PB-titkára

Új munkamódszerek kialakítása

Az elmúlt néhány hónapban pártszervezetünk központi problémája a minisztérium átszervezésének segítése volt. A pártbizottság háromszor, a vb pedig folyamatosan napirenden tartotta ezt a kérdést. Számos esetben, különösen a káderkérdések megoldásánál a pártszervek kezdeményező szerepet töltöttek be, javaslatokkal és tanácsokkal keresték meg a gazdasági vezetőket.

Az átszervezés időszaka nagyjából lezárult. A pártszervezetek ezt a rendkívül nehéz feladatot jól megoldották, a dolgozók körében a nyugtalanság nagyjából lecsillapodott.

A Nehézipari Minisztérium október elsejétől az új feladatoknak megfelelően működik. Ugyanakkor biztosítani kell, hogy a vállalatoknak segítséget adjon a napi kérdések megoldásában is. Ez a

követelmény — elsősorban a vezetőktől — nagy rugalmasságot követel. Szükségessé teszi, hogy mérlegelni tudják, mikor kell a minisztériumban a gazdaságirányítás új követelményei szerint cselekedni, és mikor kell még — ez év folyamán — a régi mechanizmusban kialakított utasítások és döntések jogkörével élni.

A minisztériumi pártszervezetek a figyelmet az év hátralevő hónapjában a gazdaságirányítás rendszerének változásaiból következő feladatokra irányítják. Ez annál is fontosabb, mert számos részletkérdés még ma sincs megnyugtatóan rendezve. Ez a vállalatoknál és intézményeknél sok bizonytalanságot okoz. Emiatt a vállalati vezetők sem tudnak kellő intézkedéseket tenni olyan lényeges kérdésekben, mint a jövedelemszabályozás, vagy a beruházások és a műszaki fejlesztés várható alakulása stb.

A pártszervezetek most foglalkoznak azzal, hogy milyen módszereket kell alkalmazni az új követelmények között a gazdasági munka segítésére és pártellenőrzésére; hogyan segítsék azt az iparpolitikai és elemző tevékenységet, ami a jövőben a minisztérium fő funkciója lesz. Az új minisztériumi főosztályok most foglalkoznak az 1968-as gazdasági év előkészítésével. A minisztériumhoz tartozó gazdasági egységekkel együttműködve tárgyalják meg a teendőket. A helyes elképzelések kialakítása érdekében a minisztériumi párt-végrehajtóbizottság decemberben napirendre tűzi ezeket a kérdéseket, hogy segítséget tudjon nyújtani az alapszervezeteknek új munkamódszereik kialakításában.

A pártbizottság most az új szervezetnek megfelelő alapszervezeti hálózat kiépítését készíti elő és ahol szükséges, intézkedik a vezetőség újjáválasztása, vagy új vezetőség megválasztása ügyében. Bízunk benne, hogy az új alapszervezetek eleget tesznek a megnövekedett új feladatoknak.

Bogár János,
a Nehézipari Minisztérium
PB-titkára

Jó üzemi légkörben...

Pártunk IX. kongresszusának határozata alapján végzett politikai munkánk lehetővé tette, hogy a Kozmetikai és Háztartásvegyipari Vállalat kiegyensúlyozottan készüljön az 1968-as évre.

A pártoktatás, a taggyűlések, a pártnapok és a csoportos beszélgetések hozzájárultak ahhoz, hogy egyre többen értik meg a gazdasági mechanizmus lényegét és szükségességét. Emellett a „várakozás" jelenleg még általában erősebb, mint a saját tevékenység vizsgálata. Benne van ebben például a megszokott munkahelyhez való ragaszkodás is. Dolgozóink nem szívesen változtatnak munkahelyet, ha jók az emberi kapcsolatok és jó a politikai közérzet, mégha kisebbek is a kereseti adottságok. Ezzel kapcsolatban megjegyezzük, hogy a gazdasági mechanizmusra való szakmai felkészülés, a piac várható igényeinek ismerete alapján nem lesz létszámfeleslegünk és már jelenleg sem tudjuk — jelentkező hiányában — a szükséges munkaerőt biztosítani. A fogyasztói igényekre történő gyors reagálás érdekében azonban az át-

csoportosításokra dolgozóinkat továbbra is fel kell készíteni és még inkább törekednie kell a pártszervezetnek a jó politikai légkör kialakítására. Ez azt is jelenti, hogy a gazdasági vezetők részéről fokozottabban igényeljük, hogy területük politikai vezetői is legyenek.

A politikai nevelő-felvilágosító munka és a közgazdasági gondolkodás kialakulása következtében nagymértékben nőtt a dolgozók felelősségérzete. Különösen élenjár ebben a párttagság a termelőmunkában, példamutatásával, a hibák és hiányosságok feltárásával. A kommunisták hasznos észrevételeket tesznek a taggyűléseken, bírálják a lazaságokat, aminek hatására a pártszervezet kezdeményezése alapján a gazdasági vezetés intézkedik.

A munkaverseny-mozgalom is rendkívül nagy erő a vállalt célok teljesítésében, a menetközbeni nehézségek, akadályok leküzdésében. A jubileumi évben a versenyszellem fokozódott, a szocialista brigádmozgalom nemcsak a termelőüzemekben, hanem a hivatali jellegű területeinken is tért hódított.

Második éve élünk a mozgóbér adta anyagi ösztönzés lehetőségével igen eredményesen. *A munkaverseny eredményeinek értékelése alapján, a jubileumi ünnepségek során a dolgozók egyharmada részesült jutalomban és ezenkívül különböző jelentős célfeladatok elvégzése esetén az év végéig további jutalmakra számíthatnak dolgozóink.*

Az 1968-as évre való átmenet hangulata jó: sok olyan dolgozónk van, akik különböző címeken, éppen kiemelkedő teljesítményüknél fogva ez évben két-három alkalommal is részesültek jutalomban. Ez egyre inkább erősíti a dolgozók körében azt a meggyőződést, hogy „érdemes jól dolgozni"!

A jó üzemi légkör kialakításának és a tudatosság fokozásának fontos kelléke a kölcsönös bizalom és a dolgozók jobb tájékoztatása a vállalat, a gyáregység feladatairól, arról, hogy az üzem és a dolgozók tevékenysége hogyan illeszkedik be a vállalat előtt álló feladatok megoldásába.

Különösen nagy jelentősége van a gazdasági mechanizmus reformjára való felkészülés időszakában a kádermunka és személyzeti munka továbbfejlesztéséről szóló párthatározatnak.

A párthatározat egyértelműen kimondja a pártszervezet és az egyszemélyi gazdasági vezető felelősségét a káder- és személyzeti munkában. Pártszervezetünk a tömegszervezeti és gazdasági vezetőkkel együtt e párthatározat tükrében elemezte a jelenlegi helyzetet.

A politikai felkészüléssel párhuzamosan vállalatunk szakmailag is felkészült a gazdasági mechanizmus reformjára. Már ez évre is csak egy tervmutatót, export-import egyenleget kaptunk. A fogyasztói igények gyors megismerésére felkészültünk. Piackutató és árupropaganda tevékenységet folytató csoporttal rendelkezünk és a várhatóan növekvő igények kielégítését kapacitásnöveléssel, műszaki fejlesztéssel biztosítjuk. A dolgozók örömmel fogadják a fizikai munka megkönnyítése és az üzemek korszerűsítése érdekében tett intézkedéseket. Jövő évi tervünket a növekvő keresletre számítva készítettük el.

A gazdasági mechanizmus reformjának szervezeti, politikai és személyi előfeltételeit az 1967-es év első felében a gazdasági vezetéssel együttesen kialakítottuk.

Ez a tervezet még csak kismértékben érintette a gyáregységi önállóság kialakításának lehetőségeit a nagyvállalaton belül. A pártszervezet kezdeményezésére, a gyáregységek erre vonatkozó észrevételeinek megvitatására rövidesen sor kerül. A tapasztalatokat a vállalat gazdasági vezetése az új ügyrend és vállalati szervezet kialakításánál hasznosítja.

A kollektív szerződés tervezete elkészült, és folyik a tervezet feletti vita. A tervezet a jól dolgozók és a törzsgárdatagok nagyobb megbecsülését biztosítja. A társadalmi juttatások terén az eddigieket tartani, sőt továbbfejleszteni kívánjuk. A munkaidő-csökkentés lehetőségeit a dolgozók a III. negyedévi termelési tanácskozásokon megtárgyalták és értékes javaslatokat tettek a bevezetés megkönnyítésére. Dolgozóink felismerték, hogy a forgalom növelésének és a nyereség fokozásának biztosítéka a jóminőségű áru, ezért a termékek minőségére fokozottabb gondot fordítanak.

A gazdasági mechanizmus reformjára felkészültünk. A jó induláshoz hozzájárulnak 1967. évi kiemelkedő eredményeink is. Lelkesedésünket időnként csak a monopolhelyzetű üvegipar és a tubusokat gyártó vállalat zavarja. Ennek következtében például a csomagolóanyag nincs kellően biztosítva.

Politikai nevelő tevékenységünk keretében most az elveknek a gyakorlatba történő átültetése van napirenden.

A reform szükségességét dolgozóink nem vitatják, de a felvilágosító munka ellenére az áremelkedésekről jelenleg még több szó esik, mint az árcsökkenésekről.

Rövidesen elindítjuk azt a tanfolyamot, amely a párt- és tömegszervezeti aktívákkal, a vállalat műszaki-gazdasági vezetőivel és a középkáderekkel megismerteti a határozatok gyakorlati alkalmazását: a vállalat bel- és külkereskedelmi tevékenységének új vonásait, az új beruházási politikát, a beruházási forrásokat, az anyagi ösztönzés és a nyereségfelosztás módozatait és a vállalat szervezetében szükséges változtatásokat.

Hajnal Jánosné,
a Kozmetikai és Háztartásvegyipari Vállalat
csúcs-pártvezetőségének titkára

Sokoldalú tájékoztatás

Az év első fele az új mechanizmusra való felkészülés jegyében folyt le a Szerszámgépipari Művekben is. Ebben az időszakban a pártszervezet politikai felvilágosító munkája arra irányult, hogy az új mechanizmus szükségességét és célját megismertesse a dolgozókkal. Először az aktíváknak tartottunk három előadásból álló tanfolyamot. Ezt követték a csoportos beszélgetések, majd meghívott előadókkal rendezett pártnapok, melyeken tová[illegible] nyitott kérdésekre szeret-

tünk volna választ adni, illetve kapni.

A pártbizottság megállapítása szerint felvilágosító tevékenységünk egyik legpozitívabb eredménye az volt, hogy a dolgozók kedvezőtlen hangulata feloldódott. A politikai felvilágosító tevékenységgel egyidőben a gazdasági vezetők — a pártszervezettel egyetértésben — különböző tanfolyamokat szerveztek. Többi között a központ és a gyáraink vezetői részére a vezetőképző iskola tananyagainak felhasználásával 80 órás továbbképző tanfolyamot tartottak. Tanfolyamot szerveztünk a művezetők és termelésirányítók részére is. Emellett gyáraink önállóan is több speciális szaktanfolyamot szerveztek.

A SZIM 1967 politikai és gazdasági felkészülését a X. kerületi Végrehajtó Bizottság is vizsgálta és azt jónak találta.

Az év második felében a GB határozatok megjelenésével — tovább folyt a szervezési felkészülés. A pártbizottságokon elfogadott irányelvek alapján négy munkabizottság dolgozta ki, hogy mely tevékenységet végezzük vállalati, illetve gyári hatáskörben. Az új szervezeti felépítésnél figyelembe vettük az elmúlt négy év tapasztalatait, az új követelményeket, a felülvizsgált tevékenységi körökből adódó végrehajtási kapcsolatokat. A szervezeti változásokat ugyancsak megvitatta a vállalati Szakszervezeti Tanács és a Végrehajtó Bizottság is.

Az eddigi politikai és gazdasági felkészülés elsősorban a vezérigazgatóság területén működő pártszervezet tevékenységét érintette. Amíg ezek a kérdések le nem zárultak, a gyárak várakozási álláspontra helyezkedtek. Ennek ellenére a gyári szervek sem maradtak ki az eddigi munkából, mert a gazdasági vezetőket bevontuk a mechanizmus-bizottságokba és az igazgatói tanács megvitatta az új gazdasági mechanizmus bevezetéséről szóló anyagokat is. A koordinációs munka keretében a gyárak párttitkárait ez évben kétszer tájékoztattuk az előkészületekről.

Nem nyújtanak ilyen kedvező képet a dolgozók anyagi érdekeltségének fokozásával kapcsolatos előzetes számítások. A SZIM, mint nagy eszközigényes iparág, a végrehajtási utasítás értelmében az összes nyereség 15%-át tudja csak részesedési alapra átvinni. Ez az összeg az összes adók levonása és más egyéb felosztása után az 1966-os évben elért eredményeknek kb. csak a felét tudja biztosítani dolgozói számára abban az esetben is, ha minden legyártott termékünk eladásra kerül. Ez a probléma 1968-ban jelentős feladat elé állítja mind a gazdasági, mind a politikai vezetést, sőt az üzemnek valamennyi dolgozóját.

Szabados György,
a Szerszámgépipari Művek
Pártbizottságának titkára

A végrehajtás segítése

A Magyar Gördülőcsapágy Művek Pártbizottságának javaslatára 1966 szeptemberében egy bizottságot hoztunk létre. Feladata az új gazdaságirányítási rendszer vállalati gazdálkodásunkra gyakorolt hatásának felmérése, és a szükséges belső intézkedések előkészítése volt. A bizottság megjelölt témakörönként működött: árrendszer, áralakítás elvi problémái, vállalatfejlesztés, fejlesztési alapok képzése és felhasználása, beruházások, állóeszközök gazdálkodása, piacpolitika, piackutatás, szükséglettervezés, termelés befolyásolás, gyártmányfejlesztés, csapágykészletezés problémái, reklám-propaganda, bérpolitika és egyéb anyagi ösztönzési rendszer, hitelgazdálkodás, anyaggazdálkodás, munkaerőgazdálkodás, káderfejlesztés és -képzés, termelőüzemek irányításának szervezése, költséggazdálkodás és operatív szervezés, tervezés az üzemekben.

A bizottság többször is beszámolt, végrehajtóbizottsági, illetve pártbizottsági üléseken, kibővített VB-ülésen, amelyen az alapszervezetek titkárai is részt vettek. A kellő időben kezdeményezett előkészítő munkák eredménye például, hogy vállalatunk megalapozott elvek alapján tudott áprilisban a METALIMEX-szel az export-piacokról és az együttműködés formáiról tárgyalni.

1967 elején a vállalat vezetői részt vettek egy központi vezetőképző tanfolyamon. Ugyanakkor a párttitkárok is részt vettek egy háromhetes mechanizmus-tanfolyamon. A vállalat osztály- és főosztályvezetőinek és pártkádereinek továbbképzése egy ugyancsak központilag szervezett tanfolyamon folyik.

Igen fontos feladatnak tartjuk a megjelenő párthatározatok és kormányrendeletek állandó tanulmányozását, hogy a beindítás zökkenőmentességét biztosítani tudjuk. Tisztában vagyunk azzal, hogy az új gazdasági mechanizmus bevezetésének előkészítése politikai és gazdasági szerveinkre rendkívül nagy munkatöbbletet ró. A munkát többi között helyi párthatározatokkal is segítjük. Gondot fordítunk arra, hogy a párthatározatokat megismerjék a pártcsoportok és tisztán lássák: milyen módon hajtsák végre azokat. *Az elkövetkező idők legnagyobb politikai feladatának a végrehajtás segítését tartjuk.*

Galambos László,
a Magyar Gördülőcsapágy Művek
PB-titkára

Mindnyájunk személyes ügye

Az év második felétől új szakaszába lépett a gazdasági mechanizmus reformjának előkészítése. A vezetők, s az irányító szakemberek mellett megkezdődött a párttagság és a tömegek felkészítése.

A reform legfontosabb kérdéseinek ismertetése *pártnapokon* történt. Ezeken az üzemekben és a falvakban egyaránt nagy számban vettek részt a dolgozók. Emellett hasznosak voltak a *csoportos beszélgetések.* Amíg a pártnapok elsősorban a dolgozók egyes adott kérdésekről történő tájékoztatását szolgálták, a csoportos beszélgetéseken mindenütt

lendületes vita

alakult ki a helyi tennivalókról. Zala megyében például 50 ipari és mezőgazdasági üzemben szerveztek ilyen beszélgetéseket, amelyeken a pártszervezet vezetői mellett résztvettek a gazdasági vezetők, a művezetők, párt- és szakszervezeti bizalmiak, ifjúsági vezetők, s a legkiválóbb dolgozók. A nagykanizsai járásban e fórumokat felhasználták arra is, hogy a helyi tennivalók figyelembevételével megbeszéljék a Gazdasági Bizottság határozatait.

Hasznosak voltak — a helyenkénti elvontság és általánosság ellenére — a *TIT-előadások.* Ezeken megyénként átlagosan 10—15 ezer dolgozó vett részt az elmúlt hónapokban. Az eredmények igazolják, helyes volt tehát, hogy a megyei pártbizottságok fokozott figyelmet fordítottak a TIT közgazdasági szakosztályainak megerősítésére. Figyelmet érdemel a somogyi pártszervezetek kezdeményezése: a *pártszervezetek rendszeresen hazahívják falujukba, üzemükbe, a körükből elszármazott országos vezetőket,* a reform kérdéseiben járatos tudósokat, egyetemi tanárokat, pénzügyi szakembereket egy-egy kérdés ismertetésére. A tapasztalatok azt mutatják, hogy rendkívül hasznosak ezek a kötetlen eszmecserék és a reform egyes kérdéseinek ismertetésén túl fontos szerepet töltenek be a közgondolkodás formálásában, a jó politikai légkör erősítésében is.

Az eszmecserék érdemes fórumai a megyei lapok által szervezett *olvasó-ankétok.* Ezek fokozzák a megyei lapok munkatársainak politikai felelősségét, bővítik tájékozottságukat, elősegítik a lap tömegpolitikai munkájának megjavítását. Az olvasók őszintén elmondják, hogy mely írásokat tartják a leghasznosabbnak, milyen kérdések tisztázásához kérnek az újságtól segítséget. Feltétlenül pozitív jelenség, hogy bővült a megyei lapok levelezőinek köre, szaporodtak a közérdekű észrevételek. Jól ösztönöznek erre a megyei lapokban folyó — a reform egyes kérdéseivel összefüggő — viták. A veszprémi Napló szerkesztősége közvéleménykutató ívek válaszai alapján gazdagította tevékenységét. Vas megyében a falusi pártmunka jelentősen megélénkült a termelőszövetkezeti pártszervezetek feladatairól, a VAS NÉPÉ-ben folyó vita után. A pártbizottságok és a megyei lapok szerkesztőségei hasznosnak és

értékesnek tartják a Központi Sajtószolgálatnak a reform tömegpolitikai munkájához nyújtott segítségét. Hasonlóan

nagy az érdeklődés

a központi sajtó, a rádió és a televízió ilyenirányú tevékenysége iránt. Különösen jónak és tanulságosnak tartja a közvélemény a televíziónak a reformmal kapcsolatos vitáit, beszélgetéseit. Tartalmában gazdagabbá vált az *üzemi lapok* munkája. Többször szólalnak meg a lapok hasábjain az adott terület gazdasági vezetői is. Elevenebb, vitatkozóbb lett, jobban az emberhez szól az üzemi sajtó.

Népszerűek a dolgozók körében a központi kiadóknak a reformmal kapcsolatos anyagai, valamint a megyei pártszerveknek a reform társadalmi, emberi összefüggéseivel foglalkozó kiadványai.

Érdekes, hogy a reform előkészítése során a gazdasági vezetők sokkal több árubemutatóra, tapasztalatcserére járnak, mint korábban, s ezekről átfogóbban, részletesebben tájékoztatják az embereket.

A reformhoz kapcsolódó tömegpolitikai munka legfontosabb eredménye, hogy a dolgozók növekvő bizalommal tekintenek az új intézkedések elé. De ez a tömegek számottevő részében még nem a reform lényegének pontos megértéséből fakad, hanem inkább *a párt általános politikája* iránti bizalomból. Céltudatosabb politikai munkával e bizalom mindenütt tudatosan cselekvő meggyőződéssé változtatható.

A helyenként jelentkező gondok és bizonytalanság ellenére összességében jó politikai légkörben folyik a reform bevezetésének előkészítése. Számottevően hozzájárult ehhez a mozgalmi és gazdasági káderek — a múlt év közepe óta tartó — alapos felkészítése. Fokozódott a gazdasági vezetők politikai felelőssége, javult együttműködésük a pártszervezetekkel.

Mind több embert foglalkoztat a kérdés: mi lesz majd az én szerepem, mit kell majd nekem csinálni? Ezekre válaszolni annyit jelent, hogy növekszik

a politikai munka szerepe,

és a szó igazi értelmében *új lehetőségek nyílnak meg* a pártszervezetek előtt tömegbefolyásuk növelésére. Ehhez azonban az szükséges, hogy őszintén szembenézzünk a reformmal kapcsolatos tömegpolitikai munka néhány — a kedvező politikai légkör ellenére is meglevő — fogyatékosságával.

A mind több kezdeményezés ellenére gyakori az *indokolatlan várakozás*. Még olyan kérdésekben is, amire csak a helyi vezetők tudnak válaszolni. Tanulságos ezzel kapcsolatban a dorogi pártszervezetek kezdeményezése. Itt a szakszervezeti bizottságok, s a gazdasági vezetők is felülről várták annak kimondását, hogy mi legyen a kollektív szerződésben. A járási pártbizottság kezdeményezésére határozottan állást foglaltak a pártszervezetek, hogy az általános elvek ismeretében helyileg és önállóan fogjanak hozzá az üzemek a kollektív szerződések kimunkálásához.

Az előkészületi munka másik fogyatékossága a gyakran tapasztalható *egyoldalú* gazdaság-centrikus szemlélet. Egyes gazdasági vezetők nem mindig politizálnak, ritkán állnak az emberek elé, hogy a gazdasági munka emberi vonatkozásait megmagyarázzák. Ezzel

függ össze, hogy több területen nem elég alapos a reformot előkészítő kísérletek politikai, hangulati tapasztalatainak összegezése, feldolgozása, s a szükséges konzekvenciák levonása.

Bár eddig több százezer dolgozóval beszélték meg a reform fő kérdéseit, még számottevőek azok a *rétegek,* amelyeknél az átlagosnál több a

tisztázatlan probléma.

Ilyen réteget jelentenek a háziasszonyok, művészek, pedagógusok, bejáró dolgozók, a különböző kihelyezett gyáregységekben dolgozó munkások és műszakiak.

Nem mindig érvényesül a többoldalú eszmecsere. A 100—200 főt számláló fórumokon persze kevés a kötetlen vita, a visszakérdezés lehetősége. De ebből óhatatlanul következett, hogy több tájékoztató nem lépte túl az általánosságok szintjét. Több területen is tapasztalható bizonyos egészségtelen egyoldalúság. Így például a Vas megyei pártszervezeteknek kellett fellépni annak egyoldalú hangsúlyozása ellen, hogy majd „jól kell kereskedni". De nem esett szó arról, hogy csak *jó áruval* lehet jól kereskedni.

Világosan kell látni, hogy az embereket nem elsősorban a reform elméleti alapjai foglalkoztatják, hanem az; „hogyan lesz nálunk, mit jelent a reform a mi falunkban, vagy a mi üzemünkben"... Éppen ezért helyesen teszik a pártszervezetek, ha sorra veszik az embereket leginkább foglalkoztató kérdéseket, s a rendelkezésükre álló eszközökkel biztosítják azok megnyugtató tisztázását. A „hogyan lesz nálunk?" kérdések a foglalkoztatottságot, a vállalati juttatások új rendszerét, a kereseti viszonyokat, munkaszervezést, versenyt, az áruellátást, műszaki fejlesztést, a vállalati ügyekbe való érdemi beleszólás módját érintik elsősorban. Valamennyi kérdés olyan jellegű, hogy azokat a *helyi viszonyok ismeretében, a helyi vezetők* tudják legjobban megválaszolni.

Új hangsúlyt kap a helyi politizálás is. Jól tükrözi ezt az Esztergomi Labor Műszeripari Művek dolgozóinak példája. Amíg több nagyüzemben bizonytalanság volt tapasztalható a szocialista munkaverseny jövőjét és tartalmát illetően, addig az említett gyár szocialista brigádjai megbeszélésre hívták össze a város fontosabb üzemeiben dolgozó szocialista brigádok vezetőit. Íme néhány mondat a tanácskozásról készült feljegyzésből: „... az értekezlet 120 részvevője egyhangúlag leszögezte, hogy 1968-ban, az új gazdaságirányítás idején még fokozottabban szükség lesz a munkaversenyre, de a szocialista brigádok jó munkájára is... Megállapították azt is, hogy a szocialista brigádoknak nem a termelési feladatok végrehajtása lesz az egyetlen feladatuk, hanem a szocialista tudatosság fokozása, az emberek jótulajdonságainak hatékony gyarapítása is..."

Ma már a reform valamennyi végrehajtási utasítása ismert. Azokat kell gondosan tanulmányozni, s

a konkrét helyi intézkedésekbe

építeni. Mindez azt jelenti, hogy a pártszervezeteknek nemcsak a dolgozók, de a műszaki-gazdasági vezetők körében is igényes politikai munkát kell végezni. Ezúton biztosítható csak, hogy egyetlen gazdasági intézkedésben se veszszen szem elől a dolgozó ember,

más szóval az az elv, hogy *a reform alapvető célja a dolgozók szolgálata.* Pártszervezeteink bátrabban készítsék fel a szakembereket, de a dolgozókat is arra, hogy a reform szellemében tett egyetlen intézkedés sem örökérvényű. Készülni kell tehát a tapasztalatok őszinte kritikai elemzésére, s a különböző intézkedések szükségszerinti módosítására.

A rendelkezésre álló téli időszakban beszélgessenek el pártszervezeteink a reform helyi kihatásairól az asszonyokkal, a bejáró dolgozókkal, s az értelmiség egyes rétegeivel. Helyes ennek érdekében a tömegszervezetekkel és mozgalmakkal kialakult munkamegosztást hatékonyabbá tenni. Biztosítsák a pártszervezetek a dolgozókkal közvetlenül érintkező vezetők gyors tájékoztatását. Követeljék meg a gazdasági vezetőktől, hogy minden, az embereket érintő intézkedést

előzetesen beszéljenek meg

a pártcsoportvezetőkkel, szakszervezeti bizalmiakkal, szocialista brigádvezetőkkel, csoportvezetőkkel. Mindenütt fokozott gondot kell fordítani az egyes munkahelyeken folytatott eszmecserékre; az olyan fórumokra, ahol közvetlenül kérdezhetnek, közbeszólhatnak, javasolhatnak a dolgozók. Az üzemi lapoknak egyetlen területen sem lehet fontosabb feladatuk, mint a dolgozók tájékoztatása, a különböző intézkedések előkészítése. Általános igény, hogy a megyei sajtó és rádió közérthetőbben foglalkozzon a jó kezdeményezésekkel, tapasztalatokkal, a kollektív szerződések kidolgozásával.

A beszélgetések ezrei bizonyítják, hogy *a reform mindnyájunk személyes ügye lett.* A dolgozó embert szolgáló intézkedések, a kedvező politikai légkör, a tömegekben élő pozitív várakozás kellő feltételeket teremtettek ahhoz, hogy jobb, hatékonyabb politikai munkával mindenütt társadalmi méretű aktivitássá és meggyőződéssé változtassuk a helyi energiákat.

Ágoston László,
az MSZMP KB munkatársa

Borsodi kezdeményezések:

Közgazdasági propaganda Miskolcon

Ha napjainkban néhány nagyobb üzemi pártbizottságunk es pártalapszervezetünk — a Lenin Kohászati Művek, Diósgyőri Gépgyár, Pamutfonó, December 4. Drótművek — munkáját, politikai tevékenységét tanulmányozzuk, jelentős változásokat tapasztalhatunk nemcsak a politikai munka tartalmában, hanem módszereiben is. Egyre inkább az elemző, tudományos igényű módszerek kezdenek meghonosodni. A párt- és szakszervezeti munkában hasznosítják a társadalomtudományokat, a szociológiai felméréseket, tanulmányokat, elemzéseket és az LKM-ben például a munkapszichológia helyi tapasztalatait is.

Ez év szeptemberében fejezték be az LKM-ben dolgozó mérnökök és technikusok helyzetével, kereseti viszonyaival, szociális ellátottságával és a vállalattal szembeni várakozásukkal kapcsolatos felmérést. A tapasztalatokat — szociológiai tanulmány formájában megjelentetik — felhasználják a mérnökök és technikusok helyzetének javításával kapcsolatos feladatok meghatározásánál.

Nagyobb vállalataink jelentős előrelépést tettek a korszerű információs rendszer kialakításában. Igen jó kapcsolat alakult ki az elmúlt években a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem több tanszéke és az LKM, Digép, Drótgyár, Üveggyár között. Eredményeként jól hasznosították a kutatómunka tapasztalatait a termelés, termelékenységnövelés és a műszaki fejlesztés érdekében.

Számos miskolci vállalatunknál a reform bevezetését előkészítő bizottságokat alakítottak, amelyek kidolgozták a sajátos helyi körülményeknek megfelelő intézkedési tervet. Ezeknek ismertetése és megértése lett a propaganda és agitáció fő feladata. Ez a tevékenység nemcsak a felkészülést biztosítja, hanem elősegíti az idei feladatok jobb végrehajtását is és kezdeményezésekre ösztönzi a dolgozókat.

A város valamennyi üzemét figyelembe véve a Diósgyőri Gépgyár felkészülési munkája emelhető ki. A vállalat egész tevékenységét az 1968-as új körülményekre való felkészülés határozza meg. A gazdálkodási folyamat egyes részterületeit szemléltető ábrák segítségével, a várható pozitív és negatív hatások és tendenciák figyelembevételével elemzik és vitatják meg. Előadássorozatokon, szakmai ankétokon, a vállalat helyzetét, problémáit, a tartalékok feltárásának, hasznosításának különböző módszereit és legfontosabb feladatait beszélik meg a felső- és középkáderekkel, párttitkárokkal, szakszervezeti vezetőkkel, a törzsgárda legképzettebb szakmunkásaival.

*

A reform tömegpropagandája nemrég indult meg és lényegében az országgyűlés ülését követő pártnapokkal vette kezdetét. A párt- és tömegszervezetek politikai tanfolyamain, előadássorozatain az elmúlt évben közel 50 ezer ember kapott tájékoztatást a reform szükségességéről. A

pártnapok, a sajtó, a rádió és tv tájékoztató munkája is szélesítette azok körét, akik megismerték a párt gazdaságpolitikai célkitűzéseit, a tömegpropagandában mégis igen szerények az elért eredmények. A közvélemény formálásában, a közgazdasági szemlélet alakításában még csak a kezdeti lépéseket tettük meg.

Propagandánknak és a mechanizmus bevezetését előkészítő politikai tevékenységünknek a dolgozók és a lakosság legszélesebb tömegeit kell most már átfognia. A miskolci városi párt vb megbízta a Propaganda és Művelődési Osztályt, hogy jelentessen meg „A közgazdasági propaganda feladatai és módszerei" címmel egy kiadványt, amely a közgazdasági propaganda legfontosabb tartalmi feladatait, a közgazdasági szemlélet kialakításához szükséges leglényegesebb alapfogalmakat, összefüggéseket tartalmazza. Ismerteti az egyes nagyvállalatok elképzeléseit, intézkedéseit és felkészülését a reform bevezetésére, ötleteket ad a pártmunka módszereihez. A kiadvány mellékletként tartalmazza a GB legfontosabb határozatait és a reform bevezetésével kapcsolatos cikkek, irodalom bibliográfiáját is.

A propagandisták továbbképzésén, az alapszervezeti titkárok és agit-prop. felelősök értekezletein — a VB értékelése alapján — ismertetjük a közgazdasági propaganda helyzetét és feladatait, majd ez év végéig valamennyi üzemi pártalapszervezetünk vezetője megvitatja és kialakítja a gazdasági propaganda és agitációs tevékenység helyi tennivalóit, koordinálják a pártalapszervezetek és tömegszervezetek ez irányú feladatait.

Jól képzett közgazdászokból propaganda és agitációs bizottságokat és előadói csoportokat szerveztünk. Alapvető feladatuk helyi agitációs anyagok, szemléltető eszközök készítése, előadások, konzultációk, elméleti konferenciák tartása, pártbizottsági és alapszervezeti ankétok vezetése, és ellenőrzése.

A tömegszervezetek és a tömegmozgalmak feladata és felelőssége a reform speciális rétegpropagandája területén különösen jelentős. Városunkban nagy létszámú az a réteg, elsősorban nem gazdasági területen dolgozó értelmiségiek, pedagógusok, orvosok, egészségügyi középkáderek, továbbá a kisebb intézmények szolgáltató szociális jellegű szervek alkalmazottai, háziasszonyok, nyugdíjasok stb., amelyet a reform bevezetésével kapcsolatos tömegpropaganda gyakorlatilag eddig kevésbé ért csak el. A tömegszervezeteknek és a tömegmozgalmaknak nagyon differenciált módszerekkel és tematikával, szemléltető eszközökkel, írásos segédanyagokkal, a tv „mechanizmus politikai tanfolyamának" stb. hasznosításával szükséges tömegpropagandát végezni.

Fontos, hogy a már megjelent és a továbbiakban folyamatosan megjelenő GB és kormányhatározatokat, rendeleteket népszerű formában, közérthetően ismertessük. Lényeges feladata a gazdasági és társadalmi szerveknek, hogy az emberek szakképzettségében és tájékozottságában meglevő különbözőséget figyelembevéve szervezzék meg az ideológiai, szakmai és tudományos tájékoztató propagandamunkát.

Juhász György,
az MSZMP Miskolc városi Bizottsága
PMO munkatársa

Gazdaságpolitikai akcióbizottság a reform propagálására

Alapvető követelmény, hogy minél szélesebb körben, minél alaposabban megismertessük a reformmal kapcsolatos gazdasági- és szervezeti jellegű rendeleteket, határozatokat. Ami a gazdasági vezetőket, pártmunkásokat, párttitkárokat és propagandistákat illeti — mint az ország más területén — Borsod megyében is átgondoltan, szervezetten történik a felkészítés. Természetesen közben számos kritizáló megjegyzés is elhangzik. Ezek értelmében sok szakember és pártmunkás teendőket, határozott utasításokat vár. Az igények egy része jogos, másrésze viszont túlzott. A minden részletre kiterjedő központi utasítások éppen a reform ama lényegének mondanának ellent, amely az önállóságot, az önálló intézkedéseket igényli a munkában.

Megyénkben ez év tavaszán több mint 1500 szakember, pártmunkás, gazdasági vezető vett részt két-, illetve háromhetes tanfolyamon. Augusztus második felében és szeptemberben pedig egyhetes tanfolyamokon kétezer propagandista ismerkedett a reform közgazdasági és társadalmi vonatkozású kérdéseivel. Október elejétől négy hónapon keresztül heti négynapos foglalkozást szerveztünk ismét azoknak, akik tavasszal már részt vettek a reform alapelveivel foglalkozó tanfolyamokon. Ezenkívül közgazdasági konferenciákon a szakemberek rendszeresen megvitatják a legfontosabb rendeleteket, a Gazdasági Bizottság határozatait.

Több nagyüzemben, elsőként a Borsodi Vegyi Kombinátban a gazdasági vezetés és a pártbizottság a szakemberek, pártmunkások széles körében kezdeményezte az új határozatok és a legfontosabb gazdasági, vállalati jellegű teendők ismertetését. Mindeddig azonban csak kevés idő jutott a mechanizmus tömegpropagandájára. E munkát elvégezni — tekintettel a zsúfolt programra — csak úgy lehet, ha olyan aktivisták segítenek, akik szakmailag alaposan ismerik az új rendeleteket, intézkedéseket, politikailag egyértelműen foglalnak állást és választ tudnak adni a várhatóan sok gyakorlati kérdésre is.

Ez év tavaszán megyénk községeiben 274 jogász, közgazdász, a Megyei Társadalombiztosítási Igazgatóság vezetői, munkatársai tartottak előadásokat a termelőszövetkezeti parasztságnak az új nyugdíjtörvényről. Az előadások után a járások párt- és tanácsi vezetői, termelőszövetkezeti elnökök elismerően nyilatkoztak ezekről az előadásjellegű beszélgetésekről. Az előadások után megszűnt a termelőszövetkezetek vezetőit ostromló követelő jellegű „kérelemáradat". Tehát egy új, nagyfontosságú törvény megfelelő tolmácsolásban, valóban eljutott azokhoz, akiket elsősorban érint.

Ezt a propaganda és agitációs jellegű munkát a termelőszövetkezetek sürgetésére szerveztük meg a megyében már korábban is működő Jogi- és Közgazdasági Akcióbizottság segítségével. Az

akcióban a Hazafias Népfront, a TIT, a Bíróság és Ügyészség néhány szakembere is közreműködött. A munka sikerrel járt. Ez serkentett bennünket arra, hogy a gazdasági mechanizmus reformjával kapcsolatos propagandamunkában is hasonló utat kövessünk.

A Gazdaságpolitikai Akcióbizottság feladata lesz, hogy az elkövetkezendő hetekben a megye társadalmával megismertesse az új munka törvénykönyvet; a termelőszövetkezeti törvényt, a földjogi és földhasználati törvényt, a területi termelőszövetkezeti szövetségek szerepét és az önálló termelőszövetkezeti gazdálkodás helyes közgazdasági-társadalmi értelmezését. A szakemberek, jogászok, közgazdászok szívesen vállalnak ilyen jellegű előadásokat.

Az akcióbizottság együttműködik a különböző társadalmi szervezetekkel. Ez annál is könnyebb, mivel a társadalmi szervezetek aktív tagjai a bizottságnak is tagjai, s így a munkatervek egyeztetése nem okoz gondot. Ezzel elkerülhetők az eddig sokszor tapasztalható átfedések, ismétlések is.

A különböző témákat munkabizottságok készítik elő, hogy egy-egy új jogszabályt, törvényt valóban egyértelműen ismertessünk mindenütt. Az akcióbizottság — a tapasztalatok szerint — igen sokat segít a propaganda és agitációs munkában és abban, hogy a lakosság széles körének véleménye eljusson a megye vezető szerveihez.

Az akcióbizottság közreműködhet új törvények, illetve törvénytervezetek megvitatásánál is. Néhány héttel ezelőtt a megyei képviselőcsoport tagjai és az akcióbizottság néhány tagja az új Termelőszövetkezeti és Földjogi törvénytervezetet közösen tanulmányozták. A bizottság tagjai elmondhatták észrevételeiket, amelyeket megyénk képviselői az országgyűlésen felszólalásokban jórészt továbbítottak is a parlamenthez.

A tapasztalatok alapján biztosak vagyunk abban, hogy a Gazdaságpolitikai Akcióbizottság — amely egyre bővül — alkalmas a propaganda és agitációs munka segítésére, egyes jelentős törvénytervezetek, törvény, jogszabály, közgazdasági jellegű határozat széleskörű és pontos propagálására, természetesen együttműködve — ahogy megyénkben történik —, a társadalmi és tömegszervezetekkel, elsősorban a pártbizottságokkal. Ez azonban már a szervezésen, az irányításon múlik.

Barcsa Sándor,
a Borsod megyei Pártbizottság munkatársa

Készül a kollektív szerződés

Beszélgetés a Villamosszigetelő és Műanyaggyár szb-titkárával

Csaknem elkészült — végleges szövegezésben — a *Villamosszigetelő és Műanyaggyár* kollektív szerződése. Az a szándékuk, hogy december 15-ig megvitatják a dolgozókkal, majd aláírják a szerződést és kihirdetik. A műanyaggyáriak elsők között voltak, akik hozzáláttak a kollektív szerződés elkészítéséhez és időközben engedélyt kaptak arra, hogy 1968. január elsejével bevezessék a 44 órás csökkentett munkaidőt.

Szívesen vállalták az úttörők kockázatát. Amikor júniusban az első lépéseket megtették, a Munka Törvénykönyve még csak javaslat volt. Viszont hamarabb jutottak át a szerződés megszerkesztésének, összeállításának legnehezebb — kezdeti — szakaszán.

— *Milyen módszerrel dolgoztak?*

— Tizenegy tagú csúcsbizottság irányította a szerződés munkálatait — mondja *Patkó János szb-titkár.* — Egyes fejezetek, részek — például: munkaruha, szociális juttatások stb. — elkészítéséhez brigádokat szerveztünk. Jelenleg (november elején) az szb-tagoknál van a tervezet azzal a felhatalmazással, hogy vitassák meg a műhelybizottságokkal, valamint a műhelyek dolgozóival. Így kívánjuk biztosítani, hogy a lehető legjobb legyen a szerződés.

— *A széles körű részvétel elejét veszi-e az utólagos kritikai észrevételeknek?*

— Nincs szándékunkban „telefonkönyvet" vagy „bibliát" készíteni. Abban az illúzióban sem ringatjuk magunkat, hogy tökéletes, hibátlan szerződést fogunk csinálni. Erre azért sem vállalkozhatunk, mert több tényező ismeretlen előttünk. Nem láthatjuk előre pontosan, mit hoz majd az új gazdasági mechanizmus a vállalati gazdálkodásban, hogyan alakul például a nyereség. Nem akarjuk megkötni a kezünket például olyan dologban sem, mint a túlóra. Elhangzott a többi közt az a javaslat is, hogy vegyük be a szerződésbe, mennyit túlórázhat egy dolgozó. Nálunk jelenleg a karbantartóknál, a szállítási részlegnél (nem lehet tudni, mikor kell árut kirakni), a szerszámüzemben (létszámhiány miatt) túlóráznak. A többi üzemrészben jó ideje nincs erre szükség, rendkívüli eseteket kivéve. Nem szándékozunk visszalépni, s olyan állapotot „törvényesíteni", amelynél már ma is jobb a helyzet. Nem szükséges részletesebben indokolni, hogy a csökkentett munkaidő egyúttal erkölcsi kötelezettséget is jelent. A rövidebb munkaidő mellett is csökkenteni akarjuk a felhasznált túlórák számát.

— Ha valaki a szerződés kihirdetése után bíráló megjegyzést tesz, az nem lesz rossz vagy hiábavaló. Hiszen nemcsak 1968-ban, hanem az utána következő soksok esztendőben fogunk kötni kollektív szerződést, a jogos megjegyzéseket feltétlen hasznosítani tudjuk.

— Az egyik legfőbb törekvésünk az, hogy a szerződés tartalmilag pontos, emellett tömör, világos, mindenki számára érthető legyen. Olvastunk tervezeteket, amelyek mind szerkezetükben, mind fogalmazásukban túlságosan

bonyolultak, „jogiak". Dolgozóinknak érteniök kell jogaikat, kötelességeiket. A kívánt célt csak így érhetjük el.

— *A végrehajtás ellenőrzésére gondol?*

— Igen. Először csinálunk ilyen tartalmú, típusú kollektív szerződést. Nem tudhatjuk le azzal a dolgot, „na, kész vagyunk . . . !" Ha nehéz jó kollektív szerződést készíteni, akkor legalább kétszer olyan nehéz biztosítani annak következetes, hiánytalan érvényesítését. A megvalósulást legalább annyira közüggyé kell tenni, mint az elkészítést. Ennek pedig egyik fontos feltétele, hogy az emberek értsék, miről van szó.

— Többi között azt például, hogy növelhető a részesedési alap?

— Eredetileg egyszázalékos bérfejlesztést terveztünk 1968-ra. Ezt most felülvizsgáljuk — szerencsére, kedvező módon —, mivel novemberig már kapacitásunk 80,4 százalékára van rendelésünk. A hátralevő 20 százalékot az év végéig biztosítani tudjuk. Tavaly ilyenkor a rendelés — a kapacitáshoz viszonyítva — mindössze 46,1 százalékot tett ki. Annak ellenére, hogy a szerződés „Részesedési alap felosztása" című fejezete a legrövidebb, a legkevésbé kidolgozott az előre nem látható tényezők következtében, kilátásaink nem rosszak a jövő esztendőre. Természetesen a gyakorlat majd megmutatja, mennyire tudunk élni lehetőségeinkkel. Reméljük, termékeink kivívják majd a rendelők elégedettségét. Köztudott, a nyereség az eladott (átvett) cikkek nyomán realizálódik. A kollektív szerződés megvalósulásának anyagi hátterét megfelelő szintű termelési-gazdasági-kereskedelmi tevékenységgel kell megteremteni.

— *Itt beszélhetünk a szociális, kulturális beruházásokról is?*

— Ez az egyik legnehezebb kérdés. 1965. január elsejével hozzánk csatolták az egyik kiskunfélegyházi volt tanácsi vállalatot, ahol az elemi szociális létesítmények is hiányoztak. Ebben a gyáregységben jelenleg ezer ember dolgozik megfelelő étterem, orvosi rendelő, öltözők hiányában. Feltétlen módot kell találnunk rá, hogy ezt a problémát megoldjuk.

— *Bizonyára sokat vitáztak eddig is egy-egy fejezeten, mondaton?*

— Előfordult, hogy szavazással döntöttük el, mi és hogyan kerüljön be a tervezetbe. A törzsgárda tagjait, akik hosszabb ideje dolgoznak nálunk, hűségjutalomban részesítjük. Elhangzott az indítvány, hogy az áthelyezéssel idekerülteknél számítsuk be az előző vállalatnál eltöltött munkaidőt és ők is kapjanak hűségjutalmat. A többség véleménye az volt, hogy az áthelyezéssel hozzánk kerülő dolgozót nem éri munkajogi hátrány, a nyereségrészesedés elosztásánál figyelembe veszik a más munkahelyen eltöltött folyamatos munkaidőt, de a hűségjutalom csak azokat illetheti meg, akik hosszabb ideje dolgoznak a mi gyárunkban. Mint az elnevezésből is látszik, a gyárhoz való hűséget jutalmazzuk és nem valami mást.

— Vitatkoztunk és bizonyára továbbra is vitatkozni fogunk a szakszervezeti szerveknek a Munka Törvénykönyvébe foglalt jogairól is. Milyen hatás- és jogköre legyen a bizalminak, a műhelybizottságnak? Hogyan kell értelmezni a szakszervezetek kifogásolási jogát? Ezzel a joggal szerintünk a szakszervezeti tanácsot helyes felruházni. Ez nem zárja ki, hogy adott helyzetben a tanács

megbízza a szakszervezeti bizottságot, tegye meg a gyakorlati lépéseket, majd számoljon be a tanácsnak a tett intézkedéseiről, a kifogásolás következményeiről.

— *A csökkentett munkaidő bevezetésére hogyan, milyen feltételek között kerül sor?*

— Először röviden vázolni kell az előzményeket. Kollektívánk eredményes munkájának következtében a különböző kedvezmények alkalmazásában vállalatunk eddig is kezdeményező volt. A KGM-vállalatok közül elsőnek mi szüntettük meg a szombat éjszakai műszakot. A dolgozókat ezzel kéresetveszteség nem érte. A portásoknál szintén részleges munkaidőcsökkentést vezettünk be. A kormány rendelkezésének megfelelően az egészségre ártalmas munkahelyeken rövidített munkaidőben dolgoznak. Az összlétszám mintegy 30 százaléka dolgozik csökkentett munkaidőben (831 munkás és 65 alkalmazott).

— Számunkra tehát nem teljesen új a csökkentett munkaidő saját erőből történő bevezetése. Az említett „előcsatározások" hasznos tapasztalatokat adtak. Január elsejével az egész vállalatnál bevezetjük a csökkentett, 44 órás munkaidőt. Minden második hét szombatja szabad lesz — ez a tervünk. Több variánst elkészítettünk, de másképp nem tudjuk megoldani. csak úgy, hogy hat hetenként egy-egy részleg szombat éjszaka is dolgozzék.

— *Nem szül ez visszatetszést?*

— Azt hiszem, ez a visszalépés sokkal kisebb veszteség, mint az a nyereség, hogy minden második szombat szabad. Egyébként olyan döntést hozott a szakszervezeti tanács, hogy 1968. I. félévének gazdasági eredményeitől függően — amennyiben azok kedvezőek lesznek — eltörlünk mindenféle szombat éjszakai műszakot. Sőt, a három műszakosoknál áttérünk a heti 42 órás munkaidőre. Ismétlem, a végleges döntés a gazdasági eredményeken múlik. A csökkentett munkaidő természetesen nem érinti a béreket, amellett, hogy vállalatunknak maradéktalanul eleget kell tennie termelési-gazdasági kötelezettségeinek. A kollektív szerződés értelemszerűen, részletesen rögzíti a rövidített munkaidő körülményeit, feltételeit. A kedvező intézkedés, szabályozás érthetően kedvező visszhangra talál, még ha átmenetileg akad „szépséghibája" is.

Ide kívánkozik annak indoklása, hogy mi késztette a felsőbb szerveket, hogy ez a vállalat az elsők között készíthesse el a kollektív szerződést és a munkaidő csökkentésben is az elsők között lehessen. A vállalat dolgozóinak mintegy 62 százaléka szocialista brigádba tömörül, 55 százalékuk tanul. Összesen tizenhatszor, egymás után háromszor nyerték el az élüzem címet, kétszer ítélték oda nekik a SZOT és a Minisztertanács vándorzászlaját. Ebben az évben szeretnék elnyerni a „Szocialista vállalat" címet.

Kalocsai Tibor

A propagandisták munkájához

Az elmélet és gyakorlat kapcsolatának módszertani kérdései

I

A marxizmus—leninizmus oktatásánál — fontos problémaként jelentkezik az elmélet és gyakorlat viszonya. Az oktatómunkában szinte naponta felmerül, s valamilyen módon naponta meg is oldódik, de az oktatás hatékonyságának előtérbekerülésével egyáltalában nem mindegy a „hogyan" sem.

Abból kell kiindulnunk, hogy a pártoktatás, az Esti Egyetem olyan oktatási forma, amelynek hallgatói felnőttek, tehát olyan emberek, akik valamilyen munkakörben aktív, gyakorlati tevékenységet folytatnak. E tevékenységhez szükséges elméleti *szak*ismeretekkel feltételezhetően rendelkeznek. Sőt, a felvételnél mindig figyelembe vesszük a külső szerv vezetőjének és pártszervezetének, valamint a járási pártbizottságoknak a véleményét, és ezek alapján általában azok nyernek felvételt, akik munkahelyükön az átlagosnál jobban dolgoznak.

Szakismereteket tehát mi nem nyújtunk. Miért fokozódik mégis az Esti Egyetem népszerűsége, az érdeklődés iránta. Miért növekszik évről évre a részvételre jelentkezők száma?

Hallgatóink többsége azzal a szándékkal jön hozzánk, hogy az itt tanultakat az eddigi munkakörében fogja hasznosítani, és ismeretei pozitívan befolyásolják — közvetlenül vagy közvetve — (felfogásának, világnézetének változásán keresztül) társadalmi tevékenységét. Olyan ismereteket várnak, amelyeket a szakoktatás nem ad, nem is adhat meg, de amelyek eddigi — általában jó — munkájukat még jobbá, gyakorlati tevékenységüket még eredményesebbé teheti.

Érthető, hogy e várakozásnak nem könnyű eleget tenni. Különösen, ha figyelembe vesszük, hogy az a gyakorlati tevékenység, amelyet hallgatóink folytatnak, rendkívül heterogén. Különböző az a társadalmi mikrokörnyezet, amelyen a hallgatót ért hatás keresztülszűrődik. Az egyes munkakörök sajátos előképzettséget igé-

nyelnek, s hallgatóságunk e szempontból is erősen differenciált, akárcsak iskolai végzettség tekintetében. A nyolc általánossal rendelkező hallgató éppen úgy megtalálható, mint az egyetemi doktorátussal bíró. Az általános műveltség eltérő szintjéhez csatlakozik a kormegoszlásból fakadó különbség a hallgató élettapasztalataiban, gyakorlati műveltségében. E tényezőket kiegészítik a társadalom szerkezetéből adódó viszonyok (vezető vagy beosztott, anyagi különbségek stb.).

E tarka kép első pillanatban szinte áttekinthetetlen, s ha csak ebből akarnánk kiindulni, az elmélet és gyakorlat összeegyeztetése során, nagyon nehéz helyzetbe kerülnénk. Igaz, a marxizmus—leninizmus, különösen pedig a filozófia általános, átfogó elvi kérdésekkel foglalkozik, s ezek több-kevesebb áttétellel kapcsolatba hozhatók a konkrét gyakorlattal. Azonban, ha valamennyi hallgatónk igényét így akarnánk kielégíteni, leküzdhetetlen akadályokba (pedagógiai, társadalmi, sőt fizikai) ütköznénk.

Hallgatóink gyakorlatát tehát más oldalról kell megközelítenünk. *Az emberek tevékenysége ugyanis nemcsak konkrét cselekvés, hanem egyidejűleg társadalmi tevékenység általában.* Emellett, hogy a hozzánk kerülő különböző beosztású és előképzettségű emberek nagyon eltérő munkakört töltenek be, *végső soron valamennyien szocialista hazánkat építik, közös politikai, gazdasági, kulturális céljaik vannak; érdekeik a főbb kérdésekben megegyeznek.* Mindezek nyomán az emberek tevékenységében egy sor közös elem is van. Éppen ezekre támaszkodva beszélhetünk *társadalmi szinten* is gyakorlatról. Feladatunk tehát az, hogy

1. *a marxizmus—leninizmus elméletét összekössük a szocializmus építésének gyakorlatával mint társadalmi szintű gyakorlattal,*

2. *megmutassuk az egyes emberek cselekvéseiben az individuális és szociális elemek egységét, vagyis azt, hogyan illeszkedik be a hallgató tevékenysége a társadalmi folyamat egészébe.*

A két oldal bármelyikének elhanyagolása komoly nehézségeket okoz. Bizonyos értelemben a szaktudományok könnyebb helyzetben vannak. Az elmélet tárgyi szűkülésével ugyanis a hozzá tartozó tevékenységek köre is szűkül. Minél konkrétabb tehát egy elmélet, a valóság minél kisebb körét fogja át, annál könnyebb elsajátítani azokat a cselekvésformákat, amelyekben az elmélet megtestesül.

Van bizonyos lehetőség tehát arra, hogy az elmélet feltárja és rendszerezze azokat a konkrét eseteket, amelyek a gyakorlati alkalmazás közben számba jöhetnek, s ezekre az esettípusokra gyakorlati eljárásokat dolgozzon ki. Az ilyen eljárások alkalmazása, ha gyakorlatot szereztünk az esetek felismerésében — nem kíván különösebb szellemi erőfeszítést. (A munka rutinmunkává válik.)

A marxizmus gyakorlati alkalmazásánál a fenti út járhatatlan. A szocializmus építése során felmerülő, az élet által felvetett problémák köre ugyanis kimeríthetetlen, így semmiféle osztályozással, csoportosítással nem lehet az emberek tevékenységét úgy felszabdalni, hogy a marxizmus elmélete minden egyes típusra sémát adjon.

Az elmélet és gyakorlat közvetlen kontaktusa közvetetté válik. A marxizmus gyakorlati alkalmazása sohasem válhat rutinmunkává, illetve, ha azzá válik, akkor már eltért eredeti céljától, hiszen ettől az elmélettől idegen minden megmerevedés.

A szaktudományokkal szemben a marxizmus mindhárom ágának éppen az a sajátossága, hogy a legáltalánosabb ideológiai, gazdasági és politikai kérdésekkel foglalkozik. Ez biztosítja számára a széles körű alkalmazhatóságot. Ugyanakkor ez az alkalmazhatóság csak közvetetten, a konkrét társadalmi tevékenység elméletén, azaz a szaktudományokon keresztül hat. Behatol a termelésbe, a gazdasági szervezésbe, irányításba, a politikai és kulturális életbe. A marxizmusnak tehát eleve nincs önálló, a szaktudományoktól független alkalmazási területe: gyakorlata az egész társadalmi élet.

Az eddig elmondottak azonban a közvetettségnek, áttételességnek csak egyik pólusát képezik: a szociális, társadalmi pólust. Ugyanakkor a marxizmus tudományos világnézet is, s amennyiben az egyén elsajátítja, át fogja szőni egész személyiségét, individuumát. Így *a világnézet a személyiségen keresztül az egyéni cselekvés befolyásoló tényezője is lesz az élet minden területén, mind a termelésben, mind az erkölcsben, a szűkebb és tágabb értelemben vett társadalmi érintkezésben.*

A belső meggyőződéssé vált marxizmus eleve determinálja az objektív lehetőségeken belül az emberek tevékenységének fő irányait, megváltoztatja az egyén szubjektív hozzáállását a társadalomhoz — tehát a munkájához, környezetéhez stb.

A fenti két oldalt természetesen nem lehet elszakítani egymástól, az individuális és szociális hatás egységben jelentkezik. A marxizmus által áthatott szaktudományok stb. nagymértékben befolyásolják az egyének világnézetét, s megfordítva. Azonban a marxista világnézet csak akkor válik igazán szilárddá, ha annak tudományos alapját, a marxizmus—leninizmust önállóan is tanulmányozzák. Ez a rendszerezés sok mindent kikristályosít, világossá tesz, ami az emberek szaktudományos ismereteiben, eddigi tapasztalataiban csak homályosan, mintegy cseppfolyós állapotban van meg.

Visszatérve az eredeti kérdésre: miért növekszik az érdeklődés a kimondottan ideológiai képzés iránt? Azt válaszolhatjuk, hogy mind többen érzik hiányát világnézetük vezérfonalának, s

rájönnek, hogy a konkrét tevékenységhez is szükséges egy általános áttekintés, amely ezt a tevékenységet a nagy egészben elhelyezi.

II

Azok körében, akik először foglalkoznak alaposan és rendszeresen marxizmussal, számos téves nézet alakult ki, amely elsősorban az elmélet és gyakorlat viszonyának (a szaktudományok és a marxizmusnak, mint tudomány különbségének meg nem értéséből fakadó) helytelen értelmezésén alapszik.

Az egyik ilyen tipikus eset a marxizmus vulgarizálása. Ez sok esetben úgy jelentkezik, a hallgatók egy része a tanultak közvetlen alkalmazására törekszik. A mindennapi gyakorlathoz való segítségnyújtást úgy képzelik, hogy az Esti Egyetemen valami „recept gyűjteményt" kap, amelyek közül csak ki kell keresni az adott helyzetre alkalmazhatót, s máris közvetlenül adva van a megoldás. Ez az elképzelés — ha mélyére nézünk — kényelmességet, gondolkodási restséget takar. Ha ugyanis a marxizmus tényleg egy ilyen algoritmus-kódex lenne, mentesítené az embereket minden önálló gondolkodástól, rutinmunkává tenne minden társadalmi tevékenységet.

A mi célunk ellenben éppen az, hogy hallgatóinkat megtanítsuk a dialektikus gondolkodásra, az összefüggések helyes felismerésére, a változásra és fejlődésre való „érzékenységre", az ellentmondások felismerésének és helyes megoldásának képességére. A társadalmi folyamatokban való eligazodás megfeszített gondolkodást követel. Csak az ilyen szellemi tevékenység elsajátítása, s a benne való jártasság teszi képessé hallgatóinkat arra, hogy áthidalják az elmélet és gyakorlat, az általános és egyes, az absztrakt és konkrét közötti ellentmondást, és ténylegesen alkalmazni tudják a tanultakat.

A marxizmus tehát lényegéből fakadóan nem elégítheti ki a fenti igényeket.

A másik elég gyakori hibás nézet az elmélet és gyakorlat metafizikus szétszakítása. Az ilyen felfogás eleve kiindulópontként használja a „más az elmélet és más a gyakorlat" frázist, s a kettő közötti ellentmondás láttán legyint ahelyett, hogy annak megoldására törekedne. E nézet a marxizmusnak pusztán eszmei jelentőséget tulajdonít, s nem veszi észre, hogy a gyakorlatban nem alkalmazható elméletnek semmilyen, tehát eszmei jelentősége sincs. Ennek a beállítottságnak a következménye az álproblémák feszegetése, a sokszor meddő viták, amelyek szócsépléssé fajulnak, a skolasztikus, elméletieskedő fejtegetések.

Tanáraink általában radikálisan fellépnek, ha a foglalkozások ilyen irányban vakvágányra futnak. E nézetek mögött végső soron

a marxizmus gyakorlati jelentőségének tagadása áll, s e hallgatók ideológiai tanulmányaikat pusztán az „elme csiszolására" szolgáló eszközként tekintik, annak gyakorlati hasznát nemigen látják.

III

Feladatunk nyilván nem a hallgatók megtanítása „a" marxizmusra. A marxizmus három ága ma már annyira széles körű, szerteágazó tudomány önmagában is, hogy egy viszonylag szűk terület elsajátítása is teljes embert követel. Amit *mi adhatunk, az legfeljebb bevezetés az egyes ágazatokba, azok alapjainak lerakása.* Nem célunk, hogy egyetemünkön tudósképzés igényével oktassunk.

Olyan embereknek kell a marxizmust oktatnunk, akik bőséges gyakorlati tapasztalattal rendelkeznek. Ebből mindjárt következik, hogy a fő hangsúlyt az elméletre kell helyeznunk. *Elméletet kell tanítanunk,* de nem a gyakorlattól elszakítva. El kell érnünk, hogy mindenki érezze, amit tanul, az nem felesleges, nem öncélú teoretizálás, hanem olyan tudás, amelyre bármilyen helyzetben, bármilyen körülmények között támaszkodhat és amit felhasználhat.

Nem elég továbbá tisztán elméletet adnunk gyakorlati kitekintésekkel, hanem *módszert is kell adnunk, amelyeknek segítségével az elmélet a gyakorlatban alkalmazható.*

Ennek feltétele, hogy az elméleti anyagok oktatásánál, a kiindulópont és a cél a gyakorlat legyen. Csak így kötődhet az elmélet a hallgatók érdekeihez, csak így válhat meggyőzővé. Az anyag belső logikáját minduntalan alá kell támasztani a társadalom gyakorlatának tényeivel, személyközelbe kell vinnünk a marxizmust.

Hogyan érhetjük ezt el? Először is jól válogassuk meg azokat az alapokat, amelyeket a marxizmusból meg akarunk tanítani. E követelménynek tanterveink általában megfelelnek. Ahol véleményünk szerint kisebb eltérés mutatkozik, ott módunkban áll bővíteni vagy szűkíteni.

Tankönyveink, jellegüknél fogva rendszerezett *általános* ismereteket tartalmaznak, az egyes fejezetek jobbára deduktív felépítésűek, a konkretizálást *didaktikai* példákon keresztül végzik el. A példák didaktikai jellegét hangsúlyoznunk kell. E példák ugyanis nem azonosak a gyakorlattal, bár tényeken alapulnak. Kiválasztásuknál a szemléletesség, a közérthetőség játszotta a döntő szerepet (pl. Engels példája a tagadás tagadására: árpaszem). De nem biztos, hogy éppen ezek a példák állnak legközelebb a hallgatókhoz. Sőt, éppen az „iskolapélda" jelleg ötletszerűvé, egyoldalúvá, kiragadottá teheti. Nagyon könyvízű annak a

hallgatónak a tudása, aki egy elméleti tétel illusztrálására csak a tankönyv példáját tudja elmondani.

Tankönyv esetében a gyakorlati alkalmazhatóság tehát elsősorban az anyag helyes, áttekinthető rendszerezését, aktualitását, a helyesen alkalmazott, nem nagyszámú példát jelenti, hozzátéve, hogy a dialektikus módszert, valamint a megismerés lenini útját önmagára is alkalmazza. Ennél többet a tankönyv a gyakorlat számára nem adhat. Már ebből is következik, hogy ha az előadás is megmarad az ismeretközlésnek ezen a szintjén, akkor nem fogja közelebb hozni az elméletet a mindennapi élethez.

Az előadással szemben részben más követelményeket is támasztunk. *Tartalmilag* nyilván nem mondhatunk mást, csak azt, ami tematikánkban és tankönyveinkben szerepel. De ne ismételjük a tankönyvet! Mi az, amiben tartalmilag is túllépheünk rajta?

1. Az elméleti anyag *súlypontozása didaktikai szempontból.* Elsősorban azokkal a részekkel foglalkozzunk, amelyek nehezebben érthetőek, alaposabb magyarázatot igényelnek.

2. *Nagyobb hangsúly jusson az aktuális* kérdésekre. Ezalatt azt értjük, hogy az adott időszak társadalmi gyakorlata által égetően felvetett kérdésekkel részletesebben, az adott politikai célnak megfelelően foglalkozzunk. Így, az új gazdasági mechanizmus bevezetése és az ezzel kapcsolatos gyakorlati teendők szükségessé tették, hogy a politikai gazdaságtanban nagyobb súlyt kapjon a vállalatok önálló, új rendszerű gazdálkodása, a központi irányítás és a vállalati önállóság viszonya stb.

3. *A helyi sajátosságok* figyelembevétele. Az adott terület gazdasági-társadalmi helyzete szerint egyes fejezetek a tankönyvben foglaltaknál nagyobb, mások kisebb súlyt kapnak. (Pl. Bács-Kiskun megye adottságainál fogva a szocializmus politikai gazdaságtana kapcsán évek óta önálló témaként tárgyaljuk a mezőgazdaság szocialista rendszerét, habár ilyen fejezet tankönyvünkben nincs.) A lokális érdeklődést figyelembe kell venni a példák megválasztásánál is, és sokszor ezek, amennyiben pedagógiai követelményeknek is megfelelnek, hatékonyabbak lehetnek, mint a tankönyv példái.

4. A tankönyvben jelentkező 1—2 éves fáziskésés kiküszöbölése. Az *elméletben a legújabb eredményekre,* példáinkban napi tényekre hivatkozzunk. Ez biztosítja az előadás mindenkori frisseségét, életközelségét. (Nem szerencsés az az előadás, amelyet évekkel korábban megírt vázlatból, minden változtatás nélkül tart az előadó!)

Természetesen — a fentiek figyelembevétele — sem mehet az elmélet színvonalának a rovására. Az előadások is általános,

absztrakt ismereteket adnak, logikailag rendszerezve. Nem veszhetnek el a példák vagy számadatok özönében. Nem igazodhatnak az *egyes* hallgatók szűkebb érdeklődési köréhez sem.

(Bizonyos értelemben más a helyzet, ha azonos érdeklődési körű és foglalkozású hallgatók — pl. pedagógusok vannak egy csoportban. Ilyen esetben az adott hivatáshoz közelálló kérdések részletesebb tárgyalása közelebb viheti az elméletet a gyakorlathoz.)

A teljesen konkrét, tehát a hallgatók életéből vett problémák tárgyalása a *szemináriumok* feladata. Arra azonban vigyázzunk, hogy oktatásunknak ez a leggyakorlatiasabb része is az elméleti anyag elmélyítését szolgálja.

Nem helyes az öncélú vitázgatás, részterületeknek a tantervi anyagtól messze elszakadó boncolgatása. A szeminárium mélyítse el az elméleti anyagot közvetlen kontaktusban a hallgatók tapasztalataival. (Természetesen bizonyos értelemben általánosított tapasztalataival!) Az életből vett s a hallgatók által felvetett jelenségeknek tehát mindig ki kell választani azt az oldalát, amely a feldolgozandó téma szempontjából érdekes számunkra, ezt kell elemezni, más jelenségekkel összevetni és általánosítani oly módon, hogy ez az egész folyamat az elvi tétel megerősítését célozza.

•

Ha sikerült készséggé emelnünk hallgatóinkban az absztrahálás és konkretizálás művészetét, ha a dialektikát gondolkodásuk alapjává tettük, nem támasztanak többet igényt receptre és sémára.

Nem érdektelen azonban, ha néhány szót a másik oldalról is ejtünk: *a gyakorlati helytállás ugyanis nemcsak a helyes elméleti megközelítés eredménye, hanem erkölcsi helytállásé is. Egyáltalában nem hanyagolható el a marxizmus nevelő funkciója, különösen világnézeti, politikai és erkölcsi téren.*

Propagandamunkánkat mindkét vonatkozásban erősítenünk kell. *Egyrészt tudományosan megalapozott elméletet kell adnunk, az alkalmazás módszertani ismereteivel együtt, másrészt olyan embereket kell nevelnünk, akik nemcsak tudják, de akarják alkalmazni — s alkalmazzák is — a tanultakat.*

Dr. Harsányi Ernő,
a Bács megyei Pártbizottság
esti egyetemének tanszékvezető tanára

Ünnepi ülésszakok

Veszprémben

A Veszprém megyei Pártbizottság az Esti Egyetem 10 éves fennállása alkalmából kétnapos elméleti ülésszakot tartott. A tudományos tanácskozásra a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának ünnepségsorozata keretében került sor.

Szabó Kálmán elvtársnak, a megyei pártbizottság titkárának megnyitója után dr. Harmath Jenő igazgató az Esti Egyetem 10 éves; Kovács László tanszékvezető a Nagy Október félévszázados diadalútja címmel tartott előadást.

Az ülésszak két szekcióban folytatta munkáját. A filozófia és tudományos szocializmus közös szekció ülésén két téma együttes megtárgyalására került sor. Az egyik: A nacionalizmus jelentkezése és a szocialista hazafiságra nevelés feladatai Veszprém megyében, a másik: Az imperializmus fellazító taktikája és az ellene folyó harc feladatai a megyében.

A politikai gazdaságtan szekció „Az ipar és a mezőgazdaság kölcsönösen összefüggő termelési kapcsolatainak vizsgálata matematikai módszerekkel" témát vitatta meg.

DR. BESZTERI BÉLA

Pest megyében

A Pest megyei Pártbizottság Marxizmus—Leninizmus Esti Egyeteme a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója alkalmából emlékülést tartott, melyen a vezető pártmunkások, propagandisták és az egyetem végzős hallgatói vettek részt.

Az emlékülésen „Magyarország felszabadítása, a Szovjetunió szerepe a népi demokratikus forradalom kibontakozásában" címmel dr. Lengyel Zsuzsa kandidátus, egyetemi docens tartott bevezető előadást.

A bevezető előadást korreferátumok követték. „Osztályviszonyok Magyarországon 1944—45-ben" címmel dr. Kiss Artúrné egyetemi adjunktus; „Az antifasiszta ellenállási mozgalom fő vonásai Magyarországon 1944—45-ben" címmel Szabó Imréné egyetemi adjunktus; „A Szovjetunió szerepe hazánk függetlenné válásában" címmel Nemes István, az MSZMP Gödöllői Járási Bizottságának titkára tartottak előadást.

Az emlékülésen a bevezető előadások és a korreferátumok összefüggő, elméletileg is jól kidolgozott képet adtak a Szovjet Hadsereg felszabadító győzelmeinek jelentőségéről, a Szovjetunió segítésének szerepéről, a magyarországi népi demokratikus forradalom kibontakozásában és győzelmében.

Guinea és a fejlődés nem kapitalista útja

Le az imperializmussal, a kolonializmussal és a neokolonializmussal! Tisztelet, dicsőség, győzelem a népnek! Ezeket a jelszavakat hangoztatták minden ülés alkalmával a Guineai Demokrata Párt VIII. kongresszusán, amely a határozatok szerint új szakaszt nyitott meg a guineai nép történetében: a forradalmi folyamat radikalizálódásának és meggyorsításának szakaszát.

Milyen változások mentek végbe Guineában a függetlenség kivívása óta? Miért van szükség a forradalmi folyamat radikalizálódására és meggyorsítására? Melyek azok a külső és belső tényezők, amelyek fékezik, illetve elősegítik a nemzeti demokratikus forradalom elmélyítését és átnövését egy magasabb szakaszba?

Strukturális változások

Guinea Nyugat-Afrikában az Atlanti-óceán Guineai öble mentén Guinea Bissao (Portugál-Guinea) és Sierra-Leone között terül el. Északon és keleten Szenegál, Mali és Elefántcsontpart, délen Libéria határolják. Az ország területe 245 857 km^2. Lakossága megközelíti a 4 millió főt.

A Guineai Demokrata Párt 1947-ben alakult meg mint az 1946-ban létrejött Afrikai Demokratikus Tömörülés szekciója. A párt első időszakában a városi dolgozókra, a CGT-hez tartozó szakszervezeti mozgalomra támaszkodott, majd kiszélesítette befolyását a falusi tömegekre. A választási eredmények meghamisítása, az üldöztetések csak növelték a párt tekintélyét és befolyását. Már a függetlenség előtt is széles szervezeti hálózattal rendelkezett városban és falun egyaránt. 1958. szeptember 28-án a Guineai Demokrata Párt felhívására a guineai nép elutasította a Francia Közösséghez való csatlakozást, és 1958. október 2-án kikiáltották a független Guineai Köztársaságot. Kormányfője Ahmed Sekou Touré, a Guineai Demokrata Párt főtitkára lett.

Guineában az azóta eltelt kilenc év alatt nehéz körülmények közepette mélyreható strukturális átalakításokat hajtottak végre a társadalom gazdasági alapjában és a felépítményben, a külkereskedelemben, a belső és a külső szövetségi rendszerben, az emberek élet- és gondolkodásmódjában. Ezek a változások a nem kapitalista fejlődést szolgálják.

A társadalom gazdasági szerkezetének átalakítása érdekében

államosították a földet, de meghagyták a földhasználat magánjellegét. Ugyanakkor megakadályozták a földtulajdon koncentrálódásának folyamatát és a birtokspekulációt. A mezőgazdaságban fokozatosan tért hódít a termelőszövetkezeti mozgalom. 1964-ben 500 szövetkezet 30 000 hektár földet művelt meg. Állami mintagazdaságokat létesítettek, amelyek a mezőgazdasági termelés modernizálásának bázisai.

Államosították a bankokat, a biztosító intézeteket, a tengeri közlekedést, a villamos erőműveket. Az imperialista valutaövezetektől teljesen független *nemzeti pénznemet* hoztak létre, a guineai frankot. *Az új ipari létesítmények legnagyobb része állami tulajdonban van. Az állam kezében összpontosul a külkereskedelem és a belföldi nagykereskedelem.* A magánkereskedelem spekulációs tevékenységének visszaszorítására *szövetkezeti boltokat* létesítettek.

Guinea gazdasági szerkezete igen heterogén és sokrétű.

Az állami és szövetkezeti szektor mellett találunk:

— külföldi tőkés szektort, elsősorban a bauxit és a vasérc kitermelésére;
— vegyes vállalatokat;
— hazai tőkés szektort az iparban (kisüzemek, építőipari vállalatok, fuvarozási vállalatok), a kereskedelemben és a mezőgazdaságban (ültetvények);
— kisárutermelő szektort az iparban és a mezőgazdaságban;
— feudális szektort, elsősorban Közép-Guineában;
— közösségi termelési formákat (családi, falusi szervezetek, amelyeknek nagy része önellátó gazdaság).

Bevezették a *tervgazdálkodást.* A 3 éves terv (1960—1963) és a 7 éves terv (1964—1970) fő feladata a mezőgazdasági árutermelés növelése, hogy kielégítsék a lakosság élelmiszerszükségleteit, és nyersanyaggal lássák el az újonnan létesített feldolgozó üzemeket (textil, konzerv, dohány, cigaretta, bútor, gyümölcsszörp stb.). A terv célja még az iparosítás bázisának megteremtése és az analfabetizmus felszámolása. Azt a célt tűzték ki, hogy a nemzeti jövedelem növelésével szélesítsék a belső akkumuláció forrásait, és lehetővé tegyék a gazdasági növekedés önfinanszírozását.

Bár Guinea gazdasági élete *sok vonatkozásban még a kapitalista világ gazdasági rendszerébe van beágyazva* (külföldi tőkés szektor, rizs és liszt nagymennyiségű behozatala az Egyesült Államokból, hitelek és segélyek kapitalista szervezetektől és országoktól, vegyes-vállalatok, szakemberek) a szocialista országokkal folytatott szélesedő gazdasági együttműködés révén *sikerült ellensú-*

lyozni a tőkés befolyást (segélyek, hitelek, import, export, üzemek építése, nyersanyag és gépi felszerelések szállítása, szakemberek képzése).

Az állami szektor döntő befolyással rendelkezik az egész gazdasági életben, meghatározó erő a gazdaság fejlesztésében. A legkiterjedtebb a naturálgazdálkodást folytató családi gazdaságok szektora (a gazdaságok kétharmada nem folytat jelentősebb árutermelést). A kitermelő ipart még a külföldi szektor uralja.

A *felépítményben* olyan átalakulások mentek végbe, amelyek elősegítik a nemzeti demokráciának, a nép diktatúrájának megszilárdítását, a nem kapitalista úton való fejlődést, az afrikai demokratikus forradalom, az afrikai egység előmozdítását, az antiimperialista ideológia és politika érvényesítését. Ennek tényei:

— a párt irányító, vezető és ellenőrző szerepe érvényesül a társadalmi élet minden területén (közigazgatás, hadsereg, tömegszervezetek, iskolapolitika, propaganda, sajtó, kultúra). Guinea 30 közigazgatási egysége 4 területhez tartozik. Minden terület élén a politikai bizottság soraiból kinevezett kormánybiztos irányítja a területhez tartozó állami szerveket és biztosítja a párt politikai vonalának érvényesülését.
— Szétzúzták a gyarmatosítók közigazgatási rendszerét. Összhangba hozták az állam és a párt szervezeti felépítését. A párt alapszervezetei a helyi közigazgatás teendőit is ellátják.
— Államosították a magániskolákat. A közoktatási reform érintette az oktatás struktúráját és tartalmát. A közoktatás fejlesztése terén jelentős eredményeket értek el. 1957/58-as tanévben 42 543 tanuló járt elemi iskolába, 1966/67-es tanévben 149 527. A középiskolai tanulók száma 2547-ről 36 379-re emelkedett ebben az időszakban. A középiskolákban hússzor több leány tanult 1966/67-ben, mint a függetlenség előtt.
— A sajtó, a rádió, a tankönyvek és a kultúregyüttesek népszerűsítik a párt ideológiáját és politikáját, az afrikai egység gondolatát, az imperializmus ellen harcoló népek iránti szolidaritást, az imperializmus ellen függetlenségükért harcoló népek egymásrautaltságát.

A tudományos-technikai forradalom mércéje, a fejlett országok utolérése szempontjából a gazdasági elmaradottság felszámolása Guineában még gyerekcipőben jár, de már töredezik az elmaradottság páncélja.

A gyarmatosítás előtti és a gyarmati időszakhoz képest — amikor is *évszázadokon keresztül újratermelődött a bénító válto-*

zatlanság — most néhány év leforgása alatt számos létesítmény született: szaporodnak a feldolgozó üzemek, modern repülőterek, szélesedik az úthálózat, iskolák százai, új vízierőművek, öntözőcsatornák épültek, traktorok ezrei dolgoznak a földeken.

Az átmeneti időszak ellentmondásai

Guinea ma átmeneti időszakot él át. Ennek jellege számos vonatkozásban hasonlít ahhoz a forradalmi folyamathoz, amely Kelet- és Közép-Európában zajlott le közvetlenül a második világháború után. A fejlődés nem kapitalista útja részben *hasonló,* részben *eltérő* vonásokat mutat a kapitalizmusból a szocializmusba való „hagyományos" átmeneti korszakkal. Azaz sajátos módon fonódnak össze a demokratikus és a szocialista forradalom feladatai. A demokratikus forradalom átnövése számos fokozaton megy végbe. A fejlődés nem kapitalista útja magában foglalhat olyan szakaszokat, amikor kialakul egy labilis egyensúlyi helyzet a kapitalizmus és a szocializmus hívei, társadalmi erői között, amikor az állami szektor még kettős arculatú. De ha a nem kapitalista utat mint dinamikus folyamatot értelmezzük, akkor *a kapitalista szakasz elkerülése, átugrása nem jelenthet mást, mint a szocializmus irányába való haladást.* A nem kapitalista úton való fejlődés sajátszerű vonásainak fel nem ismerése súlyos hibákhoz vezethet. De eltorzítja a folyamat lényegének a megértését, ha a fejlődés nem kapitalista útját valamiféle harmadik útnak tekintenénk, és nem látnánk, hogy a nem kapitalista úton való fejlődés sajátosságain keresztül érlelődnek meg a szocialista forradalom általános vonásai. A kapitalista szakasz átugrásának, elkerülésének alapfeltétele a szocialista világrendszer létezése.

A fejlődés nem kapitalista útja dinamikájának megértése megköveteli, hogy vizsgáljuk azokat a differenciálódási folyamatokat, társadalmi antagonizmusokat, amelyek az alap- és a felépítmény átalakítása során keletkeznek. Megkíséreljük elemezni az ellentmondások kifejlődését Guineában, és vizsgálni, hogy milyen módon kívánja a Guineai Demokrata Párt szabályozni és megoldani ezeket. Végső soron *milyen feltételek között bontakozik ki a „ki kit győz le"* Guineában.

Guineában és számos más nem kapitalista utat választó országban *úgy tűnt közvetlenül a függetlenség kivívása után, hogy az előrehaladás mind szélesebb és erősödő nemzeti egység jegyében mehet végbe.* Ennek két fő oka van. A függetlenségért vívott harc szakaszában a belső antagonizmusok másodlagosak voltak az alapvető ellentmondáshoz képest, amely szembeállította a lakosság túlnyomó többségét az imperializmussal. Az afrikai társadalom a gyarmati uralom végén magában hordta ugyan az

érdekellentéteket, az antagonisztikus osztályrétegeződés csíráját, de a társadalom osztályokra tagozódása még nem fejlődött ki igazán. Nem kristályosodott ki sem a proletariátus, sem a burzsoázia mint osztály, az előbbi az ipar fejletlensége, a másik pedig tőkeszegénysége miatt. Ezenkívül a kizsákmányolók és kizsákmányoltak közötti ellentéteket elkendőzték a kapitalizmus előttről fennmaradt viszonyok. Ezért Sekou Touré azt írhatta: „a nemzeti demokrácia arra volt hivatva, hogy minden társadalmi réteg szoros együttműködését valósítsa meg az állam és a nemzet építésében, egy nem kapitalista fejlődés perspektívájában".

A fejlődés nem kapitalista útjának talaján azonban sokrétű *differenciálódási folyamat* bontakozik ki, amely aláássa a nemzeti egységet, *kiélezi az osztályharcot*, szükségessé teszi a forradalmi folyamat meggyorsítását, a fejlődési szakaszok gyorsabb átfutását, a demokratikus forradalom gyors ütemű továbbfejlesztését, különösképpen azért, mert az imperializmus agressziója és nyomása fokozódik és ez bátorítja a belső reakciót, a visszahúzó erőket aktivizálja. Így keletkezik az a drámai ellentmondás, hogy az elmaradottság, a kapitalista világrendszerhez való bizonyos mértékű kötődés, az átnövés feltételeinek lassabb érlelődését hozza magával. A belső és nemzetközi osztályharc követelményei megkívánják a forradalmi folyamat meggyorsítását és radikalizálódását. Ezért a fejlődés nem kapitalista útja önmagát állandóan meghaladó folyamat.

Az alapvető ellentmondás a gazdasági alapban végbemenő gyökeres átalakulások és a felépítmény, a politikai hatalom viszonylagos fejletlensége, gyengesége. Lehet, hogy a társadalmi antagonizmusok lávája nem olyan forró és nincs akkora feszítő ereje, mint a fejlett tőkésországokban, de a vulkán falai vékonyabbak, kevésbé ellenállóak.

Vizsgáljuk meg, milyen ellentmondások keletkeztek Guineában az átmeneti időszakban.

— A gazdasági növekedés és az árutermelés kiszélesedése következtében meggyorsult a közösségi termelési formák felbomlása, növekszik az egyenlőtlenség a paraszti családok között. A hagyományos szektorban is fokozódik az ellentmondás az idősek és a fiatalok között, a konzervatív férfiak és az emancipálódó nők között, a régi és az új erkölcsi normák között.

— A kizsákmányolás korlátozása következtében felbomlik a feudális szektor. A földet a családtagok között szétosztják. Terjed az idegen munkaerő alkalmazása, különösen ott, ahol át lehet térni az ültetvényes gazdálkodásra.

— A vagyonosabb falusi rétegek spekulációs kereskedelmi tevékenységet folytatnak, felhasználva a mezőgazdasági termékekben a városi lakosság gyors növekedése miatt jelentkező hiányt.
— A külföldi tőkés szektor és az állami szektor közötti ellentmondás kiéleződik, mert az előbbi megfosztja a nemzetgazdaságot a felhalmozás egyik fő forrásától, állam az államban. Szükség van a külföldi tőke felhasználására, de ugyanakkor korlátozni kell tevékenységi körét.
— Ellentmondás keletkezik az erősödő állami és a hazai magánszektor között. A hazai tőkés szektor igyekszik az állami szektorban termelt értéket és szétosztott jövedelmeket átszivattyúzni, felhasználva az ipar fejletlenségét, a káderek képzetlenségét, az áruhiányt, az apparátusban dolgozó egyes rétegek megvesztegetését. Kivonják az árut a forgalomból, és a feketepiacon vagy külföldön próbálják értékesíteni. Az amúgy is csekély felhalmozási alap egy részét elvonják a nemzetgazdaság fejlesztésétől.
— Ellentmondás keletkezett a város és a falu között. Az állam a városi lakosság ellátása érdekében igyekszik a legfontosabb élelmiszerárakat alacsony szinten tartani. Az árutermelő parasztság gyakran csökkenti a termelést, vagy illegális csatornákon keresztül értékesíti termékeit. Az iparcikkek és gépi felszerelések ára igen magas, mert külföldről kell behozni, és az alacsony kínálat miatt az árak magasra szöknek. Az inflációs folyamat növeli a város és a falu ellentmondását.
— Az értelmiségiek között is mélyreható differenciálódási folyamat ment végbe. Az értelmiség egy része tudását, hozzáértését a forradalom ügyének szolgálatába állítja. Más része politikailag közömbössé vált, mert csalódott a nehézségek, az itt-ott mutatkozó hozzá nem értés és helyenként még az iránta megnyilvánuló bizalmatlanság miatt. Egy részük technokrata módon viselkedik, szövetkezik a rendszer bírálóival és gúnyolóival.
— A legveszélyesebb differenciálódás az állami és a pártapparátuson belül megy végbe, mert kialakult egy elég széles bürokrata burzsoázia, lumpenburzsoázia.

A nemzeti egység jegyében magasabb állami beosztásba kerültek a gyarmati rendszer idején kiképzett köztisztviselők, szak-

emberek. Közülük sokan arra használják fel a politikai, állami és gazdasági élet afrikanizálását, hogy átvegyék a francia gyarmatosítók helyét, szemléletét és életmódját. Ők az önkény, a korrupció, a megvesztegetés, a szabotázs gócpontjai az apparátuson belül. Klikkrendszert valósítanak meg, családtagjaikat és barátaikat pozíciókba ültetik. A bírálatot elfojtják, elherdálják az állam vagyonát. Csatlakoztak hozzájuk — mint ezt Sekou Touré a kongresszuson kifejtette — egyes, a hatalomtól megszédült és korrumpálódott párttagok is. Ez a bürokratikus és lumpenburzsoázia parazita az állam és a párt testén. Hogy megszilárdítsák társadalmi bázisukat, támogatják mindazokat az elemeket, amelyeknek érdekei ellentétesek a nem kapitalista fejlődéssel. Igyekszenek megnyerni a hadsereg tisztjeinek egy részét, szövetkeznek a belső és a külső ellenforradalommal és a politikai, de főleg katonai puccsokban keresnek kiutat. Nem riadnak vissza attól, hogy szítsák a nemzetiségi ellentéteket, a vallási fanatizmust és a hagyományos retrográd szokások védelmezőit. Ezért mondhatta Sekou Touré, hogy „a forradalom szüli az ellenforradalmat... Az ellenforradalom kocsiban jár és párnázott székben ül."

Az ellentmondások megoldásának lehetőségei Guineában

A Guineai Demokrata Párt VIII. kongresszusa felismerte, hogy a függetlenség kivívása után a nem kapitalista úton való fejlődés során mélyreható differenciálódási folyamat ment végbe a társadalomban, aminek következtében Guinea választ előtt áll, és az osztályharc valósággá vált.

Guineában az osztályharc sajátosan tükröződik a párt- és az államapparátuson belül. Ennek okai:

a) A Guineai Demokrata Párt tömegpárt és élcsapat egyidejűleg. Tömegpárt jellegének köszönhette, hogy a függetlenségért folyó harc szakaszában tömöríteni tudta a lakosság túlnyomó többségét, egyesíthette mindazokat a társadalmi rétegeket, amelyek érdekeit a gyarmatosítás sértette. A függetlenség kivívása után megtartotta tömegpárt jellegét, amit indokolt a társadalmi tagozódás fejletlensége, a párt nemzetegyesítő szerepe a törzsi és nemzetiségi elzárkózással szemben, a közösségi termelési és társadalmi szervezetek nagy súlya falun. A párt mozgósító ereje könnyebben érvényesül azáltal, hogy széles körű hálózattal rendelkezik, nyolcezer alapszervezetet számlál.

A párt élcsapat jellege (nem a marxi—lenini élcsapat értelmében) megnyilvánul a párt- és az állami vezetés egybefonódásá-

ban, ellenőrző és vezető szerepének érvényesülésében a társadalmi élet minden szintjén, politikai célkitűzéseiben, a párt ideológiai alapjaiban.

A párt e kettős — élcsapat és tömegpárt — jellegéből következik, hogy a társadalmi antagonizmusok szükségszerűen a párton belül és az államapparátuson belül is megnyilvánulnak. A korrupt ingadozó elemek így könnyebben találnak utat az élcsapathoz.

> b) A forradalmi folyamat megszilárdításának és előrehaladásának biztosítása, a régi és az új szembekerülése a párt és az államapparátus kádereinek felülvizsgálatán, megtisztításán keresztül megy végbe. Ezt megnehezíti, hogy a hatalomnak azok is részesei, akiket el kell távolítani. Maga a tisztogatási akció a jelen szakaszban az osztályharc legkiélezettebb megnyilvánulási formájává vált.

A Guineai Demokrata Párt VIII. kongresszusán előtérbe került a párt és az államapparátus megtisztítása a korrupt, ingadozó és ellenséges elemektől. Olyan határozatokat hoztak, amelyeknek értelmében felülvizsgálják a párt és a kormány tisztségviselőinek anyagi helyzetét, a 9 év alatt szerzett javakat.

A párt vezető szerepének érvényesítése érdekében a kongresszus a politikai bizottság kezébe koncentrálta a végrehajtó hatalmat. A politikai bizottság tagjainak számát 15-ről 7 főre csökkentették. A kongresszus megszilárdította Sekou Touré politikai pozícióját azáltal, hogy közvetlenül a kongresszus választotta meg őt főtitkárnak, tehát csak a kongresszus válthatja le. Ezenkívül kinevezték a forradalom legfelsőbb felelősévé, ami valószínűleg azt jelenti, hogy a központi bizottság, a politikai bizottság egyetlen egy határozata sem érvényes addig, ameddig a főtitkár azt nem hagyja jóvá.

A kongresszus megszilárdította a párt vezető szerepét azáltal, hogy függetlenítették a megyei titkárokat, növelték a párt különböző szerveiben a nők és az ifjúság képviseletét. Elhatározták, hogy a hadseregben fokozni kell a politikai és ideológiai nevelést. A népi milícia országos szervezetté fejlődött, a hadsereg kiegészítésére, az ellenforradalmi kísérletek megtörésére.

A VIII. kongresszus olyan határozatokat hozott, amelyeknek végrehajtása megszilárdítja a forradalmi erők helyzetét, aktivizálja a tömegeket és ezzel kiküszöböli a politikai puccs lehetőségét.

A kongresszus határozatot hozott arra, hogy Guinea erősítse szövetségét a nemzetközi antiimperialista erőkkel. Az a tény, hogy a kongresszuson 54 külföldi küldöttség képviseltette magát — köztük az MSZMP —, bizonyítja, hogy nem sikerült Guineát nemzetközileg elszigetelni. Az Egyesült Államok nyomásának

gyengítése érdekében Guinea igyekszik kiszélesíteni kapcsolatait a kapitalista világgal. Záróbeszédében Sekou Touré kijelentette, hogy Guinea szeretné kapcsolatait megjavítani Franciaországgal, Angliával és a szomszédos Szenegállal. A gaulleista politika érdekelt abban, hogy Nyugat-Afrikában csökkenjen az amerikai és növekedjen a francia monopóliumok befolyása. A két imperialista hatalom harca pillanatnyilag kedvező Guinea számára, mert megosztja az imperialista erőket, de ugyanakkor nagyobb távlatban veszélyt rejt magában. A kongresszus elfogadott egy nyilatkozatot, amelyben köszönetet mondott a baráti országok támogatásáért, és sajnálatát fejezte ki a szocialista táboron belüli ellentétek miatt.

Guineában az átmeneti időszak, a forradalmi folyamat kritikus ponthoz ért. A társadalmi antagonizmusok kiéleződtek olyan nemzetközi helyzetben, amikor az imperializmus erői fokozzák agresszivitásukat. A forradalom további előrehaladása megköveteli a városi és falusi dolgozók támogatásának megszilárdítását. A pártnak elvi alapokon nyugvó egysége erősíti a tömegek lelkesedését és odaadását. Nem a nehézségek előtt torpannak meg a tömegek, hanem a forradalom ingadozása, visszaesése, a lumpenburzsoázia térhódítása miatt.

Ezt a helyzetet ismerte fel a VIII. kongresszus. Az átmeneti időszak ellentmondásainak pozitív megoldása megköveteli a forradalmi folyamat radikalizálását, a demokratikus forradalom átnövését fejlettebb szakaszba, a felépítmény és ezen belül is elsősorban a politikai hatalom megszilárdítását, a párt élcsapat és tömegpárt jellegének fokozottabb differenciálását, a nemzeti demokrácia fejlesztését a proletárdiktatúrához közelebb álló formához, a szocialista tábor hatékonyabb és koordináltabb gazdasági, politikai és katonai támogatását, az afrikai forradalmi erők fokozottabb összefogását, a guineai forradalom közvetlenebb és szorosabb szövetségét a szocialista világrendszerrel és a nemzetközi munkásmozgalommal.

Ahogyan számos küldött hangoztatta a kongresszuson, ilyen kiélezett helyzetben a forradalom óráján az engedékenység ideje lejárt, nem forradalmi frázisokra, hanem forradalmi tettekre van szükség.

A történelmi átalakulások üteme felgyorsult Guineában. A korunkban végbemenő nagy társadalmi átalakulásban, a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet világméretű folyamatában Guinea nem sodródik, hanem — igen bonyolult feltételek közepette — *e folyamat aktív résztvevője, e harcnak világítótornya fekete Afrikában.*

Marton Imre

Új gazdaságirányítási rendszer Bulgáriában

A közelmúltban értékelték a Bolgár Népköztársaságban az új gazdaságirányítási rendszer — a „novi szisztem" — három és féléves eredményeit. Testvérlapunk, a Partien Zsivot szerkesztőségének meghívására módunk volt több helyen betekinteni az új körülmények között dolgozó és gyarapodó termelő kollektívák életébe. Természetes, egy néhány napos látogatás nem adhatott átfogó képet az új gazdaságirányítási rendszerről, valamennyi mutatóról, de a tapasztalatokból mindenütt kirajzolódott az előrehaladás, az útkeresés és a további tenniakarás.

Az indulás, átállás körülményeiről

Az első és a mi olvasóink számára sem ismeretlen tény: a gazdaságirányítás új rendjének feltételei és követelményei a szocialista tábor egyes országaiban nagyjából azonos előzmények után értek be. A népgazdaság eredményeinek mennyiségi (extenzív) felhalmozódása, a korábban központilag meghatározott célok elérése, az életszínvonal általános emelkedése nélkül nem vált volna lehetségessé a bolgár gazdasági mechanizmus reformja sem. Ahogy kinőtték a régi ruhát, úgy tárták fel az új feladatokat: a gazdaság lassan reagál a piac jelzéseire, a világban lezajló technikai haladás maga mögé utasítja az elavult termelőerőket, a szocializmus fejlődése intenzív és gyorsabb tempót követel. Ennek az alapjait meg kellett teremteni.

Az 1962-ben tartott VIII. pártkongresszus és az 1963 májusi Központi Bizottsági plénum között az országban élénk viták tüzében kovácsolódtak ki az új közgazdasági elgondolások. A párt Politikai Bizottsága gazdasági szakembereket kért fel a helyzet felmérésére, új párthatározatok előkészítésére. Jelszó volt: „Tárjuk fel az elmaradás okait és jelöljük meg a lehetséges előrejutás útjait!" Gondos munka után 1964. április 1-től a párt és a Minisztertanács jóváhagyásával mintegy 50 ipari és mezőgazdasági üzem (több mint 80 ezer ember, a gazdasági bázis 6 és fél százaléka) lépett a nagyobb gazdasági önállóság, a fokozott jövedelmezőség és az önfinanszírozás útjára. A következő évben már ezek tapasztalatai alapján rögzítették a további tennivalókat. Közben természetesen állandóan ismertették a dolgozókkal az

új irányítási rendszer lényeges vonásait. Ettől kezdve rövid idő alatt átállt az egész mezőgazdaság, s további ipari, kereskedelmi, építő- stb. vállalatok kapcsolódtak be az új rendszerbe.

Iparvállalatok és az új mechanizmus A meglátogatott gyárak között érdekes tapasztalatokat nyújtott a telefon-tröszt belogradcsiki vállalata. *Krisztyo Nikolov* városi első titkár társaságában tekintettük meg a városka legjelentősebb üzemét. A telefongyár 1965. június 1-étől dolgozik a nagyobb önállóság jegyében. Gazdasági eredményei közül kiemelkedik, hogy a bérek és a létszám megfelelő növekedése mellett lényegesen gyorsabban nőtt a termelékenység és az exporttevékenység. Ma az évi 150 ezer telefonkészülék 90 százalékát külföldre szállítják, zömét a Szovjetunióba. Az exporttervek túlteljesítéséből eredő jövedelem 10 százalékát az állam azonnal visszaadja a technika modernizálására, ugyanakkor eredményeik alapján a beruházási bank is készséggel ad nekik rövid lejáratú hitelt. Érdekességként említették, hogy a gazdasági reform bevezetése előtti két évben egymillió leva állami beruházást kaptak, az azóta eltelt két önfinanszírozó évben viszont másfélmillió leva hároméves bankhitelt vettek fel, amelyből több mint egy milliót saját nyereségből máris visszafizettek.

Hasonló önállóságot tapasztaltunk a lomi cukor- és kekszgyárban is. Ez a közepes nagyságú iparvállalat kezdettől, tehát 1964. április 1-től az új mechanizmus alapján működik. Az ezt megelőző három-négy évben veszteséggel termelt, kevés és rossz minőségű volt a cukorrépa, nagyok voltak a szállítási költségek. Az utóbbi esztendőkben felszámolták a távoli termelő bázisokat, helyes premizálással szélesedett a gyárkörnyéki termeltetés és felvásárlás. Arra törekszenek, hogy minél rövidebb legyen a szállítási és a feldolgozási idő, mert ez csökkenti a gyártási veszteséget.

A szocialista együttműködés alapján decembertől márciusig kubai cukorfinomítást végeznek, ezzel is növelik az állandó munkásgárda létszámát és bevételeit. *Efrém Jordanov* elvtárs, a pártbizottság titkára beszámolt arról, hogy a többletnyereségből növelték a gyár tartalékalapjait és beruházási kereteit. Az eredményekre támaszkodva újabb beruházásokkal, a jelenlegi 1250 tonnás napi termelést 1970-ben 2000 tonnára akarják bővíteni.

Ilyen szorgos munkát és magabiztos tervezést tapasztaltunk más gyárakban is. Mindenütt hangsúlyozták, hogy a helyi önállóság az állami, népgazdasági szükségletek jobb kielégítését szolgálja. A gazdasági és politikai munka mindenütt célszerűen kiegészítették egymást.

Egy termelőszövetkezet változásai A gyorsan iparosodó, fejlett mezőgazdasággal rendelkező Bulgáriának egyik külön is gazdag vidéke az „Aranyszarv" földje, ahol a Duna eléri az országot. Itt van a Borisz Papardemov partizánról elnevezett termelőszövetkezet központja: Bregovo. Tizenkétezer lakost tart el a több ezer hektáros gazdaság, évente hét és félmillió leva bevételt érnek el — csak a föld termékeiből. Mert Bregovóban, ahogy *Szergej Petrov* agrárközgazdász, első titkár sorolta —, sok embert foglalkoztat a vasúti gyűjtőállomás, a helyi gépjavító vállalat, a fejlődő kereskedelem. Most

épül bankhitelből és állami hozzájárulásból egy közös (külkereskedelmi vállalat + termelőszövetkezeti) termékfeldolgozó, s az eddig Vidin városba járó szivattyúgyári munkások helybentartására egy kihelyezett községi gyáregység.

Feltűnően szépek, változatosak a bolgár falvak. A hegyes-völgyes ország építészeti stílusa természetszerűen elüt a magyar szokásoktól, mindenütt uralkodóvá lett a magasház. Itt Bregovóban is egyre több a vidám színekben játszó emeletes ház, családi birtok vagy középület. Az önfinanszírozás és a jövedelmezőség, a bevételek fokozódása egyaránt gyarapítja az egyént és a szélesebb társadalmat. Új felismerések születnek (ők is leadták a távoli Lomba szállítandó cukorrépát), télen gőzzel fűtött, Hollandiából importált melegházakban dolgoznak, külkereskedelmi többletbevételekből földgépeket vásároltak, felvett bankhiteleik visszafizetését határidő előtt teljesítik.

Ugyanezt a számoló és jövedelmező aktivitást tapasztalni az egyes brigádokban is. A javadalmazásnál fő elv a tiszta jövedelem fokozása. Ha túlteljesítik a hektáronkénti bevételi előirányzatot, annak összegét háromhavonta szétosztják. A községben mindenütt új házak épültek, a tagság igénybe veheti a termelőszövetkezet építőbrigádját, a költségeket is a közös gazdaság hitelezi. A szövetkezeti tagság az utóbbi időben fokozottan érzi, hogy az új gazdasági rendszer érdekében végzett jó munkájával s a közös gazdaság gyarapításával járul hozzá az ország gyorsabb felemelkedéséhez. Ezt a pártaktivisták is szüntelenül hangsúlyozzák.

Dobrudzsa szerelme: a búza

A mezőgazdasági vidékek egyik büszkesége a Fekete-tenger parti Dél-Dobrudzsa. A megye központjában Tolbuchin mezővárosban beszélgettünk *Gancsó Krisztev* megyei titkárral, aki korábban egy évtizedig dolgozott a terület mezőgazdasági kutatóintézetében. Elmondta, hogy a négy és fél ezer négyzetkilométeres megye 340 ezer hektárján dolgoznak az állami gazdaságok és a termelőszövetkezetek. A 41 termelőszövetkezet átlagos területe 7200 hektár s egy-egy gazdaságban 1200—1300 tag tevékenykedik. A megyében az ország más kertészeti vidékeihez képest mélyen van a víz. Noha a tenger közelsége mindig javított az időjáráson, régen Dobrudzsa mégis elmaradott hely volt. A „régi mechanizmus" idején mindenhova bevezették a villanyt (addig csak három városban volt), új utakat, kutakat építettek, s a régi szövetkezeti összefogást szocialistává formálva, átalakították a községek képét, az emberek gondolkodását. Ma is ezt tekintik az új mechanizmus bevezetése legfontosabb feltételének.

A megyei titkár meleg szavakkal vallott arról, hogy Dobrudzsa szerelme a búza, a terület 40%-án ezt termelik, a többin kukoricával, napraforgóval, pillangós növényekkel foglalkoznak, állattenyésztést folytatnak.

A párt VIII. és IX. kongresszusán hozott gazdaságjavító intézkedések végrehajtására több helyi tervet és határozatot dolgoztak ki. S noha nem állítják, hogy csak ennek köszönhető — mert jó volt az időjárás is —, három esztendő alatt 60%-kal nőtt a mezőgazdaság termelési értéke. Ezt kivételes eredménynek tekintik, de tartani szeretnék.

— 1964-től 1967-ig — mondta Krisztev elvtárs — sok szervezési, tudományos és politikai munkával több mint kétszeresére emeltük a termésátlagot. Megfelelő búzatípust, megfelelő időben, jó magágyba vetettünk — s ezt az emberek most már tudatosan csinálják. Valamikor a mi parasztságunk nem ismerte a nemzetközi összehasonlító számításokat. A párt célt adott: érjük utol az élenjárókat. Ma mindenki ismeri az angol, a francia, a holland, a dán körülményeket és eredményeket. Ma már túlszárnyaltuk a dánokat, s akiktől korábban sokat tanultunk, most delegációkat küldenek hozzánk tapasztalatcserére. Ugyanígy állunk más termékeinkkel is. A tejtermelés például három esztendő alatt ugyancsak duplájára nőtt, egy tehénnél 1760-ról 3200 literre. És 1970-ig 4000 literes állományt alakítunk ki. Itt az a cél: érjük utol Dániát!

— Ne gondolja, hogy ez könnyű volt, vagy hogy csupán az időjárás segített. Az éghajlat alig változik, de az emberek sokat. 41 szövetkezetünkben 26 főiskolát végzett vezetőnk van, a megyei pártbizottság a döntések előtt 4000 kommunista és pártonkívüli mezőgazdasági szakember véleményére támaszkodik. Évente több száz fős kommunista aktívát hívunk össze a nagy munkák előtt és után. A pártapparátusban is sok jólképzett szakember működik. A kutatóintézetek szinte gyártják a kádereket... Régen a központi előírások jellemezték a munkát, most a helyi döntések előtti politikai, szakmai eszmecsere. Bátran alkalmazzuk az anyagi érdekeltség (pénzjutalom, tv-készülék, tárgyjutalom stb.) különféle formáit.

— Legfőbb elvünk, hogy a népgazdasági és az egyéni érdekek találkozzanak. Milliókat költünk beruházásokra, kereskedelmi, szociális és kulturális létesítményekre. Ez az összeg az új gazdasági mechanizmus éveiben 1964 és 1966 között duplájára nőtt, miközben mintegy 30%-kal emelkedtek az egyéni bevételek is (évi 830 leváról 1120 levára).

A titkár szavainak gyakorlati megvalósulását láthattuk a közeli három község lakóit egyesítő obcsarovói termelőszövetkezetben is, ahol a faluközpontban villaházakból már felépült az első emeletes utcasor, a tv-ellátottság 40%-os, a tiszta klubokban mindenütt fiatalok szórakoztak, olvasgattak. *Mincsó Kracsev* elnök örömmel kalauzolta vendégeit a szorgalmasan dolgozó és gyarapodó közös gazdaságban.

Pártmunka és közgazdaság

Előbb érintettük a gazdasági és politikai munka szoros egymásrahatását. Bolgár vendéglátóink mindenütt hangsúlyozták annak jelentőségét: a párt irányító és befolyásoló, szervező és ellenőrző tevékenysége nélkül nem indulhatott volna el s nem vezetett volna a jelenlegi biztató eredményekre az új mechanizmus.

Az érdeklődő kérdésekre természetesen sokszor megszokott, az itthonihoz hasonló válaszok érkeztek. A pártmunka klasszikus formái, a pártoktatás, a pártnap, a politikai viták (például a mechanizmus egyes kérdéseinek megmagyarázására) éppoly megszokott elemei az életnek, akár nálunk. Ám továbbra sem vesztették el jelentőségüket az olyan fontos elvek, mint a kommunisták helytállása, a párthatározatok végrehajtása. Új, erősödő vonás a párt közgazdasági szervező tevékenysége.

A Szófia melletti Pernyik bányaváros barnaszén-mezői kimerülőben vannak. Felmérték, hogy évről évre hány fővel kell csökkenteni a létszámot, hogy a népgazdasági rentabilitás elve itt is érvényesüljön s az embereket se érje hirtelen meglepetés. Nagy agitációs felvilágosító munka, a városi és üzemi pártbizottságok politikai szervező tevékenysége kellett ahhoz, hogy e régi munkásbázis dolgozói megértsék az intézkedéseket. Azóta jelentős erőfeszítéseket tesznek a feleslegessé váló munkások átképzésére vagy más bányavidékre (a fejlődő rodophi ércbányákba) történő áthelyezésére. Büszkeséggel hallottuk, hogy a kommunisták az elsők között vállalják a nem kevés egyéni és családi gondot jelentő lépések megtételét.

Egy másik politikai mozgalom sikere az élet természetes rendjére utal. A Bolgár Kommunista Párt 1964 májusi plénuma (egy hónappal az új mechanizmus indulása után) határozatot hozott a kommunisták élenjáró szerepének növeléséről. A határozat a párttagok feladatává tette, hogy a politikai és gazdasági élet minden területén álljanak helyt, pártfórumokon vitassák meg a reájuk háruló feladatokat. Sokhelyütt külön is értékelték az egyes kommunisták munkáját. Látogatásaink alkalmával a gyárakban és mezőgazdasági kollektívákban azt tapasztaltuk, hogy az élmunkások, ésszerűsítők, brigádvezetők között sok kommunista van. Fényképes tablók, termelési eredmények, dicsérő szavak bizonyítják a párthatározat végrehajtását.

Külön elemzést érdemel a pártszervezetek közgazdasági szervező tevékenysége. Testvérlapunk, a Partien Zsivot már az első évben több helyi cikket közölt a vállalati nyereség szerepéről, gazdasági jelentőségéről. Az országban jelszó lett: a pártmunka is legyen olyan hatékony, mint a termelés! Helyi, üzemi, városi, megyei pártbizottságok képezték át apparátusukat, hogy megfeleljenek az új rendszer követelményeinek. Előtérbe került a közgazdasági analízis, a szociológia, az esztétika (például a küllem, a csomagolás stb.). Elméleti konferenciákat, tanfolyamokat tartottak az üzemek vezetői számára. Másutt (Vidinben, Tolbuchinban, tehát a megyeszékhelyeken) egyetemi fokon képezik tovább a vezetők egyes csoportjait.

A pártvezetés és a gazdasági vezető

A Vidin megyei pártbizottság gazdasági titkára, *Szimeon Beskov* elvtárs mondta el, hogy a vállalatokat olyan ütemben vonták be az új rendszerbe, amilyen mértékben elérték a korszerűség mércéjét. A feltételek között fontos helyen állt a gyártási folyamatok ésszerűsítése, az exportlehetőségek és a rentabilitás mutatóinak fokozása, s nem utolsó sorban a káderek kellő felkészülése. Mikor a feltételek megértek, az irányító szervek javaslatot tettek az új rendszer helyi bevezetésére.

Mindenütt hangsúlyozták, hogy a felkészült gazdasági vezetőknek nagyobb a mozgási szabadsága, mint korábban volt. Az igazgató addig önálló, amíg szembe nem kerül a közérdekkel. Munkáját a párt illetékes területi szervei időnként számonkérik. A pártszervek az alapvető kérdéseket figyelik s nem a részintézkedéseket. Beszámolót kérnek a jövedelmezőségről, a gazdaságosságról, a műszaki fejlesztés kérdéseiről. Segítenek fiatal, fejlődőképes káderek felkutatásában és iskoláztatásában (Belogradcsikban pl. ösztöndíj rendszerrel) és felelős munkába állításában. Nagyobb események előtt — ilyen volt a bregovói

terményfeldolgozó felépítése — a helyi pártbizottság dönt. A lomi városi pártbizottság plénumon értékelte 12 új módszerrel dolgozó üzemének munkáját, a város 70 legjobb közgazdásza tudományos módon dolgozta ki a téziseket és a feladatokat. A pártirányítás tehát továbbra is teljes — csak korszerűbb lett.

A pártszervezeteknek ezek után az a feladatuk, hogy — a klasszikus politikai munka mellett — az értelmes és közösen megvitatott gazdasági határozatokat a maguk termelő kollektívájában végrehajtsák.

Új feladat: hogyan tovább?

Jelenleg a bolgár ipar, közlekedés, kereskedelem 65%-a dolgozik a fokozott önállóság és jövedelmezőség jegyében. A termelésnövekedés és a felhalmozás aránya az új rendszerű vállalatoknál lényegesen jobb, mint a még kötött gazdálkodással dolgozóknál. Folynak a viták a továbbfejlődésről. A fokozatosság problémáit már eddig is többen vitatták. A feltételek, mint megtudtuk, érettek ahhoz, hogy *az egész népgazdaságot* hamarosan bevonják a gazdasági mechanizmus új rendjébe.

Természetesen látják, hogy a több mint hároméves tapasztalatok sok gyengeséget is feltártak. A belogradcsiki telefongyárban pl. szérianöveléssel akarják csökkenteni a ma még magas önköltséget. Másutt vitatkoznak a bankok és vállalatok együttműködését befolyásoló hitelezés problémáiról.

David Davidov közgazdasági docenssel, a bolgár minisztertanács mechanizmus bizottságának első elnökhelyettesével arról beszélgettünk: hogyan tovább?

— Vannak, akik azt mondják — kezdte nyilatkozatát —, talán még jó lett volna a régi is. Én azt mondom, hogy objektív törvények késztettek bennünket is az új gazdasági lépésekre. Az alkotóerők fokozott kibontakoztatásának ez felelt meg. Az érdekeltség új rendszere nagyobb részben bevált. Örülünk, hogy a pártvezetés és a bolgár közgazdászok együttműködése gyümölcsöző volt.

— Elégedettek vagyunk, de fejleszteni akarunk. További részkísérleteket folytatunk az eddigi tapasztalatok alapján a nemzeti jövedelem jobb, észtönzőbb felhasználása érdekében. Olyan elosztást akarunk kialakítani, amelyben a termelékenység lényegesen jobban emelkedik, mint a bérszínvonal, ezáltal a belső keresletet mindig és mindenütt kielégíthetjük, és fokozottabban helytállhatunk a nemzetközi piacokon is. Dolgozunk az ésszerűbb árak kialakításán, a bankhitelrendszer javításán. Nem félünk attól, hogy ami rossznak bizonyult, vagy csak félsikert hozott — azt felülvizsgáljuk és új döntéseket alkossunk. Azt akarjuk, hogy ne csak az egyes vállalatoknak legyen jó a mechanizmus, de az egész népgazdaságnak, az egész országnak is. Mert ez is visszahat az egyes emberre!

— Az új rendszer ugyanis nálunk sem csodaszer, hanem több éves, folyamatos kísérlet a jövedelmezőbb gazdálkodásra. Lényeges, hogy a fejlődés magasba ívelő tendenciáját biztosítsuk, ennek helyi lehetőségeit és a vezetők felelősségét erősítsük. A múltban sokan megszokták a jó fizetést, de nem szokták meg a felelős döntéseket. Aki ma az önálló döntéstől fél és visszasírja a központi irányítást, az rossz vezető. De egyre kevesebb az ilyen ember. Azt akarjuk, hogy a jóért és az

esetleges hibákért mindenki a maga szintjén egyformán feleljen, egyformán részesedjen. Aki gyorsabban fejlődik a maga és a népgazdaság javára, járjon jobban.

•

Beszélgetéseinkben sokszor elhangzott a baráti és jóleső „unasz" figyelmeztetése: arra hívták fel bolgár barátaink a figyelmet, hogy a sikerek náluk is, nálunk is harcokból születnek, s e harcokban nagy eredmények között jöhetnek időnkint nehézségek is, a nemzet és a szocializmus ügye azonban mindig előre halad.

Ilyen harcok és győzelmek szüntelen találkozásaként mutatták be az új bolgár gazdasági reform színhelyeit is, amelyeket a szocialista gazdaságpolitika olyan új állomásának tekintenek, amelyben az eddiginél nagyobb szerep jut a párt tudományos felmérő és útmutató munkájának. Az eredményekhez Bulgáriában is szilárd hit, szorgalmas munka, sok alkotó helyi kezdeményezés és a bizalom légköre kellett. Utunknak ez volt a legfőbb tanulsága.

Jurmics László

Szovjet vendég a Pártéletnél

A Pártélet szerkesztőségének vendégeként november 13 és 24-e között hazánkban tartózkodott A. Sz. Kravcsenko, a szovjet Partijnaja Zsizny főszerkesztő-helyettese. Vendégünk látogatást tett a Központi Bizottság osztályain, járt üzemekben, termelőszövetkezetekben, állami gazdaságban, megyei, járási, városi és kerületi pártbizottságokon. Különösen érdeklődéssel tanulmányozta a pártalapszervezetek nevelő munkáját, a pártvezetőségek munkamódszereit, a munkás, paraszt és értelmiségi pártszervezetek speciális problémáit. A hasznos tapasztalatokat nyújtó látogatás a szerkesztőségeink között kialakult elvtársi kapcsolat keretében zajlott le.

A falusi politikai tömegmunka előterében:

A tsz-törvény és a földjogi törvény

Az utóbbi időben több olyan törvény, rendelet született, amelyeknek célja a népgazdaság irányítási rendszerének tökéletesítése. A határozatok, törvények alapos ismeretével válik lehetségessé, hogy a reformmal kapcsolatos konkrét követelményeket, feladatokat megértsük. A közelmúltban elfogadott termelőszövetkezeti törvény népgazdaságunk egyik fontos ágára, a mezőgazdaságra vonatkozóan tükrözi az új követelményeket. Végrehajtását ennél fogva nem szabad csupán mezőgazdasági ügyként kezelni, hiszen népgazdasági szinten jelentkező feladatoknak egy konkrét része az.

Pártunk IX. kongresszusa az általános társadalmi fejlődésen belül vizsgálta a mezőgazdaság helyzetét és fejlesztésének feladatait. A kongresszus óta csupán egy év telt el. Ezen idő alatt jelentős gyakorlati lépések történtek a kongresszuson elfogadott agrárpolitikai elvek megvalósítására is (ár-, hitel-, szociálpolitikai stb. intézkedések). Talán a leglényegesebb a tsz-törvény, valamint a földtulajdonról és a földhasználatról szóló törvény kidolgozása, elfogadása volt.

Az utóbbi években nagy változás ment végbe a magyar mezőgazdaságban. A termelőszövetkezeti mozgalom megszilárdult. Kialakulóban és erősödőben van a mezőgazdaságban is a *korszerű* nagyüzemi gazdálkodás. Az egész népgazdaságban, így a mezőgazdaságban is, szükségessé vált a gazdaságirányítás reformja. Ezért foglalt állást a IX. kongresszus az új tsz-törvény mellett, megjelölve annak főbb elveit is.

A jelenlegi viszonyainknak olyan gazdasági irányítási rendszer felel meg legjobban, amelynek fő jellemzője az *önállóság fokozása*, az adminisztratív beavatkozás szűkítése, *a közgazdasági eszközök szerepének növelése.*

A termelőszövetkezetekben a mai követelményeknek megfelelő korszerű gazdasági irányítási rendszer kialakításának jogi alapját képezi a termelőszövetkezeti törvény. Mindenekelőtt arra van szükség, hogy elsősorban a vezetők, de szélesebb körben is alaposan megismerjék, tanulmányozzák a törvényt. Csak a jogszabályok ismeretében lehetséges az igen szerteágazó, különböző területeken más-más szinten jelentkező teendők helyes meghatározása. Nem lehet ma már a mezőgazda-

ság fejlesztésének feladatait csupán a kongresszuson elhangzott főbb elvek szerint magyarázni, amikor lényegesen előbbre jutottunk az elvi állásfoglalásokból fakadó konkrét teendők kidolgozásában is. A kongresszus kimondotta pl., hogy a tsz-eknél is biztosítani kell az önálló vállalatszerű gazdálkodás feltételeit. Az azóta megjelent jogszabályok már az önállóság két legfontosabb feltételének (saját pénzügyi alapok biztosítása, szövetkezeti tulajdon erősítése) kialakításával kapcsolatos konkrét teendőit, lehetőségeket tartalmazzák.

A tsz-ek többségében a jövedelem alacsony színvonala akadályozza az önálló, vállalatszerű gazdálkodás kibontakozását, megerősödését. Az utóbbi időben több olyan intézkedés történt — ár-, hitelpolitikai rendelkezések, a gazdálkodás kötöttségének lazítása —, amelyek az önállóság feltételeinek kialakulását segítik. Mindezek csupán kezdeti lépéseknek tekinthetők. *Az önálló, vállalatszerű gazdálkodás általánossá tétele a mezőgazdaságban azonban még megoldásra váró feladat.*

Ahhoz, hogy a tsz-ek többsége saját erőből képes legyen a bővített újratermelésre — vagyis a bevételeiből fedezze a termelési költségeket, s az egyéb kiadásait és alapokat képezzen — az eddigi intézkedések mellett, igen fontos a tervezési, értékesítési, beszerzési rendszer továbbfejlesztése, a tevékenységi kör bővítése, munkaszervezés, munkafegyelem javítása, a helyi lehetőségek jobb kihasználása. Az elosztás rendszerének megváltoztatása, a munkadíj termelési költségként történő elszámolása, rendszeres fizetésének garantálása talán a legjelentősebb változást hozza a tsz-tagság jövedelmi biztonsága, valamint termelési kedvének növekedésében.

Az önálló gazdálkodáshoz szükséges anyagi alapok létrehozásában a felsoroltak különböző tszeknél nem egyforma súllyal jelentkeznek. Egyik vagy másik tényező elsődleges szerepet kaphat helyenként, máshol viszont nincs különösebb jelentősége. A pártszervezetek a tsz-törvény ismertetése és megvalósítása során abban nyújtsanak segítséget a tsz-eknek, hogy megtalálják azokat a tényezőket, amelyek a legdöntőbbek, s mind a tsz, mind a népgazdasági érdekeknek megfelelnek. Nem lehet tehát csupán azt nézni: miből van esetleg jó jövedelme a szomszéd tsz-nek (persze a tapasztalatátvételnek is megvan a vitathatatlan szerepe), hanem *az adott tsz konkrét viszonyainak elemzése alapján lehet eldönteni, milyen módon lehet leggazdaságosabban termelni, az önálló gazdálkodás anyagi alapjait létrehozni és fejleszteni.*

A tsz-ek gazdálkodásában zavaró hatású a földtulajdon és a földhasználat elkülönülése. A törvény végrehajtása kiküszöböli ezt az ellentmondást is.

Ezekkel az intézkedésekkel a termelőszövetkezeti tulajdon erősödik, növekszik a nagyüzemi gazdálkodás biztonsága. A tulajdon fejlesztésével kapcsolatos intézkedésekre fokozatosan kerül sor. A munka helyes *ütemének biztosítása mind gazdasági, mind politikai okokból nélkülözhetetlen.*

*

A jogszabályok megismerésére már eddig is rendelkezésre áll a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Értesítő 1967. évi 42. száma, va-

lamint a Tanácsok Közlönye 1967. évi 41. szám. Január 1-ig könyvalakban is megjelennek ezek a jogszabályok.

A tömegpolitikai munkának most fontos feladata a jogszabályok egységes ismertetése és magyarázata. A téli hónapokban szervezett elméleti konferenciákon, különböző speciális tanfolyamokon, téli tanfolyamokon, tszakadémiákon, előadássorozatokban kapjon megfelelő helyet a két törvény, mint a IX. kongresszus agrárpolitikai programjának megvalósítását szolgáló fontos dokumentumok.

A tömegpolitikai munka segítésére a „Tsz-tagok kiskönyvtára" sorozatban (Kossuth Könyvkiadó) december, január, február hónapokban több kiadvány jelenik meg a termelőszövetkezeti, valamint a földtulajdon-földhasználati törvényről. A termelőszövetkezeti belső viszonyok szabályozásáról; a tsz-ek kisegítő üzemi tevékenységéről; a társulásokról; a tsz-tagok háztáji gazdaságáról stb. A földjogi törvényről e sorozatban is jelenik meg anyag, de külön a kívülállók földjeinek rendezéséről a Tények és érvek sorozatban is megjelentetünk egy füzetet. A kiadványok célja segítséget nyújtani a törvények népszerű és egységes ismertetéséhez.

*

A törvények alapos ismerete, népszerű magyarázása elősegíti a most soron levő alapszabály kidolgozását is. Az a cél, hogy a termelőszövetkezeti tagság minél szélesebb körét bekapcsoljuk az alapszabály előkészítésébe. A törvény ismeretében és helyes értelmezésében bátrabban mondanak véleményt, tesznek javaslatokat. A tagság aktív részvétele azt jelenti, hogy így sokkal jobban sajátjuknak érzik az elkészült alapszabályt, az hatékonyabban szolgálja a tsz fejlődésének igényeit, érdekeit.

A tömegpolitikai munkát nagymértékben segítheti a MÉM által — a törvények végrehajtására kidolgozott, a megyei, járási párt-, államapparátusnak eljuttatott — munkaprogram. A munkaprogram részletes tájékoztatást ad a két törvény végrehajtásával kapcsolatos feladatok ütemezéséről. A végrehajtás fontos részfeladatainak ismerete segíti a politikai munka konkrétabb, összehangoltabb megszervezését.

*

A párt-, állami, tömegszervezeti, gazdasági vezetők részéről célszerű közös tervet készíteni a két törvény ismertetésére és végrehajtására. A járási tanácsok december közepén vitatják meg a végrehajtással összefüggő feladatokat. Helyes, ha a tanácskozás a különböző szervek által egyeztetett elképzeléseket is figyelembe veszi, a konkrét szakmai feladatok politikai összefüggéseit is elemzi.

A mezőgazdaságban most a legfontosabb feladat a két törvény alapos ismertetése és jó végrehajtása. Ezért a pártszervek biztosítsák, hogy együttes, összehangolt tervszerűséggel, átgondoltsággal folyjon a munka. Különkülön nézzék meg, hogy melyek a legalkalmasabb szervezeti formák a törvények széles körű ismertetésére. Helyenként a téli tanfolyam, a tsz-akadémia, máshol esetleg külön e célra szervezett előadássorozat bizonyul jónak.

A törvények ismertetése, végrehajtása során számolhatunk a különféle nézetek, felfogások

összeütközésével, harcuk fokozódásával. Ez természetes, hiszen mind a két törvény az emberek millióit a legközvetlenebbül érinti. Ezentúl eltérő a vezetők, a tsz-tagság, az érintett emberek politikai, közgazdasági felkészültsége, gondolkodása, általában fejlettségi színvonala. Ki-ki a maga módján értelmezi és magyarázza a törvényeket, illetve azok alapján hozott egyik vagy másik intézkedést. Ahol a politikai munka feltételei kedvezőtlenebbek, ott a felsőbb szervek fokozottabb segítésére van szükség. Élénk viták várhatók a tagsági viszony meghatározásánál, a pártoló tagok, a formális tagok ügyeinek lezárásánál, a tsz-tagság jogainak, kötelességeinek alakításánál, a földjogi törvény végrehajtásánál stb. Hasonlóképpen sok vita várható a tsz gazdálkodását, perspektíváját alakító eszmecseréknél is, például a tevékenységi kör bővítése, a háztáji gazdaságok alakítása stb.

Különböző szervek együttes munkájával elérhető, hogy a törvények ismertetésénél egységes szemlélet érvényesüljön s az elvek helyesen realizálódjanak a gyakorlatban is. Egy pillanatra se tévesszük szem elől, hogy mindkét törvénynek alapvető célja a szocialista nagyüzemi gazdálkodásban rejlő lehetőségek, előnyök lehető legteljesebb kiaknázása.

Garai Vera,
az MSZMP KB agit.-prop. osztályának munkatársa

Az Októberi Forradalom jubileumának polgári visszhangjáról

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom ötvenedik évfordulója nemcsak a lapok első oldalát foglalta le, nemcsak folyóiratok jelentettek meg róla külön számot. Előkelő helyre került az ünnepi könyvkiadásban is. Magától értetődik, hogy az esemény feldolgozásában a szovjet kiadók vezettek. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom a szovjet nép legnagyobb tette, elvitathatatlan történelmi érdeme, büszkeségének jogos forrása. A testvérpártok kiadói is mintha nemes versenyt indítottak volna, melyik jelentet meg méltóbb kiadványt a közös ünnepre.

Az ötvenedik évfordulóra megjelent kiadványok között ott sorakoznak a kapitalista vállalatok könyvei is. Ők sem akartak lemaradni. Ma már a rang is megköveteli minden neves könyvkiadótól, hogy választékában megtalálhatók legyenek a Szovjetunióról szóló könyvek is. Igény van iránta — tömegigény. Üzleti szempontból is van fantázia a Szovjetunióról szóló könyvek kiadásában.

A Német Szövetségi Köztársaságban a Rowohlt Kiadó Zsebkönyv sorozatában rekord példányszámban adta ki John Reed: Tíz nap, mely megrengette a világot című világhírű könyvét és egy ismert kommunistával íratott előszót. Nem félt, hogy emiatt a könyv nem talál vásárlókra. Vállalta tettéért a rosszalló kritikát, amit meg is kapott a Neue Zürcher Zeitungtól.

Jelentek meg az évfordulóra a burzsoázia igényeinek megfelelő könyvek is. Sok közöttük a visszaemlékezés: a cár egykori híveitől, volt pétervári diplomatáktól, eszerektől, mensevikektől, trockistáktól és a bolsevikok más ellenségeitől. E művek a győztes forradalom jelentőségét szeretnék így vagy úgy csökkenteni. Az egyik ilyen könyv, a kaliforniai Standford egyetem kiadványa, Lenin szerepét igyekszik lekicsinyíteni. Nem volt igazi államférfi — ezt próbálják bizonygatni a szerzők. „Újjáértékelik" benne Lenint az embert, a tudóst, a vezetőt. A kísérletről a londoni Times így foglalja össze a véleményét: „silly", aminek szótári jelentése: naiv, buta, ostoba, tökfilkó. A Times meg is magyarázza, miért használt ilyen erős kifejezést. „Lehet félni, gyűlölni az orosz forradalmat — írja. — Lehet hőn óhajtani, bárcsak sohasem történt volna meg. De az mégiscsak megtörtént és ötven év alatt példátlan és lélegzet elállító ütemben emelte fel egy nagy ország jólétét, kulturális szintjét, nemzetközi rangját".

A U. S. News and World Report szerint Nyugaton a tudósok és a szakemberek szemináriumokon vitatták meg az „orosz kérdést" az ötvenedik évforduló alkalmával. Az amerikai hetilap így foglalja össze a „legilletékesebbek" véleményét: A régi orosz birodalom a szovjet hatalom idején nagy lépéseket tett előre a köznevelésben,

a tudományok művelésében, a társadalmi szolgáltatásokban, az iparosításban, a városok fejlesztésében, a katonai hatalom erősítésében, a rakétatechnikában és az űrkutatásban." A francia Le Monde szerint a Szovjetunió termelési kapacitása ma már lehetővé teszi az „ágyút és vajat egyszerre" programot, vagyis a hadikiadások és az életszínvonal egyidejű emelését. Alexander Werth, az egyik legrégibb és legismertebb „orosz szakértő" a Szovjetunióból visszatérve így ír tapasztalatairól az angol New Statesman-ben: „Never had it so good" — „sohse élt ilyen jól" a szovjet nép. „A szovjet ipar fellendülőben van, élelmiszerhiány nincs — írja —, az utolsó években a Szovjetunió minden második polgára új lakásba költözött, a lakbérek hihetetlenül alacsonyak, az egészségügyi szolgálat teljesen ingyenes és kiváló, a gyermekhalandóság világviszonylatban a legalacsonyabbak közé tartozik, a nyugdíjkorhatárt leszállították. A szovjet nép egyike a világ legműveltebb, legképzettebb nemzeteinek, telve nemes szenvedéllyel a tanulás, a művelődés iránt."

A nyugati szerzőket lenyűgözi, hogy a Szovjetunió acéltermelése meghaladta az évi százmillió tonnát, ami több, mint Anglia, Franciaország, az NSZK és Olaszország termelése együttvéve.

Vannak persze a polgári szerzők között olyanok is, akiket nem elégítenek ki a termelés adatai, akik azt kutatják, mennyire *modern* ország a Szovjetunió. Némelyek gyorsan el is marasztalják a jubiláló országot. Szerintük a szovjet élet unalmas és szürke, idejétmúlt. Ennek szerintük legfőbb bizonyítéka — a kevés magánkocsi. De a szerzők többsége más jelek alapján méri a korszerűséget. Óriási lépésnek tartják a kulturálódás útján például azt, hogy a Szovjetunióban a forradalom óta százmillióval nőtt a városi lakosság száma. Az Egyesült Államoknak ehhez százhatvan év kellett. Az is elismerést vált ki a burzsoá kritikusokból, hogy a szellemi munkával foglalkozók száma a Szovjetunióban meghaladja a huszonhét milliót, hogy az egyetemi hallgatók számarányát tekintve a Szovjetunió lehagyta a nagy nyugat-európai kapitalista országokat, mérnökképzésben az Egyesült Államokat is. A világon minden negyedik tudományos kutató a Szovjetunióban dolgozik, minden negyedik orvos a Szovjetunióban gyógyít, minden negyedik könyvet, kiadványt, a Szovjetunióban jelentetnek meg, 76 000 művet, 1 260 millió példányban, 138 különböző nyelven. Említenünk sem kell itt a korszerű űrkutatás világszerte csodálatot kiváltó eredményeit.

Mi volt a világ csodálatát kiváltó eredmények titka? Sokat köntörfalaznak a kérdés körül a burzsoá történészek, publicisták, „szovjetológusok" és „kremlinológusok". A U. S. News and World Report erről így ír: „Bármely rendszer elérte volna ezeket az eredményeket, ha rendelkezik a Szovjetunió hatalmas területével, emberi és fizikai forrásaival és azzal a lehetőséggel, hogy kölcsönveheti a nyugati technológiát." Ezt az állítást azonban könnyű megcáfolni. Nem is kell hozzá a múltból bizonyítékot hozni. Nyilvánvaló, hogy a cári Oroszországban, a feudál-kapitalista viszonyok között nem talált volna magának utat a legmodernebb technika. Mint ahogy napjainkban is csődöt mond Latin-Amerikában az USA „Szövetség a ha-

ladásért" programja. Hiába áll rendelkezésükre egy egész földrésznyi terület, hiába az olcsó emberi munkaerő, a sok nyersanyag.

A londoni The Economist nem köntörfalaz. Elismeri, ötven év eredményeit az tette lehetővé, hogy az Októberi Forradalom „megdöntötte azt a rendszert, melyben egy maroknyi csoport nagyon jól megtalálta számításait a többiek rovására." A bolsevizmust a kommunistaellenes propaganda évtizedeken át úgy állította be, mint a rombolás szellemét. Most a burzsoázia világszerte elismert szócsöve állapítja meg, hogy le kellett rombolni azt, amit a bolsevizmus lerombolt, ahhoz, hogy egy új társadalmat fel lehessen építeni.

A harc óriási áldozatokat, példátlan önfeláldozást kívánt. Gondoljunk csak a fasizmus elleni harcban elesett húszmillió szovjet polgárra. Megemlékezik az áldozatokról a burzsoá sajtó is, de nem egyformán. A már említett U. S. News a hősi harcokban elesetteket, de még a meg nem születetteket is a forradalom számlájára írja: „Nyugati demografusok kiszámították, hogy a Szovjetuniónak legalább 80 millióval több lakosa lenne, mint amennyi ma van, ha nem nőtt volna a halottak száma és nem csökkent volna a születések száma ez alatt az időszak alatt a háborúk, a polgárháború, az éhség és járványok következtében." Kevesebb áldozattal is lehetett volna eredményeket elérni, forradalom nélkül — vonja le a következtetést.

Az amerikai lap írója nem ismeri a történelmet, vagy ha igen, lelkiismeretlenül félrevezeti olvasóit. Már R. B. Lokhart, aki az Oroszországi Brit Misszió vezetője volt az Októberi Forradalom idején, megírta, hogy „a véres harc kiéleződésében elsősorban az Antant beavatkozása játszott szerepet". És mit mondjunk arról, aki a fasisztáknak pusztításaiért az Októberi Forradalmat okolja. Micsoda logikai bukfenc kell az efféle állításhoz. Az imperialista kapitalizmus tízmilliók halálát, százmilliók nyomorát hozta az emberiségre, de bértollnokai szemrebbenés nélkül írják a szörnyű bűnöket a forradalom számlájára, hogy ezzel is befeketítsék, elijesszék a népeket Október útjának követésétől.

A szovjet nép a legkisebb mértékben sem felelős, amiért a forradalom óta eltelt ötven évnek nem minden napját fordíthatták építőmunkára. Ha igaz a demográfusok számítása — nincs okunk benne kételkedni —, hogy háborúk nélkül 80 millióval több ember élne a Szovjetunióban, ez nem a forradalom ellen szól, hanem csak növeli a súlyos megpróbáltatások, áldozatok ellenére elért sikerek jelentőségét. Ez a szám a legsúlyosabb vádirat az ellenforradalmárok és az intervenciósok, a fasiszták és imperialisták, a gyávák és árulók ellen.

A felsorolt példák is mutatják, mennyire sokoldalúan, mennyire különbözőképpen értékelik a burzsoá szerzők az elmúlt ötven évet. Tapasztalni véleményeltérést a jövő kilátásainak mérlegelésében is, mert ezzel is foglalkoznak az ötvenedik évfordulóra írt cikkek, tanulmányok, könyvek. A bolsevizmus ma már anakronizmussá vált — írja a U. S. News and World Report. Azt állítja, hogy a marxizmus—leninizmus ma már nem korszerű, nem egyezik korunk szellemével, szükségleteivel. Marx, Engels, Lenin tanításai „elavultak".

A szocialista gazdasági rendszer válságba jutott — ezt visszhan-

gozzák szüntelenül a Szovjetunióról, a szocialista országokról szóló burzsoá kiadványok. A tulajdonviszonyok megváltoztatása, a termelési eszközök köztulajdonba vétele nem hozott megoldást. A gazdasági vezetés kérdése legalább olyan fontos, mint a tulajdon kérdése — írja G. Kennan amerikai professzor. A tulajdonviszonyok jelentőségét tagadja a Neue Zürcher Zeitung hírhedt reakciós publicistája, Salvadore de Maderiaga is. G. Warrien Nutter amerikai kremlinológus szerint „hiába kísérleteznek a Szovjetunióban a piac szerepének felhasználásával, a piac mechanizmusa nem működhetik jól, csak a magántulajdon alapján álló rendszerben, vagy valami olyanban, amely közel áll hozzá".

Nem kell több idézet annak bizonyítására, hogy a polgári közgazdászok, szociológusok a szocialista országokban napirenden levő gazdasági reformoktól a marxizmustól való elfordulást, a szocialista alapok feladását remélik, óhajtják. Nekik válaszolt Jevszej Liberman szovjet közgazdász az Egyesült Államok külügyminisztériumának félhivatalos folyóiratában a Foreign Affairs-nek az Októberi Forradalom évfordulójára megjelent számában. Liberman kifejti, hogy a Szovjetunióban bevezetett gazdasági reformok nem jelentenek letérést a lenini útról, nem állítják vissza a kapitalizmust, a kapitalista értelemben vett profitot. Ahogy a termelési eszközök nem lehetnek magántulajdonban, úgy az értéktörvény érvényesülése szocialista viszonyok között nem vezetett és nem vezethet a szegénység és a gazdagság polarizálásához, nem hozhat létre antagonisztikus osztályellentétet. A többlettermék nem lesz a kapitalistáké, hanem az egész dolgozó népé. A gazdasági reformok célja olyan mechanizmust alkotni, mely biztosítja, hogy ami jó a társadalomnak mint egésznek, az legyen előnyös az egyes üzemnek is. A nyereség nem az egyetlen és nem is a legfőbb célja a termelésnek. A termelés és a fogyasztók szükségleteinek kielégítése marad az alapvető cél. Korábban nem helyeztek elég súlyt az áruk minőségére, az önköltségre, a nyereségre. Ipart kellett teremteni, a honvédelem céljait kellett szolgálni. Ez minden árat megért. Bebizonyosodott ennek igazsága, amikor a Szovjetunió legyőzte a fasizmust. Ez volt a Szovjetunió „nyeresége", de egyben az egész civilizált világé is.

A gazdasági reform kérdésében kibontakozó vitában a burzsoá publicisták a „politikai harc kiéleződését" vélik felfedezni a Szovjetunióban a „reformerek" és a „konzervatívok" között. A merészebbek Trockijra és M. Gyilaszra hivatkozva, az osztályharc kiéleződéséről, az új uralkodó osztály létrejöttéről írnak.

A kérdéssel a jubileumra megjelent kiadványok között a legrészletesebben Trockij egykori követője és életrajzírója, Deutscher foglalkozik. Befejezetlen forradalom című legutolsó könyvében Deutscher vitába száll Gyilasszal Kifejti, nem valósultak meg mesterének, Trockijnak jóslatai arról, hogy a szovjet vezetők, a „bürokrácia" kisajátítja majd az államot, részvénytársasági alapon osztja majd el az állami trösztöket és konszerneket. Különbségek vannak és lehetnek az egy osztályhoz tartozók jövedelme között — írja Deutscher. — Ez azonban nem jelent osztálykülönbséget. Az alapvető a termelőeszközök tulajdonához való viszony. A Szovjetunió-

ban a jobban keresők sem lehetnek termelési eszközök tulajdonosai, nem alkalmazhatnak és zsákmányolhatnak ki idegen munkaerőt. Az Októberi Forradalom nagy vívmánya, a szocialista tulajdon változatlanul alapja maradt a szovjet rendszernek.

Deutscher nem volna trockista, ha nem támadná a Szovjetunió politikai rendszerét és az SZKP-t. Megismétli a régi trockista vádakat az elbürokratizálódásról, az elfajulásról, a világforradalomról való lemondásról. De állításával szembekerül a nála tárgyilagosabb polgári szerzőkkel, például az Egyesült Államok volt moszkvai nagykövetével, a már idézett G. Kennan professzorral, aki az SZKP-ról így ír: „A Szovjetunió Kommunista Pártja erőben és képességben a század legnagyobb politikai szervezetének bizonyult, mert hű maradt az orosz forradalom, a század legnagyobb politikai eseménye szelleméhez."

A burzsoá ideológusok újabban magában a szocialista rendszerben és a kommunista világmozgalomban keresnek olyan ellentmondásokat, „fekélyeket", melyek a marxizmus—leninizmust, a szocializmust feltartóztathatják világhódító útján. Ezt vélik felfedezni a nacionalizmusban.

A. Toynbee angol polgári történetíró erről így ír: „A nacionalizmus most olyan döntő vereséget mér a kommunizmusra, mint annak idején a liberális demokráciára". Ő is, mások is arról cikkeznek, hogy a nacionalizmus darabokra fogja tépni a proletárinternacionalizmus zászlaját, ahogy korábban megcsúfolta a szabadság, egyenlőség, testvériség jelszavait. Csakhogy a hasonlat itt különösen sántít, és az érvelés hamis. A nacionalizmus a burzsoázia ideológiája és politikája. A burzsoáziával erősödött a nacionalizmus, felülkerekedett a burzsoá forradalmak általános haladó célkitűzésein. Ez a folyamat törvényszerű jelenség volt. A proletariátus ideológiája, politikája az internacionalizmus. A nacionalizmus a nemzetközi munkásmozgalomban, a szocialista világrendszerben nem szükségszerű és nem természetes termék, hanem káros betegség. A proletariátus erősödésével, a munkásmozgalom sikereivel szűkül talaja, bár ez nem egyenletesen végbemenő folyamat. Lehetnek visszaesések is, amilyeneket például napjainkban tapasztalunk, de a nemzetközi kommunista mozgalom, minden kudarc ellenére, évről évre nagyobb teret hódít a világon.

A munkásosztály erejének, befolyásának növekedése elválaszthatatlan a marxizmus—leninizmus — ha úgy tetszik, a bolsevizmus erősödésétől. Pótolhatatlan szerepet játszik ebben a szocialista forradalmak, nemzeti felszabadító harcok, minden haladó mozgalom legfőbb támasza: a Szovjetunió. A burzsoá sajtó is átveszi olykor a Pekingből és Tiranából hangoztatott vádakat, hogy a „Szovjetunió konzervatív hatalommá vált", „nem támogatja a forradalmakat". A nemzetközi burzsoázia szeretné, ha ezek a vádak igaznak bizonyulnának. Ismételgetik is őket a burzsoá szerzők, de maguk sem hiszik bennük. Inkább az ellenkezőjét kifogásolják az 50. évfordulóra megjelent kiadványok is. A Szovjetunió támogatja az „osztályharcot", a „forradalmakat", a „felszabadító háborúkat", a „világforradalom elveit". Más szóval azt mondják, hogy a Szovjetunió hű maradt a lenini tanításokhoz.

A szovjet kommunisták, a szovjet nép csak úgy maradhatott hű saját forradalmához, hogy internacionalista maradt. Mindig vallotta, hogy más népeknek is joguk van felkelni és lerázni kizsákmányolóik igáját. A Szovjetunió támogatott és támogat minden szabadságszerető népet, ha kell, politikai akciókkal, ha szükség van rá, gazdasági eszközökkel, ha arra kerül sor, fegyverrel is.

A szovjet nép nem félt fegyvert fogni, mikor szükség volt rá, mikor nem volt más út. Többet áldozott a nemzetközi munkásmozgalomért, a népek szabadságáért, mint bármelyik más nép. A szovjet kommunisták felkészültek és ma is készen állnak minden eshetőségre. De nem abszolutizálják a fegyveres harcot, és nem becsülik le a politikai munka jelentőségét.

A burzsoá publicisták a Szovjetunió internacionalista politikáját úgy fogják fel, mintha az ellentmondana a békés egymás mellett élés elveinek. Úgy tárgyalják, mint a forradalom exportját. Ezt az állítást az élet nem igazolta. A Szovjetunió ötven éves fennállása óta nem kezdeményezett egy háborút sem, hogy megdöntse valamely országban a kapitalista rendszert. Egy sor kapitalista országgal szövetséget kötött és velük együtt harcolt a fasizmus ellen. A NATO, melyet a szovjet támadás elleni védekezés céljából hirdettek meg, a szemünk előtt bomlik fel. „Szovjet háborús veszély" nem létezett és nem létezik. A Szovjetunió külpolitikája az Október nyomdokán halad, immár azzal a lehetőséggel, hogy az új világháború elkerülhető.

G. Kennan az ötvenedik évfordulóra megjelent tanulmányában így ír: „A bolsevikok egy percig sem kételkedtek abban, hogy a javak igazságos elosztásának problémája világviszonylatban is megoldható, és hogy annak kulcsa az ő kezükben van." A bolsevikoknak igazuk volt. Mai követőik, a kommunisták sem kételkednek: világviszonylatban rájuk vár a javak igazságos elosztásának feladata, a béke megvédése és az egész emberiség felszabadítása.

Nonn György

A gyengétől a közepesig

A bársonyosi termelőszövetkezet tapasztalataiból

A bársonyosi termelőszövetkezetet az átszervezést követő esztendőkben Komárom megye egyik leggyengébb kollektív gazdaságaként ismerték. Rendkívül laza volt a munkafegyelem, erélytelen a vezetés. Annak idején többször vizsgálták a megyei, a járási és helyi párt-, valamint tanácsi szervek, mit is lehetne tenni a vezetés, a szervezettség és a gazdálkodás megjavítása érdekében. Sem az állami támogatás, sem a kívülről hozott elnök nem tudta megoldani a belső feszültségeket. A kialakult munkaszervezési és munkadíjazási formák, valamint az alacsony munkaegységérték nem ösztönözte a tagságot a közösben végzendő munkára. A gyenge kereset nem biztosította a munkaerőt az igényes szőlőkultúra fejlesztéséhez, sőt még a meglevő fenntartásához sem. Mivel modern gépekkel nem rendelkeztek és a szőlőterület is hagyományos telepítésű volt, a gazdaságos művelés feltételeit csak a tagságnak a munkában való fokozott részvétele biztosíthatta. Nehézségbe ütközött az őszi betakarítás is. Különösen szüret idején volt kevés a közösben dolgozók száma. A kiutat e nehézségből, a helyzetnek, a körülményeknek megfelelő elosztási formák bevezetésében és azok alkalmazásához elegendő energiával rendelkező vezetés kialakításában látták a kommunisták.

A felsőbb és a helyi pártszervezet kezdeményezésére több, a szövetkezeti gazdálkodást érintő fontosabb kérdést tárgyalt meg az 1964 tavaszán tartott közgyűlés. A helyi pártszervezet javaslatára elnöknek Mészáros Pált választották. Olyan gazda kezébe került ezzel a tsz irányítása, aki a községben született és ott nőtt fel. A szakmai irányítás is hozzáértő személyek kezébe került. E személyi változások hasznosnak bizonyultak.

Határozott, kezdeményező vezetés

Bizalommal fogadta a tagság a közgyűlésen javasolt újszerű anyagi ösztönzőket is. A kulcsfontosságú termékeknél a hagyományos munkaegység-szerinti helyett a természetbeni díjazást vezették be. Három fontos ágazatban: a kukoricánál, a munkaigényes szőlőnél, valamint a gyors és komplex betakarítást igénylő kalászosoknál alkalmazták bátran az elosztás új formáit.

A hagyományosan művelt kukoricánál az ápolás és a betakarítás ellenértékeként a tsz-tag a termés 33%-át kapta. A vegyszeres művelésűből a termés 25%-a illette meg a teljes betakarítást elvégző szövetkezeti tagot. 90 kh körüli nagyüzemi szőlőjüknél a termelőszövetkezeti tag a művelésért és a betakarításért a termés 50%-át kapta. Általában 800 négyszögöles parcellánként a tagság 80%-a immár negyedik éve így műveli a szőlőt. A gazdaság biztosítja az istálló-, valamint

műtrágyát, szaktanáccsal és szakmai ellenőrzéssel segíti a jó termést. Holdanként 40 kg szemtermésért végzik a tagok a gabonafélék betakarítását, kizárólag korszerű technikával.

Mind a vezetés megszilárdításánál, mind az új munkadíjazás elfogadásánál nélkülözhetetlen volt a párttagok egységes állásfoglalása. A kommunisták — és a termelőszövetkezet pártonkívüli középkáderei is — támogatták az új vezetőket. Állásfoglalásukkal és segítségükkel sikerrel járt a helyi körülményeknek leginkább megfelelő új díjazási forma alkalmazása. Az eredmény nem is maradt el. A pártvezetés szerint a szövetkezet biztosan halad előre a gazdasági erősödés és a szervezeti fejlődés útján.

A következetes gazdálkodás eredményei

Korai lenne ugyan az idei esztendő mérlegét megvonni, de már az eddigi eredmények alapján is biztatóak a kilátások. A bevételi tervüket általában teljesítik. A termelési költségek is örvendetesen csökkennek. Az állattenyésztésben egyedül a tejhozam marad a tervezett alatt, elsősorban a nagyarányú tehénselejtezés, a tbc-mentesítés miatt. A növénytermesztésben előreláthatólag csak a kukorica termésátlaga nem éri el a várt mennyiséget. E kieséseket azonban kárpótolja a sokévi átlagnál nagyobb termést ígérő szőlő és a gazdaság legfontosabb ágává alakuló szarvasmarhatenyésztés. Az 1964. évi 300 szarvasmarha helyett jelenleg 600, az akkori 90 helyett 200 tehén van a tsz istállóiban. Ugyanakkor jellemző, hogy amíg 1964-ben a jelenleginek alig felére tehető számosállat-létszám mellett 15 vagonos volt az abrakhiány, idén pontosan ennyi a biztonsági tartalék. A gyarapodó, szilárduló takarmánybázisra alapozott fejlődő állattartás kedvezően befolyásolja az árutermelést, a húsértékesítést.

Az értékesítés növekedésével együtt gyarapodott az egyéni jövedelem is. Az utóbbi három esztendő során 7800-ról 12 584 Ft-ra növekedett az egy dolgozóra a közösből származó évi jövedelem.

Növekvő érdekeltség hatása a munkalendületre

A tagság akaratával megegyező díjazás bevezetése óta lényegesen javult a munkalendület. Optimális időben végeznek — minden esztendőben — az aratással és az ősziek betakarításával. Mind a nyári, mind az őszi kampánynál a főtermék biztonságba helyezését követi a melléktermék betakarítása és a szükségszerű talajművelés. A szőlő is jó terméssel hálálja meg a gondoskodást.

A fegyelem szilárdulásának másik lényeges forrása a következetes vezetés. Határozott intézkedésekkel bizonyították a termelőszövetkezet vezetői, hogy a hanyagok nem számíthatnak megbecsülésre. Tavaly két tag a figyelmeztetés ellenére is „megfeledkezett" a művelésre vállalt kukoricaparcella kapálásáról. Ennek ellenére a jó időjárás biztosította, hogy termést hozzon ez a tábla is. Be is takarította a termést a két tag. Meglepetésükre azonban a *kukoricatörésért* csak munkaegység-jóváírásban részesültek. Felelősségre vonásuk sem maradt el: idén a két fegyelemsértő — mintegy „kártérítésképpen" — kimaradt a családi művelésben résztvevők névsorából.

A munkadíjazás új formáit szentesítő közgyűlés a közösben végzett teljesítményhez kötötte a háztáji nagyságát. A tsz vezetői ezt követően a munkadíjazással kapcsolatos határozat végrehajtását rendszeresen ellenőrizték és a szükségszerű módosításokat évenként a közgyűlés elé vitték. De sem a vezetők, sem a tagok nem voltak ilyen következetesek a háztáji nagyságának módosításával foglalkozó határozat végrehajtásánál. Kiderült ugyanis, hogy szinte kivétel nélkül 60—70 éves, csökkent munkaképességű tagok háztáji földjét kellene csökkenteni. Ezt humanizmusból mellőzték. Ezt megértéssel fogadták a teljes munkabírású tagok is. Hasonló elégedettséggel fogadták a gazdák a közösben mindinkább érvényesülő szakértelmet.

Az utóbbi években két szakember is került a termelőszövetkezetbe. Kollár István felsőfokú technikumot végzett kertész — a helyi KISZ-szervezet titkára — és Kóczán István, államvizsgára készülő, agrármérnök-jelölt. Mezőgazdasági technikumban tanul a termelőszövetkezet elnöke és párttitkára. A szakmai képzés mellett a politikai ismeretek bővítésére is gondot fordítanak. A főagronómus és kertész a kisbéri marxista—leninista középiskolán tanul.

Tovább a helyes úton

Az elért eredményekben döntő szerepük van a magabiztos, hozzáértő vezetőknek. De a pártvezetőség meggyőződése, hogy tovább gyorsítaná a közös gazdaság fejlődését, ha a tsz elnöke jobban igényelné a helyi szervek véleményét és bírálatát. Hasznos lenne az állami és szövetkezeti törvények érvényesítésénél, érvényesülésük értékelésénél a helyi tanács közreműködése is. Ugyanakkor hangsúlyozta a pártvezetőség, hogy határozottabban fel kell lépni a termelőszövetkezetet vagy annak egyes vezetőit felelőtlenül elmarasztalókkal, a hiányosságokat indokolatlanul eltúlzókkal szemben. Messzemenő segítséget kell nyújtani a vezetés további megszilárdításához. Feladatának tartja a pártvezetőség azt is, hogy a tsz-elnök kapcsolata a helyi szervekkel a lehető legjobban alakuljon, hiszen ez alapvetően meghatározza a középkáderek, sőt a tagság nagyobb részének magatartását is a helyi politikai és társadalmi életben.

Abban, hogy a „Bársonyos Gyöngye" az utóbbi három év alatt a gyenge kategóriából a közepesen működők sorába emelkedett, tiszteletre méltó a kommunisták szerepe; a párt-, a tanács, a társadalmi szervek közreműködése és segítsége. A legfőbb érdem azonban a tagságé. A termelőszövetkezeti gazdáktól most azt kéri a pártvezetőség, hogy hasznos javaslataikkal, bírálatukkal még inkább segítsék a tsz vezetőit.

Néveri László

A fáradozás nem vész kárba

A harminc szocialista munkacsapat között, amelyek az idén a salgótarjáni járás közös gazdaságaiban dolgoztak, az úttörő szerep a dorogházi asszonyoké. A község 1961-ben vonta először magára a figyelmet. A kertészet munkásai, tizenöt-húsz asszony, összefogtak és megalakították a szocialista címért küzdő munkacsapatot.

Az első évek gondjaival küzdő termelőszövetkezetnek „jól jött" az asszonyok nekibuzdulása. Mégis közöny és epés megjegyzések egész sora fogadta a bejelentést.

Azóta persze óriási változás történt a megyében, így Dorogházán is. A környék kis hegyi gazdaságai — Mátramindszent, Nemti, Szuha és Dorogháza — egyetlen, ötezer holdas termelőszövetkezetben egyesültek. A kertészeti csapatból meg egy egész brigád lett.

— A példa ragadós volt — emlékezik mosolyogva Sipos Sándorné. — A mieink mellett még három növénytermesztő munkacsapat csatlakozott a szocialista munkaversenyhez. Így aztán az egész asszonybrigád vállalta, hogy elnyeri a kitüntető címet. Ötödik esztendeje már ennek.

A brigádot a fiatal asszony vezeti alakulás óta. Ott bábáskodott az első csapat születésénél, de segített valamennyi közösség életrehívásában. Pedig akkor még nem volt az üzemegység párttitkára, mint most. Hanem a pártvezetőség már akkor is aktív tagjaként tartotta számon Sipos Sándornét. Megbízták, segítse a szövetkezetben, később a nagy gazdaság üzemegységében a szocialista címért vetélkedő csapatokat. Az asszonyok annyira megkedvelték a dolgos, lelkiismeretes fiatalasszonyt, hogy vezetőjüknek választották.

A brigád valamennyi tagja (túlnyomó többségük pártonkívüli) — beleszámítva a hetven esztendős Bakos D. Istvánnét is —, jól dolgozik. Egy-egy asszony 2180 négyszögöl kukoricát, azonkívül 1180 négyszögöl burgonyát és 800 négyszögöl cukorrépát művel. Egy területen egyszerre dolgoznak. Megszokták már egymást, közösen könnyebb, jobban is halad a munka. Tavaly megbetegedett egyik társuk, Bakos Lászlóné. Hosszabb ideig orvosi kezelésre szorult. Azért a parcellája nem maradt gazdátlanul. Az asszonyok összefogtak, s megkapálták helyette a kukoricát, burgonyát, meg a cu-

korrépát. Az idén meg a másik két üzemegységben, Mátramindszenten, Nemtiben segített a brigád a feltorlódott munkában.

Katona Károly, a közös gazdaság elnöke mondja mindezeket. Elégedett az asszonyok munkájával. Amikor a szövetkezet egymillió-kétszázezer forintos eredményjavulásáról beszél, nem titkolja, sokat tettek érte a dorogházi asszonyok is. Bakos Gábor, a dorogházi üzemegység vezetője ugyancsak elismeréssel nyugtázza az asszonyok törekvését.

— Tulajdonképpen három éve ismerem közelebbről a brigádot. De minden évben eredményesen dolgoznak, beváltják szavukat. A vállalt területet időben megművelik, segítik egymást. Tavaly az asszonyok közül tizennégyen szakmunkás vizsgát tettek. Heten vagy nyolcan az általános iskolát végezték el.

Félévenként aztán leülnek, hogy közösen értékeljék a munkát. Legutóbb szeptemberben volt ilyen tanácskozás. Az értékelés alapja a csapatnapló, amelyet a csapatvezetők írnak. Az a legutóbbi tanácskozáson is kiderült, hogy a termelési célkitűzésekkel nincs baj. A 116 hold burgonya, a 170 hold kukorica és az 50 hold cukorrépa termőterületét időben megdolgozták az asszonyok. A tervezett hozamokat lényegében be is takarították. Ami azonban a munkafeltételek biztosítását illeti, a brigádvezető elmarasztalta a szövetkezet központi vezetését:

— Korábban gondoskodtak arról, hogy kivigyék az asszonyokat a munkahelyre. Most ez megszűnt. Nem magam miatt szólok. Idősebb asszonyok is vannak köztünk... Azok már nehezebben bírják a három-négy kilométeres gyaloglást...

Bakos Gábor, az üzemegységvezető sem kertelt. Elmondta egyéb aggályait is:

— A folyamatos munkát eddig nem sikerült biztosítanunk. Az asszonyok meg jönnek mindennap, dolgozni akar itt valamennyi... Most az ültetéssel, növényápolással, betakarítással, kisebb kisegítő munkával kimerülnek a lehetőségeink. De ha teszem azt, málnát, szamócát telepítenénk, megnyújthatnánk a munkaidőt.

Baj van az asszonyok szakmai továbbképzésével is, amely egyik pontja a brigád vállalásának. Ugyanis a fiatalabbak már megszerezték a szakmunkás bizonyítványt. A hatvan-hetven éveseket meg már nehéz arra buzdítani, hogy tanuljanak. Valahogy kötetlenebb formában kellene gondoskodni a korszerű munkához szükséges alapvető ismeretek elsajátításáról.

A politikai oktatás ilyenképpen történik. S a versenybizottság is megállapította, az asszonyok nagy része ott van a beszélgetéseken.

Ahogy az asszonyok nevében Sipos Sándorné mondta:

— A vezetőségnek kellene egy kicsit többet törődni a brigáddal... Segíteni a vállalások elkészítésénél, meg értékelni a munkát. A központi vezetésnek sok a dolga, tudom. De azért erre is szakíthatna időt. Talán nem lenne haszontalan...

Már csak azért sem, mert a szocialista munkabrigád az idén hároméves szerződést kötött a termelőszövetkezettel. Az időbeni munka mellett a kifogástalan minőséget, a társadalmi tulajdon védelmét, a közösségi szellem további erősítését vállalták. Segíteni kell hát nekik, hogy adott szavukat teljesíthessék.

Vincze Istvánné

„Most lettem ember...”

A nyárfának nagyon sok kapaszkodó gyökere van. Nagyon meg kell azért küzdeni, ha ki akarja emelni az ember. Eleinte negyvenen szedték a fát a Körös réten. Ahogy rosszabbodott az idő, úgy fogyott a csoport. Maradtak huszan, tizen, öten, hárman, s aztán egyedül egy ember. A műútról sokan odamentek hozzá: hát maga miért nem megy a többiek után, jóember?

— Mert rá vagyok szorulva. Nagy a család, sok kenyér kell.

A bürgerli csizmás, mokány fekete ember most is ott tesz-vesz a tuskók, farönkök között.

— Ha valamit elvállal az ember, ura legyen a szavának. Nem hiába mondják a Zalkában, olyan fogdmeg gyerek a cigány Sanyi.

— Miért cigány Sanyi?

— Kiss Sanyi több van a szövetkezetben. Cigány csak egy. Hát, hogy megkülönböztessenek, azért mondják így. Ettől még meglehet a tisztelet.

Leülünk, cigarettára gyújtunk. Így idézzük az emlékeket. Némelyik tizennyolc éves. Akkor lépett a Zalka Tsz-be Kiss Sándor. Egy teherautót kapott a szövetkezet, rögtön az alakulás után, s rajta egy zsákos, a Sanyi. Kevesen voltak még, arra sem jutott ember, hogy feladja a zsákot. Úgy kapkodta fel, Tíz esztendeig zsákolt.

— Még vasárnap is. Egy vasárnap kijött az elnök és az elnökhelyettes. Adogatták a vállamra a zsákot. Nem tudom, mennyit vihettem, de rengeteget. Este összeszámolták a munkaegységet. Harmincöt. Azt mondja a raktáros, ő ezt nem írja be, ez lehetetlenség. Az elnök ráparancsolt: írjad csak, ott voltunk, rengeteget dolgozott ez az ember.

Első évben két hízó járt neki, meg termény. De az elnökhelyettes, Molnár Mihály felkínált még egyet: vigyél Kiss elvtárs, nálad sok gyerek van.

Sok ember van a szövetkezetben, akit Kiss Sanyi szervezett be. A csikóst is.

— Itt lakott a kungyalui tanyán az öreg Berkó. Azt mondja az elnök, beszélj vele, Sanyikám. Elmentem hozzá. Rázza a fejét, kinevetett. Aztán csak belépett. Jó csikós volt, jól is jártunk vele, dolgoztak a gyerekei is. Volt olyan esztendő, amikor az öreg Berkó majd egy vagon gabonát kapott.

Eljárt agitálni Öcsödre, Cibakházára is. Sokan megkérdezték, aztán mit keres a tsz-ben, ha annyira ajánlja? Nyugodtan megmondhatta. Ment a munka. Mikor megrokkant, átkerült az építő brigádba. Vályogverés, tapasztás. Negyvenezer vályogot kiver évente.

— Hát nem szép munka, de lehet keresni vele. Aztán ahol nagy család van...

Hét gyereket neveltek fel. A legkisebb, a Feri — ott játszik a Körös parton — fogadott gyerek. A felesége hugának kicsije. Háromhetes kora óta etetik, ruházzák. Azt mondja Kiss Sanyi:

— Az ura fél a munkától. De ez a kicsi nem tehet róla.

78 nyárfát szedett ki egyedül. 6800 forintot kapott érte. Meg öt Zetor tűzrevalót és

annyi deszkát, hogy szépen körülkeritheti vele a kis házát. Kétszobás ház, már a tszbeli keresetéből vette Kiss Sándor. A Zalka kölcsönnel is segitette. Egyik szoba a legényeké. A két fiú is itt dolgozik az apjával. Egyikük el akart menni a szövetkezetből. Gondold meg — mondta Kiss Sándor —, ennyit úgyse kapsz, mint a Zalkában, sehol. Az idén részesművelést is vállaltak.

— Azt mondogatták, az nem jó. Hát a hagymával becsapódtunk, de a kukoricára, répára nem fizettünk rá.

Jutott 35 mázsa kukorica. Abból meghizik a háróm süldő. Annyit akar vágni az idén. Az asztalon mindennap hús van náluk. Aki dolgozik, annak jár.

— Tudja elvtárs, muzsikáltam én itt Kunszentmártonban a Szabó-féle tánciskolán. Már a táncmester vigyázott rá, hogy ki kit kérhet fel. Elkülönült az iparos, a paraszt egymástól. A cselédek csak cejg ruhában jártak. A cigányt be se engedték. Most itélje meg valaki a kultúrházban ruhája után, hogy kinek mi a foglalkozása. Nem túlzok, hogy itt nálunk a cigányság is divatosan jár. Nagyrésze dolgozik a téglagyárban, a talajjavitónál, Pesten az épitőiparban, Pankotán az állami gazdaságban.

Arról beszél, menynyi megalázás érte a cigányságot. A tsz-ben, meg a kommunistáktól hallott először Kiss Sándor arról, hogy csak a munka a mérvadó. Felvételét kérte a pártba. A taggyűlés egyhangúlag ajánlotta. Ismerik munkáját. Azt mondják, még nagyon is hajtja magát. Talán azért, hogy még véletlenül se szólhassák meg. Érzékeny ember. És sokszor van még mire.

— Nagyon fáj, amik vannak. A rendőrök gorombák a cigányhoz és nem tesznek kivételt. Őröltük a gabonát, amit becsületes munkánk után kaptunk. A fiam ott áll a malomraktárnál. Odamegy a rendőr: Hát te mit keresel itt? A cigányoknál szoktak tartani egészségügyi ellenőrzést. Van, akire ráfér. De az én lakásomba bejöhet akárki. Mégis. Ebből botrány lesz egyszer. Nagylány van nálunk, meg legény fiúk. A fiaimat már a múltkor is alig tudtam csitítani. Mire való ez a megalázás?

Kiss Sándor újságolvasó ember. Népszabadságot, Néplapot és a Munkásőr újságot olvassa, rádiót hallgat. Túllát ezeken a túlkapásokon, de fáj neki. Munkásőr is, tagja a munkásőrzenekarnak.

— Tőlem a fegyvert csak holtan vehetik el. Én ezt a rendszert addig védem, amíg élek. Én most lettem ember.

Jár pártoktatásra, gyűlésekre. Olvas, hall a szocializmusról. És beszél is róla. A faluvégi kis házba sokan bekopognak hozzá, mondja már meg, hát ez hogy van, hát az hogy van?

— Nagyon fel vagyunk kapva a környéken. Társadalmi temetésre mindig bennünket visznek. Igaz, keresetkiesés. Dehát ennyi elvtársi kötelessége van az embernek.

Nagyon sokszor azt mondja: elvtárs. Néhol szokatlan ma már. De ennek most rendeltetése van. Kiss Sándornak ezt olyan jól esik kimondani és tudni. Becsületével, munkájával elérte, hogy a párt számit reá. Hogy elvtársunk.

Borzák Lajos

Az új gazdaságirányítási rendszerről szóló határozatok és felhasználásra ajánlható cikkek

(1967. augusztus 16-tól november 15-ig)

Fock Jenő: A gazdasági mechanizmus reformjának útján (Társadalmi Szemle 11.). Áttekintés a reform előkészületeiről és sokoldalú tájékoztatás a reform legfontosabb kérdéseiről.

Interjú dr. Timár Mátyás elvtárssal, a Minisztertanács elnökhelyettesével az új gazdasági reform bevezetésének előkészületeiről (Pártélet 10.).

Faragó Jenő: Létbiztonság (Népszabadság VIII. 26.). A gazdaságirányítás új rendszerével kapcsolatos aggodalmakkal és a reform által nyújtott nagyobb lehetőségekkel foglalkozik.

Vállalati problémák

Kovács József: Elvek a gyakorlat próbáján (Népszabadság, X. 26.). Az új gazdasági mechanizmus elveire vonatkozó határozatok, rendeletek, törvények alkalmazása a vállalati gyakorlatban.

Dr. Zoltán Zoltán: Vállalati stratégia és taktika (Népszabadság, IX. 27.). A döntési jogkör kiterjesztése, a vállalatvezetési koncepció tartalmi kérdései, az üzletpolitika gyakorlatának kialakítása, a vállalati tervezés módszerének változásai.

Dr. Fekete István: Nagyvállalati hatáskör és koordináció (Magyar Nemzet, IX. 17.). A felső irányító szervek és a vállalatok kapcsolatának alapvető változásai, a vállalati hatáskörök megosztása, a koordináció problémái.

Erdei Gábor: Vállalatvezetés és szervezés (Társadalmi Szemle, 9—10.). Egyszemélyi és kollektív vezetés, az emberekkel való foglalkozás, a munkamegosztás formái, a szervezés módjai.

Dr. Fekete István: Jól informált vállalat az új mechanizmusban (Magyar Nemzet, IX. 10.). A vállalati információs rendszer kialakítása, a tájékozódás és tájékoztatás fontossága.

O. I.: Hogyan készül a vállalati terv? (Népszabadság, XI. 14.)

Paulinyi Béla: A vállalaton belüli önálló elszámolás és érdekeltség (Népszabadság, X. 11.). A vállalatok sajátosságainak megfelelő szervezeten belüli gazdálkodás, az önálló elszámolás szempontjai, az információs és számviteli rendszerrel való összhangja.

Meitner Tamás: A vállalati munkaügy és a reform (Népszabadság, IX. 20.). A vállalatoknak a jól szervezett munkaügyi tevékenységgel kapcsolatos feladatait ismerteti.

Bokor János: Nyereségadó és vállalati alapok (Figyelő, XI. 1.). Nyereségadózási követelmények, a fejlesztési alap és a nyereség kapcsolata.

Földes István: A vállalatok fejlesztési alapja (Népszabadság, XI. 9.). A fejlesztési alap forrásai, az amortizációs hányad, az alap felhasználása.

Földes István: A nyereségadózás és a vállalati érdekeltségi alapok

(Népszabadság, X. 21.). A Minisztertanács határozatát ismerteti.

A kötbér-rendszerben történő módosításokról és a vállalkozási szerződésekről hozott kormányrendeletek (Népszava, XI. 3., Magyar Nemzet, XI. 3.).

A Gazdasági Bizottság határozata a SZÖVOSZ-hoz tartozó szövetkezetek és szövetkezeti vállalatok gazdálkodásának és anyagi érdekeltségének rendszeréről (Népszava, X. 21.).

A gazdasági vezetés problémái

Dr. Dobossy Imre: Lenin és a vezetés (Pártélet, 11.). Lenin vezetési koncepcióját, a lenini vezetési elvek tanulmányozásának időszerűségét ismerteti.

Dr. Tamás György: Egyszemélyi vezetés, kollektív tapasztalatok (Népszabadság, XI. 1.). A vállalatok vezetési módszereinek megváltozása, a vezetői kollektíva nagyobb szerepe a feladattervek kidolgozásában és a végrehajtásban, a kezdeményezés fokozottabb jelentősége.

Dr. Kozmutza Pál: A vezetői hatáskörök megosztása, a gyárak irányítása (Társadalmi Szemle, 10).

Pünkösti Árpád: Mire fordítják idejüket a vezetők? (Népszabadság, XI. 3.) A gazdasági vezetők munkaidejének kihasználási tapasztalatait, a munka helyes megszervezését ismerteti.

Oroszi István: A főnök tekintélye (Népszabadság, IX. 3.). A szocialista vezetés magasabb mércéjével, az egyszemélyi vezetők képességeinek sokoldalú kibontakoztatásához az új gazdaságirányítás által teremtett kedvező feltételekkel foglalkozik.

Interjú Kovács Antal elvtárssal, a Vas megyei Pártbizottság első titkárával a kádermunkáról, a vezetőkkel szemben támasztott nagyobb követelményekről (Népszabadság, VIII. 29.).

Balázs József: A munkahely légköre az új gazdasági mechanizmusban (Társadalmi Szemle, 11.).

Hoffer János: Az új mechanizmus és a vállalatvezetés (Társadalmi Szemle, 11.). Vezetési, hatáskör-átruházási és szervezési feladatokhoz szól hozzá.

Dr. Perczel József: Gondolatok az emberre vonatkozó tudományos ismeretek felhasználásáról a vállalatvezetésben (Társadalmi Szemle, 11.).

Dr. Gönczi Iván: A termelőszövetkezetek vezetésének néhány problémája (Társadalmi Szemle, 9—10.).

A központi és területi gazdasági döntőbizottságok létrehozásáról hozott kormányrendelet (Népszava, XI. 3., Magyar Nemzet, XI. 3.).

Tervezés

Friss István: A népgazdasági terv és a társadalmi fejlődés irányítása (Társadalmi Szemle, 8—9.). A terv és a mai mechanizmus összefüggéseivel, a tervezés tökéletesítésével és az új irányítási rendszerre való áttérés időszakában alkalmazott módszereivel foglalkozik.

Gadó Ottó: Az 1968. évi népgazdasági terv és a gazdasági szabályozók (Közgazdasági Szemle, 10.). Az 1968. évi népgazdasági tervnek a gazdasági szabályozókkal való összefüggéseit ismerteti.

F. J.: Hogyan valósul meg a népgazdaság a tervek lebontása nélkül? (Népszabadság, XI. 12.)

Balassa Ákos: Rövid távú népgazdasági tervezés (Figyelő, X. 11.). A rövidtávú tervezés célját, tartalmát, az információs forrásokat, a tervezési módszereket és dokumentumait ismerteti.

Földes István: A beruházások műszaki tervezése (Népszabadság, IX. 13.). A kormánynak a műszaki tervezésről szóló határozatát ismerteti.

Elek Zoltán: Műszaki tervezés az új mechanizmusban (Figyelő, IX. 27.). Az ajánlati rendszerrel, a vállalkozói szerződésekkel, az érdekelt felek közti megfelelő kapcsolatok fontosságával foglalkozik.

Árrendszer, termelékenység nyereség, rentabilitás

A vállalatok nyereségéről és a dolgozók anyagi érdekeltségéről hozott kormányrendelet (Magyar Nemzet, X. 20.).

Márton Miklós: Árreform a fogyasztó érdekében (Népszabadság, IX. 23.). Az árreformnak a fogyasztók érdekeihez igazodó jellegzetességeit és az árszabályozás formáit, a fix és maximált árak csoportjába, valamint a hatósági előírások között mozgó és a szabad árak csoportjába tartozó legfontosabb fogyasztási cikkeket ismerteti.

A Gazdasági Bizottságnak az új ármechanizmussal összefüggő új árstatisztikai rendszerre és a bérgazdálkodásra, a számvitelre, adatszolgáltatásra vonatkozó határozatának ismertetése (Népszava, VIII. 23.).

Dr. Szabó Aladár: Világpiaci árak, rentabilitás (Figyelő, IX. 13.). A jövedelmezőség szempontjából vizsgálja a világpiaci árak és a termelés, az egyes ágazatok rentabilitásának összefüggéseit.

Nyul Emil: Az új ipari termelői árak és a vállalati rentabilitás (Társadalmi Szemle, 8—9.). A nyereség meghatározásának elvei, a feldolgozó iparágak három csoportja, az árrendezés és a vállalati nyereség várható alakulása.

M. M.: Hogyan készül a termelői ár? (Népszabadság, XI. 16.)

Dr. Marosvölgyi Ede: Gazdasági reform és állóeszközgazdálkodás (Figyelő, X. 25.).

Beruházás, iparfejlesztés, műszaki fejlesztés, gyártásfejlesztés

Dr. Szabó László: Egyszerűsített beruházási eljárás (Figyelő, VIII. 23.). A beruházások új rendjére vonatkozó jogszabálytervezetben érvényesülő néhány alapelv lényegét ismerteti. Hogyan kell alkalmazni ezeket az állami és a vállalati döntéseknél.

Földes István: Gyártmány- és gyártásfejlesztés az új mechanizmusban (Népszabadság, X. 4.). A vállalatok döntési joga, a finanszírozás és az állami irányító szervek feladatai.

Sőtér Edit: Az iparosítás tartalékai (Népszabadság, VIII. 26.). A vidéki ipartelepítés előnyeit, néhány tapasztalatát ismerteti.

Dr. Tatai Zoltán: Az iparfejlesztés területi irányítása (Pártélet, 11.). Az ipar területi elhelyezkedésének eredményeit, a várható területi változásokat, az iparosítást, az elmaradt területek fejlesztését segítő gazdasági ösztönzőket ismerteti.

Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság új feladatköre (Magyar Nemzet, IX. 1., Népszava, IX. 1.).

Vándor Gézáné dr.: Információk a beruházási piacról (Figyelő, X. 18.).

Róth András: A minőségvédelem változásai (Figyelő, X. 25.). A minőségvédelem fejlesztése, az alkalmazandó hatékonyabb eszközök, a szabványok, a márkázás, a tesztvizsgálatok ismertetése.

A műszaki kutatómunkák koordinációs rendszere (Műszaki Élet, XI. 2.).

Szocialista munkaverseny

A Minisztertanácsnak és a SZOT elnökségének határozata a szocialista munkaversenyről (Népszabadság, X. 6., Magyar Nemzet, X. 6.).

Pénzügyi kérdések, hitelrendszer

A Népköztársaság Elnöki Tanácsának törvényerejű rendelete az állami szervek és szövetkezetek gazdasági és pénzügyi rendjének szabályozásáról (Magyar Nemzet, X. 7.).

Antal József: A gazdasági és pénzügyi ellenőrzés új rendszere (Tanácsok Lapja, VIII. 31.). A Pénzügyminisztérium feladatait, a tanácsok hatáskörét, a költségvetési szervekkel kapcsolatos revíziós feladatokat, a gazdálkodás érdemi vizsgálatával kapcsolatos ellenőrzési feladatokat ismerteti.

Dr. László Andor: A vállalatok és a bankok új kapcsolata (Pártélet, 10.).

Dr. Róka Róbert: Kamatpolitika az új mechanizmusban (Népszabadság, VIII. 30.).

Galla László: Lesz-e pénz a fejlesztéshez? (Népszabadság, X. 25.). A beruházási hitelpolitika elveit, a hitelfelvétel korlátait, a hitelképesség feltételeit ismerteti.

Külkereskedelem, piac, piackutatás, információ

Bíró József külkereskedelmi miniszter elvtárs nyilatkozata a külkereskedelem szervezeti átalakításáról, az új szervezeti formákról és a minisztérium új feladatairól (Népszava, VIII. 16.).

Bognár József: Piackutatás és marketing — tervgazdaságban (Közgazdasági Szemle, 9.). A piac megváltozott szerepe, a piackutatási tevékenység fontossága, a világpiac fejleményeinek hatása a magyar gazdaságra.

Dr. Rédei Jenő: A termelőüzemek és a külkereskedelem (Pártélet, 10.). A külkereskedelmi tevékenységet szabályozó rendeleteket, az ezek alapján megkezdett munkát ismertetve részletesebben kitér a nyereség növelhetőségére, a vállalatoknak a külkereskedelemben való nagyobb érdekeltségére, a külkereskedelmi jogra, a külső piaci információk iránti igények szükségességére.

Czeitler Sándor: Gazdasági szabályozók és a külkereskedelem (Figyelő, XI. 1.). Az import és a kereskedelmi mérleg összefüggései, az anyagbehozatal és a készletek kívánt színvonala, az exportban való érdekeltség.

Dr. Pásztorfi János: Értékesítéscentrikus üzletpolitikát (Népszabadság, X. 18.). A marketingrészlegek munkája, a piackutatás, az ehhez értő szakemberek képzésének biztosítása.

H. M.: Piackutatás — megrendelésre (Figyelő, VIII. 23.). Az 1967. január 1-től működő Országos Piackutató Intézet vállalatokat segítő munkáját ismerteti.

Horváth Mihály: Információk — házhoz szállítva (Figyelő, X. 4.). Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ vállalati szolgáltatásait ismerteti.

Dr. P. M.: Nemzetközi kereskedelmi jogi iroda alakul (Figyelő, IX. 20.). Az 1967. október 1-e óta működő, a vállalatok külkereskedelmi tevékenységét segítő szerv feladatait ismerteti.

Kertész László: A reklám — holnap (Figyelő, IX. 20.). A reklámnak az új gazdasági mechanizmusban való növekvő szerepe, jelentősége.

Mezőgazdaság

Dr. Gönczi Iván: A mezőgazdaság ágazati sajátosságairól (Népszabadság, VIII. 16.). A mezőgazdasági termelés, a mezőgazdasági termékek felvásárlása és az élelmiszeripar közötti összhang megteremtésének szükségességével, egységes népgazdasági szektorként való kezelésével, a minisztérium egységes irányító munkájával, a mezőgazdasági termelés sajátos jellegéből adódó problémákkal foglalkozik.

A termelőszövetkezeti törvény tervezetének és a földtulajdontörvény tervezetének országgyűlési vitája: Dimény Imre miniszter elvtárs expozéja és zárszava, Fehér Lajos elvtárs felszólalása és a vitában résztvevő képviselők hozzászólásai (Népszabadság, IX. 29—30.).

A termelőszövetkezeti törvény (Népszabadság, X. 5—6.).

A földjogi törvény (Népszabadság, X. 7.).

Dr. Soós Gábor miniszterhelyettes elvtárs nyilatkozata a földtulajdon- és földhasználat rendezéséről (Népszava, IX. 16.).

A mezőgazdasági nagyüzemek jövedelemszabályozási (támogatási, anyagi érdekeltségi és adózási) rendszeréről hozott kormányhatározat (Népszabadság, IX. 12., Szabad Föld, IX. 10.).

Kazareczki Kálmán miniszterhelyettes nyilatkozata a mezőgazdasági nagyüzemek jövedelemszabályozásáról (Népszabadság, IX. 10.).

Tamás László: A közgazdasági tényezők megnövekedett szerepe a termelőszövetkezetek irányításában (Pártélet, 11.).

Tibel Ferenc: A tanácsok mezőgazdasági és élelmezésügyi szerveinek feladatai és működési elvei (Állam és Igazgatás, 10.).

Az állategészségügyi szolgálat fejlesztéséről szóló kormányrendelet

(Népszava X. 20. Magyar Nemzet X. 20.).

A családi pótlékról hozott kormányrendeletnek a mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagokra vonatkozó egyes intézkedései (Magyar Nemzet, X. 10., Népszava, X. 20.).

Tájékoztató a központi készletből történő takarmányjuttatásokról (Szabad Föld, X. 15.).

Termékforgalom, a lakosság ellátása

A termékforgalomról szóló kormányrendelet (Figyelő, IX. 13.).

Kerekasztal-beszélgetés a vásárlók érdekeinek védelméről és Nyers Rezső elvtárs vitazáró beszéde (Népszabadság, X. 28—29.).

Lovas Márton: A felvásárlási árak új vonásai (Figyelő, IX. 20.).

Kerekasztal-beszélgetés a kereskedelmi versenyről, a választékbővítésről, a vásárlási igény kutatásáról, a kereskedelem és az ipar kapcsolatáról (Népszabadság, IX. 21.).

Bihari Ferenc: Anyagi érdekeltség és kereskedelmi etika (Népszabadság, VIII. 23.).

Bihari Ferenc: Az áru becsülete és a minőségellenőrzés (Figyelő, IX. 6.). A minőség ellenőrzésének különböző formáit ismerteti.

Az új Munka Törvénykönyve

Veres József munkaügyi miniszter expozéja az országgyűlés szeptemberi ülésszakán, Gáspár Sándor elvtárs és Nagy Józsefné könnyűipari miniszter országgyűlési felszólalása, a Munka Törvénykönyve tervezetének vitája és Veres József munkaügyi miniszter zárszava (Népszabadság, IX. 28—29.).

A Munka Törvénykönyve legfontosabb rendelkezései (Népszabadság, X. 3—4.).

Veres József munkaügyi miniszter nyilatkozata a Munka Törvénykönyve helyes végrehajtását szolgáló további intézkedésekről és tennivalókról (Népszabadság, X. 8.).

Mit mond az új Munka Törvénykönyve a törvény céljáról, alapelveiről, a törvénykönyv hatályáról, a munkaviszony létesítéséről (Népszava, X. 4., 11., 18.), a munkaviszony módosításáról (X. 25.), a munkaviszony megszüntetéséről (XI. 1.).

A Munka Törvénykönyvének végrehajtási utasítása, munkaügyi miniszteri rendeletek munkaügyi kérdésekről és a Szakszervezetek Országos Tanácsának szabályzata a dolgozók egészségének és testi épségének védelméről (Népszava, X. 10., Magyar Nemzet, X. 10.).

A munkaügyi miniszter és a SZOT elnökségének a kollektív szerződések megkötésére vonatkozó irányelveiből (Népszava, X. 15—19.).

Dr. Nagy László: A kollektív szerződések előkészítése (Figyelő, XI. 5.)

Sőtér Edit: Napirenden: az új kollektív szerződések (Népszabadság, X. 22.). A kollektív szerződések reális alapokon történő kidolgozásának szükségességével, a központi elvek helyes alkalmazásával foglalkozik.

A munkaügyi miniszter rendelete a részesedési alap felhasználásáról (Népszabadság, X. 29.).

A felsőoktatásból kilépő fiatalok munkába állási rendszeréről kiadott kormányrendelet, (Népszava, XI. 3., Magyar Nemzet, XI. 3.).

Bérrendszer, juttatások, munkaerőgazdálkodás

Az ösztönzőbb bérezésről hozott miniszteri rendelkezés ismertetése (Népszava, VIII. 31., Magyar Nemzet, VIII. 31.).

Buda István munkaügyi miniszterhelyettes tájékoztatója a részesedési alap felhasználásáról és a vezető állásúak anyagi ösztönzéséről (Népszava, X. 29.).

Hogyan alakul a munkaerő-helyzet az új gazdasági mechanizmusban (Népszava, IX. 13., Magyar Nemzet, IX. 13.).

Az átlagkereset-számítás néhány kérdését módosító, a Gazdasági Bizottság határozata alapján készülő jogszabálytervezet ismertetése (Népszava, VIII. 16.).

Dr. Hajós András: Az átlagkereset számításának új rendje (Figyelő, VIII. 23.).

A munkaügyi miniszter rendelete a munkaközvetítésről és a munkaerőtoborzásról (Népszabadság, XI. 1., Népszava, X. 22.).

Interjú Nagy Imre munkaügyi miniszterhelyettessel a szakmunkásképzésről (Népszabadság, IX. 14.). A szakmunkaerő biztosítása, a szakmunkásképzésben való vállalati érdekeltség az új gazdaságirányítási rendszerben.

Tájékoztató a dolgozók társadalombiztosítási nyugdíjáról szóló jogszabályokat módosító, illetőleg kiegészítő kormányrendeletről és a SZOT szabályzatról (Szabad Föld, IX. 10.).

A munkába járók távolsági utazási kedvezményeire vonatkozó gazdasági bizottsági határozat (Népszava, X. 1.).

Munkásvédelem, balesetvédelem

Interjú Donáth Béla elvtárssal, a Szaktanács munkavédelmi osztályvezetőjével a dolgozók egészsége és testi épsége védelméről hozott SZOT-szabályzatból adódó feladatokról (Népszava, X. 20.).

Tanácsi gazdálkodás, a tanácsok munkája

Csollák Gábor: Kormányhatározat a tanácsok gazdasági feladatainak elhatárolásáról (Tanácsok Lapja, VIII. 17.).

Dr. Dallos Ferenc: A tanácsok és a gazdasági reform néhány kérdése (Állam és Igazgatás, 10.). A tanácsok szerepe, tevékenységi területei, a vezetés módszerei. (Ehhez kapcsolódik a megyei vb-vezetők tanfolyamán elhangzott előadás és zárszó. Tanácsok Lapja, IX. 14., X. 12.)

A beruházások új rendjét szabályozó és a tanácsok gazdasági és pénzügyi önállóságát növelő kormányhatározat (Népszabadság, Népszava, Magyar Nemzet, X. 6.).

Vályi Péter pénzügyminiszter ismertetője a megyei tanácselnökök értekezletén a tanácsok költségvetési gazdálkodásának új elveiről és feladatairól (Magyar Nemzet, X. 8.).

Párdi Imrének, az Országos Tervhivatal elnökének tájékoztatója a megyei tanácselnökök értekezletén a reformmal kapcsolatos kérdésekről, a tanácsok tervezési feladatairól és lehetőségeiről (Magyar Nemzet, X. 8.).

A tanácsi költségvetés részletes szabályozásáról szóló kormányhatározat (Tanácsok Lapja, X. 26.).

Sarlós István: A Fővárosi Tanács és a reform (Társadalmi Szemle, 11.). A Fővárosi Tanácsnak a reformmal kapcsolatos munkája és feladatai.

Horváth Lajos: Várospolitika és városgazdaság (Figyelő, X. 4.). A lakásépítési feladatok és közművesítési gondok mellett kitér a tanácsi bevételi forrásokra, a városgazdálkodás szervezeti lehetőségeire, a tanácsi vállalatokra és közüzemekre.

Dr. Kiss György: Munkaprogram és munkaterv (Tanácsok Lapja, X. 26.). A tanácsi vb-ok éves munkaprogramját és az azon belüli munkatervet szabályozó kormányhatározatot ismerteti.

A Népköztársaság Elnöki Tanácsának törvényerejű rendelete a lakosság községfejlesztési hozzájárulásáról (Tanácsok Lapja, X. 26.).

Dr. Füredi László: A 2007-es kormányhatározat és a tanácsok tömegkapcsolatai (Tanácsok Lapja, VIII. 17.). A tanácsok és bizottságaik tevékenységéről, azok továbbfejlesztéséről és egyszerűsítéséről szóló 2007-es kormányhatározatot és a VI. kerületi Tanács tapasztalatait ismerteti.

Találmányok, újítás

A Találmányi Hivatal hatásköre és feladatai (Népszabadság, VIII. 18.).

Somorjai József: Az újítások újítása (Magyar Nemzet, IX. 13.). Az újítási kormányrendelet alapelveit ismerteti.

Szakszervezeti munka

Gáspár Sándor elvtárs felszólalása a Vasasszakszervezet XXV. kongresszusán (Népszava, IX. 30.).

Gál László elvtárs előadása a gazdasági mechanizmus reformját előkészítő kormányrendeletekről, intézkedésekről és Somoskői Gábor elvtárs előadása a szakszervezetek önállóságának értelmezéséről a Szakszervezetek Országos Tanácsának ülésén (Népszabadság, IX. 9., Népszava, IX. 9.).

A reform jogi vonatkozásai

Dr. Sárándi Imre: Az új gazdasági mechanizmus néhány jogi problémája (Állam és Igazgatás, 8.).

A kulturális terület változásai

Ballai László: Reformunk és a művelődés anyagi feltételei (Társadalmi Szemle, 8—9.). A kulturális terület egészét területenként érintő változások összefüggő áttekintése.

Lugossy Jenő művelődésügyi miniszterhelyettes tájékoztatója a Pedagógusok Szakszervezete titkárainak országos értekezletén az új gazdasági mechanizmus elveinek az oktatásügy területén való alkalmazásáról (Népszava, VIII. 16.).

Dr. Bencédy József: Az új tanév politikai feladatairól (Pártélet, 10.). Az új gazdasági mechanizmusnak az oktatással összefüggő kérdéseire ad választ.

Tóth László: Kulturális élet — új mechanizmus (Népszabadság, VIII. 19.). A Minisztertanács határozatából adódó feladatokat ismerteti.

Tóth Dezső: Felelősségünk a művelődésért (Népszabadság, X. 21.). A kultúra iránti felelősségnek az új gazdaságirányítási reformban való fontosságát hangsúlyozza.

A reform és a pártmunka

Bálint József: Pártszervezeteink a gazdasági reform bevezetéséért (Társadalmi Szemle, 8—9.). A gazdaságossággal és a politikai érdekekkel, a reform helyi gyakorlati alkalmazása és hatása tekintetében várható vitákkal, a pártszervezetek munkamódszereinek tökéletesítésével és feladataival foglalkozik.

Dr. Szabó József: Gazdasági demokrácia és a reform (Figyelő, X. 25.).

Dr. Szatmári Miklós: A reform propagandájának helyzete és feladatai (Társadalmi Szemle, 10.).

Németh Károly: A reform előkészületeinek tapasztalatairól (Társadalmi Szemle, 10.). A reform bevezetésének budapesti előkészületeiről, a budapesti pártszervezetek és szakszervezetek ez irányú tapasztalatairól nyilatkozik.

Rappai Gyula: Új, nagy erőpróba előtt (Pártélet, 9.). A pártszervezeteknek az új gazdasági mechanizmus előkészítésében végzendő feladatai és a bevezetés utáni tennivalói.

Interjú Herczeg Károly elvtárssal, a Fejér megyei Pártbizottság első titkárával az alkotó kedv további növeléséről (Népszabadság, X. 20.).

R. I.: A járási pártbizottságok megnövekedett feladatai (Pártélet, 9.). Több pártmunkásnak a járási pártbizottságok új körülmények közötti irányító munkájáról tartott eszmecseréjét ismerteti.

Palotás Gyula: A helyes megítélés biztosítéka (Népszabadság, IX. 13.). A Ganz Villamossági Művek pártbizottságának a személyzeti munka pártellenőrzésében végzett munkája, tapasztalatai.

Dr. Fekete Károly: Útkeresés után céltudatos cselekvést (Népszabadság, X. 24.). Az V. kerületi pártszervezetek felkészülése az új gazdasági mechanizmusra, az ellenőrzési és beszámoltatási jog az új gazdaságirányítási rendszerben.

Tamás István: Így segíti az üzemi agitáció a reform megvalósítását (Népszabadság, X. 25.). A Veszprém megyei tapasztalatokat ismerteti.